

Türkiye

Nüfus ve
Sağlık Araştırması

2003

**Türkiye
Nüfus ve Sağlık Araştırması
2003**

**Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
Ankara, Türkiye**

Katkıda bulunan:

**Sağlık Bakanlığı
Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması
Genel Müdürlüğü
Ankara, Türkiye**

Finansal destek veren:

**T.C. Başbakanlık
Devlet Planlama Teşkilatı**

Avrupa Birliği

Ekim 2004

Bu yayında yer alan bilgilerden Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü sorumludur ve hiç bir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşünü yansıtmamaktadır.

2003 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA-2003) Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü ile işbirliği içinde gerçekleştirilmiştir.

TNSA-2003 T.C. Devlet Planlama Teşkilatı'nın yıllık yatırım programında yer alarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin desteği ile başlatılmış ve daha sonra Avrupa Birliği tarafından T.C. Sağlık Bakanlığı'nın yürüttüğü Türkiye Üreme Sağlığı Programı çerçevesinde desteklenmiştir.

TNSA-2003, dünya çapında yürütülen Nüfus ve Sağlık Araştırmaları (Demographic and Health Surveys, MEASURE/DHS+) projesinin model ve standartları çerçevesinde yürütülmüş ve uluslararası karşılaştırılabilir nitelikte bir araştırmadır. Ana raporun formatı ve gözden geçirilmesinde Macro International Inc. teknik yardım sağlamıştır.

TNSA-2003 konusunda daha ayrıntılı bilgi için: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 06100 Ankara, Türkiye (telefon: 312-310-7906; faks: 312-311-8141; e-posta: hips@hacettepe.edu.tr; internet: www.hips.hacettepe.edu.tr). MEASURE/DHS+ projesi hakkında daha ayrıntılı bilgi için: ORC Macro, 11785 Beltsville Drive, Suite 300, Calverton, MD 20705 (telefon: 301-572-0200; faks: 301-572-0999; e-posta: reports@macroint.com; internet: www.measuredhs.com).

Bu yayın için önerilen kaynak gösterim şekli: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2003*. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı ve Avrupa Birliği, Ankara, Türkiye.

İÇİNDEKİLER

Tablolar ve Şekiller Listesi.....	v
Önsöz	xi
Özet Bulgular.....	xv
Türkiye Haritası.....	xx

BÖLÜM 1 GİRİŞ

1.1	Coğrafya	1
1.2	Tarih	1
1.3	İdari Bölünüş ve Politik Örgütlenme.....	3
1.4	Toplumsal ve Kültürel Özellikler	3
1.5	Ekonomi	4
1.6	Bölgeler	6
1.7	Nüfus	7
1.8	Nüfus ve Aile Planlaması Politikaları ve Programları	9
1.9	Sağlık Konusundaki Öncelikler ve Programlar	9
1.10	Türkiye’de Sağlık Hizmetleri Sistemi	10
1.11	Araştırmanın Amaçları ve Organizasyonu	10

BÖLÜM 2 HANEHALKI NÜFUSU VE KONUT ÖZELLİKLERİ

2.1	Hanehalkı Nüfusunun Özellikleri.....	17
2.2	Anne ve/veya Babası ile Yaşamayan Çocuklar.....	20
2.3	Hanehalkı Nüfusunun Eğitimi	21
2.4	Konut Özellikleri	29
2.5	Hanedeki Dayanıklı Tüketim Malları.....	32

BÖLÜM 3 KADINLARIN TEMEL ÖZELLİKLERİ VE STATÜLERİ

3.1	Temel Özellikler.....	33
3.2	Cevaplayıcıların Temel Özelliklerine Göre Eğitim Düzeyi	35
3.3	Çalışma Durumu.....	36
3.4	Kazancın Harcanmasına İlişkin Karar	38
3.5	Aile içi Şiddet: Kadının Fiziksel Şiddete Maruz Kalmasına ilişkin olarak Kadınların Tutumu	40
3.6	Çalışan Kadınlarda Çocuk Bakımı	42

BÖLÜM 4 DOĞURGANLIK

4.1	Günümüzde Doğurganlık	45
4.2	Doğurganlık Seviyesindeki Farklılıklar	47
4.3	Doğurganlıktaki Değişimler	49
4.4	Canlı Doğan ve Yaşayan Çocuk Sayıları	53
4.5	Doğum Aralıkları.....	55
4.6	İlk Doğumda Anne Yaşı.....	57
4.7	Adölesan Doğurganlık ve Annelik	59

BÖLÜM 5 AİLE PLANLAMASI

5.1	Gebeliği Önleyici Yöntemler Hakkında Bilgi	61
5.2	Gebeliği Önleyici Yöntemlerin Kullanılmış Olması	63
5.3	Gebeliği Önleyici Yöntemlerin Kullanımı	65
5.4	Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanımındaki Değişmeler	67
5.5	İlk Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanımı Sırasında Sahip Olunan Çocuk Sayısı	69
5.6	Gebe Kalınabilecek Döneme İlişkin Bilgi.....	70
5.7	Tüp Ligasyonunun Zamanlaması	71
5.8	Aile Planlaması Yöntemlerinin Kaynakları.....	72
5.9	Aile Planlaması Yöntemlerinin Bilinçli Seçimi	74
5.10	Gebeliği Önleyici Yöntemlerin Bırakılması.....	76
5.11	Gelecekte Aile Planlaması Yöntemlerinin Kullanımı	78
5.12	Yöntem Kullanmama Nedenleri.....	79

BÖLÜM 6 DÜŞÜKLER VE ÖLÜ DOĞUMLAR

6.1	Yaşam Boyu Toplam Düşük ve Ölü Doğumlar	81
6.2	Düşük ve Ölü Doğum Düzeyleri ve Eğilimler	82
6.3	İsteyerek Düşük Öncesi ve Sonrası Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanımı	85
6.4	İsteyerek Düşüğün Nedenleri	86
6.5	İsteyerek Düşükte Zamanlama	88
6.6	İsteyerek Düşüğün Gerçekleştiği Yer.....	88
6.7	Yaşa Özel ve Toplam Düşük Hızları.....	89

BÖLÜM 7 DOĞURGANLIĞI BELİRLEYEN DİĞER ARA DEĞİŞKENLER

7.1	Evlilik Durumu	91
7.2	İlk Evlenme Yaşı	92
7.3	Doğum Sonrası Geçici Kısırlık, Cinsel İlişkiden Kaçınma, ve Gebelik Riski Altında Olmama Durumu	95

BÖLÜM 8 DOĞURGANLIK TERCİHLERİ

8.1	Başka Çocuk Sahibi Olma İsteği.....	99
8.2	Aile Planlaması Hizmetlerine Olan Talep.....	102
8.3	İdeal Çocuk Sayısı.....	103
8.4	Doğumların Planlanma Durumu.....	106

BÖLÜM 9 BEBEK VE ÇOCUK ÖLÜMLÜLÜĞÜ

9.1	Veri Kalitesinin Değerlendirilmesi.....	109
9.2	Bebek ve Çocuk Ölümündeki Düzey ve Eğilimler.....	111
9.3	Bebek ve Çocuk Ölümündeki Farklılaşmalar.....	113
9.4	Perinatal Ölümlülük.....	115
9.5	Yüksek Riskli Doğurganlık Davranışı.....	116

BÖLÜM 10 DOĞUM ÖNCESİ BAKIM VE DOĞUMA YARDIM

10.1	Doğum Öncesi Bakım.....	119
10.2	Doğum Öncesi Bakım Ziyaretlerinin Zamanlaması ve Sayısı.....	122
10.3	Doğum Öncesi Bakım Sırasında Yapılan Testler ve Ölçümler.....	123
10.4	Doğumun yapıldığı Yer ve Doğuma Yardım Eden Kişi.....	125
10.5	Doğum Özellikleri.....	129

BÖLÜM 11 AŞILANMA VE ÇOCUK SAĞLIĞI

11.1	Çocukların Aşılması.....	133
11.2	Akut Solunum Yolu Enfeksiyonu ve Ateşin Prevalansı ve Tedavisi.....	136
11.3	Annelerin Sigara İçme Durumu.....	139

BÖLÜM 12 BEBEKLERİN BESLENME ALIŞKANLIKLARI, ÇOCUKLARIN VE ANNELERİN BESLENME DURUMU

12.1	Emzirmeye Başlama.....	141
12.2	Çocuğun Yaşına Göre Emzirilme Durumu.....	143
12.3	Emzirme Süresi ve Sıklığı.....	144
12.4	Ek Gıda Çeşitleri.....	146
12.5	Hanehalkında Kullanılan Tuzun İyotlanması.....	148
12.6	Çocukların Beslenme Durumu.....	149
12.7	Annelerin Beslenme Durumu.....	153

BÖLÜM 13 HIV/AIDS'E İLİŞKİN BİLGİ

13.1	AIDS'e ve CYBH'na İlişkin Bilgi.....	157
13.2	AIDS'e İlişkin Bilgi Kaynakları.....	159
13.3	AIDS'den Kaçınma Yollarına İlişkin Bilgi.....	160
13.4	AIDS Riskinin Algılanması.....	163

KAYNAKLAR	165
EK A GÖREV DAĞILIMI	167
EK B ARAŞTIRMA TASARIMI	171
B.1 Örneklem Tasarımı ve Örneklem Uygulaması.....	169
B.2 Örneklem Çerçevesi	170
B.3 Tabakalama.....	170
B.4 Örneklem Dağılımı	173
B.5 Örneklem Seçimi	174
B.6 SoruKağıtlarının Geliştirilmesi ve Öndeneme	176
B.7 Veri Toplama Faaliyetleri.....	178
B.8 Bilgi İşlem ve Analiz.....	179
B.9 Örneklem Ağırlıklarının Hesaplanması.....	180
B.10 Örneklemin Kapsamı.....	185
EK C ÖRNEKLEME HATALARI	189
EK D VERİ KALİTESİ	213
EK E SORU KAĞITLARI	221

TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ

BÖLÜM 1 GİRİŞ

Tablo 1.1	Hanehalkı ve kişi görüşmelerinin sonuçları	15

BÖLÜM 2 HANEHALKI NÜFUSU VE KONUT ÖZELLİKLERİ

Tablo 2.1	Yaş, yerleşim yeri ve cinsiyete göre hanehalkı nüfusu	18
Tablo 2.2	Seçilmiş kaynaklarda yaşa göre nüfus	19
Tablo 2.3	Hanehalkı kompozisyonu	20
Tablo 2.4	Evlatlık ve öksüz çocuklar	21
Tablo 2.5.1	Hanehalkı nüfusunun eğitim düzeyi: Erkek	23
Tablo 2.5.2	Hanehalkı nüfusunun eğitim düzeyi: Kadın	24
Tablo 2.6	Okullaşma oranları	26
Tablo 2.7.1	Sınıf tekrarlama oranı	28
Tablo 2.7.2	Okul terk oranları	29
Tablo 2.8	Konut özellikleri	30
Tablo 2.9	Hanehalkı dayanıklı tüketim malları	32
Şekil 2.1	Nüfus Piramidi	18
Şekil 2.2	Yaşa-özeŐ Okullaşma Oranları	25

BÖLÜM 3 KADINLARIN TEMEL ÖZELLİKLERİ VE STATÜLERİ

Tablo 3.1	Cevaplayıcıların temel özellikleri	34
Tablo 3.2	Temel özelliklere göre eğitim düzeyi	35
Tablo 3.3	Çalışma durumu	37
Tablo 3.4	Kazancın kullanımına ilişkin karar ve kazancın hanehalkı harcamalarına katkısı	39
Tablo 3.5	Kadının kendi kazancı üzerinde kontrolü	40
Tablo 3.6	Kadının kocası tarafından dövülmesine karşı kadınların tutumu	41
Tablo 3.7	Çalışan kadının çocuk bakımı	43

BÖLÜM 4 DOĞURGANLIK

Tablo 4.1	Günümüzdeki Doğurganlık	46
Tablo 4.2	Temel özelliklere göre doğurganlık	48
Tablo 4.3	Doğurganlıktaki Değişmeler	50
Tablo 4.4	Yaşa göre doğurganlık hızları	51
Tablo 4.5	Evlilik süresine göre doğurganlık	52
Tablo 4.6	Canlı doğan ve yaşayan çocuk sayısı	54
Tablo 4.7	Doğum aralıkları	56

Tablo 4.8	İlk doğumda anne yaşı.....	57
Tablo 4.9	Temel özelliklere göre ortanca ilk doğum yaşı	58
Tablo 4.10	Adölesan kadınlarda doğurganlık ve annelik	60
Şekil 4.1	Yerleşim Yerine Göre Yaşa Özel Doğurganlık Hızları.....	47
Şekil 4.2	Doğurganlıktaki Değişimler	50
Şekil 4.3	Son 20 Yıla İlişkin Yaşa Özel Doğurganlık Hızları.....	52

BÖLÜM 5 AİLE PLANLAMASI

Tablo 5.1	Gebeliği önleyici yöntem bilgisi	62
Tablo 5.2	Temel özelliklere göre gebeliği önleyici yöntem bilgisi.....	63
Tablo 5.3	Gebeliği önleyici yöntemlerin kullanılmış olması	64
Tablo 5.4	Gebeliği önleyici yöntemlerin halen kullanımı	65
Tablo 5.5	Temel özelliklere göre halen kullanılan gebeliği önleyici yöntem	66
Tablo 5.6	Gebeliği önleyici yöntem kullanımındaki değişimler.....	68
Tablo 5.7	Yerleşim yeri ve bölgelere göre gebeliği önleyici yöntemlerin halen kullanımındaki değişimler	69
Tablo 5.8	Gebeliği önleyici ilk yöntem kullanımı sırasında sahip olunan çocuk sayısı	70
Tablo 5.9	Gebe kalınabilecek döneme ilişkin bilgi	71
Tablo 5.10	Tüp ligasyonunun zamanlaması	71
Tablo 5.11	Gebeliği önleyici modern yöntemlerin temin edildiği kaynaklar.....	72
Tablo 5.12	Seçilmiş modern yöntemlerin temin edildiği kaynaklar, 1998 ve 2003.....	74
Tablo 5.13	Aile planlaması yöntemlerinin bilinçli seçimi	75
Tablo 5.14	Yöntem bırakma hızları.....	76
Tablo 5.15	Yöntem bırakma nedenleri	77
Tablo 5.16	Gelecekte yöntem kullanımı.....	78
Tablo 5.17	Gelecekte kullanmak için tercih edilen yöntem	79
Tablo 5.18	Yöntem kullanmama nedenleri	80
Şekil 5.1	Bölgeye ve Yönteme göre Halen Gebeliği Yöntem Kullanımı.....	67
Şekil 5.2	Halen Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanımı, Türkiye 1993, 1998, ve 2003	68
Şekil 5.3	Modern Aile Planlaması Yöntemlerinin Temin Edildiği Kaynaklar	73

BÖLÜM 6 DÜŞÜKLER VE ÖLÜ DOĞUMLAR

Tablo 6.1	Düşükler ve ölü doğumlar	82
Tablo 6.2	Temel özelliklere göre isteyerek düşükler.....	83
Tablo 6.3	Düşükler ve ölü doğumlar, 100 gebelikte	84
Tablo 6.4	İsteyerek düşüklerdeki eğilimler	84
Tablo 6.5	Düşükten önce kullanılan yöntem	85
Tablo 6.6	Düşükten sonra yöntem kullanımı.....	85
Tablo 6.7	İsteyerek düşük nedenleri.....	87
Tablo 6.8	İsteyerek düşüklerin gerçekleştiği gebelik ayı	88
Tablo 6.9	Gebeliğin sonlandırıldığı kurum	89
Tablo 6.10	İsteyerek düşük hızları	89

Tablo 6.11	Temel özelliklere göre toplam düşük hızı	90

BÖLÜM 7 DOĞURGANLIĞI BELİRLEYEN DİĞER ARA DEĞİŞKENLER

Tablo 7.1	Kadınların yaşa ve evlilik durumuna göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003	92
Tablo 7.2	İlk evlenme yaşı	93
Tablo 7.3	Ortanca ilk evlenme yaşı	94
Tablo 7.4	Doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama durumu	96
Tablo 7.5	Temel özelliklere göre doğum sonrası gebelik riski altında bulunmama durumu	98
Şekil 7.1	15-49 Yaşlarındaki Kadınların Evlilik Durumu	92
Şekil 7.2	25-49 Yaşlarındaki Kadınların Ortanca İlk Evlilik Yaşları	95
Şekil 7.3	Annelerin Doğum Sonucu Geçici Kısır Olduğu, Cinsel İlişkiden Kaçındığı ve Gebelik Riski Altında Olmadığı Doğumların Yüzdeleri	97

BÖLÜM 8 DOĞURGANLIK TERCİHLERİ

Tablo 8.1	Yaşayan çocuk sayısına göre doğurganlık tercihleri	100
Tablo 8.2	Yaşa göre doğurganlık tercihleri	101
Tablo 8.3	Doğurganlığı sınırlama (son verme) isteği	102
Tablo 8.4	Aile planlaması hizmetlerine olan talep	104
Tablo 8.5	İdeal ve sahip olunan çocuk sayıları	105
Tablo 8.6	Temel özelliklere göre ortalama ideal çocuk sayısı	106
Tablo 8.7	Doğurganlığın planlanması	107
Tablo 8.8	İstenen doğurganlık hızları	108
Şekil 8.1	15-49 Yaşındaki Halen Evli Kadınların Doğurganlık Tercihleri	101

BÖLÜM 9 BEBEK VE ÇOCUK ÖLÜMLÜLÜĞÜ

Tablo 9.1	Bebek ve çocuk ölümlülüğü	111
Tablo 9.2	Sosyo-ekonomik özelliklere göre erken çocukluk dönemi ölüm hızları	113
Tablo 9.3	Biyodemografik özelliklere göre erken çocukluk dönemi ölüm hızları	114
Tablo 9.4	Perinatal ölümlülük	116
Tablo 9.5	Yüksek riskli doğurganlık davranışı	117
Şekil 9.1	Bebek ve Çocuk Ölümlülüğündeki Eğilimler: TNSA-1993, TNSA-1998, ve TNSA-2003'ten Önceki Beş Yıllık Dönemler İçin Tahminler	112

BÖLÜM 10 DOĞUM ÖNCESİ BAKIM VE DOĞUMA YARDIM

Tablo 10.1	Doğum öncesi bakım	120
Tablo 10.2	Doğum öncesi bakım sayısı ve ilk ziyaret zamanı	123
Tablo 10.3	Doğum öncesi bakım sırasında yapılan testler ve ölçümler	124

Tablo 10.4 Doğumun yapıldığı yer.....	126
Tablo 10.5 Doğum sırasında yardım eden kişi	129
Tablo 10.6 Doğum özellikleri.....	131
Şekil 10.1 Anne Yaşına ve Doğum Sırasına göre Doğum Öncesi Bakım.....	121
Şekil 10.2 Bölgelere ve Yerleşim Yerine göre Doğum Öncesi Bakım	122
Şekil 10.3 Doğumda Anne Yaşı ve Doğum Sırasına göre Doğumun Yapıldığı Yer	127

BÖLÜM 11 AŞILANMA VE ÇOCUK SAĞLIĞI

Tablo 11.1 Bilgi kaynağına göre aşılar.....	134
Tablo 11.2 Temel özelliklere göre aşılanma durumu	135
Tablo 11.3 Çocukların araştırma sırasındaki yaşlarına göre yaşamın ilk yılındaki aşılanma oranları	136
Tablo 11.4 ASYE ve ateşin prevalansı ve semptomların tedavisi.....	138
Tablo 11.5 Sigara kullanımı	140

BÖLÜM 12 BEBEKLERİN BESLENME ALIŞKANLIKLARI, ÇOCUKLARIN VE ANNELERİN BESLENME DURUMU

Tablo 12.1 Emzirmeye başlama	142
Tablo 12.2 Yaşa göre emzirilme durumu	144
Tablo 12.3 Emzirme ortanca süresi ve sıklığı	145
Tablo 12.4 Son 24 saat içerisinde çocuklara verilen gıda çeşitleri.....	147
Tablo 12.5 İyotlu tuz kullanımı	148
Tablo 12.6 Temel özelliklere göre çocukların beslenme durumu	151
Tablo 12.7 Annelerin beslenme durumuna ilişkin antropometrik göstergeler	153
Tablo 12.8 Temel özelliklere göre kadınların beslenme durumu.....	155
Şekil 12.1 Çocukların Yaşına Göre Beslenme Durumu.....	152

BÖLÜM 13 HIV/AIDS'E İLİŞKİN BİLGİ

Tablo 13.1 AIDS ve diğer cinsel yolla bulaşan hastalıklar (CYBH) bilgisi.....	158
Tablo 13.2 AIDS'in öğrenildiği kaynak	160
Tablo 13.3 HIV/AIDS'i önlemenin yolları olduğunun bilinmesi.....	161
Tablo 13.4 Temel özelliklere göre beyan edilen AIDS'i önleme yolları	162
Tablo 13.5 HIV/AIDS ile ilgili konuların bilinmesi.....	164

EK B ARAŞTIRMA TASARIMI

Tablo B.1 Bölge, NUTS 1 Bölgesi, Kır-kent, yerleşim yeri tipi ve İllere göre tabaka listesi	171
Tablo B.2 Örneklemin dağılımı	173
Tablo B.3 Örnekleme kümelerinin dağılımı	174

Tablo B.4	Saha çalışmasının aşamaları, aşamalarda tamamlanan küme sayısı ve aşamalarda çalışan ekip sayısı	179
Tablo B.5.1	Tasarım ağırlıkları ve cevaplamama faktörleri	182
Tablo B.5.2	Tasarım ağırlıkları ve cevaplamama faktörleri: yarı örneklem	183
Tablo B.6	Nihai örneklem ağırlıkları	184
Tablo B.7.1	Örneklem uygulaması: yerleşim yeri ve bölge	186
Tablo B.7.2	Örneklem uygulaması: NUTS 1 bölgeleri	187

EK C ÖRNEKLEME HATALARI

Tablo C.1	Örneklem hataları hesaplanan değişkenler	192
Tablo C.2	Örneklem hataları: Türkiye toplamı	193
Tablo C.3	Örneklem hataları: Kent	194
Tablo C.4	Örneklem hataları: Kır	195
Tablo C.5	Örneklem hataları: Batı	196
Tablo C.6	Örneklem hataları: Güney	197
Tablo C.7	Örneklem hataları: Orta	198
Tablo C.8	Örneklem hataları: Kuzey	199
Tablo C.9	Örneklem hataları: Doğu	200
Tablo C.10	Örneklem hataları: İstanbul	201
Tablo C.11	Örneklem hataları: Batı Marmara	202
Tablo C.12	Örneklem hataları: Ege	203
Tablo C.13	Örneklem hataları: Doğu Marmara	204
Tablo C.14	Örneklem hataları: Batı Anadolu	205
Tablo C.15	Örneklem hataları: Akdeniz	206
Tablo C.16	Örneklem hataları: Orta Anadolu	207
Tablo C.17	Örneklem hataları: Batı Karadeniz	208
Tablo C.18	Örneklem hataları: Doğu Karadeniz	209
Tablo C.19	Örneklem hataları: Kuzeydoğu Anadolu	210
Tablo C.20	Örneklem hataları: Ortadoğu Anadolu	211
Tablo C.21	Örneklem hataları: Güneydoğu Anadolu	212

EK D VERİ KALİTESİ

Tablo D.1	De facto hanehalkı nüfusunun yaş dağılımı	215
Tablo D.2	Bireysel görüşme için uygun olan kadınların ve görüşülen kadınların yaş dağılımı	216
Tablo D.3	Bildirim eksiklikleri	216
Tablo D.4	Takvim yıllarına göre doğumlar	217
Tablo D.5	Ölüm yaşının gün olarak bildirimi	218
Tablo D.6	Ölüm yaşının ay olarak bildirimi	219

ÖNSÖZ

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü 1967 yılında kurulmuş olup Türkiye’de nüfus öğeleri olan doğurganlık, ölümlülük ile, göç ve ana çocuk sağlığı konularında ülke genelinde bilimsel çalışmalar yapan ilk ve tek kuruluştur. Enstitümüz 1968 yılından beri her beş yılda bir ülkemiz genelinde nüfus özellikleri ve anne çocuk sağlığı konularında en güvenilir verileri toplayarak demografik göstergeleri saptamaktadır. Bu göstergeler Türkiye’deki demografik durumun yaklaşık kırk yıldır analiz edilmesini sağlamaktadır. Elde edilen bilgiler ışığında nüfus ve sağlık politikaları oluşturulmakta, hizmet planları yapılmakta ve sunulan hizmetlerin amacına ne ölçüde ulaştığı belirlenmektedir.

2003 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA-2003), Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen sekizinci ulusal araştırmadır. Böyle bir süreklilik, nitelikli bilgi üretimi, başarılı uygulama ile ulusal ve uluslararası düzeyde ilgili tüm kişi ve kurumların güvenini, takdirini kazanmış olmak Enstitümüz için bir onurdur.

1968-1998 yılları arasında yapılan yedi Nüfus ve Sağlık Araştırması çeşitli uluslararası kuruluşlardan sağlanan kaynaklarla gerçekleştirilmiştir. TNSA-2003 ise ilk defa Türkiye Cumhuriyeti devlet bütçesi ve Avrupa Birliği üreme sağlığı programından sağlanan kaynak ile gerçekleştirilmiştir. Bu ülkemizde konuya verilen önemin ve kurumsallaşmanın bir göstergesidir.

TNSA-2003’ün hazırlık çalışmaları 2002 yılından itibaren başlamıştır. Aynı yıl içinde gebeliği önleyici yöntem kullanımı, dinamikleri ve isteyerek düşükler konusunda derinlemesine görüşmelerle gerçekleştirilen kalitatif araştırmanın sonuçları 2003 yılı Nisan ayında ilgili kişi ve kurumların temsilcilerinin katıldığı bir toplantıda sunulmuştur. Bunu izleyen aylarda örneklem seçimi, sorukağıtlarının oluşturulma ve sonuçlandırılma çalışmaları sürdürülmüştür. Tüm hazırlıklar tamamlandıktan sonra listeleme ve saha çalışması Kasım 2003-Mayıs 2004 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. TNSA-2003 ülkemizi kır-kent yerleşim yeri ve coğrafi bölgelere göre temsil eden 80 ilde, 700 yerleşim yerinde, 10,836 hanede gerçekleştirilmiş olup bu hanelerde 8,075 evlenmiş kadınla görüşülmüştür. Haziran ayında TNSA-2003’den elde edilen bazı göstergeleri içeren ön rapor yayınlanarak konu ile ilgili kurumlar ve kişilere ulaştırılmıştır.

Bu raporda sunulan bulgular çeşitli demografik ve sağlık göstergelerinde beklenenlerden daha olumlu yönde önemli değişiklikler olduğunu göstermektedir. Doğurganlık seviyesi ile ilgili bilgi Türkiye’nin “yenileme” düzeyinde bir doğurganlığa ulaştığını göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre bebek ve çocuk ölümlerinde de iyileşme meydana gelmiştir. Anne ve çocuk sağlığı hizmetlerinde de olumlu yönde bir gelişme gerçekleşmiştir.

TNSA-2003’ün çeşitli aşamalarının gerçekleştirilmesinde üniversitemizin yöneticileri, konu ile ilgili kamu kuruluşlarının yöneticileri, uzmanları ve Enstitümüz elemanlarının emeği vardır. Bu kişilere şükranlarımı sunmayı kadirşinaslığın gereği olarak görüyorum.

İlk olarak TNSA-2003'e 2002 yılı yatırım programında ileri araştırma projesi olarak yer vererek, genel bütçeden desteklenmesini sağlayarak bir ilki gerçekleştiren ve çalışma boyunca desteklerini esirgemeyen Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürü Kemal Madenoğlu ile çalışma arkadaşlarına teşekkür ediyorum.

Genel bütçeden sağlanan kaynak, araştırmanın genişleyen amaçları ve kapsamının gerçekleşmesine yeterli olmadığı için gerekli girişimleri olumlu biçimde sonlandırarak ek kaynağı sağlayan Avrupa Birliği Türkiye Temsilciliği ile Finansal İşbirliği, Koordinasyon ve yatırım yöneticisi Simon Mordue'ye ve projenin şekillenmesine ve yürütülmesindeki emeklerinden dolayı Figen Tunçkanat'a şükranlarımı sunarım.

Sağlık Bakanlığı, Enstitümüzce gerçekleştirilen önceki Nüfus ve Sağlık araştırmalarında olduğu gibi TNSA-2003'ün de her aşamasında büyük destek vermiştir. Sağlık Bakanı Prof. Dr. Recep Akdağ başta olmak üzere, özellikle Ana-Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürü Dr. Mehmet Rifat Köse ile yardımcısı Dr. M. Ali Biliker'e araştırmanın her aşamasındaki yapıcı, destekleyici, çözümleyici ve zenginleştirici katkıları için teşekkürü borç biliyorum. Ayrıca, Genel Müdürlüğün diğer yönetici ve çalışanları ile araştırmanın uygulandığı illerdeki sağlık müdürlerinin ve sağlık görevlilerinin yardımlarını da şükranla anıyorum.

Araştırmanın örneklem seçiminin bilimsel titizlikle gerçekleştirilmesine katkıda bulunan Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanı Doç. Dr. Ömer Demir ve Araştırma, Tetkik ve İstatistik Dairesi Başkanı Hasibe Dedeş ve diğer çalışanların emeklerine teşekkür ediyorum.

Saha çalışması için gerekli izinlerin verilmesini sağlayan İçişleri Bakanlığı ile illerdeki uygulamalara gerekli tüm destekleri veren il valileri ve diğer yöneticilerin katkılarına minnetlerimi sunuyorum.

TNSA-2003'ün tüm aşamalarındaki güçlükleri paylaştığımız, bize sürekli çözümleyici destek veren Hacettepe Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Tunçalp Özgen ile üniversitemiz Bilimsel Araştırmalar Birimi yetkililerine özel olarak teşekkür ediyorum.

Yönlendirme Komitesi üyelerinin değerli katkılarını takdirle karşılamaktayım. Örneklem seçilmiş hanelerde araştırmaya katılmayı kabul ederek soruları yanıtlayan tüm cevaplayıcılar ile sahada çalışan ekiplerin elemanlarının katılımı olmadan bu araştırma gerçekleşmezdi, bu nedenle hepsine minnettarım.

TNSA-2003'ün uluslararası Nüfus ve Sağlık Araştırmaları kapsamında yer almasını sağlayacak yapının bir parçası olan veri dosyasının oluşturulmasını sağlayan Han Raggars'a ve bu raporun son şeklini almasında büyük katkısı olan "MEASURE DHS Program ORC Macro" müdür yardımcısı Dr. Ann. A. Way'a ve çalışma arkadaşlarına teşekkür ederim. Bu raporun hazırlanması sürecinde MEASURE ekibinin çalışmalarını destekleyen USAID'ye de şükranlarımı sunuyorum.

Son olarak, TNSA-2003'ün teknik sorumlusu Doç. Dr. Banu Ergöçmen, saha sorumlusu Doç. Dr. İsmet Koç, örneklem, sorukağıtlarının geliştirilmesi, veri girişi ve veri analizlerinden sorumlu olan Doç. Dr. Attila Hancıoğlu, Doç. Dr. Turgay Ünalın, Dr. A. Sinan Türkyılmaz ile Enstitünün araştırma görevlileri ile idari personelin tüm emeklerini takdir ve teşekkür ediyorum. Ayrıca, iş günleri ve mesai saatleri dışına taşın çok yoğun çalışmalarımız sırasında bizlere hoşgörü gösteren, destek veren tüm aile bireylerimizi de şükran ve saygıyla anmak isterim.

Prof. Dr. Sabahat Tezcan
Müdür
Nüfus Etütleri Enstitüsü
Hacettepe Üniversitesi

ÖZET BULGULAR

2003 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA-2003) doğurganlık düzeyi ve değişimi, bebek ve çocuk ölümlülüğü, aile planlaması ve anne ve çocuk sağlığı konularında bilgi sağlamak üzere tasarlanmış ulusal düzeyde bir örneklem araştırmasıdır. Araştırma sonuçları ulusal düzeyde, kentsel ve kırsal alanlar ile beş coğrafi bölge düzeyinde sunulmaktadır. TNSA-2003 örnekleme ayrıca araştırma kapsamındaki bazı konular için 2002 yılının ikinci yarısında Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde oluşturulan 12 coğrafi bölge (NUTS1) düzeyinde de analize izin vermektedir.

TNSA-2003'ün finansmanı, öncelikle, Devlet Planlama Teşkilatı'nın yıllık yatırım programında yer alan bir proje olarak Türkiye Cumhuriyeti hükümetince sağlanmıştır; diğer mali destek ise Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülen Türkiye Üreme Sağlığı Programı çerçevesinde Avrupa Birliği tarafından sağlanmıştır.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (HÜNEE) TNSA-2003 çalışmalarını Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı Genel Müdürlüğü ile işbirliği içinde gerçekleştirmiştir. TNSA-2003 Türkiye'de HÜNEE tarafından yapılan nüfus araştırmaları dizisinin en sonuncusudur; ayrıca uluslararası düzeyde yürütülen Nüfus ve Sağlık Araştırmaları programı içinde gerçekleştirilen üçüncü araştırmadır.

Araştırmanın saha çalışmaları, Aralık 2003 ile Mayıs 2004 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırmada 10,836 hanehalkı ve doğurgan yaşlarda (15-49) olup en az bir kez evlenmiş 8,075 kadın görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Seçilen hanede, doğurgan yaşlarda (15-49) ve en az bir kez evlenmiş olup, genellikle o hanede yaşayan ya da görüşmeden önceki

gece o hanede kalmış olan kadınlar araştırma kapsamında görüşme için uygun kadın olarak kabul edilmişlerdir.

HANEHALKI NÜFUSLARININ ÖZELLİKLERİ

Nüfusunun yüzde 29'u 15 yaşın altında olan Türkiye genç bir nüfus yapısına sahiptir. Yaşı 65 ve üzeri nüfus ise Türkiye'deki toplam nüfusun yüzde 7'sini oluşturmaktadır. Türkiye'deki ortalama hanehalkı büyüklüğü 4 kişidir. Bu değer kentte 3.9, kırdaki 4.5 olarak bulunmuştur.

Türkiye'de nüfusun çoğunluğu okula gitmektedir. Okula gidenler arasında hem erkeklerin hem de kadınların üçte biri en az ilköğretimin ikinci kademesini tamamlamıştır. En az lise mezunu olan nüfusun oranı erkeklerde yüzde 23, kadınlarda yüzde 14'tür. Daha genç kuşaklar için hesaplanan göstergeler, gerek erkeklerde gerekse kadınlarda eğitime devam etmenin zaman içinde sürekli arttığını göstermektedir.

CEVAPLAYICILARIN ÖZELLİKLERİ

TNSA-2003'te görüşülen kadınların üçte biri 30 yaşın altındadır ve kadınların yüzde doksan beşi görüşmenin yapıldığı tarihlerde evlidir. Kadınların önemli bir kısmı (yüzde 17) en az lise mezunudur. Araştırma sonuçları doğurgan yaşlardaki kadınların eğitim düzeylerinde önemli bir gelişme olduğunu göstermektedir. Araştırma tarihinden önceki 12 aylık süre içinde kadınların yüzde 42'si bir işte çalıştığı; ancak 10 kadından 6'sının gelirlerinin hanehalkı harcamalarına ya hiç katkıda bulunmadığı ya da harcamaların yarısından azını karşıladığı bulunmuştur. Kazancın nasıl kullanılacağına ilişkin bağımsız karar verme

ise kadının yaşına, yerleşim yerine ve eğitim düzeyine göre farklılıklar göstermektedir.

DOĞURGANLIK DAVRANIŞI

Düzy ve Değişimler

TNSA-2003 bulguları bir kadının şimdiki doğurganlık hızlarını doğurganlık çağlarının sonuna kadar devam ettirdiği takdirde doğurganlık çağının sonunda ortalama 2.2 çocuk sahibi olacağını göstermektedir. Türkiye’de kadınlar en yüksek doğurganlıklarını yirmili yaşlarda yaşamaktadır; en yüksek yaşa özel doğurganlık hızları 20-29 yaş grubundadır. Türkiye’deki doğurganlık son yirmi yılda hızla düşmüştür

Sosyo-ekonomik ve Demografik Farklılıklar

Kentsel ve kırsal alanlar arasındaki doğurganlık farkının giderek kapandığı, ancak bazı bölgesel farklılıklar devam etmekte olduğu görülmektedir. Güney ve Doğu Anadolu dışındaki bölgelerde doğurganlık yenilenme düzeyinin altındadır. Her ne kadar geçmiş yıllarda Doğu’da doğurganlıkta önemli bir düşüş görülmüşse de dönemsel doğurganlık hızları bu bölgede üçten fazla çocuğa işaret etmektedir. Eğitim düzeyinin artmasıyla doğurganlıkta hızlı bir düşüş gözlenmektedir. Hiç eğitimi olmayan kadınlar, lise veya üzeri eğitim almış kadınlardan ortalama olarak iki fazla çocuğa sahip olmaktadır. Diğer önemli bir değişim ise ilk doğumda anne yaşındaki düzenli yükseliştir. Genç yaş gruplarındaki kadınların adölesan yaşlarda ilk doğumlarını yapma olasılıkları daha ileri yaşlardaki kadınlara oranla daha azdır.

Evlenme Yaşı

Türkiye’de evlilik hem evliliğin ülke genelinde yaygın olması hem de doğumların neredeyse tamamının evlilik içerisinde gerçekleşmesi nedeniyle demografik açıdan oldukça önemlidir. İlk evlenme yaşı da kadının gebelik riski altına girmesini ifade

etmesi nedeniyle önemli bir demografik göstergedir.

TNSA-2003 sonuçları yaş kuşakları arasında ortanca evlilik yaşında artış olduğunu ortaya koymaktadır. Ortanca evlilik yaşı 45-49 yaş grubu için 19.2’den, 25-29 yaş grubunda 21’e yükselmektedir. Bulgular aynı zamanda eğitim düzeyine göre gözle görülür farklılaşmaları da göstermektedir. 25-49 yaşlar arasındaki kadınlar içinde hiç eğitimi olmayan kadınlarla en az lise mezunu kadınlar arasında ilk evlenme yaşında yedi yıllık bir fark bulunmaktadır.

AİLE PLANLAMASI KULLANIMI

Aile Planlaması Bilgisi

Aile planlaması yöntemleri Türkiye’de hemen her kadın tarafından bilinmektedir. Görüşme yapılan kadınların tamamına yakını en az bir modern yöntemi duyduğunu bildirmiştir. RİA ve hap kadınlar arasında en yaygın olarak bilinen gebeliği önleyici modern yöntemlerdir. Bu yöntemleri erkek kondomu, kadın sterilizasyonu ve gebeliği önleyici iğne takip etmektedir.

Düzy ve Değişimler

Halen evli kadınların ve en az bir kez evlenmiş kadınların yüzde 90’ı yaşamlarının bir döneminde gebeliği önleyici bir yöntem kullanmışlardır. Ülke genelinde, evli kadınların yüzde 71’i gebeliği önleyici yöntem kullanmaktadır. Bu yöntemlerin yüzde 43’ü modern, yüzde 29’u geleneksel yöntemlerdir. En yaygın kullanılan modern yöntem RİA’dır (yüzde 20) ve bunu erkek kondomu takip etmektedir (yüzde 11). Geri çekme en yaygın kullanılan geleneksel yöntem olmaya devam etmektedir. Halen evli kadınların yüzde 26’sı görüşme tarihinde geri çekme kullandığını bildirmiştir.

Kullanımdaki Farklılıklar

Gebeliği önleyici yöntem kullanımı yaşa göre değişmektedir. Evli kadınlar arasında araştırma tarihinde herhangi bir yöntem

kullanma oranı, 30-34 yaş grubunda en yüksektir (yüzde 81). Geri çekme yönteminin kullanımı 40-44 yaş grubunda en yüksek düzeye ulaşırken (yüzde 50), RİA kullanımının en üst düzeyi 30-34 yaş grubundaki kadınlarda (yüzde 26) görülmektedir. Halen yöntem kullanımı kentsel ve kırsal yerleşimlere, bölgelere, eğitim düzeyine ve yaşayan çocuk sayısına göre farklılaşmaktadır.

Yöntem Bırakma

Kullanılan gebeliği önleyici yöntemin bırakılması, geliştirilmesi gereken program alanlarını öne çıkardığı kadar bazı grupların yöntem kullanımındaki sorunlarına da dikkati çekmektedir. TNSA-2003 sonuçları yöntem kullananların yüzde 40'ının yöntemi kullanımına başladıkları tarihten itibaren 12 ay içinde bu yöntemi bıraktıklarını göstermektedir. Genelde kısa dönemli olarak kullanılmayan RİA, en düşük yöntem bırakma hızına sahiptir (yüzde 11). Cinsel birleşme anında kullanılan yöntemlerin bırakılması daha kolay olmaktadır. Örneğin erkek kondomu kullananların yüzde 45'i yöntem kullanımını bir sene içinde bırakmaktadır. Gelecekte yöntem kullanmaya bakıldığında, yöntem kullanmayan evli kadınların yaklaşık yarısı ileride her hangi bir zamanda gebeliği önleyici yöntem kullanmak istemektedirler.

Hizmet Sağlama

Türkiye'de gebeliği önleyici yöntemler için en temel kaynak kamu sektörüdür. Halen yöntem kullananların yüzde 58'i gebeliği önleyici yöntemleri kamu sektöründen sağlamaktadır. Kamu sektöründen hizmet alanların üçte biri modern yöntemleri sağlık ocaklarından ya da AÇSAP merkezlerinden edinmektedir. Modern yöntem kullananların dörtte biri için de yöntem elde etmede ikinci kaynak eczanelerdir.

İSTEYEREK DÜŞÜK

Toplamda, araştırma tarihinden önceki beş yıllık dönemde gebeliklerin yüzde 22'si canlı

doğum olmadan sonlanmıştı. Göreli olarak sayıca az olan ölü doğum yapan kadınlarla karşılaştırıldığında isteyerek ve kendiliğinden düşükler canlı doğum olmadan sonlanan gebelikler arasında en büyük paya sahiptir. 100 gebelikten 21'i düşükle sonuçlanmıştı ve bunların yüzde 11'i isteyerek düşüktür. TNSA-2003 öncesindeki beş yıla ilişkin toplam düşük hızı kadın başına 0.4 düşük olduğunu göstermektedir. Yaşa özel hızlarda en yüksek değer 30-34 yaş grubunda görülürken ileri yaşlarda bu hız düşmektedir. Doğu bölgesinde ve kırsal alanlarda yaşayan kadınların isteyerek düşük yapmış olma olasılığı daha azdır.

İsteyerek yapılan düşüklerin esas nedeni çocuk doğurmak istememektir (yüzde 41). İsteyerek yapılan düşüklerin önemli bir bölümü (yüzde 73) genellikle gebeliğin ilk ayında gerçekleşmez. İsteyerek yapılan düşüklerde özel sektörden hizmet almak tercih edilmektedir (yüzde 77). İstemli düşük sonrasında ilk ayda kadınların yüzde 31'inin yöntem kullanmamış olması ve yüzde 26'sının da geri çekme kullanması, isteyerek düşük sonrası aile planlamasına ilişkin önerilerin gereksinimine dikkati çekmektedir.

AİLE PLANLAMASI İHTİYACI

Doğurganlık Tercihleri

Halen evli kadınların yüzde 69'u gelecekte başka doğum yapmak istemediklerini veya zaten doğum kontrolü amaçlı kısırlaştırdıklarını söylemişlerdir. Buna ek olarak kadınların yüzde 14'ü bir sonraki doğum için en azından 2 yıl daha beklemek istediklerini belirtmişlerdir. Böylece halen evli her beş kadından dördünün ya çocuk sahibi olmamak ya da ertelemek için aile planlaması hizmetlerine ihtiyacı olduğu değerlendirilebilir. Halen evli kadınlar arasında ortalama ideal çocuk sayısının 2.5 olması kadınların çoğunun küçük aileler istediklerini göstermektedir. Araştırma sonuçları, eğer tüm istenmeyen gebelikler önlenebilseydi, ulusal düzeydeki toplam doğurganlık hızının 1.6

olacağını, diğer bir deyişle halihazırdaki toplam doğurganlık hızından 0.7 çocuk daha az olacağını göstermektedir.

Karşılanmamış Aile Planlaması İhtiyacı

Toplam aile planlaması talebinin yüzde 76 olduğu ve bu talebin yüzde 92'sinin karşılandığı bulunmuştur. Doğurganlığı sonlandırma talebi doğumların aralarını açma talebinden 3 kat daha fazladır (sırasıyla yüzde 58 ve yüzde 18). Önceki iki araştırma sonuçlarından daha düşük olarak halen evli kadınlar arasında karşılanmamış ihtiyaç yüzde 6'dır.

ÇOCUK ÖLÜMLÜLÜĞÜ

Düze ve Değişimler

TNSA-2003'ten önceki beş yıl için, bebek ölümlülüğü hızı binde 29, çocuk ölümlülüğü hızı binde 9 ve beş-yaş altı ölüm hızı binde 37 olarak hesaplanmıştır. Sonuçlar aynı dönem için neonatal ölüm hızının postneonatal ölüm hızından daha yüksek olduğunu göstermektedir. Tüm bebek ve çocuk ölümlülüğü göstergeleri son yıllarda hızlı bir şekilde düşmüştür.

Sosyo-ekonomik ve Demografik Farklılaşmalar

TNSA-2003 bulguları bölgeler ve kır-kent yerleşim yerleri arasında bebek ve çocuk ölümlülüğünde belirgin farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca yine annelerin eğitim düzeyinin bebek ve çocuk ölümlülüğü ile ilişkisi bulunduğu görülmektedir. Sosyo-ekonomik gruplar arasında gözlenen farklılaşmalara ek olarak, bebek ve çocuk ölümlülüğü annenin doğumdaki yaşının genç olması, çocuğun yüksek doğum sırası ve kısa doğum aralığına sahip olması ile güçlü bir ilişkiye sahiptir; bu kategorilerdeki çocuklar diğerlerine göre daha yüksek ölüm riskine maruz kalmaktadırlar. Buna ek olarak, doğumda düşük ağırlığa sahip olma çocukların hayatta kalma şansını etkilemektedir.

ANNE SAĞLIĞI

Gebelik Sırasında Bakım

Araştırma tarihinden önceki beş yılda yapılan son doğumlarında annelerin yüzde 81'i doğum öncesi bakım almıştır ve bu bakımların yüzde 75'i doktorlardan alınmıştır. Kadınların yüzde 71'i gebeliklerinin altıncı ayından önce doğum öncesi bir bakım almışlardır. Kadınların yarısından fazlası için doğum öncesi bakım alma sayısı dördür. Genç yaşlarda, az çocuğu olan, kentsel alanlarda ve Doğu dışında bir bölgede yaşayan ve en az ilkokul eğitimi almış kadınlar diğer kadınlarla karşılaştırıldığında daha fazla doğum öncesi bakım almaktadırlar.

Doğum Sırasında ve Doğum Sonrası Bakım

Türkiye'de araştırmadan önceki beş yılda yapılan doğumların yüzde 78'i bir sağlık kuruluşunda gerçekleştirilmiştir. Doğumlarda kamu sektörüne bağlı sağlık kuruluşları (yüzde 65) özel sektördeki sağlık kuruluşlarından daha fazla kullanılmıştır. Doktorlar ya da eğitimli sağlık personeli tarafından yaptırılan doğumların oranı tüm doğumlar içinde yüzde 83'tür.

ÇOCUK SAĞLIĞI

Çocukların Aşılması

Bir yaşın altındaki çocukların aşıyla önlenebilen altı hastalığa karşı (tüberküloz, difteri, boğmaca, tetanoz, çocuk felci, ve kızamık) aşılınmaları, bebek ve çocuk hastalıklarını ve ölümlerini azaltan en etkili programlardan biridir. 12-23 aylık çocukların yüzde 54'üne tavsiye edilen sekiz aşının tamamı yapılmıştır. 12 aylıkken tamamen aşılanmış çocukların oranı yüzde 48'dir. Aşılı tamamlanmış çocukların yüzdesi kırsal alanlarda ve Doğu bölgesinde en düşüktür. Aşılama oranları ayrıca annenin eğitimi, çocuğun cinsiyeti ve doğum sırası ile ilişkilidir.

ASYE'nin Yaygınlığı ve Tedavisi

Akut solunum yolu enfeksiyonu (ASYE) Türkiye'de beş yaşın altındaki çocuklarda kış mevsiminde en yaygın görülen hastalıktır. Araştırma öncesindeki iki hafta süresince çocukların yüzde 29'unda ASYE, yüzde 40'ında ateş görülmüştür. Her 10 çocuktan 4'ü bu hastalıklar için bir sağlık kuruluşundan veya sağlık personelinden bir tedavi almıştır.

Yaşları 15-49 arasında olup en az bir kez evlenmiş tüm kadınların yüzde 28'i düzenli olarak veya nadiren sigara içtiğini beyan etmiştir. Gebe kadınların yüzde 15'i ve emziren kadınların yüzde 20'si sigara içtiklerini belirtmişlerdir. On sigaradan daha fazla sayıda sigara içme 35-49 yaş grubundaki kadınlarda en yaygındır.

ÇOCUKLAR VE KADINLAR İÇİN BESLENME GÖSTERGELERİ

Emzirme ve Ek Gıda

Emzirme Türkiye'de çok yaygındır; tüm çocukların yüzde 97'si bir süre emzirilmiştir. Destekleyici besleme çok genç yaştaki çocuklar arasında yaygındır. Yaşamlarının ilk iki ayında çocukların sadece yüzde 44'ü sadece anne sütü ile beslenmiştir. Tüm çocuklar için ortanca emzirme süresi 14 aydır. Emzirilen ve 6 aylıktan daha küçük olan çocukların yüzde 18'ine hazır mama verilmiştir.

Tuzun İyotlanması

İyot eksikliği çocukluk dönemi hastalıkları ve ölüm hızlarının artmasına yol açmaktadır. Araştırma sırasında yapılan testlere göre, hanelerde kullanılan sofraya tuzunun yüzde 30'u ne iyodür ne de iyodat içermektedir. Kırsal hanelerin yarısında iyotlu tuz kullanılmamaktadır. Orta ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki hanelerin yarısından azı iyotlu tuz kullanmaktadır.

Çocukların ve Annelerin Beslenme Durumu

Beş yaşına kadar olan çocukların, yüzde 12'si, uluslararası referans nüfusla karşılaştırıldığında bodurdur (yaşına göre kısa). Bodurluk kırsal

alanlarda, Doğu Bölgesinde ve annesi eğitimsiz veya çok az eğitilmiş olan çocuklar arasında, daha yüksek doğum sırası olan çocuklarda ve bir önceki doğumla arasında 24 aydan daha kısa süre olan çocuklar arasında daha yaygındır. Zayıflık daha önemsiz bir sorundur. Çocukların yüzde dördü yaşlarına göre zayıftır. Obezite anneler arasında varolan bir problemdir. BMI hesaplamalarına göre, annelerin yüzde 57'si şişman, bunların yüzde 23'ü de obezdir. BMI yaşla birlikte hızlı bir şekilde artmakta, 25 yaş ve üzeri kadınların çoğunda 25.0'ı aşmaktadır.

HIV/AIDS BİLGİSİ VE TUTUMLARI

Türkiye'de AIDS'ten haberdar olma oranı yüksektir. Kadınların yüzde doksanı AIDS'i duyduğunu bildirmiştir. Her ne kadar AIDS yaygın olarak biliniyorsa da en az bir kez evlenmiş kadınların yüzde 31'i AIDS'ten korunma yollarından herhangi birini bilmemektedir. Eğitim düzeyi ile AIDS'ten korunma yollarının bilinmesi arasında olumlu bir ilişki vardır. Kentte yaşayan kadınlarda HIV/AIDS'i bilme yüzdesi kırdaki yaşayan kadınlardan daha yüksektir.

TÜRKİYE - 5 BÖLGE

BÖLGELER VE İLLER

01 BATI

09 Aydın
10 Balıkesir
16 Bursa
17 Çanakkale
20 Denizli
22 Edirne
34 İstanbul
35 İzmir
39 Kırklareli
41 Kocaeli
45 Manisa
48 Muğla
54 Sakarya
59 Tekirdağ
77 Yalova

02 GÜNEY

01 Adana
07 Antalya
15 Burdur
31 Hatay
32 Isparta
33 İçel
46 K.Maraş
80 Osmaniye

03 ORTA

03 Afyon
05 Amasya
06 Ankara
11 Bilecik
14 Bolu
18 Çankırı
19 Çorum
26 Eskişehir
38 Kayseri
40 Kırşehir
42 Konya
43 Kütahya
50 Nevşehir
51 Niğde
58 Sivas

60 Tokat
64 Uşak
66 Yozgat
68 Aksaray
70 Karaman
71 Kırıkkale
81 Düzce

04 KUZAY

08 Artvin
28 Giresun
29 Gümüşhane
37 Kastamonu
52 Ordu
53 Rize
55 Samsun
57 Sinop
61 Trabzon
67 Zonguldak
74 Bartın
78 Karabük

05 DOĞU

02 Adıyaman
04 Ağrı
12 Bingöl
13 Bitlis
21 Diyarbakır
23 Elazığ
24 Erzincan
25 Erzurum
27 Gaziantep
30 Hakkari
36 Kars
44 Malatya
47 Mardin
49 Muş
56 Siirt
62 Tunceli
63 Şanlıurfa
65 Van
69 Bayburt
72 Batman
73 Şırnak
75 Ardahan
76 Iğdır
79 Kilis

TÜRKİYE - 12 BÖLGE

AKDENİZ

BÖLGELER VE İLLER

01 İSTANBUL

34 İstanbul

02 BATI

MARMARA

10 Balıkesir

17 Çanakkale

22 Edirne

39 Kırklareli

59 Tekirdağ

03 EGE

03 Afyon

09 Aydın

20 Denizli

35 İzmir

43 Kütahya

45 Manisa

48 Muğla

64 Uşak

04 DOĞU

MARMARA

11 Bilecik

14 Bolu

16 Bursa

26 Eskişehir

41 Kocaeli

54 Sakarya

77 Yalova

81 Düzce

05 BATI

ANADOLU

06 Ankara

42 Konya

70 Karaman

06 AKDENİZ

01 Adana

07 Antalya

15 Burdur

31 Hatay

32 Isparta

33 İçel

46 K.Maraş

80 Osmaniye

07 ORTA

ANADOLU

38 Kayseri

40 Kırşehir

50 Nevşehir

51 Niğde

58 Sivas

66 Yozgat

68 Aksaray

71 Kırıkkale

08 BATI

KARADENİZ

05 Amasya

18 Çankırı

19 Çorum

37 Kastamonu

55 Samsun

57 Sinop

60 Tokat

67 Zonguldak

74 Bartın

78 Karabük

09 DOĞU

KARADENİZ

08 Artvin

28 Giresun

29 Gümüşhane

52 Ordu

53 Rize

61 Trabzon

10 KUZEYDOĞU

ANADOLU

04 Ağrı

24 Erzincan

25 Erzurum

36 Kars

69 Bayburt

75 Ardahan

76 Iğdır

11 ORTADOĞU

ANADOLU

12 Bingöl

13 Bitlis

23 Elazığ

30 Hakkari

44 Malatya

49 Muş

62 Tunceli

65 Van

12 GÜNEYDOĞU

ANADOLU

02 Adıyaman

21 Diyarbakır

27 Gaziantep

47 Mardin

56 Siirt

63 Şanlıurfa

72 Batman

73 Şırnak

79 Kilis

1.1 Coğrafya

Türkiye'nin toplam yüzölçümü 774,815 kilometre karedir. Toplam yüzölçümünün yaklaşık yüzde üçü güneydoğu Avrupa'da (Trakya), geri kalan kısmı ise güneybatı Asya'dadır (Anadolu). Türkiye'nin Yunanistan, Bulgaristan ile Trakya'da, Suriye, Irak, İran, Gürcistan, Ermenistan ve Nahcivan (Azerbaycan) ile Güney ve Doğu Anadolu'da (Küçük Asya olarak da adlandırılır) sınırı bulunmaktadır. Ülkenin şekli bir dikdörtgene benzer; doğu-batı doğrultusunda yaklaşık 1,565 kilometre ve kuzey-güney doğrultusunda yaklaşık 650 kilometre kadar uzanır. Türkiye'nin üç tarafı denizlerle çevrili olup, kuzeyde Karadeniz, kuzeybatıda Marmara, batıda Ege ve güneyde Akdeniz vardır. Türkiye'nin toplam sahil şeridi yaklaşık olarak 8,333 kilometredir.

Anadolu yarımadası, batı hariç etrafı dağlarla çevrili olan yarı kurak bir iç platodan oluşmuştur. Kuzeyde Kuzey Anadolu dağları ve güneyde Toros dağları, Karadeniz ve Akdeniz kıyılarına paralel olarak uzanarak ülkenin doğusunda birleşirler. Türkiye'nin deniz seviyesinden ortalama yüksekliği yaklaşık 1,130 metredir, ancak bölgeler arasında bu açıdan önemli farklılıklar söz konusudur: Batıda ortalama 500 metre olan yükseklik, doğuda 2,000 metreye ulaşmaktadır.

Türkiye'de iklim koşulları, yüzey şekillerine ve yüksekliklere bağlı olarak ısı ve yağış bakımından çeşitlilik gösterir. Yıllık ortalama yağış miktarı 500 milimetredir; ancak, Karadeniz kıyısındaki Rize ilinde bu ortalama 2,000 milimetreye kadar yükselirken, Orta Anadolu'nun bazı kesimlerinde 300 milimetrenin altına düşer. Türkiye'nin tipik iklim özelliği, özellikle İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinde, yazların sıcak ve kurak, kışların ise soğuk, yağmurlu, kar yağışlı ve rüzgarlı olmasıdır. Yazın sıcaklıklar bölgelere göre büyük farklılıklar göstermez, ancak kışın değişik yöreler arasında önemli ısı farklılıkları gözlenir. Kışın ortalama sıcaklıklar doğuda -10°C 'a kadar düşerken, güneyde $+10^{\circ}\text{C}$ dolayında gerçekleşmektedir.

1.2 Tarih

Anadolu, yaklaşık iki yüzyıl kadar (1055-1243) egemen olan Selçuklular'dan sonra, yaklaşık 600 yıl süre ile Avrupa, Orta Doğu ve Afrika'nın en güçlü ülkelerinden biri olan Osmanlı İmparatorluğu'nun merkezi olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nın bitiminde, Osmanlı İmparatorluğu çökmüş ve hemen sonrası tüm ülkede İmparatorluğun yıkıntılarından yeni bir devlet kurmaya doğru çaba sarf edilmeye başlanmıştır. Türk bağımsızlık hareketleri Mustafa Kemal'in 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmasıyla birlikte topyekün bir kurtuluş savaşına dönüşmüştür. Türk kuvvetleri son derece zor koşullar altında başarıya ulaşmış ve 24 Temmuz

1923 tarihinde imzalanan Lozan antlaşması ile hemen hemen 1920 tarihli Misak-ı Milli'deki sınırları içinde yeni Türk Devleti'nin kurulması ve tam bağımsızlığı kabul edilmiştir. Devlete çağdaş anlamda demokratik bir biçim veren Cumhuriyet 29 Ekim 1923 tarihinde ilan edilmiştir. Daha sonra bir dizi antlaşma sonucunda, 1939'da güney sınırındaki Hatay ilinin de katılması ile, ülkenin bugünkü sınırları belirlenmiştir.

Cumhuriyetin kuruluşu, ard arda gelen sosyal ve ekonomik reformlarla önceki toplumsal düzenden belirgin farklılaşmalar getirmiştir. 25 Kasım 1925'te çıkarılan Şapka Kanunu ile eski düzenin sembelleri olan sarık ve fes giyilmesi yasaklanmış ve resmi başlık olarak "şapka" kabul edilmiştir. 26 Kasım 1925'te uluslararası saat ve takvim düzenleri kabul edildi. 30 Kasım 1925'te tekke, zaviye ve türbeler kapatılarak, tarikat unvanları kaldırıldı. 17 Şubat 1926'da Osmanlı hukukunun temel taşları olan Mecelle ve Şer'i Hukuk yerine Türk Medeni Kanunu kabul edildi. 1 Kasım 1928'de Arap harfleri yerine Latin alfabesi kabul edildi. Genellikle dinle ilgili eğitim vermekte olan okullar kapatıldı ve çağdaş eğitim yöntemlerinin uygulanmasını hedefleyen zorunlu bir eğitim programı oluşturuldu. 1928 yılında yapılan bir değişiklikle devletin dininin İslam olduğu hükmü Anayasa'dan çıkartıldı. 1937 yılında Türkiye'nin laik bir devlet olduğu ilkesi Anayasa'ya konuldu. 21 Haziran 1934'de soyadı kanunu kabul edildi. Yeni Türk devleti ve Cumhuriyeti'nin kurucusu olan Mustafa Kemal'e "Atatürk" (Türklerin Atası) soyadı verildi. Kısacası, Atatürk'ün önderliğindeki değişimin yönü, dine dayalı, doğulu bir İmparatorluktan, çağdaş, batılı ve laik bir Cumhuriyete geçiş şeklindedir.

Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'na savaşın başında katılmadı, ancak savaşın bitmesine kısa bir süre kala, ABD, İngiltere ve SSCB'nin yanında yer alarak Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etti. Bununla beraber savaş içinde aktif bir taraf olmadı. 24 Ocak 1945'de Türkiye Birleşmiş Milletler bildirisini imzaladı. 5 Mart 1945 tarihinde San Francisco Konferansı'na davet edilen Türkiye, Birleşmiş Milletler kurucu üyeleri arasında yer aldı.

Cumhuriyetin kuruluşundan 1950'ye kadar ülke tek parti sistemiyle yönetilmiştir. 1940'ların ortaları ve sonunda yeni siyasi partiler kuruldu. İlk çok partili seçim 1950'de yapılmış ve Cumhuriyet Halk Partisi muhalefete düşmüş, seçimi Demokrat Parti kazanmıştır. Türkiye'de çok partili dönem ile daha liberal ve demokratik bir ortam elde edilmiştir. Türk siyasi tarihinde üç askeri müdahale (1960, 1971 ve 1980) olmasına karşın, Türkiye parlamenter ve çok partili bir sistemi günümüze değin korumayı sürdürmüştür. Bu Türkiye'ye İslam dininin hakim olduğu diğer ülkeler arasında benzersiz bir konum sağlamaktadır.

Cumhuriyet'in kurulması ile birlikte Türkiye yüzünü 'batı dünyası'na çevirerek Avrupa ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri ile yakın ilişkiler kurmuştur. Türkiye Birleşmiş Milletler'in, Avrupa Konseyi'nin ve NATO'nun üyesi ve Avrupa Birliği'nin ise aday üyesidir. Türkiye 1999 yılı Helsinki Zirvesinde başlatılan Avrupa Birliği'ne uyum süreci bağlamı içinde, 2000 yılından beri yeni sosyal, ekonomik ve siyasi reformlar yaparak bu alanlarda dikkate değer başarıya ulaşmıştır. Türkiye aynı zamanda Orta Doğu ülkeleri ile de derin ve köklü kültürel-tarihsel bağlardan kaynaklanan iyi ilişkiler içindedir.

1.3 İdari Bölünüş ve Politik Örgütlenme

Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana Türkiye'nin yönetim yapısını 1924, 1961, ve 1982 anayasaları şekillendirmiştir. Bu anayasalar, Türkiye'nin parlamenter sisteme dayalı bir Cumhuriyet olduğunu ve halk iradesinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce (TBMM) temsil edildiğini vurgulamaktadır. Her üç anayasada da temel bireysel, toplumsal ve siyasal haklar benimsenmiş olup güçler ayrılığı (yasama, yürütme ve yargı) ilkesi kabul edilmiştir.

Cumhuriyet'in yasama organı TBMM'dir. TBMM beş yılda bir yapılan seçimlerle göreve getirilen 550 milletvekilinden oluşmaktadır. Cumhurbaşkanı ise yedi yıllık bir görev süresi için TBMM tarafından seçilir. Yürütme organı olan Bakanlar Kurulu, Başbakan ve Bakanlardan meydana gelir. Yargı organları ise Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Askeri Yargıtay, Danıştay, idari ve adli mahkemeler ile askeri mahkemelerden oluşur.

Türkiye idari olarak 81 ile ayrılmıştır. Bu iller de kendi içlerinde yönetsel olarak ilçe, bucak, ve köy olarak ayrılırlar. İl, merkezi bakanlar kurulu tarafından atanan, Cumhurbaşkanı'nın onayladığı ve merkezi hükümete karşı sorumlu olan vali tarafından yönetilir. İlin en yüksek düzeyde yöneticisi olan vali, hükümetin politikalarını yürütmek, ilin genel yönetimini denetlemek, başkent Ankara'daki merkezi hükümet tarafından atanan çeşitli bakanlık temsilcilerinin çalışmalarının koordinasyonunu sağlamak ve kendisine tanınan yetkilerle il içindeki kanun ve düzeni korumakla yükümlüdür.

Beş yılda bir yapılan yerel seçimlerle göreve gelen yerel yönetimler (belediyeler), belediye başkanı ve belediye meclisi üyelerince yönetilirler. Nüfusu 2,000'den fazla olan her yerleşim yerinde bir belediye yönetimi olması yasa gereğidir. Elektrik, su ve gaz hizmetleri, yol yapımı ve bakımı, kanalizasyon ve çöp toplama gibi altyapı hizmetlerini belediye sınırları içinde sunmak belediyelerin görevleri arasındadır. Eğitim ve sağlık hizmetleri esasen merkezi hükümet tarafından sağlanmakla beraber, belediyeler de düşük ekonomik ve sosyal koşullarda yaşayanlara sağlık hizmeti vermektedirler.

1.4 Toplumsal ve Kültürel Özellikler

Toplumsal ve kültürel açıdan çeşitlilik içeren bir yapıya sahip olan Türkiye'de 'modern' ve 'geleneksel' yaşam biçimleri toplumda bir arada yer almaktadır. Metropolitan alanlarda yaşayanların hayata bakışları, Batı ülkeleriyle benzerlik gösterir. Buna karşın, metropollerin varoşlarında, ülkenin kırsal kesiminde yaşayanlar görece daha tutucu ve geleneksel bir bakışa sahiptirler. Aile bağları halen güçlüdür ve toplumsal değerlerin, tutumların, istek ve hedeflerin oluşması üzerinde etkilidir. Kanunların cinsiyet eşitliği anlamında oldukça liberal oldukları söylenebilir de, toplumsal hayata bir çok yönden egemen olan ataerkil ideolojidir.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının büyük çoğunluğu Müslüman'dır. Nüfusun yaklaşık yüzde 98'i İslam dinine bağlı olup çoğunluğu Sünniler oluşturmaktadır. Türk Toplumunun zengin ve kompleks kültürü etnik yapısıyla ilişkilidir. Osmanlı İmparatorluğu döneminden beri etnik yapı olarak Türkler çoğunluktadır, fakat bununla birlikte Kürt, Arap, Çerkez, Gürcü, Rum, Ermeni ve Yahudi toplulukları da bulunurlar.

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana elde edilen en büyük başarılarından biri, okuryazarlıkta ve eğitimde sağlanan gelişmelerdir. Türkiye’de 1935’te kadınların yüzde 10’u erkeklerin yüzde 29’u okur yazar iken, 2000 Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 6 yaş ve üzeri nüfus için okur yazarlık oranı kadınlarda yüzde 81 ve erkeklerde yüzde 94 olmuştur (Devlet İstatistik Enstitüsü 2003). Okullaşmada da önemli gelişmeler sağlanmıştır. İlkokulda brüt okullaşma oranı, erkeklerde yüzde 100 kadınlarda yüzde 93 olmak üzere, toplamda yüzde 96’dır (Devlet İstatistik Enstitüsü 2004). Kadınlar ve erkeklerin ilkokul sonrası eğitiminde de belirli başarılar elde edilmiştir. Türkiye’de, 1998’de kabul edilen bir yasa ile 5 yılı ilkokul, 3 yılı da ortaokul olmak üzere 8 yıllık eğitim zorunlu olmuştur. Bu gelişmelere karşın ülkede okuryazarlık ve okullaşma konularında kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıkların yanı sıra, bölgelere ve kentsel/kırsal yerleşim yerlerine göre de önemli farklılıklar bulunmaktadır.

1.5 Ekonomi

Cumhuriyet’in ilanından sonra, çeşitli ekonomik kalkınma stratejileri denenmiştir. Cumhuriyet’in ilk yıllarında, Osmanlı İmparatorluğu’ndan miras olarak alınan iflas etmiş bir ülke nedeniyle Türk ekonomisi son derece zayıf durumdaydı. Ekonomi hemen hemen bütünüyle tarıma dayalı olup, gelişmemiş ve yoksul bir konumda bulunmaktaydı. Sağlıklı ve dengeli bir ekonomik yapı oluşturabilmek için ilk adım olarak sanayinin kurulması ve geliştirilmesi düşünülmüştür. Hükümetler 1920’li yıllar boyunca sanayinin gelişmesini, özel teşebbüsler aracılığı ile onlara elverişli yasalar ve kredi olanakları sağlayarak gerçekleştirmeye çalışmışlardır. Bu liberal politikalar 1929 yılına kadar sürmüş ve bu süre içinde tarımda makineleşme konusunda oldukça ilerleme kaydedilmiştir. Takip eden on yılda, devlet, *devletçilik* olarak adlandırılan sistem içinde, tarım, sanayi, madencilik, ticaret ve kamunun büyük sektörlerinin sahibi olarak ve bunları geliştirerek, girişimci rolünü üstlenmiştir. Türkiye’de modern sanayileşmenin ilk ciddi gelişmesi 1930’lara dayandırılabilir. Her ne kadar sanayileşme hamlesini başlatmak 1923’te Cumhuriyetin kurulmasından hemen sonraki en açık amaçlardan biri olsa da, esas atılım 1930’lu yıllarda izlenen politikalar çerçevesi içinde olmuştur.

Türkiye İkinci Dünya Savaşı içinde aktif olarak yer almadığı halde, savaşın ekonomideki ağır baskıları nedeniyle sanayileşme süreci yavaşlamıştır. Savaşı takip eden yıllarda 1950’deki demokrasiyi simgeleyen daha liberal bir ekonomik düzene geçiş ile özel teşebbüs ve devletin ekonomik girişimlerinin birlikte uygulandığı, "karma ekonomik" sistem başlatılmıştır. Aynı zamanda, ticarete liberalleşmeye, tarımda ve alt yapıda gelişmeye ve yabancı sermayenin teşvikine daha fazla önem verilmiştir.

1960’lardan başlayarak bir seri Beş Yıllık Kalkınma Planları hazırlanmıştır. Bu planların ilki 1963 yılında uygulamaya konmuştur. Bu uygulamadaki temel hedef, 1950’li yıllardaki plansız ve kontrolsüz büyümenin yerine geçecek bir uygulama olmasıdır. 1980 öncesi Türkiye ithalatı sınırlandırıp, iç talebi karşılayacak mamulleri ülke içinde üretme yönünde bir ekonomik politikayı takip etmiştir. Yeni kurulan sanayi dalları uzun süre gümrük vergileri ve diğer vergiler ile korunmuştur.

1980’li yıllarda hükümetler, ihracata dayalı ekonomik büyümeyi temel alan bir strateji izlemişlerdir. Bu yönde önemli ekonomik reformlar hazırlandı ve Ocak 1980’den başlayarak yürürlüğe konuldu. Özelleştirme uygulamaları ülkede 1984 yılında başlatıldı. 1970’lerin sonundaki durgunluk döneminden sonra, artan ihracat ve yabancı sermaye girdileri ile ekonomik büyümede bir iyileşme sağlandı. Ancak 1980’lerde uygulanan liberal ekonomi sadece o döneme özgü bir strateji değildir. Liberal ve devletçi dönemler arasındaki farklılıklar, sadece ticaret rejiminin tabiatında ve yabancı yatırıma olan tutumda değil, aynı zamanda devletin ekonomiye müdahale tarzındadır. 1980’lerde oldukça yüksek büyüme hızlarına ulaşılmış olmakla beraber, son yıllarda makro düzeydeki dengesizlik tekrar ortaya çıkmıştır.

1990’lı yıllarda sanayileşmeyi üç dinamik belirlemiştir. Birincisi, devletin, kaynak dağılımına doğrudan etkisinin azalmış olmasıdır. İkincisi, rekabetin önem kazanması, ve sanayinin yeniden yapılandırılması ile endüstriyel performans üzerinde artan bir önemle durulmasıdır. Üçüncüsü ise, küreselleşmenin ve Avrupa Birliği’ne entegrasyonun hız kazanmış olmasıdır. 1990’lı yıllarda özelleştirme de ekonomik problemlere çözüm olarak önem kazanmıştır. Özelleştirmeyi gerçekleştirmek üzere özerk bir komite oluşturulmuştur. Bazı devlet teşebbüsleri bu program çerçevesinde özelleştirilmiştir ve başka özelleştirmeler de beklenmektedir.

Türkiye tarım üretimi açısından büyük ölçüde kendi kendine yeterli bir ülkedir. Buğday, arpa, şekerpancarı, patates, baklagiller ve pirinç öncelikle ülkenin iç tüketimi için ve pamuk, tütün, narenciye, üzüm, incir ve fıstık ise hem iç tüketim için hem de ihracat için yetiştirilmektedir. Türkiye yeraltı kaynakları bakımından çok zengin değildir. Ülkenin en temel problemlerinden biri temel enerji kaynaklarının yetersizliğidir. Bakır, krom, boraks, kömür, ve boksit ülkenin yeraltı kaynakları arasında yer almaktadır. En temel sanayiler arasında tekstil, demir, çelik, çimento, gübre, otomotiv ve elektrikli ev aletleri yer almaktadır. Makineler, kimyasal maddeler ve metaller daha çok OECD ülkelerinden ithal edilmektedir.

Türkiye 2000’li yılların başında orta gelirli bir ülke olarak sınıflandırılabilir. 1998 yılından beri, yetkililer ekonomiyi dengeli hale getirme yönünde sürekli çaba sarf etmektedirler. Buna karşın, süregelen ekonomik dengesizlikler; yüksek enflasyon, finans sektörünün yapısal zayıflığı, 1998’deki Rusya krizi ve 1999’daki Marmara depremi gibi dış şoklar ekonomiyi dengeli hale getirme çabalarını güçleştirmektedir. Sonuçta, aşırı büyüme ve iki ani durağanlık dönemiyle 1997 ve 2001 arasında son derece dengesiz bir ekonomik büyüme gerçekleşmiştir. Kamu finansmanı açısından 2000 ve 2001 yıllarındaki mali krizler de ek bir kötüleşme getirmiştir. 2001 yılından beri AB ile uyum süreci bağlamında makroekonomik denge sağlayacağı düşünülen anahtar yapısal reformlar uygulanmaktadır. Azalan enflasyon baskısı ve artan ihracat geliri gibi son dönemdeki olumlu gelişmelere karşın, işsizlik sorunu ve yeni yatırımlar için yetersiz finansman, ekonomide devam eden önemli sorunları oluşturmaktadır (Devlet Planlama Teşkilatı 2003; Dışişleri Bakanlığı 2004).

1.6 Bölgeler

Türkiye'nin değişik yöreleri arasındaki coğrafi, iklimsel, kültürel, toplumsal ve ekonomik farklılıklar, Türkiye'yi bölgelere ayırarak incelemenin temelini oluşturmaktadır. Türkiye, genel hatlarıyla birbirinden farklı sosyoekonomik gelişmişlik düzeylerine ve demografik özelliklere sahip olan beş bölgeye (Batı, Güney, Orta, Kuzey, ve Doğu) ayrılmıştır. Bu bölgesel ayırım, örnekleme ve analiz amacıyla sosyal araştırmalarda sıklıkla kullanılmaktadır.

Batı bölgesi, ülkenin en kalabalık, en sanayileşmiş ve sosyoekonomik olarak en gelişmiş bölgesidir. Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti olan, bugün ise Türkiye'nin en büyük kenti, ticaret ve imalat merkezi olan İstanbul ile, Türkiye'nin üçüncü büyük kenti olan İzmir bu bölgede yer almaktadır. Bölgenin kıyı illeri ise görece olarak daha kentleşmiş, daha hızlı büyüyen alanlardır. Ege kıyıları; pamuk ve çoğunlukla incir ve üzüm yetiştirilen önemli tarım alanlarıdır. Kurak geçen yaz mevsimleri ile yağışlı ve ılık kış mevsimleri, verimli topraklardan iyi kalitede tarımsal ürün alınmasını sağlamaktadır. Sanayi kuruluşlarının çoğunluğu Batı'da yerleşmiş durumdadır ve Türkiye'nin yurtiçi hasılasının büyük bölümü Batı bölgesinden kaynaklanır.

Güney bölgesinde verimli tarım alanları ve bazı hızla gelişen sanayi merkezleri bulunmaktadır. Türkiye'nin yeni metropolleşmiş kentleri Adana, Mersin ve Antalya bu bölgede yer alır. Sahil şeridindeki yarı tropikal ovalar, hemen kuzeylerindeki yüksek dağlarla Anadolu'dan ayrılır. Bölgenin iklimi sıcak ve kurak yazlar, ılık ve yağışlı kışlar olarak tanımlanabilir. Pamuk, şekerpancarı ve turunçgil üretimi yüksek gelir ve ihracat kazancı sağlar. Ayrıca, Antalya'daki turizm merkezleri toplam turizm gelirinin yaklaşık üç'te birini sağlamaktadır. Son yıllarda bölgede hızla gelişen sanayi, özellikle ülkenin Doğu ve Güneydoğu illerinden bu yöreye doğru göçlerin artmasına neden olmuştur.

Orta Anadolu bölgesi kurak otlaklardan oluşan bir bölgedir, ve ülkenin başkenti ve ikinci büyük şehri olan Ankara bu bölgededir. Bu bölgedeki sanayi üretimi artmakta ve küçük kent merkezleri gelişmektedir. Bölgedeki sanayi üretimi, tahıl, işlenmiş gıda, mobilya ve mermer üretimi alanlarında yoğunlaşmıştır. Kuru ve ılık iklim koşullarına bağlı olarak meyvecilik ile küçükbaş ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliği de yaygın olarak yapılmaktadır.

Kuzey bölgesinde sahil şeridi oldukça verimli alanlardan oluşur, ancak çoğu yerde sadece birkaç kilometre genişliktedir. Sahil şeridinin hemen güneyindeki dağlık arazi nedeniyle bölge ülkenin geri kalan bölümünden ayrılmış gibidir. Bölge çok miktarda yağış alır ve fındık, tütün ve çay üretimi gibi küçük ölçekli, emek-yoğun tarımsal üretim yapılır. Bölgenin batısında yer alan Zonguldak ilinde, zengin kömür yatakları vardır. Zonguldak kömür madenciliğinin ve demir-çelik sanayinin merkezidir. Bölge son dönemlerde önemi giderek artmakta olan turizm potansiyeline sahiptir.

Doğu bölgesi ülkenin en az gelişmiş bölgesidir. Dağlık arazi, kısa yaz mevsimi ve sert iklim koşulları, yerleşik çiftçilikten çok hayvancılık için uygundur. Ancak bölge ekonomisi son yıllarda "Güneydoğu Anadolu Projesi" ile birlikte gelişme göstermiştir. Bölgede, tarımsal kalkınmayı başlatan kurak ve yarı kurak arazilere su sağlamak amacıyla eden kurulan Atatürk

Barajı (1983–1992) ve Urfa sulama tünelleri bulunmaktadır. Getirdiği ekonomik yararların yanı sıra, projenin tamamlandığı zaman bu bölgeden diğer bölgelere olan göç akımını tersine çevirmesi de beklenmektedir. Bölgenin tarım kapasitesi artmış olmakla beraber, sanayi üretimi açısından hala zayıf bir durumdadır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde önemli sayıda köy ve çevrelerindeki tarım arazileri son yirmi yıldaki terörist hareketler nedeniyle terkedilmiştir. Bununla birlikte, son yirmi yıl içinde, Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki büyük çaplı kalkınma projeleri, doğal afetler ve süregelen yerleşim politikaları, hem bölge içinde, hem de bölge dışına göç hareketleri yaşanmasına neden olmuştur. Bu süreçler karşısında hükümet bu nüfusa yönelik olarak “Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi” başlatmıştır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu’daki 14 ili kapsayan bu projenin amaçları şunlardır: gönüllü olarak geri dönmek isteyenlerin kendi köylerinde veya arazisi müsait başka yerlerde iskan edilmeleri; gerekli sosyal ve ekonomik altyapının tesisi, bu yerleşmelerde sürdürülebilir yaşam koşullarının sağlanması; kesintiye uğramış olan kırsal yaşamın yeniden kurulması ve canlı tutulması; kırsal alanda daha dengeli bir yerleşme deseni oluşturulması, kamu yatırımlarının ve hizmetlerinin daha rasyonel dağılımı (Devlet Planlama Teşkilatı 2003).

1.7 Nüfus

Cumhuriyet’in kuruluşundan dört yıl sonra, 1927 yılında, yapılan ilk nüfus sayımında Türkiye’nin nüfusu 13.6 milyon olarak saptanmıştır. 1935 yılı sayımından başlayarak 1990’a kadar düzenli olarak her beş yılda bir nüfus sayımı uygulaması yapılmıştır. 1990’dan sonra ise nüfus sayımının sonu “0” la biten yıllarda uygulanması kanunla belirlenmiştir. 22 Ekim 2000 tarihinde gerçekleştirilen en sonuncu ve ondördüncü genel nüfus sayımında Türkiye nüfusu 67.4 milyon olarak tespit edilmiştir (Devlet İstatistik Enstitüsü 2003). Türkiye dünyanın en kalabalık 20 ülkesi arasındadır. Türkiye, Avrupa’nın Almanya’dan sonra gelen en fazla nüfusa sahip ikinci ülkesi ve Orta Doğu’nun da en fazla nüfusa sahip ülkesidir. Günümüzdeki nüfusu yaklaşık 71 milyon olarak tahmin edilmektedir (Population Reference Bureau 2004).

1927–2000 dönemi içinde Türkiye nüfusu sürekli olarak artmıştır. Yıllık nüfus artış hızı en yüksek değerine (binde 29) 1955–1960 dönemi içinde ulaşmıştır. 1990–2000 dönemi için hesaplanan, sayımlar arası nüfus artış hızı binde 18’dir. Devlet İstatistik Enstitüsü’nün (DİE) tahminlerine göre, Türkiye nüfusunun 2010 yılında 76 milyona ve 2025 yılında da 88 milyona ulaşması beklenmektedir. Toplam nüfusun yaklaşık 21. yüzyıl ortasında 95 ve 98 milyon arasında durağanlaşacağı öngörülmektedir (Devlet İstatistik Enstitüsü 1995).

Yakın geçmişteki yüksek doğurganlık ve hızlı nüfus artışının sonucu olarak Türkiye genç bir nüfusa sahiptir. 2000 yılı Nüfus Sayımı sonuçlarına göre nüfusun üçte biri 15 yaş ve altındayken, 65 yaş ve üzeri nüfusun payı yaklaşık olarak yüzde 6’dır. Buna karşın, günümüzün mevcut demografik etmenleri nüfusun yaş yapısını yeni biçimlere doğru değiştirmektedir. Öncelikle son 20-30 yılda özellikle doğurganlık hızlarında önemli azalmalar meydana gelmiştir. 1970’lerin başında kadın başına 5 çocuk düzeyinde olan toplam doğurganlık hızı 1990’lı yılların sonunda neredeyse yarıya inerek 2.6 çocuğa düşmüştür. Kaba doğum hızı da 2000’li yılların başı için binde 22 olarak tahmin edilmiştir. Sonuç olarak Türkiye’de 1940 ile 1960 yılları arasında genel olarak 20 olan nüfusun ortanca yaşı, 1970

yılından sonra sürekli bir artış göstererek 2000 yılında erkekler için 24'e ve kadınlar için 25'e ulaşmıştır. Yaş gruplarına göre artış hızlarında önemli değişimler meydana gelmiştir. Genç yaş gruplarındaki nüfus artış hızı son yıllarda azalırken, ileri yaş gruplarının nüfusu Türkiye ortalamasından daha hızlı artmıştır. Genç nüfusun büyüklüğü neredeyse aynı kalırken, 15–64 ve 65+ yaş gruplarındaki nüfus büyüklüğündeki artışın gelecek yıllarda da devam edeceği beklenmektedir (Devlet İstatistik Enstitüsü 2003)

Türkiye'de ölümlerle, özellikle de yetişkin ölümleri ile ilgili doğru, kapsamlı ve sürekli nitelikte bilgi eksikliği bulunmaktadır. Eksiklikler içeren ölümlülük verisi il ve ilçe merkezlerindeki ölümler için mevcuttur. Kaydedilen ölümlerin nedenlerinin dağılımına bakıldığında, kalp–damar hastalıklarının (yüzde 46), tüm kanser çeşitlerinin (yüzde 15) ve tüm kazalarının (yüzde 4) olarak ölüm nedenlerini oluşturduğu görülür. Yetişkin ölümlülüğünden farklı olarak, doğurganlık araştırmalarından hesaplanabilen bebek ölüm hızları için daha uzun döneme ilişkin bilgiler mevcuttur. Bebek ölüm hızı 1950'lerin sonlarında binde 200 dolayında iken, 1970'lerin ortalarında binde 130'a düşmüş, 1990'ların sonu için de bebek ölüm hızının binde 42 olduğu hesaplanmıştır. Benzer şekilde, kaba ölüm hızları da 1940'lı yıllarda binde 30 dolayında iken, 1990'lı yıllarda binde 7'ye düşmüştür. Son tahminler, Türkiye'de doğuşta yaşam umudunun erkekler için 66 yıl, kadınlar için 71 yıl olduğunu göstermektedir. (Devlet İstatistik Enstitüsü, 2004).

Türkiye'de evlilik, özellikle de resmi nikah ile yapılan evlilikler çok yaygındır. Dini nikahlar da evlenmeler arasında önemli yer tutmakla birlikte, en yaygın evlenme şekli, hem dini hem de resmi nikah yapmak şeklindedir. Türkiye'de evliliğin yaygınlığı, hiç evlenmemiş olanların düşük oranlarına bakıldığında görülebilmektedir. 2000 Genel Nüfus Sayımının sonuçlarına göre, doğurganlık döneminin sonları olan 45-49 yaş grubunda, kadınların sadece yüzde 2'si erkeklerinse yüzde 3'ü hiç evlenmemiştir. Türkiye'de evliliklerin bozulması da oldukça az rastlanan bir olgudur.

Türkiye, özellikle 1950'lerden sonra hızlı bir kentleşme sürecine girmiştir. 1950'de kentlerde yaşayan nüfusun payı yüzde 25 iken, 2000 yılında yüzde 65'e yükselmiştir. Kentleşme hızı 1990–2000 döneminde binde 33 dolayında gerçekleşmiştir. Bu kentleşme süreci kaçınılmaz olarak kent hizmetlerinin sunumunda problemlere ve kentlerde plansız geniş gecekonduların oluşmasına neden olmuştur. Kent hayatı ve kültürüne uyumla ilgili gözlenebilir sosyal sorunlar mevcuttur.

Türkiye'nin uzun bir dış göç tarihçesi mevcuttur. 1960'lı ve 1970'li yıllar boyunca, başta Almanya olmak üzere Batı Avrupa'ya göç veren bir ülkedir. 1980'lerde Batı Avrupa'ya olan göç Orta Doğu'nun petrol üreticisi ülkelere yönelmiştir. Son 20 yıl boyunca bölgedeki politik dalgalanma ve Avrupa Birliği'nin iş gücü politikalarında ve uygulamalarında meydana gelen değişiklikler dış göç örüntüsünü etkilemeye devam etmiştir. Aynı zamanda Türkiye Balkanlar, Orta Doğu ülkeleri ve ayrıca uzak Asya ve Afrika ülkelerinden gelen sığınmacı dalgalarına maruz kalmıştır. (International Organization for Migration 1996).

1.8 Nüfus ve Aile Planlaması Politikaları ve Programları

Türkiye Cumhuriyeti'nin 1923'te kurulmasından itibaren nüfus politikaları da gündeme gelmiştir. Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sürecindeki ağır insan kayıpları nedeniyle Cumhuriyetin ilk yıllarında doğurganlığın artırılmasının ihtiyaç olduğu kabul edilmişti. İnsan gücü kaynağındaki eksiklik ve ülkenin savunma ihtiyacı yanı sıra, yüksek bebek ve çocuk ölümlülüğü hızları da Türkiye'yi 1950'lerin sonuna kadar pronatalist bir nüfus politikası izlemeye yönlendirdi. Nüfus artışını doğrudan veya dolaylı yollarla teşvik eden çok sayıda kanun bu dönemde kabul edildi. Bu kanunlar 5 ve daha fazla sayıda çocuk sahibi kadınlara para ödülü, vergi indirim teşvikleri ve sağlık nedenleri dışında gebeliği önleyici yöntemlerin reklamının, ithalatının ve satışının yasaklanması ile sağlık sorunları dışında gebeliklerin isteyerek sonlandırılmasının yasaklanmasını içermektedir.

1950'lilerde nüfus artış hızlarının yüksek olması, aratan sayıda yasal olmayan yollarla yapılan kürtajlara yol açmış ve bunun sonucu olarak pek çok annenin hayatını kaybettiğinin saptanması, nüfus konusunun politik gündem içinde yer almasına yol açmıştır. Kent nüfusunun hızla artması ve istihdam sorunları da hükümetlerin bu konudaki tutumlarını antinatalist politika yönünde değiştirmelerinde önemli rol oynamıştır. Politika değişikliğinin öncülüğünü Devlet Planlama Teşkilatı ve Sağlık Bakanlığı yapmış ve ilk Nüfus Planlaması Hakkında Kanun 1965 yılında kabul edilmiştir. Nüfus Planlaması Hakkında Kanun ile yeni aile planlaması politikasını yürütme sorumluluğu Sağlık Bakanlığı'na verilmiştir. Bu kanunla modern gebeliği önleyici yöntemlerin ithaline, devletin sağlık kuruluşlarında ücretsiz olarak hizmet sunumuna ve çiftlerin sağlık eğitimlerinin desteklenmesine izin verilmiştir. Bu tarihlerde Devlet Planlama Teşkilatı da Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda nüfus planlaması düşüncesini ele almıştır.

Nüfus Planlaması Hakkında Kanun, 1983 yılında daha liberal ve geniş kapsamlı yeni bir yasa çıkarılmıştır. Bu yeni yasa ile, 10 haftaya kadar olan gebeliklerin kürtajla sona erdirilmesi, sosyal ve ekonomik nedenlerle gönüllü cerrahi kısırlaştırmayı yasallaştırılmıştır. Ayrıca, yardımcı sağlık personelinin rahim içi araç (RİA) uygulama konusunda eğitilmesi amaçlanmış ve aile planlaması ve ana-çocuk sağlığı hizmetlerinin geliştirilmesi yönünde bir dizi önlem alınmıştır. Devlet Planlama Teşkilatının yayınladığı en son Beş Yıllık Kalkınma Planı dengeli ve sürdürülebilir kalkınma hedefi ile uyumlu bir nüfus yapısına ulaşmak amacıyla nüfusun eğitim, sağlık ve insan gücü yönünden niteliklerinin iyileştirilmesi, yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve bu alanlardaki farklılıkların giderilmesinin nüfus politikasının temel hedeflerini oluşturduğunu belirtmektedir (Devlet Planlama Teşkilatı 2001).

1.9 Sağlık Konusundaki Öncelikler ve Programlar

Türkiye'de çocukların ve doğurgan çağdaki kadınların nüfus içinde büyük yer tutması, bebek, çocuk ve anne ölümlülük hızlarının yüksek olması, aile planlaması hizmetlerine olan talebin yaygınlığı, doğum öncesi ve sonrası bakım hizmetlerinin yetersizliği gibi nedenlerle, ana-çocuk sağlığı ve aile planlaması hizmetleri son yıllarda hükümetlerin politikalarında öncelikli olarak yer almıştır. Kalkınmada öncelikli iller olarak belirlenen illerin, metropollerdeki gecekondu mahallelerinin, kırsal yerleşim yerlerinin ve özel risk gruplarının öncelikli olarak ele alındığı çeşitli programlar 1985 yılından beri uygulamaya konulmaktadır.

Programlar aşılama, çocuk ishali, akut solunum yolu hastalıkları, emzirmenin teşvik edilmesi, büyümenin izlenmesi, beslenme, üreme sağlığı, doğum öncesi ve doğum sırasında bakım, güvenli annelik gibi konuları içermektedir. Ana-çocuk sağlığı ve aile planlaması faaliyetlerini geliştirmeye yönelik bilgi, eğitim ve iletişim programları da yaygın olarak uygulanmaktadır.

1.10 Türkiye’de Sağlık Hizmetleri Sistemi

Ülke çapında sağlık politikaları geliştirmek, uygulamak ve sağlık hizmetlerini sunmak resmi olarak Sağlık Bakanlığı’nın görevidir. Sağlık Bakanlığı’nın yanı sıra diğer kamu kurumları, hükümet dışı kuruluşlar ve özel sektör de çoğunlukla tedaviye yönelik sağlık hizmetlerinin yürütülmesine katkıda bulunmaktadır.

Temel sağlık hizmeti ilkeleri doğrultusunda, ülke çapında koruyucu ve tedaviye yönelik sağlık hizmeti vermek, temel düzeyde Sağlık Bakanlığı’nın görevidir. Hizmetin sunulması ve bazı özel programların uygulanması görevi çeşitli Genel Müdürlükler (Temel Sağlık Hizmetleri, Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması, Sağlık Eğitimi) ve çeşitli bölümler (Verem, Sıtma, Kanser Kontrol Bölümleri) tarafından paylaşılmaktadır.

İl düzeyinde sağlık hizmetleri Valiliklerin sorumluluğu altında Sağlık Müdürlükleri tarafından yürütülmektedir. İl Sağlık Müdürü tedaviye yönelik hizmetler yanı sıra tüm temel sağlık hizmetlerinin sunumundan da sorumludur. Halen uygulanmakta olan Sağlık Ocakları ve Sağlık Evleri ağı, hizmetlerin ve olanakların köy seviyesine kadar ulaştırılabilmesi amacıyla çıkarılan “Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkındaki Yasa” temel alınarak kurulmuştur. Köylerin büyük bir bölümünde sağlık ocağı ya da sağlık evi bulunmaktadır. Bu birimler, geriye kalan köylerden ulaşımın kolayca sağlanabileceği uzaklıktaki yerlere kurulmuştur.

Sağlık hizmetinin uç birimi 2,500-3,000 kişilik bir nüfusa hizmet veren ve bir ebinin bulunduğu Sağlık Evidir. Sağlık Ocağı 5,000-10,000 kişilik bir nüfusa hizmet verir ve personel olarak bir doktor, bir hemşire, bir sağlık memuru, ebeler, çevre sağlığı teknisyeni, sağlık sekreteri ve bir şoför bulunur. Sağlık Ocakları tam teşekküllü ve çok yönlü temel sağlık hizmeti sunarlar. Bunlara ek olarak yine koruyucu sağlık hizmeti sunan Anne ve Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezleri ve Verem Dispanserleri vardır.

Bu sağlık sistemi ağı, temel sağlık hizmetleri, anne ve çocuk sağlığı, aile planlaması ve halkın sağlık eğitiminden sorumludurlar. Bu sağlık birimleri aynı zamanda sağlık bilgi sisteminin de başlıca kaynağıdır.

1.11 Araştırmanın Amaçları ve Organizasyonu

1.11.1 Amaçlar

2003 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA-2003), Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından son kırk yılda ulusal düzeyde yürütülmekte olan bir dizi nüfus ve sağlık araştırmalarının en son yapılmış olanıdır. TNSA-2003’in birincil amacı evlenmiş kadınların ve hanehalklarının sosyoekonomik özellikleri, doğurganlık, ölümlülük,

evlenme örüntüsü, aile planlaması, anne ve çocuk sağlığı, çocuk ve kadınların beslenme durumları ve üreme sağlığı ile ilgili veri toplamaktır. Araştırmada bu konularda, doğurgan yaşlardaki (15-49) evlenmiş kadınlardan oluşan bir örneklemden ayrıntılı bilgi toplanmıştır. TNSA-2003 büyük ölçüde başka kaynaklardan elde edilemeyecek nüfus ve sağlık alanlarında bilgi üretmek amacıyla tasarlanmıştır.

Özellikle, TNSA-2003'ün amaçları şunları içermektedir:

- Özellikle doğurganlık, bebek ve çocuk ölüm hızları gibi birtakım demografik göstergelerin hesaplanabilmesi için gerekli olan bilgileri ulusal düzeyde toplamak;
- Doğurganlık ile bebek ve çocuk ölümlülüğü düzeyleri ile değişme eğilimlerini doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen faktörler hakkında bilgi toplamak
- Kullanılan yöntem, bölgeye ve kentsel-kırsal yerleşim yerine göre, gebeliği önleyici yöntemler konusunda bilgi ve kullanım düzeylerini ölçmek;
- Beş yaşından küçük çocuklarda aşılama, akut solunum yolu hastalıklarının yaygınlığı ve tedavisi, doğum öncesi bakım, doğum sırasında yardım ve emzirme gibi anne-çocuk sağlığı ile ilgili konularda bilgi toplamak
- Antropometrik ölçümler yoluyla beş yaşından küçük çocukların ve annelerinin beslenme durumlarını belirlemek.
- Yaşlı refahı, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve AIDS ile ilgili tuz kullanımı hakkında ulusal düzeyde veri toplamak.

TNSA-2003'den elde edilen bilgilerin, sağlık politikalarını belirleme konumunda bulunanlar ile yöneticilerin mevcut programları değerlendirmelerine ve Türkiye'deki aile planlaması ve sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi için yeni stratejiler oluşturmalarına yardımcı olacağı umulmaktadır. TNSA-2003'ün bir diğer önemli amacı da yaşamsal kayıt sisteminde eksikliklerin olduğu bir ortamda, gerek ülke içindeki ve gerekse uluslararası ilişkili kuruluşlara Türkiye nüfus yapısı hakkında güvenilir veri akışını sağlamaktır.

1.11.2 Araştırmanın Yönetimi ve Finansmanı

TNSA-2003 HÜNEE tarafından, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü ile işbirliği içinde uygulanmıştır. HÜNEE araştırmanın yürütülmesiyle ilgili hazırlıklara 2001'de başlamış olup araştırmanın saha çalışmaları Kasım 2003 ve Mayıs 2004 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

TNSA-2003'ün gerçekleştirilmesi için gereken mali kaynak, öncelikle Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) yatırım programında yer alan üç yıllık ileri proje olarak devlet bütçesinden sağlanmıştır. Bu yönden TNSA-2003, daha önce büyük oranda uluslararası mali kaynaklarla gerçekleştirilen Nüfus ve Sağlık Araştırmalarına göre önemli bir farklılığa sahiptir. TNSA-2003 aynı zamanda Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması

Genel Müdürlüğü'nün Avrupa Birliği ile işbirliği çerçevesinde yürüttüğü Türkiye Üreme Sağlığı Programı kapsamında bir proje olarak da değerlendirilmiş ve desteklenmiştir.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsünün akademik kadrosu, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı, Devlet İstatistik Enstitüsü, temsilcilerinin bulunduğu, araştırmannın yönlendirme komitesi projenin her aşamasında katkılarda bulunmuştur.

Ek A'da TNSA-2003'ün çeşitli aşamalarına katılmış kişilerin listesi bulunmaktadır.

1.11.3 Sorukağıtları

TNSA-2003'de iki çeşit sorukağıdı kullanılmıştır: Hanehalkı Sorukağıdı, ve doğurgan yaşlardaki kadınlar için Evlenmiş Kadın Sorukağıdı. Sorukağıtlarının oluşturulmasında, MEASURE/DHS+ programı için geliştirilen model sorukağıtları ve daha önceki nüfus ve sağlık araştırmalarında kullanılan soru kağıtları temel alınmıştır. Sorukağıtlarının geliştirilmesi sürecinde, nüfus ve sağlık konularında çalışan kuruluşlarla yapılan görüşmelerde belirlenen Türkiye'de program planlaması için gerekli olan verilerin toplanabilmesine özel önem verilmiştir. Sorukağıtlarının geliştirilmesi sırasında göz önünde bulundurulmuş bir diğer önemli hedef TNSA-2003 bulgularının, daha önceki demografik araştırmalarla, özellikle TNSA-1993 ve TNSA-1998 ile, karşılaştırılabilir olmasını sağlamak olmuştur. Temmuz 2003'de sorukağıdının ön denemesi gerçekleştirilmiş ve elde edilen sonuçlara göre gerekli değişiklikler yapılmıştır.

Hanehalkı Sorukağıdı, seçilen hanelerde sürekli olarak yaşayan veya misafir¹ olarak bulunanları saptamak ve hanehalklarının sosyoekonomik durumları ile ilgili bilgi toplamak üzere oluşturulmuştur. Hanehalkı Sorukağıdı'nın ilk bölümünde, hanehalkı listesine yazılan hanehalkı üyesi veya ziyaretçi olarak hanehalkı listesine yazılmış olan her kişi için yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum, çalışma durumu ve hanehalkı reisine yakınlık derecesi gibi temel bilgiler toplanmıştır. Hanehalkı Sorukağıdı'nın ilk bölümünün amacı Türkiye'deki hanehalkları ile ilgili birtakım temel sosyo-demografik veriler elde etmek ve Evlenmiş Kadın Sorukağıdı'nın uygulanacağı kadınları belirlemektir. Hanehalkı listesine yazılan 15-49 yaşları arasındaki hiç evlenmemiş kadınlara ilişkin bazı ek bilgiler de bu bölümün sonundan elde edilmiştir. Hanehalkı Sorukağıdı'nın ikinci bölümü ise, eğer hanede mevcutsa, yaşlıların refahına ilişkin soruları içermektedir. Bu bölümde, hanehalkı listesine yazılmış 60 yaş üzerindeki yaşlıların gelir durumlarına, sağlık güvencelerine ve günlük işlerini yapabilme durumlarına ilişkin sorulara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise, hanehalkının yaşadığı konuta ve sahip olunan dayanıklı tüketim mallarına ilişkin sorular yer almıştır. Ayrıca bu bölümde, sadece İstanbul metropolitan kent alanında yer alan hanehalklarında uygulanan, barınma, tapu, elektrik, su ve doğalgaz aboneliği gibi bazı soruları içeren İstanbul Metropol Hanehalkı Modülü yer almıştır. Hanehalkı Sorukağıdı'nın son bölümünde ise, evde yemek pişirmek için kullanılan tuzun saklanma biçimine ilişkin sorulara yer verilmiştir. Tuz ile ilgili sorular, örneklemdaki kümelerin yarısına sorulmuş ve, bu kümelerde görüşme yapılan hanehalklarında tuz iyot testleri de gerçekleştirilmiştir.

¹ Hanehalkı üyesi olmamakla birlikte, görüşmeden bir gece önce o hanede kalan kişiler "ziyaretçi" olarak tanımlanmaktadır. Ziyaretçiler, *de facto* araştırma nüfusunu oluşturabilmek amacıyla kapsanmaktadır.

Evlenmiş Kadın Sorukağıdında aşağıdaki konulara yer verilmiştir:

- Temel Özellikler
- Doğurganlık tarihçesi
- Evlilik
- Gebeliği önleyici yöntem bilgisi ve kullanımı
- Gebelikten korunma ile ilgili diğer konular
- Kürtaj ve nedenleri
- Anne sağlığı ve Emzirme
- Aşılama ve Akut Solunum Yolu hastalıkları
- Doğurganlık Tercihleri
- Koca ile ilgili temel bilgiler
- Kadının çalışması ve statüsü
- Cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve AIDS hakkında bilgi
- Kadınların ve çocukların antropometrik ölçümleri

Evlenmiş Kadın Sorukağıdında bulunan takvim modülü, Ocak 1998'den başlayarak araştırmanın yapıldığı aya kadarki altıbuçuk yıllık bir dönemde gerçekleşen doğurganlık, gebeliği önleyici yöntem kullanımı ve evlilik olaylarının aylık olarak kaydedilmesi için kullanılmıştır.

Ek E'de, TNSA-2003'de kullanılan sorukağıtları sunulmuştur.

1.11.4 Örneklem

TNSA-2003'ün örnekleme tasarımı ve büyüklüğü, Türkiye geneli, kentsel ve kırsal alanlar, ve beş demografik bölge (Batı, Güney, Orta, Kuzey ve Doğu) için analiz yapmaya imkan vermektedir. TNSA-2003 örnekleme, araştırma kapsamında yer alan bazı konulardaki analizlerin Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyumu çerçevesinde yapılan çalışmalar sonucunda, 2002 yılının ikinci yarısı içinde benimsenen 12 coğrafi bölge (NUTS 1) için yapılmasına da olanak vermektedir. Bu bölgeler arasında yer alan iki bölge; İstanbul ve Güney Doğu Anadolu Projesi (GAP) bölgeleri de, sahip oldukları özel konumları nedeniyle örnekleme tasarımında büyük gözlem sayılarıyla temsil edilmişlerdir. Bu raporda yer alan sonuçlar, daha önceki araştırmalarda kullanılan beş demografik bölge ile İstanbul ve GAP² bölgeleri için verilmiştir. Ayrıca, gözlem sayılarının yeterli olduğu durumlarda, çok sayıda gösterge için 12 coğrafi bölgeye ilişkin sonuçlar da verilmiştir (ayrıntılı bilgi için Ek B'ye bakınız).

TNSA-2003'ün örneklem seçiminde ağırlıklı, çok aşamalı, tabakalı küme örnekleme yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırmanın hedef örnekleminin dağılımı, 2000 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına dayanmaktadır. TNSA-2003'ün örneklem seçimi üç aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamadaki örneklem birimleri farklı nüfus büyüklüklerine sahip olan yerleşim birimleridir. Temel örneklem birimlerinin seçimi için kullanılan çerçeve, 2000 Genel Nüfus Sayımı

² İstanbul ili ve GAP bölgesi, NUTS 1 coğrafi bölgelerinden ikisini oluşturmaktadır

sonuçları kullanılarak hazırlanmıştır. Örneklem çerçevesinde, nüfusu 10,000'in üzerinde olan yerleşim birimleri "kent" ve nüfusu 10,000'in altında olan yerleşim birimleri "kır" olmak üzere ikiye bölünmüştür. Araştırma tasarımında oluşturulan her tabakada yerleşim birimlerinin seçimi nüfus büyüklüklerine orantılı olasılıklı seçim ile gerçekleştirilmiştir. Örneklem seçiminin ikinci aşaması için, 2000 yılında Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) tarafından belediyesi olan yerleşim yerlerinde yapılan ve 2002 yılında güncelleştirilen bina sayımı verileri kullanılmıştır.

Güncellenmiş hanehalkı listeleri kullanılarak sistematik tesadüfi örneklem yoluyla her küme içinden sabit sayıda hanehalkı seçilmiştir (nüfusu 10,000'in üstünde olan yerleşim birimlerinde 25, nüfusu 10,000'in altında olanlarda 15, İstanbul kent kümelerinde 12). Seçilen hanelerde genellikle yaşayan ve/veya görüşme tarihinden bir gece önce bu hanelerde kalmış olan 15-49 yaşlarında ve en az bir kez evlenmiş tüm kadınlar araştırma kapsamında Evlenmiş Kadın SoruKağıdı için uygulaması için kabul edilmişlerdir.

Ek B'de, TNSA-2003'in örneklem tasarımına, seçimine ve uygulamasına ilişkin daha teknik ve ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

1.11.5 Saha Çalışması ve Veri Girişi

TNSA-2003'ün alan çalışması 14 ekip³ tarafından yürütülmüştür. Her ekip, 3-5 kadın görüşmeci, bir erkek ölçümcü, bir alan denetçisi ve bir ekip başkanından oluşmuştur. Enstitü öğretim üye ve yardımcıları bölge koordinatörü olarak araştırma boyunca ekipleri ziyaret etmişlerdir.

Alanda çalışacak personel 2003 yılı Kasım ayında üç haftalık bir eğitim verilmiştir. Alan çalışması 2003 Aralık ayının ilk haftasında başlamış ve 2004 yılı Mayıs ayı ortasında tamamlanmıştır. Türkiye'deki iklim koşulları göz önüne alınarak planlanan alan çalışmaları, ilk aylarda kış koşullarının çalışmayı en az düzeyde etkileyeceği Batı, Güney ve Orta Anadolu illerinde yoğunlaştırılmış, Kuzey ve Doğu Anadolu illeri de zaman içinde alan çalışmasına dahil edilmiştir. Alan çalışması, söz konusu dönem içerisinde kesintisiz olarak sürdürülmüştür.

Alanda tamamlanan soruKağıtları veri girişi için Nüfus Etütleri Enstitüsü'ne gönderilmiştir. Merkez ekibinde denetçi olarak çalışanlar saha'dan dönen tüm soruKağıtlarını kontrol etmişlerdir. Önceden kodlanmamış az sayıdaki soru ile bazı sorulara açık uçlu olarak alınan cevaplar, merkez ekibi tarafından kodlanmıştır. Bunun sonrasında, CSPro (Census and Survey Processing System) paket programı ile kişisel bilgisayarlarda veri girişi ve kontrolü yapılmıştır. Veri girişi işleminde, her soruKağıdı farklı veri girişçiler tarafından iki kez bilgisayara girilmiş, böylece alandan gelen bilgiler ile bilgisayara girilen bilgiler arasında yüzde yüzlük doğrulama sağlanmıştır. Merkezdeki veri girişi ve kontrol çalışmaları Ocak 2004'te (alan çalışmasının başlangıcından üç hafta sonra) başlamış ve Mayıs 2004 sonunda tamamlanmıştır.

Tablo 1.1'de hanehalkı ve evlenmiş kadın görüşmelerinin sonuçları sunulmuştur. TNSA-2003 için toplam olarak 13,049 hanehalkı seçilmiştir. Listeleme aşaması sırasında bu

³ TNSA-2003'ün alan çalışması 2003 Aralık ayında 14 ekiple başlamıştır. Çalışmalarını tamamlayıp geri dönen ekiplerin içinden, kalan illerdeki alan çalışmasını tamamlamak üzere, aşamalı olarak 19 yeni ekip oluşturulmuştur.

hanelerden 11,659'sının dolu olduğu ve görüşme yapılabileceği saptanmıştır. Dolu olduğu saptanan 11,659 hanehalkının yüzde 93'ü (10,836 hanehalkı) ile görüşmeler başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Bazı hanehalklarında araştırma ekiplerinin görüşmeleri gerçekleştirememesinin nedenleri arasında, daha önce listelenen bazı hanehalklarının araştırma sırasında dolu olmaması veya bazı hanehalklarının araştırma tarihinde uzun süreliğine ,evlerinden ayrılmış olmalarıdır.

Tablo 1.1 Hanehalkı ve kişi görüşmelerinin sonuçları			
Hanehalkı sayısı, görüşme sayısı ve yerleşim yerine göre cevaplama oranları, Türkiye 2003			
Sonuç	Kent	Kır	Toplam
Hanehalkı görüşmeleri			
Örneklemdaki hanehalkı sayısı	9,754	3,295	13,049
Dolu haneler	8,718	2,941	11,659
Görüşme yapılan haneler	7,956	2,880	10,836
Hanehalkı cevaplama oranı	91.3	97.9	92.9
Kişi görüşmeleri			
Uygun kadınlar	6,259	2,188	8,447
Görüşme yapılan uygun kadınlar	5,976	2,099	8,075
Uygun kadın cevaplama oranı	95.5	95.9	95.6

Görüşme yapılan 10,836 hanede, 8,447 kadının, görüşme için uygun niteliklere sahip olduğu (görüşme tarihinden bir gece önce o evde kalan ve doğurgan yaşlardaki (15-49) en az bir kere evlenmiş kadınlar) belirlenmiştir. Bu kadınların 8,075'i (yüzde 95.6) ile görüşmeler başarı ile tamamlanmıştır. Uygun olduğu halde görüşülemeyen az sayıdaki kadın ile görüşme yapılamamasının başlıca nedeni, oturdukları hanelere tekrarlanan ziyaretlere rağmen kadınların evde bulunamamasıdır.

Ek B'de, saha çalışması, örneklemin kapsamı ve veri girişi ile ilgili daha ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

İsmet Koç ve Attila Hancıoğlu

Bu bölümün amacı TNSA-2003 kapsamında yer alan nüfusun demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerini vermek ve kadınların ve çocukların içinde yaşadıkları ortamın betimsel bir değerlendirmesini yapmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için örnekleme yer alan hanehalklarının genel özellikleri analiz edilmektedir. Hanehalkı üyelerinin yaş, cinsiyet ve eğitime ilişkin özellikleri yanında, hanehalkı kolaylıkları ve hanehalkının sahip olduğu dayanıklı tüketim mallarına ilişkin bilgiler de sunulmaktadır. Bu bölümde sunulan hanehalkı özelliklerinin daha sonraki bölümlerde ele alınan konular için de açıklayıcı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca, bu bölümde sunulan bilgilerin sosyal ve ekonomik kalkınma planlaması sürecine veri sağlamada yararlı olması beklenmektedir.

2.1 Hanehalkı Nüfusunun Özellikleri

TNSA-2003 sorukağıdı, *de jure* nüfus (genellikle seçilen hanehalkında yaşayan nüfus) ve *de facto* nüfusu (bir gece önce seçilen hanede kalan nüfus) ayırt etmek için iki soru içermektedir. Bu iki nüfus arasında az bir farklılık bulunmaktadır. Ancak, daha önceki demografik araştırmaların ve nüfus sayımlarının *de facto* nüfusu temel alması ve örneklem olasılıklarının *de facto* nüfus temelinde hesaplanması nedeniyle, bu bölümde yer alan analizler, aksi belirtilmedikçe, *de facto* nüfusa dayalı analizlerdir. TNSA-2003 kapsamında hanehalkı, bir ya da daha fazla kişinin bir arada yaşadığı ve ortak bir geliri paylaştığı bir birim olarak tanımlanmaktadır.

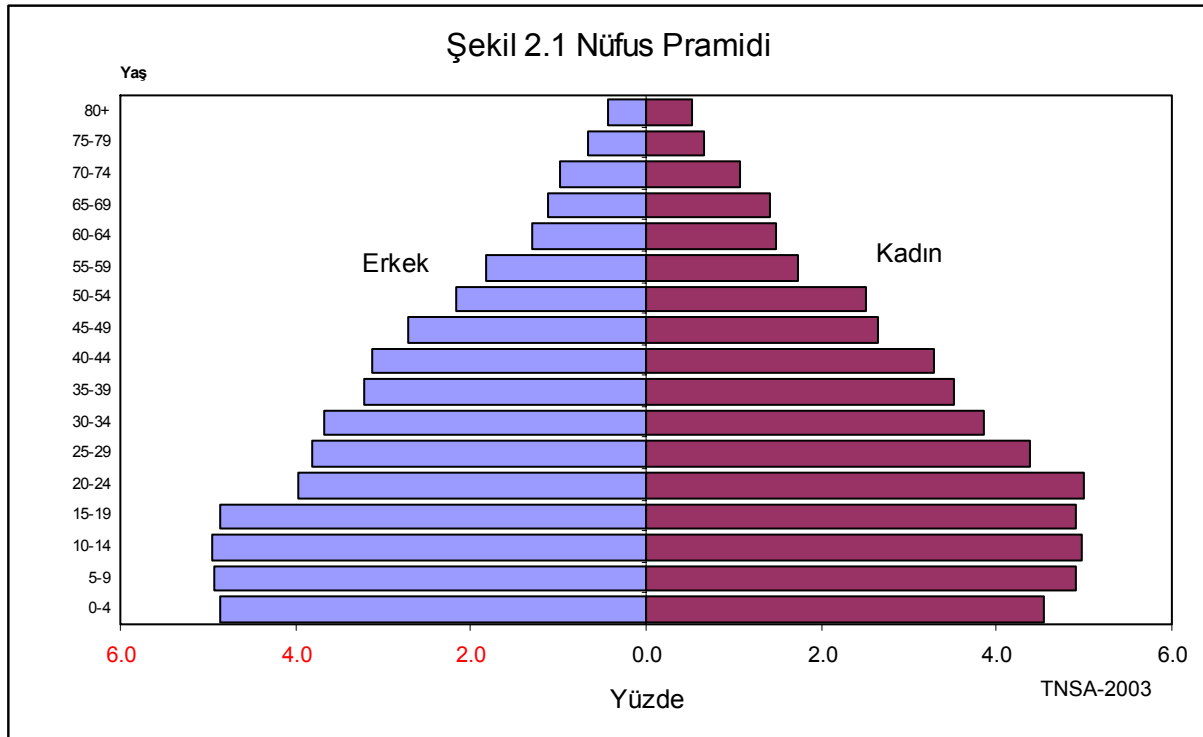
2.1.1 Yaş ve Cinsiyet Yapısı

Tablo 2.1'de *de facto* nüfusun yaş dağılımı yerleşim yeri ve cinsiyete göre verilmektedir. Tablo geçmiş demografik eğilimlerin Türkiye nüfusunun yaş yapısı üzerindeki etkisini göstermektedir. Seçilen hanelerdeki *de facto* nüfus 42,851 kişi olarak bulunmuştur. Araştırma, genel olarak, kadınların erkeklerden daha fazla olduğunu göstermektedir (sırası ile yüzde 51 ve yüzde 49). Kırsal alanlarda kadınların oranı biraz daha yüksektir (sırası ile yüzde 52 ve yüzde 48). Nüfusun yaş ve cinsiyete göre dağılımına ilişkin bilgiler kullanılarak TNSA-2003 hanehalkı nüfusu için nüfus piramidi oluşturulmuştur (Şekil 2.1). Piramidin geniş tabanı, 15 yaşın altındaki nüfusun (yüzde 29) ağırlığını göstermektedir. Piramidin geniş tabanlı olması, yakın geçmişte yüksek doğurganlık süreci yaşamış olan ülkeler için oldukça tipik bir yapıdır. Yakın geçmişte yaşanan doğurganlık düşüşünün etkisi ile 0-4 ve 5-9 yaş gruplarının oranları 10-14 yaş grubuna göre daha düşük kalmıştır. Kırsal alanlarda 15 yaşından küçük olan nüfusun oranı kentsel alanlardakine göre daha fazladır (Tablo 2.1). Kent-kır arasındaki yaş dağılımı farklılığı, kentsel alanlarda yakın zamandaki doğurganlık düzeyinin daha düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 2.1 Yaş, yerleşim yeri ve cinsiyete göre hanehalkı nüfusu

De facto hanehalkı nüfusunun beş yıllık yaş grupları, yerleşim yeri ve cinsiyete göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Yaş	Kent			Kır			Toplam		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
<5	9.8	8.5	9.1	10.4	9.5	9.9	10.0	8.8	9.4
5-9	9.7	9.4	9.5	11.1	9.9	10.5	10.1	9.5	9.8
10-14	9.6	9.5	9.6	11.4	9.9	10.6	10.2	9.7	9.9
15-19	10.4	9.3	9.8	9.0	10.1	9.6	10.0	9.6	9.8
20-24	8.6	9.9	9.3	7.1	9.3	8.3	8.1	9.7	8.9
25-29	8.6	9.5	9.0	6.2	6.5	6.4	7.8	8.5	8.2
30-34	8.2	7.9	8.0	6.1	6.7	6.4	7.5	7.5	7.5
35-39	7.0	7.1	7.0	5.8	6.4	6.1	6.6	6.9	6.7
40-44	6.6	6.8	6.7	5.9	5.5	5.7	6.4	6.4	6.4
45-49	5.8	5.4	5.6	5.1	4.7	4.9	5.6	5.2	5.4
50-54	4.5	4.9	4.7	4.4	4.8	4.6	4.5	4.9	4.7
55-59	3.5	3.1	3.3	4.3	4.0	4.2	3.8	3.4	3.6
60-64	2.3	2.6	2.5	3.5	3.4	3.5	2.7	2.9	2.8
65-69	1.9	2.4	2.2	3.2	3.4	3.3	2.3	2.8	2.5
70-74	1.7	1.7	1.7	2.8	2.8	2.8	2.0	2.1	2.1
75-79	1.0	1.1	1.0	2.1	1.8	1.9	1.4	1.3	1.3
80 +	0.6	0.9	0.8	1.5	1.2	1.3	0.9	1.0	1.0
Bilmiyor/cevapsız	0.1	0.0	0.0	0.1	0.0	0.1	0.1	0.0	0.1
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Sayı	14,314	14,894	29,208	6,528	7,116	13,644	20,842	22,010	42,851

Türkiye nüfusunun yüzde 7'si 65 ve üzeri yaşlardadır. Kentsel alanlarda yüzde 6 olan yaşlı nüfus oranı, kırsal alanlarda yüzde 9'dur. Yaşlı nüfusa ilişkin bu oranlar Türkiye'nin demografik tarihindeki en yüksek yaşlı nüfus oranlarıdır. Yaşlı nüfustaki bu artış temelde iki faktörle açıklanabilir: Doğurganlığın hızla azalması ve tüm yaş gruplarındaki yaşam beklentisinin artması.

Tablo 2.2'de, 1990 ve 2003 arasındaki dönemde gerçekleştirilen demografik araştırma ve sayım sonuçları ile TNSA-2003 hanehalkı nüfusunun geniş yaş gruplarına göre dağılımı karşılaştırmalı olarak verilmektedir. Üretken olmayan nüfusun (15 yaşın altındaki ve 65 ve üzeri yaşlardaki nüfus) 15-64 yaş nüfusuna oranı olarak tanımlanan bağımlılık oranı, tabloda yer alan yaş dağılımı verileri kullanılarak hesaplanmıştır. 1990 nüfus sayımında 60 olan bağımlılık oranı TNSA-2003'te 56'ya düşmüştür. Bağımlılık oranındaki bu azalma, üretken nüfus üzerinde yaşlı ve genç nüfustan kaynaklanan ekonomik yükün önemli oranda azaldığını ortaya koymaktadır. Tablo 2.2, Türkiye'de ortanca yaşın 1990 yılından bu yana 2.5 yıl artarak 24.7'ye yükseldiğini de göstermektedir. Hem bağımlılık oranında hem de ortanca yaşta görülen değişimler doğurganlığın azalmasının sonucu olarak ortaya çıkan nüfusun yaşlanması süreci ile tutarlıdır.

Tablo 2.2. Seçilmiş kaynaklarda yaşa göre nüfus					
Yaş grubuna göre nüfusun dağılımı, Türkiye 1990-2003					
Yaş grubu	GNS-1990	TNSA-1993	TNSA-1998	GNS-2000	TNSA-2003
>15	35.0	33.1	31.5	29.8	29.1
15-64	60.7	61.4	62.6	64.5	64.0
65 ve +	4.3	5.5	5.9	5.7	6.9
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Ortanca yaş	22.2	23.1	24.3	24.8	24.7
Bağımlılık oranı	64.7	62.7	59.7	55.1	56.3
Kaynaklar: 1990 ve 2000 Genel Nüfus Sayımı (GNS), TNSA-1993, TNSA-1998 ve TNSA-2003					

2.1.2 Hanehalkı Kompozisyonu

Tablo 2.3, TNSA-2003 kapsamında yer alan hanehalklarının, hanehalkı reisinin cinsiyetine ve hanehalkı büyüklüğüne göre dağılımını vermektedir. Hanehalkının bu özellikleri sıklıkla sosyo-ekonomik farklılıklarla ilişkili oldukları için önem taşımaktadır. Örneğin, kadının hanehalkı reisi olduğu hanehalkları, erkeğin hanehalkı reisi olduğu hanehalklarına göre daha yoksul olmaktadır. Ayrıca, hanehalkı büyüklüğü ve kompozisyonu hanedeki parasal ve diğer kaynakların dağılımını, dolayısı ile de hanehalkı üyelerinin genel refah seviyesini etkileyebilmektedir. Hanehalkı büyüklüğü, ayrıca, hanedeki kalabalıklığın bir göstergesi olarak, uygun olmayan sağlık koşullarına işaret etmektedir. Önceki tabloların aksine, bu tablo de jure nüfusa yani genellikle hanehalkında yaşayan nüfusa dayanmaktadır. Hanehalklarının yüzde 13'ünde kadınlar hanehalkı reisidir. Kent ve kırsal arasında hanehalkı reisinin cinsiyetine göre önemli bir farklılık bulunmamaktadır: Kadın reisli hanelere kentsel alanlarda (yüzde 13) kırsal alanlara göre (yüzde 11) daha sık rastlanmaktadır.

Hanehalkı büyüklüğü ortalama olarak 4 kişidir. Her 10 hanenin 4'ünde dörtten daha az kişi bulunurken yüzde 25'inde 5 kişi, ve üçte birinde ise altı ve daha fazla kişi bulunmaktadır.

Genel olarak, kırsal kesimde hanehalkı büyüklüğü kentsel kesime göre daha fazladır. Örneğin, kentsel kesimde hanelerin yüzde 5'inden daha azında 8 ve daha fazla kişi bulunurken, bu oran kırsal kesimde yüzde 10'un üzerindedir. Bu farklılıkların sonucu olarak, ortalama hanehalkı büyüklüğü kentsel alanlarda 3.9 kişi, kırsal alanlarda ise 4.5 kişidir.

Tablo 2.3 Hanehalkı kompozisyonu			
Hanehalklarının yerleşim yerine, hanehalkı reisinin cinsiyetine ve hanehalkı büyüklüğüne göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003			
Özellik	Kent	Kır	Toplam
Hanehalkı reisinin cinsiyeti			
Erkek	87.0	88.6	87.5
Kadın	13.0	11.4	12.5
Toplam	100.0	100.0	100.0
Hanede yaşayanların sayısı			
0	0.3	0.4	0.3
1	6.3	6.3	6.3
2	16.5	17.3	16.8
3	21.8	13.7	19.4
4	26.3	19.3	24.2
5	14.5	15.0	14.7
6	6.8	10.6	7.9
7	3.4	6.1	4.2
8	1.9	3.8	2.4
9+	2.2	7.5	3.8
Toplam	100.0	100.0	100.0
Hanehalkı sayısı	7,643	3,193	10,836
Ortalama hanehalkı büyüklüğü	3.9	4.5	4.1
Not: Bu tablo hanehalkının <i>de jure</i> üyelerine, yani genellikle hanede yaşayanlara dayanmaktadır.			

2.2 Anne ve/veya Babası ile Yaşamayan Çocuklar

TNSA-2003 kapsamında evlatlık çocuk, öz anne ve babası ile birlikte yaşamayan 18 yaş altındaki çocuklardır. Öksüz çocuk ise, anne ve babasından biri ya da her ikisi birden hayatta olmayan çocuklardır. Evlatlık ve öksüz çocukları saptamak için hanehalkı soru kağıdında anne ve babanın hayatta olup olmadığına ve çocukla aynı hanede ikamet edip etmediğine ilişkin dört soruya yer verilmiştir. On sekiz yaşın altındaki çocukların bu bilgilere ilişkin dağılımları Tablo 2.4'de verilmektedir.

Türkiye'de 18 yaşın altındaki çocukların yüzde 92'si anne ve babası ile birlikte yaşamaktadır. Anne ve babası ile birlikte yaşayan çocukların oranı artan yaşla birlikte azalmaktadır. Kuzey Anadolu Bölgesi'nde yaşayan çocukların anne ve babası ile yaşama oranları diğer bölgelere göre daha düşüktür.

Tablo 2.4 Evlatlık ve öksüz çocuklar

On sekiz yaşın altındaki *de jure* çocukların temel özelliklere, anne ve baba ile birlikte yaşama durumuna ve anne ve/veya babalarının hayatta olma durumuna göre yüzde dağılımı , Türkiye 2003

Temel özellik	Her iki ebeveyn ile birlikte yaşıyor	Annesi ile yaşıyor		Babası ile yaşıyor		Her ikisi ile de yaşamıyor				Bilgi alınmadı	Toplam	Çocuk sayısı	
		Baba hayatta	Baba ölmüş	Anne hayatta	Anne ölmüş	Her ikisi de hayatta	Sadece baba hayatta	Sadece anne hayatta	Her ikisi de ölmüş				
Yaş													
<2	98.5	1.0	0.2	0.1	0.1	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	1,457	
2-4	95.8	2.0	0.5	0.4	0.1	0.7	0.1	0.1	0.0	0.3	100.0	2,509	
5-9	94.6	2.1	1.4	0.5	0.3	0.8	0.2	0.0	0.1	0.1	100.0	4,199	
10-14	91.1	2.5	3.2	0.5	0.8	1.5	0.1	0.0	0.1	0.0	100.0	4,326	
15-17	83.1	3.3	4.7	0.9	1.7	5.4	0.2	0.4	0.2	0.2	100.0	2,717	
Cinsiyet													
Erkek	92.4	2.4	2.2	0.5	0.7	1.4	0.1	0.1	0.1	0.1	100.0	7,729	
Kadın	91.8	2.3	2.3	0.5	0.6	2.1	0.2	0.1	0.1	0.1	100.0	7,478	
Yerleşim yeri													
Kent	91.8	2.5	2.0	0.7	0.5	2.0	0.1	0.1	0.1	0.1	100.0	9,976	
Kır	92.6	1.9	2.6	0.1	0.8	1.3	0.2	0.2	0.1	0.1	100.0	5,231	
Bölge													
Batı	92.2	2.5	1.6	0.6	0.5	2.1	0.1	0.0	0.1	0.2	100.0	4,926	
Güney	91.5	3.1	1.8	0.6	0.8	1.9	0.1	0.0	0.1	0.1	100.0	2,102	
Orta	91.8	2.9	2.4	0.5	0.4	1.6	0.1	0.0	0.2	0.1	100.0	3,066	
Kuzey	90.5	1.8	2.1	0.5	1.1	3.1	0.5	0.2	0.1	0.1	100.0	1,076	
Doğu	93.0	1.4	3.1	0.3	0.8	1.0	0.1	0.3	0.1	0.0	100.0	4,038	
NUTS 1 Bölgesi													
İstanbul	92.2	2.0	1.7	0.5	0.4	2.7	0.1	0.0	0.1	0.2	100.0	2,285	
Batı Marmara	90.3	2.5	1.8	1.0	0.6	2.5	0.2	0.2	0.3	0.6	100.0	472	
Ege	91.7	3.2	2.0	0.7	0.4	1.7	0.0	0.0	0.0	0.3	100.0	1,607	
Doğu Marmara	93.5	2.2	1.8	0.6	0.8	0.9	0.2	0.0	0.0	0.0	100.0	1,071	
Batı Anadolu	92.6	2.9	1.7	0.6	0.5	1.5	0.1	0.0	0.2	0.0	100.0	1,344	
Akdeniz	91.5	3.1	1.8	0.6	0.8	1.9	0.1	0.0	0.1	0.1	100.0	2,102	
Orta Anadolu	90.8	3.3	3.1	0.4	0.7	1.4	0.1	0.1	0.2	0.0	100.0	854	
Batı Karadeniz	90.4	3.5	1.7	0.5	0.3	3.3	0.1	0.1	0.0	0.1	100.0	874	
Doğu Karadeniz	91.3	0.7	2.3	0.4	1.6	2.4	0.9	0.2	0.2	0.0	100.0	560	
Kuzeydoğu Anadolu	91.9	2.2	4.2	0.3	0.3	0.8	0.0	0.3	0.0	0.0	100.0	689	
Ortadoğu Anadolu	93.5	0.8	3.1	0.1	0.8	1.0	0.2	0.5	0.0	0.0	100.0	1,128	
Güneydoğu Anadolu	93.0	1.4	2.8	0.4	0.9	1.1	0.1	0.1	0.1	0.1	100.0	2,221	
Toplam	92.1	2.3	2.2	0.5	0.6	1.8	0.1	0.1	0.1	0.1	100.0	15,207	

Çocukların yüzde 6'sı sadece bir ebeveyn ile birlikte yaşamaktadır -yüzde 5'i annesi yüzde 1'i ise babası ile yaşamaktadır. Çocukların yüzde 3'ü diğer ebeveynin ölmesi nedeniyle sadece bir ebeveyn ile yaşamaktadır. Evlatlık olan çocukların oranı sadece yüzde 2, öksüz olan çocukların oranı ise yüzde 3'tür. Öksüz çocukların oranı 15-17 yaş grubunda yaklaşık yüzde 7'dir.

2.3 Hanehalkı Nüfusunun Eğitimi

Hanehalkı nüfusunun en önemli özelliklerinden birisi, üreme davranışı, aile planlaması yöntemlerini kullanma, çocuk sağlığı gibi bir çok değişken ile yakından ilişkili olan hanehalkı üyelerinin eğitim seviyesidir. Bu bölümde hanehalkı görüşmelerinden elde edilen bilgiler, hanehalkı üyelerinin eğitim durumlarına ve çocuk ve yetişkinlerin eğitime katılımlarına ilişkin olarak değerlendirilmektedir.

2.3.1 Hanehalkı Üyelerinin Eğitim Düzeyi

Tablo 2.5.1 ve Tablo 2.5.2, 6 yaş ve üstü hanehalkı nüfusunun eğitim düzeyine göre dağılımını göstermektedir. Türkiye’de 6 yaşında başlanan ilköğretim 8 yıldır. Temel eğitim olan 8 yıllık eğitim (birinci kademe 5 yıl; ikinci kademe 3 yıl) zorunludur. Üç yıllık ek bir süreyi gerektiren lise eğitimi ise, zorunlu değildir. Tablo 2.5’deki sonuçlar erkek ve kadınlar arasındaki eğitime katılım farklılıklarını teyit etmektedir. Genel olarak, erkeklerin yaklaşık yüzde 77’si; kadınların ise yüzde 61’i ilköğretimin birinci basamağını oluşturan 5 yıllık eğitimi tamamlamıştır. Eğitimi olan nüfus temel alındığında, erkek ve kadınların üçte birinden fazlasının en azından ilköğretimin ikinci basamağını tamamladığı görülmektedir. Erkek nüfusun ortanca eğitim süresi 4.8 yıldır; bu ortanca kadınlara göre 0.5 yıl daha uzundur (4.3 yıl).

Eğitim seviyelerinin birbirini izleyen kuşaklar için ayrı ayrı incelenmesi, hem erkeklerde hem de kadınlarda zaman içinde eğitime katılımın önemli oranda arttığını ortaya koymaktadır. Örneğin, 20-24 yaş grubunda yer alan erkekler için 9 yıl olan ortanca eğitim süresi, 40-44 yaş grubunda yer alan erkekler için sadece 4.9 yıldır. Kadınların da eğitime katılımında önemli ilerlemeler sağladıkları görülmektedir. Bu gelişmelerin sonucunda, eğitime katılımdaki erkek ve kadın farklılıkları özellikle genç kuşaklarda azalmıştır.

Kentsel alanlarda yaşayanların kırsal alanlarda yaşayanlara göre hem eğitime katılımları yüksek, hem de eğitimde kalma süreleri uzundur. Ayrıca, kırsal alanlarda eğitime katılımda cinsiyet göre farklılıklar daha az belirgindir. Kentsel alanlarda yaşayan erkekler arasında ortanca eğitim süresi 4.5 yıl, kadınlarda ise 4 yıldır. Erkek ve kadın arasındaki farklılık kentsel alanlarda daha belirgindir: Ortanca eğitim süresi erkekler için 5.4 yıl kadınlar için ise 4.5 yıldır.

Eğitime katılım açısından erkek ve kadınlar arasında gözlemlenen farklılıklar Doğu Bölgesi’nde en büyük; Batı Bölgesi’nde ise en azdır. Doğu’da erkeklerin yüzde 85’i herhangi bir eğitim almışken, bu oran kadınlar arasında sadece yüzde 61’dir. Batı’da ise aradaki farklılık azalmaktadır: Erkeklerin yüzde 95’i kadınların ise yüzde 85’i herhangi bir eğitim almışlardır.

Tablo 2.5.1 Hanehalkı nüfusunun eğitim düzeyi: Erkek

Altı ve üzeri yaşta erkek *de facto* hanehalkı nüfusunun tamamladığı veya devam ettiği en yüksek eğitim düzeyinin seçilmiş özelliklere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Temel Özellik	Eğitimi yok/ ilköğretimi bitirmemiş	İlköğre- tim birinci kademe	İlköğre- tim ikinci kademe	Lise ve üzeri	Cevap- sız	Toplam	Sayı	Ortanca eğitim süresi
Yaş								
6-9	99.3	0.2	0.0	0.0	0.5	100.0	1,706	0.4
10-14	36.6	53.4	9.9	0.1	0.0	100.0	2,119	4.7
15-19	5.0	19.0	55.0	21.0	0.1	100.0	2,078	8.0
20-24	3.6	33.0	15.7	47.6	0.2	100.0	1,696	9.1
25-29	4.0	41.1	11.7	42.8	0.4	100.0	1,636	7.5
30-34	4.6	46.9	12.9	35.3	0.3	100.0	1,572	6.4
35-39	6.5	48.1	15.5	29.5	0.5	100.0	1,379	5.4
40-44	6.3	53.8	11.2	28.0	0.6	100.0	1,338	4.9
45-49	8.6	53.5	9.4	28.1	0.5	100.0	1,166	4.8
50-54	12.9	55.4	7.2	23.8	0.7	100.0	931	4.7
55-59	21.1	53.6	9.5	14.9	0.9	100.0	785	4.6
60-64	32.5	45.9	5.3	15.2	1.2	100.0	557	4.4
65+	53.5	34.9	3.0	6.7	1.9	100.0	1,369	2.5
Yerleşim yeri								
Kent	19.8	36.3	15.4	28.1	0.4	100.0	12,638	5.4
Kır	30.5	45.6	13.2	10.1	0.7	100.0	5,713	4.5
Bölge								
Batı	18.8	42.3	13.9	24.5	0.4	100.0	7,221	4.9
Güney	24.6	40.2	15.5	19.0	0.8	100.0	2,376	4.8
Orta	19.2	38.3	16.0	26.1	0.4	100.0	4,021	5.0
Kuzey	22.9	38.9	16.3	21.2	0.7	100.0	1,409	4.8
Doğu	36.5	32.7	13.6	16.5	0.6	100.0	3,324	4.5
NUTS 1 Bölgesi								
İstanbul	17.6	40.1	15.1	26.6	0.6	100.0	3,244	5.1
Batı Marmara	20.0	45.5	13.9	19.8	0.9	100.0	752	4.8
Ege	21.2	45.0	12.5	21.2	0.1	100.0	2,423	4.8
Doğu Marmara	17.2	40.2	15.4	27.2	0.0	100.0	1,619	5.2
Batı Anadolu	17.3	36.4	15.4	30.7	0.2	100.0	1,696	5.7
Akdeniz	24.6	40.2	15.5	19.0	0.8	100.0	2,376	4.8
Orta Anadolu	20.3	38.8	15.6	24.3	1.0	100.0	1,031	4.9
Batı Karadeniz	22.7	40.6	16.5	19.5	0.6	100.0	1,173	4.8
Doğu Karadeniz	23.9	37.0	16.4	22.0	0.8	100.0	714	4.8
Kuzeydoğu Anadolu	29.3	33.7	15.9	20.4	0.7	100.0	607	4.7
Ortadoğu Anadolu	35.7	30.6	13.5	19.6	0.6	100.0	962	4.6
Güneydoğu Anadolu	39.4	33.6	12.9	13.5	0.5	100.0	1,755	4.4
Toplam	23.2	39.2	14.7	22.5	0.5	100.0	18,351	4.8

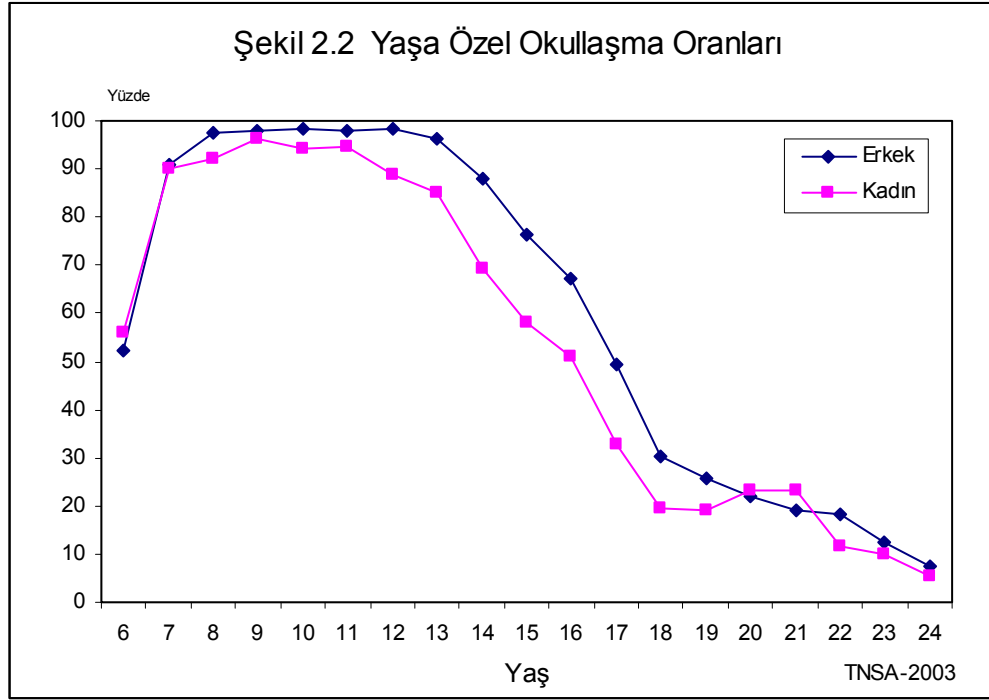
Tablo 2.5.2 Hanehalkı nüfusunun eğitim düzeyi: Kadın

Altı ve üzeri yaşta kadın *de facto* hanehalkı nüfusunun tamamladığı veya devam ettiği en yüksek eğitim düzeyinin seçilmiş özelliklere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Temel Özellik	Eğitimi yok/ ilköğretimi bitirmemiş	İlköğre- tim birinci kademe	İlköğre- tim ikinci kademe	Lise ve üzeri	Cevap- sız	Toplam	Sayı	Ortanca eğitim süresi
Yaş								
6-9	99.6	0.1	0.0	0.0	0.3	100.0	1,691	0.4
10-14	38.5	51.5	9.9	0.0	0.1	100.0	2,126	4.6
15-19	14.9	28.7	41.6	14.8	0.0	100.0	2,103	7.4
20-24	12.3	43.5	9.7	34.5	0.0	100.0	2,137	4.9
25-29	13.2	48.3	7.4	31.1	0.0	100.0	1,876	4.8
30-34	18.0	55.0	7.3	19.7	0.0	100.0	1,647	4.6
35-39	22.6	54.4	6.4	16.5	0.1	100.0	1,508	4.5
40-44	30.0	48.9	5.1	15.9	0.1	100.0	1,408	4.4
45-49	33.9	49.3	4.7	12.1	0.0	100.0	1,135	4.3
50-54	54.5	32.3	3.3	9.6	0.3	100.0	1,070	2.5
55-59	66.2	24.9	2.3	6.0	0.6	100.0	743	0.0
60-64	68.3	23.5	1.9	5.3	0.9	100.0	636	0.0
65+	82.6	12.7	1.5	2.4	0.0	100.0	1,576	0.0
Yerleşim yeri								
Kent	33.8	36.4	10.8	18.8	0.2	100.0	13,368	4.5
Kır	48.8	40.1	6.6	4.4	0.2	100.0	6,293	4.0
Bölge								
Batı	31.5	40.7	10.0	17.6	0.2	100.0	7,520	4.5
Güney	40.9	35.9	10.1	12.8	0.3	100.0	2,601	4.3
Orta	31.8	42.0	10.9	15.3	0.0	100.0	4,431	4.5
Kuzey	38.2	38.5	9.8	13.1	0.3	100.0	1,531	4.3
Doğu	60.2	26.6	6.1	6.9	0.2	100.0	3,579	1.8
NUTS 1 Bölgesi								
İstanbul	30.5	39.4	10.5	19.2	0.4	100.0	3,295	4.6
Batı Marmara	30.8	46.3	9.2	13.5	0.2	100.0	822	4.5
Ege	32.1	42.7	9.1	16.1	0.0	100.0	2,610	4.5
Doğu Marmara	32.4	41.1	10.9	15.4	0.2	100.0	1,652	4.5
Batı Anadolu	27.7	39.6	12.3	20.4	0.1	100.0	1,881	4.6
Akdeniz	40.9	35.9	10.1	12.8	0.3	100.0	2,601	4.3
Orta Anadolu	38.1	40.3	9.5	12.1	0.0	100.0	1,157	4.3
Batı Karadeniz	34.4	44.3	9.2	11.9	0.3	100.0	1,308	4.4
Doğu Karadeniz	43.1	32.2	10.6	13.9	0.2	100.0	756	4.2
Kuzeydoğu Anadolu	52.4	30.7	7.5	9.2	0.2	100.0	667	3.2
Ortadoğu Anadolu	59.8	25.5	5.8	8.7	0.2	100.0	1,044	1.6
Güneydoğu Anadolu	63.2	25.8	5.7	5.1	0.2	100.0	1,868	1.3
Toplam	38.6	37.6	9.5	14.2	0.2	100.0	19,661	4.3

2.3.2 Okula Devam Etme Oranları

TNSA-2003 kapsamında 6-24 yaş grubundaki hanehalkı nüfusu için araştırma tarihinde okula devam etme durumlarına ilişkin bilgi de toplanmıştır. Şekil 2.2, bu yaş grubundaki nüfusun araştırma tarihindeki okula devam etme durumlarını göstermektedir. Altı yaşındaki çocuklar arasında gözlenen düşük okula devam etme oranları, bu yaş grubundaki bazı çocukların okulun başladığı tarihte henüz 6 yaşını doldurmamış olmasından ve bu nedenle de okula başlayamamış olmasından kaynaklanmaktadır. Genel olarak, 15 yaşın altındaki kız ve erkek çocukların çoğunluğu okula devam etmektedir. Ancak, Şekil 2.2’de görüldüğü gibi, erkek çocuklar arasında okula devam etme oranları kız çocuklarına göre yüksektir. Cinsiyetler arasındaki eğitim farklılığı yaş ile birlikte artmakta ve özellikle ilköğretimin birinci basamağı sonrasında (11-24 yaş grubunda) farklılık daha da büyümektedir.

Tablo 2.6, cinsiyet, yerleşim yeri ve bölgeye göre net okullaşma oranı (NOO) ve brüt okullaşma oranını (BOO) vermektedir. İlköğretim için NOO, ilköğretim çağında olup (6-13 yaş) ilköğretime devam eden nüfusun ilköğretim çağındaki nüfusa oranı olarak tanımlanmaktadır. Lise için NOO, lise çağında olup (14-16 yaş) liseye devam eden nüfusun lise çağındaki nüfusa oranı olarak tanımlanmaktadır. Tanım gereği NOO, 0 ile 100 arasında bir değer alır ve 100’ü geçemez. İlköğretim için BOO, hangi yaşta olursa olsun ilköğretime devam eden nüfusun ilköğretim çağındaki nüfusa (6-13) oranıdır. Lise için BOO, 24 yaşına kadar hangi yaşta olursa olsun liseye devam eden nüfusun lise çağındaki nüfusuna (14-16) oranıdır. Eğer ilgili eğitim seviyesine göre yaşı büyük ya da küçük olan çok sayıda çocuk varsa, BOO yüzde 100’ün üzerine çıkabilir. TNSA-2003 kapsamında, araştırma tarihindeki eğitim yılının herhangi bir zamanında okula kayıtlı olan öğrenciler halen okula devam ediyor olarak kabul edilmişlerdir.

Tablo 2.6 Okullaşma oranları

Okul düzeyine, cinsiyete ve temel özellikler göre *de jure* hanehalkı nüfusunun net okullaşma oranları (NOO) ve brüt okullaşma oranları (BOO), Türkiye 2003

Temel Özellik	Net okullaşma oranı			Brüt okullaşma oranı			Eğitimde cinsiyet farklılığı endeksi
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	
İLKÖĞRETİM							
Yerleşim yeri							
Kent	91.5	89.2	90.3	100.4	94.3	97.3	0.94
Kır	88.8	82.8	85.9	100.4	88.0	94.5	0.88
Bölge							
Batı	93.9	93.5	93.7	102.8	98.0	100.3	0.95
Güney	91.7	90.0	90.8	99.3	94.8	97.1	0.95
Orta	91.2	90.7	91.0	99.8	96.6	98.1	0.97
Kuzey	93.3	90.4	91.9	101.5	96.6	99.1	0.95
Doğu	84.8	73.0	79.1	98.4	78.5	88.8	0.80
NUTS 1 Bölgesi							
İstanbul	94.6	92.3	93.4	102.3	96.9	99.4	0.95
Bat Marmara	94.7	91.7	93.1	103.7	95.2	99.2	0.92
Ege	92.2	95.6	93.8	102.7	101.6	102.2	0.99
Doğu Marmara	95.1	88.9	92.0	105.3	94.0	99.6	0.89
Batı Anadolu	91.2	91.2	91.2	100.3	94.4	97.2	0.94
Akdeniz	91.7	90.0	90.8	99.3	94.8	97.1	0.95
Orta Anadolu	92.4	94.8	93.6	100.0	100.0	100.0	1.00
Batı Karadeniz	90.6	92.0	91.3	98.5	102.1	100.3	1.04
Doğu Karadeniz	92.0	88.2	90.2	98.2	91.6	95.0	0.93
Kuzeydoğu Anadolu	88.1	78.9	83.6	97.0	86.5	91.9	0.89
Ortadoğu Anadolu	81.6	73.3	77.6	101.4	79.1	90.6	0.78
Güneydoğu Anadolu	85.4	70.9	78.5	97.3	75.7	87.0	0.78
Toplam	90.6	87.0	88.8	100.4	92.2	96.3	0.92
LİSE							
Yerleşim yeri							
Kent	60.9	57.1	59.0	89.9	76.6	83.4	0.85
Kır	38.3	28.1	33.3	62.6	37.9	50.4	0.61
Bölge							
Batı	56.7	56.2	56.5	83.8	76.4	80.4	0.91
Güney	56.2	47.0	51.5	85.5	63.8	74.4	0.75
Orta	61.2	59.4	60.3	86.9	76.7	81.6	0.88
Kuzey	61.6	53.7	57.9	95.2	75.1	85.7	0.79
Doğu	36.6	22.8	29.7	62.5	31.0	46.8	0.50
NUTS 1 Bölgesi							
İstanbul	58.6	57.4	58.1	86.7	73.7	80.5	0.85
Bat Marmara	60.9	60.5	60.7	86.7	85.8	86.3	0.99
Ege	44.3	48.9	46.6	66.4	66.2	66.3	1.00
Doğu Marmara	59.3	56.5	58.1	91.4	85.0	88.5	0.93
Batı Anadolu	70.5	69.8	70.1	91.8	85.0	88.2	0.93
Akdeniz	56.2	47.0	51.5	85.5	63.8	74.4	0.75
Orta Anadolu	56.6	57.0	56.8	81.3	75.5	78.4	0.93
Batı Karadeniz	63.1	46.0	54.1	100.2	62.7	80.5	0.63
Doğu Karadeniz	68.3	67.6	68.0	104.1	102.1	103.2	0.98
Kuzeydoğu Anadolu	49.5	32.4	41.1	79.9	44.0	62.3	0.55
Ortadoğu Anadolu	35.6	23.0	29.3	66.1	31.0	48.6	0.47
Güneydoğu Anadolu	32.8	19.5	26.1	54.3	26.6	40.4	0.49
Toplam	53.0	46.9	50.0	80.4	63.0	71.8	0.78

Tablo 2.6’da görüldüğü gibi, ilköğretim çağı nüfusu için net okullaşma oranı yüzde 89’dur. NOO, kentsel alanlarda kırsal alanlara göre daha yüksektir (sırası ile yüzde 90 ve yüzde 86). Brüt okullaşma oranında da benzer bir yapı görülmektedir (sırası ile yüzde 97 ve yüzde 95). Okullaşma oranlarına bölgeler temelinde bakıldığında, Doğu ile diğer bölgeler arasında ciddi farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Doğu’da yüzde 79 olan NOO, diğer bölgelerde yüzde 90’nın üzerindedir. Lise seviyesinde ise, NOO yüzde 50, BOO ise yüzde 72’dir. Lise seviyesindeki okullaşma oranları bölgesel olarak ilköğretim seviyesine göre daha belirgindir. Örneğin, Güneydoğu Anadolu’da yüzde 26 olan net okullaşma oranı, Batı Anadolu’da yüzde 70 seviyesine ulaşmaktadır.

Tablo 2.6’da yer alan bir başka gösterge de eğitimde cinsiyet farklılığı endeksidir (ECFE). ECFE kız çocuklar için hesaplanan BOO’nun erkek çocuklar için hesaplanan BOO’ya oranıdır. ECFE hem ilköğretim hem de lise eğitim seviyeleri için cinsiyetler arası farklılıkların boyutunu özet bir gösterge ile göstermek amacıyla sunulmaktadır. ECFE değerinin 1.00’den küçük olması, kızların erkeklerden daha az oranda okula devam ettiğini göstermektedir. Türkiye için ECFE, ilköğretim seviyesinde 0.92, lise seviyesinde ise 0.78 olarak hesaplanmıştır. Kent-kır ayrımına göre bakıldığında, ECFE farklılığı ilköğretim seviyesinde çok az iken, lise seviyesinde ciddi şekilde artmaktadır. ECFE’de bölgeler arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır. ECFE değerleri, özellikle Doğu’da yaşayan kız çocuklarının daha dezavantajlı bir konumda olduklarını göstermektedir. Eğitime katılma ve devam etme konusundaki cinsiyetler arası farklılıklar Şekil 2.2’de de net bir biçimde görülmektedir.

2.3.3 Sınıf Tekrarlama ve Okulu Terk Etme

Sınıf tekrarlama oranı, bir önceki eğitim yılında devam ettikleri sınıfı araştırma tarihi sırasındaki eğitim yılında tekrarlayanların oranı; okul terk etme oranı ise, benzer şekilde, bir önceki eğitim yılında okula devam eden ancak araştırma tarihi dönemindeki eğitim yılında okula devam etmeyenlerin oranı şeklinde hesaplanmaktadır. TNSA-2003 kapsamında 6-24 yaş grubundaki hanehalkı nüfusunun bir önceki eğitim yılında devam ettikleri sınıf bilgisi alınarak bu iki gösterge hesaplanmıştır. Sınıf tekrarlama ve okul terk etme oranları, tüm çocukların bir sonraki sınıfa geçişleri ile sifıra yaklaşır. Eğitim sisteminde sınıf tekrarlamamayı/okulu terk etmemeyi sağlayan bir uygulama olmadığı sürece okul terk oranlarında ve özellikle de sınıf tekrarlama oranlarında sınıflara göre farklılıklar görülmektedir.

Türkiye’de otomatik sınıf geçmeyi sağlayan bir uygulama olmamasına karşın, çok az sayıdaki ilköğretim öğrencisinin sınıf tekrarladığı görülmektedir. Tablo 2.7.1’de görüldüğü gibi, birinci sınıfta yüzde 3 olan sınıf tekrarlama oranı, 2-8. sınıflarda yüzde 2’nin altına inmektedir.

Tablo 2.7.1 Sınıf tekrarlama oranı								
6-24 yaşlarındaki <i>de jure</i> hanehalkı nüfusunun sınıf ve temel özelliklere göre sınıf tekrarlama oranları, Türkiye 2003								
Temel özellik	Sınıf							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Cinsiyet								
Erkek	3.4	2.1	1.4	1.1	1.2	0.7	2.3	2.1
Kadın	2.7	1.4	0.1	1.6	0.5	1.5	0.5	0.6
Yerleşim yeri								
Kent	3.0	1.9	0.6	1.6	1.0	0.8	1.5	1.3
Kır	3.1	1.4	1.2	0.8	0.6	1.3	1.4	1.8
Bölge								
Batı	3.4	2.1	0.6	0.8	0.3	0.0	0.9	2.2
Güney	4.2	1.7	2.0	2.8	3.4	1.7	1.5	0.5
Orta	0.0	2.3	0.0	1.8	0.0	2.2	3.3	1.3
Kuzey	0.0	3.6	0.0	1.1	1.5	1.5	0.6	2.2
Doğu	4.8	0.5	1.3	1.1	0.8	0.8	0.4	0.8
NUTS 1 Bölgesi								
İstanbul	0.0	4.4	1.2	1.6	0.8	0.0	2.2	1.4
Batı Marmara	3.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2.4
Ege	6.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Doğu Marmara	5.0	2.0	0.0	0.8	0.0	0.0	1.3	6.9
Batı Anadolu	0.0	0.0	0.0	2.2	0.0	2.1	2.1	0.0
Akdeniz	4.2	1.7	2.0	2.8	3.4	1.7	1.5	0.5
Orta Anadolu	0.0	0.0	0.0	1.9	0.0	1.9	6.7	0.0
Batı Karadeniz	0.0	8.0	0.0	1.3	1.1	3.8	1.3	5.1
Doğu Karadeniz	0.0	0.0	0.0	0.0	1.4	0.0	1.3	0.0
Kuzeydoğu Anadolu	5.5	0.0	3.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ortadoğu Anadolu	3.0	0.0	0.0	0.0	1.4	1.7	0.0	0.0
Güneydoğu Anadolu	5.2	0.8	1.1	2.0	0.7	0.6	0.8	1.8
Toplam	3.1	1.8	0.8	1.4	0.9	1.0	1.4	1.5

Tablo 2.7.2'ye bakıldığında ise, 1-7. sınıflarda okul terk oranlarının da oldukça düşük olduğu gözlenmektedir. Sekizinci sınıfta ise okul terk etme oranı yüzde 20'ye yükselmektedir. Sekizinci sınıfta okul terk etme oranının yüksek olması, bu sınıf ile birlikte zorunlu olan ilköğretimin tamamlanması, ve bu çocuklar için ilköğretim eğitimi ötesine geçmenin çeşitli nedenlerle mümkün olmaması ile ilişkili görülebilir. Sınıf tekrarlama ve okul terk etme oranlarında yerleşim yerine göre önemli farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin, sekizinci sınıftaki okul terk etme oranları kırsal alanlardaki çocuklar arasında kentsel alanlardakilere göre iki kattan fazladır. Okul terk oranları bölgelere göre önemli bir farklılık göstermezken, özellikle sekizinci sınıfta NUTS 1 bölgeleri temelinde ciddi farklılıklar bulunmaktadır.

Tablo 2.7.2 Okul terk oranları

6-24 yaşlarındaki *de jure* hanehalkı nüfusunun sınıf ve temel özelliklere göre okul terk oranları, Türkiye 2003

Temel özellik	Sınıf							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Cinsiyet								
Erkek	0.0	0.3	0.0	0.2	1.7	1.0	0.0	19.1
Kadın	0.4	0.5	0.8	1.9	2.6	1.3	0.0	21.3
Yerleşim yeri								
Kent	0.0	0.7	0.2	1.0	1.8	0.9	0.0	14.8
Kır	0.6	0.0	0.8	1.2	2.8	1.7	0.0	32.0
Bölge								
Batı	0.0	1.1	0.0	1.5	1.5	0.0	0.0	17.8
Güney	0.0	0.0	0.0	0.9	0.5	2.1	0.0	20.7
Orta	0.0	0.0	0.0	0.0	2.0	0.0	0.0	19.9
Kuzey	1.7	0.0	2.8	2.2	0.0	1.6	0.0	21.5
Doğu	0.3	0.3	0.8	1.0	4.9	3.1	0.0	22.9
NUTS 1 Bölgesi								
İstanbul	0.0	2.2	0.0	0.8	1.2	0.0	0.0	13.6
Batı Marmara	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	25.1
Ege	0.0	0.0	0.0	0.0	2.4	0.0	0.0	31.6
Doğu Marmara	0.0	0.0	0.0	6.5	2.6	0.0	0.0	13.5
Batı Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	17.2
Akdeniz	0.0	0.0	0.0	0.9	0.5	2.1	0.0	20.7
Orta Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	19.8
Batı Karadeniz	0.0	0.0	3.7	0.0	3.5	0.0	0.0	21.9
Doğu Karadeniz	2.5	0.0	0.0	4.4	0.0	3.2	0.0	12.1
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	0.0	0.8	0.9	3.3	5.3	0.0	24.8
Ortadoğu Anadolu	0.0	0.0	1.3	1.2	2.7	5.1	0.0	18.2
Güneydoğu Anadolu	0.5	0.4	0.5	1.0	7.0	1.3	0.0	25.4
Toplam	0.2	0.4	0.4	1.0	2.1	1.1	0.0	20.0

2.4 Konut Özellikleri

TNSA-2003’de içme suyunun kaynağı, en yakın içme suyu kaynağına olan uzaklık, konut zemininin malzemesi, konuttaki yatak odası sayısı gibi konut özelliklerine ilişkin sorular sorulmuştur. Konuta ilişkin bu özellikler konutta yaşayanların içinde buldukları sağlık koşulları ile ilişkili olduğu gibi, hanenin sosyo-ekonomik konumunun da göstergesidir. Tablo 2.8’de konut özellikleri yerleşim yerine göre verilmektedir.

Tablo 2.8 Konut özellikleri

Hanehalklarının konut özelliklerine ve yerleşim yerine göre dağılımı, Türkiye 2003

Konut özellikleri	Kent	Kır	Toplam
İçme suyunun kaynağı			
Evde/bahçede şebeke suyu	64.1	16.5	50.1
Ev/bahçe dışında ortak şebeke suyu	0.5	0.1	0.4
Ortak kullanılan kuyu suyu	0.6	1.8	0.9
Evde/bahçede kuyu	0.7	6.4	2.4
Ev/bahçeye şebekeyle pınar suyu	2.5	60.6	19.6
Pınar/çeşme	4.5	10.9	6.4
Irmak/dere/göl/gölet/baraj	0.0	0.2	0.1
Yağmur suyu	0.0	0.1	0.0
Tanker	0.3	0.2	0.3
Şişe suyu	26.4	2.8	19.5
Su istasyonu	0.2	0.1	0.2
Diğer	0.1	0.2	0.1
Cevapsız	0.1	0.0	0.0
Toplam	100.0	100.0	100.0
İçme suyuna olan mesafe			
15 dakikadan az	96.1	93.0	95.2
Tuvalet imkanları			
Kanalizasyona bağlı	92.7	35.7	75.9
Açık çukur	1.8	22.9	8.0
Kapalı çukur	5.0	38.5	14.8
Tuvalet yok/açıkta/umumi tuvalet	0.2	1.1	0.5
Diğer	0.3	1.8	0.7
Cevapsız	0.1	0.0	0.1
Toplam	100.0	100.0	100.0
Zemin malzemesi			
Toprak	0.8	12.0	4.1
Tahta	10.8	27.1	15.6
Parke	22.1	4.9	17.1
Karo	10.4	4.5	8.6
Beton	22.5	42.0	28.3
Halı	8.6	4.0	7.2
Marley	21.1	3.3	15.8
Mozaik	2.8	1.0	2.3
Diğer	0.9	1.0	0.9
Cevapsız	0.1	0.1	0.1
Toplam	100.0	100.0	100.0
Yatak odası başına düşen kişi sayısı			
1-2	77.5	64.9	73.8
3-4	18.5	25.4	20.5
5-6	2.8	6.8	4.0
7+	0.5	2.1	1.0
Bilmiyor/cevapsız	0.7	0.8	0.7
Toplam	100.0	100.0	100.0
Yatak odası başına düşen ortalama kişi sayısı	2.2	2.6	2.3
Hanehalkı sayısı	7,643	3,193	10,836

Genel olarak konutların yaklaşık yarısı şebeke suyundan, çoğunlukla da konutun içinde bulunan şebeke suyundan temin etmektedir. Hanelerin içme suyunu temin ettikleri kaynaklar yerleşim yerlerine göre belirgin farklılıklar göstermektedir. Kentsel hanelerin yüzde 64'ü içme suyunu konutlarının içindeki kaynaktan sağlarken, yüzde birden daha azı ortak kullanılan şebeke suyu kullanmaktadır. Kentsel hanelerin ikinci olarak en çok kullandıkları içme suyu kaynağı damacana suyu iken, bu hanelerin yüzde 5'i içme suyunu ortak kullanılan pınar/çeşme suyundan sağlamaktadır. Kırsal alanlardaki hanelerin yaklaşık üçte biri içme suyunu şebeke suyundan sağlamaktadır. Ancak, içme suyu kaynağı olarak şebeke suyunu beyan eden hanelerin yaklaşık yarısı içme suyunu ırmak, dere ya da diğer yüzey sularından temin etmektedir. Kırsal alanlardaki her on hane halkından biri içme suyunu pınardan karşılamaktadır. Kırsal kesimdeki hanelerin kentsel kesimdeki hanelere göre kuyu suyunu daha fazla kullandıkları görülmektedir (sırası ile yüzde 8 ve yüzde 1).

TNSA-2003 kapsamında, konutunda ve bahçesinde içme suyu kaynağı bulunmayan hanelere içme suyu kaynağı olarak kullandıkları kaynaktan suyu getirmeleri için ne kadar zaman harcadıkları da sorulmuştur. Genel olarak, hanelerin yüzde 95'i söz konusu kaynaktan suyu getirmeleri için gereken sürenin 15 dakikanın altında olduğunu beyan etmiştir. Beklendiği gibi, kentsel kesimde yer alan hanelerin daha büyük bir bölümü içme suyuna 15 dakikadan daha kısa bir sürede ulaşmaktadır.

Modern tuvalet olanaklarına sahip olmayan konutlarda yaşayanlar ciddi sağlık sorunları yaşayabilirler. Türkiye'deki hanelerin üçte ikisi modern tuvalet olanağına sahiptir. Kentsel alanlardaki hanelerin modern tuvalet olanağına sahip olma oranı (yüzde 93), kırsal alanlardaki hanelere göre (yüzde 36) oldukça yüksektir. Türkiye'de hanelerin yüzde 23'ü açık ya da kapalı çukur kullanmaktadır. Bu oran kentsel kesimde yüzde 7 iken, kırsal kesimde yüzde 61'dir.

Konutta kullanılan zemin malzemesine bakıldığında, hanelerin dörtte birinden fazlasının zemininin beton; yüzde 17'sinin ise parke olduğu görülmektedir. Hanelerin yaklaşık yüzde 16'sında ise zemin malzemesi olarak basit tahta kullanılmaktadır. Konutun zemininde kullanılan malzeme türü kent ve kırsal alanlara göre farklılık göstermektedir. Kırsal alanlardaki hanelerde, hanelerin yüzde 42'sinin zeminini beton iken, bu oran kentsel hanelerde yaklaşık yüzde 23'dür. Tahta cinsi malzemelerin ve marleyin zemin malzemesi olarak kullanılması kentsel alanlardaki konutlarda daha yaygındır. Kentsel alanlardaki konutların yaklaşık yarısında zemin için bu tür malzemeler kullanılmıştır. Kırsal kesimde yer alan hanelerin yüzde 12'sinde zemin malzemesi olarak toprak kullanılmıştır. Bu oran kentsel alanlardaki konutlarda yüzde 1'in altındadır.

TNSA-2003 kapsamında, hanedeki kalabalıklığın bir göstergesi olarak hanede gece uyumak için kullanılan odaların sayısına ilişkin bilgi de toplanmıştır. Tablo 2.8'de görüldüğü gibi, hanelerin yüzde 74'ünde yatak odası başına bir ya da iki kişi; yüzde 21'inde ise üç ya da dört kişi düşmektedir. Türkiye'de yatak odası başına düşen ortalama kişi sayısı 2.3 olarak bulunmuştur. Kırsal kesimde yer alan hanelerde yatak odası başına düşen kişi sayısı kentsel kesimde yer alan hanelere göre daha yüksektir (sırası ile 2.6 ve 2.3 kişi).

2.5 Hanedeki Dayanıklı Tüketim Malları

Hanenin sahip olduğu dayanıklı tüketim malları, hanenin sosyo-ekonomik seviyesinin iyi bir göstergesidir. Sahip olunan bazı malların konutun gereksinimlerini karşılamada özel bazı yararları da olabilir. Örneğin, televizyona sahip olmak hanede yaşayanların hane dışındaki gelişmelerden haberdar olmasını ve yeni fikirlere açık olmalarını, buzdolabına sahip olmak ise yiyecek maddelerinin bozulmadan daha uzun süre saklanmasını sağlar. Tablo 2.9’da hanelerin sahip oldukları dayanıklı tüketim malları yerleşim yeri temelinde verilmektedir.

Tablo 2.9 Hanehalkı dayanıklı tüketim malları			
Yerleşim yerine göre seçilmiş dayanıklı tüketim mallarına sahip olan hanehalklarının yüzdesi, Türkiye 2003			
Dayanıklı tüketim malları	Kent	Kır	Toplam
Buzdolabı	96.4	89.5	94.3
Gazlı veya elektrikli fırın	78.9	53.0	71.3
Çamaşır makinesi	86.5	58.8	78.3
Ütü	91.3	70.2	85.1
Elektrik süpürgesi	85.1	52.9	75.6
Televizyon	96.8	89.8	94.7
Telefon	81.5	75.2	79.6
Cep telefonu	74.2	50.4	67.2
Yukarıdakilerin hiçbiri	0.4	2.6	1.0
Mikrodalga fırın	9.1	2.7	7.2
Bulaşık makinesi	28.9	5.7	22.1
Blender/mikser	47.2	19.9	39.2
DVD/VCD çalar	38.8	14.6	31.7
Video kamera	4.4	1.3	3.5
Digitürk/CINE 5/uydu anteni	12.0	19.6	14.3
Klima	6.1	1.4	4.7
Video	8.9	3.4	7.3
Kablo TV	8.6	0.4	6.2
Fotoğraf makinesi	40.3	18.5	33.9
CD çalar	22.7	7.6	18.2
Bilgisayar	15.4	2.6	11.6
İnternet	8.4	1.2	6.3
Özel araba	28.1	20.3	25.8
Taksi/minibüs/diğer ticari araç	4.7	6.6	5.3
Traktör	1.7	19.6	7.0
Motosiklet	3.3	7.6	4.5
Bisiklet	20.9	15.3	19.3
Hanehalkı sayısı	7,643	3,193	10,836

Türkiye’de hanelerin büyük bir bölümünün elektrikli araçlara sahiptir. Televizyon ve buzdolabı her on hanenin dokuzunda bulunurken, her on hanenin sekizinde telefon bulunmaktadır. Her on hanenin yedisinde fırın, elektrik süpürgesi ya da çamaşır makinesi bulunmaktadır. Sahip olunan dayanıklı tüketim malları yerleşim yerine göre farklılık göstermektedir. Kentsel alanlarda bulunan hanelerin kırsal alanlarda yer alan hanelere göre dayanıklı tüketim mallarına sahip olma oranları daha yüksektir.

Attila Hancıoğlu ve Banu Akadlı Ergöçmen

Bu bölümde, Türkiye’de kadınların durumuna ilişkin bilgi verilmesi amaçlanmaktadır. Bölümde yer alan bilgiler, üreme ve sağlık davranışının içinde bulunduğu genel koşullar ile, kadının statüsü ve sorunlarını anlamak açısından önem taşımaktadır. Tablolarda, görüşme yapılan kadınların bir dizi demografik ve sosyoekonomik özelliklerine göre dağılımları verilmektedir. Daha sonraki bölümlerde kullanılan yaş, bölge, kentsel-kırsal yerleşim, ve eğitim düzeyi gibi başta gelen temel özellikler incelenmektedir. Buna ek olarak, kadının çalışma durumu ve statüsüne ilişkin bilgiler de sunulmaktadır.

3.1 Temel Özellikler

TNSA-2003’de görüşme yapılan kadınların temel özellikleri, Tablo 3.1’de yer almaktadır. Tabloda, görüşme yapılan evlenmiş kadınların yaş, evlilik durumu, kentsel-kırsal yerleşim, yaşanılan bölge ve eğitim düzeyine göre dağılımları yer almaktadır.

Evlenmiş kadın görüşmesi sırasında, yaşın belirlenebilmesi için iki soru sorulmuştur: "Hangi ayda ve yılda doğdunuz?" ve "Kaç yaşındasınız?". Görüşmeciler, cevaplayıcıların yaşlarını ve doğum tarihlerini bilmedikleri durumlarda uygulayacakları irdeleme yolları konusunda eğitilmiş ve yaşın irdeleme sonucunda yine de bilinemediği durumlarda son çare olarak cevaplayıcının yaşına ilişkin en iyi tahminleri yapmaları istenmiştir. Yaşa ilişkin bulgular, kadınların üçte birinin 30 yaşından küçük olduğunu göstermektedir. İlk iki yaş grubunda yer alan kadınların düşük oranda olmalarının nedeni, TNSA-2003’de evlenmiş kadın örnekleminin seçilmiş olmasıdır; azımsanmayacak oranda kadın, 15-19 ve 20-24 yaşlarına geldiklerinde henüz evlenmemişlerdir. Son yaş gruplarında yer alan kadınların oranlarının düşüklüğü, geçmişteki yüksek doğurganlığın bir sonucudur; bu rakamlar, son 20-30 yıl içinde gittikçe artan sayıda kadının doğurganlık çağına girdiğini göstermektedir.

Araştırma sırasında kadınların yüzde 95’inin evli olduğu, geriye kalan kadınların boşanmış veya ayrı yaşamakta olduğu (yüzde 3) veya eşlerinin öldüğü (yüzde 2) görülmektedir. Bu rakamlar, Türkiye’de evliliğin bozulmasının nadir olduğunu ortaya koymaktadır.

Evlenmiş kadınların yüzde 71’i, kentsel alanlarda yaşamaktadır. Bölgesel dağılıma bakıldığında, her 10 kadından 4’ünün Batı’da yaşadığı, evlenmiş kadınların sadece yüzde 7’sinin Kuzeyde yaşadığı görülmektedir. NUTS 1 bölgeleri açısından değerlendirildiğinde ise, kadınların neredeyse beşte birinin İstanbul’da yaşadığı, bunu yüzde 14 ile Ege, yüzde 13 ile Akdeniz bölgesinin izlediği anlaşılmaktadır.

Tablo 3.1 Cevaplayıcıların temel özellikleri			
Kadınların temel özelliklere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003			
Temel özellik	Ağırlıklı yüzde	Kadın sayısı	
		Ağırlıklı	Ağırlıksız
Yaş			
15-19	2.9	238	240
20-24	12.9	1,045	1,080
25-29	18.3	1,480	1,516
30-34	18.4	1,489	1,506
35-39	17.6	1,420	1,410
40-44	16.5	1,330	1,297
45-49	13.3	1,073	1,026
Medeni durum			
Evli	95.0	7,672	7,686
Boşanmış/ayrı yaşıyor	2.9	237	208
Eşi ölmüş	2.1	166	181
Yerleşim yeri			
Kent	71.2	5,752	5,976
Kır	28.8	2,323	2,099
Bölge			
Batı	40.7	3,286	2,331
Güney	12.7	1,028	1,113
Orta	23.1	1,867	1,484
Kuzey	7.3	590	901
Doğu	16.2	1,305	2,246
NUTS 1 Bölgesi			
İstanbul	18.2	1,470	1,163
Batı Marmara	4.3	348	384
Ege	14.3	1,157	549
Doğu Marmara	8.8	710	556
Batı Anadolu	9.7	784	466
Akdeniz	12.7	1,028	1,113
Orta Anadolu	5.8	471	502
Batı Karadeniz	6.3	513	615
Doğu Karadeniz	3.6	291	481
Kuzeydoğu Anadolu	3.0	245	535
Ortadoğu Anadolu	4.8	389	566
Güneydoğu Anadolu	8.3	671	1,145
Eğitim			
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	21.8	1,761	2,032
İlköğretim birinci kademe	53.7	4,339	4,120
İlköğretim ikinci kademe	7.4	601	585
Lise ve üzeri	17.0	1,374	1,338
Toplam	100.0	8,075	8,075

Kadınların eğitim düzeyine göre dağılımı, Türkiye’de yakın zamanda üreme ve sağlık davranışında yaşanan önemli değişimlere ilişkin ipuçları sağlayan çarpıcı özellikler göstermektedir. Kadınların beşte biri, eğitimi olmayan veya ilköğretimi tamamlamamış kadınlardır; ancak önemli bir oranda kadının (yüzde 17) en az lise mezunu olduğu görülmektedir. Bu bulgular, TNSA-1993 bulguları ile karşılaştırıldığında, günümüzde doğurganlık çağında olan kadınların çok daha eğitilmiş oldukları anlaşılmaktadır. En az ilköğretim ikinci basamağı tamamlayan kadınların oranı, 1993’te yüzde 15 iken, 2003’te yüzde 24’e çıkmıştır; bu yüzde 60 dolayında bir görece artışa işaret etmektedir. Diğer taraftan

aynı dönem içinde, ilköğretim birinci basamağı tamamlamamış olan kadınların oranı, yüzde 34'ten yüzde 22'ye gerilemiştir.

3.2 Cevaplayıcıların Temel Özelliklerine Göre Eğitim Düzeyi

Tablo 3.2, kadınların seçilmiş temel özelliklerine ve tamamladıkları ya da devam ettikleri en yüksek eğitim düzeyine göre dağılımlarını göstermektedir. Tablo, eğitim düzeyi ile daha sonraki bölümlerde kullanılan diğer açıklayıcı veya temel değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla verilmektedir. Farklı yaş gruplarında, bölgelerde, kentsel-kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların eğitim düzeyine göre dağılımları özel bir öneme sahiptir.

Tablo 3.2 Temel özelliklere göre eğitim düzeyi							
Kadınların temel özelliklerine ve devam ettikleri veya tamamladıkları en yüksek eğitim düzeyine göre yüzde dağılımları, ve ortalama eğitim süresi, Türkiye 2003							
Temel özellik	Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	İlköğretim birinci kademe	İlköğretim ikinci kademe	Lise ve üzeri	Toplam	Kadın sayısı	Ortalama eğitim süresi
Yaş							
15-19	26.6	49.8	15.9	7.6	100.0	238	4.5
20-24	14.1	56.7	12.3	16.9	100.0	1,045	4.7
25-29	13.8	53.6	8.0	24.5	100.0	1,480	4.7
30-34	18.4	56.5	7.3	17.8	100.0	1,489	4.6
35-39	23.0	55.5	6.0	15.5	100.0	1,420	4.5
40-44	29.6	50.2	5.4	14.8	100.0	1,330	4.4
45-49	32.8	50.0	4.7	12.5	100.0	1,073	4.4
Yerleşim yeri							
Kent	18.3	50.9	9.0	21.8	100.0	5,752	4.7
Kır	30.5	60.8	3.6	5.0	100.0	2,323	4.3
Bölge							
Batı	14.6	56.0	8.7	20.7	100.0	3,286	4.7
Güney	23.6	53.1	7.9	15.4	100.0	1,028	4.5
Orta	13.2	62.8	7.2	16.9	100.0	1,867	4.6
Kuzey	19.6	57.0	6.5	16.9	100.0	590	4.6
Doğu	51.8	33.9	4.9	9.4	100.0	1,305	0.0
NUTS 1 Bölgesi							
İstanbul	14.2	55.3	9.1	21.4	100.0	1,470	4.7
Batı Marmara	10.3	64.1	9.1	16.5	100.0	348	4.6
Ege	16.1	58.3	6.8	18.7	100.0	1,157	4.6
Doğu Marmara	13.6	56.9	9.8	19.7	100.0	710	4.7
Batı Anadolu	12.0	56.8	8.3	22.9	100.0	784	4.7
Akdeniz	23.6	53.1	7.9	15.4	100.0	1,028	4.5
Orta Anadolu	18.0	63.6	6.1	12.3	100.0	471	4.5
Batı Karadeniz	12.4	67.6	5.5	14.6	100.0	513	4.6
Doğu Karadeniz	25.5	49.4	7.3	17.9	100.0	291	4.5
Kuzeydoğu Anadolu	42.1	39.3	5.1	13.4	100.0	245	4.2
Ortadoğu Anadolu	50.2	34.1	5.2	10.5	100.0	389	0.0
Güneydoğu Anadolu	56.3	31.9	4.6	7.2	100.0	671	0.0
Toplam	21.8	53.7	7.4	17.0	100.0	8,075	4.6

Türkiye’de son yıllarda eğitimin artması ve yaygınlaşmasına bağlı olarak, daha ileri yaşlarda olan kadınlar, genç kadınlara göre daha az eğitimidirler. Son yaş grubundaki kadınların üçte biri, herhangi bir eğitim düzeyini tamamlamamıştır; ancak bu oran, 20-24 ve 25-29 yaş gruplarında yüzde 14’e düşmektedir. 25-29 yaş grubundaki kadınların yüzde 25 gibi yüksek bir oranı, en az lise eğitimini tamamlamıştır.

Türkiye’de kentlerde yaşayan kadınların da kırsal alanlarda yaşayan kadınlara göre daha eğitilmiş olduğu görülmektedir. Kırsal yerleşim yerlerinde yaşayan kadınların yüzde 31’i herhangi bir eğitim düzeyini tamamlamamış iken, bu oran kentlerde yaşayan kadınlar arasında yüzde 18’e inmektedir. Kentlerde yaşayan kadınların yüzde 22’si en az lise mezunudur; ancak kırsal alanlarda yaşayan kadınlar arasında bu oran sadece yüzde 5’tir. Eğitim düzeyi düşük kadınlar Doğu bölgesinde yer almaktadır; özellikle NUTS 1 Ortadoğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde ortalama eğitim süresi 0.0 yıl olarak bulunmuştur. Ortalama eğitim süresi, Türkiye genelinde 4.6 yıldır. Diğer taraftan NUTS 1 bölgelerinin yarısında kadınların ortalama eğitim süreleri 4.5’in üzerine çıkmaktadır. İstanbul ve Batı Anadolu’da yaşayan kadınların beşte birinden fazlası, en az lise mezunudur.

3.3 Çalışma Durumu

TNSA-2003’te kadınların çalışma durumuna ilişkin bilgi toplanmıştır. Ekonomik faaliyet, özellikle gelir üzerinde söz sahibi olunduğu durumlarda, eğitim konusunda olduğu gibi, kadınların statülerinin iyileşmesinde önemli bir rol oynayabilmektedir. Ne var ki, kadınlar ücretsiz aile işçiliği gibi bazı iktisadi faaliyetlerini istihdam olarak algılamadıklarından, bu konuda bilgi toplamak zordur. TNSA-2003’de, enformel veya zor ya da yanlış tanımlanmaya açık iktisadi faaliyetleri de kapsayabilmek amacıyla çalışma durumuna ilişkin bir dizi soru sorulmuştur.

Tablo 3.3, görüşme tarihinden önceki 12 aylık süre içinde kadınların yüzde 42’sinin çalışmış olduğunu göstermektedir. Bu kadınların çoğunluğu (yüzde 27), araştırma sırasında çalışmaktadır. Araştırma öncesindeki 12 ay içinde çalışmamış olan kadınların oranı, kadınların yaşlarıyla negatif bir ilişki göstermektedir – genç kadınlar arasında çalışmama durumu, daha ileri yaşlardaki kadınlara oranla daha yaygındır. Çalışma durumu ile medeni durum arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır – halen evli olmayan kadınlar arasında çalışanların oranı, evli olanlara oranla çok daha yüksektir. Bu, büyük ihtimalle kocanın yokluğunda kadının evin geçimini üstlenmesi sonucu ortaya çıkan bir bulgudur.

Beklendiği üzere, çocuk sahibi olmanın çalışma üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Çocuğu olmayan kadınlar arasında çalışanların oranı, çocuğu olanlara göre daha yüksektir. Tablo aynı zamanda Kuzey’de yaşayan kadınların diğer bölgelerde yaşayan kadınlara göre ekonomik olarak daha faal olduklarını ortaya koymaktadır. En düşük çalışma oranı, Orta ve Doğu bölgelerinde yaşayan kadınlar arasındadır. NUTS 1 bölgeleri için elde edilen dağılımların değerlendirilmesi, Batı Marmara, Ege, Batı Karadeniz ve Kuzeydoğu Anadolu’daki kadınların yarıdan fazlasının, Doğu Karadeniz’deki kadınların üçte ikisinin araştırmadan önceki 12 aylık süre içinde çalışmış olduğunu ortaya koymaktadır. Tablo, daha çok eğitime sahip kadınlar arasında çalışmanın daha yaygın olduğunu göstermektedir (yüzde 38).

Tablo 3.3 Çalışma durumu

Temel özelliklere ve çalışma durumuna göre kadınların yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Temel özellik	Araştırmadan önceki 12 ay içinde çalışmış		Araştırma- dan önceki 12 ay içinde çalışmamış	Cevapsız	Toplam	Kadın sayısı
	Araştırma sırasında çalışıyor	Araştırma sırasında çalışmıyor				
Yaş						
15-19	18.7	18.2	63.1	0.0	100.0	238
20-24	18.4	15.7	65.9	0.1	100.0	1,045
25-29	24.1	14.5	61.4	0.0	100.0	1,480
30-34	27.7	16.0	56.3	0.0	100.0	1,489
35-39	35.5	12.4	52.2	0.0	100.0	1,420
40-44	30.4	14.2	55.3	0.0	100.0	1,330
45-49	25.0	14.8	60.2	0.0	100.0	1,073
Medeni durum						
Evli	26.1	14.6	59.2	0.0	100.0	7,672
Boşanmış/ayrı yaşıyor/eşi ölmüş	43.9	15.2	40.9	0.0	100.0	403
Yaşayan çocuk sayısı						
0	30.1	22.9	46.9	0.1	100.0	736
1-2	27.6	12.7	59.7	0.0	100.0	4,234
3-4	24.7	15.6	59.7	0.0	100.0	2,312
5+	28.0	14.7	57.4	0.0	100.0	794
Yerleşim yeri						
Kent	21.7	11.1	67.2	0.0	100.0	5,752
Kır	40.1	23.6	36.3	0.0	100.0	2,323
Bölge						
Batı	27.8	14.7	57.5	0.0	100.0	3,286
Güney	25.3	15.6	59.1	0.0	100.0	1,028
Orta	24.9	13.8	61.2	0.0	100.0	1,867
Kuzey	32.3	27.2	40.4	0.1	100.0	590
Doğu	26.8	9.4	63.7	0.0	100.0	1,305
NUTS 1 Bölgesi						
İstanbul	24.3	9.3	66.4	0.0	100.0	1,470
Batı Marmara	29.8	21.7	48.5	0.0	100.0	348
Ege	37.1	19.8	43.1	0.0	100.0	1,157
Doğu Marmara	25.2	11.5	63.3	0.0	100.0	710
Batı Anadolu	21.9	11.3	66.8	0.0	100.0	784
Akdeniz	25.3	15.6	59.1	0.0	100.0	1,028
Orta Anadolu	20.4	13.5	66.1	0.0	100.0	471
Batı Karadeniz	25.0	27.9	47.0	0.1	100.0	513
Doğu Karadeniz	36.2	28.8	34.9	0.0	100.0	291
Kuzeydoğu Anadolu	42.1	9.5	48.4	0.0	100.0	245
Ortadoğu Anadolu	29.4	5.9	64.6	0.2	100.0	389
Güneydoğu Anadolu	19.8	11.4	68.8	0.0	100.0	671
Eğitim						
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	26.3	14.5	59.2	0.0	100.0	1,761
İlköğretim birinci kademe	24.6	16.8	58.7	0.0	100.0	4,339
İlköğretim ikinci kademe	21.1	9.9	69.0	0.0	100.0	601
Lise ve üzeri	38.2	10.4	51.3	0.1	100.0	1,374
Toplam	27.0	14.7	58.3	0.0	100.0	8,075

3.4 Kazancın Harcanmasına İlişkin Karar

Kadının statüsü, kadının elde ettiği kazancın harcanmasına ilişkin karardaki bağımsızlığı ile karşılıklı güçlü bir ilişki içindedir. Tablo 3.4, kadının kendi kazancının kullanımına ilişkin kararda, kadınların yaklaşık yüzde 38'inin kendilerinin karar verdiğini, yarısının kocaları veya diğer kişilerle beraber karar verdiğini, ve yüzde 10'un da kararda yer almadığını göstermektedir. Kazancın kullanımına ilişkin bağımsız karar verme, yaşı daha ileri kadınlar arasında yüksek iken, 15-19 yaş grubundaki kadınların yüzde 26'sının kendi kazançlarının kullanımında hiçbir söz hakkı olmamaktadır.

Bağımsız karar verme halen evli olmayan kadınlar arasında da yüksektir ve artan çocuk sayısı ile de pozitif bir ilişki içindedir. Kentte yaşayan kadınlar kazançlarını daha fazla kontrol edebilirken, Doğu'da yaşayan kadınlar, ülkede kendi kazançları hakkında en az söz sahibi olan kadın grubunu oluşturmaktadırlar. Bu durum özellikle de Güneydoğu Anadolu'da dikkat çekicidir.

Lise ve daha fazla eğitimi olan kadınların çok küçük bir oranı kendi kazançlarının kullanımına ilişkin kararda söz hakkına sahip olmadıklarını (yüzde 1) ifade etmişlerdir. Kadınların üçte ikisine yakını bu tür kararları kocaları veya diğer kişilerle birlikte alırken (yüzde 63), bağımsız karar almanın en az yaygın olduğu kadınlar eğitim düzeyi düşük olan kadınlardır: hiç eğitimi olmayan kadınlar ya da sadece ilköğretim birinci basamağı tamamlamamış kadınlar kendi kazançlarının kullanımında esas karar vericiler olarak büyük ölçüde başkalarını belirtmişlerdir.

Tablo 3.4 aynı zamanda kadının kendi bakışına göre evin harcamalarının ne kadarının kadının kazancı tarafından karşıladığını da göstermektedir. Genelde kadınların kazançları, yüzde 57 oranında evin masraflarının ya hiç bir kısmını ya da yarısından azını karşılamaktadır. Kadınların kazançlarının hanehalkının harcamalarının yarısını ya da daha fazlasını karşıladığı durumlar yüzde 42 oranındadır. Kadınların kazançları özellikle kadının evli olmadığı durumda hanehalkının harcamalarında önemli bir katkı olmaktadır.

Hanehalkı harcamalarını bütünüyle kendi kazançlarıyla karşılayan kadınlar çoğunlukla yaşı ileri olan, eğitim düzeyi yüksek olan, ve boşanmış, ayrı yaşayan ya da eşi ölmüş kadınlardır. Her ne kadar bölgesel farklılaşma çok belirgin değil ise de, Batı'da ve Kuzey'de yaşayan kadınların yüzde 40'ından fazlası harcamaların tamamını veya yarısından fazlasını kendi kazançlarıyla karşılamaktadırlar.

Tablo 3.5, kadının kazancının nasıl kullanılacağına ait karar ile hanehalkı harcamalarının ne kadarının kadının kazancıyla karşılandığına ilişkin olarak iki değişken arasındaki ilginç bağlantıyı göstermektedir. Bu tablo, görüşme tarihinde evli olmayan kadın sayısının anlamlı analiz yapmaya olanak vermeyecek kadar az olması nedeniyle, sadece halen evli kadınları kapsamaktadır. Kadının kazancının hanehalkı masraflarına önemli ölçüde bir katkısının olmadığı durumlarda, kazancın kullanımı hakkında bağımsız karar verebilmenin (yüzde 56) ülke ortalamasından (yüzde 32) daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer yandan kadının

Tablo 3.4 Kazancın kullanımına ilişkin karar ve kazancın hanehalkı harcamalarına katkısı

Araştırma tarihinden önceki son 12 ay içinde bir işte çalışıp çalışmalarının karşılığında para kazanan kadınların, kazancın nasıl kullanılacağına karar veren kişi ve kazancın hanehalkı harcamalarının ne kadarını karşıladığına ilişkin olarak temel değişkenlere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Temel Özellik	Kazancın nasıl kullanılacağına karar veren kişi					Kadının kazancının harcamaların ne kadarını karşıladığı						Kadın sayısı
	Sadece kendisi	Beraber	Sadece başkası	Cevapsız	Toplam	Neredeyse hiç/hiç	Yarıdan azı	Yarıya veya daha fazlası	Hepsi	Cevapsız	Toplam	
Yaş												
15-19	(28.4)	(45.4)	(26.2)	(0.0)	100.0	(25.9)	(51.6)	(22.5)	(0.0)	(0.0)	100.0	45
20-24	33.0	54.1	12.8	0.0	100.0	16.4	41.9	34.3	5.4	2.0	100.0	195
25-29	32.7	59.8	7.5	0.0	100.0	13.5	41.0	35.0	9.2	1.2	100.0	376
30-34	35.9	56.6	7.2	0.3	100.0	13.6	48.7	28.0	8.6	1.1	100.0	398
35-39	41.7	46.6	11.4	0.3	100.0	11.0	46.9	29.7	11.0	1.4	100.0	407
40-44	41.3	48.5	10.2	0.0	100.0	9.3	43.6	35.9	9.7	1.6	100.0	365
45-49	41.1	48.9	10.0	0.0	100.0	10.1	41.0	36.1	11.0	1.7	100.0	207
Medeni durum												
Evlü veya birlikte yaşıyor	32.0	57.1	10.7	0.1	100.0	12.7	46.1	33.4	6.4	1.3	100.0	1,782
Boşanmış/ayrı yaşıyor/ eşi ölmüş	84.6	12.3	3.1	0.0	100.0	10.0	31.2	24.3	32.4	2.0	100.0	210
Yaşayan çocuk sayısı												
0	37.0	55.9	7.1	0.0	100.0	12.8	30.7	41.7	13.7	1.1	100.0	267
1-2	36.5	55.9	7.6	0.1	100.0	11.3	44.7	33.8	9.1	1.1	100.0	1,177
3-4	39.8	44.2	15.7	0.2	100.0	13.7	50.8	26.9	6.9	1.7	100.0	445
5+	42.2	38.8	19.1	0.0	100.0	18.7	51.5	17.0	8.1	4.7	100.0	103
Yerleşim Yeri												
Kent	40.3	53.8	5.9	0.1	100.0	10.7	42.8	36.2	9.2	1.1	100.0	1,551
Kır	27.9	47.5	24.3	0.2	100.0	18.6	50.7	19.3	9.0	2.4	100.0	442
Bölge												
Batı	36.8	54.7	8.5	0.0	100.0	10.9	43.5	34.9	9.6	1.0	100.0	1,048
Güney	37.0	50.4	11.8	0.8	100.0	15.0	46.8	28.5	8.1	1.7	100.0	254
Orta	38.7	51.8	9.5	0.0	100.0	12.7	47.3	31.0	8.5	0.5	100.0	405
Kuzey	47.8	46.1	6.1	0.0	100.0	14.4	44.2	31.8	9.5	0.0	100.0	121
Doğu	32.9	46.9	20.3	0.0	100.0	15.9	41.6	27.0	8.9	6.6	100.0	165
NUTS 1 Bölgesi												
İstanbul	44.3	49.4	6.4	0.0	100.0	10.0	40.8	39.9	8.3	1.0	100.0	455
Batı Marmara	22.2	67.3	10.6	0.0	100.0	18.2	34.6	37.7	8.4	1.1	100.0	102
Ege	30.3	54.5	15.2	0.0	100.0	10.4	51.2	27.9	9.3	1.2	100.0	428
Doğu Marmara	40.3	56.2	3.5	0.0	100.0	9.9	48.3	30.0	11.9	0.0	100.0	173
Batı Anadolu	37.1	59.7	3.2	0.0	100.0	8.0	43.7	37.8	9.9	0.6	100.0	176
Akdeniz	37.0	50.4	11.8	0.8	100.0	15.0	46.8	28.5	8.1	1.7	100.0	254
Orta Anadolu	45.6	46.6	7.8	0.0	100.0	21.6	41.6	27.3	8.5	1.0	100.0	82
Batı Karadeniz	46.4	44.4	9.2	0.0	100.0	20.4	40.0	29.0	10.6	0.0	100.0	96
Doğu Karadeniz	48.6	46.8	4.6	0.0	100.0	10.4	44.5	35.8	9.3	0.0	100.0	60
Kuzeydoğu Anadolu	38.4	54.5	7.1	0.0	100.0	27.0	41.3	26.0	3.1	2.5	100.0	32
Ortadoğu Anadolu	45.7	42.5	11.8	0.0	100.0	19.1	45.9	25.8	6.0	3.3	100.0	44
Güneydoğu Anadolu	24.5	46.3	29.2	0.0	100.0	10.5	39.5	27.9	12.4	9.8	100.0	89
Eğitim												
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	34.7	43.2	21.7	0.3	100.0	12.2	47.5	27.9	8.2	4.2	100.0	314
İlköğretim birinci kademe	39.1	48.8	12.0	0.0	100.0	16.0	52.7	23.3	6.9	1.1	100.0	932
İlköğretim ikinci kademe	40.4	52.8	6.8	0.0	100.0	16.7	42.7	30.4	10.2	0.0	100.0	149
Lise ve üzeri	36.0	62.6	1.3	0.2	100.0	6.0	30.8	49.6	12.9	0.8	100.0	598
Toplam	37.6	52.4	9.9	0.1	100.0	12.4	44.6	32.4	9.2	1.4	100.0	1,992

Not: Parantez içerisinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

kazancının hanehalkı ihtiyaçlarının tamamını karşıladığı durumlarda da, önemli oranda kadının kazançlarının nasıl kullanılacağına dair kararı kocaları ile birlikte verdikleri (yüzde 55

veya kazancın nasıl kullanılacağı hakkında hiç söz sahibi olmadıkları -kadınların yüzde 9’unda kocalarının, yüzde 6’sında diğer kişilerin karar verdiği- anlaşılmaktadır.

Tablo 3.5 Kadının kendi kazancı üzerinde kontrolü

Son 12 ay içinde çalışan ve çalışmalarının karşılığında para kazanan halen evli kadınların, kazancın kullanımına ilişkin kararı kimin verdiği ve hanehalkı harcamalarının kazanç tarafından karşılanma oranına göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Hanehalkı harcamalarına katkı	Sadece kendi	Koca ile beraber	Başka biri ile beraber	Sadece koca	Sadece başka biri	Cevapsız	Toplam	Kadın sayısı
Neredeyse hiç/hiç	55.7	31.6	0.0	11.1	1.2	0.5	100.0	227
Yarıdan az	33.5	54.1	0.4	10.1	1.9	0.0	100.0	822
Yarısı veya daha fazla	22.1	71.9	0.2	5.3	0.5	0.0	100.0	595
Hepsi	30.3	55.2	0.0	9.0	5.5	0.0	100.0	114
Cevapsız	(11.5)	(26.8)	(0.0)	(42.9)	(14.2)	(4.6)	100.0	24
Toplam	32.0	56.9	0.2	9.0	1.8	0.1	100.0	1,782

Not: Parantez içinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

3.5 Aile içi Şiddet: Kadının Fiziksel Şiddete Maruz Kalmasına İlişkin Olarak Kadınların Tutumu

Yakın zamanlarda, kadına karşı şiddete, özellikle de aile içi şiddet konusuna artan bir ilgi söz konusudur. Kadına karşı aile içi şiddet, dünyada, kadının temel insan haklarının ihlali olarak kabul edilmektedir. Aile içi şiddet ve buna gösterilen tahammül, kadının her alanda söz sahibi olmasının ve güçlenmesinin önünde önemli engeller oluşturmakta ve sağlık konusunda da kadının sağlığı, sağlık hizmetlerine talebi ve çocukların sağlığı açısından istenmeyen sonuçlara neden olmaktadır. TNSA-2003’de, kadınların, aile içi şiddet biçimlerinden özellikle fiziksel şiddete ilişkin tutumlarını ne kadar içselleştirdiklerinin belirlenmesi amaçlanmış, kadınların ekonomik ve cinsel nedenlere dayalı olarak kocanın karısını dövmesini haklı bulup bulmadıklarına dair bir dizi soru sorulmuştur.

Kadınlara, belirli durumlarda kocanın karısını dövmeye hakkı olup olmayacağı sorulmuştur. Tek tek belirtilen bu durumlar şunlardır: kadının yemeği yakması, kadının kocasına karşılık vermesi, kadının parayı lüzumsuz yere harcaması, kadının çocukların bakımını ihmal etmesi, ve kadının cinsel münasebette bulunmayı reddetmesi. Tablo 3.6, belirtilen durumlarda kocanın karısını dövmesini haklı bulan evlenmiş kadınların temel değişkenlere göre yüzde dağılımını vermektedir.

Kadınların yüzde 39’u, belirtilen durumlardan en az bir durumu kocanın karısını dövmesi için haklı bir neden olarak görmektedirler. Cevaplayıcılar, daha çok kadının kocasına karşılık vermesi (yüzde 29), parayı lüzumsuz yere harcaması (yüzde 27) ve çocukların bakımını ihmal etmesi (yüzde 23) durumunda kocanın karısını dövmesini haklı bulma eğilimindedirler. Kadınların sadece yüzde 6’sı, kadının yemeği yakması durumunda kocanın karısını dövmesini haklı bulmaktadırlar. Genç yaşlardaki kadınlar, halen evli kadınlar ve yüksek doğurganlığa sahip kadınlar belirtilen bu durumlardan en az biri için kadının kocası tarafından dövülmesini haklı bulmaktadırlar.

Tablo 3.6 Kadının kocası tarafından dövülmesine karşı kadınların tutumu

Kadının belli nedenlerle kocası tarafından dövülmesini ya da kocanın kadına vurmasını haklı bulan kadınların temel nedenlere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Temel Özellik	Koca karısına vurmakta ya da onu dövmekte haklıdır, eğer kadın:					Belirtilen nedenlerden birini haklı buluyor	Kadın sayısı
	Yemeği yakarsa	Kocasına karşılık verirse	Lüzumsuz para harcarsa	Çocukların bakımını ihmal ederse	Cinsel ilişkiyi reddederse		
Yaş							
15-19	8.3	52.4	38.7	33.1	21.5	63.0	238
20-24	4.9	31.2	28.5	23.4	12.6	40.2	1,045
25-29	3.4	25.0	21.9	19.9	12.2	35.3	1,480
30-34	4.8	26.9	24.1	22.7	12.8	37.0	1,489
35-39	7.3	30.0	29.3	23.6	19.1	40.3	1,420
40-44	7.2	28.1	29.1	23.8	19.6	39.2	1,330
45-49	7.0	30.2	28.5	24.8	21.5	39.8	1,073
Medeni durum							
Evli veya birlikte yaşıyor	5.7	29.5	27.3	23.2	16.3	39.6	7,672
Boşanmış/ ayrı yaşıyor/ eşi ölmüş	7.1	21.7	21.8	23.4	15.2	31.5	403
Yaşayan çocuk sayısı							
0	5.9	30.0	26.9	24.0	14.5	37.9	736
1-2	3.7	22.9	20.7	18.2	11.1	31.8	4,234
3-4	6.5	33.3	31.0	26.8	19.9	44.7	2,312
5+	14.8	48.6	49.4	38.8	35.2	63.6	794
Yerleşim Yeri							
Kent	3.3	22.2	20.3	18.9	12.0	32.1	5,752
Kır	12.0	46.0	43.7	33.7	26.8	56.6	2,323
Bölge							
Batı	3.5	22.9	21.0	19.2	12.6	32.5	3,286
Güney	4.6	31.1	30.7	24.8	17.4	43.2	1,028
Orta	7.0	34.0	30.0	24.6	16.5	42.9	1,867
Kuzey	4.6	24.5	25.0	23.5	15.0	35.5	590
Doğu	11.3	37.9	36.0	29.7	25.1	49.2	1,305
NUTS 1 Bölgesi							
İstanbul	1.6	17.7	16.7	15.2	9.5	26.8	1,470
Batı Marmara	4.8	24.2	23.9	21.1	12.2	35.0	348
Ege	8.5	37.2	32.6	28.6	20.2	46.7	1,157
Doğu Marmara	2.8	21.9	19.4	18.4	13.1	31.3	710
Batı Anadolu	6.7	27.7	25.4	21.1	12.1	35.1	784
Akdeniz	4.6	31.1	30.7	24.8	17.4	43.2	1,028
Orta Anadolu	4.8	36.1	30.7	25.9	17.8	47.8	471
Batı Karadeniz	5.3	28.7	28.5	24.2	15.3	39.6	513
Doğu Karadeniz	3.8	23.6	22.7	20.9	14.5	33.7	291
Kuzeydoğu Anadolu	12.8	38.5	37.7	30.9	25.2	50.4	245
Ortadoğu Anadolu	10.0	34.2	33.2	28.6	21.9	45.9	389
Güneydoğu Anadolu	11.6	39.8	37.1	30.0	26.9	50.6	671
Eğitim							
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	14.9	49.2	47.5	38.5	33.2	62.1	1,761
İlköğretim birinci kademe	4.6	30.6	28.0	24.4	15.7	42.1	4,339
İlköğretim ikinci kademe	0.7	13.2	10.4	11.2	4.4	20.8	601
Lise ve üzeri	0.2	5.3	5.2	5.0	1.7	8.8	1,374
İş							
İş yok	5.1	28.1	25.6	22.4	15.4	38.2	5,892
Gelir getiren işte çalışıyor	3.0	21.5	22.1	18.4	11.2	30.3	1,339
Gelir getirmeyen işte çalışıyor	15.3	47.8	45.2	36.7	30.6	60.7	842
Toplam	5.8	29.1	27.0	23.2	16.3	39.2	8,075

Şiddeti haklı bulmak konusunda, kentte yaşayanlarla kırdaki yaşayanlar arasında ve farklı bölgelerde yaşayan kadınlar arasında farklılıklar mevcuttur. Kırdaki yaşayan kadınların yüzde 57'si belirtilen durumların en az biri için kadının kocası tarafından dövülmesini haklı bulurken, bu oran kentte yaşayan kadınlarda yüzde 32'ye düşmektedir. Gerek kentte gerekse kırdaki yaşayan kadınlar arasında, kadının kocasına karşılık vermesi, kadının koca tarafından dövülmesinde en çok kabul edilen neden olmuştur. Doğu'da yaşayan kadınların neredeyse yarısı (yüzde 49) belirtilen durumlardan en az birini kadının kocası tarafından dövülmesinde haklı bir gerekçe olarak görürken, ülkenin batısında kalan iki NUTS 1 bölgesi ile Kuzeydoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da bu oran yüzde 50'nin üzerine çıkmaktadır. Oran, Batı'da yüzde 33'e Kuzey'de yüzde 36'ya düşmektedir. En düşük oran ise İstanbul'dadır.

Kadının kocası tarafından dövülmesini ortadan kaldıran en önemli faktörün kadının eğitimi olduğu tablodan açıkça görülmekteyse de, en az liseyi (en az 11. sınıfı bitirmiş) tamamlamış kadınlar arasında bile, yüzde 9 oranında kadının herhangi bir nedenle kocası tarafından dövülmesini haklı bulanların olması ilgi çekicidir. Hiç eğitimi olmayan ya da çok az eğitim görmüş kadınların üçte ikisi (yüzde 62) kadının kocasını dövmesinde en az bir nedeni haklı bulmaktadır. Kadınlar tarafından en çok belirtilen nedenler kadının kocasına karşılık vermesi (yüzde 49) ve lüzumsuz para harcamasıdır (yüzde 48). Beklenildiği gibi, kadının kocası tarafından herhangi bir nedenle dövülmesini haklı bulanların oranı, formal sektörde çalışmayıp büyük olasılıkla aile işinde çalışan kadınlar arasında gelir getiren bir işte çalışanlara göre daha fazladır (yüzde 61).

3.6 Çalışan Kadınlarda Çocuk Bakımı

Tablo 3.7 anneleri çalışan altı yaşından küçük çocukların refahı üzerinde durmaktadır. Araştırma tarihinden önceki 12 ay içinde çalışan kadınların yüzde 63'ünün 6 yaşından küçük çocuğu bulunmamaktadır. Altı yaşından küçük bir ya da daha fazla sayıda çocuğu olan kadınlar için çocuk bakımı işgücüne katılım açısından önemli bir konudur. Türkiye'de genelde çocuk bakımı ya annenin kendisi ya da akrabalar tarafından sağlanmaktadır. Kurumsal bakımın oranı yüzde 5'ten daha az olmak üzere çok düşüktür. Çocuğun bakımını sağlamakta önemli bir oranı akrabalar oluşturmaktadır. Gözlemlerin yüzde 37'sinde çocuğun bakımı anne tarafından sağlanmaktadır; bu da annenin çocuğu işe giderken beraberinde götürdüğünü ya da kadının ev ortamında yaptığı bir işe sahip olduğunu göstermemiştir. Anneleri çalışan 6 yaşından küçük çocukların beşte birine (yüzde 21) kocanın annesi bakmaktadır. Anne ve kayınvalidenin yanı sıra, ailenin büyük kız çocuğu da kardeşlerin bakımında bazen yer almaktadır (yüzde 10).

Altı yaşından küçük çocuklara bakan eğer annenin kendisi ise, bu durumda kadınlar daha çok kırdaki yaşayan, ilköğretim düzeyinin üzerinde eğitimi olmayan, ülkenin Güney ve Doğu bölgelerinde yaşayan ve devamlı bir iş sahibi olmayan kadınlardır. Annenin tarımda veya tarım dışında bir işte çalışıyor olması, 6 yaşından küçük çocuklara annenin kendisinin baktığı durumlarda önemli bir farklılık yaratmamaktadır (yüzde 36 ve 38, sırasıyla).

Sonuçlar bir taraftan çocuk bakımında aile içi dayanışmayı yansıtırken; diğer taraftan da toplumun ataerkil yapısını vurgulamaktadır. Çocuk bakımında annenin dışında bir kişi söz konusu olduğunda, bu kişi kadının annesinden çok erkeğin annesi olmaktadır.

3.7 Çalışan kadının çocuk bakımı																	
Altı yaşından küçük çocuğu olan ve olmayan çalışan kadınların yüzde dağılımı ile altı yaşından küçük çocuğu olup anne isteyken çocuğa bakan kişiye göre ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003																	
Temel özellik	6 yaşından küçük çocuk yok	Bir veya daha fazla çocuk	Anne isteyken çocuğa bakan kişi										Doğumdan beri çalışmıyor	Diğer	Cevap-sız	Top-lam	Kadın sayısı
			Anne kendisi	Koca/eş	Büyük kız çocuk	Kadının annesi	Kocanın annesi	Büyük erkek çocuk	Diğer akraba	Yardımcı, para karşılığı	Kurumsal bakım						
Yerleşim yeri																	
Kent	67.4	32.6	34.0	2.7	7.4	13.4	16.5	0.5	5.4	7.6	8.9	2.9	0.4	0.3	100.0	1,887	
Kır	58.2	41.8	40.2	2.3	13.5	4.8	26.2	1.6	7.5	0.5	0.3	2.2	0.8	0.2	100.0	1,479	
Eğitim																	
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	60.2	39.8	39.8	0.7	28.3	3.2	15.7	3.4	6.6	0.0	0.0	0.7	1.3	0.4	100.0	718	
İlköğretim birinci kademe	64.6	35.4	44.4	3.1	7.3	8.9	24.4	0.3	7.2	0.7	0.3	2.7	0.6	0.1	100.0	1,793	
İlköğretim ikinci kademe	63.1	36.9	43.7	7.7	1.5	9.1	21.2	1.6	7.2	0.0	4.0	3.3	0.0	0.6	100.0	187	
Lise ve üzeri	63.4	36.6	13.3	1.6	0.2	16.2	20.2	0.0	4.4	18.5	21.3	4.0	0.0	0.4	100.0	668	
Bölge																	
Batı	72.3	27.7	30.1	2.3	6.4	15.6	20.8	1.0	5.6	6.2	7.4	4.2	0.2	0.2	100.0	1,398	
Güney	59.4	40.6	47.2	2.8	7.5	9.4	17.6	1.3	5.3	3.4	2.4	1.9	0.3	0.9	100.0	421	
Orta	63.0	37.0	35.7	3.3	7.2	9.3	24.1	0.8	7.3	4.1	5.6	1.8	0.7	0.0	100.0	724	
Kuzey	63.9	36.1	34.9	4.8	11.8	2.3	31.1	0.9	7.4	1.8	3.4	1.2	0.0	0.3	100.0	351	
Doğu	40.5	59.5	43.1	0.6	20.2	2.7	17.4	1.3	7.2	2.3	1.6	2.0	1.5	0.1	100.0	473	
NUTS 1 Bölgesi																	
İstanbul	73.1	26.9	34.7	2.5	8.5	11.9	11.7	2.1	4.8	6.6	12.1	5.0	0.0	0.0	100.0	494	
Batı Marmara	71.7	28.3	26.1	1.6	10.0	14.1	28.6	2.3	3.2	7.9	0.0	3.2	1.6	1.6	100.0	179	
Ege	72.1	27.9	30.8	3.2	3.2	15.6	30.0	0.0	3.6	4.4	5.9	3.3	0.0	0.0	100.0	659	
Doğu Marmara	71.7	28.3	18.0	2.3	4.7	16.1	27.5	1.4	14.5	8.6	4.2	2.6	0.0	0.0	100.0	261	
Batı Anadolu	58.3	41.7	35.0	0.0	8.2	14.7	13.0	1.0	9.4	4.8	10.3	2.6	1.0	0.0	100.0	260	
Akdeniz	59.4	40.6	47.2	2.8	7.5	9.4	17.6	1.3	5.3	3.4	2.4	1.9	0.3	0.9	100.0	421	
Orta Anadolu	57.7	42.3	33.9	5.4	14.2	7.2	25.5	0.0	3.5	2.4	3.7	3.0	1.2	0.0	100.0	159	
Batı Karadeniz	69.3	30.7	40.9	4.2	4.3	1.7	33.2	0.0	8.3	2.3	3.3	1.9	0.0	0.0	100.0	271	
Doğu Karadeniz	56.7	43.3	39.9	6.2	13.9	3.0	24.5	1.4	7.2	1.5	2.0	0.0	0.0	0.5	100.0	189	
Kuzeydoğu Anadolu	46.7	53.3	60.7	0.0	11.2	1.9	16.2	1.2	4.5	1.0	1.4	1.4	0.0	0.5	100.0	126	
Ortadoğu Anadolu	41.9	58.1	35.5	0.0	26.6	2.6	17.4	0.7	7.2	1.5	3.0	2.2	3.2	0.0	100.0	137	
Güneydoğu Anadolu	35.7	64.3	38.7	1.3	20.9	3.1	17.9	1.7	8.5	3.5	0.9	2.2	1.3	0.0	100.0	209	
İş (Sektör)																	
Tarım	61.1	38.9	35.7	1.6	14.9	6.5	28.8	1.3	7.8	0.2	0.0	2.1	0.5	0.4	100.0	1,323	
Tarım dışı	64.8	35.2	38.2	3.1	7.2	10.9	16.0	0.9	5.5	6.7	7.9	2.9	0.7	0.2	100.0	2,042	
İşin sürekliliği																	
Tüm yıl	65.9	34.1	28.8	1.8	11.7	10.1	20.0	0.5	5.7	8.3	9.2	2.9	0.7	0.2	100.0	1,705	
Mevsimlik	61.8	38.2	39.0	2.1	11.4	5.7	27.4	1.2	8.3	0.1	0.7	2.8	0.8	0.4	100.0	1,203	
Ara sıra	58.0	42.0	58.3	5.4	4.3	12.9	11.0	2.3	4.7	0.3	0.0	0.8	0.0	0.0	100.0	454	
Cevapsız	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	100.0	4	
Toplam	63.3	36.7	37.1	2.5	10.4	9.0	21.3	1.1	6.5	4.0	4.6	2.6	0.6	0.3	100.0	3,366	

Not: Yıldız işareti 25'ten daha az ağırlıksız gözlem sayısına dayanan bulgudur.

İsmet Koç ve Erhan Özdemir

Bu bölüm, günümüzdeki ve tamamlanmış doğurganlığın düzeyi, örüntüsü ve değişimi ve ilgili göstergeleri incelemenin yanında, doğum aralıklarını, doğurganlığa başlama yaşını da incelemeyi amaçlamaktadır. Doğurganlık hakkında elde edilecek bilgiler, doğurganlıktaki değişimin izlenmesi ve Türkiye’de yürütülen nüfus programının etkisinin değerlendirilmesi açısından oldukça önemlidir. Doğum aralıklarına ilişkin veriler ise, kısa doğum aralıklarının çocuk ölümleriyle güçlü bir ilişkiye sahip olması nedeniyle ayrı bir önem taşımaktadır. Bu göstergelerin yanında bu bölümde, anne ve çocuğun sağlığı ve yaşam kalitesi üzerinde oldukça etkili olan ilk doğumdaki anne yaşı da ele alınmaktadır.

TNSA-2003 kapsamında doğurganlık ve ilgili veriler çeşitli yollarla elde edilmiştir. Öncelikle, her kadına kendisi ile yaşayan ya da başka yerde yaşayan çocuklarının sayısı ile ölmüş olan kız ve erkek çocuklarının sayıları ile ilgili bir dizi soru yöneltilmiştir. Daha sonra ise, her kadından doğurduğu çocukların adı, cinsiyeti, doğum ay ve yılı, yaşı ve hayatta olup olmadığı bilgilerini kapsayan tam doğum tarihçesi alınmıştır. Ayrıca, ölen her çocuğun öldüğünde kaç yaşında olduğu bilgisi de doğum tarihçesinde alınan bilgiler arasındadır.

4.1 Günümüzde Doğurganlık

Günümüzdeki doğurganlık düzeyi, konunun nüfus politikaları ve programlarıyla doğrudan ilgili olması nedeniyle bu rapordaki en önemli başlıklardan birisidir. Bu alt-bölümde günümüzdeki doğurganlığa ilişkin yaşa özel doğurganlık hızları, toplam doğurganlık hızı, genel doğurganlık hızı ve kaba doğum hızını içeren ölçüler sunulmaktadır. Bu hızlar genel olarak araştırmanın yapıldığı tarihten önceki üç yılı kapsayan dönem için verilmiştir. Bu hesaplamalarda daha uzun ya da kısa dönemler yerine üç yıllık dönemin kullanılmasının üç temel nedeni bulunmaktadır: Mevcut doğurganlık seviyesine ilişkin en yakın tarihli bilgiyi vermek, örneklem hatalarını azaltmak ve doğum tarihlerinin kaydırılması sorununu önlemek.

Yaşa özel doğurganlık hızları doğurganlığın yaş örüntüsünü anlamak için yararlı bir göstergedir. Yaşa özel doğurganlık hızındaki pay araştırma tarihinden önceki 1 ila 36 ay önce meydana gelmiş canlı doğumlardan hesaplanır (araştırma tarihi ve çocuğun doğum tarihi bilgisi kullanılmaktadır) ve bunlar çocuğun doğumu sırasında annenin (beşli yaş gruplarına göre) yaşına göre sınıflandırılır. Payda ise, araştırma tahinden önceki üç yıllık dönem için beşli yaş grubundaki kadınların yaşamış oldukları toplam kadın-yıllardan elde edilmektedir. TNSA-2003 kapsamında doğurganlığa ilişkin bilgiler en az bir kez evlenmiş kadınlardan elde edilmektedir. Ancak, bu bölümde yer alan yaşa özel doğurganlık hızları kadınların medeni hali göz önüne alınmadan bütün kadınlar temelinde sunulmaktadır. Bu hesaplamalarda kullanılan kadın faktörleri için hiç evlenmemiş kadın nüfusun yaş yapısını gösteren hanehalkı

verisi kullanılmıştır. Bu yaklaşım hiç evlenmemiş kadınların çocuk sahibi olmadığı varsayımından hareket etmektedir.

Toplam doğurganlık hızı (TDH) günümüzdeki doğurganlığın genel düzeyinin incelenmesinde oldukça faydalı olan özet bir doğurganlık göstergesidir. TDH, yaşa özel doğurganlık hızlarının toplamının beşle çarpılmasıyla elde edilmektedir. Bu gösterge, kadınların doğurganlık yaşamları süresince, söz konusu yaşa özel doğurganlık hızlarının geçerli olması durumunda, doğuracakları toplam çocuk sayısı olarak yorumlanabilir. Genel doğurganlık hızı (GDH) 15-44 yaş aralığındaki her 1,000 kadına düşen doğum sayısı; kaba doğum hızı (KDH) ise, bir yılda her 1,000 kişiye düşen doğum sayısı olarak düşünülebilir. Bu iki gösterge, araştırmadan önceki üç yıl için doğum tarihçesi bilgileri ve hanehalkı nüfuslarının yaş ve cinsiyet dağılımı temel alınarak hesaplanmıştır.

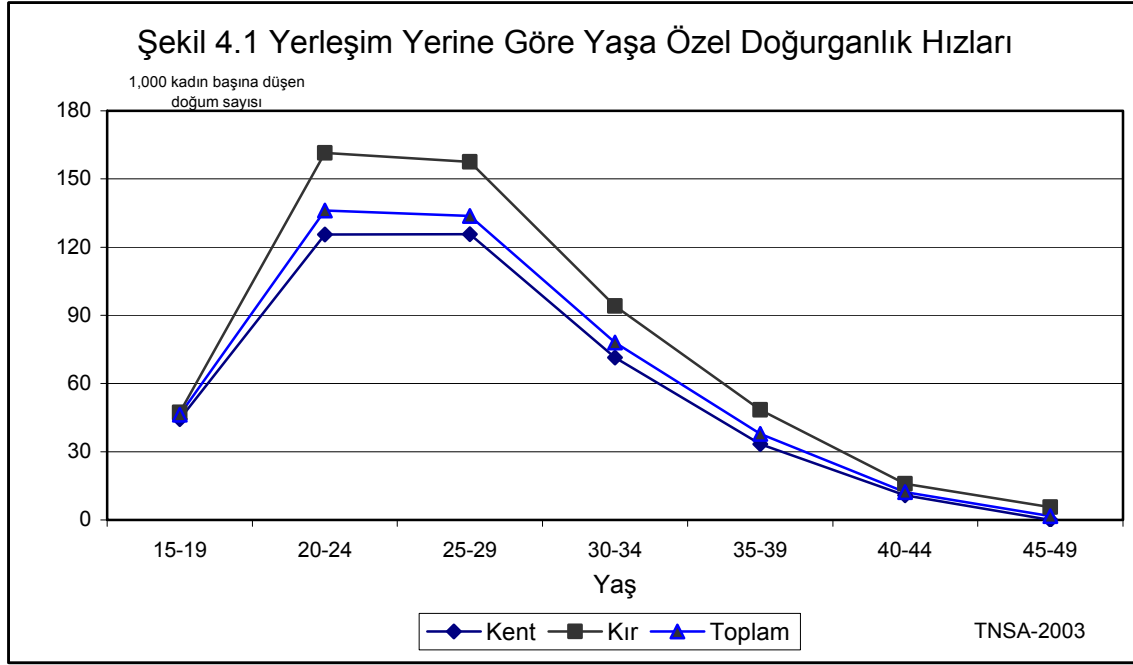
Tablo 4.1’de yerleşim yerine göre yaşa özel ve toplam doğurganlık hızları verilmektedir. Toplam doğurganlık hızı, TNSA-2003’den önceki üç yıl için (yaklaşık olarak Haziran 2001’den Mayıs 2004’e kadar olan dönem için) 2.23 olarak bulunmuştur. Kırsal alanlarda, 2.65 olan TDH, kentsel alanlarda iki çocuk seviyesine (2.06) inmektedir. TNSA-2003’ün bulguları önceki demografik araştırmalardan elde edilen bulgular ile karşılaştırıldığında, önceki araştırmalarda gözlenen doğurganlık düzeyindeki kent-kır farkının kapanmakta olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1 Günümüzdeki Doğurganlık			
Kırsal/kentsel yerleşim yerlerine göre araştırma tarihinden önceki üç yıl için yaşa özel, toplam, genel doğurganlık ve kaba doğum hızları, Türkiye 2003			
Yaş	Kent	Kır	Toplam
15-19	44	47	46
20-24	126	161	136
25-29	126	158	134
30-34	71	94	78
35-39	33	48	38
40-44	11	16	12
45-49	0	6	2
TDH 15-49	2.06	2.65	2.23
TDH 15-44	2.06	2.62	2.22
GDH 15-44	74	90	79
KDH	19	21.1	19.7

Not: Hızlar araştırmadan önceki 1-36 ay için hesaplanmıştır. 45-49 yaş grubu için verilen hızlarda bazı kadınlar hesaplama dışı kalmaktadır.
TDH: Toplam doğurganlık hızı, kadın başına ifade edilmiştir.
GDH: Genel doğurganlık hızı (doğumların 15-44 yaşlarındaki kadınların sayısına bölünmesiyle bulunur) 1000 kadın başına ifade edilmiştir.
KDH: Kaba doğum hızı; 1000 kişi başına ifade edilmiştir

Tablo 4.1 ve Şekil 4.1 Türkiye’de kadınların ilk doğurganlık deneyimlerini yirmili yaşlarda yaşadıklarını göstermektedir. Günümüzdeki doğurganlığın yaş dağılımına bakıldığında, ortalama bir kadın 25 yaşında bir çocuğa, 30 yaşında ise iki çocuğa sahip olmaktadır. Kırsal alanlardaki kadınlar her yaş grubunda kentsel alanlardaki aynı yaş

grubundaki kadınlara göre daha fazla çocuk doğurmaktadır. Kırsal alandaki yaşa özel doğurganlık hızları, 15-19 yaş grubundan itibaren hızlı bir şekilde artmakta, 20-24 yaş grubunda en üst noktaya ulaşmakta ve daha sonra ise yavaş bir şekilde düşmektedir. Diğer taraftan, kentsel alanlardaki kadınlar arasında gözlenen yaşa özel doğurganlık hızlarının yapısı, evliliklerin geciktirilmesi, doğumlarını erteleme ya da doğumlara son verilmesi gibi faktörlerin etkisi ile daha yavaş bir şekilde yükselmekte veya düşmektedir.

Tablo 4.1’de kaba doğum hızı ve genel doğurganlık hızı olmak üzere iki ayrı özet göstergeye de yer verilmektedir. Türkiye’de kaba doğum hızı binde 20’dir. TDH’de olduğu gibi kaba doğum hızında da yerleşim yerleri arasında farklılık bulunmaktadır. KDH kentsel alanlarda binde 19 iken, kırsal alanlarda binde 21’dir. Türkiye toplamı için binde 79 olan genel doğurganlık hızı, 15-44 yaş grubundaki her 1000 kadına 79 doğum düştüğüne işaret etmektedir. GDH da kentsel ve kırsal yerleşim yerine göre önemli oranda farklılaşmaktadır.

4.2 Doğurganlık Seviyesindeki Farklılıklar

Tablo 4.2, bazı temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki üç yıllık dönem için toplam doğurganlık hızlarını ele almaktadır. En büyük farklılaşma Doğu Bölgesi ile Türkiye’nin diğer bölgeleri arasında görülmektedir. Doğu Bölgesinde 3.65 olan toplam doğurganlık hızı, doğuda yaşayan kadınların diğer bölgelerde yaşayan kadınlardan yaklaşık olarak 1.5 daha fazla çocuk sahibi olduğunu göstermektedir. Güney Bölgesi dışındaki kadınlar, yenilenme düzeyi doğurganlığı olan 2.1’den daha düşük bir toplam doğurganlık hızına sahiptir. Güney’deki toplam doğurganlık hızı ise, yenilenme düzeyinin hemen üzerindedir. NUTS 1 bölgelerinden İstanbul’da toplam doğurganlık hızı (1.83) yenilenme düzeyinin altında iken, Güneydoğu Anadolu’daki toplam doğurganlık hızı (4.19) yenilenme düzeyinin iki katıdır.

Tablo 4.2’de 40-49 yaş grubundaki kadınların ortalama canlı doğum sayısını da verilmektedir. Doğurganlıktaki değişimler TDH (günümüzdeki doğurganlık) ile 40-49 yaş arasındaki kadınların ortalama canlı doğum sayısı (tamamlanmış doğurganlık) karşılaştırılarak da izlenebilir. Eğer bir nüfusun doğurganlığı zaman içinde değişmiyorsa, toplam doğurganlık ve tamamlanmış doğurganlık değerlerinin birbirine yakın olması beklenir. Ancak, doğurganlık düzeyi düşüyorsa toplam doğurganlık hızının tamamlanmış doğurganlığın oldukça altında olacaktır. Tablo 4.2’de sunulan toplam doğurganlık hızı ve 40-49 yaş grubundaki kadınların ortalama canlı doğum sayılarından hesaplanan tamamlanmış doğurganlık düzeyinin karşılaştırması, Türkiye’de doğurganlık düzeyinin son 20 yılda hızlı bir şekilde düştüğünü göstermektedir. Doğurganlık döneminin sonunda bulunan kadınların ortalama canlı doğum sayısı, 3.5 canlı doğum olarak hesaplanmıştır. Bu ortalama, günümüzdeki doğurganlık seviyesinden yaklaşık 1.2 çocuk daha fazladır. Tamamlanmış doğurganlık seviyesi ile günümüzdeki doğurganlık seviyesinin karşılaştırılması sonucunda gözlenen doğurganlık azalmasının kırsal alanlarda kentsel alanlara göre daha büyük olduğu gözlenmektedir. Gözlenen en önemli azalma, tamamlanmış doğurganlık ve toplam doğurganlık seviyeleri arasındaki farkın yaklaşık iki buçuk doğum olduğu Doğu Bölgesinde yaşanmıştır.

Tablo 4.2 Temel özelliklere göre doğurganlık

Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki üç yıl için toplam doğurganlık hızı ve 40-49 yaşlarındaki kadınların ortalama canlı doğum sayıları, Türkiye 2003

Temel Özellik	Toplam doğurganlık hızı ¹	Halen gebe olanların yüzdesi	Ortalama canlı doğum sayısı (40-49 yaşlarındaki kadınlar)
Bölge			
Batı	1.88	3.1	2.90
Güney	2.30	4.1	3.72
Orta	1.86	3.9	3.43
Kuzey	1.94	2.9	3.41
Doğu	3.65	6.9	6.07
Seçilmiş NUTS 1 Bölgesi			
İstanbul	1.83	2.9	3.09
Güneydoğu Anadolu	4.19	6.7	6.61
Eğitim			
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	3.65	5.6	4.98
İlköğretim birinci kademe	2.39	4.1	3.21
İlköğretim ikinci kademe	1.77	2.3	2.54
Lise ve üzeri	1.39	3.8	1.96
Toplam	2.23	4.1	3.54

¹ 15-49 yaşlarındaki kadınlara ait hızlar

Tablo 4.2, doğurganlık düzeyi ve eğilimlerinin farklılaşması ile eğitim arasında belirgin bir ilişki olduğunu göstermektedir. TDH, eğitim düzeyinin artmasıyla hızla düşüş göstermektedir: Hiç eğitim almamış kadınların toplam doğurganlık hızı 3.7 iken, lise mezunu ve üstü eğitim düzeyine sahip kadınların toplam doğurganlık hızı ise 1.4'dür. Tamamlanmış doğurganlık düzeyi eğitime göre daha çarpıcı bir biçimde farklılaşmaktadır. Hiç eğitim almamış kadınların ortalama canlı doğum sayısı 5 iken, lise mezunu ve üstü eğitim düzeyine sahip kadınlarda 2'ye düşmektedir. Toplam doğurganlık ve tamamlanmış doğurganlık düzeylerinin karşılaştırarak doğurganlık düzeyinin değişimine bakıldığında, doğurganlıkta düşüşün hiç eğitim almamış kadınlarda daha büyük boyutlarda olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2'de, günümüzdeki doğurganlığın bir başka göstergesi olan araştırma tarihinde gebe olan kadınların yüzdesi de yer almaktadır. TNSA-2003'ün gerçekleştirildiği tarihte tüm kadınların yüzde 4'ten daha fazlası gebe olduklarını beyan etmişlerdir. Doğu'da yaşayan kadınların en yüksek gebelik oranına (yüzde 7), Batı veya Kuzey'de yaşayan kadınların ise en düşük gebelik oranına (yüzde 3) sahip olduğu görülmektedir. Lise mezunu ve üstü eğitime sahip kadınlar arasında gebe olanların yüzdesi, ilköğretimin ikinci basamağı seviyesinde eğitim almış kadınlara göre daha yüksektir. Bu şaşırtıcı bulgu, yüksek eğitilmiş kadınların daha genç ve dolayısıyla diğer kadınlardan farklı olarak aile kurma sürecinin başında olmaları ile ilgili olabilir.

4.3 Doğurganlıktaki Değişimler

Doğurganlık düzeyindeki değişimi izlemenin başka yöntemleri de bulunmaktadır. TNSA-2003'ün toplam doğurganlık hızı daha önceki demografik araştırmalarda elde edilen hızlar ile karşılaştırılabilir. Doğurganlık düzeyindeki değişimlerin saptanmasında, TNSA-2003 kapsamındaki doğum tarihçesi bilgileri kullanılarak araştırma tarihinden önceki beş yıllık dönemler için hesaplanan yaşa özel doğum hızları da kullanılabilir.

4.3.1 Önceki Araştırmalarla Karşılaştırma

Tablo 4.3, 1978-2003 döneminde gerçekleştirilen demografik araştırmaların toplam doğurganlık hızı tahminlerini vermektedir. Söz konusu demografik araştırmalarda, TDH tahminleri için farklı zaman aralıkları kullanılmıştır. Örneğin, 1978, 1988 ve 1993 araştırmalarındaki hızlar araştırma tarihinden önceki bir yıllık dönem için, TNSA-1998 ve TNSA-2003 araştırmalarında ise, hızlar araştırma tarihinden önceki üç yıllık dönem için hesaplanmıştır.

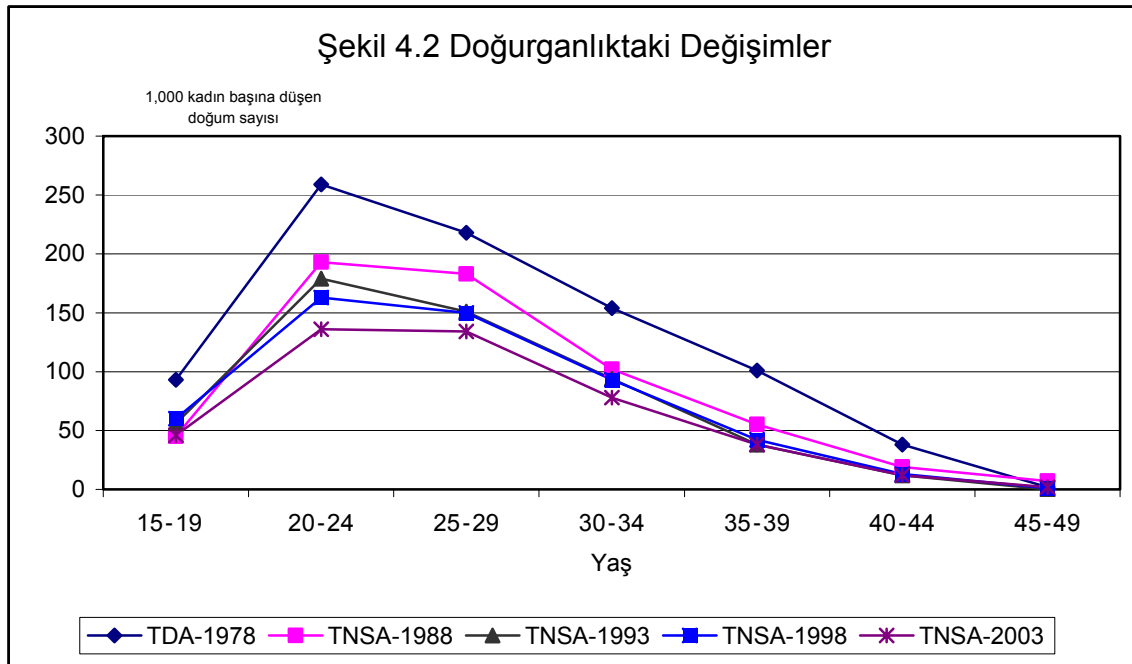
Tablo 4.3 Doğurganlıktaki Değişmeler

Yaşa özel doğurganlık hızları (1,000 kadın için) ve toplam doğurganlık hızı, 1978 Türkiye Doğurganlık Araştırması ve 1988, 1993, 1998 ve 2003 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları

Yaş	TDA-1978	TNSA-1988	TNSA-1993	TNSA-1998	TNSA-2003
15-19	93	45	56	60	46
20-24	259	193	179	163	136
25-29	218	183	151	150	134
30-34	154	102	94	93	78
35-39	101	55	38	42	38
40-44	38	19	12	13	12
45-49	2	7	0	1	2
TDH 15-49	4.33	3.02	2.65	2.61	2.23

Not: 1978, 1988 ve 1993 hızları araştırmadan önceki bir yıllık döneme, 1998 ve 2003 hızları araştırma tarihinden önceki üç yıllık döneme aittir.

Tablo 4.3 ve Şekil 4.2’de görüldüğü gibi, Türkiye’deki doğurganlık hızı son 25 yılda sürekli bir azalma göstermiştir. TDA-1978 öncesindeki bir yıllık dönem içinde 4.3 olan toplam doğurganlık hızı, TNSA-2003’ten önceki son üç yıllık dönem için 2.2’ye düşmüştür. Doğurganlık düzeyindeki azalmanın özellikle 1970’li ve 1980’li yıllarda gerçekleştiği görülmektedir. TNSA-1993 döneminde 3’ün altında bir düzeye yerleşen toplam doğurganlık hızı, 1990’lı yıllar boyunca ortalama olarak 2.6 düzeyinde istikrarını korumuştur. Bu istikrarlı sürecin ardından, TNSA-2003 sonuçları 1998-2003 döneminde toplam doğurganlık hızında yüzde 15’lik bir azalma olduğunu göstermiştir. Bu sonuçlar, Türkiye’nin 2000’li yıllarda ulaşılmış olduğu toplam doğurganlık hızının yenilenme düzeyinin hemen üstünde olduğunu göstermektedir.

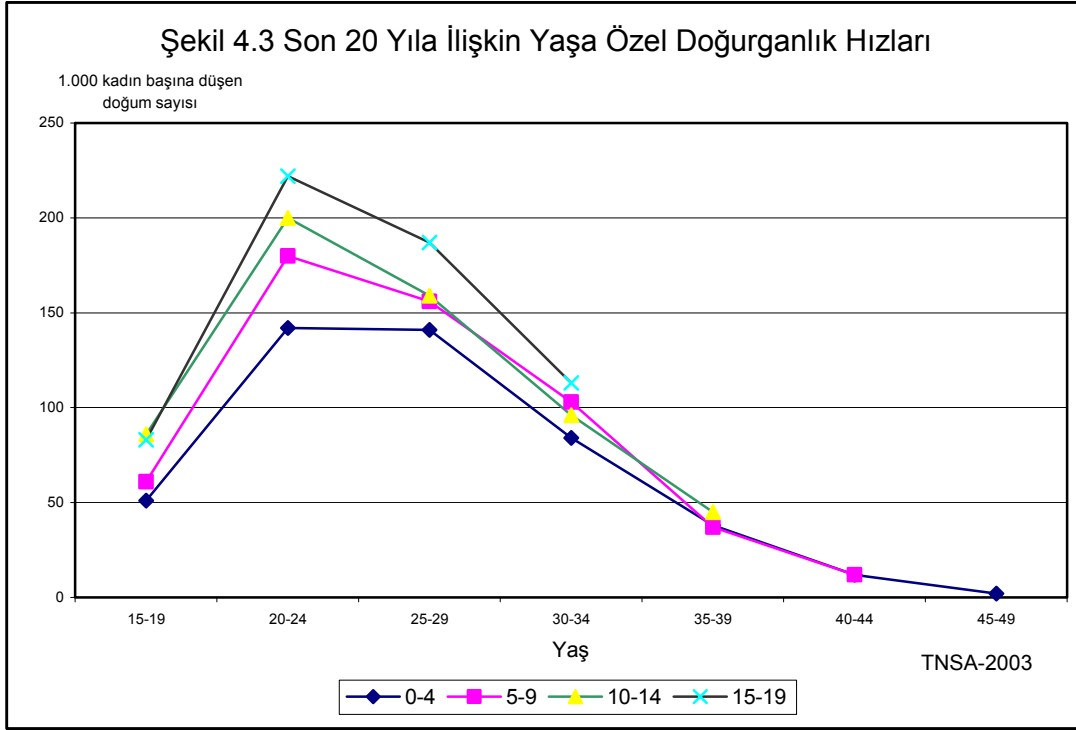

4.3.2 TNSA-2003 Doğum Tarihesinden Geriye Dönük Tahminler

Doğurganlık düzeyindeki değişimler, daha önce de belirtildiği gibi, bir araştırmada cevaplayıcılardan alınan geriye dönük doğum tarihçesi bilgileri analiz edilerek de izlenebilir. Tablo 4.4 ve Şekil 4.3'teki yaşa özel doğum hızları, TNSA-2003'te elde edilen doğum tarihçesi verilerinden hesaplanmıştır. Hızların payları araştırmadan önceki beş yıllık dönemlere ve annenin doğum sırasındaki yaşına göre sınıflandırılmıştır. TNSA-2003 kapsamında 50 yaş ve üstü kadınlarla görüşme yapılmadığı için, ileri yaş grubunda yer alan kadınlara ilişkin yaşa özel doğurganlık hızları araştırma tarihinden geriye doğru gittikçe daha fazla yaş grubu hesaplama dışı kalmaktadır. Örneğin, araştırma tarihinden 5-9 yıl ve daha önceki dönemler için 45-49 yaş grubundaki kadınların yaşa özel hızları hesaplanamamaktadır. Bunun nedeni, bu dönemlerde 45-49 yaş grubundaki kadınların araştırma tarihinde 50 ya da daha ileri yaşlarda olmalarıdır.

Tablo 4.4 Yaşa göre doğurganlık hızları				
Annenin yaşına göre beş yıllık süreler için yaşa özel doğurganlık hızları, Türkiye 2003				
Annenin yaşı	Araştırmadan önceki yıl sayısı			
	0-4	5-9	10-14	15-19
15-19	51	61	86	83
20-24	142	180	200	222
25-29	141	156	159	187
30-34	84	103	96	[113]
35-39	38	37	[45]	
40-44	12	[12]		
45-49	[2]			

Not: Yaşa özel doğurganlık hızları 1,000 kadın için verilmiştir. Parantez içindeki tahminlerde bazı yaşlardaki kadınlar hesaplama dışı kalmaktadır.

Tablo 4.4 ve Şekil 4.3 doğurganlığın her yaş grubunda azalma eğilimi içinde olduğunu göstermektedir. En hızlı azalma, 15-19 yaş grubunda gerçekleşmiştir. Yaşa özel doğurganlık hızı hesaplanabilen 15-34 yaş grubundaki kadınların araştırmadan 15-19 yıl önceki dönemde 3 olan birikimli doğurganlığı, araştırmadan önceki son beş yıllık dönemde 2.1 seviyesine gerilemiştir.

Tablo 4.5 Evlilik süresine göre doğurganlık

Başından evlilik geçmiş kadınlar için evlilik süresine göre araştırmadan önceki beş yıllık süreler için doğurganlık hızları, Türkiye 2003

Evlilik süresi	Araştırma tarihinden önceki yıl sayısı			
	0-4	5-9	10-14	15-19
0-4	278	293	324	334
5-9	154	177	170	213
10-14	89	99	110	153
15-19	41	56	78	[111]
20-24	17	27	[49]	[117]
25-29	9	[16]	[38]	

Not: Doğurganlık hızları 1,000 kadın için verilmiştir. Parantez içindeki tahminlerde bazı yaşlardaki kadınlar hesaplama dışı kalmaktadır.

Tablo 4.5 araştırmadan önceki beş yıllık dönemler için başından en az bir evlilik geçmiş kadınların ilk evliliklerinden araştırma tarihine kadar geçen süreye göre doğurganlık hızlarını vermektedir. Doğurganlık düzeyinde gözlenen azalma her evlilik dönemi için geçerlidir. Ancak, en büyük azalmaların evlilikte daha uzun süre geçiren kadınlar arasında

olduğu görülmektedir. Evliliğin ilk yıllarında, genel olarak doğurganlık hızı düşme eğiliminde olmasına karşın, doğurganlığın azalmasına belirgin bir direnç olduğu görülmektedir. Bunun nedeni, doğurganlık azalmasının temel olarak doğurganlıklarını ertelemek isteyen genç çiftler arasında değil, doğurganlığını sonlandırmak isteyen daha yaşlı kadınlar arasında başlamasıdır. Tablo 4.5'te yer alan sonuçlar, evlilik süresinin 5 ve daha fazla olması durumunda doğurganlık düzeyinde daha hızlı bir azalmanın olduğuna işaret etmektedir. Beş yıldan daha az evlilik süreleri için, araştırmadan önceki 15-19 ve 0-4 yılları karşılaştırıldığında, doğurganlık düzeyindeki azalmanın yüzde 17 olduğu görülmektedir.

4.4 Canlı Doğan ve Yaşayan Çocuk Sayıları

Tablo 4.6'da tüm kadınların ve evli kadınların canlı doğan çocuk sayısına göre dağılımları verilmektedir. Bu dağılım kadınların bütün hayatları boyunca yaptıkları doğumların birikimli toplamından oluşmaktadır ve bu nedenle günümüzdeki doğurganlık düzeyini yansıtmaktan uzaktır. Bu sınırlılığın karşın, tabloda yer alan değerler ortalama aile büyüklüğünün yaş gruplarına göre nasıl farklılaştığını görmek ve ileri yaş gruplarındaki evli kadınlar arasındaki kısırılık (primer infertilite) düzeyini belirlemek açılarından oldukça yararlıdır.

TNSA-2003 kapsamında sadece başından en az bir evlilik geçmiş kadınlarla görüşme yapıldığı için hiç evlenmemiş kadınların üreme tarihçesine ilişkin bilgi bulunmamaktadır. Ancak, Türkiye'deki doğumların hemen hepsi evlilik içinde gerçekleştiğinden bütün kadınlar için yapılan hesaplamalarda hiç evlenmemiş kadınların hiç doğum yapmadığını varsaymak yanlış olmayacaktır. Evli ve tüm kadınlar arasında ilk yaş gruplarında gözlemlenen büyük farklar bu yaş grubunda doğum yapmadığı varsayılan hiç evlenmemiş olan kadınların sayısının fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 4.6. Canlı doğan ve yaşayan çocuk sayısı

Tüm kadınların ve evli olan kadınların beş yıllık yaş gruplarına göre canlı doğum sayısı (CDS), canlı doğum sayısı ortalaması ve yaşayan çocuk sayısı ortalaması göre dağılımları, Türkiye 2003

Yaş Grubu	Canlı Doğum Sayısı (CDS)												Kadınların Sayısı	Ortalama CDS	Yaşayan çocuk sayısı (ort.)	
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10+	Toplam				
TÜM KADINLAR																
15-19	94.3	4.8	0.6	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	2,003	0.07	0.07
20-24	61.8	22.5	11.5	3.1	0.8	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	2,101	0.59	0.57
25-29	27.9	24.0	28.8	11.2	4.5	2.1	0.5	0.4	0.5	0.0	0.0	0.0	100.0	1,849	1.54	1.48
30-34	13.4	14.8	32.4	20.4	9.2	3.7	2.4	2.0	0.8	0.7	0.2	0.0	100.0	1,622	2.39	2.25
35-39	8.3	9.6	30.4	23.5	12.9	6.0	3.5	2.2	1.3	1.0	1.3	0.0	100.0	1,481	2.93	2.69
40-44	5.3	5.6	28.5	23.3	13.6	8.7	6.1	2.8	2.2	1.3	2.5	0.0	100.0	1,371	3.44	3.11
45-49	4.3	5.8	25.2	21.7	16.5	10.1	5.5	3.7	2.1	1.6	3.7	0.0	100.0	1,089	3.67	3.23
Toplam	36.1	13.4	21.1	13.1	7.0	3.7	2.1	1.3	0.8	0.5	0.8	100.0	11,517	1.84	1.69	
EVLİ KADINLAR																
15-19	51.5	40.8	5.5	1.7	0.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	237	0.59	0.56	
20-24	23.4	44.9	23.2	6.2	1.7	0.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	1,019	1.20	1.15	
25-29	9.4	29.6	36.5	14.2	5.7	2.7	0.7	0.5	0.2	0.0	0.0	100.0	1,435	1.95	1.87	
30-34	4.9	15.1	36.1	22.8	10.4	4.0	2.6	2.6	1.1	0.8	0.2	100.0	1,423	2.65	2.49	
35-39	3.8	8.4	32.2	25.0	13.9	6.5	3.8	2.4	0.4	1.1	1.4	100.0	1,333	3.13	3.88	
40-44	2.3	4.7	29.2	24.8	14.4	9.4	5.8	3.1	5.0	1.4	2.6	100.0	1,223	3.59	3.25	
45-49	2.6	5.6	25.8	22.4	16.5	10.4	5.7	3.7	4.9	1.7	3.5	100.0	1,001	3.75	3.30	
Toplam	8.7	18.5	30.4	19.0	10.1	5.3	3.0	1.9	1.9	0.8	1.2	100.0	7,671	2.64	2.43	

Tablo 4.6, Türkiye’de ortalama bir kadının 1.84 çocuk doğurduğunu göstermektedir. Bu çocuklar arasından araştırma tarihinde hayatta olan çocukların sayısının 1.69 olduğu belirlenmiştir. Bu belirlemeye göre, TNSA-2003 araştırmasındaki cevaplayıcıların doğurduğu çocukların yüzde 6’sı hayatta değildir. Canlı doğan çocuk sayısı doğal aile kurma sürecinin bir sonucu olarak kadının yaşı ile birlikte artmaktadır. Doğurganlık döneminin sonuna gelmiş 45-49 yaş grubundaki kadınların ortalama olarak 3.8 doğum yaptıkları görülmektedir. Yaklaşık 30 yıllık dönemde yüksek doğurganlığın sonucu olarak bu kuşaktaki kadınların yaklaşık yüzde 4’ü 10 ya da daha fazla doğum yapmışlardır. Beklendiği gibi, çocukların hayatta kalma oranları annenin yaşı arttıkça azalmaktadır. Doğurganlık döneminin sonundaki 45-49 yaş grubundaki kadınların ortalama canlı doğan çocuk sayısı ortalama yaşayan çocuk sayısından yaklaşık yarım çocuk fazladır.

Kırkly yaşlarda hiç canlı çocuk doğuramamış kadınların yüzdesi bir kısırlık (primer infertilite) -hiç bir zaman doğum yapamamış kadınlar için- göstergesi olarak da kullanılabilir. Türkiye’de gönüllü olarak çocuk sahibi olmamanın çok karşılaşılan bir tercih olmadığı düşünüldüğünde, doğurganlık döneminin sonunda halen çocuk sahibi olmayan kadınların kısırlık altında olduğunu varsaymak yanlış olmayacaktır. TNSA-2003 sonuçları Türkiye’de kısırlığın düşük olduğunu; 45-49 yaş grubundaki evli kadınlar arasında sadece yüzde 3’ten daha azının hiç canlı doğum yapmadığını göstermektedir. Evli kadınların yüzdesi çocuk sahibi olamayanların oranını göstermektedir.

4.5 Doğum Aralıkları

Bir doğum aralığı ardışık iki canlı doğum arasında geçen dönemi ifade eder. Araştırmalar bir önceki doğumdan hemen sonra (24 ay içinde) doğan çocukların daha uzun süre sonra doğan çocuklara göre daha yüksek hastalık ve ölüm riski taşıdığını göstermektedir. Bunlara ek olarak kısa doğum aralıkları ailedeki diğer çocukları da olumsuz etkilemektedir. Birbirine yakın dönemlerde meydana gelen doğumlar, annenin sağlığını tekrar kazanması için gerekli zamanı tanımadığı gibi, annenin daha önce dünyaya gelen çocuklarıyla ilgilenmesi önünde de engel oluşturur. Ayrıca, anne bir önceki çocuğun emzirilmesi döneminde hamile kalırsa daha önce doğan çocuğun emzirme süresi kısalmaktadır.

Tablo 4.7 araştırmadan önceki beş yılda meydana gelen doğumların bir önceki doğumdan sonra geçen süreye göre yüzde dağılımlarını vermektedir. Sonuçlar, doğumların dörtte üçünün bir önceki doğumdan en az iki yıl sonra meydana geldiğini ve dolayısı ile Türkiye’de doğum aralıklarının nispeten uzun olduğunu göstermektedir. Doğumların yaklaşık yarısı bir önceki doğumdan en az üç yıl sonra meydana gelmektedir. Ortanca doğum aralığı güvenli doğum aralığı olarak kabul edilen en kısa doğum aralığından yaklaşık bir yıl daha uzundur (36 ay). Her ne kadar doğumların çoğunluğu için doğum aralığı güvenli doğum aralığından daha uzun ise de, doğumların yüzde 27’si bir önceki doğumdan hemen sonra, yani 24 ay içinde gerçekleşmiştir.

Genç yaştaki kadınlar ileri yaş gruplarındaki kadınlardan daha kısa doğum aralıklarına sahiptir. Ortanca doğum aralığı 15-19 yaş grubundaki kadınların az sayıdaki doğumu için 23 ay, 30-39 yaş grubundaki kadınların doğumları için ise 45 aydır. Doğum aralıkları çocuğun doğum sırasına göre önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Doğum sırası 2-3 olan çocuklar arasında en kısa doğum aralığı gözlenmektedir. Bir önceki çocuğun hayatta olma durumu ile doğum aralıkları arasında güçlü bir bulunmaktadır: Ortanca doğum aralığı bir önce doğan çocuğun hayatta olması durumunda, bir önceki çocuğun hayatta olmaması durumuna göre 8 ay daha uzundur (sırası ile 36 ay ve 28 ay).

Tablo 4.7 Doğum aralıkları

Seçilmiş temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki beş yıl içinde meydana gelen doğumların son doğumdan bu yana geçen süre itibarı ile yüzde dağılımları, Türkiye 2003

Temel özellik	Son doğumdan bu yana geçen ay sayısı					Toplam	Doğum sayısı	Son doğumdan bu yana kadar geçen ortalama ay
	7-17	18-23	24-35	36-47	48+			
15-19								
20-29	(32.0)	(28.8)	(35.7)	(3.5)	(0.0)	100.0	23	22.8
30-39	16.8	17.6	27.7	13.7	24.3	100.0	1,333	30.2
40+	9.0	9.9	19.9	13.2	48.0	100.0	1,194	44.6
	9.8	7.9	16.6	10.7	55.1	100.0	169	56.1
Doğum sırası								
2-3	12.5	12.3	22.0	13.6	39.6	100.0	1,780	38.8
4-6	13.7	15.4	24.0	12.6	34.2	100.0	656	33.0
7+	15.6	18.6	33.2	11.5	21.2	100.0	283	28.0
Bir önceki çocuğun cinsiyeti								
Erkek	13.7	13.7	22.2	13.6	36.8	100.0	1,352	36.2
Kadın	12.4	13.7	25.1	12.7	36.0	100.0	1,368	35.4
Bir önceki çocuğun hayatta olma durumu								
Yaşıyor	12.1	13.6	23.9	13.1	37.3	100.0	2,565	36.2
Ölmüş	29.0	15.5	19.5	14.8	21.2	100.0	154	27.6
Yerleşim Yeri								
Kent	11.2	12.1	22.6	12.9	41.1	100.0	1,704	39.4
Kır	16.2	16.3	25.3	13.6	28.5	100.0	1,016	31.4
Bölge								
Batı	9.5	12.1	20.1	10.5	47.8	100.0	782	45.0
Güney	12.8	10.1	24.6	14.8	37.7	100.0	362	38.0
Orta	11.3	12.0	18.9	13.2	44.5	100.0	497	41.2
Kuzey	12.3	12.9	22.1	14.7	38.1	100.0	175	37.8
Doğu	17.5	17.5	29.2	14.5	21.3	100.0	903	29.3
NUTS 1 Bölgesi								
İstanbul	6.8	10.7	24.2	11.0	47.3	100.0	362	45.0
Batı Marmara	5.9	8.3	16.5	11.9	57.5	100.0	67	56.3
Ege	13.8	11.1	12.3	9.3	53.6	100.0	215	50.4
Doğu Marmara	14.4	18.1	18.8	12.7	36.0	100.0	202	34.4
Batı Anadolu	9.0	10.8	22.2	13.1	44.8	100.0	231	42.4
Akdeniz	12.8	10.1	24.6	14.8	37.7	100.0	362	38.0
Orta Anadolu	10.3	12.4	19.8	11.6	46.0	100.0	149	41.6
Batı Karadeniz	14.7	10.9	20.2	11.1	43.0	100.0	132	39.3
Doğu Karadeniz	9.1	15.5	20.4	18.4	36.6	100.0	96	39.0
Kuzeydoğu Anadolu	16.3	15.4	24.4	15.6	28.3	100.0	142	32.4
Ortadoğu Anadolu	18.0	19.2	26.4	11.4	25.0	100.0	233	29.0
Güneydoğu Anadolu	17.6	17.4	31.7	15.6	17.7	100.0	529	28.6
Eğitim								
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	18.4	18.0	29.5	12.8	21.3	100.0	925	28.0
İlköğretim birinci kademe	11.3	12.2	21.7	12.6	42.2	100.0	1,389	39.7
İlköğretim ikinci kademe	3.9	9.2	19.2	16.3	51.4	100.0	151	48.7
Lise ve üzeri	8.6	9.1	15.5	15.7	51.1	100.0	254	48.6
Toplam	13.1	13.7	23.6	13.2	36.4	100.0	2,720	35.8

Not: İlk doğumlar hariç tutulmuştur. Çoklu doğumlar için doğum aralığı canlı doğumla biten bir önceki gebelikten itibaren geçen ay sayısıdır.

Not: Parantez içinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

Tablo 4.7, kentsel alanlarda ortanca doğum aralığının 39 ay, kırsal alanlarda ise 31 ay olduğunu göstermektedir. En uzun doğum aralığının gözlemlendiği Batı (45 ay) ile en kısa doğum aralığının gözlemlendiği Doğu (29 ay) arasındaki farklılık 16 aydır. Bu bulgularla uyumlu olarak Doğu’da yer alan NUTS 1 bölgelerinde ortanca doğum aralığı yaklaşık 30 aydır. Kadının eğitim düzeyi ve ortalama doğum aralıkları arasında açık bir ilişki bulunmaktadır. Ortanca doğum aralığı lise mezunu ve daha fazla eğitim almış kadınlarda dört senenin üzerinde iken, hiç eğitimi olmayan kadınlarda ortanca doğum aralığı güvenli olarak kabul edilen doğum aralığının çok az üzerindedir.

4.6. İlk Doğumda Anne Yaşı

Çocuk doğurmanın başladığı yaş anne ve çocuğun sağlığı ve yaşam kalitesi açısından olduğu kadar genel olarak toplum için de önemli demografik sonuçlar doğurur. Bir çok ülkede ilk doğumların ertelenmesinin toplam doğurganlık hızının azalması üzerinde etkili olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 4.8, kadınların araştırma tarihindeki yaşlarına göre ilk doğumdaki yaşlarının dağılımını vermektedir. Yirmi beş yaş altındaki kadınların yarısından fazlasının araştırma tarihine kadar doğum yapmamış olması nedeniyle bu kadınlar için ortanca ilk doğum yaşı hesaplanamamıştır. Tablo 4.8’deki sonuçlar, Türkiye’de kadınların ilk doğum yaşlarında düzenli bir yükselmenin olduğunu göstermektedir. Genç yaş gruplarındaki kadınlar arasında ilk doğumlarını 15-19 yaş grubunda yapma olasılığı yaşlı kuşaklara göre daha azdır. Örneğin, 45-49 yaş grubundaki kadınları yüzde 38’i 20 yaşından önce anne olmuş iken, 25-29 yaş grubundaki kadınların sadece yüzde 28’i 20 yaşından önce anne olmuşlardır. Ortanca ilk doğum yaşına bakıldığında, 45-49 yaş grubundaki kadınlar arasında 21 olan ortanca ilk doğum yaşının 25-29 yaş grubundaki kadınlar arasında 23’e yükseldiği görülmektedir. Ortanca ilk doğum yaşında gözlemlenen kuşak farklılıkları, aynı dönem için, ortanca ilk evlenme yaşında da görülmektedir (bakınız Bölüm 7).

Yaş	Doğum yapmış olan kadınların yüzdesi					Doğum yapmamış kadınların yüzdesi	Kadın Sayısı	Ortanca ilk doğum yaşı
	15	18	20	22	25			
15-19	0.2	NA	NA	NA	NA	94.3	2,003	a
20-24	0.4	7.8	21.1	NA	NA	61.8	2,101	a
25-29	1.0	12.2	27.5	42.9	63.5	27.9	1,849	22.9
30-34	0.9	13.5	30.0	50.0	69.9	13.4	1,622	22.0
35-39	1.4	14.0	32.2	52.1	71.7	8.3	1,481	21.7
40-44	2.7	19.7	39.7	58.9	79.3	5.3	1,371	20.9
45-49	2.2	17.3	37.5	59.1	79.4	4.3	1,089	21.1

NA = Uygun değil
a= x ile x+4 yaş grubundaki kadınların yüzde 50’sinden azı x yaşından önce doğum yapmış olduğu için hesaplama yapılamamıştır.

Tablo 4.9, yaş gruplarına göre oluşturulan kuşaklara göre seçilmiş değişkenlere göre ortalama ilk doğum yaşı vermektedir. Ortanca ilk doğum yaşları her gruptaki kadınların en az yarısının doğum yapmış olması koşulunu sağlayacak biçimde, 25-49 yaş grubundaki kadınlar için hesaplanmıştır. Türkiye için 25-49 yaş grubundaki kadınlar için ortalama ilk doğum yaşı yaklaşık 22'dir. Ancak alt gruplara bakıldığında ilk anne olma yaşının belirgin bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Kentsel alanlarda yaşayan kadınlar ilk doğumlarını kırdaki yaşayan kadınlara göre bir yıl daha geç yapmaktadırlar. Ortalama olarak Doğu'daki kadınlar Batı'daki kadınlardan bir buçuk yıl daha erken anne olmaktadır. Eğitime göre bakıldığında, ilköğretimin ikinci basamağını tamamlamış kadınların ortalama ilk doğum yaşının ilkokulun birinci basamağını tamamlamamış ve eğitimsiz kadınlara göre iki yıl daha büyük olduğu görülmektedir.

Tablo 4.9 Temel özelliklere göre ortalama ilk doğum yaşı						
Araştırma tarihindeki yaşa ve bazı temel özelliklere göre 25-49 yaşındaki kadınlar arasında ortalama ilk doğum yaşı, Türkiye 2003						
Temel özellik	Yaş					25-49 yaşındaki kadınlar
	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	
Yerleşim Yeri						
Kent	23.2	22.2	22.1	21.1	21.4	22.1
Kır	22.2	21.7	21.0	20.6	20.4	21.1
Bölge						
Batı	23.3	22.3	22.3	21.4	21.4	22.2
Güney	23.0	22.3	22.9	22.2	22.2	22.4
Orta	22.7	21.8	20.8	20.5	20.5	21.2
Kuzey	23.4	22.5	22.4	20.9	20.9	22.2
Doğu	22.0	21.0	20.4	19.9	19.9	20.8
NUTS 1 Bölgesi						
İstanbul	23.5	22.8	22.0	21.0	21.5	22.3
Batı Marmara	24.0	22.0	21.5	21.8	21.0	22.0
Ege	23.7	22.4	22.3	21.2	20.8	22.1
Doğu Marmara	23.7	21.7	22.2	20.6	21.5	21.7
Batı Anadolu	22.4	21.7	21.5	22.1	21.2	22.0
Akdeniz	23.0	22.3	22.9	21.6	22.2	22.4
Orta Anadolu	23.0	21.6	20.4	19.8	21.2	20.6
Batı Karadeniz	22.0	22.6	22.0	21.5	20.2	21.8
Doğu Karadeniz	22.7	22.4	21.5	21.0	20.9	21.9
Kuzeydoğu Anadolu	23.4	21.0	21.0	20.9	20.4	21.1
Ortadoğu Anadolu	21.8	21.4	19.9	20.4	20.1	20.9
Güneydoğu Anadolu	21.7	20.7	20.4	19.5	19.2	20.6
Eğitim						
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	20.4	20.3	20.6	20.2	20.2	20.1
İlköğretim birinci kademe	21.6	21.4	21.1	20.9	20.9	20.2
İlköğretim ikinci kademe	22.2	22.8	22.3	22.1	22.1	22.3
Lise mezunu ve üstü	a	26.9	25.3	24.5	24.5	a
Toplam	22.9	21.9	21.7	20.9	21.1	21.8
Not: 25 yaşına gelmemiş kadınların önemli bir bölümü henüz çocuk doğurmadıklarından halen 15-19 ve 20-24 yaşlarında olan kadınlar için ortalama hesaplanamamaktadır.						
^a Lise ve üzeri eğitim almış kadınlarda ortalama ilk doğum yaşının 25'ten yüksek olması nedeniyle bu gruptaki kadınlar için 25-29 ve 25-49 yaş gruplarının ortancaları hesaplanamamaktadır.						

4.7 Adölesan Doğurganlık ve Annelik

Adölesan anne ve adölesan annelerden olan çocukların yüksek derecede hastalık ve ölüm riski taşımaları nedeniyle, adölesan doğurganlık önemli bir sağlık sorunu olarak görülmektedir. Kadınların adölesan dönemde anne olmasının kadının eğitimine devam edememesi, yani eğitim yaşamlarının engellenmesi gibi sosyal sonuçları da bulunmaktadır.

TNSA-2003 sonuçlarından elde edilen 15-19 yaş grubunda anne olmuş ve ilk çocuklarına gebe olan kadınların dağılımı Tablo 4.10'da verilmektedir. Genel olarak, 15-19 yaş grubundaki kadınların yüzde 8'inin doğurganlık davranışına başladığı görülmektedir. Bu kadınların yüzde 6'sı çocuk sahibi olmuş, yüzde 2'si ise araştırma tarihinde ilk çocuklarına gebedir. Bu oran, TNSA-1998'de anne olmuş ya da ilk çocuğuna gebe adölesan oranı olan yüzde 10 değerinin altındadır.

Tablo 4.10, anne olma yüzdesinin adölesan dönemde yaşla birlikte hızla arttığını göstermektedir; 16 yaşında bu oran yüzde 1 iken, 17 yaşında yüzde 3'e, 18 yaşında yüzde 8'e, 19 yaşında ise yüzde 17'ye yükselmektedir. Adölesan doğurganlık seviyesi ile yerleşim yeri arasında belirgin bir ilişki görülmemektedir. Bölgeler arasında en yüksek adölesan doğurganlık oranı Doğu'da (yüzde 9) en düşük oran ise Kuzey'de (yüzde 3) gözlenmektedir. En yüksek adölesan doğurganlığın yüzde 13 ile Ege Bölgesi'nde gözlenmesi şaşırtıcı bir bulgudur. Eğitimle adölesan doğurganlık düzeyi arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. İlköğretimin birinci basamağından daha az eğitim alınmış 15-19 yaş grubundaki kadınların yüzde 15'i anne olmuş ya da ilk çocuklarına hamileyken en az lise eğitimi almış kadınlarda bu oran yüzde 3'e düşmektedir.

Tablo 4.10 Adölesan kadınlarda doğurganlık ve annelik

15-19 yaşlarındaki anne olmuş ya da ilk çocuğuna gebe olan adölesan kadınların temel özelliklere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Temel özellik	Yüzdeler		Çocuk doğurmaya başlayanların yüzdesi	Adölesan kadın sayısı
	Anne olmuş	İlk çocuğuna gebe		
Yaş				
15	0.0	0.2	0.2	388
16	0.9	0.4	1.3	425
17	3.5	1.8	5.3	410
18	8.2	3.2	11.4	412
19	17.2	3.5	20.7	368
Yerleşim Yeri				
Kent	5.6	2.0	7.7	1,302
Kır	5.9	1.3	7.2	712
Bölge				
Batı	5.7	1.4	7.1	572
Güney	6.6	1.3	7.9	286
Orta	6.1	1.4	7.5	501
Kuzey	2.0	0.7	2.7	147
Doğu	6.0	3.1	9.1	505
NUTS 1 Bölgesi				
İstanbul	5.2	2.3	7.5	262
Batı Marmara	5.8	0.0	5.8	61
Ege	11.5	1.2	12.7	195
Doğu Marmara	2.8	0.9	3.7	166
Batı Anadolu	4.9	1.6	6.4	209
Akdeniz	6.6	1.3	7.9	286
Orta Anadolu	4.0	0.6	4.7	129
Batı Karadeniz	4.6	2.1	6.8	127
Doğu Karadeniz	0.5	0.0	0.5	75
Kuzeydoğu Anadolu	3.8	2.3	6.1	98
Ortadoğu Anadolu	6.5	3.0	9.4	139
Güneydoğu Anadolu	6.6	3.5	10.1	270
Eğitim				
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	10.6	3.9	14.5	302
İlköğretim birinci kademe	11.4	2.5	13.9	559
İlköğretim ikinci kademe	1.6	0.7	2.3	888
Lise ve üzeri	1.6	1.4	3.0	313
Toplam	5.7	1.8	7.5	2,003

Not: Hesaplamalarda kullanılan evlenmiş kadınlara ait faktörler nedeniyle son dört kategorideki adölesan kadın sayılarının toplamı tablo toplamına eşit değildir.

Turgay Ünalın, İsmet Koç ve Sabahat Tezcan

Bu bölümde gebeliği önleyici yöntem bilgisi, tutum ve davranışları ile ilgili TNSA-2003 sonuçları sunulmaktadır. Bölümde öncelikle farklı gebeliği önleyici yöntemlere ilişkin bilgi sahibi olma durumu ve geçmişteki ve günümüzdeki yöntem kullanım durumu değerlendirilmektedir. Daha sonra ise, gerek halen takvim yöntemini kullanan kadınların gerekse de başından evlilik geçmiş (evlenmiş) kadınların gebe kalınabilecek döneme ilişkin bilgileri ve tüplerini bağlatmış kadınların tüp ligasyonu işleminin zamanlaması incelenmektedir. Ayrıca, gebeliği önleyici yöntemin temin edildiği kaynak, yöntem seçimi ile ilgili bilgilendirme, gebeliği önleyici yöntem kullanılmaması, yöntem kullanımının bırakılması ve gelecekte gebeliği önleyici yöntem kullanma niyeti gibi konuların da üzerinde durulmaktadır.

5.1 Gebeliği Önleyici Yöntemler Hakkında Bilgi

Aile planlaması yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmak hem gebeliği önleyici bir yöntem kullanıp kullanmama kararı hem de hangi yöntemin kullanılacağı kararı açısından oldukça önemlidir. Doğurganlığın kontrolüne ilişkin olarak bilgi sahibi olunması bu yöntemlere ulaşılması ve daha sonra da uygun bir gebeliği önleyici yöntemin zamanında ve etkili olarak kullanılması için oldukça önemli bir adımdır. Gebeliği önleyici yöntemlere ilişkin bilgi konusunda veri elde etmek amacıyla TNSA-2003'te cevaplayıcılara önce çiftlerin gebeliği erteleyici veya önleyici olarak kullanabilecekleri yolları veya yöntemlerin neler olduğunu söylemeleri istenmiştir. Eğer cevaplayıcının soru kağıdında listelenmiş yöntemlerden söylemedikleri varsa, görüşmeci yöntemi kısaca açıklamış ve cevaplayıcının bu yöntemi bilip bilmediğini sormuştur. Bu yaklaşım kullanılarak modern ve geleneksel yöntemler için bilinme durumu saptanmıştır. Cevaplayıcı tarafından listede olmayan diğer geleneksel veya folklorik yöntemler beyan edilmişse bunlar da kaydedilmiştir. Bu yöntemlerin ne kadar iyi bilindiğine ilişkin sorular sorulmamıştır (örneğin, cevaplayıcının belirli bir yöntemin nasıl kullanılacağını bilip bilmediği). Bu nedenle, sunulan analizlerde bir aile planlaması yönteminin bilinmesi basit olarak o yöntemin duyulmuş olmasını ifade etmektedir.

Tablo 5.1'de evlenmiş ve evli kadınlar arasında gebeliği önleyici yöntem bilgisinin düzeyine ilişkin bulgular tüm yöntemler için sunulmaktadır. Evlenmiş ve evli kadınların neredeyse tamamı en az bir aile planlaması yöntemini bilmektedir. Yine görüşme yapılan kadınların neredeyse tamamı en az bir modern yöntem bildiklerini ifade etmişlerdir. Evlenmiş kadınlar arasında modern gebeliği önleyici yöntemlerden en fazla bilinenleri RİA (yüzde 98), hap (yüzde 98), kondom (yüzde 90), tüp ligasyonu (yüzde 90) ve enjeksiyon (yüzde 82) yöntemleri iken, en az bilinen modern yöntemler kadın kondomu (yüzde 14) ve acil korunma hapıdır (yüzde 16). Benzer şekilde, evli kadınlar arasında gebeliği önleyici modern

yöntemlerden en fazla bilinenleri RİA (yüzde 98), hap (yüzde 98), kondom (yüzde 90), tüp ligasyonu (yüzde 90) ve enjeksiyon (yüzde 83) yöntemleri iken, en az bilinen modern yöntemler kadın kondomu (yüzde 13) ve acil korunma hapıdır (yüzde 16). Geleneksel yöntemler arasında geri çekme en fazla bilinen yöntemdir (hem evlenmiş hem de evli kadınlarda yüzde 94). Ortalama bilinen yöntem sayısı, aile planlaması yöntemlerinin ne kadar yaygın olarak bilindiğini gösteren kaba bir göstergedir. Evlenmiş ve evli kadınların ortalama olarak bildikleri yöntem sayısı 8.5'dir.

Tablo 5.1 Gebeliği önleyici yöntem bilgisi		
Herhangi bir yöntem bilen evlenmiş kadınların ve evli kadınların yöntemlere göre yüzdeleri, Türkiye 2003		
Yöntem	Evlenmiş kadın	Evli kadın
Herhangi bir yöntem	99.7	99.8
Herhangi bir modern yöntem	99.5	99.5
Tüp ligasyonu	89.7	89.8
Erkeğin kanallarının bağlanması	40.2	40.2
Hap	97.8	97.8
RİA	98.2	98.3
Enjeksiyon	82.1	82.5
İmplant	43.0	43.3
Kondom	89.7	90.0
Kadın kondomu	13.5	13.4
Diyafram	45.6	45.7
Acil korunma hapı	16.2	16.1
Herhangi bir geleneksel yöntem	97.7	97.7
Takvim	49.7	49.7
Geri çekme	93.7	93.9
Emzirme	84.1	84.3
Diğer geleneksel yöntemler	8.2	8.1
Ortalama bilinen yöntem sayısı	8.5	8.5
Kadın sayısı	8,075	7,672

Tablo 5.2 temel özelliklere göre herhangi bir yöntem ve herhangi bir modern yöntem bilen evli kadınların yüzdelerini göstermektedir. Yüzde 98 ile 100 arasında değişmekle birlikte, ele alınan çeşitli temel özelliklere bağlı olmaksızın evli kadınların neredeyse tamamı herhangi bir yöntem veya herhangi bir modern yöntem bilmektedir.

Tablo 5.2 Temel özelliklere göre gebeliği önleyici yöntem bilgisi

Temel özelliklere göre en az bir yöntem bilen ve en az bir modern yöntem bilen evli kadınların yüzdeleri, Türkiye 2003

Temel özellik	Herhangi bir yöntem bilen	Herhangi bir modern yöntem bilen ¹	Kadın sayısı
Yaş			
15-19	98.4	98.0	237
20-24	99.8	99.5	1,019
25-29	99.9	99.8	1,435
30-34	99.9	99.9	1,423
35-39	99.6	99.6	1,333
40-44	99.8	99.2	1,223
45-49	99.8	99.3	1,001
Yerleşim yeri			
Kent	99.9	99.7	5,437
Kır	99.5	99.0	2,235
Bölge			
Batı	99.9	99.6	3,106
Güney	99.7	99.5	981
Orta	99.6	99.4	1,770
Kuzey	99.8	99.8	561
Doğu	99.7	99.3	1,253
NUTS 1 Bölgesi			
İstanbul	99.9	99.9	1,405
Batı Marmara	99.8	99.1	329
Ege	99.5	98.6	1,079
Doğu Marmara	100.0	100.0	669
Batı Anadolu	100.0	100.0	742
Akdeniz	99.7	99.5	981
Orta Anadolu	99.6	99.4	446
Batı Karadeniz	100.0	100.0	492
Doğu Karadeniz	99.6	99.6	275
Kuzeydoğu Anadolu	99.9	99.5	234
Ortadoğu Anadolu	99.5	98.5	378
Güneydoğu Anadolu	99.7	99.6	642
Eğitim			
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	99.1	98.2	1,664
İlköğretim birinci kademe	100.0	99.9	4,158
İlköğretim ikinci kademe	100.0	100.0	570
Lise ve üzeri	100.0	99.9	1,280
Toplam	99.8	99.5	7,672

¹Tüp ligasyonu, erkeğin kanallarının bağlanması, hap, RİA, enjeksiyon, implant, kondom, kadın kondomu, diyafram ve acil korunma hapını içermektedir

5.2 Gebeliği Önleyici Yöntemlerin Kullanılmış Olması

TNSA-2003'te kadınların doğurgan çağları boyunca herhangi bir zamanda gebeliği önleyici yöntem kullanıp kullanmadıklarına ilişkin olarak da bilgi toplanmıştır. Bu bilgiyi

elde etmek amacıyla cevaplayıcılara bildiklerini söyledikleri her yöntemi daha önce kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur.

Tablo 5.3 evlenmiş ve evli kadınların daha önce kullanmış olduklarını belirttikleri yöntemlere ve yaşlarına göre yüzdelerini sunmaktadır. Genel olarak, sonuçlar hem evlenmiş hem de evli kadınların yüzde 90'ının daha önce en az bir kez bir aile planlaması yöntemi kullanmış olduklarını göstermektedir. Yaş gruplarına göre incelendiğinde, hem evlenmiş hem de evli kadınlar arasında en düşük aile planlaması yöntemi kullanım yüzdesi 15-19 yaş grubunda gözlenmekte, 25 yaşından sonra ise tüm yaş gruplarında bu yüzde 90 düzeyine ulaşmaktadır.

Tablo 5.3 Gebeliği önleyici yöntemlerin kullanılmış olması																		
Yönteme ve yaşa göre evli kadınlar ve evlenmiş kadınlar arasında gebeliği önleyici yöntemleri kullanmış olan kadınların yüzdeleri, Türkiye 2003																		
Yaş	Modern yöntem											Geleneksel yöntem						
	Herhangi bir yöntem	Herhangi bir modern yöntem	Tüp ligasyonu	Erkeğin kanalının bağlanması	Hap	RIA	Enjeksiyon	İmplant	Kondom	Kadın kondomu	Diyaforam	Acil koruma hapi	Herhangi bir geleneksel yöntem	Takvim	Geri çekme	Emzirme	Diğer geleneksel	Kadın sayısı
EVLENMİŞ KADINLAR																		
15-19	65.0	33.7	0.0	0.0	12.8	8.1	3.6	0.0	20.9	0.0	1.3	0.0	56.9	6.0	54.2	9.3	1.4	238
20-24	82.6	56.7	0.4	0.0	17.0	22.7	4.0	0.2	36.9	0.0	1.6	0.0	66.8	5.8	61.2	11.5	1.0	1,045
25-29	90.8	73.0	2.4	0.0	31.4	38.4	6.9	0.1	42.6	0.0	2.8	0.5	71.8	8.1	65.6	13.5	1.0	1,480
30-34	92.9	79.1	6.1	0.0	35.9	49.4	5.9	0.0	44.5	0.2	4.3	0.6	71.4	7.8	64.8	15.7	1.4	1,489
35-39	91.6	79.0	7.9	0.1	38.9	51.3	4.9	0.0	41.2	0.1	8.2	0.6	70.1	10.9	62.0	16.9	1.9	1,420
40-44	92.8	77.9	10.4	0.1	42.6	50.9	4.6	0.1	31.9	0.0	7.8	1.2	70.0	9.7	61.1	18.9	3.1	1,330
45-49	88.9	74.8	6.4	0.3	45.1	45.6	4.3	0.0	29.4	0.1	10.2	0.7	67.7	12.1	56.7	19.4	4.6	1,073
Toplam	89.6	73.0	5.6	0.1	34.8	42.8	5.2	0.1	37.8	0.1	5.7	0.6	69.5	9.0	62.0	15.8	2.1	8,075
EVLİ KADINLAR																		
15-19	65.0	33.8	0.0	0.0	12.8	8.1	3.6	0.0	21.0	0.0	1.3	0.0	56.8	6.0	54.1	9.3	1.4	237
20-24	82.6	56.6	0.4	0.0	16.8	22.8	3.9	0.2	37.0	0.0	1.6	0.0	67.2	5.7	62.1	11.4	1.1	1,019
25-29	91.3	73.6	2.4	0.0	31.7	38.6	7.1	0.1	43.2	0.0	2.9	0.5	72.2	8.2	66.0	13.7	0.9	1,435
30-34	93.7	79.7	6.2	0.0	35.6	50.2	5.8	0.0	45.1	0.3	4.4	0.5	72.5	7.7	65.8	15.9	1.4	1,423
35-39	92.0	79.3	8.3	0.1	38.5	51.8	5.1	0.0	41.8	0.1	7.9	0.5	71.2	10.6	63.3	17.3	2.0	1,333
40-44	93.4	78.1	10.9	0.1	42.5	50.8	4.6	0.1	32.6	0.0	8.2	1.2	70.6	9.4	62.4	18.9	3.2	1,223
45-49	89.8	75.3	6.5	0.3	45.5	46.1	4.3	0.0	30.1	0.1	9.9	0.7	69.4	12.4	58.3	19.5	4.3	1,001
Toplam	90.0	73.2	5.7	0.1	34.6	42.9	5.2	0.1	38.4	0.1	5.6	0.6	70.3	8.9	63.0	15.9	2.0	7,672

Kadınların yüzde 60'ı daha önce geri çekme yöntemini kullanmış olduklarını ifade etmişlerdir. Hem evlenmiş hem de evli kadınlar arasında modern yöntemler içinde en fazla kullanıldığı ifade edilen yöntem olan RIA'yı (yüzde 43) hap ve kondom (sırasıyla yüzde 35 ve 38) takip etmektedir. Emzirmeyi gebeliği önleyici bir yöntem olarak kullandıklarını söyleyen kadınların oranı yüzde 16'dır. Ancak, bu bulgu, bazı kadınların -sorukağında böyle bir karışıklığı önlemek için yeterince itina gösterilmesine rağmen- emzirmenin bir yöntem olarak kullanılmasını geleneksel emzirme uygulamaları ile karıştırmış olabilecekleri göz önünde bulundurularak bu bulgu ihtiyatla yorumlanmalıdır.

5.3 Gebeliği Önleyici Yöntemlerin Kullanımı

Doğurganlığın temel belirleyicilerinin anlaşılmasını sağlaması ve ulusal aile planlaması programlarının başarısının değerlendirilmesinde çok önemli bir gösterge olması nedenleriyle, aile planlaması yöntemlerinin kullanımına ilişkin veriler TNSA-2003'te toplanan bilgilerin en önemlileri arasındadır.

Tablo 5.4 araştırma sırasında evli olan kadınların halen gebeliği önleyici bir yöntem kullanma durumlarının yaşlarına ve kullandıkları yönteme göre yüzde dağılımlarını göstermektedir. Genel olarak, evli kadınların, yüzde 43'ü modern ve yüzde 29'u da geleneksel bir yöntem olmak üzere toplam yüzde 71'i gebeliği önleyici bir yöntem kullanmakta olduklarını belirtmişlerdir. En fazla kullanıldığı söylenen yöntem yüzde 26 ile geri çekmedir. Modern yöntemler arasında en fazla kullanılan yöntem olan RİA'yı (yüzde 20) kondom (yüzde 11) izlemektedir. Gebeliği önleyici yöntem kullanımı kadının yaşına göre farklılaşmaktadır. Herhangi bir yöntem kullanımı 15-19 yaş grubundaki evli kadınlar arasında en düşük düzeyde iken (yüzde 44), 30-34 yaş grubunda yüzde 81'e kadar yükselmekte ve 45-49 yaş grubunda yüzde 50'ye düşmektedir. Geri çekme yöntemini kullananların yüzdesi 40-44 yaş grubunda en yüksek düzeyine ulaşırken (yüzde 50) RİA kullananların yüzdesinin en yüksek olduğu yaş grubu 30-34'dür (yüzde 26).

Tablo 5.4 Gebeliği önleyici yöntemlerin halen kullanımı

Halen kullanılan gebeliği önleyici yönteme ve yaşa göre evli kadınların yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Yaş	Modern yöntem										Geleneksel yöntem					Toplam	Kadın sayısı
	Her- han- gi bir modern yön- tem	Her- han- gi bir mo- dern yön- tem	Tüp ligas- yonu	Erke- ğin kanal- larının bağ- lan- ması	Hap	RIA	En- jek- si- yon	Kon- dom	Diyaf- ram	Her- hangi bir gele- neksel yöntem	Tak- vim	Geri çek- me	Em- zir- me	Di-ğer gele- nek- sel yön- tem	Halen kullan- mıyor		
15-19	44.3	16.9	0.0	0.0	4.0	6.2	0.3	6.4	0.0	27.5	1.8	24.8	0.8	0.0	55.7	100.0	237
20-24	59.2	31.4	0.4	0.0	5.0	15.8	0.7	9.2	0.4	27.9	0.6	25.7	1.5	0.1	40.8	100.0	1,019
25-29	74.8	47.2	2.4	0.0	7.4	23.1	0.4	13.4	0.5	27.6	0.7	25.7	0.9	0.2	25.2	100.0	1,435
30-34	80.9	51.6	6.2	0.0	5.9	25.6	0.5	13.0	0.5	29.3	0.8	27.7	0.6	0.2	19.1	100.0	1,423
35-39	80.7	51.2	8.3	0.1	4.3	25.1	0.6	12.0	0.9	29.4	1.0	27.8	0.3	0.4	19.3	100.0	1,333
40-44	76.4	44.6	10.9	0.1	3.3	19.2	0.1	10.0	1.0	31.8	1.6	29.5	0.1	0.6	23.6	100.0	1,223
45-49	49.9	25.8	6.5	0.3	1.3	11.1	0.0	5.7	0.9	24.2	2.1	20.9	0.0	1.2	50.1	100.0	1,001
Toplam	71.0	42.5	5.7	0.1	4.7	20.2	0.4	10.8	0.6	28.5	1.1	26.4	0.6	0.4	29.0	100.0	7,672

Not: Birden fazla yöntem kullanılıyorsa, en etkili olanı halen kullanılan yöntem olarak kabul edilmiştir.

Tablo 5.5 gebeliği önleyici yöntem kullanımının yerleşim yerine, bölgeye, eğitim düzeyine ve yaşayan çocuk sayısına göre farklılaştığını göstermektedir. Kentlerde yaşayan evli kadınlar arasında herhangi bir gebeliği önleyici yöntem kullanımı kırsal alanlarda yaşayan kadınlardan daha yaygındır (yüzde 74'e karşılık yüzde 65). Yöntem kullanımının en düşük olduğu bölge Doğu (yüzde 58), en yüksek olduğu bölgeler ise Batı ve Orta bölgeleridir (yüzde 74). NUTS 1 bölgelerine göre incelendiğinde, halen gebeliği önleyici yöntem kullanımının en düşük olduğu yer Güneydoğu Anadolu (yüzde 56) en yüksek olduğu yer ise Batı Anadolu'dur (yüzde 79).

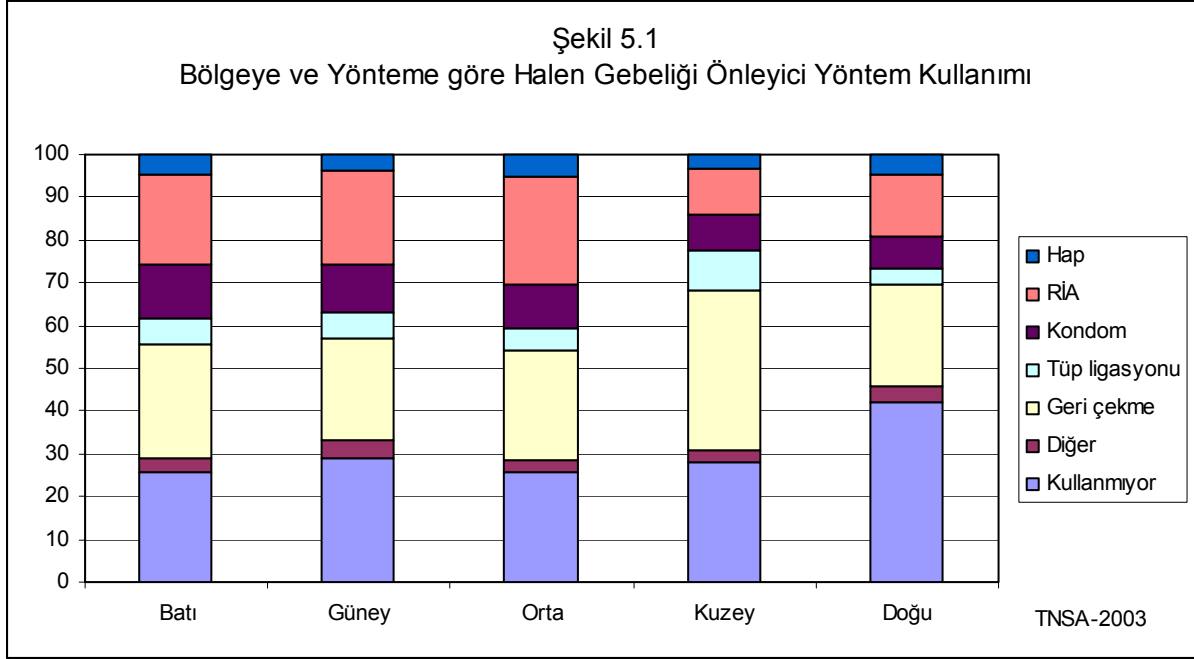
Tablo 5.5 Temel özelliklere göre halen kullanılan gebeliği önleyici yöntem

Temel özelliklere ve halen kullanılan gebeliği önleyici yöntemlere göre evli kadınların yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Temel özellik	Her-han-gi bir yön-tem	Her-han-gi bir modern yön-tem	Modern yöntem							Her-han-gi bir gele-neksel yön-tem	Geleneksel yöntem				Top-lam	Kadın sayısı	
			Tüp ligas-yonu	Erke-ğin kanal-bağlan-ması	Hap	RIA	En-jek-si-yon	Kon-dom	Diyaf-ram		Tak-vim	Geri çek-me	Em-zirme	Diğer gele-nek-sel yön-tem			Halen kullan-mıyor
Yerleşim yeri																	
Kent	73.6	45.8	5.9	0.1	5.0	21.5	0.4	12.1	0.8	27.8	1.2	25.7	0.5	0.4	26.4	100.0	5,437
Kır	64.5	34.4	5.1	0.0	3.9	17.2	0.3	7.4	0.4	30.1	0.8	28.1	0.9	0.3	35.5	100.0	2,235
Bölge																	
Batı	74.2	45.7	6.1	0.1	4.8	21.0	0.2	12.7	0.8	28.6	1.2	26.6	0.2	0.6	25.8	100.0	3,106
Güney	70.8	44.8	6.1	0.1	3.9	21.9	0.5	11.3	1.0	26.0	1.4	23.6	0.8	0.2	29.2	100.0	981
Orta	74.2	46.6	5.0	0.0	5.3	25.2	0.4	10.2	0.5	27.6	1.2	25.7	0.4	0.3	25.8	100.0	1,770
Kuzey	71.9	32.5	9.4	0.0	3.1	10.8	0.0	8.3	0.8	39.4	1.5	37.5	0.2	0.2	28.1	100.0	561
Doğu	57.9	31.4	3.7	0.0	4.9	14.3	1.0	7.4	0.2	26.5	0.5	24.0	1.8	0.3	42.1	100.0	1,253
NUTS 1 Bölgesi																	
İstanbul	76.1	45.9	6.0	0.0	5.5	21.6	0.2	11.9	0.7	30.2	1.5	27.8	0.3	0.7	23.9	100.0	1,405
Batı Marmara	77.9	43.6	5.9	0.0	3.2	19.7	0.2	13.9	0.7	34.3	1.7	31.0	0.8	0.8	22.1	100.0	329
Ege	70.2	45.0	5.6	0.3	5.1	20.5	0.0	12.9	0.7	25.2	0.7	24.0	0.2	0.3	29.8	100.0	1,079
Doğu Marmara	72.0	45.4	6.0	0.1	5.7	21.4	0.3	11.0	0.9	26.6	0.4	25.2	0.2	0.8	28.0	100.0	669
Batı Anadolu	79.3	51.4	4.9	0.0	4.8	27.6	0.7	12.5	0.8	28.0	1.8	25.7	0.5	0.0	20.7	100.0	742
Akdeniz	70.8	44.8	6.1	0.1	3.9	21.9	0.5	11.3	1.0	26.0	1.4	23.6	0.8	0.2	29.2	100.0	981
Orta Anadolu	72.1	46.3	5.8	0.0	4.8	26.2	0.0	9.2	0.3	25.8	1.3	24.0	0.3	0.3	27.9	100.0	446
Batı Karadeniz	71.8	38.1	9.7	0.0	3.7	15.7	0.2	8.0	0.8	33.7	0.6	32.4	0.2	0.5	28.2	100.0	492
Doğu Karadeniz	70.7	26.2	5.7	0.0	2.2	9.2	0.0	8.5	0.6	44.5	2.3	41.9	0.0	0.3	29.3	100.0	275
Kuzeydoğu Anadolu	64.5	34.1	3.3	0.0	4.7	17.1	1.7	7.0	0.3	30.4	0.8	26.1	2.0	1.4	35.5	100.0	234
Ortadoğu Anadolu	57.2	31.8	3.1	0.0	5.5	15.5	0.5	7.0	0.2	25.3	0.3	24.8	0.2	0.0	42.8	100.0	378
Güneydoğu Anadolu	55.9	30.1	4.1	0.0	4.6	12.5	0.9	7.9	0.1	25.9	0.5	22.7	2.6	0.0	44.1	100.0	642
Eğitim																	
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	56.7	29.9	6.5	0.0	3.9	13.4	0.7	4.5	0.8	26.9	0.4	24.8	1.1	0.6	43.3	100.0	1,664
İlköğretim birinci kademe	74.7	43.4	5.9	0.1	4.1	22.5	0.3	9.7	0.7	31.3	1.0	29.3	0.6	0.4	25.3	100.0	4,158
İlköğretim ikinci kademe	77.4	50.8	4.8	0.3	7.3	25.2	0.0	13.0	0.3	26.5	0.3	25.6	0.4	0.2	22.6	100.0	570
Lise ve üzeri	74.5	52.2	4.1	0.1	6.5	19.4	0.3	21.3	0.5	22.4	2.9	19.3	0.1	0.1	25.5	100.0	1,280
Yaşayan çocuk sayısı																	
0	18.2	8.5	0.2	0.0	2.7	0.3	0.2	5.0	0.0	9.7	0.8	8.9	0.0	0.0	81.8	100.0	680
1-2	77.7	46.8	3.2	0.0	5.8	22.6	0.3	14.4	0.6	30.8	1.4	28.6	0.5	0.2	22.3	100.0	4,006
3-4	77.9	46.9	9.9	0.1	3.8	23.5	0.2	8.1	1.2	31.0	0.9	28.7	0.8	0.6	22.1	100.0	2,227
5+	62.4	36.8	11.5	0.1	3.6	15.8	1.1	4.7	0.1	25.6	0.3	23.5	0.8	1.0	37.6	100.0	759
Toplam	71.0	42.5	5.7	0.1	4.7	20.2	0.4	10.8	0.6	28.5	1.1	26.4	0.6	0.4	29.0	100.0	7,672

Not: Birden fazla yöntem kullanılıyorsa, en etkili olanı halen kullanılan yöntem olarak kabul edilmiştir.

Halen aile planlaması kullanım düzeyi okula gitmemiş veya ilkokulu bitirmemiş kadınlar arasında yüzde 57 iken ilkokul mezunu kadınlar arasında belirgin bir artış göstererek yüzde 75'e çıkmakta ve daha üst düzey eğitim gruplarında da yüzde 70 düzeyinde kalmaktadır. Gebeliği önleyici yöntem kullanımı bir kadının sahip olduğu yaşayan çocuk sayısı ile de ilişkilidir. Çocuğu olmayan evli kadınların yüzde 18'i aile planlamasını erteleme amaçlı olarak kullanmaktadır. Kullanım düzeyi 1-4 çocuğu olan kadınlar arasında yüzde 78'e çıkmakta, beş veya daha fazla çocuğu olan kadınlar arasında ise yüzde 62'ye düşmektedir.

Şekil 5.1 bölgelere göre en fazla kullanılan yöntemlerin yüzdelerini göstermektedir. Geri çekme yönteminin kullanımı Güney bölgesinde yüzde 24 iken, Kuzey bölgesinde yüzde 38'dir. Hap ve RİA için en düşük kullanım yüzdeleri Kuzey bölgesinde, en yüksek ise Orta bölgededir. Diğer yandan, kondom kullanımının en düşük olduğu bölge Doğu, en yüksek olduğu bölge ise Batı'dır. Tüp ligasyonunun en yaygın olduğu bölge Kuzey, en az yaygın olduğu bölge ise Doğu'dur.

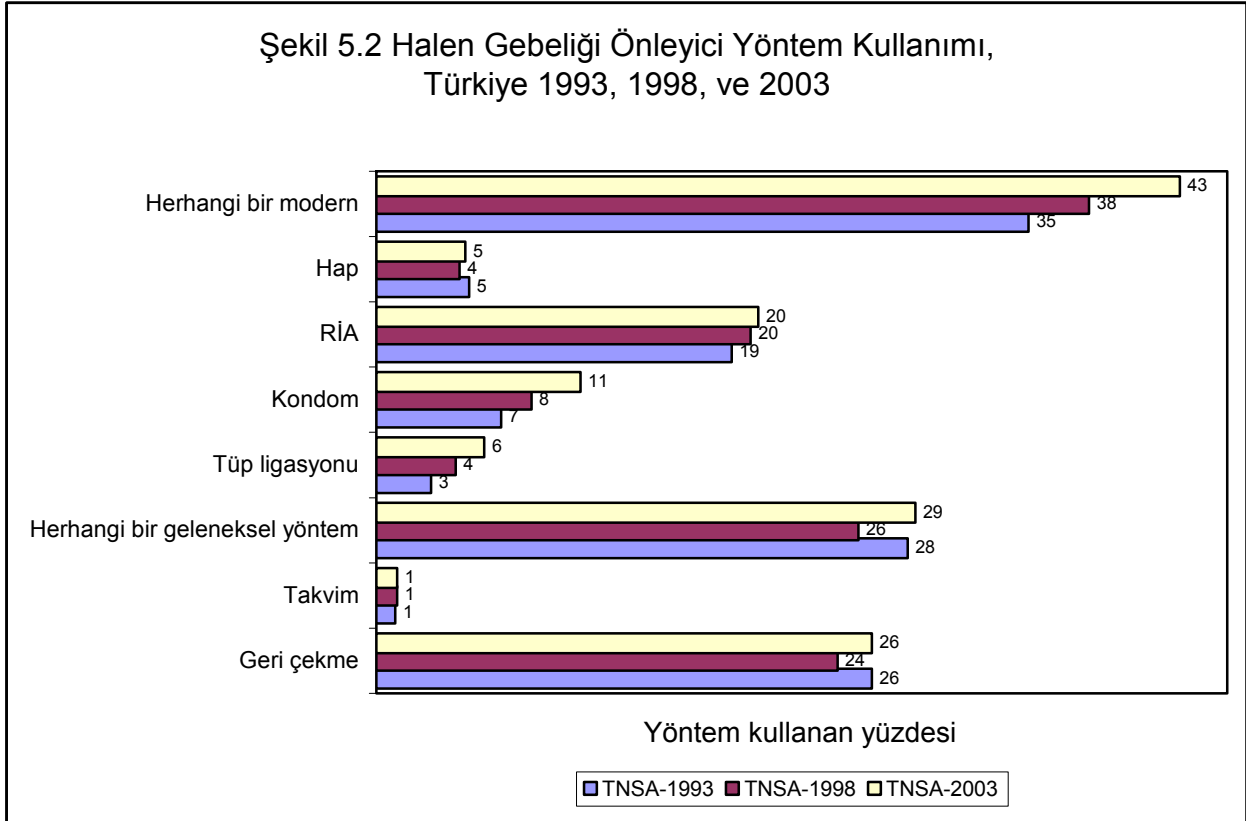
5.4 Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanımındaki Değişmeler

Daha önceki nüfus araştırmalarına ve TNSA-2003'e ilişkin sonuçlar, Türkiye'de son 15 yıl içinde gebeliği önleyici yöntem kullanım düzeyleri ve eğilimlerindeki değişimleri incelemek üzere kullanılabilir. Tablo 5.6 1988 ve 2003 yılları arasında ülke genelindeki aile planlaması yöntemlerinin kullanımındaki değişimleri ortaya koymaktadır. Bulgular Türkiye'de gebeliği önleyici yöntem kullanımının üç araştırma süresi boyunca yüzde 63 civarında seyretmesine karşılık son araştırmada belirgin şekilde artmış olduğunu göstermektedir. Modern yöntemlerin kullanımı da son 15 yıl içinde artarak, 1988'teki yüzde 31 düzeyinden 2003'te yüzde 43'e yükselmiştir. Belirli yöntemlere göre bakıldığında, RİA'nın tüp ligasyonu yönteminin ve kondomun kullanımının bu dönem içinde arttığı, geri çekme yönteminin ise aynı düzeyde kaldığı gözlenmektedir.

Şekil 5.2 de 1993 ve 2003 araştırmaları arasında seçilmiş bazı yöntemlerin kullanımına ilişkin değişimleri ortaya koymaktadır. Veriler ayrıca geleneksel yöntem kullanım düzeyinin neredeyse değişmeden aynı kaldığını gösterirken, 1993'ten bu yana modern yöntem kullanım düzeyinde sürekli bir artışın yaşandığını göstermektedir (1993'te yüzde 35'ten 2003'te yüzde 43'e). Modern yöntem kullanımındaki değişimin boyutu özellikle

TNSA-2003'ten önceki beş yıl içerisinde daha hızlı olmuştur. Bu dönem içindeki artışın önemli bir bölümü tüp ligasyonu ve kondom kullanımındaki artışların sonucudur.

Tablo 5.6 Gebeliği önleyici yöntem kullanımındaki değişmeler				
Halen kullanılan gebeliği önleyici yöntemlere göre evli kadınların yüzde dağılımı, TNSA-1988, TNSA-1993, TNSA-1998, and TNSA-2003				
Gebeliği önleyici yöntem	TNSA-1988	TNSA-1993	TNSA-1998	TNSA-2003
Herhangi bir yöntem	63.4	62.6	63.9	71.0
Herhangi bir modern yöntem	31.0	34.5	37.7	42.5
Hap	6.2	4.9	4.4	4.7
RİA	14.0	18.8	19.8	20.2
Kondom	7.2	6.6	8.2	10.8
Tüp ligasyonu	1.7	2.9	4.2	5.7
Diğer modern yöntemler	2.0	1.3	1.1	1.1
Herhangi bir geleneksel yöntem	32.3	28.1	26.1	28.5
Takvim	3.5	1.0	1.1	1.1
Geri çekme	25.7	26.2	24.4	26.4
Diğer geleneksel yöntemler	3.1	0.9	0.6	1.0
Halen yöntem kullanmıyor	36.6	37.4	36.1	29.0
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0

Tablo 5.7’de yerleşim yeri ve bölgelere göre son 10 yıl içerisinde gebeliği önleyici yöntem kullanımındaki değişimler sunulmaktadır. Hem kentsel hem kırsal yerleşim yerlerinin bu dönem boyunca görülen artışta payları bulunmaktadır. Bölgelere göre bakıldığında ise, yıllara göre bazı düzensizlikler görülmektedir. 1993’den 2003’e gelindiğinde, genel olarak, Kuzey bölgesi dışında, tüm bölgelerde modern yöntem kullanımında artış görülmüştür. Geleneksel yöntem kullanımı Kuzey bölgesinde ve özellikle de Doğu’da artış gösterirken diğer bölgelerde önemli değişiklikler gözlenmemiştir.

Tablo 5.7. Yerleşim yeri ve bölgelere göre gebeliği önleyici yöntemlerin halen kullanımındaki değişimler									
Yerleşim yeri ve bölgelere göre halen herhangi bir yöntem kullanan, bir modern yöntem ya da geleneksel yöntem kullanan 15-49 yaşlarındaki evli kadınların yüzde dağılımı, TNSA-1993, TNSA-1998 ve TNSA-2003									
Yerleşim yeri ve Bölge	TNSA-1993			TNSA-1998			TNSA-2003		
	Herhangi bir yöntem	Herhangi bir modern yöntem	Herhangi bir geleneksel yöntem	Herhangi bir yöntem	Herhangi bir modern yöntem	Herhangi bir geleneksel yöntem	Herhangi bir yöntem	Herhangi bir modern yöntem	Herhangi bir geleneksel yöntem
Yerleşim yeri									
Kent	66.2	38.9	27.3	66.7	40.8	25.2	73.6	45.8	27.8
Kır	56.1	26.8	29.3	58.1	31.4	26.0	64.5	34.4	30.1
Bölge									
Batı	71.5	37.3	34.2	70.5	40.5	29.2	74.2	45.7	28.6
Güney	62.8	36.7	26.0	60.3	35.1	24.6	70.8	44.8	26.0
Orta	62.7	36.6	26.1	68.3	42.8	24.7	74.2	46.6	27.6
Kuzey	64.2	29.8	34.4	67.0	35.2	31.5	71.9	32.5	39.4
Doğu	42.3	26.3	16.0	42.0	26.7	15.2	57.9	31.4	26.5
Toplam	62.6	34.5	28.1	63.9	37.7	25.5	71.0	42.5	28.5

5.5 İlk Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanımı Sırasında Sahip Olunan Çocuk Sayısı

Daha önce aile planlaması yöntemi kullanmış olduğunu söyleyen kadınlara ilk defa yöntem kullandıklarında kaç çocuk sahibi oldukları sorulmuştur. Bu bilgiler aile planlaması kullanımının ne ölçüde benimsendiğini göstermesinin yanı sıra, kadınların evlilik yaşantılarının hangi aşamasında ilk kez aile planlaması yöntemlerini kullanmaya başladıklarını göstermesi açısından da oldukça faydalıdır.

Tablo 5.8’de daha önce gebeliği önleyici bir yöntem kullanmış olan evlenmiş kadınların yaş gruplarına ve ilk defa bir yöntem kullandıklarında sahip oldukları çocuk sayılarına göre yüzde dağılımları gösterilmektedir. Genel olarak, evlenmiş kadınların yüzde 24’ü gebeliği önleyici yöntem kullanmaya çocukları olmadan başlamış, yüzde 48’i ise bir çocuk sahibi olduktan sonra ilk kez gebeliği önleyici bir yöntem kullanmışlardır. Aile planlamasına başvurulması genç yaş gruplarındaki kadınlarda daha yaygındır; evlenmiş 15-19 yaş grubundaki kadınların yarısı gebeliği önleyici yöntem kullanmaya çocuk sahibi olmadan önce başlamışken, 45-49 yaş grubundaki kadınlar arasında bu oran sadece yüzde 12’dir. Bu eğilimler genç yaşlardaki kadınların, doğumlarını geciktirmek veya aralarını açmak için, ileri yaşlardaki kadınların ise doğumlarına son vermek amacıyla aile planlamasını giderek daha fazla benimsediklerini göstermektedir.

Tablo 5.8 Gebeliği önleyici ilk yöntem kullanımı sırasında sahip olunan çocuk sayısı								
Evlenmiş ve daha önce bir yöntem kullanmış kadınların ilk gebeliği önleyici yöntem kullanımı sırasında sahip oldukları çocuk sayısına ve yaşa göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003								
Yaş	Gebeliği önleyici ilk yöntem kullanımı sırasında sahip olunan yaşayan çocuk sayısı						Toplam	Kadın sayısı
	0	1	2	3	4+	Bilinmeyen		
15-19	49.8	46.5	3.7	0.0	0.0	0.0	100.0	155
20-24	42.0	49.8	6.2	1.5	0.4	0.2	100.0	863
25-29	35.1	50.6	8.9	3.2	1,9	0.3	100.0	1,343
30-34	25.0	52.1	13.3	4.5	4.7	0.5	100.0	1,383
35-39	17.0	46.3	21.5	7.5	7.2	0.5	100.0	1,301
40-44	14.1	45.4	17.7	11.0	1.3	0.5	100.0	1,234
45-49	12.1	43.3	22.6	9.7	12.1	0.2	100.0	955
Toplam	24.4	48.1	14.9	6.1	6.1	0.4	100.0	7,233

5.6 Gebe Kalınabilecek Döneme İlişkin Bilgi

Doğal aile planlaması yöntemlerinin başarılı bir şekilde kullanımı, büyük ölçüde bir kadının adet döngüsü içerisinde gebe kalma şansının hangi zamanda daha fazla olduğunu iyi anlamış olduğuna bağlıdır. Bu nedenle üreme fizyolojisinin temel olarak anlaşılması, geri çekme ve özellikle de takvim gibi yöntemlerin başarı ile uygulanması için bir ön koşuldur.

Kadınların daha doğurgan oldukları dönemlerinin zamanına ilişkin bilgilerini öğrenmek üzere TNSA-2003'te cevaplayıcılara bir kadının, cinsel ilişkide bulunduğu takdirde, gebe kalma şansının daha fazla olduğu günler olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya olumlu yanıt verenlere, bu zamanın kadının adet kanamasından hemen önce mi, adet kanaması sırasında mı, adet kanamasından hemen sonra mı, yoksa her iki kanamanın ortasında mı olduğu sorulmuştur. Tablo 5.9 takvim yöntemini kullanan ve takvim yöntemi kullanmayan kadınlara ilişkin sonuçları göstermektedir. Evlenmiş kadınlar arasında bir kadının doğurgan olduğu dönemi doğru olarak ifade edenler sadece yüzde 27 iken, kadınların yüzde 29'u doğru zamanın ne olduğunu bilmediklerini söylemiş, geriye kalanlar ise doğru olmayan yanıtlar vermişlerdir. Halen takvim yöntemini kullanmakta olan kadınlar arasında ise doğurgan olunan dönemi doğru olarak ifade edenler yüzde 63 düzeyindedir.

Tablo 5.9 Gebe kalınabilecek döneme ilişkin bilgi

Evlenmiş kadınlar arasında gebe kalınabilecek döneme ilişkin bilginin halen takvim yöntemini kullananlar ve kullanmayanlara göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Beyan edilen gebe kalınabilecek dönem	Takvim yöntemini kullananlar	Takvim yöntemini kullanmayanlar	Evlenmiş kadınlar
Adet kanaması başlangıcından hemen önce	0.0	2.0	2.0
Adet kanaması sırasında	1.3	0.6	0.6
Adet kanamasının sona ermesinden hemen sonra	24.3	20.9	20.9
İki adet kanamasının ortasında	63.2	26.2	26.6
Diğer	6.1	2.7	2.7
Belirli bir zaman yok	2.0	18	17.8
Bilmiyor	3.1	29.6	29.3
Toplam	100.0	100.0	100.0
Kadın sayısı	86	7,989	8,075

5.7 Tüp Ligasyonunun Zamanlaması

Tablo 5.10 kadınların tüp ligasyonu operasyonu sırasındaki yaşlarına ve operasyondan sonra geçen süreye göre yüzde dağılımlarını göstermektedir. Bulgular, TNSA-1998’de olduğu gibi, evlenmiş ve tüplerini bağlatmış kadınların üçte ikisinin operasyonu 25 ile 34 yaşları arasında geçirdiklerini göstermektedir. Tüpleri bağlandığı beyan edilen ortalama yaş ise 31.6’dır (TNSA-1993’te 31.8 ve TNSA-1998’de 31.7).

Tablo 5.10 Tüp ligasyonunun zamanlaması

Evlenmiş kadınlar arasında tüp ligasyonu işleminden araştırma tarihine kadar geçen süreye ve tüp ligasyonu işlemi sırasında kadının yaşına göre yüzde dağılımı ve tüp ligasyonu yaptıran ortalama yaş, Türkiye 2003

Geçen süre (yıl)	Tüp ligasyonu işlemi sırasındaki yaş						Toplam	Kadın sayısı	Ortalama yaş ¹
	<25	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49			
<2	8.8	29.9	40.5	15.1	5.6	0.0	100.0	82	30.9
2-3	4.0	23.0	28.4	35.7	7.2	1.7	100.0	100	32.5
4-5	7.3	11.3	42.1	27.8	11.5	0.0	100.0	50	33.3
6-7	8.1	15.9	41.6	28.9	5.5	0.0	100.0	64	32.4
8-9	(13.6)	(18.1)	(46.6)	(21.7)	(0.0)	(0.0)	100.0	40	(32.0)
10+	9.7	49.7	28.6	12.0	0.0	0.0	100.0	113	a
Toplam	8.1	28.2	35.7	22.9	4.7	0.4	100.0	449	31.6

a = Bazı kadınların kapsam dışında kalması nedeniyle hesaplanmamıştır.

¹ Bazı kadınların dışarıda kalmasına ilişkin sorunları önlemek amacıyla ortalama yaş sadece 40 yaşından önce tüp ligasyonu yaptırmış kadınlar için hesaplanmıştır.

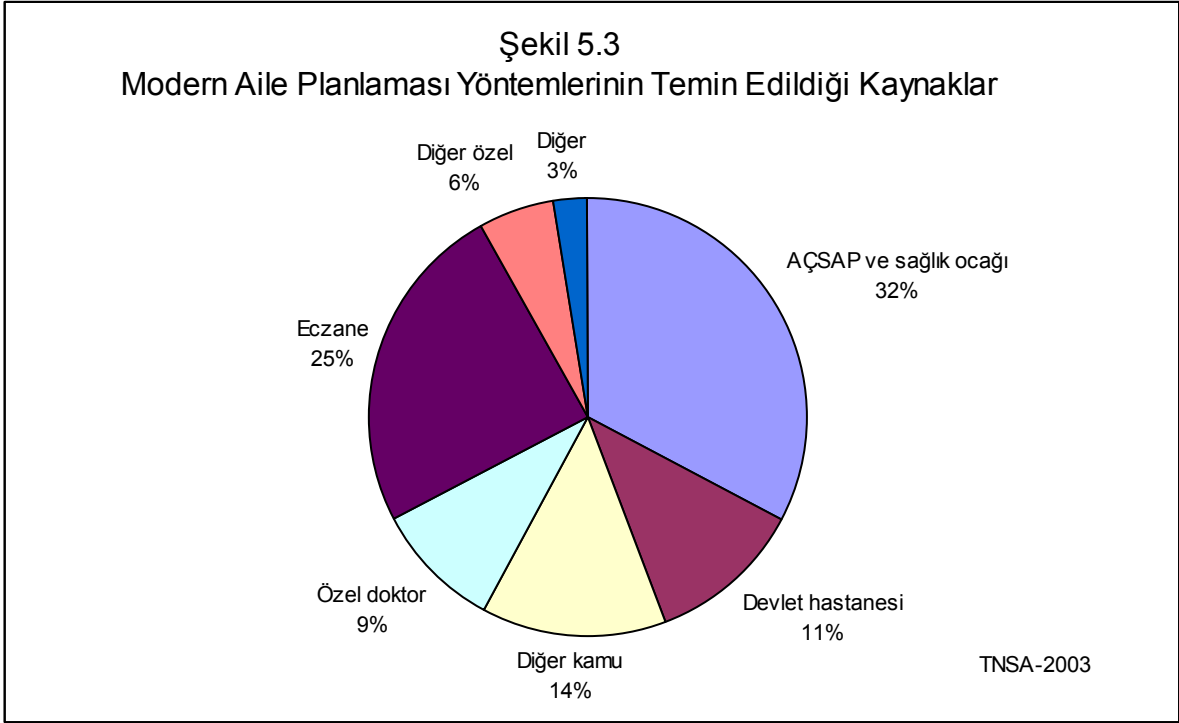
Not: Parantez içinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

5.8 Aile Planlaması Yöntemlerinin Kaynakları

Tablo 5.11’de halen kullanılan yöntemlerin en son olarak temin edildiği kaynak verilmektedir. Modern yöntemlerin temin edildiği kaynaklar, aile planlaması programlarının yöneticileri ve uygulayıcıları için oldukça önemlidir. TNSA-2003 sonuçları, aile planlaması yöntemlerinin temininde kamu sektörünün önemini koruduğunu göstermektedir. Modern aile planlaması yöntemlerini kullananların yüzde 58’i yöntemi kamu sektöründen temin ettiklerini beyan etmiştir. Özel sektör aile planlaması yöntemlerinin yüzde 40’ını temin ederken, tıbbi olmayan dükkan ve marketler ise, aile planlaması yöntemlerinin yüzde 2’sini temin etmektedir.

Tablo 5.11 Gebeliği önleyici modern yöntemlerin temin edildiği kaynaklar					
Gebeliği önleyici modern yöntem kullanan kadınların son kullandıkları yöntemi temin ettikleri kaynağa ve kullandıkları yöntemlere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003					
Yöntemin kaynağı	Hap	RIA	Kondom	Tüp ligasyonu	Tüm modern yöntemler
Kamu sektörü	30.6	71.3	34.1	82.0	57.7
Devlet hastanesi	0.4	12.0	0.5	37.6	11.2
Doğumevi	0.0	8.1	0.6	13.6	5.9
AÇSAP merkezi	3.1	8.0	2.9	0.7	5.0
Sağlık ocağı	23.5	37.0	29.6	0.0	27.9
Sağlık evi	1.0	0.2	0.4	0.0	0.3
SSK hastanesi/dispanseri	1.6	5.0	0.0	23.6	5.8
Üniversite hastanesi	1.0	0.7	0.1	5.8	1.3
Diğer kamu	0.0	0.3	0.1	0.8	0.3
Özel sektör	67.5	27.6	59.3	16.3	39.7
Özel hastane	0.0	4.2	0.0	13.9	3.9
Özel poliklinik	0.0	2.5	0.0	0.4	1.3
Özel doktor	1.2	18.7	0.1	1.9	9.4
Özel hemşire/ebe	0.0	0.4	0.0	0.0	0.2
Eczane	66.4	1.8	58.8	0.0	24.8
Diğer özel tıbbi kurumlar	0.0	0.0	0.3	0.3	0.1
Diğer özel	1.2	0.8	5.9	0.3	2.1
Dükkan/market	0.0	0.0	5.5	0.0	1.4
Arkadaş/akraba	1.1	0.1	0.1	0.0	0.2
Geleneksel ebe	0.0	0.1	0.2	0.0	0.1
Gönüllü kuruluşlar	0.3	0.6	0.0	0.3	0.3
Diğer	0.8	0.2	0.5	0.8	0.4
Bilmiyor/cevapsız	0.6	0.0	0.3	0.6	0.2
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Sayı	361	1,551	826	449	3,271

¹Enjeksiyon, diyafram ve vazektomi kullananlar da dahildir.

Kamu sektörüne bakıldığında, modern yöntem kullanıcılarının yüzde 33'ünün yöntemi sağlık ocağı veya AÇS-AP merkezlerinden, yüzde 11'inin devlet hastanelerinden ve yüzde 6'sının ise SSK hastanelerinden temin ettiği görülmektedir. Özel sektörde ise, modern yöntem kullanıcılarının dörtte birine yöntem temin eden eczanelerin en büyük paya sahip olduğu görülmektedir. Tüp ligasyonu operasyonları çoğunlukla devlet hastanelerinde (yüzde 38), SSK hastanelerinde (yüzde 24), özel hastanelerde (yüzde 14) ve doğumevlerinde (yüzde 14) yapılmaktadır. Hap ve kondomlar çoğunlukla eczanelerden (sırası ile yüzde 66 ve yüzde 59) ve sağlık ocaklarından (sırası ile yüzde 24 ve yüzde 30) temin edilmektedir. RİA kullanıcılarının büyük bir çoğunluğu yöntemi kamu kurumlarından temin etmektedir (yüzde 71). Ayrıca, her dört RİA kullanıcılarından birinin yöntemi özel sektörden temin ettiği görülmektedir.

Tablo 5.12'de modern yöntemlerin temin edildiği kaynakların değişimini görmek için TNSA-1998 ve TNSA-2003'den gelen bilgiler karşılaştırılmaktadır. Söz konusu beş yıllık dönemde, RİA dışında kalan tüm modern yöntemler için kamu sektörü payının önemli ölçüde arttığı görülmektedir. Örneğin, 1998 yılında hap kullanan kadınların yüzde 26'sı bu yöntemi kamu sektöründen temin ederken, 2003 yılında bu oran yüzde 31'e yükselmiştir. Beş yıl içinde gözlenen bu değişim yaklaşık yüzde 19'luk bir artışa işaret etmektedir.

Tablo 5.12 Seçilmiş modern yöntemlerin temin edildiği kaynaklar, 1998 ve 2003

Tüp ligasyonu, hap, RİA ve kondom kullanan kadınların yöntemleri temin ettiği kaynağa göre yüzde dağılımı, TNSA-1998 ve TNSA-2003

Yöntemin kaynağı	Tüp Ligasyonu		Hap		RİA		Kondom	
	TNSA-1998	TNSA-2003	TNSA-1998	TNSA-2003	TNSA-1998	TNSA-2003	TNSA-1998	TNSA-2003
Kamu sektörü	76.9	82.0	26.0	30.6	71.8	71.3	27.7	34.1
Özel sektör	20.8	16.3	73.6	67.5	27.5	27.6	66.8	59.3
Diğer	2.3	1.7	0.4	1.9	0.7	1.1	5.5	6.6
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

5.9 Aile Planlaması Yöntemlerinin Bilinçli Seçimi

Nitelikli bir aile planlaması hizmetinin en önemli göstergelerinden birisi, kadınların kullandıkları yöntem konusunda bilinçli seçim yapıp yapmadıklarıdır. Aile planlaması çalışanlarının tüm yöntem kullanıcılarını, yöntemin olası yan etkilerinin neler olduğu ve bu etkilerin ortaya çıkması durumunda ne yapılması gerektiği konusunda bilgilendirmesi gerekmektedir. Bu bilgiler, kullanıcılara yan etkilerle baş etme yollarını göstermenin yanında, özellikle kısa dönemli yöntemlerin bırakılmasını azaltır. Ayrıca, yöntem kullanıcılarının bilinçli seçim yapmaları için diğer olası yöntemler konusunda da bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

TNSA-2003 kapsamında araştırma tarihinde modern bir aile planlaması yöntemi kullanan kadınlara, yöntemin olası yan etkilerinden bahsedilip edilmediği, yan etkinin ortaya çıkması durumunda ne yapması gerektiğinin anlatılıp anlatılmadığı ve diğer yöntemler hakkında bilgilendirilip bilgilendirilmediği sorulmuştur. Tablo 5.13’de bilinçli seçimin bu üç bileşkesine ilişkin sonuçlar sunulmaktadır. Sonuçlar, kadınların yüzde 55’ine yöntemlerin olası yan etkilerinin anlatıldığını, yüzde 44’üne yan etkiler ortaya çıktığında ne yapması gerektiği hakkında bilgi verildiğini, üçte birine ise diğer kullanılabilir yöntemler hakkında bilgi aktarıldığını göstermektedir. Bu bulgular, Türkiye’de aile planlaması hizmetlerinin ülke çapında geliştirilmesi için halen atılması gereken önemli adımlar olduğunu göstermektedir.

Kullanılan aile planlaması yöntemine göre bakıldığında, hap ve RİA kullanan kadınların diğer yöntemleri kullanan kadınlara göre daha bilinçli seçim yaptıkları görülmektedir. Kentsel alanlarda aile planlaması hizmeti verenlerin, kırsal alanlarda aile planlaması hizmeti verenlere göre kadınları bilinçli seçimin üç bileşkesi konusunda daha çok bilgilendirildiği görülmektedir. Bölgeler temelinde elde edilen sonuçlar, Kuzey Anadolu’da yaşayan kadınları aile planlaması konusunda bilinçli seçim için gerekli bilgilere diğer bölgelerde yaşayan kadınlara göre daha zor ulaştığını göstermektedir. Beklendiği gibi, en az lise mezunu olan kadınlar eğitimsiz kadınlardan daha iyi bilgilendirilmektedir.

Tablo 5.13 Aile planlaması yöntemlerinin bilinçli seçimi

Araştırma tarihinde kullandıkları modern aile planlaması yöntemlerini kullanmaya araştırmadan önceki son beş yılda başlayan kadınların yöntemlerin yan etkileri konusunda, yan etkiler ortaya çıktığında ne yapmaları gerektiği konusunda ve diğer yöntemler konusunda bilgilendirilenlerin kullanılan yöntem ve diğer temel değişkenlere göre yüzde dağılımları, Türkiye 2003

Temel özellik	Kullanılan yöntemin yan etkileri konusunda bilgilendirilmiş ¹	Yan etkiler ortaya çıktığında ne yapması gerektiği konusunda bilgilendirilmiş ¹	Diğer yöntemler konusunda bilgilendirilmiş ¹
Kullanılan yöntem			
Tüp ligasyonu	36.8	27.5	25.9
Hap	54.1	38.3	33.0
RIA	59.1	50.3	31.2
Enjeksiyon	(28.6)	(23.2)	(26.4)
Yerleşim Yeri			
Kent	56.1	46.7	34.1
Kır	48.5	36.0	19.9
Bölge			
Batı	56.1	46.6	33.9
Güney	56.3	46.4	29.4
Orta	49.9	40.2	26.7
Kuzey	44.9	30.2	25.6
Doğu	58.2	46.5	31.9
NUTS1 Bölgesi			
İstanbul	57.9	48.0	37.8
Batı Marmara	(49.7)	(42.1)	(20.5)
Ege	51.5	37.5	24.6
Doğu Marmara	62.2	57.0	39.9
Batı Anadolu	56.1	46.6	32.4
Akdeniz	56.3	46.4	29.4
Orta Anadolu	44.6	35.1	18.9
Batı Karadeniz	33.7	23.6	21.4
Doğu Karadeniz	(42.6)	(29.9)	(28.3)
Kuzeydoğu Anadolu	(44.3)	(33.2)	(18.0)
Ortadoğu Anadolu	51.1	43.1	26.3
Güneydoğu Anadolu	69.7	55.2	42.4
Eğitim			
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	39.9	32.3	24.0
İlköğretim birinci kademe	52.0	42.0	24.6
İlköğretim ikinci kademe	58.5	50.6	41.6
Lise ve üzeri	71.9	57.6	48.8
Toplam	54.3	44.2	30.7

¹Tüp ligasyonu, hap, RIA ve enjeksiyon kullananlar için hesaplanmıştır.

Not: Parantez içinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

5.10 Gebeliği Önleyici Yöntemlerin Bırakılması

Aile planlaması yöntemlerinin etkisi sadece onların ne kadar yaygın olarak kullanıldığına değil, aynı zamanda etkili olarak kullanılmasına da bağlıdır. İdeal aile büyüklüğünün azaldığı ve aile planlaması yöntemlerinin kullanımının arttığı Türkiye gibi ülkelerde, aile planlaması yöntemlerinin etkili olarak kullanılmasının doğurganlık üzerindeki etkileri giderek artan bir öneme sahip olmuştur. Aile planlaması yöntemlerinin etkili olarak kullanımının demografik etkileri yanında, yöntem bırakma hızlarının analizi politika üreticilerine ve sağlık çalışanlarına aile planlaması hizmet kalitesinin artırılması sürecinde yardımcı olmaktadır. Yöntem bırakma hızları ve nedenlerinin analizi aile planlaması programlarının geliştirilmesi gereken yönlerinin ve yöntem kullananların çözüme kavuşturulması gereken sorunlarının ortaya çıkarılmasını sağlar.

Kullanılan yöntem	Yöntem bırakma nedeni				Tüm nedenler
	Yöntem başarısızlığı	Kullanırken gebe kalınması	Diğer bir yönteme geçiş	Diğer nedenler	
Hap	5.5	7.2	29.8	11.7	54.2
RİA	1.5	0.6	6.2	2.3	10.6
Enjeksiyon	3.2	5.0	52.9	17.6	78.6
Kondom	5.7	9.9	26.2	3.2	44.9
Emzirme	18.6	1.9	43.6	11.5	75.5
Takvim	19.7	14.2	15.3	5.0	54.1
Geri çekme	13.1	9.1	15.1	3.7	41.1
Tüm yöntemler	8.6	6.8	19.4	5.1	39.8

Tablo 5.14, kullanılan yönteme ve nedenlere göre bir yıllık yöntem bırakma hızlarını vermektedir. Yöntem bırakma hızı, araştırmadan önceki beş yıllık dönemde yöntem kullanmaya başlayan kadınlar arasından, yöntemi kullanmaya başladıktan sonraki 12 ay içinde bırakanların oranını ifade etmektedir. Yöntem bırakma hızlarının hesaplanmasında, TNSA-2003 kapsamında kullanılan ve aile planlaması kullanımı konusunda retrospektif bilgi içeren takvim modülü kullanılmıştır. Takvim modülünde, 1998 yılı başından araştırma tarihine kadar olan sürede aile planlaması yöntemlerinin kullanım dönemleri yanında, yöntem bırakma nedenlerine ilişkin bilgiler de toplanmıştır.

Sonuçlar, Türkiye’de aile planlaması yöntemlerini kullanmaya başlayanların yüzde 40’ının kullanımı izleyen on ikinci aya kadar yöntemi bıraktıklarını göstermektedir. Yöntem bırakma hızlarının kullanılan yönteme göre değişmesi beklenen bir durumdur. Örneğin, kısa dönemli bir yöntem olarak kabul edilmeyen RİA’nın yöntem bırakma hızı, beklendiği gibi, yüzde 11 gibi düşük bir düzeydedir. Diğer taraftan, rahime bağlı (coitus-related) yöntemlerin bırakma hızı yüksektir: Kondom kullananların yüzde 45’i kullanıma başladıktan 12 ay sonra yöntemi bırakmaktadır. Enjeksiyon için yüzde 79’a kadar yükselen yöntem bırakma hızı, hap için yüzde 54, geri çekme için ise yüzde 41’dir.

Aile planlaması yöntemlerini bırakanların yaklaşık yarısı bırakma sonrasında başka bir yöntemle geçmektedir. Gebe kalma isteğinin en önemli yöntem bırakma nedenlerinden birisi olması beklenirken, bu nedenin tüm yöntem bırakma nedenleri içinde sadece yüzde 7'lik bir paya sahip olduğu görülmektedir. Yöntem kullananların yüzde 9'u yöntem başarısızlığı nedeniyle, geri kalan yüzde 5'i ise diğer nedenlerle kullandıkları yöntemi bırakmaktadır. Enjeksiyon, emzirme ve hap kullanırken yöntemi bırakanların oldukça önemli bir bölümü (sırası ile yüzde 53, yüzde 44 ve yüzde 30), kullandıkları yöntemi bıraktıktan sonra başka bir yöntemle geçmektedir. Yöntem başarısızlığı nedeniyle yöntem bırakmanın ise, özellikle geleneksel aile planlaması yöntemi kullananlar arasında (emzirme, takvim ve geri çekme) yaygın olduğu görülmektedir.

Tablo 5.15'de araştırmadan önceki beş yıl içinde meydana gelen tüm yöntem bırakmaların temel nedenlere ve kullanılan yöntemlere göre dağılımı verilmektedir. Gebe kalma isteği ile yöntem bırakanların, tüm yöntem bırakanlar içinde beşte birlik bir yere sahip olduğu görülmektedir. Yan etkiler ve sağlık kaygısı da modern yöntemlerin bırakılmasında oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Yöntem kullanırken gebe kalınması geri çekme kullananlar tarafından, modern yöntemleri kullananlara göre, daha sıklıkla bir yöntem bırakma nedeni olarak beyan edilmiştir (yüzde 35). Bununla birlikte, kondom kullananların yüzde 17'si, hap kullananların ise yüzde 12'si bu yöntemleri kullanırken gebe kalmışlardır.

Tablo 5.15 Yöntem bırakma nedenleri						
Araştırmadan önceki son beş yılda yöntem bırakma nedenlerinin kullanılan yöntemlere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003						
Yöntem bırakma nedeni	Hap	RIA	Diyafram	Kondom	Geri çekme	Tüm yöntemler ¹
Kullanırken gebe kalmış	12.4	4.9	18.7	16.8	35.2	22.1
Gebe kalmak istemiş	17.4	18.8	18.1	26.9	25.2	21.5
Kocası karşı çıkmış	0.9	0.2	1.7	11.6	2.2	3.0
Yan etkiler	33.7	37.9	5.9	0.6	0.2	13.1
Sağlık kaygısı	6.4	7.9	1.9	0.7	0.9	3.0
Ulaşım/elde etme güçlüğü	2.6	0.0	3.2	4.7	0.0	1.2
Daha etkin yöntemle geçme	2.6	0.4	5.7	12.7	18.3	11.9
Kullanımı zor	3.1	0.7	14.4	5.0	0.3	1.7
Nadir cinsel ilişkiye girme	4.2	0.4	6.2	1.6	4.0	2.7
Pahalı	2.5	0.1	0.0	0.8	0.0	0.5
Kadenci yaklaşım	0.1	0.0	5.3	0.2	0.0	0.2
Menopoz	1.8	4.1	6.3	2.6	3.0	2.8
Evliliğin sona ermesi	1.9	6.0	1.7	1.2	1.6	2.4
Diğer	6.8	16.4	9.1	9.0	4.2	9.5
Cevapsız/bilmiyor	3.6	2.2	1.8	5.5	4.8	4.4
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Sayı	858	1,119	61	1,023	2,536	6,273

¹ Enjeksiyon, takvim ve diğer yöntemlerin bırakılmasını da içermektedir.

5.11 Gelecekte Aile Planlaması Yöntemlerinin Kullanımı

Gelecekte aile planlaması yöntemlerinin kullanılmasına ilişkin eğilimlerin bilinmesi aile planlaması gereksiniminin tahmin edilebilmesinde önemlidir. Bu bilginin alınması amacıyla, TNSA-2003 sırasında yöntem kullanmayan evli kadınlara, 12 ay içinde veya gelecekteki herhangi bir zaman içinde yöntem kullanmayı planlayıp planlamadıkları sorulmuştur. Tablo 5.16, gelecekte aile planlaması yöntemlerinin kullanılmasına ilişkin sonuçları yaşayan çocuk sayısına göre vermektedir. Genel olarak bakıldığında, yöntem kullanmayan evli kadınların yüzde 47'si gelecekteki herhangi bir zamanda yöntem kullanma eğiliminde değildir. Ayrıca, bu kadınların yüzde 4'ü yöntem kullanma veya zamanlama konusunda emin olmadıklarını beyan etmişlerdir. Diğer taraftan, araştırma tarihinde yöntem kullanmayan evli kadınların yaklaşık yarısı gelecekte yöntem kullanma eğiliminde olduklarını beyan etmişlerdir. Bu kadınların yüzde 32'si 12 ay içinde, yüzde 16'sı ise gelecekteki herhangi bir zamanda yöntem kullanmayı düşünmektedir. Gelecekte aile planlaması yöntemlerini kullanmamayı düşünen kadınların yüzdesi, yaşayan çocuk sayısı ile birlikte artmaktadır: Yaşayan bir çocuğu olan ve yöntem kullanmayan evli kadınların yüzde 27'si, yaşayan 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olan kadınların ise yüzde 61'i gelecekte yöntem kullanmayı düşünmemektedir.

Tablo 5.16 Gelecekte yöntem kullanımı

Araştırma sırasında yöntem kullanmayan evli kadınların gelecekteki yöntem kullanma isteklerinin yaşayan çocuk sayısına göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Gelecekte yöntem kullanma isteği	Yaşayan çocuk sayısı ¹					Toplam
	0	1	2	3	4+	
12 ay içinde kullanmak istiyor	9.8	41.3	38.1	32.6	30.8	31.5
Daha sonra kullanmak istiyor	42.3	23.1	7.4	3.2	4.5	15.6
İstiyor, zamanı konusunda kararsız	1.7	2.4	1.9	0.8	0.3	1.5
Kullanmak konusunda kararsız	3.9	3.5	1.7	2.0	2.4	2.7
Kullanmak istemiyor	41.7	27.2	49.2	59.8	60.9	47.4
Bilmiyor/cevapsız	0.5	2.5	1.5	1.5	1.1	1.5
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Sayı	384	492	507	333	512	2,228

¹Araştırma sırasındaki gebelikler de dahildir.

Tablo 5.17'de görüldüğü gibi, yöntem kullanmayan ancak gelecekte yöntem kullanmayı planlayan kadınların yüzde 38'i RİA kullanmak istemektedir. RİA'dan sonra gelecekte kullanılması düşünülen ikinci yöntem haptır (yüzde 11). Tüp ligasyonu kadınların yüzde 10'u tarafından gelecekte kullanılması planlanan yöntemdir. RİA ve hap yöntemlerinin tercihinde yaşa göre önemli bir farklılaşma görülmemektedir. Ancak, otuz ve üzerindeki yaşlarda bulunan kadınlar tüp ligasyonu yöntemini daha genç kadınlara göre neredeyse iki kat daha fazla tercih edeceklerini belirtmişlerdir.

Tablo 5.17 Gelecekte kullanmak için tercih edilen yöntem			
Gebeliği önleyici bir yöntem kullanmayan ancak gelecekte yöntem kullanmak isteyen evli kadınların yaş ve kullanmayı tercih ettikleri yöntemlere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003			
Yöntem	Yaş		Toplam
	<30	30+	
Tüp ligasyonu	7.1	16.4	9.9
Hap	11.4	11.2	11.4
RIA	38.8	35.3	37.8
Enjeksiyon	6.5	8.7	7.1
İmplant	1.3	1.3	1.3
Kondom	8.0	5.1	7.1
Diyafam	0.1	0.4	0.2
Emzirme	0.1	0.5	0.2
Takvim	0.0	0.5	0.1
Geri çekme	9.1	7.3	8.6
Diğer	1.6	0.8	1.4
Yöntem konusunda			
kararsız	15.8	12.6	14.9
Bilmiyor/cevapsız	0.1	0.0	0.1
Toplam	100.0	100.0	100.0
Sayı	761	320	1,080

5.12 Yöntem Kullanmama Nedenleri

Tablo 5.18, aile planlaması yöntemlerini kullanmak istemeyen kadınların yaş gruplarına göre dağılımını vermektedir. Gelecekte aile planlaması yöntemi kullanmak istemeyen kadınların büyük bir çoğunluğu 30 yaşın üzerindedir (yüzde 90). Otuz yaşın üzerindeki kadınların gelecekte yöntem kullanmak istememe nedenleri ile daha genç yaşlarda olan kadınların nedenleri birbirinden farklıdır. Otuz yaşın üzerindeki kadınların dörtte üçü gebelik riski altında değildir; yüzde 42'si menopoz dönemindedir ya da histerektomi operasyonu geçirmiştir, yüzde 32'si ise kendilerinin gebe kalmasının zor ya da kısır olduklarını beyan etmişlerdir. Diğer taraftan, zor gebe kalma ya da kısırlık, 30 yaşından genç olan kadınların yöntem kullanmama nedeni olarak en sık olarak beyan ettikleri nedendir (yüzde 45).

Tablo 5.18 Yöntem kullanmama nedenleri

Gebeliği önleyici yöntem kullanmayan ve gelecekte de kullanmak istemeyen kadınların yaş ve yöntem kullanmak istememe nedenlerine göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Yöntem kullanmama nedeni	Yaş		Toplam
	<30	30+	
Doğurganlık ile ilgili nedenler	54.7	85.2	82.2
Cinsel ilişkisi yok	4.0	5.7	5.5
Nadir cinsel ilişkiye girme	0.6	2.2	2.1
Menopoz/histerektomi	0.0	42.0	37.9
Gebe kalması zor/kısır	45.2	32.0	33.3
Kocasını kısır	4.9	3.3	3.5
Kullanmaya karşı	25.1	3.8	5.9
Kocasını karşı	6.0	0.8	1.3
Dini nedenlerle karşı	4.9	1.4	1.7
Kaderci	9.7	1.5	2.3
Utaniyor	4.6	0.1	0.6
Bilgi eksikliği	1.4	0.6	0.7
Yöntem bilmiyor	1.4	0.6	0.7
Yönteme ilişkin nedenler	2.8	2.0	2.1
Sağlık kaygısı	1.1	1.4	1.3
Yan etki korkusu	0.0	0.3	0.2
Pahalı	1.6	0.4	0.5
Diğer	13.6	7.1	7.7
Bilmiyor	2.4	1.0	1.2
Cevapsız	0.0	0.2	0.2
Toplam	100.0	100.0	100.0
Sayı	103	955	1,055

Sabahat Tezcan ve Alanur Çavlin Bozbeyoğlu

Bu bölümde isteyerek düşükler, kendiliğinden düşükler ve ölü doğumlara ilişkin bulgular sunulmaktadır. Ölü doğumlar ve kendiliğinden düşükler önemli ana sağlığı göstergeleridir. İsteyerek düşük ise kadın sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olabilecek bir uygulamadır.

Aile planlamasının önemli hedeflerinden biri istenmeyen gebeliklerin önlenmesi olduğundan, isteyerek düşüklerin aile planlaması hizmetleri arasında ayrı bir önemi bulunmaktadır. Gebeliği önleyici yöntemlere ilişkin hizmetlere ulaşmada sorunlar yaşayan, istenmeyen gebelikten korunmak için yöntem kullanması konusunda psikososyal engelleri olan ve/veya gebeliği önleyici yöntem başarısızlığı nedeniyle gebe kalan kadınlar isteyerek düşüğe başvurumaktadırlar.

Türkiye’de sosyo-ekonomik nedenlerle gerçekleşen isteyerek düşükler 1983 yılında kabul edilen yeni nüfus yasası ile yasallaşmadan önce dahi doğurganlığın düzenlenmesinde yaygın olarak kullanılmıştır. Bu yasa ile hizmete ihtiyacı olan her kadın için gebeliğin ilk on haftasına kadar güvenli koşullarda isteyerek düşük olanağı sağlamıştır. Yasanın yürürlüğe girmesiyle devlet hastanelerinde sembolik bir ücretle, özel sektörde ise ücretli olarak isteyerek düşük yapmak mümkün olmuştur.

TNSA-2003 kadınların yaşam boyu gerçekleşen isteyerek düşük, kendiliğinden düşük ve ölü doğum sayılarını belirlemeye yönelik sorular içermiştir. Takvim bölümünde ise Ocak 1998’den sonra biten gebelikler için gebelik süresine ve gebeliğin sonlandırıldığı yere ilişkin detaylı bilgiler toplanmıştır. Ayrıca, en az bir tane kendiliğinden düşük/isteyerek düşük ya da ölü doğumu olan kadınlara bu tür son gebeliğinin hangi ay ve yılda sonlandırıldığı sorulmuştur. İsteyerek düşükle sonlandırılan son gebelik içinse düşüğün temel nedenine ilişkin bilgi toplanmıştır. TNSA-1998 de benzer bir soru bulunmaktaydı. Ancak TNSA-1998’den farklı olarak TNSA-2003’te bu bilgiyi toplamak için açık uçlu soru kullanılmıştır. Bu raporda açık uçlu soru ile alınan yanıtlar 6 grupta toplanmıştır: anne ve çocuk sağlığına ilişkin kaygılar, başka çocuk istememe, bir önceki gebeliğin yeni sonlanmış olması ve diğer nedenler (örneğin ekonomik ya da ailevi).

6.1 Yaşam Boyu Toplam Düşük ve Ölü Doğumlar

Tablo 6.1 evlenmiş kadınların doğurganlık dönemleri boyunca yapmış oldukları düşük (isteyerek ve kendiliğinden) ve ölü doğum sayılarının dağılımlarını göstermektedir. Tabloda kadınların sadece yüzde dördünün ölü doğum yapmış olduğu, evlenmiş kadınların yaklaşık beşte birinin kendiliğinden düşük ve yüzde 24’ünün de isteyerek düşük yapmış olduğunu görülmekte olup isteyerek düşük yapmış kadınların yüzde 40’ından fazlası yalnızca bir kez isteyerek düşük yapmıştır.

Tablo 6.1 Düşükler ve ölü doğumlar			
Evlenmiş kadınların düşük (kendiliğinden ve isteyerek) ve ölü doğum sayılarına göre yüzde dağılım, Türkiye 2003			
Gebelik sayıları	Düşükler		Ölü doğum
	Kendiliğinden	İsteyerek	
0	79.2	76.1	96.0
1	14.6	13.8	3.5
2	3.9	6.3	0.3
3	1.5	2.3	0.1
4	0.4	0.8	0.0
5 +	0.3	0.8	0.1
Toplam	100.0	100.0	100.0
Ortalama	0.3	0.4	<0.1

Kadının yaşı ve sahip olduğu çocuk sayısı ile isteyerek düşük yapma sıklığı arasında kuvvetli bir ilişki vardır. Tablo 6.2 isteyerek düşük yapmış evlenmiş kadın yüzdesinin 25 yaş altında yüzde 5'ten az bir değerden başlayıp, 30 yaş ve üstü kadınlarda dikkat çekici şekilde artarak 45-49 yaş grubu kadınlar arasında yüzde 41'e yükseldiğini göstermektedir. İsteyerek düşük yapmış evlenmiş kadınların yüzdesi yaşayan çocuk sayısı ile artmaktadır. Yaşayan çocuğu olmayan kadınların yüzde üçü isteyerek düşük yapmış iken, üç ya da dört yaşayan çocuğu olanlar arasında düşük yüzde 33 en yüksek düzeye çıkmaktadır.

Tablo 6.3'te görüldüğü gibi isteyerek düşük yapmış kadınların oranı kentsel yerleşim yerlerinde kırsal yerleşim yerlerine göre daha yüksektir (sırasıyla yüzde 26 ve yüzde 19). Doğu bölgesindeki kadınlar en az isteyerek düşük yapma eğilimine sahipken, bu eğilim Orta ve Batı Anadolu bölgelerinde yaşayan kadınlar arasında en fazladır. NUTS 1 bölgelerine göre incelendiğinde isteyerek düşük yapma oranı en az Güneydoğu Anadolu'da (yüzde 10) en fazla ise Batı Karadeniz'dedir (yüzde 31). İsteyerek düşük yapmış olma yüzdesi eğitim düzeyine göre çok az farklılık göstermektedir.

6.2 Düşük ve Ölü Doğum Düzeyleri ve Eğilimler

Tablo 6.3 TNSA-2003'ten önceki beş yıllık dönem için düşük (kendiliğinden ve isteyerek) ve ölü doğum hızlarını göstermektedir. Tabloda evlenmiş kadınların beş gebeliğinin birinin canlı doğum dışında sonlandığı görülmektedir. İsteyerek yapılan ve kendiliğinden olan düşükler canlı doğum dışında sonuçlanan gebeliklerin çoğunluğunu oluşturmaktadır. 100 gebelikten yalnızca biri ölü doğumla sonuçlanırken 11'i isteyerek olmak üzere toplam 21'i düşükle sonlanmıştır.

Tablo 6.2 Temel özelliklere göre isteyerek düşükler
 isteyerek düşüğü olan evlenmiş kadınların temel özelliklerine göre yüzdeleri, Türkiye 2003

Temel özellik	En az bir düşüğü var	Kadın sayısı
Yaş		
15-19	4.5	238
20-24	4.2	1,045
25-29	12.3	1,479
30-34	21.4	1,488
35-39	30.7	1,420
40-44	37.8	1,330
45-49	41.0	1,073
Yaşayan çocuk sayısı		
0	2.7	736
1	13.4	1,603
2	27.4	2,630
3	33.2	1,566
4	32.6	746
5 +	27.2	794
Yerleşim yeri		
Kent	26.0	5,752
Kır	18.7	2,323
Bölge		
Batı	26.8	3,286
Güney	21.9	1,028
Orta	27.9	1,867
Kuzey	21.7	590
Doğu	13.9	1,305
NUTS 1 Bölge		
İstanbul	28.2	1,470
Batı Marmara	22.1	348
Ege	29.6	1,157
Doğu Marmara	22.3	710
Batı Anadolu	26.7	784
Akdeniz	21.9	1,028
Orta Anadolu	23.7	471
Batı Karadeniz	30.6	513
Doğu Karadeniz	20.2	291
Kuzey Doğu Anadolu	23.4	245
Ortadoğu Anadolu	14.8	389
Güney Doğu Anadolu	9.9	671
Eğitim		
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	21.3	1,761
İlköğretim birinci kademe	24.9	4,339
İlköğretim ikinci kademe	23.2	601
Lise ve üzeri	24.8	1,374
Toplam	23.9	8,075

Tablo 6.4 TNSA-1993 ve TNSA-2003 arasındaki dönemde isteyerek düşük düzeylerindeki eğilimi bazı temel özelliklere göre incelemektedir. Araştırmaların kapsadığı dönemde düşük düzeyinde, isteyerek 100 gebelikte 18'den 11'e azalarak, önemli bir düşüş gerçekleşmiştir.

Temel özellik	TNSA-1993	TNSA-1998	TNSA-2003
Yaş			
15-19	3.8	5.8	3.4
20-24	8.3	7.7	5.6
25-29	20.4	12.6	9.5
30-34	27.9	23.3	19.1
35-39	36.2	33.4	25.5
40-44	47.1	42.5	33.7
45-49	47.6	66.2	27.6
Yerleşim yeri			
Kent	21.3	16.1	13.2
Kır	12.4	11.6	7.2
Bölge			
Batı	24.9	18.0	14.7
Güney	16.3	13.7	10.2
Orta	19.8	16.7	14.9
Kuzey	17.0	15.6	8.8
Doğu	8.7	7.6	5.2
NUTS 1 Bölge			
İstanbul	NA	NA	15.1
Batı Marmara	NA	NA	13.0
Ege	NA	NA	20.4
Doğu Marmara	NA	NA	7.4
Batı Anadolu	NA	NA	15.5
Akdeniz	NA	NA	10.2
Orta Anadolu	NA	NA	10.0
Batı Karadeniz	NA	NA	17.0
Doğu Karadeniz	NA	NA	6.3
Kuzey Doğu Anadolu	NA	NA	10.8
Ortadoğu Anadolu	NA	NA	4.4
Güneydoğu Anadolu	NA	NA	3.9
Eğitim			
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	13.9	11.8	8.3
İlköğretim birinci kademe	19.4	15.1	11.5
İlköğretim ikinci kademe	22.6	17.3	12.8
Lise ve üzeri	NA	NA	14.8
Toplam	18.0	14.5	11.3

Tablo 6.3 Düşükler ve ölü doğumlar, 100 gebelikte

Araştırma tarihinden önceki son beş yılda 100 gebelik için gerçekleşen kendiliğinden ve isteyerek düşüklerin ve ölü doğumların sayısı, Türkiye 2003

Sonuç	100 gebelikte
Düşükler	21.3
Kendiliğinden	10.0
İsteyerek	11.3
Ölü doğumlar	1.3

İsteyerek düşük düzeyi temel özelliklere göre grupların çoğunluğunda da düşmüştür. Örneğin kentsel yerleşim yerlerinde yaşayan kadınlar arasında TNSA-1993 döneminde 100 gebelikten 21'i isteyerek düşükle sonuçlanmışken, TNSA-2003 döneminde bu değer 100 gebelikte 13'e düşmüştür. Bölgelere göre incelendiğinde Doğu Anadolu bölgesinde yaşayan kadınların isteyerek düşük hızı TNSA-1998'de olduğu gibi en azdır. İsteyerek düşük oranlarında en büyük azalma Batı (TNSA-1993'te 100 gebelikte 25'ten TNSA-2003'te 100 gebelikte 15'e) ve Kuzey Anadolu'dadır (TNSA-1993'te 100 gebelikte 17'den TNSA-2003'te 100 gebelikte 9'a). Önceki araştırmaların sonuçları ile karşılaştırıldığında düşük hızları en fazla orta ve daha eğitimli kadınlar için olmak üzere farklı eğitim kategorileri için de azalmıştır. Sonuç olarak Türkiye'de eğitimin düşük hızlarında yarattığı farklılık ortadan kalkmaktadır.

6.3 İsteyerek Düşük Öncesi ve Sonrası Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanımı

TNSA-2003 soru kağıdında yer alan takvim kadınların düşük öncesi ve sonrası gebeliği önleyici yöntem kullanımlarını değerlendirmek amacıyla da kullanılabilir. Gebeliklerin isteyerek düşükle sonuçlanması hiçbir gebeliği önleyici yöntem kullanmama, etkisiz yöntem kullanımı ya da yöntem kullanım hataları nedeniyle olabilmektedir. Bu durum isteyerek düşük öncesinde gebeliği önleyici yöntem kullanma örüntüsünü incelemenin önemi ortaya çıkmaktadır. TNSA-2003 sonuçlarına göre bütün faktörler Türkiye’de isteyerek düşükle ilişkilidir.

Tablo 6.5’te görüldüğü gibi, araştırmadan önceki beş yıllık dönemde gerçekleşen düşüklerin dörtte birinde kadınlar gebelik öncesindeki ayda hiçbir gebeliği önleyici yöntem kullanmamışlardır. Gebeliğin hemen öncesinde yöntem kullanmış olanlar arasında ise geleneksel yöntem kullanımı modern yöntem kullanımından daha yaygındır. Düşüklerin yaklaşık yarısı geri çekme yöntemi (yüzde 46) kullanımı esnasında gerçekleşen gebeliklerde yapılmışken, yüzde 23’ü modern bir yöntem (yüzde 10 kondom, yüzde 6 hap, yüzde 6 RİA) kullanımı sırasında gerçekleşmiştir.

İsteyerek düşüğü takip eden ay içerisinde kullanılan yöntemler hakkında bilgi Tablo 6.6’da sunulmuştur. Araştırma tarihinden önceki beş yıllık dönemde gerçekleşen düşüklerin yaklaşık üçte birini takip eden ay içerisinde kadınlar hiçbir gebeliği önleyici yöntem kullanmazken, dörtte birinden fazlası geri çekme olmak üzere, çoğunlukla geleneksel yöntemler kullanılmıştır. Gebeliğin sonlandırılmasını takip eden ay içinde herhangi bir modern yöntem kullanmaya başlama toplamı yüzde 40 düzeyindedir. Düşük öncesi ve sonrası yöntem kullanımı karşılaştırıldığında, modern yöntem kullanımında önemli bir artış göze çarpmaktadır. Düşük sonrası modern yöntem kullanan kadınlar arasında en yaygın olanlar sırasıyla RİA, hap ve kondomdur.

Tablo 6.5 Düşükten önce kullanılan yöntem

Araştırma tarihinden önceki son altı yılda gerçekleşen düşüklerde son düşükten bir ay önce kullanılan gebeliği önleyici yöntemlerin yüzdeleri, Türkiye 2003

Yöntem	Düşük öncesi yöntem kullanım yüzdesi
Hap	6.1
RİA	5.0
İğne	0.3
Diyafram	0.8
Kondom	10.4
Emzirme	2.3
Takvim	3.5
Geri çekme	46.1
Diğer	1.1
Yöntem kullanmamış	24.4
Toplam	100.0
Sayı	552

Tablo 6.6 Düşükten sonra yöntem kullanımı

Araştırma tarihinden önceki son altı yılda gerçekleşen düşüklerde son düşükten sonra bir ay içinde kullanılan gebeliği önleyici yöntemlerin yüzdeleri, Türkiye 2003

Yöntem	Düşük sonrası yöntem kullanım yüzdesi
Tüp ligasyonu	1.5
Vazektomi	0.2
Hap	10.3
RİA	15.9
İğne	1.6
Diyafram	1.0
Kondom	9.4
Takvim	1.3
Geri çekme	26.4
Diğer	0.7
Yöntem kullanmamış	30.7
Bilinmeyen	1.1
Toplam	100.0
Sayı	552

6.4 İsteyerek Düşüğün Nedenleri

Kadınların son düşükleri için belirttikleri nedenler Tablo 6.7’de sunulmuştur. Her on kadından dördü daha fazla çocuk sahibi olmak istemediği için düşük yapmıştır. Bunu bir önceki gebelikleri yeni sonlandığı için düşük yapmayı tercih eden kadınlar, yüzde 17’lik bir düzeyle izlemektedirler. Dolayısıyla, kadınların yarından fazlası doğurganlıklarını sonlandırmak ya da doğurganlıklarına ara vermek amacıyla isteyerek düşük yapmıştır. Bunların dışında neden belirten kadınlar arasında çoğunluk gebeliğini ekonomik ya da ailevi nedenlerle sonlandırdığını belirtmiştir. Kadınların yüzde 12’si için sağlık nedenleri son düşüklerinin en önemli nedenidir.

Kadının yaşı arttıkça, daha fazla çocuk sahibi olmak istememesi nedeniyle düşük yapan kadınların yüzdesi de artmaktadır. Gebeliği ertelemek için ya da sağlık kaygıları ile gebeliği sona erdirmek 35 yaş ve üzerindeki kadınlar arasında daha yaygın nedenler olarak ifade edilmiştir.

Kentsel ve kırsal yerleşimlerde yaşayan kadınlar arasında düşük nedenleri açısından küçük bir farklılaşma vardır. Hem kentsel hem de kırsal alanlarda yaşayan kadınların yaklaşık yüzde 40’ı daha fazla çocuk sahibi olmak istemediği için düşük yaptığını belirtmiştir. Kentsel alanlarda yaşayan kadınlar bir önceki gebeliklerinin yeni bitmesi nedeniyle düşük yapmaya kırsal alanlarda yaşayan kadınlara göre daha yatkındırlar. Buna karşılık, kırsal alanlarda yaşayan kadınlar diğer nedenleri (çoğunlukla ekonomik ve ailevi sorunlar) kentsel alanlarda yaşayan kadınlara göre daha yüksek oranda ifade etmişlerdir.

Bölgesel örüntüye bakıldığında, daha fazla çocuk istememe nedeni, Doğu ve Kuzey Anadolu bölgelerinde en yüksek oranda iken (sırasıyla yüzde 46 ve yüzde 45), Batı bölgesinde en düşük düzeydedir (yüzde 39). Batı bölgesinde yaşayan kadınlar düşük nedeni olarak gebeliklerine ara vermeyi en yüksek oranda dile getirmişlerdir. Orta Anadolu’da yaşayan kadınlar ekonomik ve ailevi nedenleri diğer bölgelerde yaşayan kadınlara göre daha sık ifade etmişlerdir.

Doğurganlığa son vermek tüm eğitim kategorilerindeki kadınlar için en çok belirtilen düşük nedenidir. Yüksek eğitilmiş kadınlar, diğer kadınlara, göre bir önceki gebelikleri yeni sona erdiğinden isteyerek düşük yaptıklarını daha fazla ifade etmişlerdir. Ekonomik ve ailevi nedenlerin yüzdesi eğitim seviyesi ile önemli ölçüde ilişkilidir.

Tablo 6.7 İsteyerek düşük nedenleri

En az bir düşük yapmış kadınların en son düşüğün nedenine ve temel özelliklere göre yüzde dağılımları, Türkiye 2003

Temel özellik	Sağlık:					Diğer	Toplam	Kadın sayısı
	Anne	Çocuk	Anne ve çocuk	Başka çocuk istemiyor	Önceki gebelik yeni sonlanmış			
Yaş								
15-19	*	*	*	*	*	*	100.0	12
20-24	(2.7)	(7.7)	(0.0)	(28.2)	(25.3)	(36.1)	100.0	43
25-29	9.8	4.3	0.8	37.8	20.4	26.9	100.0	170
30-34	5.0	4.3	1.7	34.1	23.0	32.0	100.0	305
35-39	7.0	3.2	1.9	36.9	16.9	33.7	100.0	408
40-44	8.7	3.3	1.3	45.0	14.2	27.4	100.0	458
45-49	5.7	1.8	1.0	47.5	13.1	31.0	100.0	401
Yerleşim yeri								
Kent	7.0	3.4	1.3	41.1	18.2	28.9	100.0	1,386
Kır	6.5	2.8	1.6	39.4	13.2	36.5	100.0	409
Bölge								
Batı	7.1	2.6	1.3	38.9	20.6	29.6	100.0	819
Güney	9.4	6.0	2.0	39.9	13.6	29.1	100.0	208
Orta	4.9	3.0	0.8	41.1	13.6	36.2	100.0	489
Kuzey	6.5	4.5	1.5	45.1	16.6	25.8	100.0	117
Doğu	9.3	3.4	2.3	46.0	14.1	24.8	100.0	162
NUTS 1 Bölge								
İstanbul	8.0	4.0	1.7	33.7	22.0	29.8	100.0	388
Batı Marmara	7.5	5.8	1.1	43.2	19.9	22.5	100.0	73
Ege	4.4	0.3	1.1	41.6	18.9	33.6	100.0	319
Doğu Marmara	6.1	1.2	1.4	46.9	17.4	27.1	100.0	145
Batı Anadolu	5	2.9	0.9	47.3	13.3	29.7	100.0	194
Akdeniz	9.4	6.0	2.0	39.9	13.6	29.1	100.0	208
Orta Anadolu	7.5	4.4	0.0	42.5	11.9	33.8	100.0	103
Batı Karadeniz	2.5	4.5	0.4	33.3	15.8	43.5	100.0	149
Doğu Karadeniz	10.3	3.7	2.2	45.2	14.2	24.5	100.0	54
Kuzeydoğu Anadolu	8.3	2.9	2.9	43.1	11.8	31.1	100.0	51
Ortadoğu Anadolu	8.7	1.2	0.0	44.0	17.9	28.3	100.0	51
Güneydoğu Anadolu	10.8	5.8	3.9	50.2	12.8	16.5	100.0	60
Eğitim								
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	9.6	2.5	2.2	42.2	9.1	34.5	100.0	341
İlköğretim birinci kademe	6.0	3.3	1.1	39.3	17.6	32.8	100.0	1,001
İlköğretim ikinci kademe	7.9	2.7	0.3	40.2	22.2	26.7	100.0	130
Lise ve üzeri	6,5	4.5	1.8	43.7	21.7	21.3	100.0	322
Toplam	6.9	3.3	1.4	40.7	17.0	30.6	100.0	1,795

Not: Parantez içinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır. Yıldız işareti 25'ten daha az ağırlıksız gözlem sayısına dayanan bulgulardır.

6.6 İsteyerek Düşükte Zamanlama

İsteyerek düşükler gebeliğin onuncu haftasına (iki buçuk ay) kadar yasal olsa da mümkün olduğunca erken olması kadın sağlığı açısından güvenlidir. Tablo 6.8 son beş yıl içinde isteyerek düşük yapmış olan kadınların gebeliklerini sonlandırdıkları aya göre dağılımını göstermektedir. Düşüklerin yüzde 73'ü gebeliğin ilk ayında gerçekleşirken yüzde 22'si gebeliğin ikinci ayında gerçekleşmiştir. Sonuç olarak, isteyerek düşüklerin yalnızca yüzde 5'i yasada belirtilen zaman sınırlarının dışında gerçekleşmiştir. Kentsel alanlarda ve GAP ve Orta Anadolu bölgelerinde yaşayan kadınlar arasında gebeliğin ikinci ayından sonra düşük yapma oranı diğer kadınlara göre daha fazladır.

Yerleşim yeri ve bölge	Gebelik ayı			Toplam	Kadın sayısı
	1	2	3+		
Yerleşim yeri					
Kent	72.0	22.4	5.6	100.0	437
Kır	78.7	19.9	1.5	100.0	115
Bölge					
Batı	70.6	25.1	4.3	100.0	245
Güney	73.6	21.2	5.2	100.0	69
Orta	76.9	17.3	5.8	100.0	145
Kuzey	(73.1)	(22.8)	(4.1)	100.0	27
Doğu	76.1	20.3	3.6	100.0	66
Seçilmiş NUTS 1 Bölgeleri					
İstanbul	73.0	23.9	3.2	100.0	121
Güneydoğu Anadolu	(65.8)	(27.9)	(6.4)	100.0	28
Toplam	73.4	21.9	4.7	100.0	552

6.7 İsteyerek Düşüğün Gerçekleştiği Yer

Tablo 6.9 düşüğün gerçekleştiği yer hakkında bilgi vermektedir. Araştırmadan önceki beş yıllık dönemde düşük yapan beş kadından yaklaşık dördü düşüğü özel doktor muayenehanesi (yüzde 57) ile özel hastane ya da klinikte (yüzde 21) yaptığını ifade etmiştir. TNSA-2003'te isteyerek düşükler için özel sektörden yararlanma oranı TNSA-1998'e göre daha yüksektir. Düşüğü bir devlet kurumunda yapmış olduğunu belirten kadınların hastaneleri tercih edenlerinin yüzdesi sağlık merkezlerini tercih edenlerden daha yüksektir.

Kırsal yerleşim yerlerinde yaşayan kadınlar, kentsel yerleşimlerde yaşayanlara göre özel doktor muayenehanelerini hastane ve kliniklerden daha fazla tercih etmektedirler. Özel hastane ve klinikler, en çok İstanbul'da yaşayan kadınlar tarafından tercih edilmiştir. Düşük için özel doktor muayenehanelerine, özel hastanelere ya da kliniklere başvuran kadınlar bölgelere göre yüzde 74 (Orta) ile yüzde 80 (Batı) arasında değişim göstermektedir.

Tablo 6.9 Gebeliğin sonlandırıldığı kurum											
İsteyerek düşüğün yapıldığı kuruma göre yüzde dağılım, yerleşim yerine göre Türkiye 2003											
Yerleşim yeri ve bölge	Gebeliğin sonlandırıldığı kurum									Toplam	Kadın sayısı
	Devlet hastanesi	Doğumevi	Sağlık ocağı	SSK hastanesi	Özel hastane /klinik	Muayenehane	Üniversite hastanesi	Diğer	Bilinmeyen		
Yerleşim yeri											
Kent	10.3	5.1	0.6	3.8	24.3	51.3	2.4	2.9	0.2	100.0	473
Kır	4.8	5.6	0.0	4.3	7.9	76.5	0.0	0.7	0.0	100.0	123
Bölge											
Batı	9.2	2.1	0.6	4.3	33.8	45.7	2.1	2.2	0.0	100.0	264
Güney	11.1	4.5	0.8	0.8	10.2	67.5	1.4	2.3	1.4	100.0	71
Orta	9.9	9.3	0.0	5.2	11.6	61.9	2.1	0.0	0.0	100.0	162
Kuzey	(6.5)	(6.3)	(1.5)	(8.9)	(3.5)	(73.3)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	100.0	27
Doğu	6.5	7.7	0.4	0.8	11.8	66.6	1.6	4.5	0.0	100.0	73
Seçilmiş NUTS 1 Bölgeleri											
İstanbul	13,9	0,0	1,3	4,6	47,6	26,8	4,2	1,6	0,0	100,0	130
Güneydoğu Anadolu	(7,6)	(3,8)	(0,0)	(1,8)	(21,1)	(55,9)	(3,9)	(5,8)	(0,0)	100,0	31
Toplam	9.2	5.2	0.5	3.9	20.9	56.5	1.9	1.8	0.2	100.0	597

6.8 Yaşa Özel ve Toplam Düşük Hızları

Araştırma öncesindeki son beş yıla ait düşük hızları yerleşim yerine göre Tablo 6.10'da sunulmaktadır. Yaşa özel hızlar, bir yıllık dönemde belirli yaşta bir kadının yapacağı düşük olasılığını göstermektedir. Bu hızlar 1,000 kadın için verilmektedir. Toplam düşük hızı yaşa özel düşük hızlarının özetlenmesi ile elde edilen önemli bir göstergedir. Bu hız toplam doğurganlık hızı ile benzerlik göstermektedir. Toplam Düşük Hızı halihazırdaki yaşa özel düşük hızlarına uyduğu takdirde bir kadının yaşamı boyunca yapacağı toplam düşük sayısını göstermektedir.

Tablo 6.10 İsteyerek düşük hızları			
Araştırma tarihinden önceki son beş yılda gerçekleşen düşüklere ait yaşa özel ve toplam hızların yerleşim yerine göre dağılımı, Türkiye 2003			
Yaş	Kent	Kır	Toplam
15-19	2	2	2
20-24	12	4	9
25-29	19	9	16
30-34	23	19	22
35-39	18	15	17
40-44	8	6	8
45-49	1	2	1
Toplam Düşük Hızı 15-49	0.42	0.29	0.38
Toplam Düşük Hızı 15-44	0.41	0.28	0.37

Not: Toplam Düşük Hızı kadın başına ifade edilmiştir. Yaşa özel hızlar 1000 kadın başıdır.

Araştırma öncesindeki beş yıllık dönem için toplam düşük hızı 0,4 olarak bulunmuştur. Yaşa özel hızlar 30-34 yaşlarında en yüksek değere ulaşmakta, bu yaştan sonra ise düşmektedir. Hızlar 15-19 yaş grubunda aynı düzeyde olup diğer bütün yaş grupları için kentsel alanda kırsal alandan daha yüksektir.

Temel özelliklere göre toplam düşük hızları Tablo 6.11’de görülmektedir. Orta Anadolu bölgesi kadın başına en yüksek ortalama düşük sayısına sahipken, bu sayı Kuzey Anadolu bölgesinde en düşük düzeyde olup (sırasıyla 0,47 ve 0,23) eğitime göre çok az farklılık göstermektedir.

Tablo 6.11 Temel özelliklere göre toplam düşük hızı	
Seçilmiş bazı temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki son beş yıl için toplam düşük hızı, Türkiye 2003	
Temel özellik	Toplam Düşük Hızı 15-49
Yerleşim yeri	
Kent	0.42
Kır	0.29
Bölge	
Batı	0.41
Güney	0.32
Orta	0.47
Kuzey	0.23
Doğu	0.29
Seçilmiş NUTS 1 Bölgeleri	
İstanbul	0,42
Güneydoğu Anadolu	0,24
Eğitim	
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	0.36
İlköğretim birinci kademe	0.37
İlköğretim ikinci kademe	0.40
Lise ve üzeri	0.39
Toplam	0.38

Banu Akadlı Ergöçmen ve Mehmet Ali Eryurt

Bu bölümde gebeliği önleyici yöntem kullanımı dışında kadının gebe kalma riskini etkileyen temel faktörler incelenmektedir. Bu faktörler, evlenme, doğum sonrası geçici kısırlık (postpartum amenore), ve doğum sonrası cinsel ilişkiden kaçınmadır. Evlilik, genellikle kadının gebelik riski altına girmesinin bir göstergesi olarak ele alındığından, doğurganlığın boyutlarının anlaşılmasında önem taşımaktadır. İlk evlenme yaşının küçük olduğu toplumlar, erken çocuk sahibi olan ve doğurganlığı yüksek toplumlardır. Bu nedenle kadının evlenme yaşına ilişkin eğilimler, doğurganlık düzeyindeki eğilimleri açıklamakta da kullanılmaktadır. Evlenmenin yanı sıra doğurganlığı belirleyen diğer ara değişkenler olan doğum sonrası geçici kısırlık ve doğum sonrası cinsel ilişkiden kaçınmanın süresi de doğurganlık örüntülerinin anlaşılması açısından önemlidir.

7.1 Evlilik Durumu

TNSA-2003'te, hiç evlenmemiş kadınlara ilişkin bilgi hanehalkı soru kağıdına ilave edilen ayrı bir modülle toplanmıştır. TNSA-2003 soru kağıdında evlenmiş kadınlara yönelik evlilik ile ilgili sorular ayrı bir bölüm olarak yer almıştır. Bu bölümde standart DHS soru kağıdında yer alan sorulara ek olarak evlenmiş kadınlar için evlilik kararının verilmesi, dini evlilikler ve akraba evliliklerine ilişkin ilave sorular da bulunmaktadır. Kültürel sebeplerden dolayı, standart DHS soru kağıdından farklı olarak kadınlara son cinsel ilişkileri konusunda soru sorulmamıştır.

15-49 yaşlarındaki tüm kadınların araştırmanın yapıldığı tarihteki evlilik durumuna göre dağılımları Tablo 7.1 ve Şekil 7.1'de verilmektedir. Genel olarak bakıldığında, kadınların yüzde 67'si araştırma sırasında halen evli ve yüzde 30'u hiç evlenmemiştir. Eşi ölmüş ve boşanmış kadınların oranı yüzde 1'in biraz üzerinde iken ayrı yaşayan kadınların oranı yüzde 1'in altındadır. Yaş yapılarına bakıldığında evlenmenin Türkiye'de hala çok yaygın olduğu açık bir şekilde görülmektedir. Hiç evlenmemiş kadınların yüzdesi ilerleyen yaşla birlikte hızla düşmektedir; 20 yaşından küçüklerde yüzde 88 olan evlenmemiş kadın yüzdesi, 20'li yaşların sonlarında yüzde 20'lere kadar düşmektedir. 30 yaşın üzerindeki kadınlarda her 10 kadının 1'inden daha azı hiç evlenmemiştir ve 45-49 yaş grubunda doğurganlık çağlarının sonuna yaklaşan kadınlar arasında hiç evlenmişlerin oranı yüzde 2'den daha azdır.

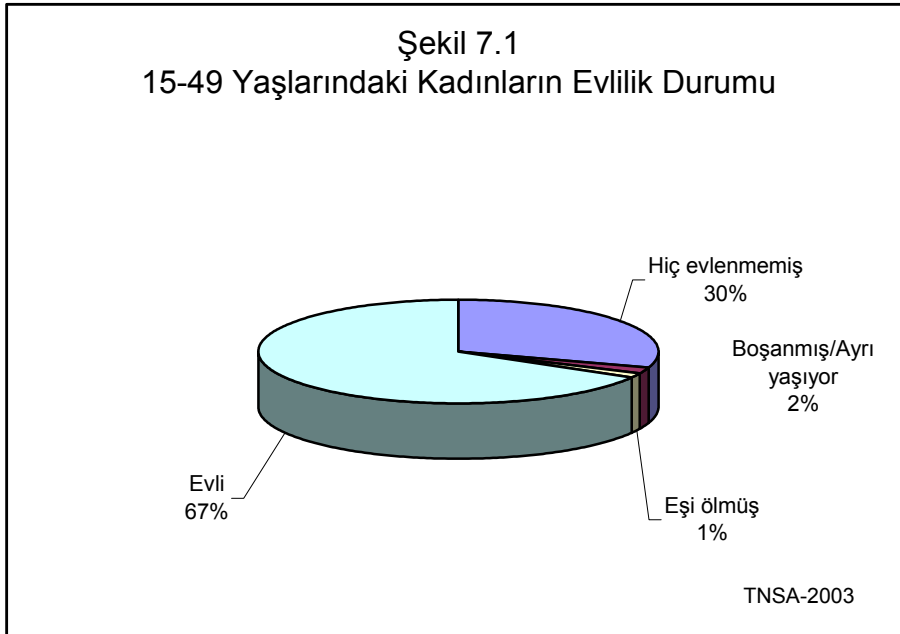
Beklenildiği gibi, eşi ölmüş kadın oranı ilerleyen yaşla birlikte artmaktadır. Araştırma tarihinde eşi ölmüş olanların oranı 30 yaşından küçük kadınlarda yüzde 1'den daha az iken, 45-49 yaş grubunda yüzde 5'e çıkmaktadır. Boşanmış kadınların yüzdesi 30-44 yaş grubundaki kadınlar arasında, hala yüzde 3'ün altında olmasına rağmen, diğer yaş gruplarındakilerden belirgin bir şekilde daha yüksektir.

Tablo 7.1 Evlilik durumu

Kadınların yaşa ve evlilik durumuna göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Yaş	Hiç evlenmemiş	Medeni durum				Toplam	Kadın Sayısı
		Evli	Eşi ölmüş	Boşanmış	Ayrı yaşıyor		
15-19	88.1	11.9	0.0	0.0	0.0	100.0	2,003
20-24	50.2	48.5	0.1	0.6	0.5	100.0	2,101
25-29	20.0	77.6	0.5	1.3	0.7	100.0	1,849
30-34	8.2	87.7	0.9	2.4	0.8	100.0	1,622
35-39	4.1	90.0	1.8	2.6	1.6	100.0	1,481
40-44	3.0	89.2	4.4	2.5	0.9	100.0	1,371
45-49	1.5	91.9	5.0	1.0	0.7	100.0	1,089
Toplam	29.9	66.6	1.4	1.4	0.7	100.0	11,517

Şekil 7.1
15-49 Yaşlarındaki Kadınların Evlilik Durumu

Halen evli olan kadınların yüzdesinde son beş yılda küçük bir azalma yaşanmış, bu oran TNSA-1998’de yüzde 69 iken, TNSA-2003’te yüzde 67’ye düşmüştür. Bu eğilim esas olarak genç yaş gruplarında evliliklerin ertelenmesinden kaynaklanıyor gibi görünmektedir. Hiç evlenmemiş kadınların oranı 45-49 yaş grubundaki kadınlar hariç tüm yaş gruplarında artmıştır. Özellikle 20-24 ve 25-29 yaş gruplarında hiç evlenmemiş kadınların oranındaki artış dikkat çekicidir (sırasıyla yüzde 11 ve yüzde 7).

7.2 İlk Evlenme Yaşı

Evlenmenin yaygın olduğu ve doğumların neredeyse hepsinin evlilik içinde meydana geldiği Türkiye’de, gebelik riski altına girmenin başlangıcı anlamına gelen ilk evlenme yaşı önemli bir demografik göstergedir.

Tablo 7.2’de görüldüğü gibi ortanca ilk evlenme yaşının 25-49 yaş grubundaki kadınlar arasında 20 olması, bu yaş grubundaki kadınların yarısının bu yaştan önce evlenmiş olduğunu göstermektedir. Ortanca ilk evlenme yaşında devamlı bir artış gözlenmektedir; 45-49 yaş grubunda 19.2 olan ortanca yaş, 25-29 yaş grubundaki kadınlarda 21’e çıkmaktadır. Çok erken yaşta yapılan evliliklerde belirgin bir azalma olduğu görülmektedir. Örneğin, 15 yaşında evlenmiş kadınların oranı, 45-49 yaş grubundaki kadınlar arasında yüzde 8 iken, 20-24 yaş grubundaki kadınlar arasında sadece yüzde 2’dir.

Tablo 7.2 İlk evlenme yaşı								
Araştırma tarihindeki yaşa göre, ilk evliliklerini belirtilen tam yaşlarda yapan kadınların yüzdeleri, ve ortanca ilk evlenme yaşı, Türkiye 2003								
Yaş	İlk evliliklerini belirtilen tam yaşlarda yapan kadınların yüzdeleri:					Hiç evlenmemiş olanların yüzdesi	Kadın Sayısı	Ortanca ilk evlenme yaşı
	15	18	20	22	25			
15-19	1.4	NA	NA	NA	NA	88.1	1,720	a
20-24	2.2	18.4	33.1	NA	NA	50.2	1,558	a
25-29	3.6	23.1	40.4	58.5	73.3	20.0	1,397	21.0
30-34	4.4	27.3	46.4	64.1	80.8	8.2	1,202	20.4
35-39	5.7	28.7	50.6	66.3	82.0	4.1	1,081	20.0
40-44	8.3	37.4	58.3	73.3	86.2	3.0	885	19.2
45-49	8.3	34.7	58.0	76.4	88.5	1.5	733	19.2
20-49	5.0	27.0	46.0	-	-	17.6	9,514	20.5
25-49	5.7	29.5	49.6	66.7	81.3	8.4	7,413	20.0

NA = Uygun değil
^a x-x+4 yaş grubundaki cevaplayıcıların yüzde 50’sinden daha azı ilk evliliğini x yaşında yaptığından ortanca hesaplanmamıştır

Ortanca, kullanışlı bir ölçüt olmasına karşın evlilik yaşındaki tüm değişiklikleri gerektiği gibi yansıtmaz. Evlilik yaşındaki kuşak değişimleri, 5 yıllık yaş grupları için belirli yaşlarda evlenenlerin yüzdeleri karşılaştırılarak daha iyi incelenebilmektedir. Bu yüzdeler, Türkiye’de son on ile yirmi yıl içinde evlilik yaşında çarpıcı değişimlerin yaşandığını teyit etmektedir. Belirli yaşlar için evli kadınların yüzdesine bakıldığında, genç kuşaklarda, belirtilen yaşa kadar evlenmiş olanların yüzdelerinin yaşlı kuşaklara göre daha düşük olduğu gözlenmektedir. Örneğin, 45-49 yaş grubundaki kadınların yüzde 58’i 20 yaşına kadar evlenmişken, 25-29 yaş grubundaki kadınların sadece yüzde 40’ı 20 yaşına kadar evlenmiştir.

Tablo 7.3 ve Şekil 7.2’de, 25-49 yaşlar arasındaki kadınların ortanca ilk evlenme yaşındaki farklılıklar, yerleşim yeri, 5 bölge, 12 bölge ve eğitime göre incelenmektedir. 25-49 yaş grubundaki kentsel ve kırsal yerleşim yerlerinde yaşayan kadınlarda gözlenen ortanca ilk evlilik yaşı, kentsel yerleşimde yaşayan kadının kırsal yerleşimde yaşayan kadından biraz daha geç evlendiğini göstermektedir (sırasıyla 20.3 ve 19.4). Bu örüntü tüm yaş gruplarında gözlenmektedir.

Tablo 7.3 Ortanca ilk evlenme yaşı

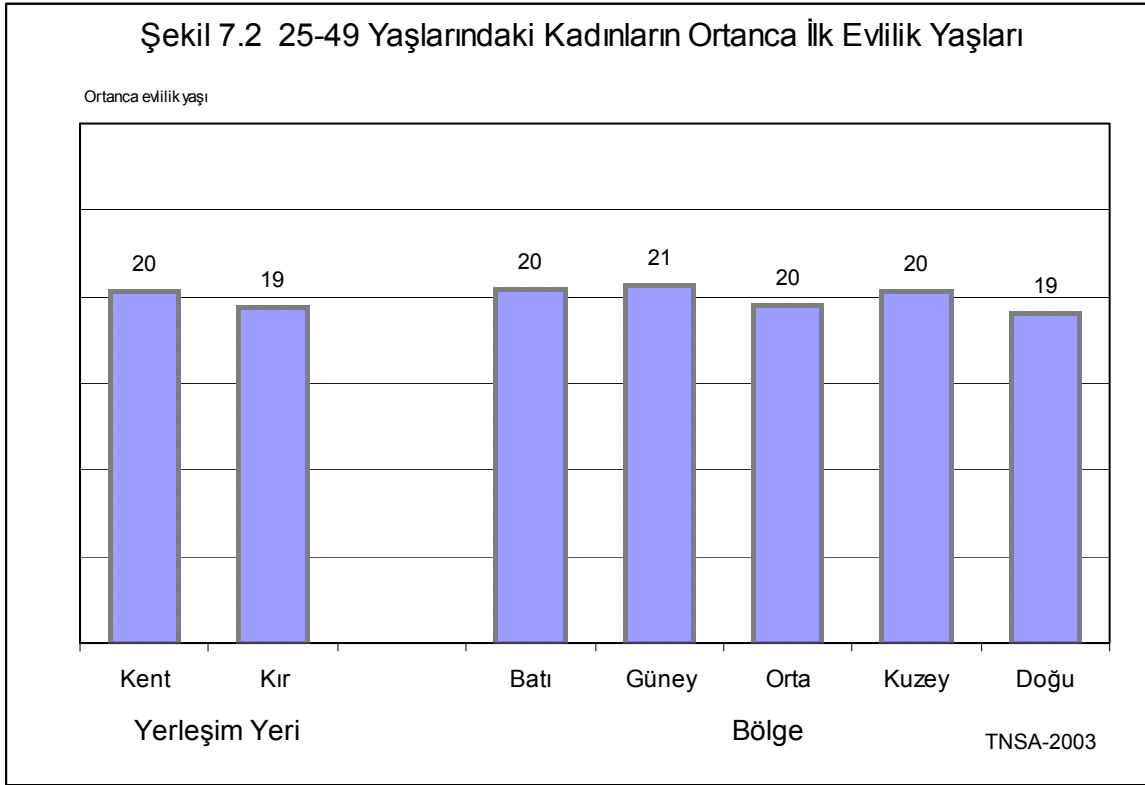
Araştırma tarihindeki yaşlarına ve seçilmiş temel özelliklerine göre 25-49 yaşlarındaki kadınların ortanca ilk evlenme yaşları, Türkiye 2003

Temel özellikler	Yaş					25-49 yaşındaki kadınlar
	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	
Yerleşim yeri						
Kent	21.3	20.5	20.3	19.4	19.7	20.3
Kır	20.4	20.1	19.5	18.8	18.5	19.4
Bölge						
Batı	21.3	20.6	20.6	19.6	19.7	20.4
Güney	21.1	20.8	21.0	19.7	20.4	20.7
Orta	20.8	19.9	19.3	18.9	18.7	19.5
Kuzey	21.4	20.6	20.7	19.5	19.4	20.3
Doğu	20.3	19.3	18.4	18.1	17.8	19.0
NUTS 1 Bölgesi						
İstanbul	23.0	21.4	20.3	19.5	19.8	20.9
Batı Marmara	23.1	20.2	19.8	19.1	18.9	20.4
Ege	22.2	21.3	20.7	19.9	19.3	20.6
Doğu Marmara	21.6	20.4	20.5	19.3	19.5	20.3
Batı Anadolu	21.9	20.1	19.8	19.8	19.7	20.4
Akdeniz	22.5	21.3	21.8	19.9	20.6	21.3
Orta Anadolu	20.8	20.1	18.7	18.2	19.1	19.1
Batı Karadeniz	22.1	22.4	20.9	19.9	19.0	20.6
Doğu Karadeniz	23.2	20.6	20.2	19.2	19.4	20.4
Kuzeydoğu Anadolu	20.9	19.8	19.2	19.0	18.4	19.7
Ortadoğu Anadolu	23.7	20.2	18.3	18.5	18.3	20.0
Güneydoğu Anadolu	21.1	19.6	18.8	17.8	16.9	19.3
Eğitim						
Eğitimi yok./İlk. bitirmemiş	18.4	18.8	18.4	17.5	17.7	18.0
İlköğretim birinci kademe	19.8	19.7	19.5	18.9	19.0	19.4
İlköğretim ikinci kademe	22.1	21.7	21.4	21.4	20.7	21.7
Lise ve üzeri	a	25.2	24.4	24.5	23.5	24.8
Toplam	21.0	20.4	20.0	19.2	19.2	20.0

^a x-x+4 yaş grubundaki cevaplayıcıların yüzde 50'sinden daha azı ilk evliliğini x yaşında yaptığından ortanca hesaplanmamıştır

Bölgesel karşılaştırmalar Doğu ve Orta Anadolu bölgelerinde yaşayan kadınların en erken evlenen (sırasıyla 19 ve 19.5 yaşlarında), Güney bölgesinde yaşayan kadınlarinsa en geç evlenen (20.7) kadınlar olduğuna işaret etmektedir. NUTS 1 bölgelerinin sonuçlarına bakıldığında Akdeniz'in 21.3 ile en yüksek ortanca ilk evlenme yaşına, Orta Anadolu'nun ise 19.1 ile en düşük ortanca değere sahip olduğu görülmektedir. Bölgeler içerisinde genç yaş gruplarında yer alan kadınların ortanca ilk evlenme yaşları yaşlı yaş gruplarında yer alan kadınlara nazaran daha düşüktür. Örneğin, Orta Anadolu'nun doğusu olarak adlandırılan bölgedeki 25-29 yaş grubu kadınların 23.7 olan ortanca ilk evlilik yaşı aynı bölgedeki 35 ve üzeri yaşta kadınların beyan ettikleri evlilik yaşlarından ortalama olarak 5 yıl daha sonrasına tekabül etmektedir. Benzer şekilde İstanbul, Batı Marmara ve Doğu Karadeniz bölgelerinde 25-29 yaş grubundaki kadınların yarısı 23 yaşından sonra, yani aynı bölgelerdeki 35 yaş üzeri kadınlardan 3 veya 4 yıl daha sonra evlenmişlerdir.

Beklenildiği gibi, cevaplayıcıların ortanca ilk evlilik yaşı ile eğitim düzeyi arasında doğru orantı vardır. Özellikle, eğitim düzeyi en az lise olan kadınlar ile diğer kadınlar arasındaki farklılıklar belirgindir. En az lise mezunu olan kadınlarda ortanca ilk evlilik yaşı olan 24.8, eğitimi olmayan kadınların ortanca ilk evlilik yaşından yaklaşık 7 yıl daha yüksektir (Tablo 7.3). Eğitim kategorileri içerisinde kadınların araştırma sırasındaki yaşları ve ilk evlilik yaşları arasındaki ilişki tekbiçimli bir yapı göstermemektedir. İlkokul veya daha fazla eğitimi olan kadınlar ele alındığında daha yaşlı kuşaktan daha genç kuşağa doğru ortanca ilk evlilik yaşında bir artış olduğu görülmektedir. Ortanca ilk evlilik yaşında kuşaklar arasında görülen bu artış, ne var ki daha az eğitilmiş kadınlarda, eğitilmiş kadınlarda görüldüğü kadar büyük bir artış değildir.

7.3 Doğum Sonrası Geçici Kısırlık, Cinsel İlişikten Kaçınma, ve Gebelik Riski Altında Olmama Durumu

Doğum sonrası geçici kısırlık dönemi, doğum ile adet kanamalarının başlaması arasında geçen dönemdir. Doğum sonrasında ne kadar süre gebelikten korunulabileceği emzirme süresinin uzunluğu ve yoğunluğu ile cinsel ilişikten ne kadar süre kaçınıldığına bağlıdır.

Tablo 7.4’de doğum sonrası adet kanamalarının ve cinsel ilişkinin başlamadığı annelere ait doğumların, doğumdan sonra geçen süreye (ay) göre yüzdesi verilmektedir. Tabloda ortanca ve ortalama olarak verilen tahminler, her bir zaman dilimi için araştırma sırasındaki duruma göre

hesaplanmış ve tahminlerdeki dalgalanmayı önlemek amacıyla iki aylık zaman dilimleri şeklinde verilmiştir.

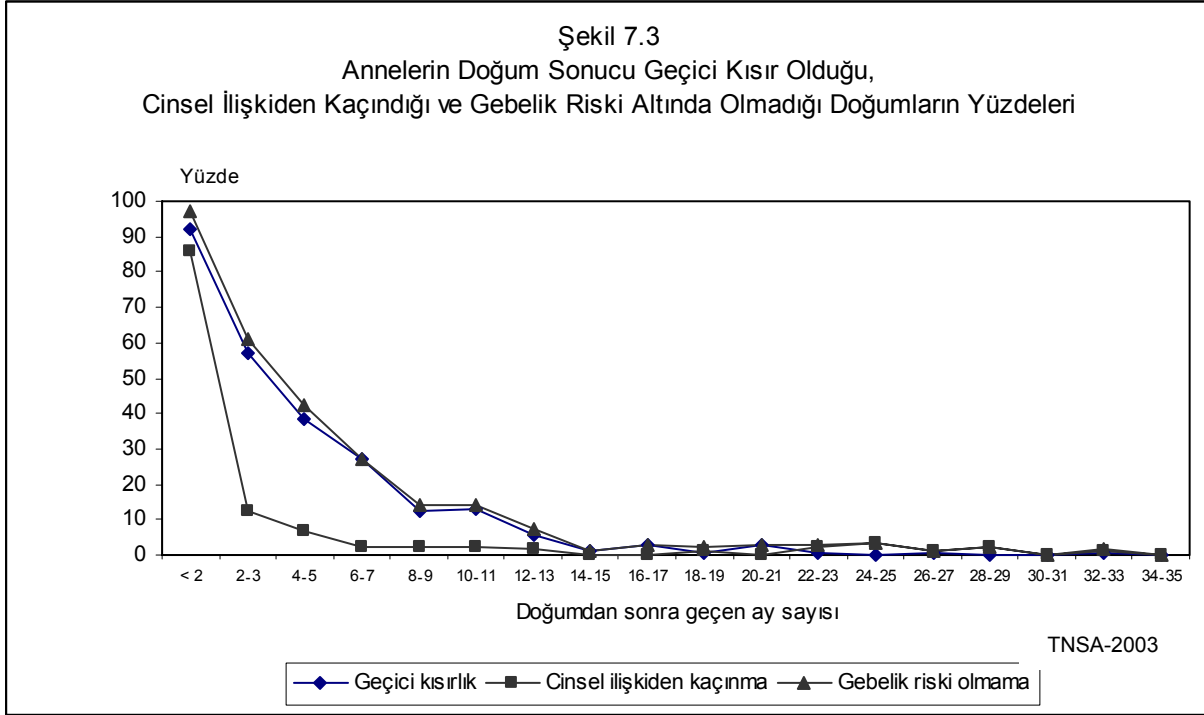
Tablo 7.4'deki sonuçlar göstermektedir ki doğumu takip eden süre içerisinde kadınların yüzde 92'sinde adet kanaması başlamamıştır, fakat bu değer doğumdan sonraki ikinci aydan itibaren yüzde 57'ye düşmektedir. Doğum sonrası adet kanamasının ortanca başlama süresi 3.4 ay olarak hesaplanmıştır.

Türkiye'de doğumdan sonra cinsel ilişkide bulunmama süresi geleneksel olarak 40 gündür. Tablo 7.4'deki doğum sonrası cinsel perhiz ile ilgili bulgular bu adet ile uyumlu sonuçlar ortaya koymaktadır. Tüm annelerin yüzde 86'sı doğumu hemen takip eden süre içerisinde cinsel ilişkiden kaçınmaktadır. Bununla birlikte doğumdan iki ay sonra , risk altında bulunmama dönemi içerisinde cinsel perhizin etkisi oldukça azalmaktadır. Doğumdan sonraki 2-3 ay içerisinde cinsel ilişkiye başlamamış anne oranı yüzde 13'e, 6-7 ay içerisindeyse yüzde 7'ye düşmektedir (Şekil 7.3).

<u>Tablo 7.4 Doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama durumu</u>				
Doğum sonrası adet kanaması başlayan ve cinsel ilişkiden kaçınan annelerin doğumlarının, doğumdan sonra geçen süreye (ay) göre yüzdeleri, ve doğumdan sonra adet kanamasına ve cinsel ilişkinin yeniden başlamasına kadar geçen süre (ortanca ve ortalama olarak), Türkiye 2003				
Doğumdan sonra geçen ay sayısı	Geçici kısırlık	Doğum sonrası cinsel perhiz	Risk altında olmama	Doğum sayısı
< 2	92.2	85.6	97.1	96
2-3	57.1	12.7	60.9	129
4-5	38.4	7.0	42.3	151
6-7	27.4	2.0	27.4	146
8-9	12.7	2.0	14.0	120
10-11	13.0	2.3	14.3	113
12-13	5.8	1.8	7.6	142
14-15	1.1	0.0	1.1	104
16-17	2.6	0.0	2.6	141
18-19	0.7	1.4	2.1	137
20-21	3.0	0.0	3.0	107
22-23	0.6	2.4	3.0	133
24-25	0.0	3.2	3.2	110
26-27	0.3	1.0	1.2	125
28-29	0.0	2.3	2.3	167
30-31	0.0	0.0	0.0	145
32-33	0.4	1.1	1.5	159
34-35	0.0	0.0	0.0	155
Toplam	13	5.7	14.5	2,380
Ortanca	3.4	1.9	3.8	NA
Ortalama	5.4	2.8	5.9	NA

Daha önce 1993 ve 1998'de gerçekleştirilen araştırmalarının sonuçlarına uygun şekilde TNSA-2003'ün bulguları da geçici kısırlık süresinin doğum sonrası cinsel perhiz süresine

nazaran daha uzun sürdüğünü, dolayısıyla Türkiye’de gebelik riski altında olmama süresinin temel belirleyeninin geçici kısırlık olduğunu göstermiştir. Örneğin doğumu takip eden 2-3 ayda geçici kısırlık yaşayan kadınlar doğum sonrası cinsel perhizde bulunan kadınlardan 4 kat daha fazladır. Şekil 7.3’te görüldüğü gibi geçici kısırlık yaşayan annelerin oranı doğumdan sonraki ilk bir yılın ardından ani bir şekilde düşmektedir. 12-13 ay civarında geçici kısırlık yaşayan annelerin oranı yüzde 6’ya inmektedir. 14-15 ay sonrasındaysa annelerin sadece yüzde 1’i halen geçici kısırdır ve hiçbiri cinsel perhiz yapmamaktadır. Doğumdan sonraki ikinci yılları birlikte neredeyse tüm kadınlar gebelik riski altına girmektedirler.

Tablo 7.5, doğum sonrası ortalama geçici kısırlık, cinsel perhiz ve gebelik riski altında olmama sürelerini annelerin çeşitli temel özelliklerine göre göstermektedir. Türkiye’de doğum sonrası ortalama cinsel perhiz süresi annenin yaşına ve yerleşim yerine göre fazla bir farklılaşma göstermemektedir. Ancak, bölgeler arasında ve annelerin eğitim düzeylerine göre biraz daha büyük bir farklılaşma gözlenmektedir. Örneğin, doğum sonrası cinsel ilişkiden kaçınma Ege, Doğu Marmara ve Orta Anadolu’da daha uzun süre uygulanıyor gibi görünmektedir. İstanbul ve Güneydoğu Anadolu’nun en düşük doğum sonrası ortalama cinsel perhiz süresine sahiptir (1.6).

Doğum sonrası adet kanamasının başlama süresinde annenin yaşına, bölgeye ve eğitim düzeyine göre yaşanan farklılaşmalar küçük olsa da vurgulanmaya değer. Doğum sonrası adet kanamasının tekrar başlama süresi, daha ileri yaşlardaki kadınlarda, Doğu Anadolu bölgesinde yaşayan kadınlarda ve eğitimi olmayan kadınlarda daha uzundur (sırasıyla 3.9, 3.8 ve 4.4). En düşük ortalama geçici kısırlık süresi 2.0 ay ile Batı Karadeniz bölgesinde gözlenmektedir. Doğum sonrası ortalama geçici kısırlık süresi eğitimi olmayan kadınlarda 4.4 ay iken en az lise mezunu olan kadınlarda 2.8 aydır.

Tablo 7.5 Temel özelliklere göre doğum sonrası gebelik riski altında bulunmama durumu				
Seçilmiş temel özelliklere göre, doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma, ve gebelik riski altında olmama durumlarının ortanca süreleri (ay olarak), Türkiye 2003				
Temel özellikler	Doğum sonrası cinsel perhiz		Gebelik riski altında olmama	Doğum sayısı
	Geçici kısırlık			
Annenin yaşı				
<30	3.3	1.9	3.5	1,626
30+	3.9	1.9	4.5	754
Yerleşim yeri				
Kent	3.5	1.8	4.0	1,571
Kır	3.3	1.9	3.4	809
Bölge				
Batı	3.6	2.0	4.1	789
Güney	3.1	1.7	3.5	317
Orta	3.2	1.9	3.7	456
Kuzey	2.4	1.9	2.5	144
Doğu	3.8	1.7	3.9	674
NUTS 1 Bölgesi				
İstanbul	3.4	1.6	3.6	365
Batı Marmara	0.8	2.0	4.7	74
Ege	2.8	2.2	3.7	247
Doğu Marmara	3.4	2.2	3.6	195
Batı Anadolu	3.7	2.0	4.7	182
Akdeniz	3.1	1.7	3.5	317
Orta Anadolu	3.8	2.2	3.9	134
Batı Karadeniz	2.0	1.9	2.1	116
Doğu Karadeniz	4.7	1.8	4.7	75
Kuzeydoğu Anadolu	2.9	1.9	3.2	105
Ortadoğu Anadolu	3.5	1.8	3.5	172
Güneydoğu Anadolu	4.1	1.6	4.1	397
Eğitim				
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	4.4	1.7	4.4	481
İlköğretim birinci kademe	3.2	1.9	3.6	1,288
İlköğretim ikinci kademe	3.3	2.0	3.6	488
Lise ve üzeri	2.8	1.9	4.6	123
Toplam	3.4	1.9	3.8	2,380

Not: Ortanca değerler araştırma sırasındaki statüye göre hesaplanmıştır.

Türkiye’de, gebelik riski altında olunmayan ortanca sürelerdeki farklılaşmalar geçici kısırlık ve doğum sonrası cinsel perhizin birleşik etkisini yansıtmakta ve geçici kısırlığının benzer bir yapı sergilenmektedir. Genel olarak, 30 yaşının üzerindeki kadınlar, kentsel yerleşimde yaşayan kadınlar, Batı’da yaşayan kadınlar ve eğitilmiş kadınlarda gebelik riski altında bulunmama süresi görece olarak daha uzundur.

Turgay Ünal ve Sutay Yavuz

Bu bölümde gebeliği önleyici yöntemlere olan talebin belirlenmesine yönelik olarak sorulan sorular incelenmektedir. Cevaplayıcı başka çocuk sahibi olmak istiyor mu? Eğer istiyorsa, bir sonraki çocuğunun ne kadar zaman sonra olmasını istiyor? Cevaplayıcı hiç çocuk sahibi olmadığı günlere dönebilseydi kaç çocuk sahibi olmayı isterdi? İstenmeyen veya zamansız hamileliklerle ne kadar sıklıkla karşılaşmaktadır? Bu tür gebeliklerin engellenmesinin doğurganlık hızları üzerinde nasıl bir etkisi olabilir?

Doğurganlık tercihleri ile ilgili bulguların yorumlanması daima tartışma konusu olmuştur. Araştırma soruları, soruların a) yeterince güçlü bir şekilde inanılmayan, şekillenmemiş, değişebilecek görüşleri yansıtması ve b) sosyal baskıların veya doğurganlık tercihleri üzerinde önemli bir etkisi olabilecek diğer aile üyelerinin, özellikle de kocanın etkisini, göz önüne almaması nedeniyle verilen yanıtların yanıltıcı olmaları gereğiyle eleştirilmiştir.

Doğurganlık tercihleri ile ilgili sorular, TNSA-2003 örneklemindeki hanehalklarının yarısında bulunan kadınlara sorulmuştur. Bu nedenle, tablolardaki gözlem sayıları diğer bölümlerdeki gözlem sayılarından farklıdır. Detaylı açıklama için Ek B'ye bakınız.

8.1 Başka Çocuk Sahibi Olma İsteği

Gelecekteki doğurganlık hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla evli kadınlara “Gelecekte (başka) çocuk istiyor musunuz yoksa (artık başka) çocuğunuz olmasını istemiyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Eğer başka çocuk sahibi olmak istiyorlarsa, “(Bir sonraki) Çocuğunuzun şu andan itibaren ne kadar zaman sonra olmasını istersiniz?” diye sorulmuştur. Eğer kadın daha önceden hiç çocuk sahibi olmamışsa, bu sorular uygun şekilde yeniden ifadelendirilerek sorulmuştur.

Gelecekteki doğurganlık hakkındaki görüşlerin incelenmesinde, halen hamile olan kadınların içerilmesi değerlendirme yapmayı güçleştirmektedir. Hamile kadınlar için gelecekte çocuk sahibi olmayı isteyip istemediğine ilişkin sorular yeniden ifadelendirilerek, beklediği doğumundan sonraki bir çocuk için sorulmuştur. Tercih değişkeninin hamile kadınlar için tanımlandığı şekli dikkate almak için sonuçlar, gebeliği yaşayan bir çocuğa denk sayarak, yaşayan çocuk sayısına göre sınıflandırılmıştır. Bazı durumlarda, bir sonraki çocuğa ne zaman sahip olmak istediğine ilişkin soruda verilecek cevap, hamile kadınlar için kalan hamilelik süresini de kapsayabileceği için, hamile olmayanların cevaplarıyla karşılaştırma yapmak doğru olmayabilir. Ayrıca, kontraseptif amaçlı olarak tüpleri bağlanmış kadınlara da ileride başka çocuk sahibi olmak isteyip istemediği sorusu sorulmamıştır. Ancak bu kadınlar doğurganlık tercihi analizlerinde başka çocuk istemeyenler sınıfına konulmuştur.

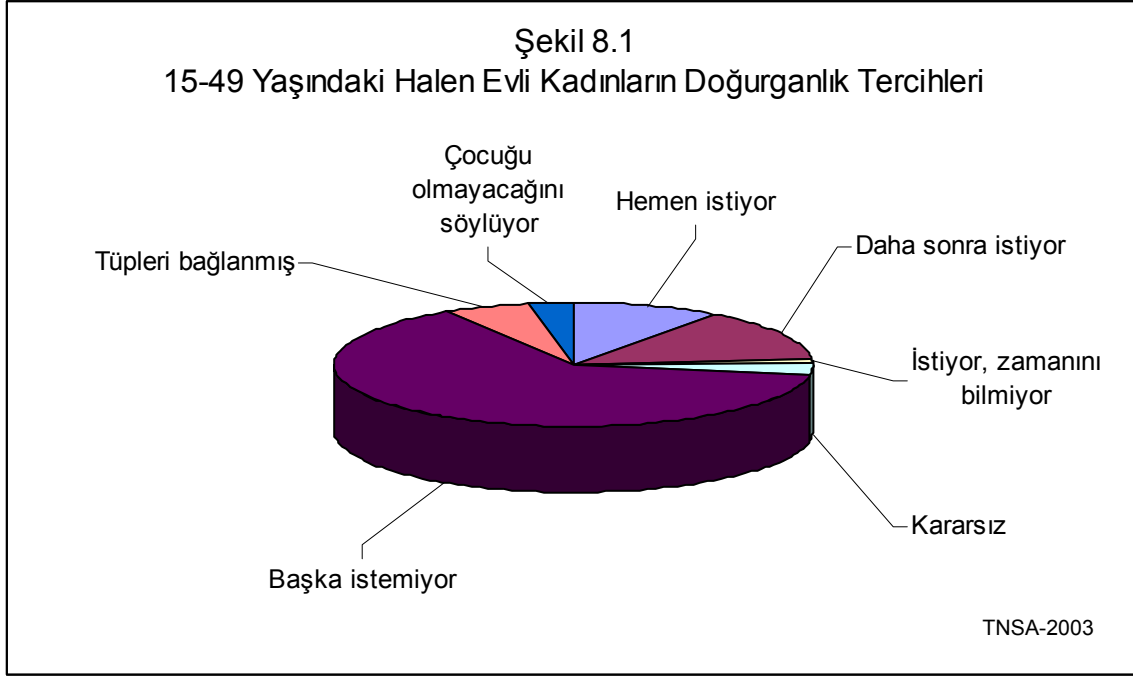
Tablo 8.1 halen evli kadınların, başka çocuk sahibi olma konusundaki tercihlerinin yüzde dağılımını yaşayan çocuk sayılarına göre göstermektedir. Tablo doğumların gerek sonlandırılması gerekse de geciktirilmesi için gerekli olan potansiyel aile planlaması hizmeti ihtiyacını da göstermektedir. Tablo 8.1 ve Şekil 8.1 gösterdiği üzere, halen evli kadınların yüzde 69'u ileride başka bir çocuk sahibi olmak istemediklerini veya tüplerini bağlatmış olduklarını söylemiştir. Kadınların yüzde 14'ü ise en az iki sene sonra (başka) çocuk sahibi olmak istediklerini belirtmişlerdir. Dolayısıyla, yaklaşık her 5 halen evli kadından 4'ü gebeliği engellemek veya geciktirmek için bir aile planlaması yöntemi ihtiyacı içerisinde. Başka bir çocuk sahibi olma konusunda kararsız olan halen evli kadınların oranı sadece yüzde 3'dür. Hamileliği sonlandırma isteği bir miktar daha az olmakla birlikte bulgular, TDHS -98 ile benzer örüntüleri göstermektedir.

Gelecekte başka çocuk sahibi olma isteği, sahip olunan çocuk sayısındaki artışla birlikte düşmektedir. Bir çocuk sahibi olan kadınların yüzde 67'si, gelecekte başka çocuk sahibi olmayı istemektedir. Bu yüzde, iki çocuklu kadınlar arasında hızla yüzde 12'ye, üç çocuklu kadınlar arasında yüzde 4'e ve dört ve daha fazla sayıda çocuk sahibi kadınlar arasında yüzde 3'e düşmektedir. Çocuk sahibi olmayı sonlandırma isteği, yaşayan iki çocuk sahibi olduğunda ortaya çıkmakta ve daha fazla çocuğa sahip kadınlar arasında da yüksek düzeyde devam etmektedir.

Tablo 8.1 Yaşayan çocuk sayısına göre doğurganlık tercihleri						
Evli kadınların (alt örnek) yaşayan çocuk sayılarına ve başka çocuk sahibi olma isteğine göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003						
Başka çocuk sahibi olma isteği	Yaşayan çocuk sayısı ¹					Toplam
	0	1	2	3	4+	
Hemen istiyor ²	70.4	17.9	3.9	1.2	2.0	9.9
Daha sonra istiyor ³	15.5	47.1	7.8	2.6	0.8	13.6
İstiyor, zamanını bilemiyor	2.8	1.9	0.4	0.3	0.6	0.9
Kararsız	0.3	5.9	4.4	1.3	0.8	3.1
Başka istemiyor	1.5	25.5	76.4	80.8	80.4	63.4
Tüpleri bağlanmış	0.0	0.0	4.1	9.5	12.1	5.7
Gebe kalması mümkün değil	9.4	1.6	2.6	4.0	2.7	3.1
Cevapsız	0.0	0.1	0.4	0.4	0.4	0.3
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Sayı	241	763	1,312	785	776	3,876

¹ Araştırma sırasındaki gebelikler de dahildir
² Bir sonraki doğumunu 2 yıl içinde istiyor
³ Bir sonraki doğumunu 2 veya daha uzun süre sonra olsun istiyor

Tablo 8.2, halen evli kadınların daha fazla çocuk sahibi olma isteğinin yaşa göre yüzde dağılımını sunmaktadır. Yaşla birlikte daha fazla çocuk isteyen kadınların oranı hızla düşmektedir. En genç kuşaktaki kadınların yüzde 78'i daha fazla çocuk isterken, 30-34 yaş grubu için bu oran sadece yüzde 19'a düşmektedir. Doğumların arasını açma isteği 25 yaş altı kadınlar arasında yoğunlaşmaktadır. Çocuk sahibi olmayı sonlandırma isteği yaşla birlikte hızla artmaktadır. Bu oran, 15-19 yaş arası kadınlarda yüzde 19 iken 40-44 yaş arası kadınlarda yüzde 83'e çıkmaktadır.

Tablo 8.2 Yaşa göre doğurganlık tercihleri
Evli kadınların (alt örnek) yaş grubuna ve başka çocuk sahibi olma isteğine göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Başka çocuk sahibi olma isteği	Yaş grubu							Toplam
	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	
Hemen istiyor ¹	26.0	17.4	13.6	13.0	6.9	2.1	1.6	9.9
Daha sonra istiyor ²	46.0	46.8	23.2	5.8	1.8	0.3	0.0	13.6
İstiyor, zamanını bilemiyor	6.2	0.8	1.8	0.6	0.3	0.2	0.2	0.9
Kararsız	2.5	5.0	7.3	3.7	1.6	0.1	0.2	3.1
Başka istemiyor	19.2	29.6	50.6	68.3	77.5	82.8	78.2	63.4
Tüpleri bağlanmış	0.0	0.2	2.8	7.8	8.9	8.9	5.7	5.7
Gebe kalması mümkün değil	0.0	0.0	0.2	0.7	2.8	5.1	13.5	3.1
Cevapsız	0.0	0.1	0.4	0.1	0.2	0.5	0.6	0.3
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Sayı	119	540	698	716	690	640	473	3,876

¹ 2 yıl içinde çocuk istiyor
² 2 yıl veya daha sonra çocuk istiyor

Tablo 8.3 halen evli kadınların daha fazla çocuk istememe yüzdesini yaşayan çocuk sayısı ve temel özelliklere göre vermektedir. Çocuk sahibi olmayı sonlandırmak isteyen halen

evli kadınların oranları arasındaki en büyük farklılık, iki çocuklu kadınlarda görülmektedir. Genel olarak bakıldığında, çocuk sahibi olmayı sonlandırmayı isteyen kadınların oranı, kent ve kırsal alanlarında yaşayan kadınlar arasında aynıdır. Çocuk sahibi olmayı sonlandırma isteyen kadınlar, Karadeniz bölgesinde yaşayanlar arasında (yüzde 73), Doğu bölgesinde yaşayanlara göre (yüzde 63) daha fazladır. Daha fazla çocuk istemeyen kadınların yüzdesi Güney bölgesinde yüzde 61'e düşmektedir.

Eğitim ile çocuk sahibi olmayı sonlandırma isteği arasında ters yönde bir ilişki olduğu bilinmektedir. Eğitim seviyesi yükseldikçe, daha fazla çocuk sahibi olmak istemeyen kadınların oranı yüzde 75'den yüzde 51'e düşmektedir. Buna karşın, eğitimin bu etkisi kadınların sahip oldukları yaşayan çocuk sayısına göre analiz edildiğinde; eğitimsiz veya daha az eğitilmiş kadınların, eğitilmiş kadınlara göre, çocuk sahibi olmayı sonlandırmaya daha yatkın olmalarının nedeninin, bu kadınların daha önceden çok sayıda çocuk sahibi olmuş olmalarından kaynaklandığı görülmektedir. Aynı örüntüye TNSA-98'de de rastlanmıştır.

Tablo 8.3 Doğurganlığı sınırlama (son verme) isteği						
Evli ve başka çocuk sahibi olmak istemeyen kadınların (alt örnek) yaşayan çocuk sayısına ve seçilmiş temel özelliklerine göre yüzdeleri, Türkiye 2003						
Temel özellik	Yaşayan çocuk sayısı ¹					Toplam
	0	1	2	3	4+	
Yerleşim yeri						
Kent	1.5	27.8	81.8	92.1	93.6	69.2
Kırsal	1.5	17.5	76.6	86.8	91.0	69.2
Bölge						
Batı	0.8	32.0	85.7	91.4	96.4	70.0
Güney	(3.0)	17.8	79.8	87.9	94.0	68.6
Orta	(2.6)	27.6	82.2	93.2	91.0	71.7
Kuzey	*	(22.6)	77.7	92.7	94.2	72.8
Doğu	(1.6)	6.8	54.1	82.0	89.7	62.6
Seçilmiş NUTS 1 Bölgeleri						
İstanbul	0.0	31.2	84.3	95.1	98.6	68.1
Güneydoğu Anadolu	*	2.3	45.1	(75.1)	89.5	60.8
Eğitim						
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	(6.1)	(21.8)	65.7	79.8	89.3	74.9
İlköğretim birinci kademe	1.0	22.5	81.5	91.5	94.6	72.3
İlköğretim ikinci kademe	1.4	28.8	81.3	94.9	100.0	61.1
Lise ve üzeri	0.0	30.4	88.7	*	*	50.5
Toplam	1.5	25.5	80.5	90.3	92.6	69.2

¹ Araştırma sırasındaki gebelikler de dahildir
Notlar: Tüpleri bağlanmış kadınların başka çocuk istemiyor olarak sınıflandırılmıştır. Parantez içinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır. Yıldız işareti 25'ten daha az ağırlıksız gözlem sayısına dayanan bulgulardır.

8.2 Aile Planlaması Hizmetlerine Olan Talep

Bu bölüm, aile planlaması hizmetine ihtiyaç ve potansiyel talep büyüklüğü konularını işlemektedir. Karşılammamış aile planlaması ihtiyacı ya başka bir çocuk sahibi olmadan önce beklemek isteyen (doğumların arasını açmak isteyen) ya da artık başka çocuk sahibi olmak istemeyen (doğurganlığını sonlandırmak isteyen) ancak bunlara karşın gebeliği önleyici

herhangi bir yöntem kullanmayan doğum yapabilme yetisine sahip kadınlara karşılık gelir. Hamile kadınlar da, eğer gebelik istenmemiş veya daha sonraki bir zamanda istenmişse, doğumların arasını açmak veya doğurganlığını sonlandırmak için karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı kapsamında değerlendirilmişlerdir. Benzer şekilde, yeni doğum yapmış kadınlar da eğer son doğumlarını istememiş veya daha sonra istemişlerse karşılanmamış aile planlaması hizmeti kapsamına alınmışlardır. Halen herhangi bir yöntem kullanan kadınlar ise karşılanmış aile planlaması hizmeti içinde değerlendirilmişlerdir. Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı olan kadınlar ve halen gebeliği önleyici herhangi bir yöntem kullanan kadınlar beraberce toplam aile planlaması talebini oluşturmaktadırlar.

Tablo 8.4 halen evli kadınların; karşılanmamış aile planlaması hizmet ihtiyacını, halen yöntem kullanımlarını ve toplam aile planlaması talebinin yüzde dağılımlarını seçilmiş bazı temel özelliklere göre vermektedir. Kadınların yüzde 76'sının aile planlaması hizmeti talebi olup, yüzde 92'sinin bu talebi karşılanmaktadır. Doğumları sonlandırma amaçlı talep doğumların arasını açma amaçlı talepten üç misli daha yüksektir (sırasıyla, yüzde 58 ve 18). Tüm halen evli kadınlar arasında yüzde 6'sının hizmet ihtiyacı karşılanmamıştır. Toplam karşılanmamış hizmet talebi, TNSA-93'de kaydedilenden yüzde 12 ve TNSA-98'de kaydedilenden yüzde 10 daha düşüktür. Toplam hizmet talebi TNSA-93 ve TNSA-98 de sırasıyla yüzde 84 ve 87 olarak saptanmıştır.

Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı, 15-29 yaşındaki kadınlar arasında ve kırsal alanlarda yaşayan kadınlarda daha yüksektir. Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı, Batı'da yaşayan kadınların yüzde 3'ünden Doğu'daki kadınların yüzde 15'ine kadar bölgelere göre değişiklik göstermektedir. NUTS 1 bölgelerine göre en düşük karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı Batı Anadolu'da iken en yüksek ihtiyaç Ortadoğu Anadolu bölgesindedir. Eğitimli kadınların, eğitimsiz kadınlara göre gebeliği önleyici yöntemleri kullanma eğiliminin daha yüksek olması nedeniyle, artan eğitim düzeyi ile birlikte karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı düşmekte ve karşılanan talep yüzdesi yükselmektedir.

8.3 İdeal Çocuk Sayısı

TNSA-2003'de çocuk sahibi olmakla ilgili tutumların incelenen diğer bir boyutu da bir kadının, eğer bütünüyle kendisine bağlı olmuş olsaydı, toplam sahip olmak istediği ideal çocuk sayısıdır. Hiç çocuğu olmamış cevaplayıcılara, eğer bütün yaşamları boyunca istedikleri çocuk sayını seçebilselerdi, kaç çocuğa sahip olmak istedikleri soruldu. Yaşayan çocuğu olanlara ise, eğer çocuk sahibi olmaya yeniden başlayabilseler, tercih edecekleri çocuk sayısı soruldu.

Genellikle, sahip olunan çocuk sayısı ile ideal çocuk sayısı arasında bir korelasyon olduğu gözlenmektedir. Bu ilişkinin iki farklı nedeni olabilir. Birinci neden, kadınların istedikleri aile büyüklüklerine ulaşmayı başarmaları, ve sonuçta daha fazla çocuk isteyen kadınların daha fazla sayıda çocuklarının olmasıdır. İkinci neden ise, kadınların sahip oldukları çocuk sayısına göre ideal çocuk sayılarını rasyonalize ederek gerçekte olduğundan daha yüksek söylemeleridir. Kalabalık aileleri olan kadınların, 20 veya 30 yıl evvel edindiği tutumlar nedeniyle daha yüksek ideal büyüklükleri olması da olasıdır.

Tablo 8.4 Aile planlaması hizmetlerine olan talep

Evli kadınlar (alt örnek) arasında seçilmiş temel özelliklere göre karşılanmamış aile planlaması ihtiyacında olanların, aile planlaması talebi karşılanmış olanların, ve aile planlaması hizmetlerine ihtiyaç duyan tüm kadınların yüzdeleri, Türkiye 2003

Temel özellik	Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı ¹			Karşılanmış aile planlaması ihtiyacı ²			Toplam aile planlaması talebi ³			Talebi karşılanların Kadının yüzdesi	Kadın sayısı
	Ara açmak için	Son vermek için	Toplam	Ara açmak için	Son vermek için	Toplam	Ara açmak için	Son vermek için	Toplam		
Yaş											
15-19	11.7	3.9	15.6	40.5	7.5	48.0	56.5	12.2	68.8	77.3	119
20-24	8.7	2.5	11.2	39.0	20.1	59.2	50.5	23.9	74.4	84.9	555
25-29	3.0	3.0	6.0	30.2	43.1	73.3	34.3	46.7	81.0	92.6	717
30-34	0.7	3.7	4.3	12.5	64.9	77.4	13.7	69.3	83.0	94.8	748
35-39	0.7	4.0	4.7	5.2	73.2	78.4	6.0	78.0	84.0	94.4	726
40-44	0.1	4.3	4.3	0.7	69.3	70.0	0.8	73.6	74.4	94.2	705
45-49	0.0	4.6	4.6	1.1	47.4	48.5	1.1	51.9	53.0	91.4	507
Yerleşim yeri											
Kent	2.1	2.6	4.8	16.6	55.2	71.8	19.5	58.2	77.7	93.8	2,881
Kır	2.8	6.2	8.9	12.1	48.9	61.1	15.8	56.2	72.0	87.6	1,197
Bölge											
Batı	1.4	2.0	3.4	16.0	56.3	72.3	17.8	58.6	76.3	95.5	1,652
Güney	2.7	3.8	6.5	15.5	52.2	67.7	19.2	56.5	75.7	91.4	513
Orta	2.2	2.2	4.4	14.3	58.6	72.9	17.6	60.8	78.4	94.4	962
Kuzey	1.0	5.1	6.1	13.8	53.6	67.4	15.4	59.5	74.8	91.9	298
Doğu	5.0	9.4	14.5	15.4	39.1	54.4	21.9	50.5	72.4	80.0	653
NUTS 1 Bölgesi											
İstanbul	1.4	2.4	3.8	19.1	55.8	74.8	21.1	58.2	79.2	95.2	715
Batı Marmara	0.4	3.7	4.1	17.2	63.1	80.3	17.7	67.4	85.1	95.2	178
Ege	2.6	0.7	3.3	11.1	55.0	66.1	14.2	56.3	70.5	95.4	588
Doğu Marmara	1.4	2.3	3.7	13.8	57.2	71.0	15.9	59.6	75.4	95.0	373
Batı Anadolu	1.2	1.1	2.3	15.7	62.6	78.3	17.3	63.7	81.0	97.1	413
Akdeniz	2.7	3.8	6.5	15.5	52.2	67.7	19.2	56.5	75.7	91.4	513
Orta Anadolu	3.2	3.9	7.1	16.3	50.9	67.1	21.2	55.1	76.3	90.6	239
Batı Karadeniz	0.7	3.2	3.9	13.1	58.6	71.8	14.2	62.6	76.8	94.9	254
Doğu Karadeniz	1.3	6.9	8.2	14.8	49.8	64.6	17.2	57.0	74.1	88.9	151
Kuzeydoğu Anadolu	2.7	9.8	12.5	16.2	39.4	55.6	20.2	51.7	71.9	82.6	120
Ortadoğu Anadolu	5.9	10.9	16.8	14.5	39.4	53.8	22.3	52.6	74.9	77.6	201
Güneydoğu Anadolu	5.4	8.4	13.8	15.6	38.8	54.4	22.2	48.9	71.1	80.6	332
Eğitim											
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	3.6	9.2	12.7	6.5	48.1	54.6	10.4	58.3	68.7	81.5	671
İlköğretim birinci kademe	2.0	3.0	4.9	13.4	57.5	70.9	16.2	61.2	77.4	93.6	2,327
İlköğretim ikinci kademe	2.5	1.8	4.3	24.2	50.0	74.2	27.5	51.9	79.4	94.6	830
Lise ve üzeri	1.6	1.9	3.5	26.8	39.5	66.3	29.8	41.8	71.6	95.1	249
Toplam	2.3	3.7	6.0	15.3	53.3	68.6	18.4	57.6	76.0	92.1	4,078

¹ Doğumların arasını açmak isteyenlerin karşılanmamış ihtiyacı halen gebe olup daha sonra gebe kalmış olmayı tercih eden kadınları, son doğumlarının daha sonra olmasını tercih eden yeni doğum yapmış kadınların, ve halen gebe veya yeni doğum yapmış olmayıp halen herhangi bir aile planlaması yöntemi kullanmayan ve bir sonraki doğumunun iki sene veya daha sonra olmasını isteyen kadınları kapsamaktadır. Doğumlara son vermek isteyenlerin karşılanmamış ihtiyacı halen gebe olup bu gebeliği istememiş kadınları, son doğumlarını istememiş olan yeni doğum yapmış kadınları, ve halen gebe veya doğum yapmış olmayıp halen gebeliği önleyici herhangi bir aile planlaması yöntemi kullanmayan ve başka çocuk istemeyen kadınları kapsamaktadır. Menopozdaki kadınlar ve doğum yapmasının mümkün olmadığını söyleyen kadınlar buraya dahil edilmemiştir.

² Doğumların arasını açmak için yöntem kullanımı halen herhangi bir aile planlaması yöntemi kullanan ve başka çocuk isteyen veya başka çocuğa sahip olma konusunda kararsız olan kadınları kapsamaktadır. Doğumlara son vermek için yöntem kullanan ve başka çocuk istemeyen kadınları kapsamaktadır. Kullanılan yöntemlerin çeşitleri ise burada dikkate alınmamıştır.

³ Toplam aile planlaması talebi, gebe veya yeni doğum yapmış ve gebelikleri yöntem kullanırken (yöntem başarısızlığı) oluşan kadınları kapsar.

İdeal çocuk sayısı belirlenmesinde bir miktar rasyonalize etme ihtimali olmasına karşın, cevaplayıcılar genellikle gerçekte sahip oldukları yaşayan çocuk sayısından daha düşük ideal çocuk sayısı beyan etmektedirler. Tablo 8.5 cevaplayıcıların sahip oldukları yaşayan çocuk sayısına göre ideal çocuk sayısı ve ortalama ideal çocuk sayısı dağılımını

göstermektedir. Hiç çocuğu olmayan kadınlar dışında, gerçekte sahip olunan ve ideal çocuk sayısı arasında doğrusal bir ilişki vardır.

Ortalama ideal çocuk sayısı hem evlenmiş hem de halen evli kadınlar için 2.5'dir. Tablo kadınların çoğunluğunun küçük aileleri tercih ettiğini göstermektedir. Ortalama ideal çocuk sayısı, gerçekte bir çocuğa sahip kadınlarda 2.2'den gerçekte dört ve daha fazla sayıda çocuğa sahip kadınlarda 3.1'e yükselmektedir. Kadınların sadece yüzde 17'si dört ve daha fazla sayıda çocuğu ideal olarak görürken kadınların yarıdan fazlası (yüzde 57) iki çocuğu ideal sayı olarak beyan etmiştir. Son 3 saha araştırmasında halen evli kadınlar arasındaki ortalama ideal çocuk sayısı hemen hemen aynı kalmıştır (TNSA-1993'de 2.4 ve TNSA-2003'de 2.5)

Tablo 8.5 İdeal ve sahip olunan çocuk sayıları						
Evlenmiş kadınların ve evli kadınların (alt örnek) yaşayan çocuk sayılarına göre ideal çocuk sayılarının yüzde dağılımı ve ortalama ideal çocuk sayıları, Türkiye 2003						
İdeal çocuk sayısı	Yaşayan çocuk sayısı ¹					Toplam
	0	1	2	3	4+	
0						
1	6.8	10.6	5.2	5.8	3.2	6.1
2	64.3	63.8	65.4	47.4	42.3	56.9
3	17.5	16.7	17.9	28.8	16.2	19.5
4	6.0	6.5	9.4	14.9	26.2	13.0
5	1.5	1.0	0.3	1.0	4.1	1.4
6+	2.7	0.1	0.5	0.9	5.1	1.5
Sayısal olmayan cevap	0.8	0.3	0.7	0.8	2.4	1.0
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Kadın sayısı	266	831	1,369	809	803	4,078
Evlenmiş kadınlar						
Ortalama ideal çocuk sayısı	2.4	2.2	2.3	2.6	3.1	2.5
Kadın sayısı	264	829	1,359	803	784	4,038
Evli kadınlar						
Ortalama ideal çocuk sayısı	2.4	2.2	2.3	2.6	3.1	2.5
Kadın sayısı	239	760	1,305	779	757	3,840
¹ Araştırma sırasındaki gebelikler de dahildir						
Not: Ortalamalara sayısal cevap vermeyen kadınlar dahil edilmemiştir						

Tablo 8.6, evlenmiş kadınlar için ortalama ideal çocuk sayılarını yaşa ve seçilmiş temel özelliklere göre göstermektedir. Ortalama ideal çocuk sayısı yaş ile birlikte önemli derecede farklılık göstermemektedir. Ortalamalar, 30-34 yaş grubuna değin ya genel ortalamaya eşit ya da daha düşüktür. Daha yüksek yaşlar için değerler genel ortalamasının biraz üzerindedir (2.6). Yerleşim yerine göre çok az farklılık görülse de bazı bölgesel farklılıklar belirgindir. Ortalama ideal çocuk sayısı, Doğuda en yüksek değerdeyken; 3.1 çocuk, Batı ve İç Anadolu bölgelerinde en düşük değerdedir; 2.3 çocuk. Ortalama ideal çocuk sayısı eğitim ile ters yönde ilişkilidir. Hiç eğitimi olmayan veya düşük eğitilmiş kadınların, ideal çocuk sayıları daha yüksektir. Hiç eğitimi olmayan evlenmiş kadınlarla lise veya yüksek eğitim almış evlenmiş kadınların ideal çocuk sayıları arasında yaklaşık 1 çocuk farklılık bulunmaktadır.

Tablo 8.6 Temel özelliklere göre ortalama ideal çocuk sayısı								
Elenmiş kadınların (alt örnek) yaşa ve temel özelliklere göre ortalama ideal çocuk sayıları, Türkiye 2003								
Temel özellik	Yaş grubu							Toplam
	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	
Yerleşim yeri								
Kent	2.3	2.5	2.3	2.5	2.5	2.5	2.6	2.5
Kır	(2.6)	2.4	2.5	2.7	2.8	2.8	2.7	2.7
Bölge								
Batı	(2.2)	2.3	2.1	2.4	2.3	2.3	2.3	2.3
Güney	*	2.7	2.5	2.6	2.9	2.9	3.2	2.8
Orta	(2.1)	2.3	2.2	2.3	2.3	2.5	2.5	2.3
Kuzey	*	(2.1)	(2.2)	(2.4)	2.5	2.7	(2.7)	2.5
Doğu	(2.9)	2.8	2.7	3.1	3.7	3.3	3.6	3.1
Seçilmiş NUTS 1 Bölgeleri								
İstanbul	*	2.3	2.2	2.4	2.3	2.5	2.3	2.3
Güneydoğu Anadolu	*	3.2	3.1	3.4	3.9	(3.4)	*	3.4
Eğitim								
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	*	3.0	2.9	3.3	3.5	2.9	3.1	3.1
İlköğretim birinci kademe	2.4	2.5	2.3	2.5	2.5	2.6	2.5	2.5
İlköğretim ikinci kademe	(2.3)	2.3	2.2	2.2	2.2	2.3	2.4	2.3
Lise ve üzeri	*	(2.0)	2.2	2.2	2.3	(2.4)	*	2.2
Toplam	2.4	2.5	2.3	2.5	2.6	2.6	2.6	2.5

Not: Parantez içinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır. Yıldız işareti 25'ten daha az ağırlıksız gözlem sayısına dayanan bulgulardır.

8.4 Doğumların Planlanma Durumu

TNSA-2003'te başından evlilik geçmiş kadınlara araştırma tarihinden önceki son beş yıl içinde doğmuş olan tüm çocuklarının gebelikleri için ve halen gebe olan kadınlara da mevcut gebelikleriyle ilgili olarak her bir gebeliğin istenen bir gebelik mi, daha sonra olması tercih edilen bir gebelik mi, yoksa istenmemiş bir gebelik mi olduğu sorulmuştur. Bu sorular çiftlerin doğurganlıklarını ne kadar başarıyla kontrol edebildiklerinin güçlü bir göstergesidir ve veriler ayrıca istenmeyen doğumların doğurganlık üzerindeki etkisinin değerlendirilmesinde de kullanılabilir.

Doğurganlığın planlanması ile ilgili sorular oldukça zorlayıcıdır. Cevaplayıcıdan son beş yıl içerisindeki zaman boyunca bir veya birden fazla noktadaki isteklerini doğru bir şekilde hatırlamaları ve onları net olarak ve dürüst bir şekilde beyan etmeleri beklenmektedir. Rasyonelleştirme tehlikesi daima söz konusudur; başlarda istenmeyen bir gebelik daha sonra çok sevilen bir çocuk olabilir. Bu muhtemel algılama, hatırlama, ve doğruyu beyan etme sorunlarının varlığına karşılık çeşitli araştırmaların vardıkları sonuçlar oldukça makuldür. Cevaplayıcılar, bazı doğum sonrası rasyonelleştirmeleri söz konusu olsa da, istenmeyen gebelikleri bildirmekten kaçınmamaktadırlar. Burada sunulan sonuçlarda da gebeliğin başlangıcında doğumların planlanmamış olma durumunu gerçekte olduğundan daha az yansıtmakta olması söz konusudur.

Tablo 8.7'de doğum sırasına ve annenin doğum sırasındaki yaşına göre araştırmadan önceki beş yıl içerisindeki doğumların ve halen devam eden gebeliklerin planlanma

durumlarına ilişkin yüzde dağılımı sunulmaktadır. Sonuçlar her üç doğumdan ikisinin gebe kalındığı sırada istenmiş olduklarını, yüzde 14'ünün daha sonra olması tercih edilen, yüzde 20'sinin de istenmemiş gebelikler olduğunu göstermektedir. TNSA-1998 ile karşılaştırıldığında doğumların planlanma durumuna ilişkin eğilimlerde belirgin bir değişikliğin olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 8.7 Doğurganlığın planlanması						
Araştırma tarihinden önceki beş yıl içindeki doğumların (araştırma sırasındaki gebelikler dahil) planlanma durumunun, doğum sırasına ve annenin doğumdaki yaşına göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003						
	İstemişti	Daha sonra isterdi	İstememişti	Cevapsız	Toplam	Doğum sayısı ¹
Doğum sırası¹						
1	88.7	10.2	0.9	0.2	100.0	1,567
2	67.4	24.3	7.6	0.4	100.0	1,269
3	53.4	14.8	31.2	0.5	100.0	725
4+	37.1	5.9	56.3	0.7	100.0	1,043
Annenin doğumdaki yaşı						
<19	82.2	13.9	3.9	0	100.0	559
20-24	70.5	19.2	9.9	0.4	100.0	1,601
25-29	63.8	13.5	22.1	0.5	100.0	1,359
30-34	58.7	8.3	32.3	0.7	100.0	689
35-39	44.7	4.1	51.2	0.0	100.0	313
40-44	25.3	0.0	74.7	0.0	100.0	79
45-49	*	*	*	*	100.0	5
Toplam	65.6	13.9	20.1	0.4	100.0	4,604
¹ Doğum sırasına ve doğum sayılarına araştırma sırasındaki gebelikler de dahil edilmiştir						
Notlar: Bu tablo kadın sayısına göre değil çocuk sayısına göre sunulmaktadır ve sadece alt örnek için değil tüm evlenmiş kadınların çocukları dahil edilmiştir. Yıldız işareti 25'ten daha az ağırlıksız gözlem sayısına dayanan bulgulardır.						

Doğum sırası ile doğumların planlanma durumu arasında oldukça güçlü bir ilişki vardır. Gebelikleri sırasında istenmiş oldukları söylenen doğumların oranı doğum sırasının artmasıyla birlikte azalmakta ve istenmemiş olduğu söylenen doğumların oranı da artmaktadır. İlk doğumların yüzde 89'u gebelikleri sırasında istenmiş olan gebelikler iken, dördüncü veya daha sonraki sıradaki doğumların yarıdan fazlası istenmeyen gebeliklerin sonucudur. Doğumların planlanma durumu annenin doğumdaki yaşı ile de ilişkilidir. Genel olarak, daha ileri yaştaki annelerin gebelikleri sırasında istemiş olduklarını söyledikleri çocukların yüzdesi daha düşüktür. İstenmeyen doğumların yüzdesi annenin doğumdaki yaşının artmasıyla birlikte yükselmektedir.

İstenmeyen doğurganlığın boyutunu belirlemenin bir başka yolu da bütün istenmeyen doğumların gebeliklerinin önlenememiş olduğu bir durumda doğurganlık hızının ne olacağını tahmin edilmesidir. Bu yaklaşıma *istenen doğurganlık hızı* adı verilmekte ve Bölüm 4'te sunulan toplam doğurganlık hızına benzer bir şekilde hesaplanmaktadır. Tablo 8.8'de Lightbourne yöntemi olarak adlandırılan hesaplama sonucu bulunan 'istenen' doğumlar kullanılmaktadır. Bu yöntemde göre bir doğum, eğer annenin gebeliğin başlangıcında yaşayan çocuk sayısı, araştırma sırasında beyan ettiği ideal çocuk sayısından daha az ise, isteniyor olarak kabul edilmektedir. Bu tanıma göre istenmiyor olarak sınıflandırılan doğumlar paydan

düşülmekte ve geriye kalan doğumlar toplanarak, geleneksel yoldan hesaplanan toplam doğurganlık hızı ile karşılaştırılabilir, istenen doğurganlık hızı hesaplanmaktadır. Bu hız da, teorik olarak, istenmeyen doğumların tümünün önlenebildiği bir durumdaki doğurganlık düzeyini temsil etmektedir.

Tablo 8.8 İstenen doğurganlık hızları		
Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki üç yıl içindeki toplam istenen doğurganlık hızı ve toplam doğurganlık hızı, Türkiye 2003		
Temel özellik	Toplam istenen doğurganlık hızı	Toplam doğurganlık hızı
Yerleşim yeri		
Kent	1.5	2.1
Kır	2.6	2.7
Bölge		
Batı	1.6	1.9
Güney	1.8	2.3
Orta	1.3	1.9
Kuzey	1.3	1.9
Doğu	1.9	3.7
Seçilmiş NUTS 1 Bölgeleri		
İstanbul	1.4	1.8
Güneydoğu Anadolu	2.2	4.2
Eğitim		
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	2.1	3.7
İlköğretim birinci kademe	1.9	2.4
İlköğretim ikinci kademe	1.2	1.8
Lise ve üzeri	1.0	1.4
Toplam	1.6	2.2
Not: Toplam istenen doğurganlık hızları sadece alt örneğe dahil olan kadınlara ilişkin bilgiler kullanılarak hesaplanırken toplam doğurganlık hızları örneğe dahil olan tüm kadınlar için hesaplanmış olan ve Bölüm 4'te sunulan hızlardır.		

İstenen doğurganlık hızları sadece evlenmiş kadınların alt örneği için hesaplanmıştır. Tablo 8.8'de sunulan sonuçlara göre, eğer tüm istenmeyen doğumlar önlenebilmiş olsaydı, toplam istenen doğurganlık hızı, gerçek toplam doğurganlık hızından 0.7 çocuk daha düşük olarak, kadın başına 1.6 çocuk olacaktı (gerçek toplam doğurganlık hızından yüzde 27 daha az). Toplam istenen doğurganlık hızı TNSA-1998'de (1.9 çocuk) ve TNSA-1993'te (1.8 çocuk) hesaplanandan daha düşüktür. Tablo 8.8 ayrıca gerçek ve istenen doğurganlık hızları arasındaki farkın kırsal alanda yaşayan kadınlar arasında, Doğu bölgesinde yaşayan kadınlarda ve eğitimi olmayan kadınlar arasında daha yüksek olduğunu göstermektedir.

BEBEK VE ÇOCUK ÖLÜMLÜLÜĞÜ

Attila Hancıoğlu ve İlknur Yüksel Alyanak

Sağlık programlarının izlenmesi, değerlendirilmesi ve ileriye yönelik politikaların belirlenmesi açısından neonatal, post-neonatal ve çocuk ölümlülüğündeki düzeylerin, eğilimlerin ve farklılıkların tahmin edilmesi büyük önem taşımaktadır. Bebek ve çocuk ölüm hızları, sağlık koşullarına ilişkin göstergeler olmalarının yanı sıra, genelde toplumun kalkınma düzeyinin de göstergeleridirler. Bebek ölüm hızları ve beş yaş altı ölüm hızları, kalkınma düzeyinin belirlenmesi için kullanılan bileşik indeksler içinde yaygın olarak yer almaktadır. Binyıl Kalkınma Göstergeleri içinde de bu hızlara yer verilmektedir.

Bu bölüm, TNSA-2003'ün bebeklik ve erken çocukluk dönemi ölümlerine ilişkin bulgulara ayrılmıştır. TNSA-2003 sonuçları, Türkiye'de hayati kayıt sisteminin yetersiz olması nedeniyle çocukların hayatta kalma olasılıklarının iyileştirilmesine yönelik politika ve stratejilerin yeniden değerlendirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bölümde perinatal ölüm hızları ve canlı doğumlara ilişkin risk faktörlerine de yer verilmektedir.

Bebek ve çocuk ölümlülüğü tahminleri, kadın soru kağıdında yer alan doğum tarihçesi ile toplanan verilerin kullanılmasıyla elde edilmiştir. TNSA-2003'de tüm evlenmiş kadınlar için birer doğum tarihçesi tamamlanmış, her canlı doğuma ilişkin olarak çocuğun cinsiyeti, doğum tarihi, hayatta kalma durumu, araştırma sırasındaki yaşı ve ölüm yaşı bilgileri sorulmuştur. Bu bilgiler, aşağıdaki bebek ve çocuk ölümlülüğüne ilişkin beş göstergenin hesaplanmasında kullanılmıştır:

- **Neonatal ölüm hızı**, doğumdan sonraki bir ay içinde ölme olasılığı
- **Post-neonatal ölüm hızı**, doğumdan sonraki bir aydan sonra, ancak bir yıldan önce ölme olasılığı
- **Bebek ölüm hızı** ($1q_0$), doğumdan sonraki bir yıl içinde ölme olasılığı
- **Çocuk ölüm hızı** ($4q_1$), birinci ve beşinci doğum günleri arasında ölme olasılığı
- **Beş-yaş altı ölüm hızı** ($5q_0$), doğumdan sonraki beş yıl içinde ölme olasılığı

Perinatal ölüm tahminleri doğum tarihçesi ve demografik takvim kullanılarak hesaplanmıştır. Ölü doğumlara ilişkin bilgiler, demografik takvimlerle elde edilmiştir.

9.1 Veri Kalitesinin Değerlendirilmesi

Bebek ve çocuk ölüm hızları örneklem hatalarından ve örneklem dışı hatalardan etkilenmektedir. Örneklem hatalarının ölçülmesi görece olarak kolay iken, örneklem dışı hataların belirlenmesi ve düzeltilmesi daha zordur. Örneklem dışı hatalar, doğumların ve ölümlerin eksik bildirilmesi, görüşmecilerin verilen cevapları yanlış kaydetmeleri gibi çok sayıda ve çeşitlilikte hata kaynaklarını kapsamaktadır. Örneklem araştırmalarına ilişkin uluslararası deneyim, bebek ve çocuk ölümlülüğü tahminlerinin bu tür hatalardan etkilenmeye

son derece açık olduğunu göstermiştir. TNSA-2003’de toplanan ölüm verilerinin değerlendirilmesindeki ilk adım, örneklem dışı hatalara ilişkin değerlendirmeler yapılması, böylece elde edilen verinin kabul edilebilir kalitede bebek ve çocuk ölümlülüğü göstergelerinin hesaplanmasına uygun olup olmadığının belirlenmesidir.

Doğumlar ve ölümler konusunda bilgi toplamaya yönelik en etkili yöntemlerden biri, doğum tarihçesidir. Bununla birlikte, doğum tarihçeleri elde edilirken unutmaya faktörü devreye girebilmekte ve bu tür hatalar yapılan tahminlerin yanlışlık taşınmasına neden olabilmektedir. Bu nedenle, bu bölümde öncelikle doğum tarihçesi verilerinin kalitesine ilişkin değerlendirmeler yapılmakta, tarih bilgilerinin kapsamı ve güvenilirliği, ölüm yaşlarına ilişkin bildirimlerdeki yığılmalar ve cinsiyete göre doğum bildirimlerindeki olası eksiklikler gözden geçirilmektedir.

Doğum tarihçesi verilerinde sık görülen hatalardan biri, doğum tarihlerinin ve ölüm yaşlarının bildirilmemesidir. TNSA-2003’te görüşmecilerin Ocak 1998 tarihinden sonra meydana gelen doğumların tarihlerini ay ve yıl şeklinde, tam olarak kaydetmeleri zorunlu tutulmuştur. Ek D’de yer alan Tablo D.4, 1998-2000 yılları arasında meydana gelen doğumların yaklaşık yüzde 94’ünün, 2001’den sonra gerçekleşen doğumların da tamamının doğum tarihi bilgilerinin tam olarak alındığını göstermektedir. Araştırma tarihinden geriye doğru gidildikçe bu açıdan bir kötüleşme olduğu görülmektedir, ancak 1985 yılından sonra gerçekleşen doğumların yüzde 90’dan fazlası için doğum tarihi tam olarak bildirilmiştir. Araştırmadan önceki 15 yıl içinde meydana gelen canlı doğumların yüzde 4’ünün doğum yılı bilinmemektedir. Yine bu dönem içinde meydana gelen canlı doğumlar incelendiğinde, hem doğum ayının hem de yılının bilinmemesi durumu yüzde 1’dir. Doğum tarihçesinde ölüm yaşının alınmamış olması durumu ise yüzde 1’den azdır. Bu bulgular, TNSA-2003 verilerinin doğum tarihi ve ölüm yaşına ilişkin bilgilerin tam olarak alınması açısından kabul edilebilir kalitede olduğunu göstermektedir.

Doğum tarihi bilgilerinin kalitesine ilişkin diğer değerlendirmeler, sistematik ‘yaş yığılması’nın bulunmadığını göstermektedir. Daha önceki araştırmalarda gözlenen ve görüşmecilerin çocuk sağlığı ve takvim bilgilerinin toplanması gereken dönemde meydana gelen canlı doğumların tarihlerini dönem dışına kaydırması şeklinde özetlenebilecek hatalar, TNSA-2003’de gözlenmemektedir. Çocuk sağlığı ve takvim bilgilerinin toplandığı ilk yıl olan 1998 yılı için takvim yılı oranları 100’den yüksektir, bu da 1998 yılı için eksik bildirim yerine fazla bildirimle işaret etmektedir (Tablo D.4, Ek D).

TNSA-2003 doğum tarihçesi verilerinin daha ayrıntılı olarak incelenmesi sonucunda, bildirilen ölüm yaşlarındaki yığılmanın son derece az olduğu görülmektedir. Örneklem araştırmalarında çoğunlukla gözlenen hatalardan biri, ölüm yaşının 6, 12, 18 ve 24 ay gibi bazı ‘uygun’ ya da ‘kolay’ rakamlara yığılmasıdır. Bu durum özellikle bildirilen ölüm yaşlarındaki yığılmaların, ölüm hızlarının hesaplanmasında kullanılan yaş aralıklarının birinden diğerine kaydırılması şeklinde net bir etkisi olduğu durumlarda, hesaplanan hızların yanlış olmasına neden olabilmektedir. Bu bağlamda önemli bir yanlışlık, cevaplayıcıların ölüm yaşını 12 ay olarak bildirmesi ya da görüşmecilerin ölüm yaşını “1 yıl” olarak kaydetmeleri nedeniyle bebek ölümlerinin çocuk ölümleri olarak kaydedilmesidir. TNSA-2003’ten önceki 10 yıllık dönem içinde bu durum çok az oranda gerçekleşmiştir (Tablo D.6, Ek D). On iki ay üzerinde görülen

çok az miktardaki yığılmanın bebek ölüm hızlarını ne kadar etkilemiş olabileceğini görmek için bir simülasyon modeli uygulanmıştır. Sonuçlar, yığılmadan dolayı bebek ölüm hızlarında oluşmuş olabilecek yanlılığın yüzde 5'den az olduğunu göstermiştir. Bu nedenle, bu bölümde yer alan hızlarda herhangi bir düzeltme yapılmamıştır; ölüm yaşı 12 ay veya 1 yıl olarak bildirilen çocukların tümü, bebeklik sonrası dönemde değerlendirilmiştir.

Doğum tarihçesi verilerinin güvenilirliğine ilişkin bir başka değerlendirme de, bütün canlı doğumlar için cinsiyet oranlarının hesaplanmasıdır. Bu oranların, 105 erkek çocuk doğumuna karşılık 100 kız çocuk dolayında olması beklenir. Ek 4 içinde yer alan Tablo D.4, doğum tarihçelerinde yer alan tüm canlı doğumlar arasında cinsiyet oranının beklentilere uygun olarak 104.4 olduğunu göstermektedir. 2000-2004 yılları arasında meydana gelen canlı doğumlar için cinsiyet oranı ise yine beklentilere uygun olarak 105.4'tür. Daha önceki dönemler için doğumda beklenen cinsiyet oranlarında dalgalanmalar gözlenmesine rağmen, kız ve erkek çocuklar için sistematik olarak fazla ya da az kaydedilme söz konusu değildir.

9.2 Bebek ve Çocuk Ölümlerindeki Düzey ve Eğilimler

Tablo 9.1'in ilk kısmında TNSA-2003'den 0-4, 5-9 ve 10-14 yıl önceki dönemlere ilişkin bebek ve çocuk ölüm hızları gösterilmektedir. TNSA-2003'ten 5-9 ve 10-14 yıl önceki dönemler, tablonun alt kısmında gösterilen TNSA-1998 öncesi beş-yıllık dönemlerle çakışmaktadır; böylece iki araştırmanın bulguları arasında karşılaştırma yapılabilmektedir¹.

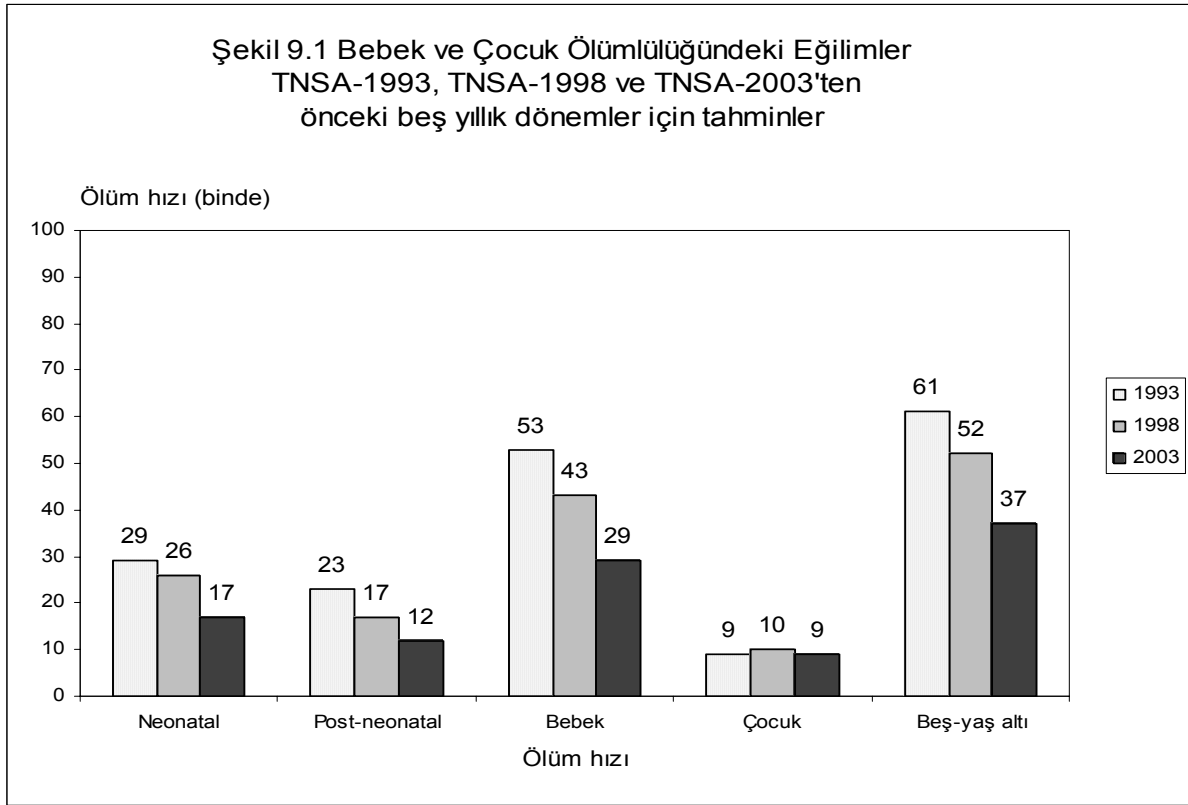
TNSA-2003 öncesindeki 5 yıllık dönem için bebek ölüm hızı 1,000 canlı doğumda 29 olarak bulunmuştur. Bebek ölümlerinin yüzde 59'u neonatal dönemde (doğumdan sonraki ilk dört hafta) meydana gelmiştir. Çocuk ölüm hızı yaklaşık olarak 1,000'de 9 düzeyindedir. Sonuçlar beş yaşından önce ölme olasılığının da binde 37 olduğunu göstermektedir.

Tablo 9.1 Bebek ve çocuk ölümlülüğü					
TNSA-2003 ve TNSA-1998'den önceki beşer yıllık dönemler için neonatal, post neonatal, bebek, çocuk ve beş yaş altı ölüm hızları					
Araştırmadan önceki Yıllar	Neonatal ölüm hızı (NN)	Post neonatal ölüm hızı (PNN)	Bebek ölüm hızı (₁ q ₀)	Çocuk ölüm hızı (₄ q ₁)	Beş-yaş altı ölüm hızı (₅ q ₀)
TNSA-2003					
0-4	17	12	29	9	37
5-9	24	22	47	10	56
10-14	34	25	59	11	69
TNSA-1998					
0-4	26	17	43	10	52
5-9	30	24	54	14	67

¹ TNSA-2003 saha çalışması Aralık 2003 ile Mayıs 2004 tarihleri arasında tamamlanmıştır; saha çalışması yaz ve sonbahar aylarında gerçekleşen TNSA-1998'e göre daha uzun bir dönemde gerçekleştirilmiştir. TNSA-1998 ve TNSA-2003'ten önceki beşer yıllık dönemlerin ortanca referans tarihleri arasında bu nedenle yaklaşık olarak 4 aylık bir fark bulunmaktadır.

Türkiye’de bir yaşından önce meydana gelen ölümlerin çoğu ilk ay tamamlanmadan gerçekleşmektedir. Diğer bir deyişle, TNSA-1998’de de gözlenen neonatal ölüm hızlarının post-neonatal ölüm hızlarından yüksek olma durumu devam etmektedir. Ölüm hızlarının yaş gruplarına göre düzeyleri incelendiğinde, beş yaşından önceki ölümlerin büyük oranda bir yaşından önce meydana gelen ölümlerden oluştuğu görülmektedir (yüzde 78).

Tablo 9.1’deki rakamlar Türkiye’de bebek ve çocuk ölüm hızlarında hızlı bir azalmanın yaşandığını göstermektedir. Son iki 5 yıllık dönem arasında, neonatal ölüm hızında (yüzde 29) ve postneonatal ölüm hızında (yüzde 45) önemli azalmalar gerçekleşmiştir. TNSA-2003 sonuçları, genel olarak bebek ölüm hızında yaklaşık yüzde 38, beş-altı ölüm hızında yaklaşık yüzde 34 azalmayı göstermektedir. Bu azalmalar TNSA-1998’de gözlenenden biraz daha yüksektir. Daha önceki araştırma sonuçları kullanıldığında, bebek ölüm hızının 1993’te bin canlı doğumda 53 iken, 2003’te bin canlı doğumda 29’a gerilemiş olduğu görülmektedir (Şekil 9.1).

Tablo 9.1’de TNSA-1998’den elde edilen bulgular da karşılaştırma amacıyla verilmektedir. Bu tür karşılaştırmalar veri kalitesini değerlendirmek konusunda olduğu gibi, gözlenen eğilimlerin doğruluğunu gözden geçirmek konusunda da yararlıdır. İki araştırma yaklaşık olarak 5 yıl arayla gerçekleştiğinden, hızlar iki araştırma verisinden yola çıkılarak yaklaşık olarak aynı dönemler için hesaplanabilmektedir. TNSA-2003’den 5-9 yıl önceki döneme ait tahminler, TNSA-1998’den 0-4 yıl önceki döneme ilişkin tahminlerle, TNSA-2003’den 10-14 yıl önceki döneme ilişkin tahminler ise, TNSA-1998’in 5-9 yıl öncesine ilişkin tahminlerle karşılaştırılabilmektedir.

İki araştırma bulguları arasındaki gözlenen tutarlılık dikkat çekicidir. Tahmin edilen hızlar arasındaki farklılıklar binde 5'ten daha küçüktür. Birbirinden bağımsız iki örneklem araştırmasından gelen tahminler arasındaki farklılıkların bu düzeyde kalması, araştırma verileri arasında tam bir tutarlılığın bulunduğu anlamına gelmektedir.

9.3 Bebek ve Çocuk Ölümlerindeki Farklılaşmalar

Tablo 9.2'de kentsel-kırsal yerleşime, bölgeye ve annenin eğitim düzeyine göre araştırmadan önceki 5 yıllık döneme ilişkin ölüm hızları yer almaktadır. Tabloda yer alan bazı rakamların görece olarak az sayıda gözleme dayanması ve bunun sonucunda daha yüksek oranda örneklem hatalarını içermeleri nedeniyle dikkatli bir şekilde yorumlanması gerekmektedir. Kırsal yerleşim yerlerinde bebek ölüm hızı kentsel yerleşim yerlerine oranla yüzde 70 daha yüksektir (sırasıyla 1,000'de 39 ve 23). Bu farklılığın büyük bir kısmı post-neonatal ölüm hızlarındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Kırsal yerleşim yerlerinde neonatal ölüm hızları ile postneonatal ölüm hızları arasındaki fark, kentsel yerleşim yerlerine göre daha azdır.

Tablo 9.2 Sosyo-ekonomik özelliklere göre erken çocukluk dönemi ölüm hızları					
TNSA-2003'ten önceki beş yıllık dönemde sosyo-ekonomik özelliklere göre neonatal, post-neonatal, bebek, çocuk ve 5-yaş altı ölüm hızları					
Sosyo-ekonomik özellikler	Neonatal ölüm hızı (NN)	Post neonatal ölüm hızı (PNN) ¹	Bebek ölüm hızı (${}_1q_0$)	Çocuk ölüm hızı (${}_4q_1$)	Beş-yaş altı ölüm hızı (${}_5q_0$)
Yerleşim yeri					
Kentsel	15	8	23	7	30
Kırsal	21	18	39	11	50
Bölge					
Batı	15	7	22	8	30
Güney	19	10	29	2	30
Orta	10	10	21	12	33
Kuzey	20	14	34	14	48
Doğu	23	18	41	7	49
Seçilmiş NUTS 1 Bölgeleri					
İstanbul	16	4	19	13	32
Güneydoğu Anadolu	21	16	38	9	46
Eğitim					
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	29	22	51	13	63
İlköğretim birinci kademe	14	11	25	8	33
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	15	3	18	6	24

¹ Bebek ve neonatal ölüm hızları arasındaki farktan hesaplanmıştır.

Bebek ve beş-yaş altı ölüm hızları, Kuzey ve Doğu Anadolu'da ülke ortalamasından yüksektir. Neonatal ölüm hızları bütün bölgelerde post-neonatal ölüm hızlarından yüksektir, yalnızca Orta Anadolu bölgesinde her iki hız birbirine eşittir. Benzer farklılaşmalar beş-yaş altı ölüm hızları için de geçerlidir. Bununla birlikte, Güney Anadolu bölgesinde çocuk ölüm hızı son derece düşük görünmektedir; bunun nedeni büyük olasılıkla tesadüfi dalgalanmalardır.

Örnekleme araştırmalarında, ele alınan olgunun nadir olay kapsamına girdiği durumlarda bu tür dalgalanmalar görülebilmektedir.

Çocukların hayatta kalma olasılıkları ile annelerinin eğitimi arasındaki güçlü ilişki, TNSA-2003’de de görülmektedir. Bütün yaşlardaki ölüm hızları, eğitimi daha fazla olan annelerin çocukları arasında daha düşüktür. Örneğin, hiç eğitimi olmayan ya da ilköğretim birinci kademeyi tamamlamayan annelerin çocukları arasında bebek ölüm hızı binde 51 iken, anneleri ilköğretim ikinci kademe ve üstü eğitime sahip olan çocuklar arasında binde 18’dir.

Tablo 9.3’de çeşitli demografik özelliklere göre bebek ve çocuk ölüm hızlarındaki farklılaşmalar gösterilmektedir. Hesaplamaların yeterli sayıda gözleme ve ölüm sayısına dayandırılabilmesi amacıyla hızlar araştırma tarihinden önceki 10 yıllık dönem için hesaplanmıştır.

Tablo 9.3 Biyodemografik özelliklere göre erken çocukluk dönemi ölüm hızları					
Biyodemografik özelliklere göre araştırmadan önceki on yıllık dönemde neonatal, post-neonatal, bebek, çocuk ve beş-yaş altı ölüm hızları, Türkiye 2003					
Demografik Özellikler	Neonatal ölüm hızı (NN)	Post neonatal ölüm hızı (PNN) ¹	Bebek ölüm hızı (₁ q ₀)	Çocuk ölüm hızı (₄ q ₁)	Beş-yaş altı ölüm hızı (₅ q ₀)
Çocuğun cinsiyeti					
Erkek	22	18	39	9	48
Kız	20	16	36	9	45
Annenin doğum sırasındaki yaşı					
< 20	20	27	47	13	60
20-29	20	16	35	7	42
30-39	25	15	40	10	50
40-49	11	15	26	55	79
Doğum sırası					
1	15	13	27	5	33
2-3	20	16	36	9	44
4-6	25	22	47	16	62
7+	45	35	80	15	94
Önceki doğum aralıđı²					
< 2 yıl	39	35	74	16	89
2 yıl	23	16	38	11	49
3 yıl	14	12	25	9	34
4 + yıl	16	11	27	7	34
Doğumdaki ađırlık³					
Küçük veya çok küçük	20	15	36	NA	NA
Ortalama veya daha büyük	13	9	22	NA	NA

NA= Uygun değil
¹ Bebek ve neonatal ölüm hızları arasındaki farktan hesaplanmıştır.
² İlk doğumlar dahil edilmemiştir.
³ Araştırmadan önceki 5-yıllık dönemi kapsamaktadır.

Çeşitli biyodemografik özelliklerin bebeklerin hayatta kalma olasılıklarını etkilediği bilinmektedir. TNSA-2003 sonuçları da beklenen ilişkileri yeniden ortaya koymaktadır. Erkek çocukların ölüm hızları, beklendiği gibi, kız çocukların ölüm hızlarından daha yüksektir. Tablo 114 | Bebek ve Çocuk Ölümlülüğü

9.3’de genç yaştaki annelerin çocuklarının, doğum sırası yüksek olan çocukların ve kısa bir doğum aralığından sonra doğan çocukların diğer gruplardaki çocuklara oranla daha yüksek ölüm risklerine sahip oldukları gösterilmektedir. Doğum aralıklarına göre gözlenen farklılaşma, özellikle dikkat çekici niteliktedir; 2 yıldan daha kısa bir doğum aralığından sonra doğan çocuklar için bebek ölüm hızı binde 74’e kadar yükselmektedir.

Çocukların doğumdaki ağırlığı da hayatta kalma olasılıkları ile yakından ilişkilidir. Anneleri tarafından doğduğunda ‘küçük veya çok küçük’ olarak tanımlanan çocuklar arasında neonatal dönemde ölüm olasılığı, ‘ortalama veya ortalamadan daha büyük’ olarak belirtilen çocuklara oranla yüzde 53 daha fazladır.

9.4 Perinatal Ölümlülük

TNSA-2003’te kadınlara, Ocak 1998 ile araştırma tarihi arasındaki dönemde gebelik sırasında ölen çocukları ve bu ölümlerin gebeliğin hangi ayında meydana geldiği sorulmuştur. Gebeliğin ilk yedi ayı tamamlandıktan sonra meydana gelen ölümler (ölü doğumlar) ile canlı doğumdan sonraki ilk yedi gün içinde meydana gelen (erken neonatal) ölümlerin toplamı perinatal ölümleri oluşturmaktadır. Toplam perinatal ölüm sayısının, en az yedi ay süren gebeliklerin sayısına bölünmesi ile perinatal ölüm hızı elde edilmektedir.

Tablo 9.4’de demografik ve sosyo-ekonomik özelliklere göre perinatal ölüm hızları gösterilmektedir. Perinatal ölüm hızı TNSA-2003’den önceki beş yıllık dönem için binde 24 olarak hesaplanmıştır. Perinatal ölüm hızı ile annenin yaşı arasında beklendiği gibi “U” şeklinde bir ilişki görülmektedir; annenin yaşının 20-29 olduğu durumda perinatal ölüm hızı binde 19’a düşmektedir. Kısa gebelik aralıklarından sonra meydana gelen gebelikler beklendiği gibi yüksek perinatal ölüm riski taşımaktadır. Türkiye’de perinatal ölüm hızı, doğum aralığı 15 aydan az olduğunda binde 42’ye kadar yükselmektedir.

Perinatal ölüm hızları kırsal yerleşim yerlerinde (binde 29) kentsel alanlara (binde 21) oranla daha yüksektir. Güney ve Doğu Anadolu bölgeleri için tahmin edilen perinatal ölüm hızlarının Türkiye ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir. Annenin eğitim düzeyi ile ölüm olasılıkları arasındaki güçlü ilişki perinatal ölümler konusunda da belirgindir. En düşük eğitim grubunda yer alan kadınlarda, perinatal ölüm hızı binde 38’e kadar çıkmaktadır, ancak lise ve daha fazla eğitimi olan kadınlarda ülke ortalamasının üçte birine kadar düşmektedir.

Tablo 9.4 Perinatal ölümlülük				
Temel özelliklere göre araştırmadan önceki beş yıllık dönemde ölü doğum ve erken neonatal ölüm sayısı, perinatal ölüm hızı, Türkiye 2003				
Temel özellik	Ölü doğum sayısı ¹	Erken neonatal ölüm sayısı ²	Perinatal ölüm hızı ³	7 ay ve daha fazla süren gebeliklerin sayısı
Annenin doğumdaki yaşı				
<20	7	8	28	525
20-29	19	31	19	2,668
30-39	20	12	36	908
40-49	2	1	*	79
Önceki gebelik aralığı (ay)				
İlk gebelik	13	10	19	1,244
<15	6	14	42	463
15-26	13	7	23	865
27-38	3	8	22	520
39+	13	13	24	1,088
Yerleşim yeri				
Kent	29	29	21	2,752
Kır	19	23	29	1,429
Bölge				
Batı	12	14	19	1,354
Güney	7	8	27	564
Orta	10	7	20	822
Kuzey	1	4	(19)	253
Doğu	19	20	33	1,187
Seçilmiş NUTS 1 Bölgeleri				
İstanbul	4	6	16	647
Güneydoğu Anadolu	9	9	27	679
Annenin eğitimi				
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	17	18	38	905
İlköğretim birinci kademe	26	22	21	2,259
İlköğretim ikinci kademe	5	11	19	820
Lise ve üzeri	0	2	(8)	196
Toplam	48	52	24	4,180
¹ Ölü doğumlar gebeliğin 7. ayından itibaren meydana gelen dölüt ölümleridir.				
² Erken neonatal ölümler, canlı doğumdan itibaren 0-6 gün içinde meydana gelen ölümlerdir.				
³ Ölü doğum sayısı ile erken neonatal ölümlerin toplamının 7 ve sonraki aylardaki gebeliklerin sayısına bölümüdür.				
Not: Parantez içinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.				

9.5 Yüksek Riskli Doğurganlık Davranışı

Daha önceki kısımda da belirtildiği gibi, annenin doğurganlık davranış örüntüsü ile çocuklarının hayatta kalma olasılıkları arasında güçlü bir ilişki vardır. Anneleri doğum sırasında çok genç ya da çok yaşlı olan, kısa bir doğum aralığından sonra doğan ya da anneleri çok fazla doğum yapmış olan bebekler ve çocuklar daha yüksek ölüm risklerine maruz kalmaktadır. Bu kısımdaki analizlerde, anneler doğum sırasında 18 yaşından küçük iseler “çok genç”, 34 veya daha yaşlı iseler “yaşlı” kategorilerinde yer almaktadır. “Yüksek doğum sırası” üç veya daha fazla doğumdan sonra meydana gelen doğumlar için, “Kısa doğum aralığı” da doğum aralığının

24 aydan kısa olduğu durumlar için kullanılmaktadır. Doğum aralıkları analizinde, kısa bir doğum aralığını başlatan ilk doğumda da ölme riski artmasına rağmen, sadece kısa bir doğum aralığının sonunda meydana gelen canlı doğumlar dahil edilmiştir. Kısa doğum aralığını başlatan çocukların ölüm riskleri konusunda karşılıklı nedensellik söz konusu olabilmektedir; önce doğan çocuğun ölmüş olması, doğum aralığını kısaltabilmektedir.

Tablo 9.5'in ilk sütununda, araştırmadan önceki beş yıl içinde doğan çocukların risk kategorilerine göre yüzde dağılımı gösterilmektedir. Her risk kategorisi için risk oranları hesaplanmış ve tabloda gösterilmiştir (Tablo 9.5, Sütun 2). Risk oranı, risk kategorilerinde yer alan çocuklar arasından ölenlerin oranının, hiç bir risk kategorisi içinde yer almayan çocuklar arasından ölenlerin oranına bölünmesiyle elde edilmektedir.

Tablo 9.5 Yüksek riskli doğurganlık davranışı			
Yüksek risk kategorilerine göre araştırmadan önceki beş yıl içinde doğan yüksek risk kategorisindeki çocukların yüzde dağılımı ve gebe kaldığı takdirde yüksek ölüm riski taşıyan doğum yapacak olan halen evli kadınların yüzde dağılımı, Türkiye 2003			
Temel özellik	Doğumların yüzde dağılımı	Risk oranı	Halen evli kadınların yüzde dağılımı ^a
Hiç bir risk kategorisinde değil	30.6	1.00	29.0 ^b
Kaçınılmaz risk kategorisi (İlk doğumlar)	30.4	1.14	7.1
Tek yüksek risk kategorisi			
Annenin yaşı <18	3.1	1.78	0.2
Annenin yaşı >34	2.5	1.49	17.8
Doğum aralığı <24 ay	10.0	2.49	7.4
Doğum sırası >3	10.9	1.98	8.7
Ara toplam	26.5	2.11	34.1
Çoklu yüksek risk kategorileri			
Yaş <18 ve doğum aralığı <24 ^c ay	0.3	2.04	0.0
Yaş >34 ve doğum aralığı <24 ay	0.3	0.00	0.3
Yaş >34 ve doğum sırası >3	4.9	2.54	25.4
Yaş >34 ve doğum aralığı <24 ay ve doğum sırası >3	0.9	3.74	1.1
Doğum aralığı <24 ay ve doğum sırası >3	6.0	3.52	3.0
Ara toplam	12.5	3.03	29.1
Herhangi bir yüksek risk kategorisi	39.0	2.40	63.9
Toplam	100.0	-	100.0
Doğum sayısı	4,132	-	7,672

Not: Risk oranı, belirli bir risk kategorisinde bulunan çocuklar arasında ölenlerin oranının, herhangi bir risk kategorisinde olmayan çocuklar arasında ölenlerin oranına bölünmesiyle elde edilmektedir

^a Kadınlar araştırma sırasında gebe kalmaları durumunda doğum sırasında sahip olacakları statüye göre risk kategorilerine dahil edilmiştir. Bu kadınlar, araştırma sırasında yaşı 17 yıl 3 aydan küçük olanlar, yaşı 34 yıl ve 2 aydan büyük olanlar, son doğumunu 15 aydan daha kısa bir süre önce yapanlar ve son doğumları 3. veya daha sonraki doğumları olan kadınlardır.

^b Tüp ligasyonu yaptıran kadınlar dahil edilmiştir

^c Yaş <18 ve doğum sırası>3 olanlar dahil edilmiştir.

Araştırmadan önceki beş yıl içinde doğan çocukların yüzde 39'u, yüksek ölüm riskine maruz kalmıştır. Bu yüzdeye, annenin 18-34 yaşları arasında olduğu ilk doğumlar kaçınılmaz risk kategorisi olarak değerlendirildiğinden dahil edilmemiştir. Canlı doğumların yüzde 27'si tek risk faktörüne bağlı olarak, yüzde 13'ü ise birden fazla risk faktörüne bağlı olarak yüksek ölüm riskine maruz kalmıştır. Tablodan açıkça görüldüğü gibi, yüksek doğum sırası ve kısa doğum aralığı ölüm riskini artıran en önemli faktörlerdir. Son beş yılda doğan çocukların yüzde 23'ü yüksek doğum sırasına sahip çocuklar iken, yüzde 22'si kısa bir doğum aralığından sonra doğmuştur.

Anneleri yüksek risk kategorisinde yer alan çocukların ölüm riski, anneleri hiç bir risk kategorisinde yer almayan çocukların ölüm riskinin iki katıdır. Birden fazla risk kategorisinde yer alanlar için görece ölüm riski ise hiç bir risk kategorisinde yer almayanların üç katıdır (Tablo 9.5, Sütun 2). Tablo, kısa doğum aralığından sonra doğan çocukların hiç bir risk kategorisinde yer almayan çocuklara oranla ölüm riskinin 2,5 kat daha fazla olduğunu göstermektedir. Herhangi bir risk kategorisinde yer alan çocukların ölüm riski, yüzde 240 daha yüksektir.

Tablo 9.5'in son sütununda araştırma tarihinde halen evli olan kadınların gebe kalmaları halinde doğum sırasında dahil olacakları risk kategorilerine göre dağılımları gösterilmektedir. Kadının araştırma sırasındaki yaşı, doğumdan sonra geçen süre ve araştırma tarihine kadar toplam doğum sayısı kullanılarak araştırma sırasında gebe olmaları durumunda doğuracakları çocukların hangi risk kategorilerine gireceği gösterilmektedir. Örneğin, araştırma sırasında 37 yaşında olan, beş çocuk sahibi ve son doğumunu üç yıl önce yapmış olan bir kadın gebe kaldığı takdirde, yaşlı (34 ve daha yaşlı) ve çok sayıda doğum (4 veya daha fazla çocuk sahibi) risk faktörlerinden oluşan birden fazla yüksek-risk kategorisinde yer almaktadır. Tüp ligasyonu geçiren kadınlar yüksek risk kategorisine dahil edilmemektedir.

TNSA-2003 sırasında evli olan kadınların yüzde 64'ü, araştırma tarihinde gebe kalmaları halinde yüksek risk kategorilerinden birine dahil olacak bir çocuk doğuracaklardır. Kadınların yüzde 29'u hiç bir risk kategorisine dahil olmayacak, yüzde 29'u çoklu risk kategorisine dahil olacak bir çocuk doğuracaktır. Tablonun ikinci sütununda da görüldüğü gibi, bu kategorideki bir kadının gebe kalması halinde, çocuğunun hayatta kalma olasılığı hiç bir risk kategorisine girmeyen bir kadının çocuğuna göre daha yüksek olacaktır. En büyük yüzde, kadının doğum sırasında 34 yaşından büyük olacağı ve aynı zamanda daha önce en az 3 doğum yapmış olacağı çoklu risk kategorisi için elde edilmiştir.

Banu Akadlı Ergöçmen ve Yedigir Coşkun

Anne ve çocuk sağlığı açısından önemli bir konu olan doğum öncesi bakım ve doğuma yardıma ilişkin olarak TNSA-2003'den elde edilen bulgular bu bölümde sunulmaktadır. Doğum öncesi bakım ve doğuma yardıma ilişkin sonuçlar araştırmadan önceki beş yıl içinde meydana gelen tüm canlı doğumlar için annelerden toplanan bilgilere dayanmaktadır.

Doğum öncesi bakım doğum öncesi bakımı sunan kişi, bakım sayısı, doğum öncesi bakımda verilen hizmetler, bakım için ilk kez gidildiğindeki gebelik süresini içermektedir. Benzer şekilde, doğum hizmetleri de doğuma yardım eden kişi, doğumun şekli ve doğumun gerçekleştiği yeri kapsamaktadır.

10.1 Doğum Öncesi Bakım

Tablo 10.1, araştırmadan önceki beş yıl içinde canlı doğum yapmış olan kadınların son canlı doğumlarında, gebelik sırasında alınan doğum öncesi bakımı sağlayan kişiye, kadının temel özelliklerine ve çocuğun doğum sırasına göre yüzde dağılımlarını göstermektedir. Görüşmeciler kendilerine verilen talimat uyarınca, bir gebelik için farklı kişilerden doğum öncesi bakım alındığına dair bilgi verildiğinde tüm cevapları kayıt etmişlerdir. Ancak bu bilginin tablolama aşamasında, cevabın biden fazla olduğu durumlarda, sadece en nitelikli kişi değerlendirmeye alınmıştır. Ne var ki doğum öncesi bakım hizmetinin kalitesinin bu değerlere yansımadağı göz önünde bulundurulmalıdır.

Tablo 10.1'de görüldüğü gibi, annelerin yüzde 81'i araştırma tarihinden önceki son beş yıl içinde gerçekleşen en son doğumlarında en az bir kez, sağlık personelinin doğum öncesi bakım almıştır. Annelerin dörtte üçü doğum öncesi bakımı doktordan almıştır. Diğer taraftan, annelerin yaklaşık beşte biri doğum öncesi herhangi bir bakım almamıştır.

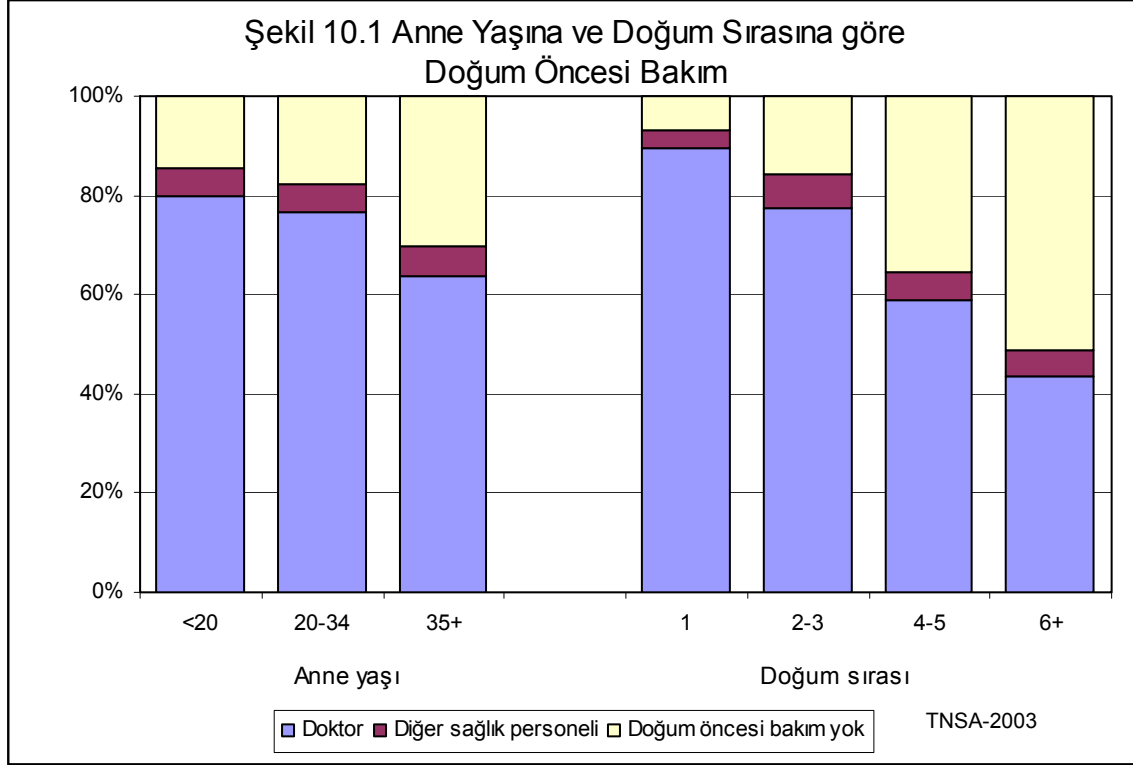
Bu sonuçların daha önce 1998 yılında yapılan araştırma sonuçları ile karşılaştırılabilmesi için, sadece son beş yıldaki son doğum değil, araştırma tarihinden önceki son beş yıldaki tüm doğumlar dikkate alınmalıdır. Bu temelde yapılan karşılaştırma, 1998'den 2003'e kadar olan sürede doğum öncesi bakımı doktordan alan annelerin oranının yüzde 11 arttığını (yüzde 60'dan yüzde 71'e) göstermektedir. Ayrıca, doğum öncesi herhangi bir bakım almayan annelerin oranı da iki araştırma arasında yüzde 32'den yüzde 23'e düşmüştür.

Doğum öncesi bakımın alınmasında kadınların temel özelliklerine göre belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Genç anneler, 35 yaş üzerindeki kadınlarla karşılaştırıldığında, doğum öncesi bakımı daha çok eğitilmiş sağlık personelinin almaktadırlar (Şekil 10.1). Anne yaşının 35 ve daha yukarı olduğu doğumların yüzde 30'unda, anne doğum öncesi hiçbir bakım almamıştır. Doğum öncesi bakımın alındığı canlı doğumların oranı da doğum sırasına göre bakıldığında belirgin farklılık göstermektedir. Doğum sırası büyüdükçe doğum öncesi

bakım alınan canlı doğumların oranı da azalmaktadır. Üçüncü veya daha önceki bir sırada doğan çocuklarda doğum öncesi bakım alma olasılığı altıncı veya daha sonraki bir sırada doğan çocuklardakinin yaklaşık iki katıdır.

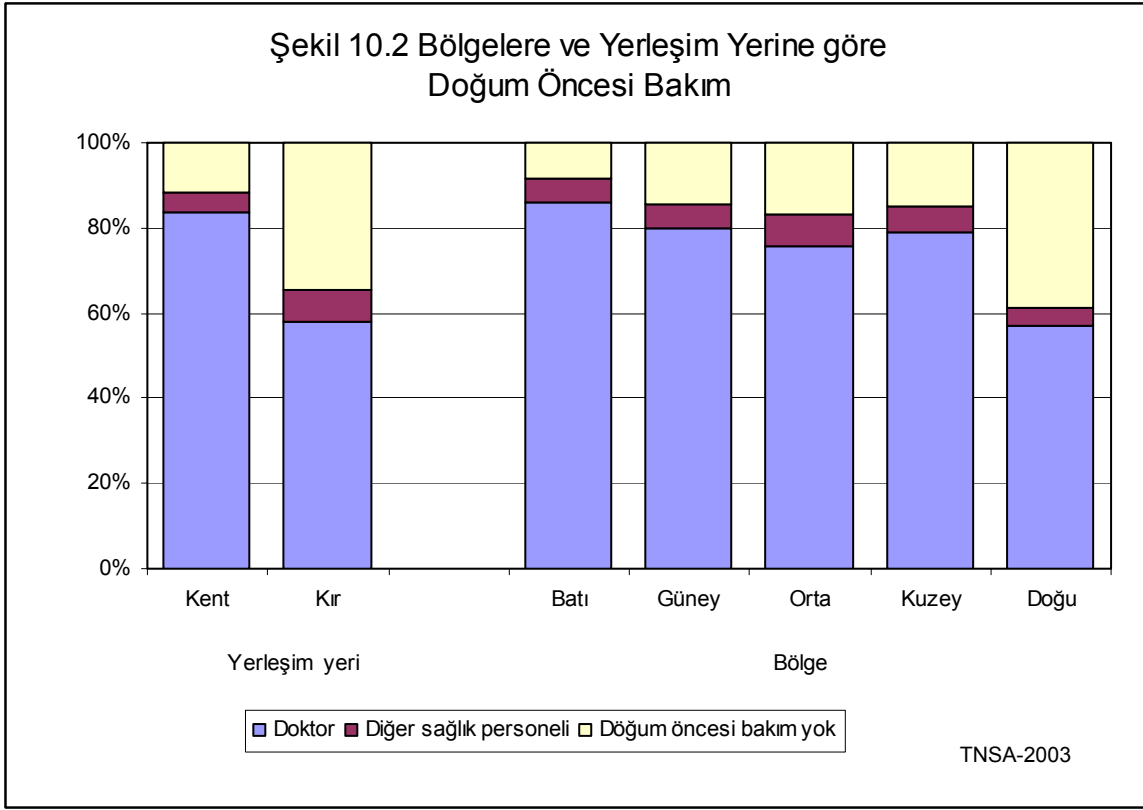
Tablo 10.1 Doğum öncesi bakım							
Araştırma tarihinden önceki son beş yılda doğumu olan evlenmiş kadınların, son canlı doğumda doğum öncesi bakım alınan kişi ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003							
Temel özellik	Doktor	Hemşire/ ebe	Geleneksel ebe/ diğer	Doğum öncesi bakım almamış	Cevapsız	Toplam	Kadın sayısı
Doğumda anne yaşı							
<20	79.4	5.9	0.3	14.4	0.0	100.0	326
20-34	76.4	5.4	0.1	17.8	0.3	100.0	2,523
35-49	63.3	6.1	0.5	30.0	0.0	100.0	316
Doğum sırası							
1	89.3	3.6	0.1	7.0	0.0	100.0	1,000
2-3	77.0	6.9	0.2	15.6	0.3	100.0	1,465
4-5	58.3	5.4	0.4	35.1	0.7	100.0	417
6+	43.5	5.2	0.2	51.1	0.0	100.0	283
Yerleşim yeri							
Kent	83.5	4.6	0.2	11.6	0.2	100.0	2,172
Kır	57.7	7.6	0.3	34.2	0.3	100.0	992
Bölge							
Batı	85.8	5.4	0.1	8.5	0.2	100.0	1,119
Güney	79.6	5.3	0.1	14.6	0.4	100.0	426
Orta	75.4	7.3	0.3	16.6	0.5	100.0	673
Kuzey	78.4	6.2	0.6	14.8	0.0	100.0	192
Doğu	57.0	4.0	0.2	38.8	0.0	100.0	754
NUTS 1 Bölgesi							
İstanbul	89.5	1.6	0.2	8.7	0.0	100.0	537
Batı Marmara	86.2	5.8	0.0	8.0	0.0	100.0	108
Ege	75.2	12.6	0.0	12.2	0.0	100.0	330
Doğu Marmara	87.1	3.7	0.0	8.1	1.1	100.0	260
Batı Anadolu	78.4	6.8	0.6	13.7	0.6	100.0	296
Akdeniz	79.6	5.3	0.1	14.6	0.4	100.0	426
Orta Anadolu	71.6	8.3	0.0	19.6	0.4	100.0	185
Batı Karadeniz	74.0	9.4	0.0	16.6	0.0	100.0	166
Doğu Karadeniz	80.3	4.6	1.1	13.9	0.0	100.0	102
Kuzeydoğu Anadolu	49.9	7.1	0.0	43.0	0.0	100.0	131
Ortadoğu Anadolu	51.0	5.0	0.4	43.7	0.0	100.0	212
Güneydoğu Anadolu	62.4	2.4	0.1	35.0	0.0	100.0	410
Eğitim							
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	47.5	5.9	0.8	45.7	0.1	100.0	696
İlköğretim birinci kademe	78.0	6.6	0.0	15.1	0.3	100.0	1,665
İlköğretim ikinci kademe	88.7	5.6	0.0	5.7	0.0	100.0	260
Lise ve üzeri	97.1	1.5	0.0	1.1	0.3	100.0	543
Toplam	75.4	5.5	0.2	18.6	0.2	100.0	3,164

Not: Eğer doğum öncesi bakım için birden fazla kişi belirtilmişse sadece en nitelikli olan değerlendirilmeye alınmıştır.

Doğum öncesi bakımda, yerleşim yerine ve bölgelere göre belirgin farklılıklar bulunmaktadır (Şekil 10.2). Kentsel yerleşimlerde yaşayan annelerin doğum öncesi bakımı bir doktordan alma olasılıkları, kırsal yerleşimlerde yaşayanlara göre daha fazladır (sırasıyla, yüzde 84 ve yüzde 58). Kırsal yerleşimlerde araştırma tarihinden önceki beş yıl içinde yapılan son doğumların üçte birinde anne doğum öncesi hiçbir bakım almamıştır. Araştırma tarihinden önceki beş yıl içinde yapılan son doğumlarda doğum öncesi bakımın kapsamı, bu bakımın yüzde 61 oranında alındığı Doğu bölgesi hariç diğer bölgelerde yüzde 80'inin üzerindedir. Özellikle Kuzeydoğu ve Ortadoğu Anadolu'da 10 kadından sadece 6'sı son beş yıldaki son doğumlarında doğum öncesi bakım almışlardır. Doğum öncesi bakım hizmetlerinin kullanımı annenin eğitim düzeyi ile güçlü bir ilişki içindedir. En az lise eğitimi almış kadınların neredeyse tamamı doğumlarında doğum öncesi bakım almışken, ilkokulu bitirmemiş kadınların yalnızca yarısı (yüzde 53) doğum öncesi bakım almıştır. Tüm bölgelerde, doğum öncesi bakımı sağlayan doktor oranı diğer sağlık personelinde belirgin bir şekilde daha fazladır.

Türkiye'de, genç, az sayıda çocuk sahibi olan, kentsel alanlarda yaşayan kadınlar ile Doğu bölgesi dışındaki bölgelerde yaşayan kadınlar, ve en az ilköğretim düzeyinde eğitimi olan kadınların doğum öncesi bakım almaları diğer kadınlarla karşılaştırıldığında daha fazladır.

10.2 Doğum Öncesi Bakım Ziyaretlerinin Zamanlaması ve Sayısı

Doğum öncesi bakım gebeliğin erken dönemlerinde başlatılıp gebelik süresince devam ettirilirse daha yararlı olmaktadır. Doğum öncesi bakım için ilk ziyaret, gebeliğin üçüncü ayından önce yapılmalıdır. Gebeliğin erken belirlenmesinin avantajı, kadının temel sağlık durumunun değerlendirilmesini ve normal olmayan herhangi bir durumun daha kolay ve erken teşhis edilmesini sağlamasıdır. Doğum öncesi bakım ziyaretlerinin toplam sayısı da, doğum öncesi bakımın yeterliliğini değerlendirme açısından önemli bir göstergedir. Tavsiye edilen ziyaret düzeni, ilk 28 hafta boyunca (gebeliğin 7. ayı) her ay, daha sonra 36. haftaya kadar iki haftada bir ve daha sonra 40. haftaya veya doğuma kadar her hafta şeklindedir. Düzenli ziyaretler, gebelik süresince annenin ve çocuğun uygun bir şekilde takip edilmesini sağlamaktadır.

Tablo 10.2’de araştırma tarihinden önceki beş yıl içinde yapılan son doğumda, sağlık personeline yapılan doğum öncesi bakım ziyaretlerinin sayısına ve zamanına ilişkin bilgi yerleşim yerine göre sunulmaktadır. Kadınların yarısından fazlasının dört ve daha fazla sayıda doğum öncesi bakım için ziyaret yaptıkları görülürken, tablo, doğum öncesi bakımın zamanlamasında ve sayısında yerleşim yerine göre belirgin farklılıklar olduğunu da göstermektedir. Dört ve daha fazla sayıda doğum öncesi bakım ziyareti yapan kadınların yüzdesi kentsel yerleşimde, kırsal alanda yaşayan kadınlarınkinin iki katı kadardır. Doğum öncesi hiçbir bakım almamış kadınların oranı kırsal yerleşim yerlerinde yüzde 12 iken kırsal yerleşimlerde yaşayanlarda bu oran üçte birdir.

Tablo 10.2, Türkiye’de kadınların çoğunluğunun doğum öncesi bakımın erken bir zamanda yapılmasının önemini farkında olduklarını göstermektedir. Araştırma tarihinden önceki beş yıl içinde yapılan son doğumda kadınların yüzde 71’i gebeliğin altıncı ayından önce doğum öncesi bakım almışlardır. Altıncı aydan önce doğum öncesi bakım alan kadınlar kentlerde, kırsal yerleşimdekilerle (yüzde 52) karşılaştırıldığında, daha fazladır (yüzde 80). Doğum öncesi bakım için yapılan ilk ziyarette ortanca gebelik süresi kırsal yerleşim yerlerinde yaşayan kadınların doğum öncesi bakımı geciktirme eğilimlerini yansıtır biçimde kırsal yerleşim yerlerinde 3.5 ay, kentsel yerleşimlerde ise 2.6 aydır.

Tablo 10.2 Doğum öncesi bakım sayısı ve ilk ziyaret zamanı			
Evlenmiş kadınların araştırma tarihinden önceki son beş yıldaki son canlı doğumda doğum öncesi bakım sayısına ve ilk bakımın gebeliğin kaçınıcı ayında yapıldığına ve yerleşim yerine göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003			
Doğum öncesi bakım sayısı ve bakımda gebelik süresi	Kent	Kır	Toplam
Doğum öncesi bakım sayısı			
Doğum öncesi bakım yok	11.6	34.2	18.6
1	5.8	11.2	7.5
2-3	17.8	21.5	18.9
4+	63.7	32.5	53.9
Bilmiyor/cevapsız	1.1	0.6	0.9
Toplam	100.0	100.0	100.0
Doğum öncesi bakımda gebelik ayı			
Doğum öncesi bakım yok	11.6	34.2	18.6
<4	66.5	37.8	57.5
4-5	13.5	14.6	13.8
6-7	6.2	9.6	7.2
8+	2.0	2.9	2.3
Bilmiyor/cevapsız	0.3	0.9	0.5
Toplam	100.0	100.0	100.0
Doğum öncesi bakım alanlarda ilk ziyaret sırasında kaç aylık gebe olduğu (ortanca)	2.6	3.5	2.8
Kadın sayısı	2,172	992	3,164

10.3 Doğum Öncesi Bakım Sırasında Yapılan Testler ve Ölçümler

Gebelik komplikasyonları anne ve çocuk sağlığının ve morbiditenin önemli kaynaklarıdır. Bu nedenle, güvenli anneliği sağlamak için, gebeliği önleyici bakımın etkili olması doğum öncesi bakım sırasında yapılan testlere ve ölçümlere dayanmaktadır. TNSA-2003’de, doğum öncesi bakım sırasında yapılan ölçümler ve testlerle ilgili bilgi, araştırma tarihinden önceki beş yıldaki son doğumda gebelik öncesi bakım alan kadınlar için toplanmıştır.

Araştırma tarihinden önceki son beş yılda doğum öncesi bakım alınmış son doğumlar arasında, her dört kadından üçü doğum öncesi bakım sırasında tartıldıklarını belirtirken kadınların sadece yüzde 31’i boyunun ölçüldüğünü belirtmiştir (Tablo 10.3). Bu kontroller

sırasında çok önemli olan tansiyon ölçümü annelerin yüzde 89'u için yapılmıştır. İdrar ve kan tahlili yapılan kadınların yüzdesi, sırasıyla yüzde 73 ve yüzde 77'dir. Kadınların yüzde 90'dan fazlası ultrason çekildiğini ve bebeğin kalp atışlarının dinlendiğini belirtmişlerdir. İçerden muayene yapılan ve karnı ölçülen kadın yüzdesi sırasıyla yüzde 34 ve yüzde 46'dır.

Tablo 10.3 Doğum öncesi bakım sırasında yapılan testler ve ölçümler

Araştırma tarihinden önceki son beş yılda canlı doğumu olan ve son doğumda gebeliği önleyici bakım almış olan evlenmiş kadınların doğum öncesi bakımın içeriğine ve temel özelliklere göre yüzdesi, ile araştırma tarihinden önceki son beş yılda canlı doğumu olan ve son gebelik sırasında demir hâpi veya şurubu almış olan evlenmiş kadınların temel özelliklere göre yüzdesi, Türkiye 2003

Temel özellik	Tartıldı	Boy ölçüldü	Tansiyon ölçüldü	Kan tahlili yapıldı	İdrar tahlili yapıldı	Karnı ölçüldü	Bebeğin kalbi dinlendi	Ultrason çekildi	İçeriden muayene yapıldı	Doğum öncesi bakım alan kadın sayısı	Demir hâpi veya şurup aldı	Kadın sayısı
Doğumda anne yaşı												
<20	71.6	24.5	82.4	75.3	69.7	42.5	90.2	90.5	32.7	279	64.5	326
20-34	76.8	32.2	89.5	77.8	73.3	46.1	92.0	90.4	33.3	2,067	66.7	2,523
35-49	64.1	29.5	88.2	70.4	69.9	52.7	86.6	90.7	36.8	221	45.8	316
Doğum sırası												
1	83.2	36.1	90.5	86.0	81.2	48.3	93.4	94.6	41.4	930	77.2	1,000
2-3	77.1	30.2	89.5	74.8	69.6	46.3	92.1	89.9	29.3	1,232	68.1	1,465
4-5	56.7	23.9	83.2	63.0	61.1	45.4	88.5	83.7	30.0	267	46.0	417
6+	39.3	19.2	78.0	61.2	63.8	34.5	75.9	80.3	25.3	138	26.8	283
Yerleşim yeri												
Kent	78.7	32.8	90.1	80.0	76.8	47.2	92.5	93.4	35.6	1,917	71.4	2,172
Kır	64.6	26.2	84.2	67.6	60.3	43.7	87.9	81.8	27.5	650	49.1	992
Bölge												
Batı	84.2	34.5	91.1	83.3	78.5	52.4	94.9	94.4	40.0	1,022	76.5	1,119
Güney	76.3	33.8	93.2	73.0	66.9	40.7	91.3	89.6	26.0	362	67.8	426
Orta	78.9	32.6	89.0	79.7	73.4	45.8	93.1	87.3	33.9	558	65.7	673
Kuzey	68.1	23.5	86.1	80.3	78.5	47.1	95.2	91.0	26.7	164	71.2	192
Doğu	52.0	22.1	79.7	60.9	61.0	37.6	79.8	86.0	27.1	461	41.6	754
NUTS 1 Bölgesi												
İstanbul	79.9	25.4	90.5	82.4	79.3	51.8	93.2	97.9	40.0	490	75.3	537
Batı Marmara	93.2	42.3	96.4	85.7	74.9	54.6	96.9	93.6	33.1	99	83.9	108
Ege	86.6	49.7	91.3	85.2	76.4	54.4	96.1	86.9	46.2	290	68.5	330
Doğu Marmara	87.7	29.9	89.8	85.0	83.1	45.2	96.5	93.1	37.3	236	78.9	260
Batı Anadolu	78.7	30.6	90.3	82.3	77.2	44.8	92.7	91.3	34.8	254	67.1	296
Akdeniz	76.3	33.8	93.2	73.0	66.9	40.7	91.3	89.6	26.0	362	67.8	426
Orta Anadolu	74.1	36.7	82.9	70.3	63.2	53.5	91.5	82.7	25.5	148	64.3	185
Batı Karadeniz	71.6	27.0	91.1	78.0	72.2	47.2	94.2	88.1	30.7	138	70.4	166
Doğu Karadeniz	69.8	26.2	85.2	79.8	79.8	42.0	96.4	91.5	25.4	88	72.5	102
Kuzeydoğu Anadolu	61.7	18.4	88.6	61.5	60.0	44.0	84.7	83.2	29.3	75	32.3	131
Ortadoğu Anadolu	56.9	27.5	81.5	66.8	71.3	42.2	76.2	82.0	28.1	120	38.3	212
Güneydoğu Anadolu	47.1	20.8	76.5	58.0	56.7	33.8	80.0	88.6	26.0	267	46.3	410
Eğitim												
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	43.8	20.3	76.9	55.5	55.8	37.4	77.7	77.9	30.0	377	32.6	696
İlköğretim birinci kademe	75.6	28.5	87.4	75.9	70.9	46.1	92.1	90.8	31.4	1,409	67.4	1,665
İlköğretim ikinci kademe	80.3	31.0	94.6	83.4	76.0	41.5	94.3	92.5	32.4	246	83.4	260
Lise ve üzeri	93.5	45.6	97.0	91.4	87.5	55.2	97.5	97.5	42.3	536	86.8	543
Toplam	75.1	31.1	88.6	76.9	72.6	46.3	91.3	90.5	33.5	2,567	64.4	3,164

Yaşları 20-34 arasında olan kadınlarda, yaşları daha ileri veya daha genç olan kadınlara göre, ultrason, karnın ölçülmesi ve içerden/alttan muayene hariç doğum öncesi bakım sırasındaki diğer tüm testlerin ve ölçümlerin daha fazla yapıldığı görülmektedir. Doğum sırası ile doğum öncesi bakım esnasındaki test ve ölçümlerin yapılmasının ters bir

ilişki içinde olduğu görülmektedir. İlk çocuğuna gebe olan kadınlarda, doğum öncesi bakımdaki tüm test ve ölçümlerin yapılma olasılığı daha fazladır. Benzer bir ilişki kentsel ve kırsal yerleşim yerlerinde yaşayan kadınlarda da gözlenmektedir; kentte yaşayan kadınlara kırsal yaşayan kadınlara göre doğum öncesi bakımın test ve ölçümlerinin yapılma olasılığının daha fazladır.

Doğum öncesi bakım sırasında yapılması gereken test ve ölçümler bölgelere göre belirgin farklılıklar göstermektedir. Genelde, Batı'da yaşayan kadınlar özellikle de Batı Marmara'da yaşayanlara bu test ve ölçümlerin uygulanması diğer bölgelerde yaşayan kadınlara göre daha fazla olmaktadır. Diğer yandan, Doğu Bölgesinde yaşayan kadınlar tüm bölgeler arasında doğum öncesi bakımı oluşturan hizmetlerden en az yararlananlardır. NUTS 1 bölgeleri arasında da, doğum öncesi bakım hizmetlerini oluşturan test ve ölçümlerin çoğu için en düşük yüzdeler Güneydoğu'da gözlenmektedir. Ancak, bebeğin kalp atışlarının dinlenmesinin ve ultrason uygulamasının en düşük düzeyde olduğu bölge Ortadoğu Anadolu olup, boy ölçümünün en az yapıldığı ve demir hapi almanın en düşük düzeyde olduğu bölge de Kuzeydoğu'dur.

Eğitim düzeyi yüksek olan kadınların, doğum öncesi bakım içinde yer alan tüm test ve ölçüm hizmetlerini almaları, eğitim düzeyi düşük kadınlara göre daha fazladır. Örneğin, lise ve daha üzeri eğitime sahip olan kadınların yüzde 90'ından fazlası araştırma tarihinden önceki son beş yıl içinde yaptıkları son doğumda doğum öncesi bakım sırasında ağırlıkları ve tansiyonları ölçülmüş, kan tahlili yapılmış, bebeğin kalp atışları dinlenmiş ve ultrason ile bakılmıştır. Ne var ki, eğitimi olmayan ya da ilk eğitimi tamamlamamış kadınlar doğum öncesi bakım hizmetlerinden yararlanmada en düşük yüzdelerle sahip olan grubu oluşturmaktadırlar. Hatta, ilköğretimin birinci basamağını tamamlamış kadınlarla karşılaştırıldığında bile, doğum öncesi bakımda yer alan test ve ölçümlerinin yapılmasında ilkokul birinci kademe eğitime sahip olan kadınlar lehine belirgin bir fark olduğu görülmektedir.

Araştırmadan önceki beş yıl içinde doğum yapmış tüm cevaplayıcılar, doğum öncesi bakım alıp almadıklarına bakılmaksızın demir hapi veya şurubu alıp almadıkları sorulmuştur. Kadınların yüzde 64'ü demir hapi aldıklarını veya şurubunu içtiklerini belirtmişlerdir.

10.4 Doğumun yapıldığı Yer ve Doğuma Yardım Eden Kişi

Doğum sırasındaki hijyenik ortam ve uygun tıbbi bakım annelerin ve çocukların sağlık risklerini azaltmaktadır. TNSA-2003'de, araştırma tarihinden önceki beş yıl içinde doğmuş olan tüm çocuklar için, doğumun yapıldığı yer ve doğum esnasında yardım eden kişi hakkında bilgi toplanmıştır. Ülke genelinde, doğumların yüzde 78'i bir sağlık kuruluşunda gerçekleşmiştir (Tablo 10.4); bu düzey 1998'den (yüzde 73) bu yana geçen süre içinde sağlık kuruluşunda doğum yapanlarda yüzde 5'lik bir artışı yansıtmaktadır. Doğum yapılan yer olarak kamu sektörünün sağlık kuruluşları (yüzde 65), özel sektör sağlık kuruluşlarına göre daha fazla tercih edilmiştir (yüzde 13). Evde yapılan doğumlar, araştırmadan önceki son beş yıl içinde yapılan doğumların beşte birini oluşturmaktadır.

Tablo 10.4 Doğumun yapıldığı yer

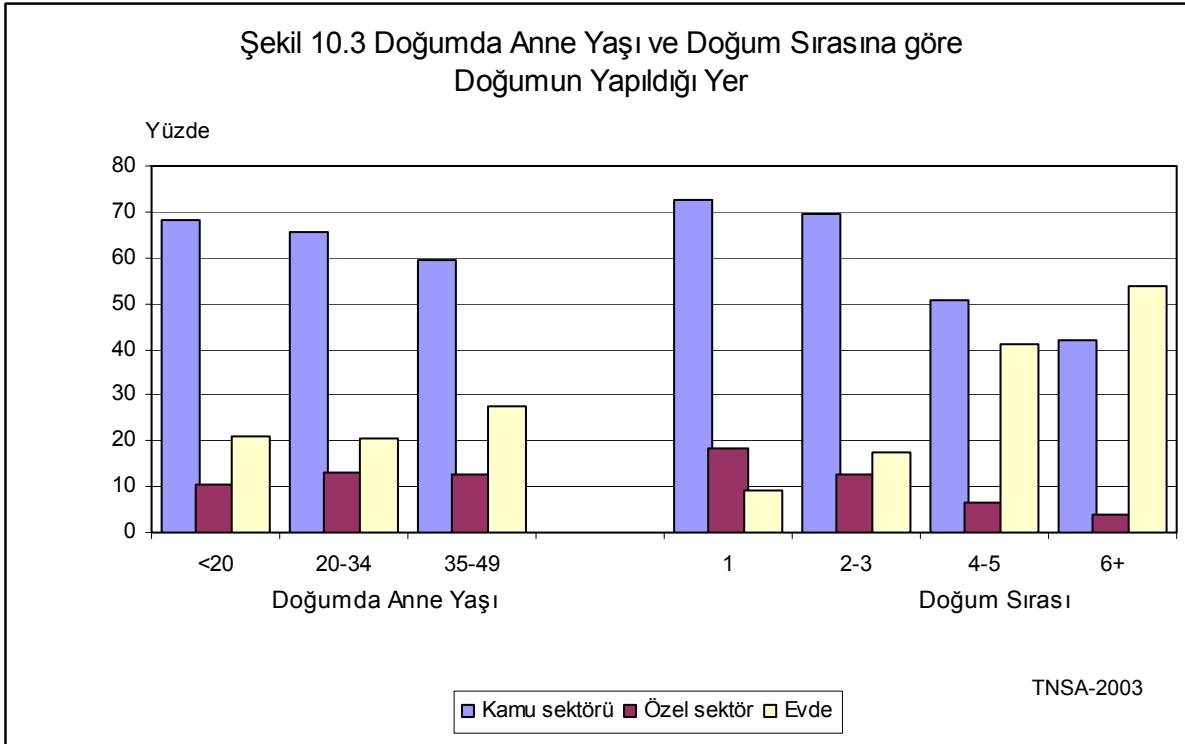
Araştırma tarihinden önceki son beş yılda yapılan doğumların doğumun yapıldığı yere ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Temel özellik	Sağlık kuruluşu		Evde	Diğer	Cevapsız	Toplam	Doğum sayısı
	Kamu sektörü	Özel sektör					
Doğumda anne yaşı							
<20	68.0	10.6	20.8	0.6	0.0	100.0	518
20-34	65.6	13.3	20.6	0.3	0.3	100.0	3,257
35-49	59.5	12.5	27.7	0.3	0.0	100.0	357
Doğum sırası							
1	72.6	18.2	9.2	0.0	0.0	100.0	1,397
2-3	69.4	12.7	17.4	0.3	0.3	100.0	1,796
4-5	50.6	6.7	41.0	1.0	0.8	100.0	532
6+	41.8	3.9	53.6	0.6	0.0	100.0	407
Yerleşim yeri							
Kent	68.2	17.4	14.1	0.2	0.2	100.0	2,722
Kır	59.9	4.4	35.0	0.5	0.4	100.0	1,410
Bölge							
Batı	62.5	29.0	8.1	0.2	0.1	100.0	1,342
Güney	70.4	8.1	20.6	0.4	0.5	100.0	557
Orta	85.7	2.5	10.9	0.6	0.3	100.0	813
Kuzey	83.7	1.6	13.3	0.6	0.9	100.0	252
Doğu	48.0	6.4	45.5	0.1	0.0	100.0	1,168
NUTS 1 Bölgesi							
İstanbul	43.7	48.2	8.0	0.0	0.0	100.0	643
Batı Marmara	90.7	5.8	3.5	0.0	0.0	100.0	124
Ege	80.7	8.7	10.6	0.0	0.0	100.0	392
Doğu Marmara	80.0	12.0	5.8	1.3	0.9	100.0	328
Batı Anadolu	87.2	2.8	9.2	0.8	0.0	100.0	349
Akdeniz	70.4	8.1	20.6	0.4	0.5	100.0	557
Orta Anadolu	77.7	3.3	18.3	0.0	0.7	100.0	232
Batı Karadeniz	91.0	1.6	5.9	0.9	0.5	100.0	202
Doğu Karadeniz	77.2	1.7	19.9	0.3	0.9	100.0	137
Kuzeydoğu Anadolu	58.0	7.2	34.8	0.0	0.0	100.0	185
Ortadoğu Anadolu	46.4	2.7	50.9	0.0	0.0	100.0	314
Güneydoğu Anadolu	46.0	7.9	45.9	0.2	0.0	100.0	670
Eğitim							
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	42.8	5.5	51.1	0.4	0.2	100.0	1,099
İlköğretim birinci kademe	74.5	11.7	13.2	0.3	0.2	100.0	2,112
İlköğretim ikinci kademe	69.5	23.8	6.3	0.1	0.3	100.0	307
Lise ve üzeri	71.9	24.9	2.7	0.2	0.3	100.0	615
Doğum öncesi bakım sayısı¹							
Doğum öncesi bakım yok	45.0	4.9	49.5	0.7	0.0	100.0	590
1-3	71.6	8.1	19.7	0.6	0.0	100.0	838
4+	75.0	20.7	4.2	0.0	0.0	100.0	1,706
Bilmiyor/cevapsız	(67.3)	(13.1)	(2.0)	(0.0)	(17.6)	100.0	30
Toplam	65.3	12.9	21.2	0.3	0.2	100.0	4,132

¹Sadece, araştırma tarihinden önceki son beş yılda yapılan en son doğumu içermektedir.

Not: Parantez içinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

Genç kadınların (35 yaşından küçük), yaşları daha ileri olan kadınlara (yüzde 72) kıyasla, doğumlarını bir sağlık kuruluşunda yapma olasılıklarının daha fazla olduğu görülmektedir (yüzde 79). Benzer şekilde, doğum sırasının önce oluşu da, doğumun bir sağlık kuruluşunda gerçekleşmesi olasılığının artmasına yol açmaktadır (Şekil 10.4). Doğum sırası yükseldikçe doğumunu sağlık kuruluşunda yapan kadınların yüzdesi azalmaktadır. Örneğin, kadınların yüzde 91'i ilk çocuklarını bir sağlık kuruluşunda doğurmaktadır ve bu oran doğum sırası altı ve daha fazla olan kadınların iki katıdır. Doğum öncesi bakım sayısı ile bir sağlık kuruluşunda doğum yapmak da pozitif ilişki içindedir. Dört ve daha fazla sayıda doğum öncesi bakım alanların yüzde 96'sı son doğumlarını sağlık kuruluşunda yapmıştır, doğum öncesi bakım alınmamış doğumların ise sadece yarısı sağlık kuruluşunda gerçekleşmiştir.

Eğitim düzeyi ile doğumu bir sağlık kuruluşunda yapma arasında kuvvetli bir ilişki bulunmaktadır. Bir sağlık kuruluşunda yapılan doğumların oranı, hiç eğitimi olmayan kadınlarda yüzde 48 iken, lise ve daha üzeri eğitimi olan kadınlarda bu oran yüzde 97'ye çıkmaktadır. Hiç eğitimi olmayan ya da ilkökul bitirmemiş kadınların yarıdan fazlası da evde doğum yapmaktadır. Sonuçlar, kadının eğitim düzeyi yükseldikçe doğumun yapıldığı yer için özel sektörün yönünde bir tercih olduğunu göstermektedir. Örneğin, en az sekiz yıllık eğitim düzeyine sahip annelerde doğumların dörtte biri özel sektör tarafından işletilen sağlık kuruluşlarında gerçekleşirken, bu oran annelerin eğitimi olmadığı durumlarda yüzde 6'dır.

Doğumun yapıldığı yere göre bölgesel ve kırsal-kentsel farklılıklar da açıkça görülmektedir. Kentsel yerleşim yerinde doğan bir çocuğun bir sağlık kuruluşunda dünyaya gelme olasılığı kırsal yerleşim yerinde doğan bir çocuğa kıyasla 1.3 kez daha fazladır. Doğumların yarısının evde gerçekleştiği Doğu bölgesi hariç tüm bölgelerde, doğumların çoğunluğu sağlık kuruluşlarında yapılmaktadır. Sağlık kuruluşunda yapılan doğumlar

açısından Batı bölgesi yüzde 92 ile en yüksek orana sahip olup bunu yüzde 88 ile Orta Anadolu takip etmektedir. Batı bölgesi özel sektöre ait sağlık kuruluşlarının kullanılması açısından diğer bölgelerden farklı bir görünüm sergilemektedir; bu bölgede her 10 doğumdan 3'ü özel sektörde gerçekleşmektedir ve bu oran ülke ortalamasının iki katıdır. Özellikle İstanbul'da doğumun yapıldığı yer olarak özel sektörün payı (yüzde 48) kamu sektörünün payından (yüzde 44) daha fazladır. Batı Marmara ve Batı Karadeniz'de ise İstanbul'dan farklı olarak, doğumların çoğunluğu (yüzde 91) kamu sektörüne bağlı sağlık kuruluşlarında yapılmaktadır.

Kadının doğum sırasında aldığı yardım büyük ölçüde doğumun yapıldığı yer ile ilişkilidir. Sağlık kuruluşu dışında gerçekleşen doğumlarda doktor veya eğitimli sağlık personelinin yardımı alma olasılığı düşüktür. Doktor veya eğitimli sağlık personeli yardımı ile gerçekleşen son beş yıldaki tüm doğumların oranı yüzde 83'tür (Tablo 10.5).

Doğumda anne yaşı ve çocuğun doğum sırası da doğumda alınan yardımın çeşidi ile ilişkilidir. Daha ileri yaşlardaki kadınların ve daha önce birçok doğumu olan kadınların sağlık personelinin yardımı alma olasılıkları azalmaktadır. Annenin eğitimi de doğumda tıbbi yardım alma ile yakından ilgilidir. Lise ve daha üzeri eğitimi olan kadınların hemen hemen tamamı doğum sırasında tıbbi yardım almışlardır.

Doğu hariç diğer tüm bölgelerde, doğumda sağlık personelinin yardımı alma ülke ortalamasından yüksektir. Batı bölgesinde doğumların neredeyse tamamında bir sağlık personeli bulunmaktadır. Ayrıca, doğuma yardımda bölgesel ve kentsel-kırsal farklılığa ilaveten, doktor yardımı ile yaptırılan doğumların yüzdesi de farklılık göstermektedir. Örneğin, doğumların yüzde 60'ının sağlık personeli ile gerçekleştiği Doğu bölgesinde, doğumların yüzde 21'i doktor yardımı ile yapılmıştır. Kentlerde yaşayan kadınların doğumlarını doktor yardımı ile yapma olasılıkları kırsal yerleşimde yaşayan kadınlarınkine oranla 1.9 kez daha fazladır. Geleneksel ebelerin bulunduğu doğumlar tüm doğumların yüzde 9'unu oluşturmaktadır. Ancak yaşı ileri olan, çocuğun doğum sırası 6 veya daha yukarı olan, kırsal yerleşim yerlerinde ve Doğu'da -özellikle de Güneydoğu ve Ortadoğu Anadolu'da- yaşayan kadınlar ve eğitimi olmayan kadınların doğumlarını geleneksel ebe yardımı ile yapmaları olasılığı ülke ortalamasının üstündedir.

Tablo 10.5 Doğum sırasında yardım eden kişi

Araştırma tarihinden önceki son beş yılda yapılan canlı doğumların, doğuma yardım eden kişi ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Temel özellik	Doktor	Ebe/ hemşire	Geleneksel ebe	Akraba/ diğer	Hiç kimse	Bilmiyor/ cevapsız	Toplam	Doğum sayısı
Doğumda anne yaşı								
<20	40.2	42.7	8.2	7.7	1.2	0.0	100.0	518
20-34	47.8	35.8	8.5	7.2	0.3	0.4	100.0	3,257
35-49	46.1	31.6	11.9	8.9	1.4	0.0	100.0	357
Doğum sırası								
1	60.2	33.7	3.9	2.1	0.1	0.0	100.0	1,397
2-3	48.1	38.7	6.7	5.6	0.6	0.3	100.0	1,796
4-5	26.8	38.1	17.5	15.5	0.7	1.4	100.0	532
6+	20.2	32.4	23.0	22.7	1.6	0.1	100.0	407
Yerleşim yeri								
Kent	55.6	34.7	4.8	4.3	0.4	0.2	100.0	2,722
Kır	29.5	39.4	16.5	13.3	0.8	0.5	100.0	1,410
Bölge								
Batı	66.0	29.3	1.2	3.0	0.1	0.3	100.0	1,342
Güney	40.1	48.7	7.3	3.2	0.4	0.5	100.0	557
Orta	56.9	34.1	2.5	5.7	0.4	0.3	100.0	813
Kuzey	45.2	41.3	7.9	3.8	1.0	0.9	100.0	252
Doğu	20.9	38.8	22.6	16.4	1.0	0.2	100.0	1,168
NUTS 1 Bölgesi								
İstanbul	83.1	12.2	1.7	2.5	0.3	0.3	100.0	643
Batı Marmara	52.2	45.6	0.6	1.6	0.0	0.0	100.0	124
Ege	53.1	41.5	0.6	4.8	0.0	0.0	100.0	392
Doğu Marmara	51.0	43.4	0.8	3.5	0.3	0.9	100.0	328
Batı Anadolu	68.2	24.8	1.8	4.7	0.5	0.0	100.0	349
Akdeniz	40.1	48.7	7.3	3.2	0.4	0.5	100.0	557
Orta Anadolu	37.7	48.3	6.2	6.7	0.4	0.7	100.0	232
Batı Karadeniz	50.6	42.7	1.8	3.4	1.0	0.5	100.0	202
Doğu Karadeniz	44.0	36.7	11.9	6.3	0.3	0.9	100.0	137
Kuzeydoğu Anadolu	20.4	49.5	14.7	14.2	1.2	0.0	100.0	185
Ortadoğu Anadolu	22.0	31.1	25.6	20.7	0.6	0.0	100.0	314
Güneydoğu Anadolu	20.6	39.5	23.4	15.0	1.2	0.3	100.0	670
Eğitim								
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	21.1	33.8	23.0	20.6	0.9	0.6	100.0	1,099
İlköğretim birinci kademe	49.2	41.9	4.5	3.6	0.5	0.2	100.0	2,112
İlköğretim ikinci kademe	57.9	38.5	2.0	0.9	0.3	0.3	100.0	307
Lise ve üzeri	78.3	20.2	1.1	0.2	0.0	0.3	100.0	615
Toplam	46.7	36.3	8.8	7.4	0.5	0.3	100.0	4,132

Not:Cevaplayıcı eğer doğuma yardımcı olan birden fazla kişi belirtmişse sadece en nitelikli kişi değerlendirmeye dahil edilmiştir.

10.5 Doğum Özellikleri

Tablo 10.6 annelerin bildirimine göre, Türkiye’de araştırma tarihinden önceki son beş yıl içinde doğan bebeklerin yüzde 21’inin sezaryenle dünyaya geldiğini göstermektedir. Bu yüzde, 1998’den (yüzde 14) bu yana sezaryenle yapılan doğumlarda yüzde 7’lik bir artış olduğunu ortaya koymaktadır. Daha ileri yaşlarda doğum yapan, çocuğun doğum sırası daha

düşük olan, kentsel yerleşim yerleri ile Batı ve Kuzey bölgelerinde yaşayan, ve daha eğitilmiş kadınlar arasında doğumların sezaryenle yapılması daha yaygındır. Araştırma tarihinden önceki son beş yıl içindeki her 10 ilk doğumdan 3'ünün sezaryen ile yapılmış olması dikkat çekicidir. İstanbul'da, Batı Marmara'da ve Doğu Karadeniz'de doğumların yüzde 30'dan fazlası sezaryen ile yapılmıştır.

TNSA-2003'de, cevaplayıcılara bebeklerinin doğduğunda tartılıp tartılmadığı ve eğer tartıldıysa kaç kilogram oldukları sorulmuştur. Araştırmadan önceki son beş yılda doğan bebeklerin yüzde 70'i için doğum kilosu belirtilmiştir. Bebeklerin çoğunluğu (yüzde 62) için en az 2.5 kilogram ağırlığa sahip oldukları bildirilmiştir. Doğum kilosu belirtilen bebekler arasında 2.5 kilogramdan az olarak bildirilenlerin oranı yüzde 11'dir (tüm doğumların yüzde 8'i). Düşük doğum kilolu çocuk olarak tanımlanan bu çocukların erken ölüm riski ortalamadan üstündedir. Ege, Akdeniz ile Batı ve Doğu Karadeniz bölgelerindeki bebeklerin düşük kilolu olarak tanımlanma olasılıkları diğer bölgelere göre daha fazladır.

Araştırmada annenin, çocuğun doğumdaki büyüklüğüne ilişkin kişisel değerlendirmesi de alınan bilgiler arasındadır ve Tablo 10.6'da sunulmaktadır. Annelerin sübjektif değerlendirmesine göre bebeklerin çoğunluğu (yüzde 71) ortalama veya ortalamadan üstünde olarak belirtilirken, tüm doğumların yüzde 12'si çok küçük, ve yüzde 17'si de ortalamadan küçük olarak belirtilmiştir. Anneleri çok genç ve daha ileri yaşlarda olan bebeklerde, çocuğun doğum sırası dört ve daha yukarı olduğunda ve eğitimi olmayan kadınların bebeklerinde, bebeklerin çok küçük olarak bildirilme yüzdelerinin görece olarak daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Çocuğun doğumdaki büyüklüğü için, 'çok küçük' sübjektif değerlendirmesinde, bölgesel bulgular Batı Anadolu'da yüzde 5'den Ortadoğu Anadolu'da ve Güneydoğu Anadolu'da yüzde 19'a kadar değişim göstermektedir. Batı Karadeniz bölgesindeki annelerin dörtte birinin de araştırmadan önceki son beş yıl içinde doğan bebeklerini 'ortalamadan küçük olarak' belirtmiş olmaları dikkat çekicidir..

Tablo 10.6 Doğum özellikleri

Araştırma tarihinden önceki son beş yılda yapılan doğumların, doğumun sezaryen ile yapılmasına, bebeğin doğumdaki ağırlığına, annenin bebeğin büyüklüğüne ilişkin görüşüne ve teme özelliklere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Temel özellik	Sezaryen ile doğum	Doğum ağırlığı				Doğumda çocuğun büyüklüğü						Doğum sayısı
		Tartılmadı	2.5 kg.dan az	2.5 kg.dan çok	Bilmiyor cevapsız	Toplam	Çok küçük	Normalden küçük	Normal veya büyük	Bilmiyor/cevapsız	Toplam	
Doğumda anne yaşı												
<20	11.5	28.3	9.8	58.7	3.2	100.0	13.3	18.6	67.4	0.6	100.0	518
20-34	22.5	23.6	7.5	63.9	5.1	100.0	10.7	16.2	72.3	0.8	100.0	3,257
35-49	24.0	32.1	8.7	52.9	6.3	100.0	16.1	18.8	64.6	0.5	100.0	357
Doğum sırası												
1	28.8	12.2	10.0	73.5	4.2	100.0	11.3	19.3	68.8	0.6	100.0	1,397
2-3	21.5	20.5	6.6	68.9	4.0	100.0	8.6	14.6	76.0	0.8	100.0	1,796
4-5	11.2	45.4	8.3	39.6	6.7	100.0	16.7	16.1	65.9	1.3	100.0	532
6+	7.2	61.0	5.3	24.3	9.4	100.0	18.1	17.9	63.8	0.2	100.0	407
Yerleşim yeri												
Kent	25.6	16.4	7.8	71.8	4.1	100.0	10.1	15.1	74.0	0.8	100.0	2,722
Kır	12.9	41.3	8.0	44.0	6.6	100.0	14.1	19.9	65.4	0.6	100.0	1,410
Bölge												
Batı	30.7	6.5	7.9	83.6	2.0	100.0	7.3	13.1	79.1	0.5	100.0	1,342
Güney	20.7	19.8	11.6	62.9	5.7	100.0	16.2	14.0	68.3	1.4	100.0	557
Orta	20.9	11.6	9.1	76.2	3.2	100.0	6.1	22.2	70.3	1.4	100.0	813
Kuzey	31.1	14.3	10.2	71.9	3.6	100.0	12.5	16.2	70.5	0.9	100.0	252
Doğu	8.7	60.0	4.7	25.9	9.4	100.0	17.5	18.6	63.8	0.2	100.0	1,168
NUTS 1 Bölgesi												
İstanbul	34.3	6.5	9.6	83.1	0.8	100.0	8.2	14.3	77.1	0.4	100.0	643
Batı Marmara	39.7	3.5	7.3	84.2	5.0	100.0	10.2	10.8	79.0	0.0	100.0	124
Ege	27.8	7.0	11.9	78.4	2.7	100.0	5.8	21.7	72.3	0.3	100.0	392
Doğu Marmara	22.3	8.0	5.1	84.9	2.0	100.0	5.6	8.4	84.6	1.4	100.0	328
Batı Anadolu	20.6	9.7	6.4	80.6	3.4	100.0	5.2	19.8	74.4	0.6	100.0	349
Akdeniz	20.7	19.8	11.6	62.9	5.7	100.0	16.2	14.0	68.3	1.4	100.0	557
Orta Anadolu	16.4	16.7	5.7	73.2	4.4	100.0	9.1	16.9	72.6	1.4	100.0	232
Batı Karadeniz	27.8	6.1	10.5	80.2	3.2	100.0	7.0	24.8	65.6	2.6	100.0	202
Doğu Karadeniz	30.9	23.3	10.6	61.8	4.3	100.0	15.1	14.4	69.6	0.9	100.0	137
Kuzeydoğu An.	9.8	49.8	7.3	38.5	4.4	100.0	10.3	17.5	71.8	0.3	100.0	185
Ortadoğu An.	7.4	60.4	3.8	27.9	7.9	100.0	19.2	16.6	64.1	0.0	100.0	314
Güneydoğu An.	9.0	62.7	4.4	21.4	11.5	100.0	18.6	19.8	61.4	0.3	100.0	670
Eğitim												
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	7.6	60.3	6.3	24.3	9.1	100.0	17.7	19.0	62.7	0.6	100.0	1,099
İlköğr. birinci kad	19.9	15.8	9.3	70.4	4.5	100.0	10.4	17.0	71.5	1.0	100.0	2,112
İlköğr. ikinci kad.	24.6	6.5	5.7	86.6	1.2	100.0	9.2	12.9	77.4	0.5	100.0	307
Lise ve üzeri	48.5	1.9	6.7	90.4	0.9	100.0	5.0	13.5	81.2	0.3	100.0	615
Toplam	21.2	24.9	7.9	62.3	4.9	100.0	11.5	16.7	71.1	0.7	100.0	4,132

Bu bölümde 12-23 aylık çocukların aşılama, beş yaş altı çocuklarda akut solunum yolu enfeksiyonunun varlığı ve evlenmiş kadınların sigara içme durumlarına ilişkin bulgular sunulmaktadır. Araştırmadan önceki beş yıl içinde meydana gelen tüm canlı doğumlar için veri toplanmıştır.

11.1 Çocukların Aşılama

Bir yaşın altındaki tüm çocukların aşı ile önlenilebilir altı hastalığa karşı (tüberküloz, difteri, boğmaca, tetanoz, polio, kızamık) aşılama bebek ve çocuk hastalıkları ve ölümlerinin önlenmesinde en çok maliyet-etkili programlardan biridir. Bir çocuğun tam aşı olması için bir doz BCG, üç doz DBT, üç doz polio (OP) ve bir doz kızamık aşısı olması gerekmektedir. BCG aşısı bebeğe doğumda ya da ilk sağlık kontrolünde yapılır ve tüberküloza karşı korur. DBT aşısı difteri, boğmaca ve tetanoza karşı korur. DBT ve OP aşılarının her ikisi de üç doz olup, doğumdan sonra yaklaşık altıncı, onuncu ve ondördüncü haftalarda yapılması gerekmektedir; ancak, bu takvim her zaman titizlikle uygulanmadığından, bir çocuğun 12 aylık olana kadar üç dozun hepsini almış olmasına önem verilmektedir. Kızamık aşısı çocuk dokuz aylık olduğunda veya hemen sonrasında yapılmalıdır. Çocuk 12 aylık olduğunda aşı takviminde belirtilen bütün aşıların yapılmış olması önerilmektedir. Aşı ile önlenilebilir yukarıda belirtilen altı hastalığa karşı aşılanan tüm çocuklar tam aşı olarak tanımlanmaktadır.

TNSA-2003’de aşılama durumu ile ilgili bilgiler, araştırma öncesindeki beş yıllık dönem boyunca doğan tüm çocuklar için toplanmıştır. Ancak burada sunulan veriler araştırma sırasında yaşayan çocuklarla sınırlı tutulmuştur.

Belirlenen yaş grubundaki bütün çocuklara ait aşılama verilerinin elde edilmesi için annelere çocuğunun aşı kartı olup olmadığı sorulmuş, eğer varsa, görüşme için göstermesi istenmiştir. Karttaki aşılama tarihleri sorulduğunda kaydedilmiştir. Ayrıca kartta belirtilmemiş herhangi bir aşı için çocuğa yapılmış yapılmadığı da annelere sorulmuştur. Eğer çocuğun aşı kartı yok ise, çocuğun her aşı için aşılama durumunun saptanması amacıyla anneye bir dizi soru sorulmuştur. DBT ve oral polio aşıları için annelerden aşı dozu sayısını belirtmeleri istenmiştir.

11.1.1 12-23 Aylık Çocuklarda Aşılama Oranları

Tablo 11.1’de aşı kartı veya annenin beyanına dayalı bilgi kaynağına göre aşılama oranları yer almaktadır. Veri 12-23 aylık çocuklar için tam aşı olabilecekleri aya göre düzenlenmiştir.

Çocukların yüzde 54'ü için bilgi aşı kartından elde edilirken geriye kalan çocukların bilgileri de annelerden elde edilmiştir. Aşılama bilgisi anne beyanından elde edilen çocuklarda, yaşamlarının ilk yılındaki aşılama oranı (yüzde 12) aşı kartı olanlarınkine göre (yüzde 43) daha düşüktür. Aşı kartı olmayan çocuklarda OP aşılama oranı DBT aşılama oranından daha fazladır.

Tablo 11.1 Bilgi kaynağına göre aşılar

Araştırma tarihinden önceki herhangi bir zamanda belli aşıları olmuş olan, 12-23 aylık çocukların yüzde dağılımı ve anneden veya aşı kartından alınan bilgiye göre 12 aya kadar aşılanmış olanların yüzde dağılımı, Türkiye 2003

Bilgi kaynağı	Aşı olan çocukların yüzdesi:									Hiç Aşı Yok	Çocuk sayısı
	BCG	DBT1	DBT2	DBT3	Polio1	Polio2	Polio3	Kızamık	Tam Aşılı ¹		
Araştırmadan önceki herhangi bir tarihte aşılanan											
Aşı kartı	51.5	51.9	50.7	48.5	52.2	50.8	48.4	48.9	42.5	0.0	402
Anne hikayesi	36.2	36.6	25.1	15.9	42.5	32.0	20.7	30.5	11.7	2.8	346
Kart+Anne hikayesi	87.7	88.5	75.8	64.4	94.7	82.8	69.1	79.4	54.2	2.8	749
12 aydan önce aşılanan²	86.2	86.9	74.0	62.2	92.5	80.4	66.5	71.2	48.0	4.4	749

¹ Tam aşıları çocuklar (BCG, kızamık ve üç doz DBT ve polio almış olanlar).

² Aşılama bilgisi anneden alınan çocukların, yaşamın ilk yılında aşılama oranının kartı olan çocuklarla aynı olduğu varsayılmıştır.

Hem annenin beyanı hem de aşı kartları göz önünde tutulduğunda, çocukların yüzde 54'ünün araştırma tarihinden önce önerilen sekiz aşığı yaptırdıkları Tablo 11.1'de gösterilmektedir. Çocukların sadece yüzde 3'ü hiç aşı olmamıştır. Geri kalan yüzde 43 ise eksik aşılanmıştır. Bir yaşına kadar aşılarını tam yaptıranların yüzdesi 48'dir.

11.1.2 Temel Özelliklere Göre Aşılama Oranları

Tablo 11.2'de 12-23 aylık çocuklar için temel özelliklere göre aşılama yüzdeleri verilmiştir. Bu yüzdelerde kentsel ve kırsal yerleşime göre belirgin bir farklılaşma söz konusudur. Kentsel ve kırsal yerleşimlerde yaşayan çocuklarda ilk doz OP aşılama oranı yaklaşık aynıdır (yüzde 95). Ancak ikinci ve üçüncü doz OP aşılama oranı kırsal yerleşimlerde yaşayan çocuklar için yüzde 78 ve yüzde 53'e, kentsel yerleşimlerde yaşayan çocuklar için yüzde 85 ve yüzde 77'ye düşmektedir. Kentsel yerleşimlerde yaşayan çocuklar için DBT aşısının üç dozu da kırsal yerleşimlerde yaşayan çocuklara göre daha yüksektir. Aşılama devam etmeme oranının yüksek olduğu kırsal yerleşimlerde üçüncü doz DBT aşılama oranı yüzde 48'e düşerken, bu yüzde kentsel yerleşimlerde yaşayan çocuklar için yüzde 73'tür. BCG ve kızamık aşılama oranları da kırsal kesimde yaşayan çocuklarda kentsel kesimde yaşayanlardan düşüktür. Genel olarak, kentsel yerleşimlerde yaşayan çocukların yüzde 63'ü tam aşıları olup, kırdaki çocukların tam aşılama yüzdesinden (yüzde 37) oldukça yüksektir.

Bölgesel farklılıklar ele alındığında, tam aşılama yüzdesi Doğu Anadolu bölgesinde en düşüktür (yüzde 35). Diğer bütün bölgelerde, her on çocuktan en az altısı tam aşıdır. Tablo 11.2'deki bilgi Doğu Anadolu bölgesinde DBT ve OP için aşılama devam etmeme yüzdelerinin diğer bölgelerle karşılaştırıldığında önemli ölçüde yüksek olduğunu açıkça

göstermektedir. Aşı kartları anneleri tarafından gösterilen çocukların yüzdesi diğer bölgelere kıyasla Doğu Anadolu bölgesinde oldukça düşüktür (yüzde 31).

Çocuğun aşılama durumuyla annenin eğitim düzeyi arasında ilişki vardır. Anneleri hiç eğitim görmemiş çocuklar arasında tam aşıları çocukların oranı yüzde 26 iken, anneleri en az lise eğitimi görmüş çocuklar arasında ise yüzde 69'dur. Hiç eğitim almamış annelerin çocuklarında DBT/OP aşılara devamsızlık diğer çocuklardan daha yüksektir, mesela hiç eğitim görmemiş annelerin çocuklarında DBT birinci dozu ile ulaşılan oran yüzde 63 iken, üçüncü doz için bu oran yüzde 35'e düşmektedir. Hiç eğitim görmemiş annelerin çocuklarının yalnızca yüzde 45'i kızamık aşısı, yüzde 64'ü ise BCG aşısı olmuşlardır.

Tablo 11.2 Temel özelliklere göre aşılama durumu

Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki herhangi bir zamanda (aşı kartı veya anne bildirimine göre) belli aşıları almış olan 12-23 aylık çocukların ve aşı kartı bulunanların yüzdeleri, Türkiye 2003

Temel özellik	Aşı olan çocukların yüzdesi:										Aşı Kartı Olan	Çocuk Sayısı
	BCG	DBT			Polio			Kızamık	Tam Aşılı ¹	Hiç Aşı Olmamış		
Cinsiyet												
Erkek	89.0	87.4	78.0	66.3	95.8	85.1	73.9	80.0	57.7	2.7	56.6	381
Kız	86.4	89.6	73.5	62.4	93.6	80.4	64.0	78.8	50.6	2.9	50.7	367
Doğum sırası												
1	92.3	92.0	83.5	72.9	96.0	87.5	78.1	84.4	62.4	1.0	65.1	253
2-3	92.0	93.5	79.6	69.8	95.7	85.0	71.2	86.5	59.8	2.1	54.6	340
4-5	83.8	78.4	59.1	41.0	93.8	71.9	57.0	68.5	33.8	3.2	30.7	93
6+	52.2	61.8	48.7	35.0	85.6	67.5	38.8	36.5	21.5	13.0	37.6	63
Yerleşim yeri												
Kent	92.6	91.2	80.9	72.6	94.7	85.3	76.9	84.4	62.9	2.4	63.2	503
Kır	77.7	82.9	65.4	47.5	94.7	77.5	53.0	69.1	36.5	3.5	34.4	246
Bölge												
Batı	95.5	94.3	81.3	72.6	95.2	87.4	79.1	88.9	63.0	1.4	65.1	271
Güney	95.2	96.5	83.3	71.4	98.8	84.3	70.6	81.1	60.2	0.0	62.4	89
Orta	95.6	93.8	83.0	72.1	96.4	86.0	73.6	90.3	61.0	1.7	57.5	138
Kuzey	(91.5)	(95.8)	(85.6)	(70.7)	(93.8)	(85.8)	(71.0)	(84.5)	(60.1)	(2.8)	(64.7)	41
Doğu	68.6	72.5	58.9	44.4	91.4	73.5	52.2	58.2	34.8	6.5	30.8	210
Seçilmiş NUTS 1 Bölgeleri												
İstanbul	92.3	92.3	77.5	72.5	89.7	83.6	78.2	85.8	62.3	3.0	70.4	127
Güneydoğu Anadolu	70.9	73.8	57.2	43.4	93.0	69.8	52.2	56.7	35.0	5.5	32.9	118
Eğitim												
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	63.8	62.9	48.9	35.0	88.2	70.6	44.6	45.0	26.1	9.5	31.6	173
İlköğretim birinci kademe	93.7	94.7	79.1	69.3	97.0	85.4	73.9	88.9	60.9	1.1	55.4	389
İlköğretim ikinci kademe	98.2	100.0	90.5	72.9	93.1	83.1	70.0	93.1	61.2	0.0	67.7	53
Lise ve üzeri	97.2	98.9	95.3	84.8	97.2	90.7	86.5	90.8	68.5	0.0	72.1	133
Toplam	87.7	88.5	75.8	64.4	94.7	82.8	69.1	79.4	54.2	2.8	53.7	749

¹ Tam aşıları çocuklar (BCG, kızamık ve üç doz DBT ve polio almış olanlar).

Çocuğun doğum sırasının da aşılama oranlarıyla ilişkisi vardır. Yüksek doğum sırasında olan çocukların aşılama yüzdesi, ilk sıradakilere göre daha düşüktür. İlk doğumlarda, tam aşılama yüzde 62 iken, bu dört ve beşinci sıradaki çocuklarda yüzde 34'e, altı veya daha yüksek sıradaki çocuklarda yüzde 22'ye düşmektedir. Erkek ve kız çocukların aşılama yüzdelerinde de erkek çocukların lehine bir farklılık bulunmaktadır.

11.1.3 Yaşa göre Yaşamın Birinci Yılında Aşılama Oranları

Tablo 11.3, 12-59 aylık çocuklarda aşı kartı olanların yüzdesini, ve aşı kartına veya anne ifadesine göre bir yaş altında ulaşılan aşılama yüzdesini göstermektedir. Daha önceki tablolarda olduğu gibi, aşılama zamanının, aşı bilgilerinin anneden alındığı çocuklarla aşı kartları olan çocuklarda aynı olduğu varsayılmıştır.

Aşı	Araştırma sırasındaki yaşı				12-59 aylık tüm çocuklar
	12-23	24-35	36-47	48-59	
Aşı kartı olan	53.7	30.9	23.2	17.4	30.7
Bir yaşından önce aşılananların yüzdesi¹					
BCG	86.2	84.3	81.6	83.8	84.7
DBT 1	86.9	83.9	83.0	81.7	84.5
DBT 2	74.0	66.7	64.2	61.9	67.0
DBT 3	62.2	52.9	52.2	51.6	55.3
Polio 1	92.5	91.5	88.7	90.6	91.5
Polio 2	80.4	76.3	75.0	73.7	76.8
Polio 3	66.5	60.1	59.9	60.9	62.6
Kızamık	71.2	70.2	66.8	72.9	71.0
Tam aşıli ²	48.0	43.2	41.5	44.6	45.0
Hiç aşısi yok	4.4	7.1	9.7	7.6	6.6
Çocuk sayısı	749	845	829	833	3,255

¹ Aşılanma bilgileri aşı kartından veya anneden elde edilmiştir. Aşılanma bilgisi anneden alınan çocukların, yaşamın ilk yılında aşılanma oranının aşı kartı olan çocuklarla aynı olduğu varsayılmıştır.

² Tam aşıli çocuklar (BCG, kızamık ve üç doz DPT ve polio almış olanlar).

Çocuğun yaşı büyüdükçe aşı kartı olan çocukların oranı da azalmaktadır; aşı kartı görülen çocukların oranı 12-23 aylık çocuklarda yüzde 54'den, 48-59 aylık çocuklarda yüzde 17'ye düşmektedir. Bu da aşılanma düzeylerinin yakın geçmişte daha yüksek olduğunu veya annelerin çocuklar büyüdükçe aşı kartlarını saklamadıklarını göstermektedir. Benzer şekilde, 12-23 aylık çocuklarda tam aşıli olanların yüzdesi 24-35 aylık ve 36-47 aylık çocuklardan daha yüksektir.

11.2 Akut Solunum Yolu Enfeksiyonu ve Ateşin Prevalansı ve Tedavisi

Akut Solunum Yolu Enfeksiyonu (ASYE), özellikle pnömoni, bebeklik ve çocukluk dönemindeki hastalıkların ve ölümlerin temel nedenlerinden birisidir. ASYE, Türkiye'de kış aylarında beş yaşın altındaki çocuklarda hala çok sık görülen bir hastalıktır. Erken teşhis ve uygun antibiyotiklerle zamanında yapılan tedavi ile ASYE kaynaklı ölümlerin büyük bir bölümü önlenebilir.

TNSA-2003’de, ASYE prevalansı annelere araştırmadan önceki iki hafta içerisinde beş yaşın altındaki çocuklarda kısa ve hızlı solunumla birlikte öksürük olup olmadığı sorularak hesaplanmıştır. Bu semptomları olan çocuklar için, verilen tedavinin türü ve sağlık hizmetlerine başvurma ile ilgili sorular sorulmuştur. Ancak hastalık ile ilgili bilginin objektif olmadığı, bu bilginin tıbbi teşhis olmadan annenin çocuğunun hastalığını algılamasına dayandığı dikkate alınmalıdır. Bununla birlikte, bulguların değerlendirilmesinde ASYE’nin en çok rastlanan ayları olan Aralık 2003 ve Mayıs 2004 döneminde gerçekleştirilen TNSA-2003’ün saha çalışmasının zamanlaması da dikkate alınmalıdır. ASYE prevalansı mevsime göre değiştiğinden, verilen sonuçlar yıllık ASYE prevalansını temsil etmemektedir.

Tablo 11.4 araştırma tarihinden önceki iki hafta içinde ASYE belirtileri gösteren ve ateşi olan beş yaşın altındaki çocukların yüzdesini göstermektedir. Soru kağında ASYE’nin ve ateşin tedavisi ile ilgili bir ayırım yapılmadığından, bu tablo tedavi edilen çocukların yüzdelerini tek bir sütunda vermektedir. Bu tablo aynı zamanda sigaranın ASYE’ye sebep olduğu veya semptomlarını arttırdığı bilgisinden hareketle annenin sigara içme durumu ile ilgili bilgiyi de içermektedir. Bu değerrikenin ateşi ile bilinen bir ilişkisi olmadığından, ateşi ile bağlantısı verilmemiştir. Genel olarak, araştırmadan önceki iki hafta içinde çocukların yüzde 29’u ASYE geçirmiştir. İki yaşın altında, özellikle 6-11 ve 12-23 aylık çocukların, daha büyük yaştaki çocuklara göre ASYE geçirme yüzdeleri daha yüksektir.

Cinsiyete ve yerleşim yerine göre ASYE prevalansında farklılaşma çok küçüktür. ASYE prevalansı Kuzey ve Doğu Anadolu bölgelerinde (yüzde 33), eğitimi olmayan annelerin çocuklarında (yüzde 35) ve sigara içen annelerin çocuklarında (yüzde 31) diğer çocuklara göre daha yüksektir.

Araştırmadan önceki iki hafta içinde anneler çocukların yüzde 40’ının ateşinin yükseldiğini belirtmiştir. Ateşi prevalansı 6-11 aylık çocuklarda (yüzde 55), Doğu Anadolu bölgesinde yaşayan çocuklarda (yüzde 50) ve eğitimi olmayan annelerin çocuklarında (yüzde 51) en yüksektir.

Tablo 11.4 ASYE ve ateşin prevalansı ve semptomların tedavisi

Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki iki hafta içinde öksürükle beraber kısa ve hızlı solunumu olan (ASYE semptomları) beş yaşın altındaki çocukların yüzdesi, ateşi olan çocukların yüzdesi ve ASYE semptomları ve/veya ateşi olan çocuklardan tedavi alanların yüzdesi, Türkiye 2003

Temel özellik	ASYE semptomu olan çocukların yüzdesi	Ateşi olan çocukların yüzdesi	Çocuk sayısı	ASYE ve/veya ateşi olan çocuklardan sağlık personeli/kuruluşunda tedavi olanların yüzdesi ¹	Çocuk sayısı
Ay olarak yaş					
<6	26.3	32.6	372	47.0	160
6-11	36.8	55.2	371	48.8	234
12-23	32.2	47.9	749	45.5	421
24-35	30.4	40.8	845	39.0	410
36-47	29.7	36.6	829	38.1	381
48-59	20.7	32.5	833	32.3	323
Cinsiyet					
Erkek	29.7	40.1	2,062	43.8	1,001
Kız	27.8	40.2	1,987	37.9	928
Yerleşim yeri					
Kent	28.3	38.6	2,651	47.8	1,253
Kır	29.7	43.1	1,347	28.3	676
Bölge					
Batı	29.1	33.6	1,305	49.3	581
Güney	25.4	36.7	542	36.7	253
Orta	23.3	38.0	791	47.7	354
Kuzey	33.0	43.7	242	42.9	124
Doğu	32.9	50.0	1,118	30.6	617
NUTS 1 Bölgesi					
İstanbul	36.5	39.6	625	46.3	323
Batı Marmara	19.2	32.0	119	(56.8)	48
Ege	25.3	27.3	383	57.2	145
Doğu Marmara	16.3	27.3	317	46.4	110
Batı Anadolu	20.0	36.5	346	44.7	149
Akdeniz	25.4	36.7	542	36.7	253
Orta Anadolu	34.7	45.8	221	46.4	119
Batı Karadeniz	25.5	44.1	193	52.0	97
Doğu Karadeniz	37.7	42.1	133	37.7	68
Kuzeydoğu Anadolu	31.1	50.7	176	27.8	99
Ortadoğu Anadolu	28.4	46.5	300	31.6	153
Güneydoğu Anadolu	35.5	51.4	642	30.9	365
Eğitim					
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	34.7	50.9	1,044	25.1	599
İlköğretim birinci kademe	29.1	38.7	2,051	45.5	982
İlköğretim ikinci kademe	22.6	33.2	302	56.1	127
Lise ve üzeri	20.5	29.5	601	55.4	221
Annenin sigara içme durumu					
Sigara içiyor	31.3	NA	1,004	48.1	483
Sigara içmiyor	28.0	NA	2,998	38.6	1,443
Toplam	28.8	40.1	3,998	41.0	1,929

ASYE = Akut Solunum Yolu Enfeksiyonu; NA = Uygun değil

¹Eczane, dükkan, geleneksel tedaviler hariç

Not: Parantez içinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

ASYE ve/veya ateşi olan her on çocuktan dördü herhangi bir sağlık kuruluşundan ya da sağlık personelinin tedavisi almıştır. Tedavi alanların oranı hayatlarının ilk yılında olan çocuklarda (yaklaşık yüzde 48), erkek çocuklarda (yüzde 44), kentsel yerleşimlerde (yüzde 48) ve Batı Anadolu bölgesinde (yüzde 49) yaşayan çocuklarda ve anneleri ortaokulu bitiren (yüzde 56) ve lise ve daha üstü eğitimi olanların çocuklarında (yüzde 55) daha yüksektir.

11.3 Annelerin Sigara İçme Durumu

Sigara içmek insan sağlığına zararlıdır. Sigara kullanımı kadın sağlığını olumsuz yönde etkilerken çocuk sağlığını da etkiler. Sigaranın gebelikte kullanımı bebeğin küçük veya düşük kilolu olma olasılığını artırır ve çocukların ASYE hastalıklarına eğilimlerini arttırabilir. Tablo 11.5 bazı temel özelliklere göre kadınlar arasında sigara içme prevalansını ve sıklığını göstermektedir.

Tüm 15-49 yaş arasındaki evlenmiş kadınların yüzde 28'i ara sıra ya da düzenli olarak sigara içtiklerini belirtmişlerdir. Yaş yapısına bakıldığında, 20-34 yaş grubundaki kadınlarda sigara içme daha yaygındır. Kentte yaşayan kadınların sigara içme prevalansı kırdaki yaşayanlara göre daha yüksektir (sırasıyla yüzde 33 ve 15). Batı Anadolu bölgesinde yaşayan kadınların ve en az lise eğitimi olan kadınların sigara içme prevalansı daha yüksektir (sırasıyla yüzde 32 ve 44). Gebelik durumuna göre bakıldığında ise, gebe kadınların yüzde 15'i ve emziren kadınların yüzde 20'si sigara içtiklerini belirtmişlerdir.

35-49 yaş arasındaki sigara içenlerin çoğunluğu günde 10 ve daha fazla sigara içmektedir (yüzde 52). On ve daha fazla sigara içenlerin yüzdesi Batı Anadolu bölgesinde yaşayan (yüzde 47) ve en az lise eğitimi olan (yüzde 45) kadınlarda en yüksektir. Gebe kadınlar arasında, yüzde 41'i 3-5 adet sigara, yüzde 14'ü 6-9 sigara ve yüzde 15'i 10 ve daha fazla sigara içmektedir. Benzer şekilde, emziren kadınların yüzde 29'u 3-5 adet sigara, yüzde 17'si 6-9 sigara ve yüzde 23'ü 10 ve daha fazla sigara içmektedir.

TNSA-2003 sonuçları TNSA-1993 sonuçları ile karşılaştırıldığında, son on yılda kadınlar arasında sigara içmenin daha yaygın hale geldiği görülmektedir. Genel olarak, evlenmiş kadınlar arasında sigara içenlerin payı yüzde 18'den yüzde 28'e çıkarak iki kattan daha fazla artmıştır.

Tablo 11.5 Sigara kullanımı

Temel özelliklere göre ara sıra ya da düzenli olarak sigara içen evlenmiş kadınların yüzdesi ve günde içilen sigara sayısına göre sigara içenlerin dağılımı, Türkiye 2003

Temel Özellik	Sigara içenlerin yüzdesi	Kadın sayısı	Günde içilen sigara sayısı					Bilmiyor/ cevapsız	Toplam	Sigara içenlerin sayısı
			0	1-2	3-5	6-9	10+			
Yaş										
15-19	16.5	238	(1.5)	(22.5)	(43.8)	(13.3)	(19.3)	(0.0)	100.0	39
20-34	30.1	4,014	3.2	21.5	26.9	14.0	34.2	0.1	100.0	1,210
35-49	25.7	3,824	2.1	17.4	18.0	10.6	51.8	0.1	100.0	984
Yerleşim yeri										
Kent	32.8	5,752	2.1	17.8	22.0	13.1	44.8	0.1	100.0	1,885
Kır	14.9	2,323	6.0	30.1	29.9	9.3	24.7	0.0	100.0	347
Bölge										
Batı	32.3	3,286	1.7	17.1	22.0	12.5	46.7	0.0	100.0	1,063
Güney	26.7	1,028	6.7	17.2	22.5	14.8	38.6	0.2	100.0	274
Orta	25.8	1,867	2.1	23.5	24.1	12.1	37.9	0.4	100.0	481
Kuzey	21.5	590	3.8	28.6	25.7	9.6	32.4	0.0	100.0	127
Doğu	22.1	1,305	2.9	21.8	26.3	12.3	36.7	0.0	100.0	288
NUTS 1 Bölgesi										
İstanbul	36.9	1,470	1.9	15.7	21.2	12.8	48.5	0.0	100.0	542
Batı Marmara	30.5	348	1.8	14.6	30.1	11.2	42.3	0.0	100.0	106
Ege	25.7	1,157	1.8	21.6	18.1	12.9	45.6	0.0	100.0	297
Doğu Marmara	26.9	710	1.2	18.4	26.9	11.3	42.2	0.0	100.0	191
Batı Anadolu	34.5	784	0.8	21.3	23.4	10.1	43.7	0.6	100.0	270
Akdeniz	26.7	1,028	6.7	17.2	22.5	14.8	38.6	0.2	100.0	274
Orta Anadolu	20.5	471	2.5	27.7	24.0	16.5	29.3	0.0	100.0	97
Batı Karadeniz	20.1	513	5.7	26.5	22.9	12.1	32.8	0.0	100.0	103
Doğu Karadeniz	21.8	291	5.0	30.1	31.4	8.8	24.8	0.0	100.0	63
Kuzeydoğu Anadolu	21.9	245	6.6	19.8	34.2	7.2	32.2	0.0	100.0	54
Ortadoğu Anadolu	21.8	389	1.0	28.4	29.3	14.4	26.9	0.0	100.0	85
Güneydoğu Anadolu	22.3	671	2.7	18.8	21.7	13.0	43.8	0.0	100.0	150
Eğitim										
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	18.4	1,761	2.1	25.4	22.9	8.0	41.7	0.0	100.0	324
İlköğretim birinci kademe	24.5	4,339	3.1	22.0	22.9	12.8	39.2	0.0	100.0	1,065
İlköğretim ikinci kademe	40.1	601	2.4	9.8	27.1	16.5	43.5	0.7	100.0	241
Lise ve üzeri	43.9	1,374	2.5	16.7	22.6	12.8	45.4	0.1	100.0	603
Gebelik ve Emzirme										
Gebe	15.0	472	3.7	26.6	41.1	13.9	14.6	0.0	100.0	71
Emziriyor	19.6	929	4.5	26.1	29.4	17.3	22.7	0.0	100.0	182
Gebe değil/emzirmiyor	29.7	6,674	2.5	18.9	22.1	12.0	44.4	0.1	100.0	1,980
Toplam	27.6	8,075	2.7	19.7	23.3	12.5	41.7	0.1	100.0	2,233

Elif Kurtuluş Yiğit ve Sabahat Tezcan

TNSA-2003’de bebek beslenmesi, emzirme süresi ve sıklığı, verilen ek gıdaların çeşidi ve biberon kullanımı konularını içeren çocuk beslenmesi ile ilgili bilgi toplanmıştır. Beş yaşın altındaki çocuklar ve 15-49 yaş arasındaki kadınların beslenme durumlarını saptamak amacıyla antropometrik (boy ve kilo) ölçümlere dayanan bilgi de elde edilmiştir.

Bebek beslenmesi, hem çocuk sağlığını hem de anne sağlığını etkiler. Bebek beslenmesi, çocukların beslenme durumlarını etkileyen bir gösterge olup erken yaştaki çocukların hastalık ve ölüm riskini etkilemektedir. Emzirme, annenin doğum sonrası infertilite süresinde etkili olup, doğum aralıklarının uzamasına ve doğurganlık düzeyinin azalmasına sebep olur. Anne sütünün bu etkisi emzirme süresi ve sıklığı ile çocuğa ek gıdaların ve sıvıların verilmeye başlandığı yaşa göre değişmektedir.

Annenin beslenmesinin de anne sağlığı kadar çocuk sağlığında da önemli etkileri vardır. Yetersiz beslenen bir kadın olumsuz gebelik sonuçları açısından daha fazla risk taşımaktadır ve düşük ağırlıklı bebek doğurma olasılığı daha yüksektir.

12.1 Emzirmeye Başlama

Bebeklerin emzirilmesi çocukların düzenli büyümesine katkıda bulunan en önemli unsurlardan biridir. Anne sütü bebeğin yaşamındaki ilk 4-6 ayda gereksinimi olan tüm besinleri içerir. Ayrıca, anne sütü temizdir, her zaman aynı ısıdadır ve anne ile çocuk arasında yakın bir bağ oluşmasını sağlamaktadır. Bunlara ek olarak, annenin antikorları aracılığı ile bebeklerin hastalıklara karşı bağışık olmasını sağlamakta ve beslenme bozukluklarının prevalansını ve gıda kaynaklı enfeksiyonları azaltmaktadır.

Tablo 12.1 araştırma tarihinden beş yıl önce doğmuş çocukların temel özelliklere göre emzirilme durumlarını ve ilk emzirmeye başlama zamanını göstermektedir. Emzirme Türkiye’de oldukça yaygındır, tüm çocukların yüzde 97’si bir süre emzirilmiştir. Emzirilen çocukların yüzdesi çok büyük olduğundan emzirilen çocuklar arasındaki farklılıklar temel özelliklere göre bakıldığında çok küçüktür.

Emzirmeye erken başlanması hem anne, hem de bebek için yararlıdır. Meme vermek anne rahminin kasılmasını sağlayan oksitosin hormonunun yapımını uyarır. Kolostrum denilen ilk anne sütü çok yoğun şekilde antikor içerdiği için yenidoğanı enfeksiyonlardan korur. TNSA-2003’den elde edilen tüm çocukların emzirilmeye başlama zamanı ile ilgili bilgiler, ülkemizde anne sütü ile beslenmeye başlamanın oldukça geç olduğunu göstermektedir (Tablo 12.1). Emzirilen çocukların sadece yüzde 54’ü doğumdan sonraki bir saat içinde emzirilmeye başlanmıştır, ve yüzde 16’sı doğumdan sonraki ilk 24 saatte hiç emzirilmemiştir. Bu oranlar TNSA-1998’deki sonuçlara oldukça benzerdir ve yakın geçmişte emzirmeye başlama ile ilgili sürelerde çok küçük bir değişiklik olduğunu göstermektedir.

Tablo 12.1 Emzirmeye başlama

Araştırmadan önceki son beş yılda doğan ve emzirilen çocuklarla, doğumdan sonraki ilk bir saat içinde ve ilk bir gün içinde emzirmeye başlama durumu ve anne sütünden önce başka gıda alanların temel özelliklere göre yüzdesi, Türkiye 2003

Temel özellik	Bir süre emzirilenlerin yüzdesi	Çocuk sayısı	Emzirmeye başlananların yüzdesi:		Anne sütünden önce başka gıda alanların yüzdesi ²	Bir süre emzirilen çocuk sayısı
			Doğumdan sonraki ilk 1 saat içinde	Doğumdan sonraki ilk 1 gün içinde ¹		
Çocuğun cinsiyeti						
Erkek	96.4	2,132	53.7	83.2	40.3	2,056
Kız	97.3	2,000	54.2	84.0	38.4	1,946
Yerleşim yeri						
Kent	96.9	2,722	57.2	86.1	38.3	2,639
Kır	96.7	1,410	47.6	78.7	41.3	1,363
Bölge						
Batı	96.5	1,342	60.4	89.6	31.5	1,295
Güney	97.3	557	50.0	81.5	41.0	542
Orta	96.9	813	63.2	87.0	35.3	787
Kuzey	96.6	252	60.8	86.9	27.6	244
Doğu	97.1	1,168	40.6	74.7	52.8	1,134
NUTS 1 Bölgesi						
İstanbul	96.8	643	57.8	88.6	35.4	622
Batı Marmara	96.9	124	69.8	91.5	28.7	120
Ege	97.1	392	56.2	85.9	31.9	380
Doğu Marmara	95.0	328	68.8	89.6	30.3	311
Batı Anadolu	98.4	349	66.1	90.1	31.7	344
Akdeniz	97.3	557	50.0	81.5	41.0	542
Orta Anadolu	96.5	232	58.6	88.6	39.4	224
Batı Karadeniz	93.6	202	62.3	87.3	24.0	189
Doğu Karadeniz	98.3	137	59.0	86.0	30.0	135
Kuzeydoğu Anadolu	95.5	185	45.9	92.2	22.1	177
Ortadoğu Anadolu	98.6	314	36.3	73.9	48.4	309
Güneydoğu Anadolu	96.8	670	41.2	70.4	63.3	648
Eğitim						
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	97.1	1,099	39.1	73.3	51.2	1,067
İlköğretim birinci kademe	96.7	2,112	59.2	86.6	34.8	2,041
İlköğretim ikinci kademe	97.7	307	57.1	91.2	30.0	299
Lise ve üzeri	96.6	615	60.8	88.0	38.4	594
Doğumda yardım						
Sağlık personeli ³	96.7	3,430	58.2	86.8	36.7	3,317
Ara ebesi	98.8	362	34.9	68.5	55.4	358
Diğer	96.2	305	31.3	68.7	51.6	294
Yok	(93.8)	22	(46.2)	(85.0)	(40.2)	21
Bilinmiyor	*	13	*	*	*	13
Doğum yapılan yer						
Sağlık merkezi	96.6	3,234	58.5	86.8	36.3	3,124
Evde	97.7	876	37.7	72.5	51.1	857
Diğer	*	13	*	*	*	12
Bilinmiyor	*	9	*	*	*	9
Toplam	96,8	4,132	53.9	83.6	39.4	4,002

Not: Tablo, görüşme tarihinde yaşayıp yaşamadığına bakılmaksızın tüm çocukları kapsamaktadır.

¹ Doğumdan sonraki ilk bir saat içinde emzirmeye başlanan çocukları da kapsar.

² Anne sütünü vermeye düzenli olarak başlamadan önce doğumdan sonraki ilk üç gün içinde anne sütü dışında başka bir gıda verilen çocuklar

³ Doktor, hemşire/ebe, veya yardımcı ebe

Not: Parantez içinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır. Yıldız işareti 25'ten daha az ağırlıksız gözlem sayısına dayanan bulgulardır.

1998'den bu yana emzirmeye erken başlama oranlarındaki artış Batı, Orta ve Kuzey bölgelerinde gerçekleşmiştir (tabloda gösterilmemiştir). Bu artışa rağmen, bölge ve eğitime göre bakıldığında emzirmeye başlama zamanındaki önemli farklılıklar hala devam etmektedir. Beş bölge değerlendirildiğinde doğumdan sonraki bir saat içinde emzirilen çocukların yüzdesi Orta Anadolu'da (yüzde 63) en yüksek iken, Doğu Anadolu'da (yüzde 41) en düşüktür. Doğumdan sonraki ilk bir saatte emzirilmeye başlanan çocukların yüzdesi hiç eğitimi olmayan annelerin doğurdukları çocuklarda yüzde 39 iken, en az lise eğitimi gören annelerin çocuklarında yüzde 61'dir.

Doğumdan sonraki ilk bir gün içinde emzirilmeye başlanan çocukların yüzdesi de bölge ve eğitime göre değişmektedir. Annelerin genellikle daha düşük eğitim seviyeli olduğu ve doğumların çoğunlukla sağlık personelinin yardım almaksızın gerçekleştiği Doğu Anadolu bölgesi en düşük yüzdeye sahiptir, bu bölgedeki çocukların yüzde 25'i doğumdan sonraki ilk bir gün içerisinde emzirilmemiştir. Eğitime göre bakıldığında, hiç eğitimi olmayan annelerin çocuklarının yüzde 27'si doğumdan sonraki ilk bir gün içinde emzirilmemişken en yüksek seviyede eğitim gören annelerin çocuklarının yüzde 12'si ilk gün içinde emzirilmemiştir.

Anne sütünden önce başka gıda verilmesi ise, doğumdan hemen sonra ve anne sütü düzenli olarak gelmeden önce bebeğe diğer sıvı gıdaların verilmesidir. Tablo 12.1 bu tür beslenme şeklinin Türkiye'de yaygın olduğunu göstermektedir. Genel olarak, çocukların yüzde 40'ı anne sütünden önce başka bir gıda almışlardır. Bu yüzde Güney Doğu Anadolu bölgesinde yaşayan çocuklar arasında en yüksektir (yüzde 63).

12.2 Çocuğun Yaşına Göre Emzirilme Durumu

UNICEF ve Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO) bebeklerin doğumdan itibaren ilk 6 ay boyunca sadece anne sütü almalarını (başka katı ve sıvı gıdalar ve su almadan) ve yedinci aydan itibaren katı ve lapa ek gıdalara başlanılmasını önermektedirler. İlk 6 aydan sonra ek gıda verilmesi kabul edilebilir olsa da, emzirmeye iki yaşına kadar devam edilmesi önerilmektedir. Biberon kullanımı ise çocuk hangi yaşta olursa olsun önerilmemektedir.

Tablo 12.2'de araştırma sırasında yaşayan çocukların emzirilme durumlarına göre yüzde dağılımları gösterilmiştir. Çocukların beslenme durumları ile ilgili bilgi görüşmeden önceki 24 saat içindeki beslenme alışkanlıklarına dayanarak saptanmıştır. "Sadece anne sütü" sadece ve sadece anne sütü alan çocukları tanımlamaktadır (*exclusively breastfed*). "Anne sütü ve su" ise anne sütünün yanında sadece su verilen bebekleri kapsamaktadır. Tablo 12.2 araştırmadan önceki gün ve gecede biberon ile beslenen çocukların yüzdesini de vermektedir.

Tablo 12.2 çok küçük çocuklarda ek gıda verilmesinin yaygın olduğunu göstermektedir. Hayatın ilk iki ayında bebeklerin yalnız yüzde 44'ü sadece anne sütü ile beslenmektedir, bu yüzde düşük olmasına rağmen TNSA-1998'de elde edilenden önemli ölçüde yüksektir (yüzde 14). Tablo bu yaş grubundaki çocukların büyük bir bölümünün (yüzde 47) anne sütü ile beraber su, içinde su olan sıvılar ve meyve suyu alan çocuklar grubunda olduğunu göstermektedir (*predominantly breastfed*). Ancak, çocukların yüzde 23'ü doğumdan sonraki iki ay içerisinde diğer ek gıdaları almışlardır. Bebekler 2-3 aylık olduğunda, yalnız yüzde 16'sı sadece anne sütü ile beslenmektedir. 2-3 aylık çocuklarda ek gıda alanların yüzdesi artarak yüzde 78'e çıkmıştır. Bu tablo altıncı aydan sonra diğer süt ve ek gıda ile beslemenin anne sütünden daha yaygın

olduğunu da göstermektedir. Çocuklar 12-15 aylık olduğunda yüzde 45'i artık emzirilmemektedir. Bebeklere erken yaşta ek gıdaların verilmeye başlanması Türkiye’de bebek ölümlerine yol açan nedenlerden biri olan bağırsak enfeksiyonlarının riskini arttırmaktadır.

Tablo 12.2 Yaşa göre emzirilme durumu

Anne ile beraber yaşayan üç yaşın altındaki çocuklardan en küçüğünün ay olarak yaşına göre emzirilme durumunun yüzde dağılımı ve biberon kullanan çocukların yüzdesi, Türkiye 2003

Ay olarak yaş	Emzirilmeyen	Sadece anne sütü	Anne sütü ve:				Toplam	Biberon kullananların yüzdesi	Çocuk sayısı
			Sadece su	İçinde su olan sıvılar/ meyve suları	Diğer süt	Ek gıdalar			
<2	1.8	43.5	32.0	15.2	6.4	1.1	100.0	16.4	95
2-3	6.2	15.7	30.9	17.2	21.5	8.5	100.0	39.1	129
4-5	13.4	10.6	15.0	10.8	35.6	14.6	100.0	47.5	148
6-7	18.8	1.8	2.4	4.4	38.5	34.1	100.0	55.5	143
8-9	29.0	1.4	3.0	0.7	23.7	42.2	100.0	62.0	118
10-11	31.5	0.5	1.5	7.7	14.0	44.7	100.0	48.7	109
12-15	44.8	0.0	0.1	2.3	14.0	38.8	100.0	56.9	244
16-19	67.5	0.0	1.2	1.7	7.1	22.5	100.0	55.2	267
20-23	75.7	0.0	0.0	0.2	3.7	20.4	100.0	49.3	238
24-27	89.5	0.0	0.0	0.2	1.6	8.7	100.0	41.6	230
28-31	92.5	0.0	0.0	0.4	0.4	6.6	100.0	33.3	310
32-35	95.7	0.0	0.0	1.0	0.0	3.3	100.0	35.2	305
<6	7.9	20.8	24.9	14.2	23.2	9.0	100.0	36.6	372
6-9	23.4	1.7	2.6	2.7	31.9	37.7	100.0	58.4	261

Not: Emzirme durumu son "24 saat"e aittir (dün gündüz ve gece). Sadece anne sütü ve su alan çocuklar başka bir ek gıda almamaktadırlar. Emzirilmeyen, sadece anne sütü, anne sütü ve su, anne sütü ve diğer sıvılar, anne sütü ve diğer süt, anne sütü ve ek gıdalar kategorileri birbirlerinden tamamen farklıdır ve toplamları 100'e eşittir. Bu nedenle anne sütü ve içinde su olan diğer sıvıları alan ancak başka ek gıda almayan çocuklar normal su içseler bile içinde su olan sıvılar kategorisinde değerlendirilmiştir. Anne sütü ile birlikte ek gıda alan çocukların tümü ek gıda kategorisinde değerlendirilmiştir.

Biberon kullanımı bağırsak enfeksiyonları riskini arttırdığından çok küçük çocuklar için önerilmemektedir. Tablo 12.2 altı aydan küçük çocuklarda biberon kullanım yüzdesini 37 olarak göstermektedir ve bu yüzde 8-9 aylık çocuklarda en yüksek seviyeye ulaşarak yüzde 62'ye çıkmaktadır.

12.3 Emzirme Süresi ve Sıklığı

Tablo 12.3 emzirme sürelerinin ortanca değerlerini göstermektedir. Tüm çocuklar için ortanca emzirme süresi 1998'de bulunan süreden iki ay uzun olup 14 aydır. Alt gruplar arasında emzirme ortanca değerleri arasında bazı farklılıklar vardır. Bölgeler karşılaştırıldığında en uzun emzirme süresi Doğu Anadolu'da yaşayan kadınların çocuklarında 15 ay olarak saptanırken, Batı ve Kuzey Anadolu'da 11 aydan daha az ortanca süreler gözlenmiştir. Hiç okula gitmeyen kadınlar çocuklarını daha eğitimli kadınların çocuklarından ortalama en az 5 ay daha fazla olmak üzere yaklaşık 15 ay emzirmektedirler. Araştırmadan önceki üç yıl içerisinde doğan İstanbul ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşayan çocukların ortanca emzirilme süresi (sırasıyla 14.6 ve 14.4 ay) tüm çocuklar için verilen ortanca süresinden daha yüksektir.

Tablo 12.3 Emzirme ortanca süresi ve sıklığı

Temel özelliklere göre üç yaşından küçük çocuklarda emzirilme, sadece anne sütü, anne sütü, su ve diğer su bazlı sıvı ve meyve suları alan çocukların ortanca emzirilme süreleri, annesi ile beraber yaşayan altı aylıktan küçük çocuklardan son 24 saatte altı ve daha fazla kez emzirenlerin yüzdesi, ortalama emzirme sayısı (gündüz/gece), Türkiye 2003

Temel özellik	Ortanca emzirme süresi (ay) ¹				Emzirilen 6 aylıktan küçük çocuklar ²			
	Emzirilen	Sadece anne sütü	Anne sütü, su ve su içerikli sıvılar ³	Çocuk sayısı	Son 24 saatte 6 ve daha fazla kez emzirilen	Ortalama gündüz emzirme sayısı	Ortalama gece emzirme sayısı	Çocuk sayısı
Çocuğun cinsiyeti								
Erkek	14.1	0.7	3.4	1,248	92.5	6.2	5.1	181
Kız	14.0	0.6	2.9	1,154	88.5	6.0	4.7	158
Yerleşim yeri								
Kent	13.8	0.7	2.9	1,585	93.1	6.3	5.0	217
Kır	14.2	0.7	3.7	817	86.2	5.8	4.8	121
Bölge								
Batı	10.5	0.8	3.1	794	88.4	5.6	4.7	104
Güney	13.9	0.5	3.0	321	(85.4)	(5.8)	(5.2)	40
Orta	15.2	0.7	3.0	459	(92.5)	(5.4)	(4.2)	66
Kuzey	10.8	0.5	0.7	147	(86.1)	(5.1)	(7.4)	21
Doğu	14.7	0.6	3.7	680	94.5	7.4	5.6	106
Seçilmiş NUTS 1 Bölgeleri								
İstanbul	14.6	0.6	2.7	367	(97.5)	(6.1)	(4.5)	42
Güneydoğu Anadolu	14.4	0.6	3.1	401	96.5	7.7	5.8	66
Eğitim								
Eğitimi yok/ İlk bitirmemiş	14.5	0.6	4.0	602	92.3	7.1	5.1	81
İlköğretim birinci kademe	14.2	0.7	3.3	1,236	87.4	5.7	4.7	174
İlköğretim ikinci kademe	15.2	0.7	2.6	178	(98.8)	(6.4)	(6.0)	34
Lise ve üzeri	10.6	0.5	2.2	386	93.6	5.8	4.7	49
Ortanca	14.0	0.7	3.2	2,402	90.6	6.1	4.9	338
Ortalama	14.9	2.1	4.8	NA	NA	NA	NA	NA

Not: Ortanca ve ortalama süreleri mevcut statüye dayanmaktadır.

NA = Uygun değil

¹En küçük çocuğun dışındakiler ve en küçük çocuk olup annesiyle birlikte yaşamayan çocuklar halen emzirmeyen çocuklar olarak ele alınmıştır.

²Emzirme sayısı ile ilgili geçerli bir cevabı olmayan çocukları dışarda bırakmıştır.

³Sadece anne sütü, anne sütü ile beraber su, içeriği su olan sıvılar, meyve suları alan çocuklar (diğer süt hariç)

Not: Parantez içinde gösterilenler 25 ile 49 arasındaki ağırlıklı gözlem sayısına dayanmaktadır.

Sadece anne sütü alan bebeklerde ortanca emzirilme süresi çok kısa olup tüm alt gruplar için bir aydan daha azdır. Anne sütünün yanı sıra su ve diğer su bazlı sıvılar ve meyve sularını alan bebeklerin ortanca emzirilme sürelerinde küçük farklılıklar bulunmaktadır. Erkek çocuklar, kırsal yerleşimlerde yaşayan çocuklar, Doğu Anadolu bölgesinde yaşayan çocuklar ve eğitimi olmayan annelerin çocukları daha uzun emzirilme sürelerine sahiptirler.

Emzirme sıklığı da doğum sonrası infertilite süresini belirlediğinden hem anne hem de çocuk sağlığını etkilemektedir. Tablo 12.3 emzirme sıklığını, görüşme gününden önceki 24 saat içinde altı kez veya daha fazla emzirilen 6 aylıktan daha küçük bebeklerin yüzdesi şeklinde vermektedir. Altı aylıktan küçük çocukların yüzde 91'i araştırmadan önceki 24 saat içinde 6 kez veya daha fazla emzirilmiştir. Altı kez veya daha fazla emzirilen çocukların yüzdesinin en düşük

olduğu bölge Güney Anadolu (yüzde 85) bölgesidir ve en yüksek yüzde ortaokul eğitimini tamamlayan annelerin çocukları (yüzde 99) arasındadır. Ortalama olarak, çocuklar gündüz 6 kez, akşam ve gece 5 kez emzirilmişlerdir.

12.4 Ek Gıda Çeşitleri

Tablo 12.4 emzirilen ve emzirilmeyen çocuklardan değişik ek gıda alanların yüzdesini göstermektedir. Çocuklara birden fazla ek gıda verilebileceğinden her gıda için yüzdeler birbirinden bağımsızdır ve toplamları 100 değildir. Altı aydan küçük ve emzirilen çocukların yüzde 18'i hazır mama almıştır. Hazır mama alan çocukların payı 6-7 aylık bebeklerde yüzde 32 ile en yükseğe çıkmakta 8-9 aylık çocukların diğer sıvı gıdaları almaya başlaması ile yüzde 21'e düşmektedir. Hiç emzirilmeyen çocuklarda gözlem sayısı azdır; ancak, bu grup için elde edilen sonuçlar hazır mamanın, bebek büyüdükçe verilen diğer süt çeşitleriyle birlikte, yaşamın ilk aylarında genellikle kullanıldığını göstermektedir.

Sonuç olarak, emzirme Türkiye'de yaygın olmasına rağmen sadece anne sütü ile besleme alışkanlığı yeterli seviyede değildir. İlk altı ayda her beş çocuktan yalnız biri sadece anne sütü ile beslenmektedir. Bebek maması ve diğer sıvılara erken başlama yaygındır, ve biberon ile beslenme tercih edilmektedir. TNSA-2003 sonuçları, ulusal ve uluslararası kuruluşların devam eden yeterli ve dengeli beslenme alışkanlıklarını yaygınlaştırma konusundaki desteklerinin daha da artırılması gerekliliğini vurgulamaktadır.

Tablo 12.4 Son 24 saat içerisinde çocuklara verilen gıda çeşitleri

Üç yaşın altında ve annesiyle birlikte yaşayan en küçük çocuklardan emzirme durumu ve ay olarak yaşına göre görüşme tarihinden önceki son 24 saat içerisinde belirli gıdaları alanların yüzdesi, Türkiye 2003

Ay olarak yaş	Hazır mama	Diğer süt/peynir/yoğurt	Diğer sıvı ¹	Katı veya lapa gıda	Çocuk sayısı
EMZİRİLEN ÇOCUKLAR					
<2	4.6	3.1	17.7	1.2	94
2-3	15.1	16.9	28.3	7.5	121
4-5	30.7	37.8	46.7	16.8	127
6-7	31.8	66.3	70.5	42.0	116
8-9	21.0	78.4	82.5	58.2	83
10-11	14.7	66.4	89.3	65.2	74
12-15	15.3	76.5	95.5	69.6	134
16-19	10.1	75.5	93.3	70.5	87
20-23	0.8	78.6	98.8	83.8	48
24-35	9.3	65.0	98.3	84.0	48
<6	18.0	20.9	32.2	9.2	342
6-9	27.3	71.3	75.5	48.7	199
EMZİRİLMEYEN ÇOCUKLAR					
<2	*	*	*	*	3
2-3	*	*	*	*	8
4-5	(58.3)	(68.2)	(50.0)	(16.9)	25
6-7	(49.6)	(81.5)	(71.1)	(37.7)	30
8-9	(42.9)	(82.5)	(80.3)	(30.1)	37
10-11	(26.0)	(82.0)	(68.3)	(57.0)	40
12-15	17.6	89.5	92.1	78.9	116
16-19	6.6	84.4	90.8	72.3	195
20-23	3.2	78.9	94.2	78.6	195
24-35	2.7	80.4	95.4	83.6	820
<6	(57.9)	(63.5)	(42.8)	(11.7)	36
6-9	45.9	82.1	76.2	33.5	67

Not: Emzirme durumu ve diğer gıdaları alma son "24 saat"i (dün gündüz ve gece) kapsamaktadır. Parantez içinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır. Yıldız işareti 25'ten daha az ağırlıksız gözlem sayısına dayanan bulgulardır.

¹ İçme suyunu içermemektedir.

12.5 Hanehalkında Kullanılan Tuzun İyotlanması

Beslenmedeki iyot eksikliğinden kaynaklanan sorunlar çocukluk dönemindeki yüksek hastalık ve ölüm oranlarına neden olan önemli global bir beslenme sorunudur. İyot eksikliği, çocuklarda zeka geriliğinin ve psikomotor gelişim sorunlarının en önde gelen nedenlerinden biridir. İyot eksikliği aynı zamanda gebelik sırasında ölü doğum ve düşük olasılığını da arttırabilmektedir. Zeka gelişimi üzerindeki olumsuz etkilerinden dolayı düşük okul başarısı ve çalışma performansındaki yetersizlikler gibi sonuçlara yol açmaktadır. İyot eksikliğinin giderilmesi için uluslararası olarak benimsenen yöntem tuzun iyotlanmasıdır.

TNSA-2003 örnekleminde bulunan hanehalklarının yaklaşık yarısında tuz kullanımına ve saklanma biçimine ilişkin sorular sorulmuştur. Öncelikle, yemek pişirmek için kullanılan tuzun nasıl bir kapta saklandığı bilgisi alınmıştır. Sonra tuzdan küçük bir örnek alınarak tuzun iyotlu olup olmadığı test edilmiştir. Tuzun iyodür içermemesi durumunda iyodat testi yapılmıştır. Tuz örneğinin üzerine damlatılan test solüsyonları sonucunda tuzda meydana gelen renk değişimleri ve değişimin derecesi kaydedilmiştir. Test sonuçları Tablo 12.5’de verilmektedir.

Tablo 12.5 İyotlu tuz kullanımı

Temel özelliklere göre tuzun iyot içeriği test edilen hanehalklarının (alt örnek) tuzda bulunan iyot seviyesine göre (milyon başına parçacık miktarı-ppm) yüzde dağılımı, test yapılan hanelerin yüzdesi, evde tuz olmayan hanehalklarının yüzdesi, Türkiye 2003

Temel özellik	Test yapılan hanelerdeki iyot içeriği:					Toplam	Hane- halkı sayısı	Test edildi	Test edilmedi	Tuz yok/ eksik bilgi	Toplam	Hane- halkı sayısı
	İyot yok	Potas- yum İyodür	<15 ppm Potas- yum İyodat	>=15 ppm Potas- yum İyodat	Bilin- meyen							
Yerleşim yeri												
Kent	21.2	69.3	4.7	4.1	0.7	100.0	3,762	97.7	2.1	0.2	100.0	3,850
Kır	50.9	33.4	9.0	6.1	0.5	100.0	1,541	96.5	2.9	0.6	100.0	1,596
Bölge												
Batı	19.2	70.7	5.8	4.0	0.4	100.0	2,273	97.8	1.9	0.3	100.0	2,325
Güney	38.9	50.1	5.0	5.1	0.9	100.0	670	96.3	3.6	0.2	100.0	696
Orta	36.0	54.7	4.5	4.2	0.7	100.0	1,224	98.2	1.4	0.4	100.0	1,246
Kuzey	14.4	70.9	5.5	7.6	1.7	100.0	400	96.4	3.5	0.1	100.0	415
Doğu	52.8	31.1	9.8	6.0	0.4	100.0	735	96.3	3.2	0.5	100.0	763
NUTS 1 Bölgesi												
İstanbul	9.5	82.9	2.6	4.3	0.6	100.0	945	96.7	3.2	0.0	100.0	977
Batı Marmara	23.1	63.6	8.5	3.7	1.1	100.0	279	98.8	0.8	0.4	100.0	282
Ege	28.5	57.9	10.2	3.4	0.0	100.0	811	98.6	0.8	0.6	100.0	823
Doğu Marmara	25.6	65.8	2.5	6.1	0.0	100.0	480	98.0	2.0	0.0	100.0	489
Batı Anadolu	24.8	66.5	3.7	4.2	0.9	100.0	541	98.5	1.1	0.4	100.0	549
Akdeniz	38.9	50.1	5.0	5.1	0.9	100.0	670	96.3	3.6	0.2	100.0	696
Orta Anadolu	57.3	34.8	4.9	2.8	0.3	100.0	294	97.0	2.0	0.9	100.0	303
Batı Karadeniz	25.3	60.1	6.8	5.8	1.9	100.0	346	98.1	1.9	0.0	100.0	353
Doğu Karadeniz	17.4	71.2	3.4	6.3	1.7	100.0	202	95.7	4.1	0.2	100.0	211
Kuzeydoğu Anadolu	42.3	41.1	11.1	5.2	0.2	100.0	146	96.5	2.7	0.7	100.0	151
Ortadoğu Anadolu	58.0	28.9	10.4	2.7	0.0	100.0	212	94.6	5.1	0.3	100.0	224
Güneydoğu Anadolu	53.9	28.4	8.9	8.1	0.6	100.0	377	97.1	2.2	0.6	100.0	388
Toplam	29.8	58.9	5.9	4.7	0.6	100.0	5,302	97.4	2.3	0.3	100.0	5,446

TNSA-2003'de tuz testi yapılmak üzere seçilen hanelerin yüzde 97'sinde tuz testi başarıyla tamamlanmıştır. Testin gerçekleştirildiği hanelerin yüzde 30'unda evde kullanılan tuzun iyodür veya iyodat içermediği saptanmıştır. Bir başka deyişle, bu hanelerde kullanılan tuz iyotlanmamıştır. Hanehalklarının yüzde 59'unda kullanılan tuz potasyum iyodürlü olup yüzde 5'inde ise kullanılan tuz potasyum iyodat içermektedir (≥ 15 ppm).

İyotlu tuzun varlığı açısından yerleşim yerlerine ve bölgelere göre önemli farklılıklar bulunmaktadır. Kırsal alandaki hanehalklarının yaklaşık yarısında iyotlu tuz kullanılmamaktadır. Buna karşılık, kentlerde bulunan hanehalklarının beşte dördünde iyotlu tuz kullanılmaktadır. İyotlu tuz kullanımı, Batı ve Kuzey Anadolu bölgelerinde diğer bölgelere göre daha yaygındır. İstanbul'da her 10 hanehalkından 9'u iyotlu tuz kullanmaktadır. Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da ise hanehalklarının yarısından daha azında iyotlu tuz kullanılmaktadır.

12.6 Çocukların Beslenme Durumu

Çocuk sağlığı ile ilgili göstergelerin saptanmasında TNSA'nın en önemli katkılarından biri beş yaş altındaki tüm çocukların antropometrik verilerinin toplanmasıdır. Her çocuk için hem boy (uzunluk) hem de ağırlık ölçümleri yapılmıştır. Bu bilgilerin ışığında çocukların beslenme durumlarını açıklamak için standart göstergeler hesaplanmıştır: yaşa-göre-boy, boya-göre-ağırlık ve yaşa-göre ağırlık.

Bütün büyük nüfus gruplarında, uzunluk ve ağırlık ölçülerinde farklılıkların olması normaldir. Bu farklılıklar normal dağılım gösterirler. Antropometrik verinin incelenmesi amacıyla bir referans nüfusun kullanımı standarttır. Referans grubu bir karşılaştırma noktası olup toplumdaki değişik grupların antropometrik göstergeleri arasındaki farkları ve zaman içinde beslenme durumunda meydana gelebilecek değişiklikleri inceleme kolaylığı sağlamaktadır. TNSA-2003'de araştırma kapsamındaki çocukların beslenme durumları Amerika Birleşik Devletleri Sağlık İstatistikleri Merkezi (U.S. National Centers for Health Statistics-NCHS) tarafından tanımlanan ve Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol Merkezi (U.S. Centers for Disease Control-CDC) ve Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO) tarafından da onaylanan uluslararası referans grubu ile karşılaştırılmıştır. Bu referans grubunun kullanım gerekçesi, veri bulunan tüm toplumlarda iyi beslenmiş çocukların birbirinin hemen hemen aynı büyüme kalıpları izlediğinin gösterilmiş olmasıdır.

Dünya Sağlık Teşkilatı'nın (WHO) önerdiği üzere beslenme durumunun incelenmesinde üç endeks kullanılmaktadır. Yaşa-göre-boy endeksi çocuklar arasında lineer büyüme geriliğinin göstergesidir. Yaşa-göre-boy endeksine göre, referans grubun ortanca değerinden eksi iki standart (-2SD) sapma gösteren çocuklar, yaşlarına göre kısa (bodur-*stunted*) kabul edilmekte ve bu kronik beslenme probleminin bir göstergesi sayılmaktadır. Referans grubun ortanca değerinden eksi üç standart sapma (-3 SD) gösteren çocuklar ise ciddi olarak kısa boylu kabul edilmektedir. Tekrarlayan ve kronik hastalıklardan da etkilenen bodurluk (*stunting*), yeterli besinleri uzun bir dönemde alamamış olmanın sonucunu yansıtmaktadır. Bu nedenle yaşa-göre-boy endeksi bir nüfusta yetersiz beslenmenin uzun dönemdeki etkilerinin iyi bir göstergesidir ve verilerin toplandığı mevsime göre önemli değişiklikler göstermez. Yaşına göre kısa-bodur

çocukların toplumda hemen göze çarpması söz konusu değildir çünkü bodur üç yaşındaki bir çocuk, iyi beslenmiş iki yaşında bir çocuk gibi görünür.

Boya-göre-ağırlık endeksi, vücut ağırlığını, vücut uzunluğuna göre değerlendirir. Referans grubu ortanca değerinden eksi iki standart sapma gösteren çocuklar zayıf (*wasted*) kabul edilmekte ve akut olarak yetersiz beslenmiş sayılmaktadır. Burada söz konusu olan zayıflık, araştırma tarihinden hemen önceki dönemde yeterli beslenmemeyi ifade etmektedir ve büyük olasılıkla yakın geçmişte geçirilen bir hastalık, özellikle ishal, ya da gıda arzındaki mevsimsel farklılıkların sonucudur.

Yaşa-göre-ağırlık endeksi hem akut hem de kronik yetersiz beslenmeyi değerlendirmektedir ve genel olarak beslenme durumunun uzun dönemli değerlendirmesini yapmak için kullanılır. Klinikte, beslenme durumundaki gelişmeleri ve büyümenin sürekli değerlendirilmesini yapmak için faydalı bir ölçüttür. Yaşa-göre-ağırlığı referans grup ortanca değerinden eksi iki standart sapma gösteren çocuklar düşük kilolu (*underweight*) olarak sınıflandırılmıştır.

Tablo 12.6 yaş grupları ve seçilmiş bazı demografik özellikler göz önüne alındığında, beş yaş altındaki çocuklardan, yaşa-göre-boy, boya-göre-ağırlık ve yaşa-göre-ağırlık endekslerine göre yetersiz beslenmiş olarak sınıflandırılanların yüzdesini göstermektedir. Referans grup ile karşılaştırma açısından her üç gösterge için eksi ikiye (-2SD) giren çocukların yüzdesi sadece yüzde 2.3'tür.

TNSA-2003'de, anneleri ile görüşme yapılan beş yaş altındaki tüm çocukların boyları ve kiloları antropometrik veri toplama amacıyla ölçülmüştür. Ancak, burada sunulan sonuçlarda tüm çocuklar dahil edilmemiştir; bunun nedeni ise, uygun çocukların yüzde 8'inin boy ve ağırlık ölçümleri yapılmamıştır (bakınız Ek D Tablo D.3). Ayrıca, göstergelerin ikisi (yaşa-göre-boy ve yaşa-göre-ağırlık) çocuklar için bildirilen yaşın doğruluğundan etkilendiğinden doğum ayı ve yılı bilinmeyen sadece yüzde 1 oranındaki çocuk hesaplama dışında bırakılmıştır. Sonuç olarak, uygun çocuklardan yüzde 92'sinin boy ve ağırlık bilgileri verilmiştir.

Tablo 12.6 beş yaşın altındaki her 8 çocuktan birinin bodur (yaşına göre kısa) ve bu çocukların dörtte birinden fazlasının ciddi şekilde bodur olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan daha az sayıda çocuk zayıftır; beş yaşın altındaki çocukların yüzde birinden daha azı için boya-göre ağırlık z-skorumları -2SD'in altındadır. Yaşa-göre-ağırlık endeksine bakıldığında beş yaşın altındaki çocukların yüzde 4'ü düşük kiloludur.

Şekil 12.1 ve Tablo 12.6 beş yaşın altındaki çocuklardan beslenme durumunun göstergesi olan üç antropometrik endekse göre yetersiz beslenmiş olanların ay cinsinden yaşlarına göre yüzdelerini göstermektedir. Şekilde işaretlenen değerler, beş aylık hareketli ortalamalar alınarak düzeltilmiştir. Hayatın ilk yılında bodur olanların yüzdesi ciddi olarak artmaktadır, daha sonra üç yaşına kadar yüzde 10-15 arasında kalmakta ve sonra yüzde 15'i aşmaktadır. Bir yaşın sonunda düşük kilolu olanların payı yüzde 5'e çıkmakta ve yüzde 3-7 seviyesinde durağan hale gelmektedir. Son olarak Şekil 12.1 tüm yaşlarda zayıf olan çocukların yüzdelerinin çok düşük seviyelerde olduğunu göstermektedir.

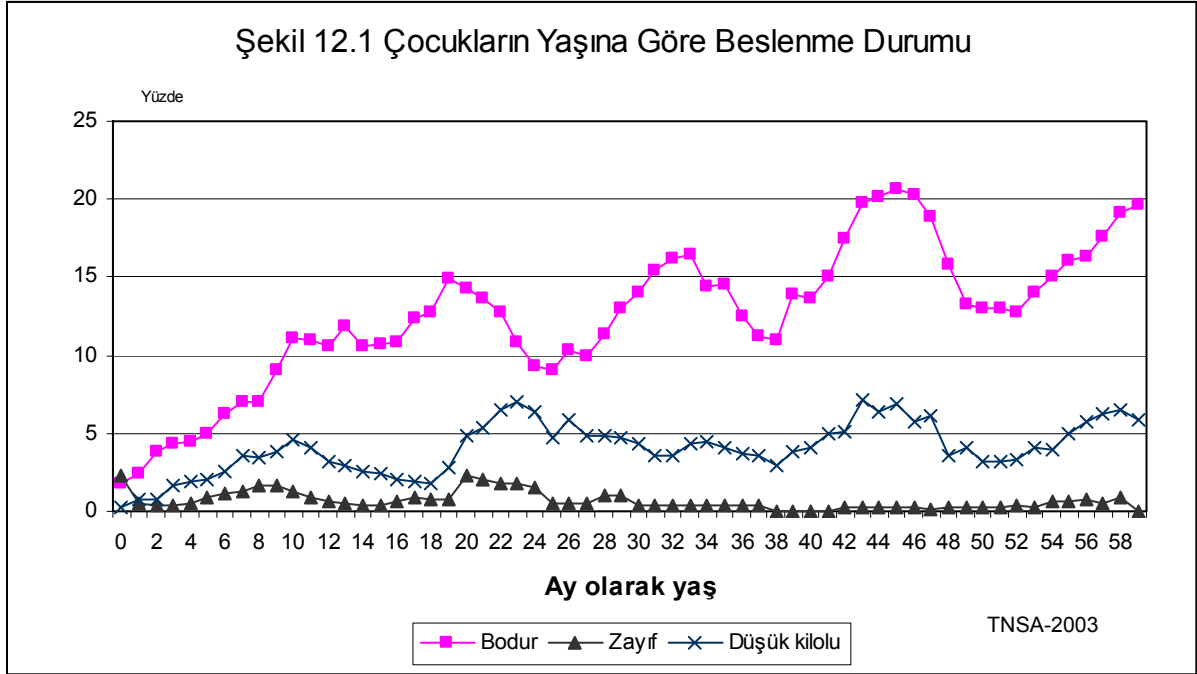
Tablo 12.6 Temel özelliklere göre çocukların beslenme durumu

Seçilmiş temel özelliklere göre beş yaş altındaki çocukların yetersiz beslenme durumunun üç antropometrik endekse göre yüzdesi: yaşa-göre-boy, boya-göre-ağırlık ve yaşa-göre-ağırlık, Türkiye 2003

Temel özellik	Yaşa-göre-boy		Boya-göre-ağırlık		Yaşa-göre-ağırlık		Çocuk sayısı
	-3 SD'nin altındaki yüzde	-2 SD'nin altındaki yüzde ¹	-3 SD'nin altındaki yüzde	-2 SD'nin altındaki yüzde ¹	-3 SD'nin altındaki yüzde	-2 SD'nin altındaki yüzde ¹	
Çocuğun yaşı (ay olarak)							
<6	0.3	2.2	0.4	1.2	0.2	0.8	334
6-9	3.0	5.6	0.0	0.8	0.0	1.7	247
10-11	2.8	10.8	0.4	1.5	1.9	5.7	103
12-23	1.4	12.4	0.4	0.8	0.5	2.9	702
24-35	3.5	12.2	0.7	1.0	1.3	5.2	755
36-47	6.0	15.4	0.0	0.3	0.3	5.1	750
48-59	5.3	15.4	0.2	0.3	0.6	4.1	777
Çocuğun cinsiyeti							
Erkek	2.9	10.9	0.4	1.0	0.6	3.2	1,890
Kız	4.5	13.6	0.1	0.4	0.7	4.7	1,778
Doğum sırası							
1	2.0	7.2	0.3	0.5	0.3	2.1	1,225
2-3	2.4	10.3	0.2	0.7	0.5	3.3	1,614
4-5	7.4	21.1	0.8	1.7	2.1	8.2	468
6+	9.7	26.0	0.0	0.4	1.0	7.1	361
Doğum aralığı							
İlk doğum	2.0	7.2	0.3	0.5	0.3	2.1	1,239
24 aydan küçük	7.7	21.0	0.5	1.4	2.0	7.0	1,614
24-47 aylık	4.9	16.0	0.0	0.7	0.3	5.2	468
48+ aylık	1.7	8.9	0.3	0.5	0.6	2.8	361
Yerleşim yeri							
Kent	2.6	9.0	0.3	0.7	0.6	2.8	2,414
Kır	5.6	18.4	0.3	0.8	0.8	5.9	1,254
Bölge							
Batı	0.6	5.5	0.5	0.7	0.5	1.9	1,186
Güney	2.7	10.4	0.2	0.4	0.2	2.8	499
Orta	2.6	9.5	0.3	0.8	0.8	2.9	727
Kuzey	3.7	13.0	0.2	0.7	0.0	2.2	218
Doğu	8.3	22.5	0.1	0.8	1.1	7.7	1,038
NUTS 1 Bölgesi							
İstanbul	0.9	6.1	0.3	0.7	0.4	1.3	572
Batı Marmara	1.0	7.3	0.7	0.7	0.7	6.3	113
Ege	1.6	6.6	0.0	0.8	0.8	1.2	346
Doğu Marmara	0.4	3.4	1.1	1.6	1.1	3.0	284
Batı Anadolu	2.2	9.8	0.4	0.4	0.4	2.7	311
Akdeniz	2.7	10.4	0.2	0.4	0.2	2.8	499
Orta Anadolu	1.6	9.6	0.4	0.4	0.8	2.4	204
Batı Karadeniz	3.1	9.1	0.0	0.6	0.0	3.0	182
Doğu Karadeniz	4.3	16.9	0.3	0.3	0.0	2.3	118
Kuzeydoğu Anadolu	6.7	16.8	0.2	1.3	0.9	6.7	166
Ortadoğu Anadolu	10.1	26.6	0.0	0.3	1.3	9.6	280
Güneydoğu Anadolu	8.0	22.1	0.2	0.9	1.0	7.1	592
Eğitim							
Eğitimi yok/ İlk bitirmemiş	9.1	25.3	0.1	1.0	1.1	8.3	975
İlköğretim birinci kademe	2.1	9.0	0.3	0.6	0.6	2.7	1,895
İlköğretim ikinci kademe	1.7	5.6	0.8	0.8	0.0	1.8	275
Lise ve üzeri	0.2	2.9	0.2	0.5	0.2	0.9	524
Toplam	3.6	12.2	0.3	0.7	0.6	3.9	3,668

Not: Bu rakamlar araştırma tarihinden önceki 0-59 aylık dönem içinde doğanlar içindir. Her endeks, NCHS/CDC/WHO uluslararası referans grubunun ortanca değerinden standart sapma (SD) birimleri sayısı olarak ifade edilmiştir. Referans grubunun ortanca değerinden standart sapma z-skorları eksi iki veya eksi üç (-2SD veya -3SD) olan çocuklar yetersiz beslenmiş olarak sınıflandırılmıştır.

¹ -3 SD'nin altında olan çocukları da içermektedir.

Genelde, yetersiz beslenme küçük çocuklar için önemli bir problem gibi gözükmemektedir. Ancak, bodur olarak sınıflandırılan çocukların oranı ilk yaştan itibaren devamlı bir artış göstermektedir. 24-59 aylık çocukların yaklaşık yüzde 15'i bodur olarak sınıflandırılmıştır. Beş yaşındaki çocukların yaklaşık yüzde 15'i kronik olarak yetersiz beslenmiştir ve yüzde 5'i ciddi şekilde bodurdur. Tüm bu göstergeler, yetersiz ve dengesiz beslenme alışkanlıklarını ve/veya tekrarlayan kronik enfeksiyonların varlığını yansıtmaktadır.

Yetersiz beslenme yüzdesindeki artışın çocuğun doğum sırasındaki artış ile birlikte olduğu gerçeği önemlidir. Örneğin; doğum sırası 6 ve daha yukarı olan çocukların dörtte birinden biraz fazlası ve doğum sırası dört veya beş olan çocukların beşte biri yaşına göre kısıdır. Doğum aralığı da bodurluk prevalansını etkilemektedir. İki yıldan daha kısa aralıklarla doğan çocukların bodur olma olasılığı çok yüksek olup, bu çocukların yüzde 21'i bodurdur ve yüzde 8'i ciddi şekilde kronik beslenme yetersizliği göstermektedir.

Tablo 12.6 seçilmiş sosyo-ekonomik özelliklere göre beş yaş altındaki çocuklardan üç antropometrik göstergeye göre yetersiz beslenmiş olarak sınıflandırılanların yüzdesini göstermektedir. Annenin eğitim seviyesine göre bakıldığında bodur olarak sınıflandırılan çocukların yüzdesinde önemli farklılıklar bulunmaktadır. Annesinin eğitimi lise ve üstü olan ve -2SD sınırının altında kalan çocukların yüzdesi (yüzde 3) referans grubunkine oldukça yakındır (yüzde 2.3). Bu durumun tersine, örgün eğitimden yoksun annelerin çocuklarının yaklaşık dörtte biri bodur olarak sınıflandırılmaktadır. Kırsal-kentsel ve bölgesel farklılıklar da bulunmaktadır. Kırsal yerleşimlerde bodurluk (yüzde 18) kentsel yerleşimlere (yüzde 9) göre daha yaygındır. Bodurluğun en yüksek seviyede olduğu bölge Doğu Anadolu bölgesi iken (yüzde 23), Batı ve Orta Anadolu bölgelerinde bu yüzde en düşüktür (sırasıyla yüzde 6 ve 10). Boya-göre-ağırlık ve yaşa-göre-ağırlık göstergeleri için de benzer bulgular gözlemlenmiştir.

TNSA-2003 sonuçları ile TNSA-1998 sonuçları karşılaştırıldığında araştırmalar arasındaki beş yılda Türkiye’de yaşayan çocukların beslenme durumunda bir iyileşme meydana gelmiştir. Örneğin; TNSA-2003’de bodur olarak saptanan çocukların yüzdesi (yüzde 12) TNSA-1998’de bulunan değerden (yüzde 16) daha düşüktür. Çocuklar özellikle kısa doğum aralıkları ve doğum sayısının fazlalığı gibi risk faktörlerinden uzak olduğu zaman beslenme durumlarında daha fazla iyileşme meydana gelecektir. Anneleri çok erken ek gıdaya başlamamaları konusunda uyarmak, uygun ek gıdaların uygun zamanda verilmesi için anneleri eğitmek, çiftlere sahip olacakları çocuk sayısını istedikleri sayıda tutabilmeleri için yardımcı olmak ve etkili aile planlaması yöntemleri ile en iyi şekilde doğum aralıklarını sağlamak için çok yönlü bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır.

12.7 Annelerin Beslenme Durumu

Kadınların beslenme durumlarını saptamak için, görüşme tarihinden önceki beş yıl içinde doğum yapmış kadınların ağırlığı ve boyları çocuk ölçümlerinde kullanılan elektronik tartı ve boy ölçü tahtası ile ölçülmüştür.

Tablo 12.7 araştırma tarihinden önceki beş yılda doğum yapmış kadınların antropometrik göstergelerinin –boy, ağırlık ve beden kitle endeksi-ortalamalarını, standart sapmalarını ve dağılımlarını göstermektedir. Kadının boya-göre-ağırlık bilgisini temel alan göstergeler gebe kadınları ve görüşme tarihinden önceki doğum yapan ve ilk üç ayını tamamlamayan kadınları içermemektedir. Tablo bir çok uygun kadın için antropometrik ölçümlerin yapıldığını göstermekle birlikte cevaplayıcıların yüzde ikisi için boy ve ağırlık ölçümleri eksiktir.

Tablo 12.7 Annelerin beslenme durumuna ilişkin antropometrik göstergeler

Araştırma tarihinden önceki beş yılda doğum yapan kadınların seçilmiş antropometrik göstergelere (boy, ağırlık ve beden kitle endeksi (BMI)) göre yüzde dağılımı, ortalama ve standart sapmaları, Türkiye 2003

Gösterge	Toplam	Toplam (ölçümü yapılmayanlar dahil)
Boy (cm)		
135-139.9	0.1	0.1
140-144.9	1.7	1.7
145-149.9	9.7	9.5
150-154.9	26.3	25.8
155-159.9	34.8	34.0
160-164.9	19.0	18.6
165-169.9	6.8	6.7
170-174.9	1.4	1.4
>= 180	0.0	0.0
Ölçümü yapılmayan	-	2.2
Toplam	100.0	100.0
Ortalama	156.7	-
Standart sapma	5.7	-
Kadın sayısı	3,094	3,164
Ağırlık (kg)		
35-39.9	0.2	0.2
40-49.9	8.7	8.5
50-59.9	31.0	30.4
60-69.9	28.1	27.5
>= 70	32.0	31.3
Ölçümü yapılmayan	-	2.1
Toplam	100.0	100.0
Ortalama	65.0	-
Standart sapma	12.7	-
Kadın sayısı	2,782	2,843
BMI (kg/m²)		
12.0-15.9 (Kronik yetersiz beslenme)	-	-
16.0-16.9 (Orta yetersiz beslenme)	0.0	0.0
17.0-18.4 (Yetersiz beslenme)	1.8	1.8
18.5-20.4 (Normal)	7.6	7.4
20.5-22.9 (Normal)	17.8	17.4
23.0-24.9 (Normal)	15.8	15.5
25.0-26.9 (Kilolu)	16.3	15.9
27.0-28.9 (Kilolu)	12.7	12.4
29.0-29.9 (Kilolu)	5.3	5.2
>= 30.0 (Şişman)	22.7	22.3
Ölçümü yapılmayan	-	2.1
Toplam	100.0	100.0
Ortalama	26.5	-
Standart sapma	5.1	-
Kadın sayısı	2,782	2,843

Not: Ağırlık ve BMI göstergeleri araştırma tarihinde gebe olan ya da son doğumdan sonra üç ayı tamamlamamış kadınları kapsamamaktadır.

Çocuklukta ve gelişme çağında dengeli beslenme büyümede olumlu bir etki gösterirken, yetersiz beslenme ve özellikle çok erken yaşlarda geçirilen ciddi hastalıklar büyümeyi olumsuz şekilde etkileyebilir. Annenin boyu doğumdaki riskleri tahmin etmede yararlı bir göstergedir, çünkü kısa boylu kadınların pelvisi de küçüktür. Boy uzunluğu 140 ile 150 santimetre arasında olan kadınlar, potansiyel olarak riskli doğum tehdidi altında sayılırlar ki, 145 santimetre annelerin yetersiz beslenme sorununun bir göstergesi (*cut-off*) olarak kabul edilir. TNSA-2003 sonuçlarına göre (Tablo 12.7), anneler için ortalama uzunluk TNSA-1998’de verilen ortalama uzunluktan bir santimetre daha büyük olup 157 santimetredir. Annelerin yüzde ikisi 145 santimetreden daha kısa ve yüzde 12’si 150 santimetreden daha kısadır. Annelerin ortalama ağırlığı 65 kilogramdır. Annelerin yaklaşık üçte birinin (yüzde 32) ağırlığı 70 kilogramın üstündedir.

Beden kitle endeksi (BMI) kadının ağırlığı ile boyu arasındaki ilişkiyi gösterir. Kilogram olarak ağırlığın, metre olarak ölçülen boy değerinin karesine bölünmesi ile elde edilir. Kronik yetersiz beslenmeyi tarif etmek için kabul edilen nokta (*cut-off*) 18.5 olarak önerilmektedir. Beden kitle endeksi 25.0’dan daha yüksek olan kadınlar fazla kilolu (*overweight*), ve şişmanlığın standart tanımı olmamasına rağmen BMI’si 30.0 ve daha yüksek olanlar şişman olarak kabul edilmektedir. TNSA-2003’de, gebe olmayan annelerin ortalama BMI’si 26.5’dir. Annelerin yüzde 2’sinden daha azının BMI’si 18.5’in altındadır. Annelerin yüzde 57’sinin BMI’si 25.0’ın üzerinde olup, yüzde 23’ünün BMI’si en az otuzdur.

Tablo 12.8, annelerin beslenme durumlarını temel özelliklere göre göstermektedir. Genç yaşlardaki kadınların boyu, 35 yaşında ve daha yukarı yaştaki kadınlara göre daha uzundur. Eğitimli kadınlar daha az eğitimli kadınlara göre daha uzundur. Hiç eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınlar lise ve daha yüksek seviyede eğitim görmüş kadınlardan ortalama olarak 3.4 santimetre daha kısadır.

BMI, 25 yaşında veya daha yukarı yaşta olan kadınların çoğunluğu için yaşla birlikte hızla artarak 25.0’i geçmektedir. Beden kitle endeksi eğitim seviyesi ile de değişmektedir. BMI’deki yerleşim yerine göre farklılaşmalar küçüktür; ortalama BMI Kuzey Anadolu bölgesinde en yüksek (27.2) iken Batı ve Doğu Anadolu bölgesinde en düşüktür (iki bölge için de 26.2). İstanbul’da kadınların yüzde 58’inin BMI’si 25 ve üzerinde olup, Türkiye’deki tüm kadınlar ile hemen hemen aynıdır. Hiç eğitimi olmayan annelerin ortalama BMI’si 27 iken lise ve üstü eğitim alan annelerin ortalama BMI’si 25’tir.

Tablo 12.8 Temel özelliklere göre kadınların beslenme durumu

Temel özelliklere göre 15-49 yaşlarındaki evlenmiş kadınların boy ortalaması, 145 santimetreden kısa olanların yüzdesi, ortalama beden kitle endeksi (BMI), belirli BMI seviyelerinde olanların yüzdesi, Türkiye 2003

Temel özellik	Boy (cm)			BMI ¹ (kg/m ²)								Kadın sayısı
	Orta- lama	<145 cm yüzdesi	Kadın sayısı	BMI ¹ (kg/ m ²)	18.5– 24.9 (normal)	<18.5 (zayıf)	17.0 - 18.4 (orta zayıf)	16.0 – 16.9 (çok zayıf)	>= 25.0 (kilolu/ şişman)	25.0 – 29.9 (kilolu)	>= 30.0 (şişman)	
Yaş												
15-19	158.3	0.0	114	23.3	65.6	4.8	4.8	0.0	29.5	27.3	2.2	94
20-24	157.2	1.8	755	24.7	54.9	3.2	3.2	0.0	42.0	30.5	11.4	645
25-29	157.1	2.1	1,021	25.9	44.3	1.8	1.7	0.1	53.9	35.9	18.0	916
30-34	156.3	1.1	712	27.5	31.8	1.1	1.1	0.0	67.1	38.6	28.5	660
35-39	155.7	2.7	343	29.2	24.7	0.5	0.5	0.0	74.8	31.4	43.4	323
40-44	155.5	3.3	123	29.1	25.2	0.5	0.5	0.0	74.3	34.5	39.8	120
45-49	151.3	7.7	26	31.9	16.9	2.3	2.3	0.0	80.8	16.2	64.6	25
Yerleşim yeri												
Kent	157.1	1.9	2,113	26.5	40.7	1.9	1.9	0.0	57.4	34.6	22.7	1,943
Kır	155.9	1.9	980	26.4	42.2	1.8	1.7	0.1	56.0	33.3	22.7	839
Bölge												
Batı	157.2	1.9	1,088	26.2	43.2	1.4	1.4	0.0	55.4	35.8	19.6	1,017
Güney	157.0	1.6	420	26.7	40.4	1.8	1.8	0.0	57.8	33.2	24.6	379
Orta	156.4	1.5	662	26.9	37.3	3.0	3.0	0.0	59.8	34.1	25.7	601
Kuzey	156.1	2.4	185	27.4	36.1	1.4	1.4	0.0	62.5	34.3	28.2	171
Doğu	156.3	2.1	738	26.2	43.5	1.7	1.5	0.1	54.8	32.5	22.3	615
Seçilmiş NUTS 1 Bölgeleri												
İstanbul	157.1	1.1	5,210	26.5	41.0	1.4	1.4	0.0	57.6	37.4	20.2	491
Güneydoğu Anadolu	156.5	2.5	3,990	26.5	39.6	1.6	1.6	0.0	58.8	34.9	23.9	329
Eğitim												
Eğitimi yok/ İlk. bitirmemiş	155.2	3.2	684	27.1	38.1	1.1	1.1	0.0	60.8	31.4	29.4	582
İlköğr. birinci kademe	156.5	1.8	1,635	26.9	37.4	1.9	1.8	0.1	60.8	36.5	24.3	1,477
İlköğr. ikinci kademe	158.2	1.6	258	25.3	49.9	2.2	2.2	0.0	47.9	33.3	14.6	242
Lise ve üzeri	158.6	0.3	517	25.2	52.2	2.5	2.5	0.0	45.3	31.1	14.2	481
Toplam	156.7	1.9	3,094	26.5	41.2	1.8	1.8	0.0	57.0	34.2	22.7	2,782

¹ Gebe olan ya da son doğumu araştırmadan önceki 3 ay veya daha önce olan kadınlar kapsamamaktadır.

A. Sinan Türkyılmaz, Turgay Ünal ve H. Yaprak Civelek

TNSA-2003'de cinsel yolla bulaşan hastalıklara (CYBH), özellikle AIDS'e ilişkin bilgi düzeyini belirlemek üzere sorular¹ sorulmuş ve AIDS'e ilişkin sorular çeşitli sorular ile cevaplayıcıların AIDS virüsünün bulaşma yolları ve AIDS'den kaçınma yollarına ilişkin bilgi ve tutumları hakkında bilgi toplanmıştır. Bu konuda bilgi toplamak amacıyla, 15-49 yaşları arasındaki tüm evlenmiş kadınlara AIDS'i duyup duymadıkları sorulmuş, duymuş olmaları halinde hastalıktan kaçınılmasına ve tedavisine ilişkin bilgi kaynaklarının neler olduğu alınmaya çalışılmış ve kendilerinin sağlıklı görünen bir insanın AIDS olma olasılığı veya AIDS'in anneden çocuğa bulaşması gibi AIDS risklerine ilişkin kişisel değerlendirmeleri hakkında bilgi toplanmıştır.

13.1 AIDS'e ve CYBH'ye İlişkin Bilgi

Tablo 13.1'de, AIDS'i duyan tüm evlenmiş kadınların, HIV/AIDS'den korunmanın yolu olduğunu belirtenlerin ve CYBH'yi duyan tüm evlenmiş kadınların temel özelliklerine göre yüzdeleri gösterilmektedir. TNSA-2003'e göre, evlenmiş kadınların yüzde 88'i AIDS'i duymuş ve üçte ikisi AIDS'den korunmanın bir yolu olduğuna inandıklarını belirtmişlerdir.

AIDS'i duyan evlenmiş kadınların yüzdesi sadece en genç yaş grubu için yüzde 80'den azdır (yüzde 77), diğer tüm yaş gruplarında bu oran yüzde 90 civarındadır. Daha genç yaşta kadınlar için AIDS'den korunmanın mümkün olduğuna inananlar diğer yaş gruplarına göre daha azdır. Beklendiği gibi, kentsel alanlarda yaşayan kadınlar kırsal alanlara göre daha bilgilidir. Kırsal her dört kadından biri AIDS'i duymamış iken, bu oran kentte onda birdir. Kırsal alanlarda yaşayan kadınların yarısı HIV/AIDS'den korunmanın bir yolu olduğuna inanmamaktadır.

AIDS'e ilişkin bilgi ve AIDS'den kaçınma konusundaki bilgi düzeyi bölgelere göre önemli farklılıklar göstermektedir. Orta ve Batı bölgelerinde yaşayan evlenmiş kadınların yüzde 90'ı AIDS'i duymuş iken, bu oran Doğu bölgesinde yüzde 69'a düşmüştür. Benzer şekilde, Orta ve Batı bölgelerinde AIDS'den kaçınmanın yolu olduğuna inananların yüzdesi en yüksek iken (sırasıyla yüzde 72 ve yüzde 69), Doğu en düşük yüzdeye sahiptir (yüzde 43). NUTS 1 bölgeleri arasında Batı Anadolu'da yaşayan evlenmiş kadınların yüzde 72'si, Ortadoğu Anadolu'da yaşayan evlenmiş kadınların yüzde 44'ü AIDS'den kaçınmanın yolu olduğuna inanmaktadır. Bu oran İstanbul'da yüzde 79 ile en yüksek, yüzde 40 ile Güneydoğu Anadolu'da en düşüktür.

¹ CYBH ve AIDS bilgisine ilişkin sorular TNSA-2003'ün örnekleme içinde hanehalklarının yarısında görüşme yapılan kadınlara sorulmuştur. Bu nedenle, tablolarda sunulan toplam gözlem sayıları diğer bölümlerdeki tablolardakinden farklıdır. Daha detaylı bilgi için Ek B'ye bakınız.

Tablo 13.1 AIDS ve diğer cinsel yolla bulaşan hastalıklar (CYBH) bilgisi

AIDS'i duyduğunu söyleyen, HIV/AIDS'i önlemenin bir yolu olduğuna inanan, ve en az bir tane daha CYBH bildiğini söyleyen evlenmiş kadınların (alt örneklem) temel özelliklere göre yüzdeleri, Türkiye 2003

Temel özellik	AIDS'i duymuş	HIV/AIDS'i önlemenin yolu olduğuna inanıyor	Başka CYBH biliyor	Kadın sayısı
Yaş				
15-19	76.7	36.9	17.9	119
20-24	89.7	61.2	22.8	555
25-29	89.9	66.3	28.3	717
30-39	87.2	66.7	34.6	1,474
40-49	88.5	68.3	34.8	1,212
Yerleşim Yeri				
Kent	92.8	72.5	35.4	2,881
Kır	77.0	48.7	21.9	1,197
Bölge				
Batı	92.3	71.9	34.9	1,652
Güney	88.7	66.7	33.9	513
Orta	93.5	69.3	29.5	962
Kuzey	88.5	63.9	25.5	298
Doğu	69.1	43.3	26.2	653
NUTS 1 Bölgesi				
İstanbul	96.2	78.5	41.2	715
Batı Marmara	92.0	68.2	31.3	178
Ege	85.7	62.2	28.2	588
Doğu Marmara	92.3	69.8	31.4	373
Batı Anadolu	94.2	71.8	32.0	413
Akdeniz	88.7	66.7	33.9	513
Orta Anadolu	95.1	69.7	27.1	239
Batı Karadeniz	92.3	67.0	25.7	254
Doğu Karadeniz	90.2	67.3	26.9	151
Kuzeydoğu Anadolu	81.4	53.5	29.3	120
Ortadoğu Anadolu	68.4	43.8	23.1	201
Güneydoğu Anadolu	65.0	39.4	27.0	332
Eğitim				
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	62.5	36.3	21.1	891
İlköğretim birinci kademe	93.5	67.2	26.6	2,218
İlköğretim ikinci kademe	98.7	78.9	40.3	322
Lise ve üzeri	99.6	93.0	57.6	647
Toplam	88.1	65.5	31.4	4,078

AIDS'e ilişkin bilgi NUTS 1 bölgelerine göre değerlendirildiğinde, Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaşayan evlenmiş kadınların oldukça yüksek bir yüzdesinin AIDS'e ilişkin bilgi eksikliği içerisinde olduğu açıkça görülmektedir. Buna karşın İstanbul'da yaşayan kadınların sadece yüzde 4'ü AIDS'i duymamıştır.

AIDS'e ilişkin bilgi kadınların eğitim seviyesi ile yakından ilişkilidir. Hemen hemen orta ve üstü eğitimi olan tüm kadınlar, AIDS'i duymuş iken, bu oran ilkokul mezunu olmayan kadınlarda yüzde 63'e düşmektedir. İlk temel eğitimi tamamlamış kadınların sadece yüzde 36'sı AIDS'den kaçınmanın bir yolu olduğuna inanmaktadır.

Sonuç olarak, bölge, yerleşim yeri, eğitim düzeyi ve yaş ne olursa olsun, AIDS'in CYBH'ye göre kadınlar tarafından daha çok bilinmesi dikkat çekicidir. Bu durum TNSA-2003 soru kağıtlarında CYBH isimlerinin cevaplayıcılara belirtilmemesinden, cevaplayıcıların CYBH isimlerini kendilerinin vermelerinin istenmiş olmasından da kaynaklanıyor olabilir. AIDS ise, görüşmeciler tarafından cevaplayıcılara belirtilmiştir. Bununla birlikte, sonuçlar diğer CYBH bilgisinin AIDS'e göre daha düşük bilgi seviyelerinde olduğunu göstermektedir.

13.2 AIDS'e İlişkin Bilgi Kaynakları

Evlenmiş kadınlar için televizyon AIDS için en çok belirtilen bilgi kaynağıdır. Tablo 13.2'ye göre, AIDS'i bildiğini söyleyen evlenmiş kadınların yüzde 96'sı bilgi kaynağının televizyon olduğunu belirtirken, yüzde 24'ü gazete veya dergiler, yüzde 19'u arkadaş veya akrabalar, yüzde 6'sı sağlık çalışanları ve yüzde 5'i radyo yayınları demiştir. Dikkat çekici şekilde, genç yaşta kadınlar arasında bile, okullar önemli bilgi kaynakları değildir. Ancak bu durum örnekleme yer alan kadınların evlenmiş kadınlar olmasının ve genç yaş grubundaki bazı kadınlar da dahil olmak üzere artık okulda olmamalarının bir yansıması olabilir.

Çeşitli bilgi kaynaklarının söylenme oranları yaş grupları, yerleşim yeri ve bölgelere göre fazla farklılık göstermemekle birlikte eğitim düzeyine göre incelendiğinde farklılıklar görülmektedir. Özellikle dikkat çeken bir nokta, en yüksek eğitim seviyesi olan lise ve üstü eğitim grubunda radyo, gazete/dergi, broşür/poster ve okul/öğretmen oranlarının daha düşük eğitim seviyelerine göre en yüksek değerleri almasıdır.

Tablo 13.2 AIDS'in öğrenildiği kaynak

AIDS'i bilen kadınların (alt örneklem) AIDS'in öğrenildiği kaynağa ve temel özelliklere göre yüzdesi, Türkiye, 2003

	AIDS'in öğrenildiği kaynak									Ortalama kaynak sayısı	AIDS'i bilen evlenmiş kadın sayısı
	Radyo	TV	Gazete/ dergi	Broşür/ poster	Sağlık çalışanı	Okul/ öğretmen	Koca	Arkadaş/a kraba	İşyeri		
Yaş											
15-19	2.6	89.7	11.5	2.3	10.6	8.0	2.8	19.1	0.0	1.5	92
20-24	3.0	95.4	12.5	1.9	7.2	3.3	3.1	21.8	0.3	1.5	501
25-29	4.1	96.4	23.9	2.7	6.3	2.9	2.6	20.5	0.4	1.6	650
30-39	7.0	96.6	26.3	1.9	7.5	1.6	2.6	18.3	0.5	1.6	1,294
40-49	4.0	95.8	26.0	2.2	4.0	0.5	1.8	18.5	0.5	1.5	1,082
Yerleşim yeri											
Kent	5.8	96.8	27.8	2.6	7.0	2.4	2.1	19.0	0.6	1.6	2,699
Kır	2.2	93.6	11.1	0.8	4.2	0.4	3.3	20.1	0.0	1.4	920
Bölge											
Batı	5.0	97.1	28.6	2.7	7.4	2.0	2.3	20.8	0.6	1.7	1,540
Güney	5.0	97.6	24.5	1.9	6.2	2.2	4.6	18.1	0.2	1.6	459
Orta	5.0	95.9	20.5	1.6	6.1	1.9	1.6	17.1	0.4	1.5	904
Kuzey	4.5	92.9	18.5	2.6	3.3	1.8	1.4	26.7	0.8	1.5	263
Doğu	4.7	92.8	14.3	0.9	4.6	1.2	2.8	15.2	0.0	1.4	454
NUTS 1 Bölgesi											
İstanbul	6.2	97.6	32.0	3.6	7.0	2.8	1.9	15.0	0.5	1.7	685
Batı Marmara	4.6	96.7	28.0	2.0	2.9	1.0	1.7	18.3	0.0	1.6	166
Ege	3.4	96.1	23.1	1.5	7.8	1.6	2.2	25.2	0.8	1.6	514
Doğu Marmara	4.1	97.9	25.3	2.3	9.1	1.5	2.4	23.9	0.6	1.7	353
Batı Anadolu	9.1	97.5	27.4	3.0	6.2	0.9	1.7	18.6	0.4	1.6	393
Akdeniz	5.0	97.6	24.5	1.9	6.2	2.2	4.6	18.1	0.2	1.6	459
Orta Anadolu	0.5	91.4	12.8	0.4	2.7	2.7	3.0	18.1	0.4	1.3	225
Batı Karadeniz	3.6	96.3	16.1	1.1	7.0	3.0	0.8	16.9	0.0	1.4	233
Doğu Karadeniz	4.4	89.5	19.3	3.8	4.4	1.5	2.0	33.9	1.5	1.6	136
Kuzeydoğu Anadolu	4.3	88.8	13.6	1.3	3.8	2.0	5.3	24.5	0.0	1.4	97
Ortadoğu Anadolu	0.9	95.4	16.7	0.9	3.4	0.9	3.3	16.7	0.0	1.4	138
Güneydoğu Anadolu	7.3	93.0	13.0	0.8	5.7	1.1	1.4	10.0	0.0	1.3	218
Eğitim											
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	2.0	91.8	4.2	0.0	3.5	0.0	1.8	23.3	0.0	1.3	560
İlköğretim birinci kademe	3.3	96.4	16.3	0.8	5.0	0.2	2.4	19.8	0.2	1.4	2,086
İlköğretim ikinci kademe	3.4	98.5	31.9	2.4	9.4	2.3	3.7	16.5	0.3	1.7	321
Lise ve üzeri	13.3	97.1	59.3	8.1	11.4	8.9	2.4	15.3	1.7	2.2	652
Toplam	4.9	96.0	23.5	2.1	6.3	1.9	2.4	19.3	0.4	1.6	3,619

13.3 AIDS'den Kaçınma Yollarına İlişkin Bilgi

AIDS evlenmiş kadınlar tarafından genellikle bilinmesine rağmen, AIDS'ten kaçınma yollarına ilişkin bilgi oldukça azınlıkta kalan bir grup tarafından biliniyor gözükmektedir. Toplamda, her üç evlenmiş kadından biri AIDS'i bilmemekte veya bir kaçınma yolu olup olmadığını bilmemektedir (Tablo 13.3). Buna ek olarak, kadınların yüzde 7'si hastalıktan korunmanın bir yolu olduğuna inanmamakta (yüzde 4) veya herhangi bir yol belirtememektedir (yüzde 3).

Tablo 13.3 HIV/AIDS'i önlemenin yolları olduğunun bilinmesi	
HIV/AIDS'i önlemenin bir yolu olduğunu söyleyen evlenmiş kadınların (alt örneklem) kendi beyan ettikleri HIV/AIDS'i önleme yollarına göre yüzdeleri, Türkiye 2003	
HIV/AIDS'i önleme yolları	Yüzde
AIDS'i veya AIDS'in önlenip önlenemeyeceğini bilmiyor	30.9
AIDS'i önlemenin yolu olmadığına inanıyor	3.6
Belirli bir yol bilmiyor	2.6
Kondom kullanılması	21.9
Tek eşli cinsel hayat/tek eşe sadık kalınması	21.5
Hayat kadınları ile cinsel ilişkiden kaçınmak	19.3
Eşcinsellerle cinsel ilişkiden kaçınmak	0.4
Kan naklinden kaçınmak	5.2
Kan naklinden önce kontrol yapılması	17.8
Steril iğne kullanılması	4.3
Öpüşmekten kaçınmak	2.1
Sivrisinek ısırığından korunmak	0
Sterilize edilmiş aletler kullanılması	4.2
Diğer	13.3
Kadın sayısı	4,078

AIDS'in önlenebilir olduğunu belirten evlenmiş kadınlar hastalıktan kaçınmaya ilişkin bir kaç yol belirtmişlerdir. Kadınların yüzde 22'si korunma yolu olarak kondomu söylemişlerdir. Diğer en çok verilen cevaplar yüzde 22 ile cinsel ilişkide tek eşlilik, yüzde 19 ile hayat kadınları ile ilişkiden kaçınmak ve yüzde 18 ile kan naklinden kaçınmak olmuştur. Küçük bir yüzde ile (yüzde 5) kadınlar, steril iğne kullanılmasını da bu yollardan biri olarak söylemişlerdir.

Tablo 13.4 AIDS'ten kaçınma yollarına ilişkin bilginin evlenmiş kadınların temel değişkenlere göre farklılaşmasını göstermektedir. Daha yaşlı kadınlar genç yaşlara göre daha iyi bilgilenmiş gözükmektedir. Kentte yaşayan kadınlar kırdaki yaşayanlara göre daha bilgilidirler; kentte yaşayan kadınların yüzde 70'i AIDS'ten kaçınmanın bir yolu olduğunu belirtirken, kırdaki kadınlarda bu oran yüzde 50'den azdır. Genel olarak, AIDS'i önlemek için bir yol olduğunu söyleyenlerin en düşük oranı Doğu bölgesindedir; bu bölgede yaşayan kadınların ancak yüzde 40'ı AIDS'ten kaçınmak için bir yol belirtmişlerdir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde herhangi bir yol bilmeyen kadınların oranı yüzde 62'dir.

AIDS'ten korunmaya yönelik belirli bir yol söyleyen kadınların oranları, yaş, yerleşim yeri, bölge ve eğitim seviyesine göre değişmektedir. Örnek olarak, kırdaki yaşayan kadınların yüzde 9'u kondomu belirtirken, kentte yaşayanların yüzde 27'si kondomu belirtmiştir. 12 NUTS 1 bölgesi arasında, "kondom kullanmak" diyen kadınların oranları Batıda yer alan bölgelerde diğer bölgelere göre daha yüksektir. Eğitim seviyesine göre kondomu belirtmek çok daha dikkat çekici şekilde kategoriler arasında yüzde 6'dan yüzde 51'e varan değerlerde en düşük eğitim seviyesinden en yüksek eğitim seviyesine farklılaşmaktadır.

Diğer korunma yolları içinde Tablo 13.4'deki temel değişkenler için kondom kullanımındaki benzer farklılaşmalar görülmektedir. "Tek eşli cinsel hayat"ı belirten

kadınlar Doğu bölgesinde yüzde 13 iken, Batı bölgesinde yüzde 25'dir. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde "hayat kadınlarıyla cinsel ilişkiden kaçınmayı" belirten kadınların oranı yüzde 31'dir.

Tablo 13.4 Temel özelliklere göre beyan edilen AIDS'i önleme yolları										
Beyan edilen AIDS'i önleme yollarına ve temel özelliklere göre evlenmiş kadınların (alt örneklem) yüzdeleri, Türkiye 2003										
Temel özellik	Kondom kullanmak	Tek eşli cinsel hayat	Hayat kadınları ile cinsel ilişkiden kaçınma	Eşcinsel-lerle ilişkiden kaçınma	Kan naklin-den kaçınma	Öpüş-mekten kaçınma	Sivrisi-nek ısırgın-dan kaçınma	Diğer yollar	Bil-miyor ¹	Kadın sayısı
Yaş										
15-19	5.5	13.2	5.4	0.0	0.8	1.3	0.0	11.1	69.4	119
20-24	20.0	20.1	14.8	0.1	4.3	1.0	0.0	24.0	43.4	555
25-29	27.6	17.8	17.4	0.4	5.7	1.6	0.0	34.4	36.5	717
30-39	23.4	24.1	20.4	0.6	5.7	2.1	0.0	33.5	34.9	1,474
40-49	19.3	21.9	22.5	0.3	5.2	3.1	0.1	35.7	33.9	1,212
Yerleşim yeri										
Kent	27.4	24.7	20.1	0.4	6.2	2.5	0.0	36.9	29.9	2,881
Kır	8.7	13.6	17.3	0.3	2.8	1.1	0.1	21.5	54.3	1,197
Bölge										
Batı	28.0	24.9	20.0	0.1	6.9	2.6	0.0	37.5	30.2	1,652
Güney	23.1	21.6	21.0	1.8	4.9	2.5	0.0	31.4	34.6	513
Orta	19.1	22.5	20.6	0.0	4.6	2.1	0.0	34.2	34.4	962
Kuzey	17.9	17.5	21.0	1.1	3.8	1.8	0.3	31.9	37.9	298
Doğu	11.6	13.1	13.6	0.3	3.0	0.6	0.0	17.6	59.7	653
NUTS 1 Bölgesi										
İstanbul	32.1	31.8	19.8	0.0	8.5	3.7	0.0	38.7	22.7	715
Batı Marmara	24.1	19.7	11.4	0.0	4.1	1.5	0.4	37.3	37.4	178
Ege	21.9	18.6	19.4	0.0	3.6	1.8	0.0	34.3	40.5	588
Doğu Marmara	27.4	23.4	23.7	0.4	8.4	2.3	0.0	34.3	32.1	373
Batı Anadolu	22.1	26.6	20.7	0.0	5.4	3.0	0.0	37.7	31.1	413
Akdeniz	23.1	21.6	21.0	1.8	4.9	2.5	0.0	31.4	34.6	513
Orta Anadolu	16.8	17.6	24.0	0.0	4.1	1.2	0.0	30.5	35.0	239
Batı Karadeniz	16.1	18.9	14.5	1.3	5.0	2.0	0.4	36.7	36.5	254
Doğu Karadeniz	15.5	13.5	30.6	0.0	2.4	0.8	0.0	32.2	34.1	151
Kuzeydoğu Anadolu	16.0	12.4	20.1	0.0	2.2	1.3	0.0	24.0	49.1	120
Ortadoğu Anadolu	10.2	9.5	14.9	0.3	3.1	0.9	0.0	17.8	61.7	201
Güneydoğu Anadolu	10.9	15.5	10.5	0.4	3.2	0.2	0.0	15.1	62.4	332
Eğitim										
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	5.5	10.3	15.3	0.0	1.4	1.0	0.0	12.0	65.6	891
İlköğretim birinci kademe	18.3	22.0	20.4	0.5	5.1	2.0	0.1	30.3	36.1	2,218
İlköğretim ikinci kademe	34.5	25.3	22.7	0.5	6.2	3.2	0.0	41.4	23.5	322
Lise ve üzeri	50.8	33.1	19.1	0.5	10.5	3.4	0.0	62.8	7.8	647
Toplam	21.9	21.5	19.3	0.4	5.2	2.1	0.0	32.3	37.0	4,078

¹ AIDS'i bilmeyen veya AIDS'in önlenip önlenemeyeceğini bilmeyen kadınlar, AIDS'i önlemenin yolu olmadığını söyleyen kadınlar, ve AIDS'i önlemenin yolu olduğunu söyleyen ama nasıl olduğunu bilmeyen kadınlar dahildir

13.4 AIDS Riskinin Algılanması

TNSA-2003'te sağlıklı görünen bir kişide AIDS virüsünün olmasının mümkün olup olmadığı ve AIDS'in anneden çocuğa gebelik, doğum, veya emzirme sırasında bulaşıp bulaşmayacağı konularında kadınların tutumlarına ilişkin bilgi toplanmıştır. Tablo 13.5 bu sonuçları göstermektedir.

Her on evlenmiş kadından altısı sağlıklı görünen bir kişinin AIDS'e yakalanmış olabileceğini belirtmiştir. Batı bölgesinde yaşayan evlenmiş kadınlar, kentte yaşayanlar, yüksek eğitim seviyesinde olanlar daha fazla oranlarda sağlıklı görünen bir kişinin AIDS'e yakalanmış olabileceği bilgisine sahiptirler. Küçük yaş grubundaki kadınlarda daha yüksek yaşlara göre daha bilgili gözükümlerindedir. Sağlıklı görünen bir kişinin AIDS'e yakalanmış olabileceği belirten kadınların oranı, İstanbul ve Doğu Marmara'da sırasıyla yüzde 75 ve yüzde 73 iken, Ege, Batı Anadolu ve Akdeniz bölgelerinde yaklaşık yüzde 57'dir. Bu oran Güneydoğu Anadolu bölgesi için yüzde 39'a düşmektedir.

Evlenmiş kadınların yaklaşık yarısından fazlası HIV virüsünün anneden çocuğa doğum veya emzirme sırasında bulaşabileceğine inanmaktadır. Kadınların üçte-ikisi bulaşmanın hamilelik sırasında olabileceğini belirtmişlerdir. Oranlar yerleşim yeri ve bölgeler ayrımında diğer karşılaştırmalara benzer eğilimler göstermektedir. Yerleşim yeri farklılıklarına bakılırsa, kentte yaşayanlar, Batı bölgesinde yaşayanlar, NUTS 1 bölgelerinin batıda yer alan bölgelerinde yaşayanlar, anneden çocuğa bulaşma konusundaki bilgileriyle en yüksek oranlara sahiptirler, buna karşılık, kırdaki yaşayanlar ve Doğu bölgesi ve NUTS bölgelerinin doğuda yer alan bölgelerinde yaşayanlar en düşük oranlara sahiptirler. Eğitime bağlı nitelikler de HIV virüsünün anneden çocuğa bulaşması konusundaki bilginin farklılaşmasıyla güçlü bir ilişki göstermektedir. Lise ve daha yüksek eğitimli her on evlenmiş kadından yedisi HIV virüsünün anneden çocuğa hamilelik sırasında bulaşabileceği ve yine aynı kadınların yüzde 83'ü ise doğum sırasında bulaşabileceğini belirtmişlerdir. Buna karşın, en düşük eğitim seviyesindeki her on kadından dördü bu bulaşma yolları hakkında bilgi sahibidir.

Tablo 13.5 HIV/AIDS ile ilgili konuların bilinmesi

Evlenmiş kadınların (alt örneklem) HIV/AIDS ile ilgili çeşitli konulardaki sorulara verdikleri yanıtlara ve temel özelliklere göre yüzdeleri, Türkiye 2003

Temel özellik	Sağlıklı görünen bir kişide HIV/AIDS virüsünün olabileceğini söyleyenlerin yüzdesi	HIV/AIDS'in anneden bebeğe geçebileceğini söyleyenlerin yüzdesi			Kadın sayısı
		Doğum sırasında	Gebelik sırasında	Emzirme yoluyla	
Yaş					
15-19	51.2	42.6	50.8	43.5	119
20-24	65.9	47.7	65.3	53.6	555
25-29	67.0	50.8	66.5	44.9	717
30-39	58.9	51.6	68.5	46.8	1,474
40-49	58.0	52.8	64.8	51.2	1,212
Yerleşim yeri					
Kent	67.6	55.6	70.5	49.4	2,881
Kır	44.5	40.0	55.5	46.6	1,197
Bölge					
Batı	67.7	52.5	68.7	48.0	1,652
Güney	56.9	48.8	66.4	48.8	513
Orta	62.3	56.2	72.1	51.9	962
Kuzey	62.2	53.5	68.5	55.1	298
Doğu	43.6	40.2	49.2	42.2	653
NUTS 1 Bölgesi					
İstanbul	74.7	56.2	72.0	49.9	715
Batı Marmara	63.3	53.0	69.4	50.0	178
Ege	57.4	48.2	63.8	43.7	588
Doğu Marmara	72.6	50.3	67.7	50.5	373
Batı Anadolu	57.9	56.5	73.7	47.9	413
Akdeniz	56.9	48.8	66.4	48.8	513
Orta Anadolu	61.4	57.5	75.6	57.5	239
Batı Karadeniz	65.2	53.7	65.8	54.8	254
Doğu Karadeniz	63.0	61.5	75.7	59.4	151
Kuzeydoğu Anadolu	51.3	51.0	63.3	49.7	120
Ortadoğu Anadolu	46.4	42.9	51.8	45.8	201
Güneydoğu Anadolu	39.1	34.6	42.5	37.4	332
Eğitim					
Eğitimi yok/İlk. bitirmemiş	33.3	36.3	44.3	41.1	891
İlköğretim birinci kademe	61.4	50.6	67.8	52.4	2,218
İlköğretim ikinci kademe	76.5	58.2	80.2	54.0	322
Lise ve üzeri	88.9	69.1	83.3	42.9	647
Toplam	60.8	51.0	66.1	48.6	4,078

KAYNAKLAR

Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE). 1995. *Türkiye Nüfusu, 1923–1994 Demografi Yapısı ve Gelişimi*. Ankara: DİE.

Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE). 2003. *2000 Nüfus Sayımı: Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri*. Ankara: DİE.

Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE). 2004. *Nüfus ve Kalkınma Göstergeleri*. Web sayfası: <http://nkg.die.gov.tr>, 7 Eylül, 2004.

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). 2001. *Long-Term Strategy and Eight Year Development Plan 2001–2005*. SPO, Ankara

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). 2003. *Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2003 Yılı İlerleme Raporu*. DPT, Avrupa Birliği ile İlişkiler Genel Müdürlüğü, Ankara.

Dışişleri Bakanlığı, 2004. *Turkish Economy*, Web sayfası: <http://www.mfa.gov.tr/grupd/default.htm>, 7 Eylül, 2004.

Hacettepe University Institute of Population Studies, (1989), *1988 Turkish Population and Health Survey*, HÜNEE, Ankara.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü ve Macro International Inc., (1999). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 1998*, HÜNEE, Ankara.

International Organization for Migration. 1996. *Migration Information Programme: Transit Migration in Turkey*. Reports Migration Information Programme (MIP) içinde, International Organization for Migration. Budapeşte, Macaristan.

Population Reference Bureau. 2004. *2004 World Population Data Sheet*. Washington D.C..

Sağlık Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, ve Macro International Inc. (1994). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 1993*, HÜNEE, Ankara.

Proje Direktörü

Prof. Dr. Sabahat Tezcan

Teknik Direktör

Doç. Dr. Banu Akadlı Ergöçmen

Saha Direktörü

Doç. Dr. İsmet Koç

Saha Asistanı

Elif Kurtuluş Yiğit

Saha Koordinatörleri

Yadigar Coşkun

Alanur Çavlin Bozbeyoğlu

Sutay Yavuz

H. Yaprak Civelek

Mehmet Ali Eryurt

İlknur Yüksel Alyanak

Erhan Özdemir

Bilgi İşlem

Han Raggars

Doç. Dr. Turgay Ünalın

Yadigar Coşkun

Listeleme

Dr. A. Sinan Türkyılmaz

Doç. Dr. Attila Hancıoğlu

İlknur Yüksel Alyanak

Örnekleme

Dr. A. Sinan Türkyılmaz

Doç. Dr. Attila Hancıoğlu

Doç. Dr. İsmet Koç

Sorukağıdı Tasarımı

Doç. Dr. Attila Hancıoğlu

Doç. Dr. İsmet Koç

Alanur Çavlin Bozbeyoğlu

Yönlendirme Komitesi

Prof. Dr. Sabahat Tezcan

HÜNEE Müdürü

Dr. Mehmet Rifat Köse

Sağlık Bakanlığı AÇS/AP

Genel Müdürü

Kemal Madenoğlu

Devlet Planlama Teşkilatı

Sosyal Sektörler ve

Koordinasyon Genel Müdürü

Doç. Dr. Ömer Demir

Devlet İstatistik Enstitüsü

Başkanı

Doç. Dr. Banu Akadlı Ergöçmen

HÜNEE Müdür Yardımcısı

Tuncer Kocaman

Devlet Planlama Teşkilatı

Nüfus Sektörü

Dr. Mehmet Ali Biliker

Sağlık Bakanlığı AÇS/AP

Genel Müdür Yardımcısı

Teknik Komite

Doç. Dr. Attila Hancıoğlu

Doç. Dr. Turgay Ünalın

Doç. Dr. İsmet Koç

Dr. A. Sinan Türkyılmaz

MEASURE DHS (Gözden geçirme)

Dr. Ann Way

Dr. Alfredo Aliaga

SAHA VE VERİ GİRİŞ PERSONELİ

ALAZ ERDOST
ALİ AŞKER
ALİ FUAT ŞENGÜL
ALTAN SUNGUR
ARDA AYDOST
ARZU KELLEÇİ
ASLI AYDEMİR
ASLIHAN DERMAN
ASLIHAN Z. KOPUZLU
AYFER BOZKURT
AYGEN ÇIPLAK
AYLİN GÜLTEPE
AYNUR DEDE
AYŞE KILIÇ
BELKIS İNCE
BİRGÜL ÖZ
BUKET ULUTÜRK
BURCU BAŞKAYA
BURCU ERSOY
BÜLENT KAPLAN
CEREN TOPGÜL
CEVAHİR BUĞU
ÇİĞDEM ADEMHAN
D. CEREN KOÇAK
DENİZ CEVHER
DENİZ ÇOŞKUN
DERYA KAMILOĞLU
DERYA TAŞÇENE
DİDEM CEYHUN
DUYGU KILIÇ
DUYGU YILDIRIM
EBRU AĞACAN
EBRU HANBAY
EMEL BOLAT
EMEL KARATAŞ
ERHAN KURTARIR
EYLEM ARAS
FATMA CÜRÜL
FERHAN ÖZKAN
FEYAZ MART
FİGEN TEZOL
FİLİZ EĞİN
FİLİZ TAŞKAYA
GÜLŞAH OĞUZ

GÜROL YAĞCIER
HACER TAŞÇENE
HALE ARATAN
HASAN HAKANOĞLU
HÜSNİYE KIZILÖZ
IŞIK AYDENİZ
İLAY ERTETİK
KASIM KARAASLAN
KAZIM TUĞ
MEHMET DÖNMEZ
MEHTAP DEMİRCİ
M. TUĞÇE MORKOÇ
MELİKE KUŞ
MERAL ALADAĞ
MİSKET ŞAHAN
NECLA YAŞAR
NEDİM UYKUCU
NEJAT BARİBOĞLU
NERMİN GÜNGÖR
NİHAL ATALAN
NİSA ARSLAN
NURTEN YOĞUNALI
OKTAY DERYAOĞLU
OLCAY AKYOL
ÖZGE ERTÜRK
ÖZGÜR ASLAN
ÖZGÜR ONUR
ÖZLEM HANCER
ÖZLEM TUNA
ÖZÜM DİNÇER
PELİN ÇAĞATAY
PERVİN ABDALOĞLU
PINAR ÖZCAN
REMZİYE AYDENİZ
SATI ŞEKER
SELDA ŞAHİN
SELDA TUNCER
SELVİ TOGAY KILIÇ
SENEM AYSEL ER
SERDAR İLBAY
SERDAR ŞENGÜL
SERKAN ULUSDOYURAN
SERPİL KADIOĞLU
SEVGİ BANDIRMA
SEVİLAY ŞAFAK
SEYLAN D. AVŞAR
SEYNUR CÜREBAL
SİBEL YILDIRIM

SİRAY ŞEKERCİ
SONER ATATANIR
SONER Ç. BABADAĞ
SÜLEYMAN SARIHAN
SÜLEYMAN ŞENOL
TÜLAY AĞCA
TÜLAY ALPOĞLU
UFUK GÖBEL
ÜLKER GÖBEL
ÜLKÜ OKTAY
YASEMİN ŞEKER
YONCA YAŞAR

LİSTELEME PERSONELİ

ALPER KULAÇ
ALPER ÜSTÜNER
BAYRAM ZENGİN
BÜLENT YILBAŞ
ENGİN BEDİR
ENGİN İŞGİN
ERSAN KALUÇ
FARUK AYGÜN
GÖKHAN AKARKEN
GÜNAY YILMAZ
H. İBRAHİM ALBAYRAK
H. VOLKAN SOYSEÇKİN
HASAN KETEN
İLHAN ALBAYRAK
İLKER SÖZER
KADİR ÖZDEMİR
M. FARUK YEŞİL
METE KELLEÇİ
MİTHAT DAĞLI
MURAT ERDOĞMUŞ
MUSTAFA DOĞURDU
ÖZGÜR GÜÇER
SERKAN FİDANCIOĞLU
SONER KOZAKLI
SÜLEYMAN POLAT
ŞEFİK ÇOŞKUN
TURGAY ZENGİN
UMUT NEBİOĞLU
ÜMİT ARPACI
YASİN ORBAY

A. Sinan Türkyılmaz, Attila Hancıoğlu ve İsmet Koç

Bu bölümde 2003 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması'nın (TNSA-2003) örneklem tasarımının ve örneklem uygulamasının temel özellikleri anlatılmaktadır. Örneklem tasarımı, hedef örneklem büyüklüğü, alan (domain) seçimi, örneklem aşamaları, tabakalama ve kümeleme ile örneklem tasarımı ve örnek çerçevesi arasındaki ilişki gibi konuları içermektedir¹. Örneklem uygulaması, hanehalklarına veya kişilere ilişkin nihai örnek listelerinin güncelleştirilmesinde, geliştirilmesinde veya oluşturulmasında gerek duyulan her türlü haritalama ve listeleme çalışması ile hanehalklarının son aşama seçiminde kullanılan işlemleri içermektedir.

Bu bölümde ayrıca görüşmeci seçimi ve eğitimi, araştırma saha ekiplerinin oluşturulması, toplanan verilerin kalitesini denetim altında tutmak için başvuru yolları ve saha çalışmasında karşılaşılan sorunlar gibi saha çalışmasına ilişkin konularda bilgi verilmektedir. Kentsel/kırsal yerleşim yerleri ve bölgelere göre cevaplama oranları² da bu bölümde sunulmuştur. Veri toplama, bilgi işlem ve analize ilişkin bilgilere de bu bölümde yer verilmiştir. Bunlar arasında, örneklem tasarımı ve cevaplama oranı göz önüne alınarak hesaplanan nihai ağırlıklandırma faktörleri gibi konular yer almaktadır.

B.1 Örneklem Tasarımı ve Örneklem Uygulaması

TNSA-2003'nin örneklem seçiminde ağırlıklı, çok aşamalı, tabakalı küme örnekleme yaklaşımı benimsenmiştir. TNSA-2003, çeşitli karakteristiklerin alt nüfus gruplarında analizine imkan verecek şekilde düzenlenmiştir. Önemli göstergeler için oluşturulan tablolarda şu nüfus gruplarına yer verilmektedir:

- Türkiye toplamı;
- Kentsel ve kırsal yerleşim yerleri;
- Beş bölge (Batı, Güney, Orta, Kuzey ve Doğu Anadolu bölgeleri).
- Oniki NUTS 1³ bölgesi (yeterli sayıda gözleme dayalı, seçilmiş bazı değişkenler için)

TNSA-2003 ile, doğurganlık, bebek ve çocuk ölümlülüğü, ve gebeliği önleyici yöntem kullanımı gibi önemli demografik karakteristikler ile çeşitli sağlık göstergeleri için kabul edilebilir duyarlılık derecelerine sahip kestirimler elde edilmesi amaçlanmıştır. TNSA-2003'te hanehalkı soru kağıdı için toplam nüfus, kişi soru kağıdı için 15-49 yaşında evlenmiş kadınlar, değişik nüfus grupları olarak içerilmektedir. Araştırma tasarımında amaç, sözü edilen nüfus

¹ DHS projesi çerçevesinde yapılan araştırmaların örneklem tasarımlarıyla ilgili daha ayrıntılı bilgi için, DHS Sampling Manual, Basic Documentation Series, No. 8, 1996, s. 59-66'ya bakınız.

² Cevaplama oranlarının hesaplanmasıyla ilgili daha ayrıntılı bir tartışma için, DHS Sampling Manual, Basic Documentation Series, No. 8, 1996, s. 55-57'ye bakınız.

³ NUTS bölgeleri ile ilgili ayrıntılı bilgi Ek B'nin ilerleyen kısımlarında verilmiştir.

gruplarını temsil eden bir hanehalkı örneklemini tasarlayarak ve hanehalkından yetişkin bir hanehalkı üyesi ile görüşme yaparak hanehalkı ve hanehalkı üyeleri hakkında bilgi toplamaktır. Hanehalkı çizelgesinde kişi görüşmesine uygun kadın olarak tanımlanmış tüm kadınlarla görüşülmüştür. Buna ek olarak, bazı konulara ilişkin sorular tüm hanehalklarının yarısını oluşturan bir alt-örnekleme sorulmuştur.

B.2 Örneklem Çerçevesi

Türkiye'de "kentsel" ve "kırsal" yerleşim yerlerinin tanımlanmasında değişik ölçütler kullanıla gelmiştir. Kentsel ve kırsal yerleşim yerleri, 1970'li yıllarda yapılan nüfus araştırmalarında 2,000'lik nüfus büyüklüğü ölçüt alınarak ayrılmıştır. Daha sonra, 1980'li yıllarda, bu nüfus büyüklüğü 10,000'e çıkarılmış, 1990'lı yıllarda yapılan bazı araştırmalarda ise 20,000'e yükseltilmiştir. Ayrıca bazı araştırmalarda, yerleşim yerlerinin idari statüleri nüfus büyüklükleri ile birlikte kullanılmak suretiyle kent ve kır tanımları geliştirilmiştir. TNSA-2003'te kentsel örnek çerçevesi, idari statülerine bakılmaksızın nüfusu 10,000'den büyük olan tüm yerleşim yerlerinden oluşturulmuştur. Kırsal örnek çerçevesi ise kentsel çerçeve dışında kalan tüm yerleşim yerlerinden oluşturulmuştur. Bu tanımlamalar TNSA-1998'de kullanılan tanımlar ile aynıdır.

Yerleşim yerleri hakkındaki ilk bilgiler 2000 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarından elde edilmiştir. 2000 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarından tüm yerleşim yerlerinin (il ve ilçe merkezleri, bucak ve köyler) nüfus büyüklüklerinin ve hanehalkı sayılarının bilgisayar ortamında kullanılmasına olanak veren bir liste sağlamıştır.

B.3 Tabakalama

Türkiye idari olarak 81 ile ayrılmıştır. Türkiye daha önceki demografik araştırmalarda örneklem seçimi yapılması amacıyla beş bölge tanımlanmıştır. Bu bölgesel ayırım, ülkenin değişik yöreleri arasındaki demografik, toplumsal, kültürel ve ekonomik farklılıkların incelenmesinde sıklıkla kullanılan bir değişken haline gelmiştir. Söz konusu Batı, Güney, Orta, Kuzey ve Doğu bölgeleri, birbirine komşu olan değişik sayıdaki illerden oluşmaktadır. Bu bölgeleri oluşturan illere ait bilgiler Tablo B.1'de sunulmuştur.

Geleneksel olarak kullanılan beş coğrafi bölgeye ek olarak, 2002 yılının sonuna doğru yeni bir bölge sınıflandırılması oluşmuştur. Türkiye'nin Avrupa Birliğine uyum süreci doğrultusunda, 2002/4720 no'lu kanun gereğince, Devlet Planlama Teşkilatı ve Devlet İstatistik Enstitüsü üç ayrı düzeyde NUTS (The Nomenclature of Territorial Units for Statistics) bölgeleri oluşturmuşlardır. NUTS, Avrupa Birliği ülkelerinin kullandığı istatistik bölge sınıflandırmasıdır. 81 il NUTS 3 düzeyini oluşturmaktadır. İllerin birleştirilmesiyle elde edilen 26 bölge NUTS 2 düzeyini, 26 bölgenin birleştirilmesiyle elde edilen 12 bölge ise NUTS 1 düzeyini meydana getirmektedir .

Tablo B.1 Bölge, NUTS 1 Bölgesi, Kır-kent, yerleşim yeri tipi ve illere göre tabaka listesi, Türkiye 2003

Tabaka	Bölge	NUTS 1 Bölge	Tip	İl
1	Batı	İstanbul	Kent/Metropol/Düzensiz	İstanbul
2	Batı	İstanbul	Kent/Metropol/Düzenli	İstanbul
3	Batı	İstanbul	Kent	İstanbul
4	Batı	İstanbul	Kır	İstanbul
5	Batı	Batı Marmara	Kent	Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Balıkesir, Çanakkale
6	Batı	Batı Marmara	Kır	Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Balıkesir, Çanakkale
7	Batı	Ege	Kent/Metropol	İzmir
8	Batı	Ege	Kent	İzmir, Aydın, Denizli, Muğla, Manisa
9	Batı	Ege	Kır	İzmir, Aydın, Denizli, Muğla, Manisa
10	Orta	Ege	Kent	Afyon, Kütahya, Uşak
11	Orta	Ege	Kır	Afyon, Kütahya, Uşak
12	Batı	Doğu Marmara	Kent/Metropol	Bursa
13	Batı	Doğu Marmara	Kent	Bursa
14	Batı	Doğu Marmara	Kır	Bursa
15	Batı	Doğu Marmara	Kent/Deprem	Kocaeli, Sakarya, Yalova
16	Batı	Doğu Marmara	Kır/Deprem	Kocaeli, Sakarya, Yalova
17	Orta	Doğu Marmara	Kent	Bilecik, Eskişehir
18	Orta	Doğu Marmara	Kır	Bilecik, Eskişehir
19	Orta	Doğu Marmara	Kent/Deprem	Bolu, Düzce
20	Orta	Doğu Marmara	Kır/Deprem	Bolu, Düzce
21	Orta	Batı Anadolu	Kent/Metropol	Ankara
22	Orta	Batı Anadolu	Kent	Ankara, Konya, Karaman
23	Orta	Batı Anadolu	Kır	Ankara, Konya, Karaman
24	Güney	Akdeniz	Kent/Metropol	Adana
25	Güney	Akdeniz	Kent	Antalya, Burdur, Isparta, Adana, İçel, Hatay, K. Maraş, Osmaniye
26	Güney	Akdeniz	Kır	Antalya, Burdur, Isparta, Adana, İçel, Hatay, K. Maraş, Osmaniye
27	Orta	Orta Anadolu	Kent	Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kayseri, Sivas, Yozgat
28	Orta	Orta Anadolu	Kır	Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kayseri, Sivas, Yozgat
29	Kuzey	Batı Karadeniz	Kent	Zonguldak, Bartın, Karabük, Kastamonu, Sinop, Samsun
30	Kuzey	Batı Karadeniz	Kır	Zonguldak, Bartın, Karabük, Kastamonu, Sinop, Samsun
31	Orta	Batı Karadeniz	Kent	Çankırı, Amasya, Çorum, Tokat
32	Orta	Batı Karadeniz	Kır	Çankırı, Amasya, Çorum, Tokat
33	Kuzey	Doğu Karadeniz	Kent	Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon
34	Kuzey	Doğu Karadeniz	Kır	Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon
35	Doğu	Kuzeydoğu Anadolu	Kent	Erzincan, Erzurum, Bayburt, Ağrı, Kars, Ardahan, Iğdır
36	Doğu	Kuzeydoğu Anadolu	Kır	Erzincan, Erzurum, Bayburt, Ağrı, Kars, Ardahan, Iğdır
37	Doğu	Ortadoğu Anadolu	Kent	Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli, Bitlis, Hakkari, Muş, Van
38	Doğu	Ortadoğu Anadolu	Kır	Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli, Bitlis, Hakkari, Muş, Van
39	Doğu	Güneydoğu Anadolu	Kent	Adıyaman, Gaziantep, Kilis, Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin, Siirt, Batman, Şırnak
40	Doğu	Güneydoğu Anadolu	Kır	Adıyaman, Gaziantep, Kilis, Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin, Siirt, Batman, Şırnak

NUTS 1 bölgelerinden ikisini oluşturan İstanbul ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine tasarım sırasında özel bir önem verilmiştir. Diğer 10 NUTS 1 bölgesi için hesaplanamayacak birçok göstereyi istatistiksel olarak daha anlamlı olacak şekilde tahmin etmeye elverecek sayıda toplam örneklemden bu bölgelere dağıtım yapılmıştır. Geçmişte politikacılar, araştırmacılar ve diğer ilgili kişi ve kurumlar İstanbul ve Güneydoğu Anadolu bölgesi için nüfus ve sağlık göstergelerine ilişkin ihtiyaçlarını devamlı olarak dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, İstanbul metropol alanını “International Slum Surveys” serisi içinde yer alan kentlerden biri olarak seçen UN-Habitat ile bir işbirliği içine girmiş ve İstanbul’un düzensiz⁴ ve düzenli konut alanları için tahmin üretebilmek amacıyla bu ilin örneklem büyüklüğüne göreceli olarak yüksek tutma yoluna gitmiştir.

TNSA-2003’ün önceliklerinden biri de, örneklem tasarımının daha önce Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen nüfus araştırmalarıyla yöntem ve içerik açısından tutarlı olmasıdır. TNSA-1993’ten önce yapılan araştırmalarda Türkiye, tabakalama amacıyla beş bölgeye ayrılmıştır. TNSA-1993’te seçilen örneğin ülke düzeyine daha yaygın bir dağılımını elde etmek için daha ayrıntılı bir bölgesel tabakalama yapılmış, daha önce kullanılan beş ana bölgenin her biri, alt bölgelere ayrılmıştır. Bu işlem için ölçüt olarak, 1990 Genel Nüfus Sayımı’ndan dolayı yöntemler kullanılarak elde edilen illere ilişkin bebek ölüm hızları kullanılmıştır.⁵ Coğrafi yakınlık ve bebek ölüm hızları ölçüt alınarak beş bölgede yer alan iller bölge içinde alt bölgelere gruplanmışlardır. Bu işlem ile beş bölgeden toplam 14 alt bölge elde edilmiştir. TNSA-1993 sırasında gerçekleştirilen bu alt bölgeleme TNSA-1998’de de kullanılmıştır.

Bununla birlikte, yeni NUTS bölgeleri örneklem tasarımında yeni değişiklikler yapılmasını gerekli kılmıştır. Bir başka deyişle, TNSA-2003’ün örneklem tasarımının hem geleneksel beş bölgeyi hem de 12 NUTS 1 bölgesini örneklem alanları olarak kullanılmasına uygun olması amaçlanmıştır. Geleneksel beş bölge, 12 NUTS 1 bölgesinin birleştirilmesiyle oluşmamaktadır. Her iki bölge tanımına uygun bir örnekleme tasarımı için birbirinden bağımsız 20 tabaka yaratılması ve böylece hem 5 hem de 12 NUTS 1 bölgesinin elde edilebilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla yapılan denemeler, beş bölge tanımında küçük değişiklikler yapılması ile daha az tabaka oluşturularak her iki bölge tanımını mümkün kılacak bir tasarımın ortaya çıkması ile sonuçlanmıştır. Türkiye’deki 81 il içerisinde 6 ilin 5 bölge tanımlaması içindeki yerini değiştirmek suretiyle sadece 15 tabakanın yaratılması mümkün olabilmektedir. Bu denemeler yapılırken, istatistiksel testler de yapılmış ve bölge tanımındaki bu değişimin 5 bölgeye ilişkin göstergeleri etkilemeyeceği görülmüştür.

Bu denemelerin ve düşüncelerin bir sonucu olarak, TNSA-2003’ün örnekleme tasarımlarında 40 ayrı tabaka oluşturulmuştur. Söz konusu 40 tabaka, yukarıda belirtilen 15 tabakanın kır ve kent olarak iki ayrı tabakaya bölünmesine ek olarak, iki İstanbul metropol

⁴ “Düzensiz konut alanı”, İngilizce’de “slum areas” teriminin karşılığı olarak kullanılmıştır. Terim, daha sonra düzenli/yasal statüye kavuşmalar dahi, düzensiz/plansız olarak oluşan/gelişen alanları anlatmak için kullanılmaktadır. Bu tür alanlarda daha çok düşük-orta gelirli ve yoksul hanehalklarının yaşadığı bilinmektedir.

⁵ Bakınız Hancıoğlu A., Indirect estimation of mortality from information on the survival status of a close relative: Turkey 1970-1985, Basılmamış-Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara, 1991).

tabakasını (düzenli/düzensiz konut alanı), diğer 4 büyük metropolü içermektedir. Bu tabakalama yaklaşımı, 1999 depremlerinden etkilenen illerin birleştirilmesini de mümkün kılmaktadır.

B.4 Örneklem Dağılımı

TNSA-2003'ün hedef örneklem büyüklüğü 13,160 hanehalkıdır. Bu büyüklük TNSA-1998 örneklem büyüklüğünden yüzde 30 daha fazladır. Bu artış, tabaka sayısının artması, İstanbul ve Güneydoğu Anadolu bölgesine verilen özel önem ve NUTS 1 bölgeleri için yapılan optimizasyon gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır. Hedef örneklem büyüklüğü beş ana bölgeye TNSA-1998 ile mümkün olduğu kadar benzer şekilde dağıtılmıştır (Tablo B.2). Bununla birlikte, İstanbul ve Güneydoğu Anadolu fazla örneklem sayılarına sahip olduğundan bir önceki araştırmaya göre Batı ve Doğu bölgelerine düşen örneklem sayıları daha yüksektir. Ayrıca, örneklem büyüklüğü hiçbir NUTS 1 bölgesi için 740 hanehalkından daha düşük olmamıştır. Daha önceki araştırmalardan elde edilen tecrübelerle göre bu tasarımla 13,160 hedef hanehalkından yaklaşık 11,000 ile tamamlanmış hanehalkı görüşmesi tahmin edilmiştir.

Tablo B.2 Örneklem dağılımı			
Türkiye'de son üç Nüfus ve Sağlık Araştırması'nda bölgelere göre hedef hanehalkı sayıları			
Bölgesel sınıflandırmalar	TNSA-1993	TNSA-1998	TNSA-2003
Bölge			
Batı	2,700	2,800	4,330
Güney	1,700	1,800	1,840
Orta	2,100	2,100	2,450
Kuzey	1,500	1,500	1,580
Doğu	2,000	1,800	2,960
Toplam	10,000	10,000	13,160
NUTS 1 Bölgesi			
İstanbul	-	-	2,080
Batı Marmara	-	-	740
Ege	-	-	1,000
Doğu Marmara	-	-	1,040
Batı Anadolu	-	-	890
Akdeniz	-	-	1,840
Orta Anadolu	-	-	740
Batı Karadeniz	-	-	1,030
Doğu Karadeniz	-	-	840
Kuzey Doğu Anadolu	-	-	740
Orta Doğu Anadolu	-	-	740
Güneydoğu Anadolu	-	-	1,480
Toplam			13,160
Not: NUTS 1 bölgeleme sistemi 2002 yılından itibaren kullanılmaya başlandığından, TNSA-1993 ve TNSA-1998'de bu bölgeler için hanehalkı sayıları verilmemektedir.			

Kümelerin bölgelerde yeterli sayılarda temsil edilebilmeleri için, her kent kümesinde 25 hanehalkı (her kent kümesi 100 hanehalkından oluştuğu kabul edilen bloklardan oluşmuş ve seçilen her bloktan 25 hanehalkı seçilmiştir) ve her kır kümesinden 15 hanehalkı seçilmiştir. Kent

kümelerinde tek istisna iki İstanbul metropol tabakasında olmuş ve bu kümelerde 50 hanehalkından oluşan bloklardan 12'şer hanehalkı seçilerek kümeler oluşturulmuştur. Örnekleme hatalarının hesaplanmasına uygun olabilmesi için her tabakadan en az 4 küme seçilmiştir. Seçilen toplam küme sayıları Tablo B.3'de sunulmuştur.

Tablo B.3 Örnekleme kümelerinin dağılımı			
Bölge, NUTS 1 Bölgesi ve Kır/Kent ayırımında küme sayıları, Türkiye 2003			
Bölgesel sınıflandırmalar	Kent (Nüfus > 10000) (Küme büyüklüğü = 25 HH)	Kır (Nüfus < 10000) (Küme büyüklüğü = 15 HH)	Küme Sayısı
Bölge			
Batı*	230	44	274
Güney	52	36	88
Orta	68	50	118
Kuzey	44	32	76
Doğu	80	64	144
NUTS 1 Bölgesi			
İstanbul*	164	4	168
Batı Marmara	20	16	36
Ege	28	20	48
Doğu Marmara	32	16	48
Batı Anadolu	26	16	42
Akdeniz	52	36	88
Orta Anadolu	20	16	36
Batı Karadeniz	28	22	50
Doğu Karadeniz	24	16	40
Kuzeydoğu Anadolu	20	16	36
Ortadoğu Anadolu	20	16	36
Güneydoğu Anadolu	40	32	72
Toplam	474	226	700

*İstanbul'daki 160 metropol kümesinde küme büyüklüğü 12 hanehalkıdır.

B.5 Örnekleme Seçimi

Seçim İşlemleri

Örnekleme seçiminin ilk aşamasında yerleşim birimleri her bir 40 tabaka için gruplanmış, ve 2000 Genel Nüfus Sayımı baz alınarak oluşturulan bu yerleşim birimleri listelerinden nüfus büyüklüklerine olasılıklı orantılı olarak basit rasgele seçim yapılmıştır. Seçimin bu aşaması sonucunda TNSA-2003 örneklemini oluşturan yerleşim birimlerini ve buralardan seçilecek küme sayılarını gösteren bir liste oluşturulmuştur.

İki İstanbul metropol tabakası için ilk aşama seçim işlemi daha ayrıntılı bir yerleşim yeri listesi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu listeye düzenli/düzensiz konut alanları ayırımında tabakalama işleminin yapılabilmesi için gerek duyulmuştur. İstanbul metropolünü oluşturan tüm mahalleler, seçilme olasılıklarının bilenebilmesi ve olasılıklı bir seçim yapılabilmesi için bu konuda bir uzmanın görüşüne göre düzenli/düzensiz konut alanları ayırımında sınıflandırılmıştır.

Diğer tabakalardaki yerleşim yeri seçimlerine benzer şekilde mahalleler de bu iki tabakadan sistematik şekilde seçilmiştir.

Türkiye’de yerleşim birimleri, araştırmalarda kullanılacak şekilde, sınırları çok iyi tanımlanmış (nüfus sayım bölgeleri gibi) küçük birimlere bölünmemiştir. Bununla birlikte, bazı yerleşim birimleri için 2000 yılında Belediyeler ve Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) işbirliğinde hazırlanan Bina Sayım Cetvellerinden elde edilen hanehalkı listeleri mevcuttur. Bu listelerin bazıları 2002 yılında güncellenmiştir. TNSA-2003 örneklemini oluşturan kümelerden 563 tanesi için bu listeleri kullanmak mümkün olmuştur. Bu yerleşim birimleri için, hanehalkı listeleri yaklaşık 100 haneden oluşan alt birimlere bölünmüştür. İki İstanbul metropol tabakası için bu birimler 50 hanehalkından oluşmuştur. Bu birimlerin listeleri 563 kümenin seçimi için bir çerçeve oluşturmuştur. Bu çerçeveden seçilen her bir küme için, DİE konutların tüm adreslerinin (mahalle, sokak veya cadde, bina ve kapı no) yer aldığı listeler sağlamıştır.

DİE’nde, TNSA-2003 örneklemine seçilen ve belediyesi olmayan 137 küme için 2000 Bina Sayım Cetvellerinden seçim yapılabilecek bir çerçeveyi oluşturabilecek bilgiler mevcut değildir. Bu yerleşim birimleri için hanehalkı listeleri sahada hazırlanmıştır. Küçük yerleşim birimleri (250 hanehalkından az) için tüm birim listelenmiştir. Bu yerleşim yerleri dışında kalan 250 haneden daha büyük birkaç yerleşim birimi için, ilk 250 hanehalkı listelenmiş ve geri kalan hanehalkları için hızlı sayım uygulanmıştır.

Listeleme ve Haritalama Çalışmaları

DİE bir çok küme için konut listelerini sağlamış, ancak hiçbir kümeye karşılık gelecek haritaları sağlayamamıştır. Bundan dolayı seçilmiş kümeler her zaman birbirine komşu sokaklardan oluşmamıştır. Buna ek olarak, seçilmiş kümeler için DİE tarafından sağlanan listeler 2000 veya 2002’den araştırma tarihine kadar geçen zaman içindeki değişiklikleri yansıtmamaktadır. Burada iki tip değişiklik olabilir: Birincisi, listelerin listeleme çalışması sırasında güncelleştirilmesiyle anlaşılabilen; o sokağa yeni bir binanın yapılması, bir binanın kullanım şeklinin değişmesi (önceden konut olan bir binanın ofis olarak kullanılması gibi) veya sokakların isimlerindeki değişiklikler, ikincisi ise kent merkezlerinde yeni mahallelerin oluşması şeklinde, daha sorunlu olan değişikliklerdir.

Listeleme çalışmaları başlamadan, yukarıda belirtilen problemlerin veya karşılaşılabilecek diğer problemlerin çözülebilmeye ilişkin stratejilerin geliştirilmesi amacıyla Ankara’da bir pilot listeleme çalışması yapılmıştır. Bu deneyim sonucunda, sahada kullanılacak olan listeleme formları, yerleşim yeri harita ve kroki formatları, listeleme ve haritalama el kitapları geliştirilmiştir.

Listeleme çalışması için 40 üniversite öğrencisi eğitilmiştir. Kasım 2003’ün başında, üç günlük bir eğitim programıyla listeleme ekipleri oluşturulmuştur. Her ekibe ziyaret etmeleri beklenen ilgili yerleşim birimlerinin haritaları ve listeleme için gerekli diğer materyaller sağlanmıştır. Bir listelemeci ve bir haritacının bulunduğu 16 listeleme ekibi oluşturulmuştur. Listeleme çalışması 5 Kasım 2003’de başlamıştır. Listeleme saha çalışmaları Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü araştırma görevlilerinin denetimi ve yönetimi altında yürütülmüştür.

Kent alanlarındaki kümelerin çoğunda küme (standart blok) büyüklüğü 100 hanehalkı (İstanbul metropolü için 50 hanehalkı) civarındadır. Sadece beş kent kümesi çok az sayıda hanehalkından oluşmuş ve orijinal küme büyüklüğü olan 100'e ulaşmak için kümeye komşu olan sokaklardan ek listeleme yapılmıştır. Köylerin bazılarında nüfus çok düşük olduğu için orijinal küme 100 hanehalkından oluşmamıştır. Bu tip durumlarda listeleme ekiplerine o köye en yakın komşu köyün ismi verilmiş ve listeler bu iki köyden oluşturulmuştur.

Listeleme çalışması mevsimsel şartlardan dolayı üç aşamada gerçekleşmiş ve Nisan 2004'te tamamlanmıştır. Bazı coğrafi alanlarda karşılaşılan problemlerden karşın, listelemeciler tarafından gerçekleştirilen listeleme ve haritalama çalışmalarının kalitesi genel olarak yüksektir. Sonuç olarak, ulaşım problemlerinden dolayı on küme listelenememiştir. Bu kümelere ait ayrıntılı bilgi saha çalışması bölümünde verilmektedir.

B.6 Sorukağıtlarının Geliştirilmesi ve Öndeneme

Sorukağıtları

TNSA-2003 verilerinin toplanmasında iki çeşit sorukağıdı kullanılmıştır: Hanehalkı Sorukağıdı ve doğurgan yaşlarda olup başından en az bir evlilik geçmiş/halen evli kadınlara uygulanan Evlenmiş Kadın Sorukağıdı. Bu sorukağıtlarının içerikleri, DHS programı çerçevesinde yüksek oranda gebeliği önleyici yöntem kullanımının olduğu ülkelerde uygulanmak üzere geliştirilen DHS Model "A" sorukağıtlarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. Türkiye'ye özgü birtakım özellikler hakkında bilgi toplayabilmek amacıyla bu model sorukağıtlarının bazı bölümleri çıkarılmış, bazı yeni kısımlar eklenmiş ve bazı kısımlarda uyarlamalar yapılmıştır. TNSA-2003 bulgularının daha önce yine Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen araştırmaların bulgularıyla karşılaştırılabilir olmasının sağlanması da, sorukağıtlarının oluşturulması aşaması kullanılan önemli ölçütlerden biri olmuştur. TNSA-2003 sorukağıtlarının tasarlanması sırasında nüfus ve sağlık konusunda çalışan bazı ulusal ve uluslararası kuruluşların görüşlerine de başvurulmuştur.

TNSA-2003 sorukağıtları Türkçe olarak geliştirilmiş ve daha sonra İngilizce'ye çevrilmiştir. Hanehalkı ve Evlenmiş Kadın Sorukağıtları, Ek E'de verilmektedir.

Hanehalkı Sorukağıdı, seçilen hanelerde sürekli olarak yaşayan veya misafir olarak bulunanları saptamak, ve hanehalklarının sosyo-ekonomik durumları hakkında bilgi toplamak üzere tasarlanmıştır. Hanehalkı Sorukağıdının ilk bölümünde, hanehalkı üyesi veya misafiri olarak listelenen her kişi için yaş, cinsiyet, eğitim, göç ve hareketlilik, istihdam, medeni durum ve hanehalkı reisine olan yakınlık derecesi konularında bilgi toplanmıştır. Hanehalkı Sorukağıdının ilk bölümünün amacı, birey görüşmesi yapılmasına uygun niteliklere sahip kadınların belirlenmesi, ve hanehalkları hakkında temel demografik verilerin elde edilmesidir. Hanehalkı Sorukağıdının ikinci bölümünde, 15-49 yaşları arasında olup hiç evlenmemiş olan kadınların temel özelliklerine ilişkin bilgiler toplanmıştır. Üçüncü bölümde yaşlıların refahına ilişkin sorular yer almıştır. Hanehalkı sorukağıdının son bölümünde oda sayısı, zemin malzemesi, suyun kaynağı, tuvalet olanakları gibi konut özellikleri ile, hanehalkının sahip olduğu çeşitli tüketim mallarına ilişkin bilgiler elde edilmiştir. Bu bölüm, yalnızca İstanbul metropolünde bulunan

hanehalklarında uygulanan ve ev sahipliği, belediye hizmetlerinin kullanılması ve buna benzer bilgilerin içerildiği bir soru modülü ile, tuzun iyotlanması konusunda, örnekleme bulunan hanehalklarının yarısında uygulanan bir soru modülü de içermektedir. Tuzun bulunduğu hanehalklarında, tuzu potasyum iyot veya iyodat ile zenginleştirilmiş olup olmadığı, yani tuzun iyotlanması incelenmiştir.

Evlenmiş Kadın Sorukağıdı, aşağıdaki konularda bilgi toplamak üzere tasarlanmıştır:

- Temel özellikler
- Doğurganlık
- Evlilik
- Gebeliği önleyici yöntemler
- Anne sağlığı ve emzirme
- Aşılama ve sağlık
- Doğurganlık tercihleri
- Kocanın temel özellikleri
- Kadının çalışması ve statüsü
- Cinsel yoldan bulaşan hastalıklar ve AIDS
- Annelerin ve çocukların antropometrik ölçümleri.

Evlenmiş Kadın Sorukağıdında, Ocak 1998'den başlayarak araştırmanın gerçekleştirildiği aya kadar olan 6 ile 6.5 yıl arasındaki sürede meydana gelen doğurganlık, gebeliği önleyici yöntem kullanımı ve evliliklere ilişkin bilgilerin toplandığı aylık bir takvim de yer almaktadır. Araştırma ekipleri, 5 yaşın altındaki tüm çocuklar ile, 15-49 yaşlarındaki tüm kadınların boy ve kilo ölçümlerini de gerçekleştirmişlerdir.

Öndeneme

Temmuz 2004'te, TNSA-2003 sorukağıtlarında yer alan soruların mantıklı bir akış izleyip izlemediği, kullanılan kelimelerin anlaşılabilirliği, uygunluğu ve anlamlılığı, ve kapalı uçlu sorulardaki seçeneklerin yeterli olup olmadığı gibi konuları belirleyebilmek amacıyla üç gün süren bir öndeneme gerçekleştirilmiştir.

Bu amaçla 11 görüşmeci, Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü'nde eğitilmişlerdir. Öndeneme görüşmeci eğitimi, sınıf içi eğitimin yanı sıra, sahada görüşmelerin yapılmasını da içermiştir. Görüşmecilerin çoğunluğu üniversite öğrencisi ve mezunlarından oluşmuştur. Görüşmecilerin yanı sıra, daha sonra ekip başı ve bölge koordinatörü olarak görev yapacak olan araştırma görevlileri de eğitim almışlardır.

Öndeneme saha çalışması, Ankara merkezindeki bir mahallede, Ankara'nın bir gecekondu mahallesinde ve Ankara ilinde bulunan bir köyde gerçekleştirilmiştir. Öndeneme sırasında 176 hanehalkı ve 123 evlenmiş kadın sorukağıdı tamamlanmıştır. Sorukağıtlarının tamamlanmasından kısa bir süre sonra, frekans dağılımları ve çapraz tablolar elde edilmiştir. Bu sonuçların değerlendirilmesi ve görüşmecilerden elde edilen bilgiler doğrultusunda TNSA-2003 sorukağıtlarında bazı küçük değişiklikler yapılmıştır.

B.7 Veri Toplama Faaliyetleri

Personel Alımı ve Eğitim

Saha çalışması için görüşmeci, denetçi, ekip başı ve ölçümcü adayları, Ankara'daki tüm üniversitelere gönderilen duyurular yoluyla alınan başvurular arasından seçilmiştir. Adayların tümü, Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü personeli tarafından dört grup halinde mülakata alınmıştır. Bu mülakatlar sırasında, bu amaçla hazırlanan mülakat yönergeleri kullanılmıştır. Önceden belirlenmiş niteliklere sahip olanlar eğitim programına kabul edilmişlerdir.

Saha çalışması için seçilen bütün adaylar, en az lise mezunudur. Adayların çoğunluğu, üniversite öğrencilerinden ve mezunlarından oluşmuştur. Görüşmeci seçiminde geçmiş araştırma deneyimi olumlu bir özellik olarak değerlendirilmemiştir; böylece, görüşmecilerin önceki deneyimlerinden dolayı oluşabilecek yanlılıkların engellenmesi amaçlanmıştır. Eğitim programına yaklaşık 120 kişi kabul edilmiştir.

Saha çalışması için seçilen adaylarının eğitimi, Kasım 2003'te, Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü'nde gerçekleştirilmiş ve üç hafta sürmüştür. Eğitim programında Türkiye'nin demografik durumu, aile planlaması ve ana-çocuk sağlığı gibi konularında seminerlere yer verilmiş, sorukağıdı eğitimi gerçekleştirilmiş, sınıfta sorukağıdı uygulamaları ile, araştırma örnekleminde yer almayan yerlerde saha çalışması denemeleri yapılmıştır. Saha çalışması adaylarına, kapasitelerini ve gelişmelerin değerlendirmek için testler de uygulanmıştır. Eğitim sırasında ekip başı ve denetçi elkitabı, görüşmeci el kitabı gibi çeşitli materyaller kullanılmıştır.

Eğitimin ilk iki haftasında, bütün adaylar aynı sınıf içi eğitimi almışlardır; üçüncü haftanın sonunda adaylar arasından ekip başkanı, denetçi ve ölçümcü olarak çalışacak olanlar belirlenmiş, başarısız bulunan adaylar bu aşamada elenmiştir. Ekip başkanları, denetçiler ve ölçümcüler için ayrı sınıf-içi eğitim programları düzenlenmiştir.

Sınıf içi eğitimin tamamlanmasından sonra, eğitim programının bir tamamlayıcısı olarak Ankara'nın kentsel ve kırsal bölgelerinde 2 günlük bir pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Adayların sınıf içinde ve pilot çalışma sırasında gösterdikleri performansa göre, 98 kişi ana saha çalışması faaliyetleri için seçilmiştir.

Saha Çalışması

Saha çalışması Aralık 2003'ün ilk haftasında başlamış, tekrar yapılması gereken ziyaretler ve görüşmeler de dahil olmak üzere, Mayıs 2004'ün ortasında tamamlanmıştır. Saha ekipleri, Türkiye'nin 81 ilinden 80'ini ziyaret etmişlerdir.

TNSA-2003'ün saha çalışması dört aşamada tamamlanmıştır (Tablo B.4). Saha çalışmasının ilk aşaması, her biri bir ekip başı, bir denetçi, bir ölçümcü ve ekibin iş yüküne bağlı olarak 4 veya 5 bayan görüşmeciden oluşan 14 ekip tarafından yürütülmüştür. Saha çalışmasının ilk aşaması, Ocak 2004 sonunda tamamlanmıştır. Bu noktada, başvuru sırasında belirlendiği üzere, saha çalışanlarının bir bölümü ayrılmış, ilk aşamadan sonra devam etmek isteyen saha çalışanları arasından 6 yeni saha ekibi oluşturulmuştur. İlk iki aşamada, tüm örneklem kümelerinin yüzde 60'ı, saha ekipleri tarafından ziyaret edilmiştir. İkinci ve daha sonraki aşamalarda yer alan saha ekipleri, ilk aşamada yer alan saha ekipleri ile aynı kompozisyona sahiptir. Bu ekipler, Mayıs 2004 ortasına kadar veri toplama faaliyetlerine devam etmişlerdir.

Tablo B.4 Saha çalışmasının aşamaları, aşamalarda tamamlanan küme sayısı ve aşamalarda çalışan ekip sayısı

Aşamalar	Tamamlanan		
	Kümelerin yüzdesi	Kümelerin sayısı	Ekip sayısı
Birinci	45.5	313	14
İkinci	15.0	103	6
Üçüncü	21.8	150	8
Dördüncü	17.7	122	5
Toplam	100.0	688	33

Saha çalışması, Türkiye'nin iklim koşulları göz önünde tutularak planlanmıştır. Bu nedenle, saha çalışmasının ilk aylarında çalışma daha çok kış koşullarının saha çalışması üzerinde çok etkili olmasının beklenmediği Batı, Güney ve Orta Anadolu'da yoğunlaştırılmıştır. Daha sonra, Kuzey ve Doğu illeri de saha çalışmasına dahil edilmiştir. Saha çalışması, herhangi bir kesintiye uğramadan devam etmiştir.

Enstitü'nün akademik personeli saha ekiplerini ziyaret ederek toplanan verilerin kalitesini gözden geçirmiş ve periyodik olarak Ankara'daki saha çalışması direktörünü bilgilendirmişlerdir.

TNSA-2003 örnekleminde 700 küme yer almıştır. Bunlardan 688'inde, görüşmeler başarıyla tamamlanmıştır. Ulaşım sorunları nedeniyle 10 küme listelenememiş ve bu nedenle de saha ekipleri tarafından ziyaret edilmemiştir. Buna ek olarak, listeleme faaliyeti sırasında ziyaret edilen 2 kümeye de, saha çalışması sırasında gidilememiştir.

B.8 Bilgi İşlem ve Analiz

Tamamlanan sorukağıtları, bir ilde yapılması gereken tüm görüşmeler tamamlanır tamamlanmaz, veri girişi için Nüfus Etütleri Enstitüsü'ne gönderilmiştir. Merkez denetleme elemanları, seçilen tüm hanelere ve tüm uygun kişilere ait sorukağıtlarının sahadan dönüp dönmediğini kontrol etmişlerdir.

Toplanan veriler, Census and Survey Processing System (CSPRO) paket programı kullanılarak bilgisayarlara girilmiş ve denetlenmiştir. CSPRO, MEASURE projesi yer alan kuruluşlar, A.B.D. Nüfus Sayım Ofisi, ORC Macro'nun MEASURE DHS+ projesi ve SerPro S.A. tarafından geliştirilmiştir. CSPRO ile, minimum-maksimum, soru geçişi ve iç tutarlılık hataları veri giriş esnasında belirlenebilmekte ve düzeltilebilmektedir. Veri girişi ve denetleme faaliyetleri saha çalışmasının başlamasından üç hafta sonra başlatılmış ve saha çalışmasının bitiminden bir hafta sonra tamamlanmıştır. Tüm sorukağıtları iki ayrı veri girişi tarafından iki kez bilgisayarlara girilmiş ve böylece karşılaştırmalar yapılarak veri girişinin tam geçerliliği

sağlanmıştır.

B.9 Örneklem Ağırlıklarının Hesaplanması

Daha önce de belirtildiği gibi TNSA örneklem planı kendinden ağırlıklı bir örneklem planı değildir. Bazı örneklem tabakalarında yeterli sayıda gözleme ulaşılabilmesi için, orantısız olarak dağıtılması gereken hedef sayılardan daha fazla sayıda örneklem birimleri seçilmiştir. Aşağıda TNSA-2003 sonuçlarının analizlerinde kullanılan ağırlıkların nasıl hesaplandıkları anlatılmıştır. Her bir tabakada yapılan seçim orantısız olmadığı için ve kent ve kır cevaplama oranları farklılıklar gösterdiği için, 40 tabakanın her biri için ağırlıklar ayrı ayrı hesaplanmıştır.

Herhangi bir tabakaya verilen ağırlığın ana bileşeni, o tabakadaki örnek sayısını belirlemek üzere kullanılan örneklem oranının tersidir:

$$W_h = 1 / f_h$$

f_h tabakasındaki örneklem oranı ise, o tabakadaki bütün seçim aşamalarındaki seçilme olasılıklarının çarpımıdır:

$$f_h = P_{1h} * P_{2h} * P_{3h}$$

P_{ih} , h tabakası için i 'nci örneklem aşamasındaki örneklem biriminin seçilme olasılığıdır.

Hanehalkı ve kişi görüşmeleri için cevaplamanın seviyesini ölçmek için ikinci bir ağırlık bileşeni hesaplanmıştır. Hanehalkı için cevaplamanın düzeltme faktörü aşağıdaki değerdir:

$$R_{hh} = \text{Tamamlanmış hanehalkı} / \text{Görüşme yapılması uygun hanehalkı.}$$

Görüşme yapılması uygun olan hanehalkı sayısı; görüşmesi tamamlanan hanehalkı sayısı, uygun cevaplayıcı olmayan hanehalkı sayısı, ertelenen hanehalkı sayısı, görüşmesi yarım kalan hanehalkı sayısı, görüşmenin reddedildiği ve ekiplerin bulamadığı hanehalkları sayısının toplamıdır.

Benzer şekilde, kadınlar içinde kadın soru kağıdının cevaplanmamasından kaynaklanan düzeltme faktörü aşağıdaki değerdir:

$$R_{ww} = \text{Tamamlanmış kadın soru kağıdı} / \text{Uygun kadın.}$$

Gerek hanehalkı, gerekse kadın soru kağıtlarında yer alan bazı sorular, seçilen hanehalklarının yarısında sorulmak üzere tasarlanmıştır. Hanehalklarının yarısının seçimi, son derece basit kurullarla gerçekleştirilmiştir. Küme numarasının çift olduğu durumda, çift rakamlı hanehalklarında, küme numarasının tek olduğu durumda ise tek rakamlı hanehalklarında bu sorular sorulmuştur. Yarı örneklem için de yukarıda anlatılan yöntemlerle ayrı örneklem

ağırlıkları hesaplanmıştır. Yarı örneklem için cevaplamama düzeltmesi şu şekilde tanımlanmaktadır:

$$R_{hs} = \frac{\text{Yarı örneklemde tamamlanan sorukağıdı sayısı}}{\text{Yarı örneklem için uygun olan hanehalkı (kadın) sayısı}}$$

Bölgeler için ağırlıklar ve cevaplamamanın düzeltme faktörleri kadınlar için Tablo B.5.1’de, yarı örneklem için Tablo B.5.2’de gösterilmektedir.

2003-TNSA ağırlıkları görüşmelerin gerçekleştirilemediği 12 küme için yapılan düzeltmeleri de içermektedir.

Düzeltilmemiş ağırlıklar her tabaka için yukarıdaki faktörlerle çarpılarak elde edilmiş; daha sonra da tamamlanmış hanehalkı görüşmelerinin toplam düzeltilmemiş ağırlıklı hanehalkı sayısına oranıyla çarpılarak standart hale getirilmiştir. Benzer bir standardizasyon işlemi kadın ve yarı örneklem ağırlıklarını elde etmek için de kullanılmıştır. Hanehalkı, kadın ve yarı örneklem nihai ağırlıkları Tablo B.6’da sunulmaktadır.

Tablo B.5.1. Tasarım ağırlıkları ve cevaplamama faktörleri

Tabakalara göre kadınlar için tasarım ağırlıkları ve cevaplamama faktörleri, Türkiye 2003

Tabaka	Bölge	NUTS 1 Bölgesi	Yerleşim yeri	Örneklem oranının tersi	Hanehalkı düzeyi	Kadınlar
1	Batı	İstanbul	Kent/Metropol/Düzensiz	1160555 / 960	891 / 779	672 / 630
2	Batı	İstanbul	Kent/Metropol/Düzenli	1587651 / 960	870 / 682	478 / 449
3	Batı	İstanbul	Kent	24989 / 100	68 / 63	52 / 50
4	Batı	İstanbul	Kır	76858 / 60	46 / 46	35 / 34
5	Batı	Batı Marmara	Kent	469931 / 500	410 / 391	285 / 269
6	Batı	Batı Marmara	Kır	362247 / 240	220 / 218	119 / 115
7	Batı	Ege	Kent/Metropol	685892 / 400	348 / 300	195 / 183
8	Batı	Ege	Kent	686133 / 150	144 / 137	96 / 94
9	Batı	Ege	Kır	667273 / 240	211 / 204	139 / 135
10	Orta	Ege	Kent	202772 / 150	129 / 127	94 / 89
11	Orta	Ege	Kır	211704 / 60	48 / 47	50 / 48
12	Batı	Doğu Marmara	Kent/Metropol	352876 / 400	348 / 300	225 / 200
13	Batı	Doğu Marmara	Kent	129118 / 100	83 / 75	46 / 46
14	Batı	Doğu Marmara	Kır	109307 / 60	33 / 33	27 / 26
15	Batı	Doğu Marmara	Kent/Deprem	377921 / 100	90 / 86	70 / 62
16	Batı	Doğu Marmara	Kır/Deprem	148605 / 60	56 / 56	39 / 38
17	Orta	Doğu Marmara	Kent	182284 / 100	86 / 85	68 / 65
18	Orta	Doğu Marmara	Kır	65446 / 60	45 / 45	21 / 21
19	Orta	Doğu Marmara	Kent/Deprem	47999 / 100	80 / 77	57 / 55
20	Orta	Doğu Marmara	Kır/Deprem	83237 / 60	55 / 55	44 / 43
21	Orta	Batı Anadolu	Kent/Metropol	915073 / 500	451 / 386	287 / 260
22	Orta	Batı Anadolu	Kent	431779 / 150	128 / 124	99 / 99
23	Orta	Batı Anadolu	Kır	298404 / 240	173 / 172	116 / 107
24	Güney	Akdeniz	Kent/Metropol	276431 / 400	361 / 349	276 / 270
25	Güney	Akdeniz	Kent	1052242 / 900	808 / 734	593 / 557
26	Güney	Akdeniz	Kır	681896 / 540	470 / 446	302 / 286
27	Orta	Orta Anadolu	Kent	523267 / 500	457 / 438	354 / 343
28	Orta	Orta Anadolu	Kır	373756 / 240	210 / 205	162 / 159
29	Kuzey	Batı Karadeniz	Kent	336258 / 500	427 / 395	275 / 267
30	Kuzey	Batı Karadeniz	Kır	318422 / 240	207 / 204	156 / 153
31	Orta	Batı Karadeniz	Kent	224473 / 200	180 / 176	138 / 136
32	Orta	Batı Karadeniz	Kır	201222 / 90	82 / 82	60 / 59
33	Kuzey	Doğu Karadeniz	Kent	310851 / 600	497 / 474	362 / 355
34	Kuzey	Doğu Karadeniz	Kır	349165 / 240	203 / 199	136 / 126
35	Doğu	Kuzeydoğu Anadolu	Kent	212359 / 500	462 / 452	392 / 384
36	Doğu	Kuzeydoğu Anadolu	Kır	218260 / 240	200 / 199	158 / 151
37	Doğu	Ortadoğu Anadolu	Kent	371366 / 500	478 / 449	383 / 371
38	Doğu	Ortadoğu Anadolu	Kır	257644 / 240	227 / 220	208 / 195
39	Doğu	Güneydoğu Anadolu	Kent	756933 / 1000	922 / 877	762 / 742
40	Doğu	Güneydoğu Anadolu	Kır	356146 / 480	455 / 449	416 / 403

Tablo B.5.2 Tasarım ağırlıkları ve cevaplamama faktörleri: yarı örneklem

Yarı örneklem için tasarım ağırlıkları ve cevaplamama faktörleri, Türkiye 2003

Tabaka	Bölge	NUTS 1 Bölgesi	Yerleşim yeri	Örneklem oranının tersi	Hanehalkı düzeyi	Kadınlar
1	Batı	İstanbul	Kent/Metropol/Düzensiz	2 * 1160555 / 960	437 / 387	330 / 307
2	Batı	İstanbul	Kent/Metropol/Düzenli	2 * 1587651 / 960	438 / 346	234 / 216
3	Batı	İstanbul	Kent	2 * 24989 / 100	35 / 32	30 / 29
4	Batı	İstanbul	Kır	2 * 76858 / 60	21 / 21	17 / 16
5	Batı	Batı Marmara	Kent	2 * 469931 / 500	209 / 201	147 / 138
6	Batı	Batı Marmara	Kır	2 * 362247 / 240	112 / 111	61 / 61
7	Batı	Ege	Kent/Metropol	2 * 685892 / 400	169 / 151	96 / 91
8	Batı	Ege	Kent	2 * 686133 / 150	72 / 69	49 / 48
9	Batı	Ege	Kır	2 * 667273 / 240	106 / 104	78 / 76
10	Orta	Ege	Kent	2 * 202772 / 150	65 / 65	49 / 46
11	Orta	Ege	Kır	2 * 211704 / 60	21 / 20	23 / 23
12	Batı	Doğu Marmara	Kent/Metropol	2 * 352876 / 400	175 / 150	106 / 95
13	Batı	Doğu Marmara	Kent	2 * 129118 / 100	44 / 41	27 / 27
14	Batı	Doğu Marmara	Kır	2 * 109307 / 60	17 / 17	13 / 12
15	Batı	Doğu Marmara	Kent/Deprem	2 * 377921 / 100	44 / 43	39 / 36
16	Batı	Doğu Marmara	Kır/Deprem	2 * 148605 / 60	27 / 27	22 / 22
17	Orta	Doğu Marmara	Kent	2 * 182284 / 100	45 / 44	38 / 37
18	Orta	Doğu Marmara	Kır	2 * 65446 / 60	23 / 23	11 / 11
19	Orta	Doğu Marmara	Kent/Deprem	2 * 47999 / 100	41 / 41	30 / 30
20	Orta	Doğu Marmara	Kır/Deprem	2 * 83237 / 60	28 / 28	22 / 22
21	Orta	Batı Anadolu	Kent/Metropol	2 * 915073 / 500	228 / 195	148 / 137
22	Orta	Batı Anadolu	Kent	2 * 431779 / 150	67 / 66	51 / 51
23	Orta	Batı Anadolu	Kır	2 * 298404 / 240	85 / 84	69 / 62
24	Güney	Akdeniz	Kent/Metropol	2 * 276431 / 400	179 / 169	134 / 133
25	Güney	Akdeniz	Kent	2 * 1052242 / 900	408 / 380	311 / 292
26	Güney	Akdeniz	Kır	2 * 681896 / 540	234 / 224	145 / 134
27	Orta	Orta Anadolu	Kent	2 * 523267 / 500	228 / 216	170 / 165
28	Orta	Orta Anadolu	Kır	2 * 373756 / 240	106 / 102	86 / 85
29	Kuzey	Batı Karadeniz	Kent	2 * 336258 / 500	206 / 191	136 / 129
30	Kuzey	Batı Karadeniz	Kır	2 * 318422 / 240	101 / 100	77 / 76
31	Orta	Batı Karadeniz	Kent	2 * 224473 / 200	94 / 92	73 / 72
32	Orta	Batı Karadeniz	Kır	2 * 201222 / 90	41 / 41	28 / 27
33	Kuzey	Doğu Karadeniz	Kent	2 * 310851 / 600	252 / 246	191 / 187
34	Kuzey	Doğu Karadeniz	Kır	2 * 349165 / 240	103 / 100	70 / 64
35	Doğu	Kuzeydoğu Anadolu	Kent	2 * 212359 / 500	230 / 225	183 / 179
36	Doğu	Kuzeydoğu Anadolu	Kır	2 * 218260 / 240	100 / 99	81 / 77
37	Doğu	Ortadoğu Anadolu	Kent	2 * 371366 / 500	239 / 222	194 / 190
38	Doğu	Ortadoğu Anadolu	Kır	2 * 257644 / 240	112 / 109	109 / 104
39	Doğu	Güneydoğu Anadolu	Kent	2 * 756933 / 1000	458 / 439	375 / 369
40	Doğu	Güneydoğu Anadolu	Kır	2 * 356146 / 480	229 / 225	209 / 202

Tablo B.6. Nihai örneklem ağırlıkları

Tabakaya göre nihai örneklem ağırlıkları, Türkiye 2003

Tabaka	Bölge	NUTS 1 Bölgesi	Yerleşim yeri	Tüm örneklemdeki hanehalkı ağırlığı	Tüm örneklemdeki kadın ağırlığı	Yarı örneklemdeki hanehalkı ağırlığı	Yarı örneklemdeki kadın ağırlığı
1	Batı	İstanbul	Kent/Metropol/Düzensiz	1.032975	1.076474	1.025306	1.071969
2	Batı	İstanbul	Kent/Metropol/Düzenli	1.596013	1.659981	1.592331	1.677833
3	Batı	İstanbul	Kent	0.268666	0.272980	0.273714	0.275406
4	Batı	İstanbul	Kır	0.956966	0.962433	0.962123	0.994289
5	Batı	Batı Marmara	Kent	0.775002	0.802196	0.772645	0.800518
6	Batı	Batı Marmara	Kır	1.137929	1.150401	1.143873	1.112580
7	Batı	Ege	Kent/Metropol	1.485965	1.546953	1.441432	1.479031
8	Batı	Ege	Kent	3.591818	3.583791	3.585003	3.559570
9	Batı	Ege	Kır	2.291544	2.305124	2.270295	2.266295
10	Orta	Ege	Kent	1.025788	1.058475	1.015326	1.051955
11	Orta	Ege	Kır	2.692010	2.739621	2.782636	2.706509
12	Batı	Doğu Marmara	Kent/Metropol	0.764496	0.840259	0.773033	0.838945
13	Batı	Doğu Marmara	Kent	1.067484	1.042909	1.040752	1.012279
14	Batı	Doğu Marmara	Kır	1.814642	1.841054	1.824420	1.922384
15	Batı	Doğu Marmara	Kent/Deprem	2.954615	3.259059	2.904523	3.060484
16	Batı	Doğu Marmara	Kır/Deprem	1.850288	1.855263	1.860258	1.809366
17	Orta	Doğu Marmara	Kent	1.377795	1.408203	1.400228	1.398730
18	Orta	Doğu Marmara	Kır	0.814869	0.796109	0.819259	0.796846
19	Orta	Doğu Marmara	Kent/Deprem	0.372553	0.377212	0.360515	0.350652
20	Orta	Doğu Marmara	Kır/Deprem	1.036388	1.036076	1.041972	1.013466
21	Orta	Batı Anadolu	Kent/Metropol	1.597460	1.722755	1.607218	1.688764
22	Orta	Batı Anadolu	Kent	2.219800	2.168697	2.194777	2.134732
23	Orta	Batı Anadolu	Kır	1.067723	1.130884	1.079977	1.169028
24	Güney	Akdeniz	Kent/Metropol	0.534028	0.533328	0.549772	0.538752
25	Güney	Akdeniz	Kent	0.988958	1.028638	0.969779	1.004624
26	Güney	Akdeniz	Kır	1.052607	1.085906	1.049071	1.104133
27	Orta	Orta Anadolu	Kent	0.815738	0.822517	0.829705	0.831461
28	Orta	Orta Anadolu	Kır	1.191784	1.186317	1.215547	1.196202
29	Kuzey	Batı Karadeniz	Kent	0.543111	0.546506	0.544785	0.558634
30	Kuzey	Batı Karadeniz	Kır	1.005744	1.001856	1.006473	0.991819
31	Orta	Batı Karadeniz	Kent	0.857532	0.850111	0.861320	0.849391
32	Orta	Batı Karadeniz	Kır	1.670282	1.659488	1.679282	1.693834
33	Kuzey	Doğu Karadeniz	Kent	0.405822	0.404297	0.398618	0.396006
34	Kuzey	Doğu Karadeniz	Kır	1.108709	1.169152	1.125501	1.197338
35	Doğu	Kuzeydoğu Anadolu	Kent	0.324309	0.323444	0.326088	0.324255
36	Doğu	Kuzeydoğu Anadolu	Kır	0.780347	0.797725	0.788514	0.806783
37	Doğu	Ortadoğu Anadolu	Kent	0.590703	0.595771	0.600574	0.596441
38	Doğu	Ortadoğu Anadolu	Kır	0.827499	0.862345	0.828494	0.844570
39	Doğu	Güneydoğu Anadolu	Kent	0.594489	0.596458	0.593126	0.586280
40	Doğu	Güneydoğu Anadolu	Kır	1.032975	1.076474	1.025306	1.071969

B.10 Örneklemin Kapsamı

Tablo B.7.1’de kentsel ve kırsal yerleşim yerlerine, beş bölgeye ve Türkiye toplamına göre, Tablo B.7.2’de ise NUTS 1 bölgelerine göre hanehalkı ve kişi görüşmeleri için örneklem uygulamasının sonuçları verilmektedir. Sonuçlar, TNSA araştırma ekiplerinin seçilen 13,049 hanehalkının 10,836’sı (yüzde 83) ile görüşmeleri tamamladığını göstermektedir. Ekiplerin bazı hanehalkları ile görüşmeleri tamamlayamamasının başlıca nedenleri, daha önce listelenmiş konutların bir kısmının saha çalışması sırasında boş olması veya hanehalkının uzun bir süre için başka bir yerde bulunmasıdır. TNSA-2003 saha çalışması sırasında belirlenen ve ziyaret edilen 11,659 hanehalkından 10,836’sında hanehalkı görüşmeleri başarı ile tamamlanmıştır. Hanehalkı cevaplama oranı yüzde 93 olarak hesaplanmaktadır.

Hanehalkı cevaplama oranı kırsal alanlarda kentsel alanlara göre daha yüksektir; bölgeler arasında en yüksek oranlar, Doğu, Kuzey ve Güney bölgelerinde elde edilmiştir. NUTS 1 bölgeleri arasında en düşük hanehalkı cevaplama oranı İstanbul’da (yüzde 84), en yüksek ise Kuzeydoğu Anadolu’da (yüzde 98) gerçekleşmiştir.

Görüşme yapılan hanehalklarında, bireysel görüşme için uygun bulunan 8,477 kadının yüzde 96’sı ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılamayan az sayıdaki uygun kadın ile görüşme yapılamamasının ana nedeni oturdukları hanelere yapılan tekrar ziyaretlere rağmen kadınların evde bulunamamasıdır.

Uygun kadın cevaplama oranları kent ve kırsal yerleşim yerlerinde benzerlik göstermektedir; bölgeler arasındaki farklılıklar yüzde 3’ü aşmamaktadır. Beklenildiğinin aksine, İstanbul’da uygun kadın cevaplama oranı (yüzde 95), NUTS 1 bölgeleri arasında en düşük olan bölge değildir. Oniki NUTS 1 bölgesi için elde edilen cevaplama oranları, yüzde 93 ile 98 arasında değişmektedir. En yüksek cevaplama oranı Batı Karadeniz, en düşük cevaplama oranı ise Batı Anadolu bölgesi için elde edilmiştir.

TNSA-2003’te kadınlar için genel cevaplama oranı yüzde 89 olarak hesaplanmıştır. Bu oran yüzde 83 (Orta Anadolu bölgesi) ile yüzde 93 (Doğu Anadolu) arasında değişmektedir. NUTS 1 bölgeleri açısından değerlendirildiğinde ise, bu oranın yüzde 79 (İstanbul) ile yüzde 96 (Kuzeydoğu Anadolu) arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo B.7.1 Örneklem uygulaması: yerleşim yeri ve bölge

Bölgelere ve kentsel/kırsal yerleşim yerlerine göre TNSA-2003 örneklemindeki hanehalkları ve uygun kadınların, hanehalkı ve kadın görüşmelerinin sonuçlarına göre yüzde dağılımı ve cevaplama oranları, Türkiye 2003

Sonuç	Yerleşim yeri				Bölge			Toplam
	Kent	Kır	Batı	Güney	Orta	Kuzey	Doğu	
Seçilen hanehalkları								
Sorukağıdı dolduruldu (C)	81.6	87.4	79.0	85.1	83.0	80.2	89.2	83.0
Ziyaret sırasında evde hanehalkı yok veya görüşülebilecek nitelikte kimse yok (HP)	2.9	1.2	3.4	3.1	2.1	1.8	1.3	2.5
Sonraya bırakıldı (P)	0.1	0.0	0.1	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0
Reddetti (R)	4.4	0.4	6.3	2.4	2.0	1.8	1.7	3.4
Konut bulunamadı (DNF)	0.3	0.2	0.4	0.6	0.0	0.3	0.2	0.3
Hanehalkının tümü araştırma tarihlerinde evde yok (HA)	5.0	7.4	4.7	4.2	8.0	9.9	3.6	5.6
Konutta adreste yaşayan yok / Adres konut değil (DV)	5.4	3.1	5.5	4.6	4.6	6.0	3.6	4.8
Konut yıkılmış (DD)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Kısmen dolduruldu (PC)	0.2	0.1	0.3	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Diğer (O)	0.1	0.2	0.3	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100
Örneklemdaki hanehalkı sayısı	9,754	3,295	4,267	1,797	2,433	1,587	2,965	13,049
Hanehalkı cevaplama oranı (HRR) ¹	91.3	97.9	88.3	93.3	95.1	95.4	96.4	92.9
Uygun kadınlar								
Sorukağıdı dolduruldu (EWC)	95.5	95.9	94.1	95.0	95.7	97.0	96.9	95.6
Evde değil (EWNH)	2.4	3.1	3.1	2.7	2.7	2.5	2.0	2.6
Sonraya bırakıldı (EWP)	0.1	0.0	0.1	0.0	0.2	0.0	0.0	0.1
Reddetti (EWR)	1.3	0.0	1.7	1.0	0.7	0.1	0.6	1.0
Kısmen dolduruldu (EWPC)	0.4	0.3	0.6	0.9	0.3	0.0	0.2	0.4
Diğer (EWO)	0.3	0.6	0.4	0.3	0.3	0.4	0.3	0.4
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100
Kadın sayısı	6,259	2,188	2,478	1,171	1,550	929	2,319	8,447
Uygun kadın cevaplama oranı (EWRR) ²	95.5	95.9	94.1	95.0	95.7	97.0	96.9	95.6
Genel cevaplama oranı (ORR) ³	87.1	93.9	83.0	88.7	91.0	92.5	93.4	88.8

Not: Hanehalkı cevaplama oranı, görüşmesi tamamlanan hanehalkı sayısının, görüşmesi tamamlanan, ziyaret sırasında evde hanehalkının bulunmadığı, uygun cevaplayıcı olmayan, ertelenen, reddedilen ve görüşmesi tamamlanmayan hanehalkları sayılarının toplamına bölünmesiyle hesaplanmıştır. Uygun kadın cevaplama oranı ise tamamlanmış görüşme sayısının, tamamlanmış, evde yok, ertelenmiş, reddedilmiş, kısmen doldurulmuş ve "diğer" kodu almış görüşme sayılarının toplamına bölünmesiyle hesaplanmıştır. Genel cevaplama oranı hanehalkı ve uygun kadın cevaplama oranlarının çarpımıdır.

¹ Hanehalkı cevaplama oranı (HRR), çeşitli cevaplama kategorilerinde yer alan hanehalkı sayıları kullanılarak, şu şekilde hesaplanmıştır:

$$\frac{C}{C + HP + HP + HR + DNF + PC}$$

² Uygun kadın cevaplama oranı (EWRR), çeşitli cevaplama kategorilerinde yer alan kadın sayıları kullanılarak, şu şekilde hesaplanmıştır:

$$\frac{EWC}{EWC + EWNH + EWP + EWR + EWPC + EWO}$$

³ Genel cevaplama oranı (ORR) şu şekilde hesaplanmıştır:

$$ORR = HRR * EWRR$$

Tablo B.7.2 Örneklem uygulaması: NUTS 1 bölgeleri

NUTS 1 bölgelerine göre TNSA-2003 örneklemindeki hanehalkları ve uygun kadınların, hanehalkı ve kadın görüşmelerinin sonuçlarına göre yüzde dağılımı ve cevaplama oranları, Türkiye 2003

Sonuç	İstanbul	Batı Mar- mara	Ege	Doğu Mar- mara	Batı Ana- dolü	Akdeniz	Orta Ana- dolü	Batı Kara- deniz	Doğu Kara- deniz	Kuzey- doğu Ana- dolü	Orta Doğu Ana- dolü	Güney- Doğu Ana- dolü	Toplam
Seçilen hanehalkları													
Sorukağıdı dolduruldu (C)	76.4	84.6	81.8	79.0	79.0	85.1	86.7	82.8	79.5	91.2	90.3	87.8	83.0
Ziyaret sırasında evde hanehalkı yok veya görüşülebilecek nitelikte kimse yok (HP)	5.3	0.4	1.7	1.8	3.6	3.1	2.0	1.2	2.4	0.3	3.1	1.0	2.5
Sonraya bırakıldı (P)	0.1	0.0	0.0	0.0	0.2	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Reddetti (R)	8.7	1.7	4.1	3.9	4.3	2.4	0.9	2.1	0.8	0.8	1.5	2.3	3.4
Konut bulunamadı (DNF)	0.3	0.7	0.3	0.4	0.0	0.6	0.1	0.4	0.0	0.3	0.1	0.1	0.3
Hanehalkının tümü araştırma tarihlerinde evde yok (HA)	3.8	8.6	5.7	6.3	7.3	4.2	7.1	7.6	11.1	4.8	3.0	3.4	5.6
Konutta adreste yaşayan yok / Adres konut değil (DV)	4.5	3.9	5.5	8.4	5.4	4.6	3.0	5.7	6.1	2.5	1.9	5.0	4.8
Konut yıkılmış (DD)	0.0	0.0	0.2	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Kısmen dolduruldu (PC)	0.4	0.1	0.4	0.1	0.0	0.1	0.0	0.1	0.0	0.1	0.1	0.0	0.1
Diğer (O)	0.5	0.0	0.2	0.1	0.0	0.1	0.0	0.1	0.1	0.0	0.0	0.3	0.2
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Örneklemdaki hanehalkı sayısı	2,056	720	996	1,028	863	1,797	742	1,035	847	714	741	1,510	13,049
Hanehalkı cevaplama oranı (HRR)	83.7	96.7	92.6	92.7	90.7	93.3	96.4	95.6	96.1	98.3	94.9	96.3	92.9
Uygun kadınlar													
Sorukağıdı dolduruldu (EWC)	94.0	95.0	95.6	93.1	92.8	95.0	97.3	97.8	96.6	97.3	95.8	97.2	95.6
Evde değil (EWNH)	2.8	3.2	1.9	4.7	4.6	2.7	1.6	1.9	2.6	2.4	3.0	1.3	2.6
Sonraya bırakıldı (EWP)	0.2	0.0	0.0	0.0	0.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
Reddetti (EWR)	1.8	0.7	1.6	1.7	1.4	1.0	0.4	0.2	0.0	0.0	0.3	1.1	1.0
Kısmen dolduruldu (EWPC)	0.8	0.5	0.3	0.0	0.6	0.9	0.4	0.0	0.0	0.0	0.2	0.3	0.4
Diğer (EWO)	0.3	0.5	0.5	0.5	0.0	0.3	0.4	0.2	0.8	0.4	0.7	0.2	0.4
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Kadın sayısı	1,237	404	574	597	502	1,171	516	629	498	550	591	1,178	8,447
Uygun kadın cevaplama oranı (EWRR)	94.0	95.0	95.6	93.1	92.8	95.0	97.3	97.8	96.6	97.3	95.8	97.2	95.6
Genel cevaplama oranı (ORR)	78.7	91.9	88.6	86.3	84.2	88.7	93.8	93.5	92.9	95.7	90.9	93.6	88.8

A. Sinan Türkyılmaz

Örneklem araştırmalarından elde edilen kestirimler (*estimates*) iki tip hatadan etkilenirler: (1) örneklem dışı hatalar ve (2) örneklem hataları. Örneklem dışı hatalar, veri toplama ve bilgi işlem sırasında, örnek hanehalkının yerinin saptanamaması ve görüşme yapılamaması, sorunun cevaplayıcı veya görüşmeci tarafından yanlış anlaşılması ve veri giriş hataları gibi hatalardır. 2003 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması'nda (TNSA-2003) bu tip hataları en aza indirmek için çaba harcanmış olmasına rağmen, örneklem dışı hatalarla karşılaşılması kaçınılmazdır ve istatistiksel olarak değerlendirilmeleri zordur.

Örneklem hatalarını ise istatistiksel olarak değerlendirmek mümkündür. TNSA-2003'te seçilen cevaplayıcı örnekleme, aynı evrenden, aynı örneklem tasarımıyla ve aynı örneklem büyüklüğüyle seçilebilecek bir çok olası örnekten sadece biridir. Olası örneklerin her biri, TNSA-2003'te seçilmiş olan örneklemden farklılık gösteren sonuçlar verecektir. Örneklem hataları, seçilmesi mümkün olan tüm örnekler arasındaki değişkenliğin bir ölçütüdür. Değişkenlik derecesi kesin olarak bilinmemekle birlikte, araştırma sonuçlarından tahmin edilebilir.

Örneklem hatası genellikle bir oran (*proportion*), orantı (*ratio*) ya da ortalama gibi bir istatistiğin standart hatasının hesaplanmasıyla ölçülür. Standart hata, varyansın karekökü olarak tanımlanır ve evrenin gerçek değerinin içine düşebileceği güven aralıklarının hesaplanmasında kullanılır. Örneğin, bir örneklem araştırmasından hesaplanmış herhangi bir istatistik için güven aralığı şöyle hesaplanır: O istatistik için bulunan standart hatanın iki katı, istatistiğin değerinden çıkarılarak güven aralığının alt sınırı, istatistiğin değerine eklenerek güven aralığının üst sınırı bulunur. Aynı örneklem tasarımı ve aynı örneklem büyüklüğüne sahip her 100 olası örneklemden 95'inde istatistiğin değerinin bu güven aralığı içinde olacağı saptanır.

Eğer TNSA-2003 cevaplayıcı örnekleme basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiş olsaydı, örneklem hatalarının basit formüllerle hesaplanması mümkün olabilecekti. Ancak TNSA-2003 örnekleminin üç aşamalı ve tabakalı bir örneklem olması nedeniyle örneklem hatalarını hesaplamak daha karmaşık formüllerin kullanılması gereklidir. ISSA programının "Örneklem hataları hesaplama" modülü (SAMPERR) TNSA-2003'nda örneklem hatalarının hesaplanması için kullanılmıştır. Bu modül ortalamalar ve orantılar cinsinden araştırma kestirimlerinin varyans tahminlerinde Taylor lineerizasyon metodunu kullanmıştır. Doğurganlık ve ölümlülük hızları gibi daha karmaşık istatistiklerin kestirimlerinde Jackknife metodu kullanılmıştır.

Taylor lineerizasyon metodu, tüm yüzde ve ortalamaları bir orantı kestirimi, $r = x / y$, şeklinde ele alır. Burada y , y değişkeni için toplam örneklem değerini, x ise söz konusu grup veya alt grupta yer alan toplam gözlem sayısını ifade etmektedir. r 'nin varyansı aşağıda verilen formülle hesaplanır; standart hata ise varyansın kare köküdür:

$$var(r) = \frac{1-f}{x^2} \sum_{h=1}^H \left[\frac{m_h}{m_h-1} \left(\sum_{i=1}^{m_h} z_{hi}^2 - \frac{z_h^2}{m_h} \right) \right]$$

$$z_{hi} = y_{hi} - r \cdot x_{hi}, \text{ ve } z_h = y_h - r \cdot x_h$$

Bu formüllerde;

- h 1'den H 'a kadar değişen tabakaları,
- m_h h 'inci tabakada seçilen standart kümelerin toplam sayısını,
- y_{hi} h 'inci tabakada yer alan i standart kümedeki y değişkeni ağırlıklı değerlerinin toplamını,
- x_{hi} h 'inci tabakada yer alan i standart kümedeki toplam ağırlıklı gözlem sayısını,
- f genel örnekleme oranını verir. Ancak f çok küçük bir değer olduğundan göz ardı edilir.

Jackknife metodu karmaşık hızların kestirimlerini bulmak için ana örneklemden bir çok replikeler yapar ve aşağıdaki basit formülü kullanarak bu kestirimlerin Standart hatalarını hesaplar. Her replikasyon işlemi sırasında biri dışında bütün kümeler hesaplamalara dahil edilmekte, böylelikle *pseudo* bağımsız replikeler elde edilmektedir. TNSA-2003'da 688 kümede görüşmeler yapılmıştır, dolayısı ile 688 replike yaratılmıştır. Bir r hızının varyansı aşağıdaki gibi hesaplanır

$$var(r) = \frac{1}{k(k-1)} \sum_{i=1}^k (r_i - r)^2$$

şöyle ki

$$r_i = k r - (k-1) r_{(i)}$$

bu formüllerde

- r 688 kümelik tüm örneklemden hesaplanmış bir kestirimdir,
- $r_{(i)}$ 687 kümelik örneklemden i 'inci kümenin dahil edilmediği bir örneklemden hesaplanmış bir kestirimdir, ve
- k toplam küme sayısıdır.

Standart hatalara ek olarak, SAMPERR her kestirim için desen etkisini (DEFT) de hesaplar. DEFT, uygulanan örneklem tasarımıyla hesaplanan standart hatanın, basit tesadüfi örneklem kullanıldığı takdirde elde edilecek olan standart hataya oranı olarak tanımlanır. DEFT değerinin 1.0 olması, uygulanan örneklem tasarımının basit tesadüfi seçim kadar etkili olduğunu gösterirken, 1.0'dan büyük bir DEFT değeri, daha karmaşık, ancak istatistiksel olarak daha az etkili bir örneklem tasarımının standart hatayı arttırdığı anlamına gelir. SAMPERR kestirimler için görel hata ve güven aralığı da hesaplar.

TNSA-2003'nda örneklem hataları, önemli olduğu düşünülen değişkenler için hesaplanmıştır. Sonuçlar, Türkiye toplamına, kentsel ve kırsal yerleşim yerlerine, beş bölgeye ve 12 NUTS 1 bölgesine göre verilmiştir. Tablo C.1'de her değişken için kullanılan istatistiğin cinsi (ortalama, oran veya hız) ve istatistiğin hangi nüfus grubuna ilişkin olduğu verilmiştir. Tablo C.2'den Tablo C.21'e kadar olan tablolarda her değişken için istatistiğinin değeri (R), standart hatası (SE), ağırlıksız (N) ve ağırlıklı olarak gözlem sayısı (WN), desen etkisi (DEFT), görelî standart hata (SE/R) ve yüzde 95 güven aralığı ($R \pm 2SE$) verilmiştir. DEFT değeri, basit tesadüfi örneklem hatası için sıfır olduğunda (kestirim sıfır veya bire yakın bir değer aldığında), tanımsız kabul edilir.

Çok küçük orantı kestirimlerinin dışında, genellikle ülke geneli için bir çok kestirimin görelî standart hatası küçüktür. Alt nüfus grupları için görelî standart hata kestirimlerinde farklılaşmalar vardır. Örneğin Doğum kontrol yöntemi kullanım oranına (DKO), yani görüşme anında 15-49 yaşında halen evli olan ve herhangi bir doğum kontrol yöntemi kullanan kadınların oranına bakıldığında, görelî standart hatanın ülke geneli, kentsel ve kırsal yerleşim alanları için sırasıyla yüzde 0.6, yüzde 0.7 ve yüzde 1.3 değerlerini aldığı görülmektedir.

Doğum kontrol yöntemi kullanımı oranı için yüzde 95 güven aralığı elde edilirken, bulunan kestirime standart hatanın iki katı eklenir ve çıkartılır, yani $0.710 \pm 2 \times 0.006$. Bu sonuçta ülke geneli için gerçek DKO değerinin, yüksek olasılıkla (yüzde 95), yüzde 69.8 ile yüzde 72.1 arasında bir değer olduğunu gösterir.

Tablo C.1 Örneklem hataları hesaplanan değişkenler, Türkiye 2003

Değişken	İstatistik	İlişkin olduğu nüfus grubu
Kent	Oran	15-49 arası evlenmiş kadınlar
Eğitimi yok	Oran	15-49 arası evlenmiş kadınlar
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	Oran	15-49 arası evlenmiş kadınlar
Halen evli	Oran	15-49 arası evlenmiş kadınlar
Halen gebe	Oran	15-49 arası tüm kadınlar
Canlı doğum sayısı	Ortalama	15-49 arası tüm kadınlar
Hayatta olan çocuk sayısı	Ortalama	15-49 arası tüm kadınlar
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	Ortalama	15-49 arası tüm kadınlar
Herhangi bir yöntem biliyor	Oran	15-49 arası halen evli kadınlar
Herhangi bir modern yöntem biliyor	Oran	15-49 arası halen evli kadınlar
Herhangi bir yöntem kullanmış	Oran	15-49 arası halen evli kadınlar
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	Oran	15-49 arası halen evli kadınlar
Halen bir modern yöntem kullanıyor	Oran	15-49 arası halen evli kadınlar
Halen hap kullanıyor	Oran	15-49 arası halen evli kadınlar
Halen RİA kullanıyor	Oran	15-49 arası halen evli kadınlar
Halen kondom kullanıyor	Oran	15-49 arası halen evli kadınlar
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	Oran	15-49 arası halen evli kadınlar
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	Oran	15-49 arası halen evli kadınlar
Halen takvim yöntemi kullanıyor	Oran	15-49 arası halen evli kadınlar
Halen geri çekme kullanıyor	Oran	15-49 arası halen evli kadınlar
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	Oran	15-49 arası halen evli kadınlar
Başka çocuk istemiyor	Oran	15-49 arası halen evli kadınlar
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	Oran	15-49 arası halen evli kadınlar
İdeal çocuk sayısı	Ortalama	15-49 arası evlenmiş kadınlar
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	Oran	Son 5 yıldaki doğumlar
Aşı kartı var, görüldü	Oran	12-23 aylık çocuklar
BCC aşısı olmuş	Oran	12-23 aylık çocuklar
DBT aşısı olmuş (3 doz)	Oran	12-23 aylık çocuklar
Polio aşısı olmuş (3 doz)	Oran	12-23 aylık çocuklar
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	Oran	12-23 aylık çocuklar
Tam aşı	Oran	12-23 aylık çocuklar
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	Oran	0-47 aylık çocuklar
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	Oran	0-47 aylık çocuklar
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	Oran	0-47 aylık çocuklar
BKİ < 18.5	Oran	15-49 arası evlenmiş kadınlar
HIV/AIDS'i duymuş	Oran	15-49 arası evlenmiş kadınlar
Kondomu biliyor	Oran	15-49 arası evlenmiş kadınlar
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	Oran	15-49 arası evlenmiş kadınlar
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	Hız	Çocuk sahibi olunabilecek kadın yıllar
Neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	Hız	Ölüm riski altındaki doğumların sayısı
Post-neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	Hız	Ölüm riski altındaki doğumların sayısı
Bebek ölüm hızı (0-4 yıl)	Hız	Ölüm riski altındaki doğumların sayısı
Çocuk ölüm hızı (0-4 yıl)	Hız	Ölüm riski altındaki doğumların sayısı
Beş-yaş altı ölüm hızı (0-4 yıl)	Hız	Ölüm riski altındaki doğumların sayısı

Tablo C.2 Örnekleme hataları: Türkiye toplamı, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.712	0.006	8075	8075	1.192	0.008	0.700	0.724
Eğitimi yok	0.218	0.008	8075	8075	1.777	0.037	0.202	0.234
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.245	0.009	8075	8075	1.793	0.035	0.227	0.262
Halen evli	0.950	0.003	8075	8075	1.121	0.003	0.945	0.955
Halen gebe	0.041	0.002	12138	11517	1.049	0.056	0.036	0.046
Canlı doğum sayısı	1.838	0.049	12138	11517	0.789	0.027	1.740	1.937
Hayatta olan çocuk sayısı	1.691	0.045	12138	11517	0.795	0.027	1.601	1.782
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	3.544	0.059	2379	2460	1.274	0.017	3.427	3.661
Herhangi bir yöntem biliyor	0.998	0.000	7686	7672	0.757	0.000	0.997	0.999
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.995	0.001	7686	7672	0.878	0.001	0.994	0.997
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.900	0.004	7686	7672	1.291	0.005	0.891	0.909
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.710	0.006	7686	7672	1.154	0.008	0.698	0.721
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.425	0.006	7686	7672	1.110	0.015	0.412	0.437
Halen hap kullanıyor	0.047	0.003	7686	7672	1.098	0.056	0.042	0.052
Halen RİA kullanıyor	0.202	0.005	7686	7672	1.184	0.027	0.191	0.213
Halen kondom kullanıyor	0.108	0.004	7686	7672	1.245	0.041	0.099	0.116
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.004	0.001	7686	7672	1.028	0.190	0.002	0.005
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.057	0.003	7686	7672	1.093	0.051	0.051	0.063
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.011	0.001	7686	7672	1.043	0.112	0.009	0.014
Halen geri çekme kullanıyor	0.264	0.006	7686	7672	1.270	0.024	0.251	0.277
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.577	0.013	3128	3271	1.455	0.022	0.551	0.603
Başka çocuk istemiyor	0.635	0.009	3894	3873	1.210	0.015	0.616	0.654
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.136	0.006	3894	3873	1.166	0.047	0.123	0.148
İdeal çocuk sayısı	2.510	0.020	4029	4038	1.183	0.008	2.469	2.551
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.830	0.013	4533	4132	1.678	0.015	0.805	0.855
Aşı kartı var, görüldü	0.537	0.026	807	749	1.397	0.048	0.486	0.589
BCG aşısı olmuş	0.877	0.015	807	749	1.203	0.017	0.848	0.907
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.644	0.022	807	749	1.267	0.035	0.599	0.688
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.691	0.019	807	749	1.131	0.028	0.652	0.729
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.794	0.019	807	749	1.288	0.024	0.755	0.833
Tam aşıllı	0.542	0.023	807	749	1.256	0.043	0.496	0.589
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.122	0.007	4028	3668	1.161	0.056	0.108	0.136
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.007	0.002	4028	3668	1.179	0.231	0.004	0.010
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.039	0.004	4028	3668	1.168	0.101	0.031	0.047
BKİ < 18.5	0.018	0.003	2922	2782	1.093	0.151	0.013	0.024
HIV/AIDS'i duymuş	0.881	0.008	4078	4078	1.591	0.009	0.865	0.897
Kondomu biliyor	0.219	0.008	4078	4078	1.175	0.035	0.204	0.234
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.215	0.008	4078	4078	1.300	0.039	0.198	0.231
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	2.231	0.054	NA	32730	1.303	0.024	2.123	2.339
Neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	17.259	2.258	4556	4164	1.045	0.131	12.743	21.775
Post-neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	11.508	1.723	4558	4166	1.050	0.150	8.062	14.954
Bebek ölüm hızı (0-4 yıl)	28.767	2.914	4558	4166	1.072	0.101	22.938	34.596
Çocuk ölüm hızı (0-4 yıl)	8.527	1.507	4567	4176	1.068	0.177	5.513	11.540
Beş-yaş altı ölüm hızı (0-4 yıl)	37.049	3.239	4569	4177	1.080	0.087	30.571	43.526

NA = Uygun değil

Tablo C.3 Örnekleme hataları: Kent, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	1.000	0.000	5976	5752	NA	0.000	1.000	1.000
Eğitimi yok	0.183	0.009	5976	5752	1.896	0.052	0.164	0.202
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.308	0.012	5976	5752	1.940	0.038	0.285	0.331
Halen evli	0.945	0.003	5976	5752	1.125	0.004	0.939	0.952
Halen gebe	0.037	0.003	8813	8101	1.159	0.070	0.032	0.042
Canlı doğum sayısı	1.727	0.044	8813	8101	0.801	0.026	1.638	1.815
Hayatta olan çocuk sayısı	1.605	0.041	8813	8101	0.809	0.026	1.522	1.688
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	3.270	0.062	1763	1761	1.304	0.019	3.147	3.393
Herhangi bir yöntem biliyor	0.999	0.000	5668	5437	0.879	0.000	0.998	1.000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.997	0.000	5668	5437	0.664	0.000	0.996	0.998
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.920	0.005	5668	5437	1.393	0.005	0.910	0.930
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.736	0.007	5668	5437	1.140	0.009	0.723	0.749
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.458	0.008	5668	5437	1.159	0.017	0.443	0.473
Halen hap kullanıyor	0.050	0.003	5668	5437	1.100	0.064	0.044	0.057
Halen RİA kullanıyor	0.215	0.006	5668	5437	1.173	0.030	0.202	0.228
Halen kondom kullanıyor	0.121	0.006	5668	5437	1.291	0.046	0.110	0.133
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.004	0.001	5668	5437	1.054	0.220	0.002	0.006
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.059	0.003	5668	5437	1.088	0.058	0.052	0.066
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.012	0.002	5668	5437	1.036	0.123	0.009	0.015
Halen geri çekme kullanıyor	0.257	0.008	5668	5437	1.369	0.031	0.241	0.273
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.564	0.015	2496	2499	1.560	0.027	0.533	0.595
Başka çocuk istemiyor	0.635	0.011	2857	2720	1.228	0.017	0.613	0.657
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.143	0.008	2857	2720	1.259	0.058	0.127	0.160
İdeal çocuk sayısı	2.452	0.023	2975	2857	1.246	0.009	2.405	2.498
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.903	0.013	3062	2722	1.813	0.014	0.877	0.929
Aşı kartı var, görüldü	0.632	0.031	551	503	1.438	0.049	0.570	0.693
BCG aşısı olmuş	0.926	0.017	551	503	1.431	0.018	0.893	0.959
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.726	0.027	551	503	1.382	0.038	0.671	0.780
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.769	0.023	551	503	1.235	0.030	0.723	0.815
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.844	0.023	551	503	1.438	0.028	0.797	0.891
Tam aşıllı	0.629	0.030	551	503	1.385	0.047	0.569	0.688
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.090	0.007	2717	2414	1.122	0.076	0.076	0.103
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.007	0.002	2717	2414	1.190	0.287	0.003	0.011
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.028	0.004	2717	2414	1.158	0.141	0.020	0.036
BKİ < 18.5	0.019	0.003	2108	1943	1.078	0.174	0.012	0.025
HIV/AIDS'i duymuş	0.928	0.009	3004	2881	1.925	0.010	0.909	0.946
Kondomu biliyor	0.274	0.010	3004	2881	1.248	0.037	0.254	0.294
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.247	0.010	3004	2881	1.289	0.041	0.227	0.268
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	2.056	0.057	NA	23118	1.281	0.028	1.941	2.170
Neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	15.277	2.385	3080	2746	0.974	0.156	10.508	20.047
Post-neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	8.151	1.970	3081	2746	1.167	0.242	4.212	12.090
Bebek ölüm hızı (0-4 yıl)	23.428	2.984	3081	2746	1.013	0.127	17.461	29.395
Çocuk ölüm hızı (0-4 yıl)	7.153	1.641	3087	2753	1.083	0.229	3.872	10.434
Beş-yaş altı ölüm hızı (0-4 yıl)	30.413	3.278	3088	2754	1.001	0.108	23.857	36.970

NA = Uygun değil

Tablo C.4 Örnekleme hataları: Kır, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.000	0.000	2099	2323	NA	NA	0.000	0.000
Eğitimi yok	0.305	0.017	2099	2323	1.670	0.055	0.271	0.338
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.087	0.008	2099	2323	1.223	0.087	0.072	0.102
Halen evli	0.962	0.005	2099	2323	1.109	0.005	0.953	0.971
Halen gebe	0.050	0.005	3191	3434	1.053	0.096	0.041	0.060
Canlı doğum sayısı	2.093	0.125	3191	3434	1.005	0.060	1.843	2.342
Hayatta olan çocuk sayısı	1.886	0.111	3191	3434	0.996	0.059	1.664	2.108
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	4.226	0.121	616	701	1.130	0.029	3.984	4.469
Herhangi bir yöntem biliyor	0.995	0.001	2018	2235	0.664	0.001	0.993	0.997
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.990	0.002	2018	2235	0.952	0.002	0.986	0.995
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.853	0.009	2018	2235	1.201	0.011	0.834	0.872
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.645	0.013	2018	2235	1.204	0.020	0.619	0.671
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.344	0.011	2018	2235	1.030	0.032	0.322	0.366
Halen hap kullanıyor	0.039	0.005	2018	2235	1.093	0.120	0.030	0.049
Halen RİA kullanıyor	0.172	0.010	2018	2235	1.224	0.060	0.151	0.192
Halen kondom kullanıyor	0.074	0.007	2018	2235	1.120	0.088	0.061	0.087
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.003	0.001	2018	2235	0.962	0.380	0.001	0.006
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.051	0.005	2018	2235	1.109	0.106	0.040	0.062
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.008	0.002	2018	2235	1.079	0.263	0.004	0.013
Halen geri çekme kullanıyor	0.281	0.010	2018	2235	1.029	0.037	0.260	0.301
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.620	0.021	632	772	1.095	0.034	0.578	0.663
Başka çocuk istemiyor	0.635	0.017	1037	1153	1.163	0.027	0.600	0.669
Sonrakî doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.117	0.009	1037	1153	0.912	0.078	0.099	0.136
İdeal çocuk sayısı	2.651	0.042	1054	1181	1.099	0.016	2.567	2.735
Annesi doğum öncesi tıbbî bakım almış	0.689	0.027	1471	1410	1.642	0.039	0.636	0.743
Aşı kartı var, görüldü	0.344	0.041	256	246	1.259	0.118	0.263	0.425
BCG aşısı olmuş	0.777	0.029	256	246	1.019	0.037	0.720	0.835
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.475	0.038	256	246	1.125	0.080	0.399	0.551
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.530	0.035	256	246	1.038	0.066	0.460	0.601
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.691	0.035	256	246	1.105	0.050	0.622	0.761
Tam aşıllı	0.365	0.033	256	246	1.016	0.091	0.299	0.432
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.184	0.015	1311	1254	1.174	0.080	0.155	0.214
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.008	0.003	1311	1254	1.143	0.387	0.002	0.013
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.059	0.008	1311	1254	1.140	0.142	0.042	0.076
BKİ < 18.5	0.018	0.005	814	839	1.117	0.302	0.007	0.028
HIV/AIDS'i duymuş	0.770	0.017	1074	1197	1.328	0.022	0.735	0.804
Kondomu biliyor	0.087	0.010	1074	1197	1.118	0.110	0.068	0.107
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.136	0.014	1074	1197	1.296	0.100	0.109	0.163
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	2.651	0.126	NA	9756	1.326	0.048	2.399	2.903
Neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	21.120	4.733	1476	1418	1.090	0.224	11.655	30.586
Post-neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	18.125	3.365	1477	1420	0.918	0.186	11.396	24.854
Bebek ölüm hızı (0-4 yıl)	39.245	6.251	1477	1420	1.084	0.159	26.744	51.747
Çocuk ölüm hızı (0-4 yıl)	11.266	3.088	1480	1423	1.020	0.274	5.090	17.441
Beş-yaş altı ölüm hızı (0-4 yıl)	50.069	6.956	1481	1424	1.106	0.139	36.158	63.980

NA = Uygun değil

Tablo C.5 Örnekleme hataları: Batı, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.819	0.009	2331	3286	1.096	0.011	0.802	0.837
Eğitimi yok	0.146	0.011	2331	3286	1.500	0.075	0.124	0.168
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.293	0.016	2331	3286	1.669	0.054	0.262	0.325
Halen evli	0.945	0.005	2331	3286	1.038	0.005	0.936	0.955
Halen gebe	0.031	0.004	3533	4429	1.095	0.130	0.023	0.039
Canlı doğum sayısı	1.633	0.063	3533	4429	0.536	0.038	1.508	1.758
Hayatta olan çocuk sayısı	1.518	0.057	3533	4429	0.525	0.037	1.404	1.631
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	2.905	0.077	720	1062	1.302	0.027	2.750	3.060
Herhangi bir yöntem biliyor	0.999	0.000	2214	3106	0.826	0.000	0.999	1.000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.996	0.001	2214	3106	0.669	0.001	0.995	0.998
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.927	0.005	2214	3106	0.976	0.006	0.916	0.938
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.742	0.009	2214	3106	0.983	0.012	0.724	0.761
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.457	0.010	2214	3106	0.938	0.022	0.437	0.476
Halen hap kullanıyor	0.048	0.005	2214	3106	1.008	0.095	0.039	0.057
Halen RİA kullanıyor	0.210	0.008	2214	3106	0.940	0.039	0.193	0.226
Halen kondom kullanıyor	0.127	0.008	2214	3106	1.080	0.060	0.112	0.142
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.002	0.001	2214	3106	0.844	0.452	0.000	0.003
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.061	0.006	2214	3106	1.088	0.091	0.050	0.072
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.012	0.002	2214	3106	0.989	0.193	0.007	0.016
Halen geri çekme kullanıyor	0.266	0.011	2214	3106	1.141	0.040	0.245	0.287
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.506	0.022	1014	1425	1.390	0.043	0.462	0.549
Başka çocuk istemiyor	0.638	0.018	1110	1550	1.264	0.029	0.602	0.675
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.132	0.011	1110	1550	1.112	0.085	0.110	0.155
İdeal çocuk sayısı	2.304	0.028	1166	1643	1.131	0.012	2.248	2.359
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.954	0.012	962	1342	1.509	0.013	0.930	0.978
Aşı kartı var, görüldü	0.651	0.051	188	271	1.477	0.078	0.549	0.753
BCG aşısı olmuş	0.955	0.016	188	271	1.075	0.017	0.923	0.987
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.726	0.041	188	271	1.268	0.056	0.644	0.808
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.791	0.032	188	271	1.071	0.040	0.727	0.854
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.889	0.025	188	271	1.118	0.028	0.839	0.940
Tam aşıllı	0.630	0.043	188	271	1.220	0.068	0.545	0.716
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.055	0.008	854	1186	0.980	0.149	0.039	0.071
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.007	0.003	854	1186	1.203	0.506	0.000	0.013
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.019	0.005	854	1186	1.048	0.256	0.009	0.029
BKİ < 18.5	0.014	0.004	741	1017	0.979	0.310	0.005	0.022
HIV/AIDS'i duymuş	0.923	0.015	1174	1652	1.910	0.016	0.893	0.953
Kondomu biliyor	0.280	0.014	1174	1652	1.103	0.052	0.251	0.309
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.249	0.015	1174	1652	1.182	0.060	0.219	0.279
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	1.879	0.068	NA	12761	0.973	0.036	1.744	2.015
Neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	15.122	4.700	972	1352	1.060	0.311	5.722	24.521
Post-neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	6.965	3.128	972	1352	1.233	0.449	0.708	13.222
Bebek ölüm hızı (0-4 yıl)	22.087	5.376	972	1352	1.064	0.243	11.335	32.839
Çocuk ölüm hızı (0-4 yıl)	8.375	2.711	975	1355	0.925	0.324	2.953	13.798
Beş-yaş altı ölüm hızı (0-4 yıl)	30.277	5.820	975	1355	1.005	0.192	18.637	41.917

NA = Uygun değil

Tablo C.6 Örnekleme hataları: Güney, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.698	0.014	1113	1028	1.047	0.021	0.669	0.727
Eğitimi yok	0.236	0.025	1113	1028	1.964	0.106	0.186	0.286
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.233	0.021	1113	1028	1.695	0.092	0.190	0.276
Halen evli	0.955	0.006	1113	1028	0.986	0.006	0.943	0.967
Halen gebe	0.041	0.005	1639	1520	0.907	0.118	0.032	0.051
Canlı doğum sayısı	1.820	0.127	1639	1520	1.062	0.070	1.565	2.075
Hayatta olan çocuk sayısı	1.697	0.121	1639	1520	1.089	0.071	1.455	1.938
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	3.719	0.162	319	293	1.253	0.044	3.394	4.043
Herhangi bir yöntem biliyor	0.997	0.002	1061	981	0.983	0.002	0.993	1.000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.995	0.002	1061	981	0.978	0.002	0.991	0.999
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.909	0.010	1061	981	1.125	0.011	0.889	0.929
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.708	0.015	1061	981	1.073	0.021	0.678	0.738
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.448	0.017	1061	981	1.141	0.039	0.413	0.483
Halen hap kullanıyor	0.039	0.005	1061	981	0.926	0.142	0.028	0.050
Halen RIA kullanıyor	0.219	0.014	1061	981	1.116	0.065	0.191	0.247
Halen kondom kullanıyor	0.113	0.011	1061	981	1.102	0.095	0.091	0.134
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.005	0.003	1061	981	1.250	0.526	0.000	0.011
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.061	0.007	1061	981	0.928	0.112	0.047	0.075
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.014	0.003	1061	981	0.959	0.245	0.007	0.021
Halen geri çekme kullanıyor	0.236	0.015	1061	981	1.167	0.065	0.205	0.266
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.652	0.024	490	442	1.112	0.037	0.604	0.700
Başka çocuk istemiyor	0.618	0.019	535	492	0.891	0.030	0.581	0.655
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.133	0.013	535	492	0.853	0.094	0.108	0.158
İdeal çocuk sayısı	2.775	0.067	550	505	1.174	0.024	2.642	2.908
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.887	0.027	594	557	1.699	0.031	0.832	0.942
Aşı kartı var, görüldü	0.624	0.059	96	89	1.172	0.095	0.506	0.742
BCG aşısı olmuş	0.952	0.017	96	89	0.794	0.018	0.917	0.986
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.714	0.053	96	89	1.107	0.074	0.609	0.819
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.706	0.055	96	89	1.149	0.078	0.596	0.816
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.811	0.064	96	89	1.593	0.079	0.683	0.938
Tam aşılı	0.602	0.064	96	89	1.258	0.106	0.474	0.730
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.104	0.016	533	499	1.105	0.149	0.073	0.135
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.004	0.003	533	499	1.066	0.270	0.000	0.010
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.028	0.007	533	499	1.066	0.270	0.013	0.043
BKİ < 18.5	0.018	0.006	406	379	0.942	0.343	0.006	0.031
HIV/AIDS'i duymuş	0.887	0.019	559	513	1.384	0.021	0.850	0.924
Kondomu biliyor	0.231	0.020	559	513	1.143	0.088	0.191	0.272
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.216	0.017	559	513	0.993	0.080	0.181	0.251
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	2.297	0.159	NA	4158	1.429	0.069	1.979	2.616
Neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	18.870	6.174	592	555	1.126	0.327	6.521	31.219
Post-neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	9.725	3.959	593	556	1.045	0.407	1.807	17.642
Bebek ölüm hızı (0-4 yıl)	28.595	8.108	593	556	1.215	0.284	12.379	44.810
Çocuk ölüm hızı (0-4 yıl)	1.944	1.368	592	555	NA	0.704	0.000	4.680
Beş-yaş altı ölüm hızı (0-4 yıl)	30.483	8.031	593	556	1.215	0.263	14.421	46.545

NA = Uygun değil

Tablo C.7 Örnekleme hataları: Orta, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.678	0.014	1484	1867	1.185	0.021	0.650	0.707
Eğitimi yok	0.132	0.017	1484	1867	1.892	0.126	0.098	0.165
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.240	0.018	1484	1867	1.582	0.073	0.205	0.276
Halen evli	0.948	0.006	1484	1867	1.101	0.007	0.935	0.961
Halen gebe	0.039	0.005	2090	2646	1.224	0.137	0.028	0.050
Canlı doğum sayısı	1.773	0.104	2090	2646	1.108	0.059	1.565	1.981
Hayatta olan çocuk sayısı	1.626	0.095	2090	2646	1.110	0.058	1.437	1.816
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	3.431	0.087	497	606	1.085	0.025	3.257	3.606
Herhangi bir yöntem biliyor	0.996	0.001	1403	1770	0.391	0.001	0.995	0.997
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.994	0.002	1403	1770	0.812	0.002	0.991	0.997
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.924	0.008	1403	1770	1.104	0.008	0.908	0.940
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.742	0.012	1403	1770	1.000	0.016	0.719	0.766
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.466	0.014	1403	1770	1.077	0.031	0.437	0.495
Halen hap kullanıyor	0.053	0.006	1403	1770	1.044	0.117	0.041	0.066
Halen RİA kullanıyor	0.252	0.015	1403	1770	1.268	0.058	0.222	0.281
Halen kondom kullanıyor	0.102	0.011	1403	1770	1.308	0.103	0.081	0.124
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.004	0.002	1403	1770	1.097	0.463	0.000	0.008
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.050	0.006	1403	1770	0.953	0.111	0.039	0.061
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.012	0.003	1403	1770	0.886	0.218	0.007	0.017
Halen geri çekme kullanıyor	0.257	0.015	1403	1770	1.260	0.057	0.228	0.287
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.647	0.028	643	828	1.482	0.043	0.591	0.703
Başka çocuk istemiyor	0.674	0.017	727	912	0.989	0.026	0.640	0.708
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.127	0.015	727	912	1.250	0.122	0.096	0.157
İdeal çocuk sayısı	2.335	0.036	762	955	1.114	0.015	2.264	2.406
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.910	0.023	632	813	1.640	0.026	0.863	0.957
Aşı kartı var, görüldü	0.575	0.067	104	138	1.410	0.117	0.440	0.709
BCG aşısı olmuş	0.956	0.020	104	138	1.001	0.021	0.917	0.995
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.721	0.051	104	138	1.176	0.070	0.620	0.823
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.736	0.044	104	138	1.037	0.060	0.648	0.824
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.903	0.035	104	138	1.110	0.039	0.834	0.973
Tam aşı	0.610	0.055	104	138	1.164	0.091	0.499	0.720
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.095	0.011	562	727	0.895	0.120	0.072	0.117
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.008	0.005	562	727	1.268	0.568	0.000	0.018
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.029	0.007	562	727	0.994	0.239	0.015	0.043
BKİ < 18.5	0.030	0.008	469	601	1.007	0.262	0.014	0.046
HIV/AIDS'i duymuş	0.935	0.012	768	962	1.314	0.012	0.912	0.958
Kondomu biliyor	0.191	0.015	768	962	1.069	0.079	0.161	0.221
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.225	0.020	768	962	1.335	0.090	0.184	0.265
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	1.864	0.098	NA	7702	1.165	0.053	1.667	2.060
Neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	10.372	4.298	640	829	1.103	0.414	1.775	18.968
Post-neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	10.169	4.132	640	829	0.976	0.406	1.905	18.433
Bebek ölüm hızı (0-4 yıl)	20.541	6.117	640	829	1.010	0.298	8.307	32.774
Çocuk ölüm hızı (0-4 yıl)	12.494	4.432	643	834	1.071	0.355	3.629	21.359
Beş-yaş altı ölüm hızı (0-4 yıl)	32.778	7.288	643	834	1.008	0.222	18.203	47.354

NA = Uygun değil

Tablo C.8 Örnekleme hataları: Kuzey, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.491	0.019	901	590	1.122	0.038	0.453	0.528
Eğitimi yok	0.196	0.032	901	590	2.420	0.163	0.132	0.260
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.234	0.024	901	590	1.728	0.104	0.185	0.282
Halen evli	0.950	0.007	901	590	0.931	0.007	0.937	0.964
Halen gebe	0.029	0.005	1275	868	1.079	0.183	0.019	0.040
Canlı doğum sayısı	1.825	0.120	1275	868	0.877	0.066	1.584	2.065
Hayatta olan çocuk sayısı	1.690	0.115	1275	868	0.909	0.068	1.460	1.920
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	3.405	0.154	339	212	1.635	0.045	3.097	3.714
Herhangi bir yöntem biliyor	0.998	0.002	852	561	1.348	0.002	0.994	1.000
Herhangi bir modern yöntemi biliyor	0.998	0.002	852	561	1.348	0.002	0.994	1.000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.920	0.012	852	561	1.284	0.013	0.896	0.943
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.719	0.015	852	561	0.946	0.020	0.690	0.748
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.325	0.018	852	561	1.091	0.054	0.290	0.360
Halen hap kullanıyor	0.031	0.007	852	561	1.117	0.212	0.018	0.045
Halen RİA kullanıyor	0.108	0.014	852	561	1.277	0.126	0.081	0.135
Halen kondom kullanıyor	0.083	0.011	852	561	1.171	0.133	0.061	0.105
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.000	0.000	852	561	NA	NA	0.000	0.000
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.094	0.009	852	561	0.904	0.096	0.076	0.112
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.015	0.004	852	561	1.049	0.290	0.006	0.024
Halen geri çekme kullanıyor	0.375	0.015	852	561	0.905	0.040	0.345	0.405
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.540	0.040	284	183	1.360	0.075	0.459	0.620
Başka çocuk istemiyor	0.634	0.027	433	284	1.153	0.042	0.580	0.687
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.107	0.014	433	284	0.924	0.128	0.080	0.135
İdeal çocuk sayısı	2.460	0.060	454	296	1.299	0.024	2.340	2.580
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.865	0.065	368	252	2.957	0.075	0.734	0.995
Aşı kartı var, görüldü	0.647	0.081	64	41	1.320	0.125	0.485	0.809
BCG aşısı olmuş	0.915	0.046	64	41	1.311	0.051	0.822	1.000
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.707	0.079	64	41	1.362	0.112	0.549	0.866
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.710	0.071	64	41	1.233	0.101	0.568	0.853
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.845	0.053	64	41	1.144	0.062	0.739	0.950
Tam aşılı	0.601	0.083	64	41	1.320	0.139	0.434	0.767
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.130	0.033	323	218	1.608	0.254	0.064	0.195
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.007	0.004	323	218	0.877	0.579	0.000	0.015
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.022	0.010	323	218	1.272	0.461	0.002	0.043
BKİ < 18.5	0.014	0.008	257	171	1.102	0.577	0.000	0.030
HIV/AIDS'i duymuş	0.885	0.032	456	298	2.128	0.036	0.821	0.948
Kondomu biliyor	0.179	0.023	456	298	1.286	0.129	0.133	0.225
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.175	0.022	456	298	1.228	0.125	0.131	0.219
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	1.942	0.119	NA	2219	1.145	0.061	1.704	2.180
Neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	20.164	7.885	374	258	1.136	0.391	4.394	35.935
Post-neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	13.800	6.992	375	259	1.181	0.507	0.000	27.784
Bebek ölüm hızı (0-4 yıl)	33.964	11.639	375	259	1.305	0.343	10.685	57.243
Çocuk ölüm hızı (0-4 yıl)	14.277	8.357	375	259	1.213	0.585	0.000	30.991
Beş-yaş altı ölüm hızı (0-4 yıl)	47.756	15.686	376	260	1.452	0.328	16.383	79.128

NA = Uygun değil

Tablo C.9 Örnekleme hataları: Doğu, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.604	0.013	2246	1305	1.248	0.021	0.578	0.630
Eğitimi yok	0.518	0.020	2246	1305	1.895	0.039	0.478	0.558
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.142	0.013	2246	1305	1.817	0.094	0.116	0.169
Halen evli	0.961	0.004	2246	1305	0.966	0.004	0.953	0.969
Halen gebe	0.069	0.005	3505	2064	0.959	0.072	0.059	0.079
Canlı doğum sayısı	2.374	0.145	3505	2064	1.064	0.061	2.084	2.664
Hayatta olan çocuk sayısı	2.135	0.134	3505	2064	1.096	0.063	1.868	2.402
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	6.071	0.215	505	287	1.437	0.035	5.640	6.501
Herhangi bir yöntem biliyor	0.997	0.001	2156	1253	1.037	0.001	0.994	0.999
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.993	0.002	2156	1253	1.124	0.002	0.989	0.997
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.785	0.016	2156	1253	1.848	0.021	0.752	0.818
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.579	0.016	2156	1253	1.529	0.028	0.546	0.611
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.314	0.013	2156	1253	1.252	0.040	0.288	0.339
Halen hap kullanıyor	0.049	0.005	2156	1253	1.154	0.110	0.038	0.059
Halen RİA kullanıyor	0.143	0.008	2156	1253	1.081	0.057	0.127	0.159
Halen kondom kullanıyor	0.074	0.006	2156	1253	1.151	0.088	0.061	0.087
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.010	0.002	2156	1253	1.049	0.230	0.005	0.014
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.037	0.004	2156	1253	1.031	0.114	0.028	0.045
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.005	0.002	2156	1253	1.157	0.342	0.002	0.009
Halen geri çekme kullanıyor	0.240	0.014	2156	1253	1.510	0.058	0.212	0.267
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.621	0.020	697	394	1.111	0.033	0.580	0.661
Başka çocuk istemiyor	0.585	0.015	1089	635	1.035	0.026	0.554	0.616
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.171	0.011	1089	635	0.991	0.066	0.149	0.194
İdeal çocuk sayısı	3.115	0.062	1097	639	1.408	0.020	2.990	3.240
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.597	0.026	1977	1168	1.859	0.043	0.546	0.649
Aşı kartı var, görüldü	0.308	0.033	355	210	1.352	0.107	0.242	0.374
BCG aşısı olmuş	0.686	0.035	355	210	1.428	0.052	0.615	0.756
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.444	0.036	355	210	1.380	0.082	0.371	0.516
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.522	0.034	355	210	1.272	0.065	0.454	0.589
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.582	0.038	355	210	1.456	0.066	0.505	0.659
Tam aşılı	0.348	0.034	355	210	1.346	0.098	0.280	0.416
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.225	0.015	1756	1038	1.392	0.066	0.195	0.254
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.008	0.002	1756	1038	0.989	0.262	0.004	0.012
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.077	0.010	1756	1038	1.432	0.126	0.057	0.096
BKİ < 18.5	0.017	0.005	1049	615	1.394	0.331	0.006	0.027
HIV/AIDS'i duymuş	0.691	0.020	1121	653	1.451	0.029	0.651	0.731
Kondomu biliyor	0.116	0.010	1121	653	1.028	0.085	0.097	0.136
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.131	0.011	1121	653	1.088	0.084	0.109	0.153
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	3.654	0.162	NA	5968	1.383	0.044	3.331	3.978
Neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	23.229	3.679	1978	1170	0.986	0.158	15.870	30.588
Post-neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	18.202	3.247	1978	1170	1.095	0.178	11.709	24.696
Bebek ölüm hızı (0-4 yıl)	41.431	5.175	1978	1170	1.103	0.125	31.081	51.781
Çocuk ölüm hızı (0-4 yıl)	7.467	2.118	1982	1172	1.171	0.284	3.231	11.703
Beş-yaş altı ölüm hızı (0-4 yıl)	48.589	5.629	1982	1172	1.161	0.116	37.331	59.846

NA = Uygun değil

Tablo C.10 Örnekleme hataları: İstanbul, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.978	0.003	1163	1470	0.770	0.003	0.971	0.984
Eğitimi yok	0.142	0.015	1163	1470	1.436	0.104	0.112	0.171
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.305	0.019	1163	1470	1.375	0.061	0.268	0.342
Halen evli	0.956	0.007	1163	1470	1.180	0.007	0.941	0.970
Halen gebe	0.029	0.004	1753	2014	0.986	0.151	0.020	0.038
Canlı doğum sayısı	1.614	0.061	1753	2014	0.577	0.038	1.492	1.736
Hayatta olan çocuk sayısı	1.486	0.056	1753	2014	0.583	0.038	1.374	1.599
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	3.094	0.119	325	424	1.167	0.038	2.857	3.331
Herhangi bir yöntem biliyor	0.999	0.001	1114	1405	0.921	0.001	0.998	1.000
Herhangi bir modern yöntemi biliyor	0.999	0.001	1114	1405	0.921	0.001	0.998	1.000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.931	0.008	1114	1405	1.024	0.008	0.915	0.946
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.761	0.013	1114	1405	0.997	0.017	0.735	0.786
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.459	0.016	1114	1405	1.102	0.036	0.426	0.492
Halen hap kullanıyor	0.055	0.008	1114	1405	1.167	0.146	0.039	0.071
Halen RİA kullanıyor	0.216	0.012	1114	1405	0.969	0.055	0.193	0.240
Halen kondom kullanıyor	0.119	0.011	1114	1405	1.097	0.090	0.098	0.140
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.002	0.001	1114	1405	0.927	0.579	0.000	0.005
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.060	0.007	1114	1405	1.027	0.122	0.045	0.075
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.015	0.004	1114	1405	1.012	0.249	0.007	0.022
Halen geri çekme kullanıyor	0.278	0.015	1114	1405	1.137	0.055	0.247	0.308
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.408	0.024	509	651	1.097	0.059	0.360	0.456
Başka çocuk istemiyor	0.626	0.020	542	682	0.978	0.033	0.585	0.666
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.140	0.015	542	682	1.039	0.111	0.109	0.171
İdeal çocuk sayısı	2.339	0.043	563	711	1.186	0.018	2.253	2.426
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.953	0.013	519	643	1.096	0.013	0.927	0.978
Aşı kartı var, görüldü	0.704	0.047	98	127	1.026	0.067	0.609	0.798
BCG aşısı olmuş	0.923	0.030	98	127	1.106	0.032	0.864	0.982
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.725	0.048	98	127	1.059	0.066	0.630	0.820
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.782	0.042	98	127	1.013	0.054	0.698	0.866
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.858	0.036	98	127	1.022	0.042	0.786	0.929
Tam aşıllı	0.623	0.053	98	127	1.086	0.085	0.517	0.729
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.061	0.012	461	572	0.957	0.195	0.037	0.084
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.007	0.004	461	572	1.025	0.587	0.000	0.014
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.013	0.005	461	572	0.998	0.406	0.002	0.024
BKİ < 18.5	0.014	0.006	395	491	0.993	0.428	0.002	0.025
HIV/AIDS'i duymuş	0.962	0.008	568	715	0.960	0.008	0.947	0.978
Kondomu biliyor	0.321	0.024	568	715	1.248	0.076	0.272	0.370
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.318	0.019	568	715	0.955	0.059	0.280	0.355
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	1.831	0.093	NA	5793	0.978	0.051	1.645	2.017
Neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	15.568	5.630	522	645	1.038	0.362	4.308	26.828
Post-neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	3.720	2.656	522	645	1.079	0.714	0.000	9.033
Bebek ölüm hızı (0-4 yıl)	19.288	6.193	522	645	1.047	0.321	6.902	31.675
Çocuk ölüm hızı (0-4 yıl)	13.023	4.831	525	648	0.973	0.371	3.361	22.685
Beş-yaş altı ölüm hızı (0-4 yıl)	32.060	7.455	525	648	0.969	0.233	17.150	46.970

NA = Uygun değil

Tablo C.11 Örnekleme hataları: Batı Marmara, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.620	0.028	384	348	1.112	0.044	0.565	0.675
Eğitimi yok	0.103	0.029	384	348	1.863	0.281	0.045	0.161
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.257	0.030	384	348	1.323	0.115	0.198	0.316
Halen evli	0.945	0.012	384	348	1.064	0.013	0.920	0.969
Halen gebe	0.028	0.009	520	465	1.225	0.330	0.009	0.046
Canlı doğum sayısı	1.505	0.092	520	465	0.651	0.061	1.321	1.688
Hayatta olan çocuk sayısı	1.419	0.091	520	465	0.687	0.064	1.237	1.600
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	2.512	0.136	127	120	1.191	0.054	2.240	2.783
Herhangi bir yöntem biliyor	0.998	0.002	363	329	0.945	0.002	0.993	1.000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.991	0.007	363	329	1.457	0.007	0.976	1.000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.944	0.014	363	329	1.116	0.014	0.917	0.971
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.779	0.027	363	329	1.218	0.034	0.726	0.832
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.436	0.030	363	329	1.152	0.069	0.376	0.496
Halen hap kullanıyor	0.032	0.009	363	329	0.974	0.280	0.014	0.051
Halen RİA kullanıyor	0.197	0.020	363	329	0.947	0.100	0.157	0.236
Halen kondom kullanıyor	0.139	0.015	363	329	0.798	0.104	0.110	0.168
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.002	0.002	363	329	0.940	0.999	0.000	0.007
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.059	0.013	363	329	1.079	0.227	0.032	0.085
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.017	0.006	363	329	0.916	0.369	0.004	0.029
Halen geri çekme kullanıyor	0.310	0.021	363	329	0.858	0.067	0.268	0.351
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.559	0.058	161	143	1.465	0.103	0.444	0.674
Başka çocuk istemiyor	0.671	0.048	193	173	1.416	0.072	0.575	0.767
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.127	0.031	193	173	1.271	0.240	0.066	0.189
İdeal çocuk sayısı	2.147	0.042	199	178	1.021	0.019	2.064	2.230
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.978	0.013	139	124	1.059	0.014	0.951	1.000
Aşı kartı var, görüldü	0.659	0.106	28	24	1.129	0.160	0.447	0.870
BCG aşısı olmuş	1.000	0.000	28	24	NA	0.000	1.000	1.000
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.839	0.099	28	24	1.378	0.118	0.641	1.000
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.919	0.049	28	24	0.934	0.054	0.820	1.000
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.934	0.066	28	24	1.364	0.071	0.802	1.000
Tam aşı	0.839	0.099	28	24	1.378	0.118	0.641	1.000
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.073	0.018	127	113	0.824	0.253	0.036	0.110
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.007	0.007	127	113	0.893	0.948	0.000	0.020
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.063	0.023	127	113	1.084	0.371	0.016	0.109
BKİ < 18.5	0.032	0.019	114	101	1.133	0.593	0.000	0.070
HIV/AIDS'i duymuş	0.920	0.027	199	178	1.417	0.030	0.866	0.975
Kondomu biliyor	0.241	0.030	199	178	0.997	0.126	0.181	0.302
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.197	0.036	199	178	1.260	0.181	0.126	0.269

NA = Uygun değil

Tablo C.12 Örnekleme hataları: Ege, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.617	0.022	549	1157	1.036	0.035	0.574	0.660
Eğitimi yok	0.161	0.021	549	1157	1.350	0.132	0.119	0.203
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.256	0.037	549	1157	1.959	0.143	0.183	0.329
Halen evli	0.933	0.009	549	1157	0.883	0.010	0.914	0.952
Halen gebe	0.035	0.010	712	1502	1.515	0.301	0.014	0.056
Canlı doğum sayısı	1.667	0.111	712	1502	1.268	0.066	1.446	1.889
Hayatta olan çocuk sayısı	1.542	0.099	712	1502	1.264	0.064	1.343	1.740
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	2.756	0.150	204	425	1.523	0.054	2.456	3.056
Herhangi bir yöntem biliyor	0.995	0.000	513	1079	0.074	0.000	0.994	0.995
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.986	0.002	513	1079	0.436	0.002	0.981	0.990
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.906	0.011	513	1079	0.845	0.012	0.885	0.928
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.702	0.018	513	1079	0.871	0.025	0.667	0.738
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.450	0.014	513	1079	0.638	0.031	0.422	0.478
Halen hap kullanıyor	0.051	0.008	513	1079	0.797	0.151	0.036	0.067
Halen RİA kullanıyor	0.205	0.015	513	1079	0.861	0.075	0.174	0.235
Halen kondom kullanıyor	0.129	0.015	513	1079	1.033	0.119	0.098	0.160
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.000	0.000	513	1079	NA	NA	0.000	0.000
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.056	0.011	513	1079	1.066	0.194	0.034	0.077
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.007	0.004	513	1079	1.005	0.524	0.000	0.015
Halen geri çekme kullanıyor	0.240	0.023	513	1079	1.224	0.096	0.194	0.286
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.593	0.048	233	489	1.495	0.081	0.497	0.690
Başka çocuk istemiyor	0.667	0.040	259	539	1.365	0.060	0.587	0.747
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.099	0.016	259	539	0.887	0.167	0.066	0.132
İdeal çocuk sayısı	2.232	0.035	283	587	0.870	0.016	2.161	2.302
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.946	0.032	181	392	1.413	0.034	0.881	1.000
Aşı kartı var, görüldü	0.538	0.122	31	80	1.505	0.227	0.293	0.782
BCG aşısı olmuş	0.971	0.028	31	80	1.017	0.029	0.916	1.000
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.671	0.109	31	80	1.427	0.163	0.452	0.889
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.671	0.074	31	80	0.962	0.110	0.524	0.818
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.898	0.044	31	80	0.888	0.049	0.810	0.985
Tam aşı	0.495	0.106	31	80	1.297	0.213	0.284	0.706
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.066	0.017	160	346	0.863	0.251	0.033	0.099
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.008	0.008	160	346	1.192	1.027	0.000	0.024
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.012	0.009	160	346	1.051	0.734	0.000	0.031
BKİ < 18.5	0.008	0.008	138	294	1.029	0.981	0.000	0.023
HIV/AIDS'i duymuş	0.857	0.038	284	588	1.808	0.044	0.782	0.932
Kondomu biliyor	0.219	0.023	284	588	0.923	0.104	0.174	0.265
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.186	0.029	284	588	1.265	0.158	0.127	0.244

NA = Uygun değil

Tablo C.13 Örnekleme hataları: Doğu Marmara, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.747	0.026	556	710	1.436	0.035	0.694	0.800
Eğitimi yok	0.136	0.030	556	710	2.094	0.224	0.075	0.197
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.295	0.018	556	710	0.923	0.061	0.259	0.331
Halen evli	0.942	0.010	556	710	0.985	0.010	0.922	0.961
Halen gebe	0.041	0.008	711	986	1.015	0.184	0.026	0.056
Canlı doğum sayısı	1.720	0.208	711	986	1.597	0.121	1.305	2.136
Hayatta olan çocuk sayısı	1.603	0.174	711	986	1.449	0.109	1.254	1.951
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	3.253	0.112	183	231	0.998	0.034	3.030	3.476
Herhangi bir yöntem biliyor	1.000	0.000	524	669	NA	0.000	1.000	1.000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	1.000	0.000	524	669	NA	0.000	1.000	1.000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.928	0.013	524	669	1.158	0.014	0.902	0.954
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.720	0.019	524	669	0.990	0.027	0.681	0.759
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.454	0.023	524	669	1.041	0.050	0.409	0.500
Halen hap kullanıyor	0.057	0.008	524	669	0.833	0.149	0.040	0.073
Halen RİA kullanıyor	0.214	0.015	524	669	0.853	0.071	0.184	0.245
Halen kondom kullanıyor	0.110	0.015	524	669	1.079	0.134	0.080	0.139
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.003	0.002	524	669	0.876	0.722	0.000	0.007
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.060	0.009	524	669	0.902	0.156	0.041	0.079
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.004	0.002	524	669	0.794	0.526	0.000	0.009
Halen geri çekme kullanıyor	0.252	0.023	524	669	1.217	0.092	0.206	0.298
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.625	0.038	241	304	1.223	0.061	0.549	0.702
Başka çocuk istemiyor	0.631	0.035	278	353	1.216	0.056	0.560	0.701
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.148	0.027	278	353	1.266	0.183	0.094	0.202
İdeal çocuk sayısı	2.377	0.073	288	369	1.202	0.031	2.230	2.523
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.944	0.031	227	328	2.000	0.033	0.883	1.000
Aşı kartı var, görüldü	0.579	0.128	46	63	1.822	0.220	0.324	0.835
BCG aşısı olmuş	0.987	0.012	46	63	0.788	0.013	0.963	1.000
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.697	0.049	46	63	0.754	0.070	0.599	0.796
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.851	0.046	46	63	0.904	0.054	0.760	0.943
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.910	0.061	46	63	1.494	0.067	0.788	1.000
Tam aşı	0.671	0.050	46	63	0.751	0.075	0.571	0.771
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.034	0.014	197	284	1.061	0.408	0.006	0.062
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.016	0.012	197	284	1.437	0.740	0.000	0.041
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.030	0.014	197	284	1.254	0.473	0.002	0.059
BKİ < 18.5	0.029	0.015	170	231	1.184	0.510	0.000	0.059
HIV/AIDS'i duymuş	0.923	0.018	292	373	1.177	0.020	0.886	0.960
Kondomu biliyor	0.274	0.021	292	373	0.806	0.077	0.232	0.316
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.234	0.039	292	373	1.571	0.167	0.156	0.312

NA = Uygun değil

Tablo C.14 Örnekleme hataları: Batı Anadolu, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.846	0.014	466	784	0.806	0.016	0.819	0.873
Eğitimi yok	0.120	0.027	466	784	1.815	0.228	0.065	0.174
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.312	0.035	466	784	1.642	0.113	0.242	0.383
Halen evli	0.947	0.011	466	784	1.042	0.011	0.925	0.969
Halen gebe	0.032	0.007	704	1141	1.069	0.227	0.018	0.047
Canlı doğum sayısı	1.651	0.146	704	1141	0.986	0.088	1.359	1.942
Hayatta olan çocuk sayısı	1.549	0.135	704	1141	0.980	0.087	1.280	1.819
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	3.101	0.107	146	242	0.786	0.035	2.887	3.316
Herhangi bir yöntem biliyor	1.000	0.000	442	742	NA	0.000	1.000	1.000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	1.000	0.000	442	742	NA	0.000	1.000	1.000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.947	0.012	442	742	1.123	0.013	0.923	0.971
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.793	0.018	442	742	0.938	0.023	0.757	0.830
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.514	0.026	442	742	1.097	0.051	0.462	0.566
Halen hap kullanıyor	0.048	0.010	442	742	0.991	0.210	0.028	0.068
Halen RİA kullanıyor	0.276	0.027	442	742	1.284	0.099	0.222	0.331
Halen kondom kullanıyor	0.125	0.022	442	742	1.383	0.174	0.082	0.169
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.007	0.004	442	742	1.011	0.575	0.000	0.015
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.049	0.009	442	742	0.877	0.183	0.031	0.067
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.018	0.006	442	742	0.874	0.304	0.007	0.030
Halen geri çekme kullanıyor	0.257	0.027	442	742	1.303	0.106	0.202	0.311
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.616	0.052	219	381	1.563	0.084	0.513	0.719
Başka çocuk istemiyor	0.685	0.023	234	386	0.751	0.033	0.639	0.731
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.131	0.031	234	386	1.422	0.240	0.068	0.194
İdeal çocuk sayısı	2.278	0.056	247	408	1.011	0.025	2.166	2.389
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.930	0.031	207	349	1.600	0.034	0.867	0.993
Aşı kartı var, görüldü	0.662	0.116	33	57	1.404	0.176	0.429	0.894
BCG aşısı olmuş	0.970	0.030	33	57	1.006	0.031	0.910	1.000
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.819	0.094	33	57	1.409	0.115	0.630	1.000
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.808	0.076	33	57	1.112	0.094	0.656	0.960
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.939	0.060	33	57	1.039	0.063	0.820	1.000
Tam aşıllı	0.636	0.107	33	57	1.221	0.167	0.423	0.850
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.098	0.020	184	311	0.852	0.200	0.059	0.137
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.004	0.004	184	311	0.840	1.017	0.000	0.011
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.027	0.008	184	311	0.689	0.302	0.011	0.043
BKİ < 18.5	0.042	0.012	157	268	0.758	0.286	0.018	0.067
HIV/AIDS'i duymuş	0.942	0.016	250	413	1.092	0.017	0.910	0.974
Kondomu biliyor	0.221	0.027	250	413	1.037	0.124	0.166	0.275
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.266	0.032	250	413	1.141	0.120	0.202	0.330

NA = Uygun değil

Tablo C.15 Örnekleme hataları: Akdeniz, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.698	0.014	1113	1028	1.047	0.021	0.669	0.727
Eğitimi yok	0.236	0.025	1113	1028	1.964	0.106	0.186	0.286
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.233	0.021	1113	1028	1.695	0.092	0.190	0.276
Halen evli	0.955	0.006	1113	1028	0.986	0.006	0.943	0.967
Halen gebe	0.041	0.005	1639	1520	0.907	0.118	0.032	0.051
Canlı doğum sayısı	1.820	0.127	1639	1520	1.062	0.070	1.565	2.075
Hayatta olan çocuk sayısı	1.697	0.121	1639	1520	1.089	0.071	1.455	1.938
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	3.719	0.162	319	293	1.253	0.044	3.394	4.043
Herhangi bir yöntem biliyor	0.997	0.002	1061	981	0.983	0.002	0.993	1.000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.995	0.002	1061	981	0.978	0.002	0.991	0.999
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.909	0.010	1061	981	1.125	0.011	0.889	0.929
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.708	0.015	1061	981	1.073	0.021	0.678	0.738
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.448	0.017	1061	981	1.141	0.039	0.413	0.483
Halen hap kullanıyor	0.039	0.005	1061	981	0.926	0.142	0.028	0.050
Halen RİA kullanıyor	0.219	0.014	1061	981	1.116	0.065	0.191	0.247
Halen kondom kullanıyor	0.113	0.011	1061	981	1.102	0.095	0.091	0.134
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.005	0.003	1061	981	1.250	0.526	0.000	0.011
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.061	0.007	1061	981	0.928	0.112	0.047	0.075
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.014	0.003	1061	981	0.959	0.245	0.007	0.021
Halen geri çekme kullanıyor	0.236	0.015	1061	981	1.167	0.065	0.205	0.266
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.652	0.024	490	442	1.112	0.037	0.604	0.700
Başka çocuk istemiyor	0.618	0.019	535	492	0.891	0.030	0.581	0.655
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.133	0.013	535	492	0.853	0.094	0.108	0.158
İdeal çocuk sayısı	2.775	0.067	550	505	1.174	0.024	2.642	2.908
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.887	0.027	594	557	1.699	0.031	0.832	0.942
Aşı kartı var, görüldü	0.624	0.059	96	89	1.172	0.095	0.506	0.742
BCG aşısı olmuş	0.952	0.017	96	89	0.794	0.018	0.917	0.986
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.714	0.053	96	89	1.107	0.074	0.609	0.819
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.706	0.055	96	89	1.149	0.078	0.596	0.816
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.811	0.064	96	89	1.593	0.079	0.683	0.938
Tam aşı	0.602	0.064	96	89	1.258	0.106	0.474	0.730
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.104	0.016	533	499	1.105	0.149	0.073	0.135
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.004	0.003	533	499	1.066	0.702	0.000	0.010
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.028	0.007	533	499	1.066	0.270	0.013	0.043
BKİ < 18.5	0.018	0.006	406	379	0.942	0.343	0.006	0.031
HIV/AIDS'i duymuş	0.887	0.019	559	513	1.384	0.021	0.850	0.924
Kondomu biliyor	0.231	0.020	559	513	1.143	0.088	0.191	0.272
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.216	0.017	559	513	0.993	0.080	0.181	0.251

NA = Uygun değil

Tablo C.16 Örnekleme hataları: Orta Anadolu, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.599	0.019	502	471	0.846	0.031	0.562	0.636
Eğitimi yok	0.180	0.026	502	471	1.517	0.145	0.128	0.232
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.185	0.027	502	471	1.536	0.144	0.131	0.238
Halen evli	0.947	0.011	502	471	1.121	0.012	0.925	0.970
Halen gebe	0.046	0.009	717	671	1.091	0.200	0.027	0.064
Canlı doğum sayısı	1.940	0.155	717	671	0.827	0.080	1.631	2.249
Hayatta olan çocuk sayısı	1.774	0.140	717	671	0.823	0.079	1.495	2.054
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	3.978	0.167	165	155	1.080	0.042	3.644	4.313
Herhangi bir yöntem biliyor	0.996	0.003	474	446	0.927	0.003	0.991	1.000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.994	0.003	474	446	0.944	0.003	0.988	1.000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.906	0.013	474	446	0.992	0.015	0.879	0.933
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.721	0.023	474	446	1.109	0.032	0.676	0.767
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.463	0.020	474	446	0.884	0.044	0.422	0.504
Halen hap kullanıyor	0.048	0.011	474	446	1.141	0.233	0.026	0.071
Halen RİA kullanıyor	0.262	0.022	474	446	1.092	0.084	0.218	0.306
Halen kondom kullanıyor	0.092	0.011	474	446	0.859	0.124	0.069	0.115
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.000	0.000	474	446	NA	NA	0.000	0.000
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.058	0.010	474	446	0.882	0.163	0.039	0.077
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.013	0.003	474	446	0.535	0.217	0.007	0.018
Halen geri çekme kullanıyor	0.240	0.015	474	446	0.747	0.061	0.211	0.270
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.716	0.033	224	206	1.090	0.046	0.650	0.782
Başka çocuk istemiyor	0.633	0.029	236	225	0.921	0.046	0.575	0.691
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.161	0.024	236	225	1.018	0.152	0.112	0.210
İdeal çocuk sayısı	2.524	0.084	249	238	1.289	0.033	2.356	2.692
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.860	0.050	243	232	1.746	0.058	0.760	0.960
Aşı kartı var, görüldü	0.582	0.095	43	42	1.259	0.163	0.393	0.772
BCG aşısı olmuş	0.914	0.045	43	42	1.070	0.049	0.824	1.000
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.699	0.087	43	42	1.246	0.124	0.526	0.872
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.727	0.074	43	42	1.097	0.102	0.579	0.875
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.886	0.051	43	42	1.061	0.057	0.784	0.988
Tam aşı	0.642	0.077	43	42	1.055	0.120	0.488	0.796
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.096	0.017	214	204	0.811	0.176	0.062	0.129
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.004	0.004	214	204	0.921	0.983	0.000	0.012
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.024	0.009	214	204	0.897	0.390	0.005	0.042
BKİ < 18.5	0.010	0.007	173	164	0.944	0.710	0.000	0.024
HIV/AIDS'i duymuş	0.951	0.014	250	239	1.002	0.014	0.923	0.978
Kondomu biliyor	0.168	0.026	250	239	1.112	0.157	0.115	0.221
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.176	0.020	250	239	0.808	0.111	0.137	0.216

NA = Uygun değil

Tablo C.17 Örnekleme hataları: Batı Karadeniz, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.510	0.023	615	513	1.136	0.045	0.464	0.556
Eğitimi yok	0.124	0.022	615	513	1.619	0.174	0.081	0.167
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.201	0.025	615	513	1.549	0.125	0.151	0.251
Halen evli	0.960	0.006	615	513	0.703	0.006	0.949	0.971
Halen gebe	0.026	0.005	882	745	1.038	0.212	0.015	0.037
Canlı doğum sayısı	1.837	0.139	882	745	0.886	0.076	1.558	2.115
Hayatta olan çocuk sayısı	1.660	0.123	882	745	0.870	0.074	1.415	1.905
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	3.375	0.173	235	194	1.376	0.051	3.029	3.722
Herhangi bir yöntem biliyor	1.000	0.000	585	492	NA	0.000	1.000	1.000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	1.000	0.000	585	492	NA	0.000	1.000	1.000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.922	0.011	585	492	0.960	0.012	0.900	0.943
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.718	0.016	585	492	0.854	0.022	0.686	0.750
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.381	0.020	585	492	0.984	0.052	0.341	0.420
Halen hap kullanıyor	0.037	0.009	585	492	1.167	0.245	0.019	0.056
Halen RİA kullanıyor	0.157	0.023	585	492	1.541	0.148	0.110	0.203
Halen kondom kullanıyor	0.080	0.014	585	492	1.206	0.170	0.053	0.107
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.002	0.002	585	492	1.003	0.998	0.000	0.005
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.097	0.014	585	492	1.106	0.140	0.070	0.124
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.006	0.003	585	492	0.996	0.531	0.000	0.012
Halen geri çekme kullanıyor	0.324	0.017	585	492	0.881	0.053	0.290	0.359
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.584	0.052	225	188	1.590	0.090	0.479	0.688
Başka çocuk istemiyor	0.661	0.027	288	243	0.964	0.041	0.607	0.715
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.102	0.014	288	243	0.805	0.141	0.073	0.131
İdeal çocuk sayısı	2.343	0.042	303	254	0.927	0.018	2.259	2.427
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.933	0.027	235	202	1.493	0.029	0.879	0.988
Aşı kartı var, görüldü	0.653	0.055	45	40	0.781	0.084	0.544	0.762
BCG aşısı olmuş	1.000	0.000	45	40	NA	0.000	1.000	1.000
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.697	0.068	45	40	1.006	0.097	0.561	0.833
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.711	0.060	45	40	0.896	0.084	0.592	0.830
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.905	0.053	45	40	1.253	0.059	0.799	1.000
Tam aşı	0.646	0.075	45	40	1.072	0.117	0.496	0.797
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.091	0.028	211	182	1.348	0.310	0.035	0.148
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.006	0.004	211	182	0.800	0.698	0.000	0.014
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.030	0.015	211	182	1.315	0.507	0.000	0.060
BKİ < 18.5	0.010	0.007	176	152	0.988	0.722	0.000	0.025
HIV/AIDS'i duymuş	0.923	0.019	304	254	1.263	0.021	0.884	0.961
Kondomu biliyor	0.161	0.025	304	254	1.163	0.153	0.112	0.210
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.189	0.029	304	254	1.291	0.154	0.131	0.247

NA = Uygun değil

Tablo C.18 Örnekleme hataları: Doğu Karadeniz, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.493	0.027	481	291	1.172	0.054	0.440	0.547
Eğitimi yok	0.255	0.057	481	291	2.877	0.225	0.140	0.369
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.251	0.035	481	291	1.773	0.140	0.181	0.322
Halen evli	0.947	0.012	481	291	1.171	0.013	0.923	0.971
Halen gebe	0.036	0.008	674	425	1.079	0.221	0.020	0.052
Canlı doğum sayısı	1.884	0.118	674	425	0.775	0.062	1.649	2.120
Hayatta olan çocuk sayısı	1.755	0.122	674	425	0.869	0.070	1.510	1.999
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	3.650	0.165	167	91	1.361	0.045	3.319	3.981
Herhangi bir yöntem biliyor	0.996	0.004	454	275	1.422	0.004	0.987	1.000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.996	0.004	454	275	1.422	0.004	0.987	1.000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.921	0.018	454	275	1.446	0.020	0.885	0.958
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.707	0.020	454	275	0.944	0.029	0.666	0.747
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.262	0.022	454	275	1.074	0.085	0.217	0.306
Halen hap kullanıyor	0.022	0.006	454	275	0.939	0.296	0.009	0.035
Halen RİA kullanıyor	0.092	0.015	454	275	1.087	0.161	0.062	0.121
Halen kondom kullanıyor	0.085	0.014	454	275	1.049	0.162	0.058	0.113
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.000	0.000	454	275	NA	NA	0.000	0.000
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.057	0.012	454	275	1.129	0.215	0.033	0.082
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.023	0.008	454	275	1.078	0.329	0.008	0.038
Halen geri çekme kullanıyor	0.419	0.016	454	275	0.700	0.039	0.387	0.452
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.510	0.046	129	72	1.043	0.090	0.418	0.602
Başka çocuk istemiyor	0.632	0.041	240	144	1.329	0.066	0.550	0.715
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.116	0.021	240	144	0.996	0.178	0.075	0.157
İdeal çocuk sayısı	2.585	0.099	250	149	1.410	0.038	2.387	2.784
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.807	0.113	211	137	3.313	0.141	0.580	1.000
Aşı kartı var, görüldü	0.548	0.141	32	18	1.533	0.258	0.265	0.831
BCG aşısı olmuş	0.808	0.094	32	18	1.310	0.117	0.620	0.997
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.678	0.140	32	18	1.628	0.206	0.398	0.958
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.656	0.135	32	18	1.543	0.206	0.386	0.926
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.764	0.091	32	18	1.173	0.119	0.581	0.947
Tam aşı	0.548	0.139	32	18	1.503	0.253	0.271	0.825
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.169	0.050	185	118	1.703	0.297	0.069	0.269
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.003	0.003	185	118	0.824	1.008	0.000	0.010
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.023	0.015	185	118	1.349	0.628	0.000	0.052
BKİ < 18.5	0.009	0.009	144	89	1.140	0.982	0.000	0.027
HIV/AIDS'i duymuş	0.902	0.057	251	151	3.007	0.063	0.789	1.000
Kondomu biliyor	0.155	0.033	251	151	1.438	0.212	0.090	0.221
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.135	0.022	251	151	1.038	0.166	0.090	0.179

NA = Uygun değil

Tablo C.19 Örnekleme hataları: Kuzeydoğu Anadolu, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.508	0.035	535	245	1.630	0.069	0.437	0.578
Eğitimi yok	0.421	0.041	535	245	1.932	0.098	0.339	0.504
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.186	0.026	535	245	1.537	0.139	0.134	0.238
Halen evli	0.955	0.006	535	245	0.695	0.007	0.942	0.967
Halen gebe	0.059	0.009	802	382	1.000	0.160	0.040	0.078
Canlı doğum sayısı	2.262	0.267	802	382	1.095	0.118	1.727	2.796
Hayatta olan çocuk sayısı	2.002	0.236	802	382	1.094	0.118	1.530	2.474
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	5.513	0.456	141	61	1.632	0.083	4.600	6.426
Herhangi bir yöntem biliyor	0.999	0.001	511	234	0.849	0.001	0.996	1.000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.995	0.004	511	234	1.218	0.004	0.988	1.000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.861	0.022	511	234	1.453	0.026	0.816	0.905
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.645	0.025	511	234	1.201	0.039	0.594	0.696
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.341	0.029	511	234	1.373	0.085	0.283	0.398
Halen hap kullanıyor	0.047	0.010	511	234	1.067	0.213	0.027	0.067
Halen RİA kullanıyor	0.171	0.016	511	234	0.978	0.095	0.139	0.204
Halen kondom kullanıyor	0.070	0.010	511	234	0.930	0.151	0.049	0.091
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.017	0.009	511	234	1.512	0.507	0.000	0.035
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.033	0.007	511	234	0.898	0.215	0.019	0.047
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.008	0.004	511	234	0.989	0.479	0.000	0.016
Halen geri çekme kullanıyor	0.261	0.033	511	234	1.701	0.127	0.195	0.327
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.634	0.039	186	80	1.110	0.062	0.555	0.713
Başka çocuk istemiyor	0.604	0.036	246	115	1.151	0.060	0.532	0.676
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.158	0.028	246	115	1.205	0.178	0.102	0.214
İdeal çocuk sayısı	2.855	0.093	255	119	1.229	0.032	2.669	3.040
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.699	0.064	390	185	2.416	0.091	0.571	0.826
Aşı kartı var, görüldü	0.345	0.091	73	34	1.644	0.265	0.162	0.527
BCG aşısı olmuş	0.680	0.079	73	34	1.445	0.116	0.523	0.838
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.507	0.083	73	34	1.424	0.164	0.341	0.674
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.531	0.078	73	34	1.345	0.148	0.374	0.688
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.636	0.087	73	34	1.551	0.137	0.462	0.811
Tam aşıllı	0.378	0.074	73	34	1.311	0.196	0.230	0.527
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.168	0.029	349	166	1.316	0.170	0.111	0.225
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.013	0.006	349	166	0.999	0.464	0.001	0.024
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.067	0.015	349	166	1.137	0.218	0.038	0.096
BKİ < 18.5	0.007	0.007	242	115	1.302	0.983	0.000	0.021
HIV/AIDS'i duymuş	0.814	0.030	256	120	1.246	0.037	0.754	0.875
Kondomu biliyor	0.160	0.020	256	120	0.852	0.122	0.121	0.199
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.124	0.029	256	120	1.382	0.230	0.067	0.181

NA = Uygun değil

Tablo C.20 Örnekleme hataları: Ortadoğu Anadolu, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.568	0.019	566	389	0.904	0.033	0.530	0.606
Eğitimi yok	0.502	0.034	566	389	1.614	0.068	0.434	0.569
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.157	0.023	566	389	1.492	0.145	0.112	0.203
Halen evli	0.971	0.007	566	389	1.003	0.007	0.956	0.985
Halen gebe	0.080	0.013	872	615	1.162	0.165	0.053	0.106
Canlı doğum sayısı	2.235	0.226	872	615	0.991	0.101	1.784	2.686
Hayatta olan çocuk sayısı	2.001	0.196	872	615	0.969	0.098	1.609	2.393
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	5.649	0.428	131	89	1.467	0.076	4.794	6.504
Herhangi bir yöntem biliyor	0.995	0.003	549	378	1.028	0.003	0.988	1.000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.985	0.006	549	378	1.097	0.006	0.974	0.997
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.789	0.019	549	378	1.117	0.025	0.750	0.828
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.572	0.026	549	378	1.238	0.046	0.519	0.624
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.318	0.019	549	378	0.956	0.060	0.280	0.356
Halen hap kullanıyor	0.055	0.012	549	378	1.227	0.218	0.031	0.078
Halen RİA kullanıyor	0.155	0.014	549	378	0.916	0.091	0.127	0.184
Halen kondom kullanıyor	0.070	0.013	549	378	1.189	0.186	0.044	0.095
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.005	0.003	549	378	1.018	0.588	0.000	0.012
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.031	0.007	549	378	0.991	0.236	0.016	0.046
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.003	0.002	549	378	0.932	0.708	0.000	0.008
Halen geri çekme kullanıyor	0.248	0.029	549	378	1.564	0.116	0.190	0.306
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.660	0.046	183	120	1.306	0.069	0.568	0.752
Başka çocuk istemiyor	0.601	0.033	287	196	1.148	0.055	0.535	0.668
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.174	0.023	287	196	1.044	0.135	0.127	0.221
İdeal çocuk sayısı	2.763	0.105	292	200	1.409	0.038	2.553	2.973
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.531	0.054	439	314	1.874	0.101	0.424	0.638
Aşı kartı var, görüldü	0.244	0.045	80	58	0.970	0.186	0.153	0.335
BCG aşısı olmuş	0.640	0.065	80	58	1.250	0.102	0.510	0.771
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.427	0.047	80	58	0.863	0.109	0.334	0.520
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.517	0.048	80	58	0.889	0.094	0.420	0.614
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.581	0.064	80	58	1.191	0.110	0.453	0.709
Tam aşı	0.326	0.055	80	58	1.078	0.169	0.216	0.436
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.266	0.039	392	280	1.650	0.145	0.189	0.344
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.003	0.003	392	280	1.126	0.999	0.000	0.009
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.096	0.026	392	280	1.588	0.272	0.044	0.149
BKİ < 18.5	0.024	0.016	245	171	1.663	0.678	0.000	0.056
HIV/AIDS'i duymuş	0.684	0.040	294	201	1.456	0.058	0.605	0.763
Kondomu biliyor	0.102	0.022	294	201	1.255	0.217	0.058	0.146
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.095	0.018	294	201	1.046	0.188	0.059	0.131

NA = Uygun değil

Tablo C.21 Örnekleme hataları: Güneydoğu Anadolu, Türkiye 2003

Değişken	Değer R	Standart hata SE	Sayı		Desen etkisi (DEFT)	Görelî hata (SE/R)	Güven aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.660	0.016	1145	671	1.132	0.024	0.628	0.691
Eğitimi yok	0.563	0.029	1145	671	1.986	0.052	0.505	0.622
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.118	0.020	1145	671	2.104	0.170	0.078	0.158
Halen evli	0.957	0.006	1145	671	1.025	0.006	0.945	0.970
Halen gebe	0.067	0.005	1822	1069	0.840	0.081	0.056	0.078
Canlı doğum sayısı	2.490	0.180	1822	1069	1.073	0.072	2.130	2.849
Hayatta olan çocuk sayısı	2.256	0.170	1822	1069	1.124	0.075	1.916	2.595
40 yaş üzeri canlı doğum sayısı	6.607	0.289	234	137	1.316	0.044	6.028	7.186
Herhangi bir yöntem biliyor	0.997	0.002	1096	642	0.981	0.002	0.994	1.000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.996	0.002	1096	642	0.976	0.002	0.993	1.000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.756	0.028	1096	642	2.156	0.037	0.700	0.812
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.559	0.026	1096	642	1.704	0.046	0.508	0.610
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.301	0.019	1096	642	1.374	0.063	0.263	0.339
Halen hap kullanıyor	0.046	0.007	1096	642	1.073	0.148	0.032	0.059
Halen RİA kullanıyor	0.125	0.012	1096	642	1.214	0.097	0.101	0.150
Halen kondom kullanıyor	0.079	0.009	1096	642	1.160	0.120	0.060	0.097
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.009	0.002	1096	642	0.781	0.246	0.005	0.014
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.041	0.006	1096	642	1.061	0.155	0.028	0.054
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.005	0.003	1096	642	1.325	0.542	0.000	0.011
Halen geri çekme kullanıyor	0.227	0.017	1096	642	1.340	0.075	0.193	0.261
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.591	0.025	328	194	0.933	0.043	0.540	0.641
Başka çocuk istemiyor	0.568	0.019	556	323	0.903	0.033	0.530	0.606
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.175	0.014	556	323	0.858	0.079	0.147	0.202
İdeal çocuk sayısı	3.433	0.091	550	320	1.333	0.027	3.251	3.615
Annesi doğum öncesi tıbbi bakım almış	0.600	0.032	1148	670	1.687	0.053	0.537	0.664
Aşı kartı var, görüldü	0.329	0.048	202	118	1.427	0.145	0.234	0.424
BCG aşısı olmuş	0.709	0.050	202	118	1.502	0.070	0.610	0.808
DBT aşısı olmuş (3 doz)	0.434	0.056	202	118	1.575	0.129	0.322	0.545
Polio aşısı olmuş (3 doz)	0.522	0.050	202	118	1.407	0.096	0.421	0.622
Kızamık aşısı olmuş (3 doz)	0.567	0.055	202	118	1.533	0.097	0.457	0.677
Tam aşıllı	0.350	0.050	202	118	1.462	0.142	0.250	0.449
Boya göre ağırlık (-2 SD altı)	0.221	0.016	1015	592	1.146	0.073	0.189	0.253
Yaşa göre boy (-2 SD altı)	0.009	0.003	1015	592	0.968	0.322	0.003	0.014
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.071	0.011	1015	592	1.259	0.153	0.049	0.092
BKİ < 18.5	0.016	0.005	562	329	1.004	0.331	0.005	0.027
HIV/AIDS'i duymuş	0.650	0.028	571	332	1.379	0.042	0.595	0.705
Kondomu biliyor	0.109	0.012	571	332	0.911	0.109	0.086	0.133
Eş sayısının sınırlandırılmasını biliyor	0.155	0.016	571	332	1.075	0.105	0.122	0.188
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	4.193	0.240	NA	2976	1.381	0.057	3.714	4.672
Neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	21.094	4.374	1146	668	1.045	0.207	12.346	29.841
Post-neonatal ölüm hızı (0-4 yıl)	16.492	3.734	1146	668	1.002	0.226	9.025	23.959
Bebek ölüm hızı (0-4 yıl)	37.586	5.696	1146	668	0.998	0.152	26.193	48.979
Çocuk ölüm hızı (0-4 yıl)	8.526	2.409	1149	670	0.895	0.283	3.709	13.344
Beş-yaş altı ölüm hızı (0-4 yıl)	45.792	5.748	1149	670	0.922	0.126	34.295	57.288

NA = Uygun değil

İsmet Koç

Bu bölümün amacı, TNSA-2003 veri kalitesinin bir ön değerlendirmesini yapmaktır. Bu amaçla, yaş bildirim hataları, cevaplayıcılardan kaynaklanan hatırlama hataları ve veri toplama faaliyetleri sırasında karşılaşılan veri kalitesine ilişkin bazı sorunlar incelenmektedir.

Tablo D.1, hanehalkı nüfusunun tekli yaşlara göre dağılımını vermektedir. Erkekler ve kadınlar arasında, özellikle ileri yaşlarda, sonu 0 ve 5 ile biten yaşlarda yığılmalar görülmektedir. Sonuçlar, görüşmecilerin sağlık ve antropometri modüllerindeki iş yükünden kaçmak için bu modüller için uygun olan çocukların yaşlarını büyütme yoluna gitmediklerini göstermektedir. Beş yaşında olarak beyan edilen çocukların oranının 4 ve 6 yaşında olarak beyan edilen çocukların oranına eşit olması da bu durumu kanıtlamaktadır. Bireysel görüşme için uygun olan bazı kadınların, uygunluk yaşı olan 49'dan daha büyük beyan edildiği ya da görüşmeciler tarafından 49'un ilerisine kaydırıldığına ilişkin bazı ipuçları bulunmaktadır.

Tablo D.2'de bireysel görüşme için uygun olan ve bunlar arasından görüşme yapılabilen kadınların yaş dağılımı verilmektedir. Hanehalkı görüşmeleri sırasında, 15-49 yaş grubunda 11,815 kadına ilişkin bilgi toplanmıştır. Bu kadınlardan 8,255'inin en az bir kez evlenmiş olduğu ve dolayısı ile bireysel görüşme için uygun oldukları görülmüştür. Bireysel görüşme için uygun olan bu kadınlardan 7,869 ile görüşülerek, yüzde 95'lik bir cevaplama oranına ulaşılmıştır. Cevaplama oranları yaş gruplarına göre değişmektedir. En genç ve en yaşlı yaş gruplarındaki kadınlar arasında cevaplama oranlarının diğer yaş gruplarındaki kadınlara göre düşük olması, görüşmecilerin bu yaş gruplarındaki kadınlarla görüşme konusunda daha az çaba harcamış oldukları biçiminde yorumlanabilir.

TDHS-2003 kapsamında toplanan verinin kalitesine ilişkin bir başka gösterge de bazı önemli değişkenlerdeki bilgilerin tam olarak alınıp alınmadığıdır. Tablo D.3, seçilmiş bazı değişkenlere ilişkin bilginin tam olarak beyan edilip edilmediğini göstermektedir. Araştırmadan önceki 15 yıl içinde meydana gelen doğumlar dikkate alındığında, bu doğumların yüzde 4'ü için doğum yılına ilişkin bilginin alınmadığı görülmektedir. Bu doğumların sadece yüzde 1'inde ölüm yaşı alınmamıştır. Görüşülen kadınların yüzde birden az bir bölümü için ise, yaş ya da ilk evlenme tarihine ilişkin bilginin alınmadığı görülmektedir. Beş yaş altı çocukların yüzde 8'inin ölçüm bilgileri eksiktir. Bu bulgular TNSA-1998 sonuçları ile karşılaştırıldığında, eksik bilgilerin bu araştırmada daha sınırlı olduğu görülmektedir.

Tablo D.4, doğumların bildiriminde bir yanlışlık olup olmadığını incelemek amacıyla sunulmaktadır. Araştırma tarihi ile 1997 yılı arasında doğan çocukların dağılımına bakıldığında, görüşmecilerin referans dönemindeki çocuklara ilişkin oldukça fazla sayıda soru sormaları gereken sağlık bölümünü atlamak ve dolayısı ile de görüşme süresini kısaltmak için özel bir çaba harcamadıkları görülmektedir. Bu sonucu destekleyen bir başka bulgu da, sağlık bölümü için

referans yılı olan olarak alınan 1998 yılındaki doğumların bu yıla komşu olan iki yıldaki doğumlara olan oranıdır (105). Takvim yılı oranı, 1997 yılı için 97 olarak bulunmuştur. Bu gözlemlerin hayatta olmayan çocuklar için de geçerli olduğu görülmektedir. Cinsiyet oranları, herhangi bir yanlılık izlenimi vermeksizin doğum yıllarına göre farklılaşmaktadır. Araştırma tarihinde hayatta olmayan çocuklar için hesaplanan cinsiyet oranlarının yüksek olması, annelerin, ölen erkek çocuklarına ilişkin bilgileri ölen kız çocuklarının bilgilerine göre daha iyi hatırladığını göstermektedir.

Tablo D.5, ölüm yaşına ilişkin olarak 7 gün ya da 1 hafta beyanlarında bir yığılma olduğunu göstermektedir. Araştırma tarihinden 5-9 yıl önce meydana gelen doğumlar arasından meydana gelen ölümlerde ise, ölüm yaşı beyanında 8. güne bir yığılma bulunmaktadır. Ayrıca, araştırmadan önceki tüm dönemlerde meydana gelen ölümlerde ölüm yaşının 15 ve 20 gün olarak beyan edilmesinde bir fazlalık gözlenmektedir. Bebek ölüm hızının düşmesi ile tutarlı olarak, araştırmadan hemen önceki dönemde gözlenen erken yeni-doğan ölümlerine ilişkin oran (yüzde 73) araştırmadan önceki 5-9 yılda gözlenen orandan (yüzde 62) daha yüksektir. Benzer bir sonuç, Tablo D.6'da görüldüğü gibi, yeni-doğan dönemindeki ölümlerin toplam ölümler içindeki oranına bakılarak da üretilebilir. İlginç olarak, ölüm yaşının 12 ay olarak beyanında bir yığılma görülmemektedir.

Tablo D.1 De facto hanehalkı nüfusunun yaş dağılımı

De facto hanehalkı nüfusunun tek yaşlara ve cinsiyete göre dağılımı (ağırlıklı), Türkiye 2003

Yaş	Erkek		Kadın		Yaş	Erkek		Kadın	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
0	370	1.7	399	1.9	37	298	1.4	249	1.2
1	348	1.6	354	1.7	38	327	1.5	324	1.6
2	404	1.8	447	2.1	39	334	1.5	271	1.3
3	414	1.9	479	2.3	40	306	1.4	335	1.6
4	404	1.8	403	1.9	41	262	1.2	203	1.0
5	408	1.9	409	2.0	42	274	1.2	260	1.2
6	408	1.9	421	2.0	43	316	1.4	284	1.4
7	432	2.0	438	2.1	44	250	1.1	256	1.2
8	439	2.0	447	2.1	45	287	1.3	280	1.3
9	412	1.9	400	1.9	46	215	1.0	195	0.9
10	433	2.0	412	2.0	47	225	1.0	253	1.2
11	439	2.0	427	2.1	48	242	1.1	235	1.1
12	376	1.7	416	2.0	49	166	0.8	205	1.0
13	453	2.1	450	2.2	50	198	0.9	235	1.1
14	424	1.9	414	2.0	51	193	0.9	152	0.7
15	387	1.8	386	1.9	52	240	1.1	189	0.9
16	445	2.0	450	2.2	53	243	1.1	191	0.9
17	468	2.1	456	2.2	54	196	0.9	165	0.8
18	435	2.0	414	2.0	55	220	1.0	212	1.0
19	369	1.7	372	1.8	56	125	0.6	145	0.7
20	442	2.0	246	1.2	57	139	0.6	125	0.6
21	364	1.7	303	1.5	58	169	0.8	161	0.8
22	484	2.2	381	1.8	59	91	0.4	142	0.7
23	435	2.0	397	1.9	60	185	0.8	132	0.6
24	411	1.9	369	1.8	61	83	0.4	110	0.5
25	409	1.9	362	1.7	62	107	0.5	97	0.5
26	412	1.9	327	1.6	63	133	0.6	120	0.6
27	343	1.6	304	1.5	64	128	0.6	97	0.5
28	374	1.7	324	1.6	65	220	1.0	173	0.8
29	337	1.5	319	1.5	66	97	0.4	81	0.4
30	414	1.9	375	1.8	67	120	0.5	81	0.4
31	305	1.4	286	1.4	68	91	0.4	75	0.4
32	311	1.4	329	1.6	69	77	0.4	67	0.3
33	334	1.5	299	1.4	70+	971	4.4	892	4.3
34	283	1.3	284	1.4	Bilmiyor/ Cevapsız	4	0.0	18	0.1
35	325	1.5	307	1.5					
36	224	1.0	227	1.1					
					Toplam	22,010	100.0	20,842	100.0

Not: De facto hanehalkı nüfusu, hanehalkında sürekli yaşayanları ve hanehalkında sürekli yaşamayan ancak görüşmeden bir gece önce ilgili hanede kalanları kapsamaktadır.

Tablo D.2 Bireysel görüşme için uygun olan kadınların ve görüşülen kadınların yaş dağılımı

Beşli yaş gruplarına göre 10-54 yaş grubundaki *de facto* kadın hanehalkı nüfusu, 15-49 yaş grubundaki kadınlardan görüşülenlerin sayısı ve yüzde dağılımı ve cevaplama oranları (ağırlıklı), Türkiye 2003

Yaş grubu	10-54 yaş grubundaki kadın hanehalkı nüfusu	10-54 yaş grubundaki evlenmiş kadınlar	15-49 yaş grubundaki görüşülen kadınlar		Uygun kadınlardan görüşülenlerin yüzde
			Sayı	Yüzde	
10-14	2,126	1	-	-	-
15-19	2,103	252	234	3.0	92.9
20-24	2,137	1,058	1,030	13.1	96.5
25-29	1,876	1,503	1,438	18.3	95.7
30-34	1,647	1,509	1,448	18.4	95.9
35-39	1,508	1,449	1,385	17.6	95.6
40-44	1,408	1,355	1,297	16.5	94.9
45-49	1,135	1,117	1,037	13.2	92.8
50-54	1,070	1,055	-	-	-
15-49	11,815	8,255	7,869	100	95.2

Notlar: *De facto* hanehalkı nüfusu, hanehalkında sürekli yaşayanları ve hanehalkında sürekli yaşamayan ancak görüşmeden bir gece önce ilgili hanede kalanları kapsamaktadır. Tabloda hanehalkı ağırlıkları kullanılmıştır. Yaş grupları hanehalkı verisinden gelmektedir.

Tablo D.3 Bildirim eksiklikleri

Seçilmiş bazı demografik ve sağlığa ilişkin sorular için bilgi alınamayan gözlemlerin yüzdesi (ağırlıklı), Türkiye 2003

Konu	Referans grubu	Bilgi alınamayanların yüzdesi	Sayı
Doğum tarihi	Araştırmadan önceki 15 yıl içinde olan doğumlar		
Sadece ay		3.7	12,646
Ay ve yıl		1.2	12,646
Ölüm yaşı	Araştırmadan önceki 15 yıl içinde doğanlardan ölenler	0.4	673
İlk evlilik yaşı/tarihi¹	Evlenmiş kadınlar	0.1	8,075
Cevaplayıcının eğitimi	Tüm kadınlar	0.0	8,075
Antropometri	0-59 aylık çocuklar		
Boy		7.3	3,998
Kilo		5.5	3,998
Boy ve kilo		7.6	3,998

¹ Yıl ve yaş bilgisi eksiktir.

Tablo D.4 Takvim yıllarına göre doğumlar

Doğumun yapıldığı takvim yılına göre yaşayan (Y), ölmüş (Ö) ve toplam (T) çocukların bildirim eksikliğine, doğumdaki cinsiyet oranına ve takvim yılı oranına göre dağılımı (ağırlıklı, Türkiye 2003)

Takvim yılı	Doğum sayısı			Doğum tarihi tam olarak bildirilen çocukların yüzdesi ¹						Doğumda cinsiyet oranı ²			Takvim yılı oranı ³		
	L	D	T	L	D	T	L	D	T	L	D	T			
	2004	852	26	878	99.9	97.7	99.9	114.2	98.2	113.7	NA	NA	NA		
2003	840	37	878	100.0	100.0	100.0	111.5	117.8	111.8	NA	NA	NA			
2002	817	27	844	99.9	96.2	99.8	93.8	182.2	95.8	100.5	82.5	99.8			
2001	785	29	814	100.0	100.0	100.0	111.2	76.4	109.7	91.6	78.5	91.0			
2000	898	46	943	96.1	70.9	94.3	95.2	174.9	98.0	111.8	109.4	111.7			
1999	821	55	876	94.4	79.4	93.4	96.7	76.8	95.3	94.5	106.5	95.2			
1998	840	58	897	93.4	75.5	92.3	104.9	90.2	103.9	104.7	108.8	105.0			
1997	782	51	833	92.6	81.7	92.0	102.2	150.0	104.6	96.8	95.8	96.7			
1996	778	48	826	92.9	74.1	91.8	98.1	110.3	98.8	98.5	91.5	98.1			
1995	796	55	851	93.0	64.2	91.1	94.8	121	96.3	105.5	96.0	104.8			
2000-2004	4,193	165	4,357	99.1	90.9	98.8	104.7	126.7	105.4	NA	NA	NA			
1995-1999	4,016	267	4,283	93.3	74.9	92.1	99.3	105.9	99.7	NA	NA	NA			
1990-1994	3,684	326	4,011	92.5	72.2	90.8	106	118.3	106.9	NA	NA	NA			
1985-1989	3,180	347	3,527	91.5	77.3	90.1	109.1	107.8	109	NA	NA	NA			
<1985	2,824	545	3,369	91.2	74.6	88.5	100.5	107.1	101.5	NA	NA	NA			
Toplam	17,897	1,651	19,547	93.9	76.4	92.4	103.8	111.0	104.4	NA	NA	NA			

NA = Uygun değil.

¹ Doğum ayı ve yılı bildirilenler.

² $(B_m/B_f) \times 100$, şeklinde hesaplanmıştır. Burada B_m ve B_f sırası ile erkek ve kız çocuk doğumlarını ifade etmektedir.

³ $[2B_x / (B_{x-1} + B_{x+1})] \times 100$, şeklinde hesaplanmıştır. B_x x takvim yılındaki doğum sayısıdır.

Tablo D.5 Ölüm yaşının gün olarak bildirimi

Araştırmadan önceki dönemler için bir aydan küçükken öldüğü bildirilen bebeklerin gün olarak ölüm yaşına göre dağılımı ve 0-6 günlükken ölen bebeklerin neonatal ölümler içindeki payı (ağırlıksız), Türkiye 2003

Ölüm yaşı (gün)	Araştırma tarihinden önceki beşer yıllık dönemler				Toplam 0-19
	0-4	5-9	10-14	15-19	
<1	23	28	44	27	122
1	12	13	22	24	72
2	4	4	12	4	24
3	8	9	16	14	47
4	4	4	5	1	14
5	1	3	2	2	7
6	0	2	1	1	4
7	5	11	11	12	39
8	0	14	0	2	6
9	0	1	0	3	4
10	2	1	2	1	6
11	0	1	0	1	2
12	2	3	1	0	6
13	0	2	0	0	2
14	0	0	1	1	2
15	3	3	7	5	18
16	1	0	0	0	1
17	1	2	3	2	8
18	0	1	1	0	2
19	2	1	0	1	3
20	2	2	3	10	16
21	1	1	0	0	2
22	0	1	0	0	1
23	0	2	0	1	3
24	0	0	0	0	2
25	2	0	0	1	0
26	0	0	0	1	1
27	0	0	0	1	1
28	0	2	2	0	4
29	0	1	4	0	5
30	0	0	1	1	2
Erken neonatal yüzdesi ¹	73	62	74	63	68

¹ (0-6 gün /0-30 gün)*100 şeklinde hesaplanmıştır.

Tablo D.6 Ölüm yaşının ay olarak bildirimi

Araştırmadan önceki dönemler için iki yaşından küçükken öldüğü bildirilen çocukların ay olarak ölüm yaşına göre dağılımı ve bir aydan küçükken ölen bebeklerin bebek ölümleri içindeki payı (ağırlıksız), Türkiye 2003

Ölüm yaşı (ay)	Araştırma tarihinden önceki beşer yıllık dönemler				Toplam 0-19
	0-4	5-9	10-14	15-19	
<1*	71	103	137	116	426
1	11	20	11	28	71
2	4	9	16	16	45
3	9	14	16	18	57
4	3	10	11	12	36
5	4	6	10	10	30
6	5	8	9	20	42
7	3	7	11	11	32
8	2	6	6	11	25
9	0	5	5	5	16
10	1	4	1	4	10
11	0	3	1	5	9
12	3	5	13	7	28
13	1	1	1	2	5
14	3	0	2	1	6
15	1	1	2	2	6
16	1	0	0	0	1
17	0	0	0	0	0
18	3	2	4	1	10
19	2	1	0	0	3
20	0	0	0	0	0
21	0	0	0	0	0
22	0	0	1	0	1
23	0	0	0	0	0
Neonatal yüzdesi ¹	63	53	58	45	54

*Gün olarak bildirilen bir ayın altındaki ölümler de dahildir.

¹(1 aydan küçükken ölenler/1 yıldan küçükken ölenler)*100 şeklinde hesaplanmıştır.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ NÜFUS ETÜTLERİ ENSTİTÜSÜ
2003 TÜRKİYE NÜFUS VE SAĞLIK ARAŞTIRMASI
HANEHALKI SORUKAĞIDI

TANITIM BİLGİLERİ	
KÜME NO ..... ____ ____ ____	İL ..... ____ ____
HANE NO ..... ____ ____	İLÇE ..... ____ ____
5 BÖLGE ..... ____	BUCAK ..... ____
12 BÖLGE ..... ____ ____	KÖY ..... ____ ____ ____
YERLEŞİM YERİ - KENT (1) KIR (2)..... ____	MAHALLE .....
İSTANBUL METROPOL HH. - EVET (1) HAYIR (2) ..... ____	SOKAK ..... NO .....

ZİYARET / GÖRÜŞME BİLGİLERİ				
	1	2	3	SON ZİYARET
TARİH (GÜN-AY)	___ ___	___ ___	___ ___	____ ____
GÖRÜŞMECİ ADI-SOYADI	_____	_____	_____	____ ____
SONUÇ (*)	___	___	___	____
BİR SONRAKİ GÖRÜŞME GÜN-AY SAAT	___ ___ ___ ___	___ ___ ___ ___		TOPLAM ZİYARET SAYISI ____

(*) SONUÇ KODLARI	Kişi SAYILARI
01 SORUKAĞIDI DOLDURULDU	
02 ZİYARET SIRASINDA EVDE HANEHALKI YOK VEYA GÖRÜŞÜLEBİLECEK NİTELİKTE KİMSE YOK	HANEHALKI LİSTESİNDE TOPLAM KİŞİ SAYISI ... ____
03 HANEHALKININ TÜMÜ ARAŞTIRMA TARİHLERİNDE EVDE YOK	
04 SONRAYA BIRAKILDI	GENELLİKLE BU EVDE YAŞAYAN KİŞİ SAYISI ... ____
05 REDDETTİ	
06 KONUTTA, ADRESTE YAŞAYAN YOK/ ADRES KONUT DEĞİL	
07 KONUT YIKILMIŞ	EVLENMİŞ 15-49 YAŞ KADIN SAYISI ..... ____
08 KONUT BULUNAMADI	
09 GÖRÜŞME YARIDA KALDI	
96 DİĞER _____ (BELİRTİN)	

EKİP BAŞI	DENETÇİ	VERİ GİRİŞÇİ
_____ ____ ____	_____ ____ ____	_____ ____ ____
GÜN-AY ____ ____	GÜN-AY ____ ____	GÜN-AY ____ ____

SAAT

DAKİKA

BÖLÜM 1A HANEHALKI LİSTESİ

Şimdi bu evde yaşayanların yaş ve eğitim gibi özellikleri hakkında bazı bilgiler almak istiyorum.

HANE SATIR NO	HANEHALKI LİSTESİ A-B-C-D-E SEÇENEKLERİNİ SORARAK İLERLEYİN.	HANE REİSİNE YAKINLIK DERECESESİ	HANEHALKI ÜYELİĞİ		CİNSİYET	YAŞ
	A. Lütfen bana hane reisinden başlayarak bu evde yaşayanların adlarını söyler misiniz? B. Genellikle bu evde yaşayan ancak şu sıralarda geçici olarak başka bir yerde olan var mı? C. Bunlara ek olarak, genellikle bu evde oturmayan ancak dün gece bu evde kalan var mı? D. Listeye yazmadığımız küçük çocuk, emzikli bebek gibi kişiler var mı? E. Sizin ailenizden olmayan, ancak burada yaşayan hizmetçi, kiracı, arkadaş gibi kişiler var mı?	..... hane reisinin nesi olur? <i>KOD LİSTESİNİ KULLANIN.</i>	..... genellikle bu evde mi yaşıyor? EVET .....1 HAYIR 2	..... dün gece bu evde mi kaldı? EVET .....1 HAYIR 2	..... erkek mi, kadın mı? ERKEK .....1 KADIN 2	..... kaç yaşında? (Kaç yaşını bitirdi?) <i>BİTİRİLEN YAŞ OLARAK YAZIN. 95 YAŞINDAN BÜYÜK İSE, "95" YAZIN.</i>
(01)	(02)	(03)	(04)	(05)	(06)	(07)
01		____ ____	1 2	1 2	1 2	____ ____
02		____ ____	1 2	1 2	1 2	____ ____
03		____ ____	1 2	1 2	1 2	____ ____
04		____ ____	1 2	1 2	1 2	____ ____
05		____ ____	1 2	1 2	1 2	____ ____
06		____ ____	1 2	1 2	1 2	____ ____
07		____ ____	1 2	1 2	1 2	____ ____
08		____ ____	1 2	1 2	1 2	____ ____
09		____ ____	1 2	1 2	1 2	____ ____
10		____ ____	1 2	1 2	1 2	____ ____

EK SORUKAĞIDI KULLANILIYORSA BURAYI İŞARETLEYİN VE GÖRÜŞMENİN GERİ KALAN BÖLÜMÜNÜ EK SORUKAĞIDINDA TAMAMLAYIN

(03) HANEHALKI REİSİNE YAKINLIK DERECESESİ KODLARI

01 HANE REİSİ	08 KARDEŞİ	15 BÜYÜKANNESİ/BÜYÜKBABASI	22 İKİNCİ EŞİ
02 KARISI/KOCASI	09 KARDEŞİNİN EŞİ	16 EŞİNİN BÜYÜKANNESİ/BABASI	23 KUMASI
03 OĞLU/KIZI	10 KARDEŞİNİN ÇOCUĞU (YEĞENİ)	17 EŞİNİN KARDEŞİ	88 AKRABASI DEĞİL
04 GELİNİ/DAMADI	11 HALASI/AMCASI	18 EŞİNİN KARDEŞİNİN EŞİ	96 DİĞER AKRABASI
05 TORUNU	12 TEYZESİ/DAYISI	19 EŞİNİN KARDEŞİNİN ÇOCUĞU	98 BİLMİYOR
06 ANNESİ/BABASI	13 ÜVEY ÇOCUĞU	20 EŞİNİN HALASI/AMCASI	
07 KAYINPEDERİ/KAYINVALİDESİ	14 KUZENİ	21 EŞİNİN TEYZESİ/DAYISI	

HANE SATIR NO	BABANIN HAYATTA OLMA DURUMU		GÖÇ VE HAREKETLİLİK			
			5 VE YUKARI YAŞTAKİLER			
	.....'in öz babası yaşıyor mu? YAŞIYOR ..... 1 ÖLDÜ ..... 2 BİLMİYOR 8	HANEHALKI LİSTESİNE YAZILDI İSE SATIR NO.SUNU, YAZILMADIYSA "96" YAZIN.	.....bundan tam beş yıl önce nerede yaşıyordunuz? .....'de (ŞU ANDA YAŞADIĞI YER) mi, yoksa başka bir yerde mi? AYNI YERDE .....1 BAŞKA YERDE .....2 BİLMİYOR 8	..... aynı (bu) evde mi yaşıyordunuz, yoksa farklı bir evde mi? AYNI EV .....1 FARKLI EV 2	..... hangi ilde yaşıyordunuz? YAŞADIĞI YERİN ŞİMDİ AİT OLDUĞU İLİ YAZIN. İL TRAFİK KODLARINI KULLANIN. YURTDIŞI İÇİN "90" YAZIN.	Bu nasıl bir yerdi? 5 YIL ÖNCEKİ YERLEŞİM YERİ TİPİNE GÖRE İŞARETLEYİN İL MERKEZİ .....1 İLÇE MERKEZİ .....2 BUCAK/KÖY .....3 YURTDIŞI 4
(01)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
01	1 2 8 └───┬───┘ 14	____	1 2 8 └───┬───┘ 16 18	1 2 └───┬───┘ 18	____	1 2 3 4
02	1 2 8 └───┬───┘ 14	____	1 2 8 └───┬───┘ 16 18	1 2 └───┬───┘ 18	____	1 2 3 4
03	1 2 8 └───┬───┘ 14	____	1 2 8 └───┬───┘ 16 18	1 2 └───┬───┘ 18	____	1 2 3 4
04	1 2 8 └───┬───┘ 14	____	1 2 8 └───┬───┘ 16 18	1 2 └───┬───┘ 18	____	1 2 3 4
05	1 2 8 └───┬───┘ 14	____	1 2 8 └───┬───┘ 16 18	1 2 └───┬───┘ 18	____	1 2 3 4
06	1 2 8 └───┬───┘ 14	____	1 2 8 └───┬───┘ 16 18	1 2 └───┬───┘ 18	____	1 2 3 4
07	1 2 8 └───┬───┘ 14	____	1 2 8 └───┬───┘ 16 18	1 2 └───┬───┘ 18	____	1 2 3 4
08	1 2 8 └───┬───┘ 14	____	1 2 8 └───┬───┘ 16 18	1 2 └───┬───┘ 18	____	1 2 3 4
09	1 2 8 └───┬───┘ 14	____	1 2 8 └───┬───┘ 16 18	1 2 └───┬───┘ 18	____	1 2 3 4
10	1 2 8 └───┬───┘ 14	____	1 2 8 └───┬───┘ 16 18	1 2 └───┬───┘ 18	____	1 2 3 4

HANE SATIR NO	OKURYAZARLIK VE ÖĞRENİM DURUMU 6 VE YUKARI YAŞTAKİLER				OKULA DEVAM 6-24 YAŞINDAKİLER	
	..... okuma ve yazma biliyor mu?	..... hiç okula gitti mi?	.....'in en son gittiği okul hangisidir? Bu okulda en son kaçınıcı sınıfı tamamladı?	..... bu okuldan mezun oldu mu? (diploma aldı mı?)	..... bu yıl okula gidiyor mu?	..... hangi okula ve sınıfa gidiyor?
	EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 BİLMİYOR 8	EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 BİLMİYOR 8	<i>KOD LİSTELERİNİ KULLANIN.</i> OKUL SINIF	EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 BİLMİYOR 8	EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 BİLMİYOR 8	<i>KOD LİSTELERİNİ KULLANIN.</i> OKUL SINIF
(01)	(18)	(19)	(20A) (20B)	(21)	(22)	(23A) (23B)
01	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 26	____ ____	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 24	____ ____
02	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 26	____ ____	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 24	____ ____
03	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 26	____ ____	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 24	____ ____
04	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 26	____ ____	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 24	____ ____
05	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 26	____ ____	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 24	____ ____
06	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 26	____ ____	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 24	____ ____
07	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 26	____ ____	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 24	____ ____
08	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 26	____ ____	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 24	____ ____
09	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 26	____ ____	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 24	____ ____
10	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 26	____ ____	1 2 8	1 2 8 └───┬───┐ 24	____ ____

(20A-23A-25A) OKUL KODLARI
1 İLKOKUL
2 ORTAOKUL
3 İLKÖĞRETİM
4 LİSE
5 ÜNİVERSİTE
6 LİSANSÜSTÜ
8 BİLMİYOR

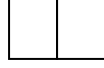

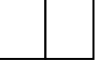

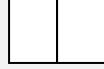

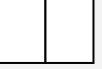
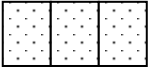
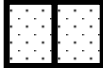

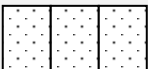

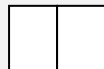

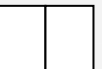

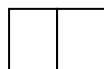

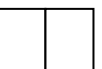
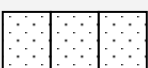

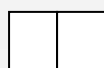
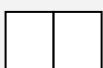
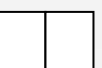
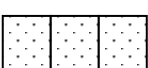

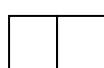
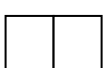
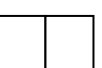
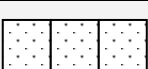

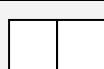

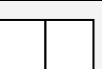
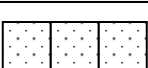

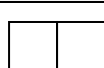

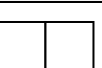
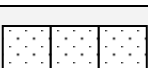

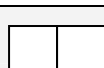
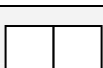
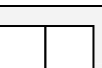
(20B-23B-25B) SINIF KODLARI
00 BİR YILDAN AZ/HAZIRLIK
66 LİSANSÜSTÜ
98 BİLMİYOR

HANE SATIR NO	OKULA DEVAM 6-24 YAŞINDAKİLER		ÇALIŞMA DURUMU 12 VE YUKARI YAŞTAKİLER		
	..... geçtiğimiz öğrenim yılında (2002-2003) okula gitti mi? EVET..... 1 HAYIR..... 2 BİLMİYOR..... 8	..... hangi okula ve sınıfa gitti? <i>KOD LİSTELERİNİ KULLANIN.</i> OKUL SINIF	....., son bir hafta içinde, gelir getirsin veya getirsin, herhangi bir işte çalıştı mı? (<i>HAYIR İSE</i>) Bildiğiniz gibi bazı insanlar geçici işler yaparlar, para karşılığında ya da para almadan ailenin işyerinde ya da tarlasında çalışırlar. .... son bir hafta içinde bu tür bir iş yaptı mı? EVET.....1 HAYIR.....2	.....'in, son bir hafta içinde çalışmadığını söylediniz. Peki normalde çalıştığı bir işi var mı? EVET..... 1 HAYIR..... 2	....., son bir hafta içinde neden çalışmadı? <i>KOD LİSTESİNİ KULLANIN.</i>
(01)	(24)	(25A) (25B)	(26)	(27)	(28)
01	1 2 8 └──┬──┘ 26	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 29A	1 2 └──┬──┘ 34	☐
02	1 2 8 └──┬──┘ 26	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 29A	1 2 └──┬──┘ 34	☐
03	1 2 8 └──┬──┘ 26	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 29A	1 2 └──┬──┘ 34	☐
04	1 2 8 └──┬──┘ 26	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 29A	1 2 └──┬──┘ 34	☐
05	1 2 8 └──┬──┘ 26	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 29A	1 2 └──┬──┘ 34	☐
06	1 2 8 └──┬──┘ 26	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 29A	1 2 └──┬──┘ 34	☐
07	1 2 8 └──┬──┘ 26	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 29A	1 2 └──┬──┘ 34	☐
08	1 2 8 └──┬──┘ 26	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 29A	1 2 └──┬──┘ 34	☐
09	1 2 8 └──┬──┘ 26	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 29A	1 2 └──┬──┘ 34	☐
10	1 2 8 └──┬──┘ 26	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 29A	1 2 └──┬──┘ 34	☐

(28) SON BİR HAFTA İÇİNDE ÇALIŞMAMA NEDENİ

01 TATİLDE, İZİNDE	06 ÇALIŞMA MEVSİMİ DEĞİL
02 GEBELİK/DOĞUM İZİNİ	07 İŞYERİ KAPALI , AKTİF DEĞİL
03 HASTA, ÇALIŞAMAZ DURUMDA	
04 İŞ GEZİSİ, GÖREVLİ, EĞİTİM, KURS	96 DİĞER
05 ÜCRETSİZ İZİNLİ	98 BİLMİYOR

HANE SATIR NO	ÇALIŞMA DURUMU 12 VE YUKARI YAŞTAKİLER				
	..... ne iş yaptı/yapıyor? YAPILAN İŞİ, YAPILDIĞI YERİ VE İŞTEKİ DURUMU AÇIK OLARAK YAZIN VE SORU 30'A GEÇİN.	EKİP BAŞI/ DENETÇİ TARAFINDAN KODLANACAKTIR	EKONOMİK FAALİYET, İŞYERİ TİPİ VE İŞYERİ MEKANI KOD LİSTELERİNİ KULLANIN.		
(01)	(29A)	(29B)	(30)	(31)	(32)
01	_____				
02	_____				
03	_____				
04	_____				
05	_____				
06	_____				
07	_____				
08	_____				
09	_____				
10	_____				

(30) İŞTEKİ DURUM	(31) İŞYERİ TİPİ	(32) İŞYERİ MEKANI
01 İŞVEREN (10+ ÇALIŞAN) 02 İŞVEREN (1-9 ÇALIŞAN) 03 ÜCRETLİ, İŞÇİ (DÜZENLİ) 04 MAAŞLI, MEMUR (DÜZENLİ) 05 YEVMİYELİ (MEVSİMLİK, GEÇİCİ) 06 KENDİ HESABINA (DÜZENLİ) 07 KENDİ HESABINA (DÜZENSİZ, İŞ BULDUKÇA) 08 ÜCRETSİZ AİLE İŞÇİSİ 96 DİĞER 98 BİLMİYOR	01 DEVLET 02 DERNEK VAKIF GÖNÜLLÜ KUR. 03 ÖZEL 96 DİĞER 98 BİLMİYOR	01 TARLA, BAHÇE 02 EV (KENDİ) 03 EV (BAŞKASININ) 04 DÜZENLİ İŞYERİ 05 SEYYAR 06 SABİT OLMAYAN İŞYERİ 07 PAZAR YERİ 96 DİĞER 98 BİLMİYOR

HANE SATIR NO	ÇALIŞMA DURUMU 12 VE YUKARI YAŞTAKİLER			
	..... bu işi yaparken herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı mı? (EVET İSE) Hangisi? KOD LİSTESİNİ KULLANIN.	.....'in halen çalışmamasının en önemli nedeni nedir? (..... ne yapıyor? Neden çalışmıyor?) KOD LİSTESİNİ KULLANIN.	..... şu sıralarda iş arıyor mu? EVET..... 1 HAYIR..... 2 BİLMİYOR..... 8	..... iş aramak için en son ne zaman girişimde bulundu? HİÇ BULUNMADI..... 0 SON BİR AY İÇİNDE..... 1 2-3 AY ÖNCE..... 2 4-6 AY ÖNCE..... 3 7 AY VE DAHA FAZLA..... 4 BİLMİYOR..... 8
(01)	(33)	(34)	(35)	(36)
01	____ ____ → 37	____ ____	1 2 8 └→ 37	0 1 2 3 4 8
02	____ ____ → 37	____ ____	1 2 8 └→ 37	0 1 2 3 4 8
03	____ ____ → 37	____ ____	1 2 8 └→ 37	0 1 2 3 4 8
04	____ ____ → 37	____ ____	1 2 8 └→ 37	0 1 2 3 4 8
05	____ ____ → 37	____ ____	1 2 8 └→ 37	0 1 2 3 4 8
06	____ ____ → 37	____ ____	1 2 8 └→ 37	0 1 2 3 4 8
07	____ ____ → 37	____ ____	1 2 8 └→ 37	0 1 2 3 4 8
08	____ ____ → 37	____ ____	1 2 8 └→ 37	0 1 2 3 4 8
09	____ ____ → 37	____ ____	1 2 8 └→ 37	0 1 2 3 4 8
10	____ ____ → 37	____ ____	1 2 8 └→ 37	0 1 2 3 4 8

(33) SOSYAL GÜVENLİK
00 SOSYAL GÜVENLİK KURUMUNA BAĞLI DEĞİL
01 SSK
02 EMEKLİ SANDIĞI
03 BAĞ-KUR
04 ÖZEL SİGORTA
96 DİĞER
98 BİLMİYOR

(34) ÇALIŞMAMA NEDENİ	
01 YENİ İŞE BAŞLAYACAK	12 İŞ ARIYOR/İŞSİZ
02 ÖĞRENCİ	13 HENÜZ YAŞI KÜÇÜK
03 EV KADINI	14 OKULU YENİ BİTİRDİ
04 EMEKLİ	15 EŞİ/AİLESİ İZİN VERMİYOR
05 İRAT SAHİBİ (KİRA, FAİZ, KAR PAYI VB.)	16 BURAYA YENİ GÖÇ ETMİŞ/GELMİŞ
06 AİLE İŞÇİSİ	17 İHTİYACI YOK
07 ÖZÜRLÜ/ENGELLİ/HASTA	18 BECERİSİ/EĞİTİMİ YOK
08 YAŞLIYA BAKIYOR	96 DİĞER
09 ÇOCUK BAKIYOR	98 BİLMİYOR
10 EVLENMEK ÜZERE	
11 ASKERE GİDECEK	

HANE SATIR NO	MEDENİ DURUM 12 VE YUKARIYAŞTAKİLER		
	..... hiç evlendi mi? EVET ..... 1 HAYIR 2	.....'in medeni durumu nedir? HALEN EVLİ ..... 1 EŞİ ÖLMÜŞ ..... 2 BOŞANMIŞ ..... 3 AYRI YAŞIYOR ..... 4 BİLMİYOR 8	EŞİNİN HANE SATIR NO.SUNU YAZIN. EŞİ HANE LİSTESİNE YAZILMAMIŞ İSE "96" YAZIN.
(01)	(37)	(38)	(39)
01	1 2 └─▶47	1 2 3 4 8 └─▶46	____
02	1 2 └─▶47	1 2 3 4 8 └─▶46	____
03	1 2 └─▶47	1 2 3 4 8 └─▶46	____
04	1 2 └─▶47	1 2 3 4 8 └─▶46	____
05	1 2 └─▶47	1 2 3 4 8 └─▶46	____
06	1 2 └─▶47	1 2 3 4 8 └─▶46	____
07	1 2 └─▶47	1 2 3 4 8 └─▶46	____
08	1 2 └─▶47	1 2 3 4 8 └─▶46	____
09	1 2 └─▶47	1 2 3 4 8 └─▶46	____
10	1 2 └─▶47	1 2 3 4 8 └─▶46	____

HANE SATIR NO	BİREYSEL GÖRÜŞMEYE UYGUNLUK	HİÇ EVLENMEMİŞ KADIN EK BİLGİ MODÜLÜNE UYGUNLUK	YAŞLI REFAHI MODÜLÜNE UYGUNLUK
	<i>15-49 YAŞ ARASINDA OLAN VE EN AZ BİR KEZ EVLENMİŞ KADIN İSE HANE SATIR NO.SUNU DAİRE İÇİNE ALIN VE BİR SONRAKİ KİŞİYE GEÇİN. DEĞİLSE 48'E GEÇİN.</i>	<i>15-49 YAŞ ARASINDA BEKAR (HİÇ EVLENMEMİŞ) KADIN İSE HANE SATIR NO.SUNU DAİRE İÇİNE ALIN VE BİR SONRAKİ KİŞİYE GEÇİN. DEĞİLSE 48'E GEÇİN.</i>	<i>60 YAŞINDA VEYA DAHA YAŞLI İSE HANE SATIR NO.SUNU DAİRE İÇİNE ALIN. BİR SONRAKİ KİŞİYE GEÇİN.</i>
(01)	(46)	(47)	(48)
01	01	01	01
02	02	02	02
03	03	03	03
04	04	04	04
05	05	05	05
06	06	06	06
07	07	07	07
08	08	08	08
09	09	09	09
10	10	10	10

**HANEHALKI LİSTESİ
TAMAMLANDIKTAN SONRA
KAPAK SAYFASINA DÖNÜN
VE KİŞİ SAYILARI BÖLÜMÜNÜ
DOLDURUN.**

BÖLÜM 1B. HİÇ EVLENMEMİŞ KADIN EK BİLGİ MODÜLÜ

50	<i>SORU 47'YE BAKIN; HANEHALKI LİSTESİNDE</i> İŞARETLENMİŞ EN AZ BİR KİŞİ VAR ☐ İŞARETLENMİŞ KİMSE YOK ☐	60
51	TOPLAM HİÇ EVLENMEMİŞ KADIN SAYISI ..... ____	

HİÇ EVLENMEMİŞ KADINLARIN ADLARINI VE SATIR NO'LARINI YAZIN. SORULARI HER YAZDIĞINIZ KADIN İÇİN AYRI AYRI SORUN. BİR DEN FAZLA HİÇ EVLENMEMİŞ KADIN VAR İSE LİSTENİN EN ÜST SIRASINDAKİ KADINDAN BAŞLAYIN. İKİ DEN FAZLA KADIN VAR İSE EK SORU KAĞIDI KULLANIN.

<i>SORU 02'DEN</i> <i>SORU 01'DEN</i>	İSİM _____ SATIR NO ..... ____	İSİM _____ SATIR NO ..... ____	
52 ..... 12 yaşına kadar en uzun süreyle nerede yaşadığı? (YERİN ADI) Bu yer o zaman bir il merkezi mi, ilçe merkezi mi, bir bucak ya da köy müydü? Ya da yurt dışında mıydı?	HALEN YAŞADIĞI YER ..... 0 → 54 İL MERKEZİ ..... 1 İLÇE MERKEZİ ..... 2 BUCAK VEYA KÖY ..... 3 YURTDIŞI ..... 4 BİLMİYOR ..... 8 → 54	HALEN YAŞADIĞI YER ..... 0 → 54 İL MERKEZİ ..... 1 İLÇE MERKEZİ ..... 2 BUCAK VEYA KÖY ..... 3 YURTDIŞI ..... 4 BİLMİYOR ..... 8 → 54	
53 Bu yer şu anda hangi ilde? <i>İLİN ADINI VE KODUNU YAZIN.</i>	İLİN ADI _____ İL KODU ____	İLİN ADI _____ İL KODU ____	
54 Ne kadar zamandır sürekli olarak ..... 'da (GÖRÜŞMENİN YAPILDIĞI YER VEYA GENELLİKLE YAŞADIĞI YER) yaşıyor?	YIL ..... ____ DOĞUMUNDAN BERİ ..... 95 → 57 BİLMİYOR 98	YIL ..... ____ DOĞUMUNDAN BERİ ..... 95 → 57 BİLMİYOR 98	
55 .....'a gelmeden önce nerede yaşıyordunuz? (YERİN ADI) Bu yer .....'nın orada yaşadığı sırada bir il merkezi mi, ilçe merkezi mi, bucak ya da köy müydü? Ya da bu yer yurt dışında mıydı?	İL MERKEZİ ..... 1 İLÇE MERKEZİ ..... 2 BUCAK VEYA KÖY ..... 3 YURTDIŞI ..... 4 BİLMİYOR ..... 8 → 57	İL MERKEZİ ..... 1 İLÇE MERKEZİ ..... 2 BUCAK VEYA KÖY ..... 3 YURTDIŞI ..... 4 BİLMİYOR ..... 8 → 57	
56 Bu yer şu anda hangi ilde? <i>İLİN ADINI VE KODUNU YAZIN.</i>	İLİN ADI _____ İL KODU ____	İLİN ADI _____ İL KODU ____	

	SORU 02'DEN	İSİM _____	İSİM _____	
	SORU 01'DEN	SATIR NO ..... ____ ____	SATIR NO ..... ____ ____	
57	.....'nin ana dili nedir? <i>YALNIZCA BİR SEÇENEK İŞARETLEYİN.</i>	TÜRKÇE ..... 01 KÜRTÇE ..... 02 ARAPÇA ..... 03 RUMCA, YUNANCA, ERMENİCE, İBRANİCE (LADİNO)..... 04 ÇERKEZCE, GÜRCÜCE, LAZCA ... 05 RUSÇA, BULGARCA, ROMENCE, SIRPÇA ..... 06 İNGİLİZCE, ALMANCA, FRANSIZCA ..... 07 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN) BİLMİYOR ..... 98 → 59A	TÜRKÇE ..... 01 KÜRTÇE ..... 02 ARAPÇA ..... 03 RUMCA, YUNANCA, ERMENİCE, İBRANİCE (LADİNO)..... 04 ÇERKEZCE, GÜRCÜCE, LAZCA ... 05 RUSÇA, BULGARCA, ROMENCE, SIRPÇA ..... 06 İNGİLİZCE, ALMANCA, FRANSIZCA ..... 07 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN) BİLMİYOR ..... 98 → 59A	
58	..... ana dili dışında, hangi dilleri konuşabiliyor? <i>SÖYLENEN DİLLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	TÜRKÇE ..... A KÜRTÇE ..... B ARAPÇA ..... C RUMCA, YUNANCA, ERMENİCE, İBRANİCE (LADİNO)..... D ÇERKEZCE, GÜRCÜCE, LAZCA ... E RUSÇA, BULGARCA, ROMENCE, SIRPÇA ..... F İNGİLİZCE, ALMANCA, FRANSIZCA ..... G DİĞER ..... U (BELİRTİN) BAŞKA DİL KONUŞAMIYOR ..... Y BİLMİYOR X	TÜRKÇE ..... A KÜRTÇE ..... B ARAPÇA ..... C RUMCA, YUNANCA, ERMENİCE, İBRANİCE (LADİNO)..... D ÇERKEZCE, GÜRCÜCE, LAZCA ... E RUSÇA, BULGARCA, ROMENCE, SIRPÇA ..... F İNGİLİZCE, ALMANCA, FRANSIZCA ..... G DİĞER ..... U (BELİRTİN) BAŞKA DİL KONUŞAMIYOR ..... Y BİLMİYOR X	
59	.....'nin annesinin anadili nedir (neydi)? .....'nin babasının anadili nedir (neydi)? <i>57'DEKİ KODLARI KULLANIN.</i>	ANNESİ ..... ____ ____ BABASI..... ____ ____	ANNESİ ..... ____ ____ BABASI..... ____ ____	
59A		<i>EVDE BAŞKA HİÇ EVLENMEMİŞ KADIN VAR İSE 52'YE DÖNÜN, YOKSA SONRAKİ BÖLÜME GEÇİN</i>	<i>EVDE BAŞKA HİÇ EVLENMEMİŞ KADIN VAR İSE EK SORU KAĞIDINDA 1. SÜTUNDAKİ 52. SORUYA DÖNÜN, YOKSA SONRAKİ BÖLÜME GEÇİN</i>	

BÖLÜM 2. YAŞLI REFAHI

60	<i>SORU 48'E BAKIN;</i> İŞARETLENMİŞ EN AZ BİR KİŞİ VAR ____ İŞARETLENMİŞ KİMSE YOK ____	120
61	TOPLAM YAŞLI SAYISI ..... ____	

HANEHALKI LİSTESİNDEKİ 60 VE YUKARI YAŞTAKİ KİŞİLERİN ADLARINI VE SATIR NO'LARINI YAZIN. SORULARI HER YAZDIĞINIZ KİŞİ İÇİN AYRI AYRI SORUN. HANEHALKI LİSTESİNDE BİRDEN FAZLA YAŞLI VAR İSE LİSTENİN EN ÜST SIRASINDAKİ YAŞLIDAN BAŞLAYIN. İKİDEN FAZLA YAŞLI VAR İSE EK SORU KAĞIDI KULLANIN.

<i>SORU 02'DEN</i>	İSİM	İSİM	
<i>SORU 01'DEN</i>	SATIR NO ..... ____	SATIR NO ..... ____	
62	.....'in yaşayan öz çocuğu var mı? <i>(EVET İSE) Kaç öz çocuğu var?</i>	YOK .....00 → 64 ÖZ ÇOCUK SAYISI ..... ____	YOK .....00 → 64 ÖZ ÇOCUK SAYISI ..... ____
63	.....'in öz çocukları nerede yaşıyor? <i>TÜM ÇOCUKLAR İÇİN GEREKİRSE BİRDEN FAZLA SEÇENEK İŞARETLEYİN.</i>	AYNI EVDE ..... A AYNI BİNA, SOKAK, VEYA MAHALLEDE/SEMTTE ..... B AYNI YERLEŞİM YERİNDE ..... C YAKIN BİR YERLEŞİM YERİNDE... D UZAK BİR YERLEŞİM YERİNDE... E BAŞKA BİR ÜLKEDE ..... F BİLMİYOR X	AYNI EVDE ..... A AYNI BİNA, SOKAK, VEYA MAHALLEDE/SEMTTE ..... B AYNI YERLEŞİM YERİNDE ..... C YAKIN BİR YERLEŞİM YERİNDE... D UZAK BİR YERLEŞİM YERİNDE... E BAŞKA BİR ÜLKEDE ..... F BİLMİYOR X
64	.....'in yaşayan üvey çocuğu var mı? <i>(EVET İSE) Kaç üvey çocuğu var?</i>	YOK .....00 → 66 ÜVEY ÇOCUK SAYISI ..... ____	YOK .....00 → 66 ÜVEY ÇOCUK SAYISI ..... ____
65	.....'in üvey çocukları nerede yaşıyor? <i>TÜM ÇOCUKLAR İÇİN GEREKİRSE BİRDEN FAZLA SEÇENEK İŞARETLEYİN.</i>	AYNI EVDE ..... A AYNI BİNA, SOKAK, VEYA MAHALLEDE/SEMTTE ..... B AYNI YERLEŞİM YERİNDE ..... C YAKIN BİR YERLEŞİM YERİNDE... D UZAK BİR YERLEŞİM YERİNDE... E BAŞKA BİR ÜLKEDE ..... F BİLMİYOR X	AYNI EVDE ..... A AYNI BİNA, SOKAK, VEYA MAHALLEDE/SEMTTE ..... B AYNI YERLEŞİM YERİNDE ..... C YAKIN BİR YERLEŞİM YERİNDE... D UZAK BİR YERLEŞİM YERİNDE... E BAŞKA BİR ÜLKEDE ..... F BİLMİYOR X
66	.....'in rahatı, sağlığı ve ihtiyaçlarını karşılama konusunda esas sorumluluk kime aittir?	KENDİSİ .....01 EŞİ .....02 ÖZ/ÜVEY ÇOCUĞU .....03 GELİNİ/DAMADI .....04 KARDEŞİ .....05 TORUNU .....06 KARDEŞ ÇOCUĞU .....07 DİĞER YAKIN AKRABA .....08 UZAK AKRABA .....09 KOMŞU .....10 DİĞER .....96 (BELİRTİN)	KENDİSİ .....01 EŞİ .....02 ÖZ/ÜVEY ÇOCUĞU .....03 GELİNİ/DAMADI .....04 KARDEŞİ .....05 TORUNU .....06 KARDEŞ ÇOCUĞU .....07 DİĞER YAKIN AKRABA .....08 UZAK AKRABA .....09 KOMŞU .....10 DİĞER .....96 (BELİRTİN)

	SORU 02'DEN	İSİM _____		İSİM _____							
	SORU 01'DEN	SATIR NO ..... ____ ____		SATIR NO ..... ____ ____							
67	.....'in herhangi bir geliri var mı?	EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 → 69		EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 → 69							
68	Bu gelir(ler)in kaynağı ne(ler)dir? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN. EN AZ BİR SEÇENEĞİN İŞARETLENMESİ ZORUNLUDUR.</i>	EMEKLİ MAAŞI (KENDİSİNİN) ..... A EMEKLİ MAAŞI (DOLAYLI) ..... B YAŞLILIK AYLIĞI ..... C İRAT SAHİBİ (KİRA/FAİZ/KAR) ..... D TÜRKİYE'DE AKRABA ..... E YURTDIŞINDA AKRABA ..... F HALEN ÇALIŞIYOR ..... G DİĞER ..... U (BELİRTİN)		EMEKLİ MAAŞI (KENDİSİNİN) ..... A EMEKLİ MAAŞI (DOLAYLI) ..... B YAŞLILIK AYLIĞI ..... C İRAT SAHİBİ (KİRA/FAİZ/KAR) ..... D TÜRKİYE'DE AKRABA ..... E YURTDIŞINDA AKRABA ..... F HALEN ÇALIŞIYOR ..... G DİĞER ..... U (BELİRTİN)							
69	.....'in herhangi bir sağlık sigortası kapsamında mı? Sağlık sigortası var mı? <i>(VAR İSE) Hangi sağlık sigortası kapsamında?</i>	HAYIR ..... 0 SSK ..... 1 EMEKLİ SANDIĞI ..... 2 BAĞ-KUR ..... 3 ÖZEL SAĞLIK SİGORTASI ..... 4 YEŞİL KART ..... 5 DİĞER ..... 7 (BELİRTİN) BİLMİYOR 8		HAYIR ..... 0 SSK ..... 1 EMEKLİ SANDIĞI ..... 2 BAĞ-KUR ..... 3 ÖZEL SAĞLIK SİGORTASI ..... 4 YEŞİL KART ..... 5 DİĞER ..... 7 (BELİRTİN) BİLMİYOR 8							
70	..... devamlı olarak yatağa bağımlı mı?	EVET ..... 1 → 73 HAYIR 2		EVET ..... 1 → 73 HAYIR 2							
71	..... tüm gün sandalyeye/koltuğa bağımlı mı?	EVET ..... 1 → 73 HAYIR 2		EVET ..... 1 → 73 HAYIR 2							
72	.....'in yaşamı ev/daire veya bahçe ile mi sınırlı?	EVET ..... 1 HAYIR 2		EVET ..... 1 HAYIR 2							
73	..... şimdi sayacaklarımı kolaylıkla mı, zorlukla mı, ancak başka bir kişinin yardımı olursa mı yapabilir?		MÜMKÜN DEĞİL		MÜMKÜN DEĞİL						
	Yatağa yatmak-kalkmak	1	2	3	4	1	2	3	4		
	Giyinmek-soyunmak	1	2	3	4	1	2	3	4		
	Yemek yemek	1	2	3	4	1	2	3	4		
	Tuvalete gitmek ve kullanmak	1	2	3	4	1	2	3	4		
	Banyo yapmak	1	2	3	4	1	2	3	4		
		<i>EVDE BAŞKA YAŞLI VAR İSE 62'YE DÖNÜN, YOKSA SONRAKİ BÖLÜME GEÇİN</i>					<i>EVDE BAŞKA YAŞLI VAR İSE EK SORU KAĞIDINDA 1. SÜTUNDAKİ 62. SORUYA DÖNÜN, YOKSA SONRAKİ BÖLÜME GEÇİN</i>				

BÖLÜM 3. KONUT ÖZELLİKLERİ

120	<i>KAPAK SAYFASINA BAKIN:</i> GENELLİKLE BU EVDE YAŞAYAN KİMSE YOK (GENELLİKLE BU EVDE YAŞAYAN KİŞİ SAYISI=00) ☐ GENELLİKLE BU EVDE YAŞAYAN EN AZ BİR KİŞİ VAR (GENELLİKLE BU EVDE YAŞAYAN KİŞİ SAYISI>00) ☐	123
122	<i>BU BÖLÜMDEKİ TÜM SORULARI HANEHALKI REİSİNİN GENELLİKLE YAŞADIĞI EV/KONUT İÇİN SORUN.</i> Şimdi size ..... (HANEHALKI REİSİ)'nin genellikle yaşadığı konut hakkında bazı sorular soracağım.	
123	Bu ev evde yaşayanlardan birine mi ait, kira mı, lojman mı ya da ücret ödemedi mi oturuyorsunuz?	EVDE YAŞAYANLARDAN BİRİNE AİT .....1 → 125 KİRA .....2 LOJMAN .....3 → 125 ÜCRET ÖDENMEDEN OTURULUYOR.....4 } → 124 DİĞER .....7 } (BELİRTİN)
123A	Kira kontratınız var mı?	VAR.....1 YOK.....2
124	Ev kime ait?	DİĞER AİLE FERDİ, AKRABA .....1 YABANCI (AİLE, AKRABA OLMAYAN) EV SAHİBİ .....2 DEVLET.....3 ÖZEL KURULUŞ, ŞİRKET.....4 DİĞER .....7 (BELİRTİN)
125	Evinizde yaşayanlardan herhangi birinin (bu ev dışında) sahip olduğu (başka) bir ev var mı? (EVET İSE) Kaç ev var?	HAYIR .....00 SAHİP OLUNAN EV SAYISI ..... ____ ____
129	Bu evde kullandığınız içme suyunun kaynağı nedir?	ŞEHİR SUYU EVDE/BAHÇEDE ŞEHİR SUYU.....11 → 131 EV/BAHÇE DIŞINDA ORTAK KULLANIM.....12 KUYU SUYU EVDE/BAHÇEDE KUYU.....21 → 131 ORTAK KULLANILAN KUYU .....22 YÜZEY SUYU EVE/BAHÇEYE ŞEBEKEYLE PINAR SUYU.....31 → 131 PINAR/ORTAK KULLANILAN ÇEŞME .....32 IRMAK/DERE/GÖL/GÖLET/BARAJ/BENT.....33 YAĞMUR SUYU .....41 → 131 TANKER.....51 ŞİŞE SUYU/DAMACANA/PET SU.....61 → 133 SU İSTASYONU .....71 DİĞER .....96 (BELİRTİN)

130	İçme suyunu almaya gitmek, almak ve geri dönmek ne kadar zamanınızı alıyor?	DAKİKA ..... <table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr></table> BAHÇE SINIRLARI İÇİNDE 996				
131	Bu kaynaktan su devamlı oluyor mu? Ne sıklıkta oluyor?	GENELLİKLE HERZAMAN .....1 GÜNDE BİRKAÇ SAAT .....2 GÜN AŞIRI .....3 HAFTADA BİR İKİ KEZ .....4 DAHA SEYREK OLARAK .....5 BİLMİYOR 8				
132	İçme suyunu kullanmadan önce herhangi birşey yapıyor musunuz? Kaynatmak, filtreden geçirmek gibi...	HAYIR .....0 SU KAYNATILIYOR .....1 SU KLORLANIYOR .....2 SU FİLTREDEN GEÇİRİLİYOR .....3 DİĞER .....7 (BELİRTİN) BİLMİYOR 8				
133	Bu evde el yıkamak, bulaşık yıkamak, çamaşır yıkamak için kullandığımız kullanma suyunun kaynağı nedir?	ŞEHİR SUYU EVDE/BAHÇEDE ŞEHİR SUYU .....11 EV/BAHÇE DIŞINDA ORTAK KULLANIM .....12 KUYU SUYU EVDE/BAHÇEDE KUYU .....21 ORTAK KULLANILAN KUYU .....22 YÜZEY SUYU EVE/BAHÇEYE ŞEBEKEYLE PINAR SUYU .....31 PINAR/ORTAK KULLANILAN ÇEŞME .....32 IRMAK/DERE/GÖL/GÖLET/BARAJ/BENT .....33 YAĞMUR SUYU .....41 TANKER .....51 ŞİŞE SUYU/DAMACANA/PET SU .....61 SU İSTASYONU .....71 DİĞER .....96 (BELİRTİN)				
137	Tuvalet evin içinde mi, dışında mı?	TUVALET YOK/ÇALILIK/ARAZİ/UMUMİ TUVALET .....0 → 142A EVİN İÇİNDE .....1 EVİN DIŞINDA .....2 EVİN İÇİNDE VE DIŞINDA .....3 DİĞER .....7 (BELİRTİN)				
138	Evinizde ne tip bir tuvalet kullanılıyor? <i>BİR DEN FAZLA TUVALET KULLANILIYORSA, EV İÇİNDEKİ VEYA EVE DAHA YAKIN TUVALETE GÖRE KODLAYIN.</i>	KANALİZASYONA BAĞLI .....1 AÇIK ÇUKUR .....2 KAPALI ÇUKUR .....3 DİĞER .....7 (BELİRTİN)				
139	Tuvaleti yalnızca sizin hanenizde bulunanlar mı kullanıyor, yoksa başka hane halkı(ları) ile ortak mı kullanıyorsunuz?	YALNIZCA EVDE YAŞAYANLAR .....1 BAŞKA HANEHALKI(LARI) İLE BİRLİKTE 2				

142A	Evinizde kaç oda var? Buna yatak odalarını, oturma odalarını, misafir odalarını, çalışma odalarını ve salonu dahil eder misiniz?	ODA SAYISI ..... ____ ____	
142B	Ayrı mutfak var mı?	YOK.....0 VAR.....1	
142C	Ayrı banyo var mı?	YOK.....0 VAR.....1	
142D	Bunlar dışında, kiler, çamaşırılık, tavan arası gibi, başka kullanım alanları var mı? (VAR İSE) Bunların neler olduğunu sayar mısınız? <i>BU TÜR KULLANIM ALANLARININ TOPLAM SAYISINI YAZIN.</i>	YOK.....00 KAÇ TANE ..... ____ ____	
142E	Bütün bu saydıklarınız arasından kaç hanede genellikle yaşayanlar tarafından gece yatmak için kullanılıyor?	YATMAK İÇİN KULLANILAN ODA SAYISI ..... ____ ____	
143	Evinizin tabanı (zemini) ne ile kaplı?	DOĞAL ZEMİN TOPRAK .....11 BASİT ZEMİN TAHTA .....21 İNŞA EDİLMİŞ ZEMİN PARKE/CİLALİ TAHTA .....31 KARO .....32 BETON .....34 HALI/HALIFLEKS .....35 MARLEY .....36 MOZAİK .....37 DİĞER .....96 (BELİRTİN)	

İSTANBUL METROPOL HANEHALKI MODÜLÜ

147	<i>KAPAK SAYFASINA BAKIN:</i> İSTANBUL METROPOL HANEHALKI (1)	İSTANBUL METROPOL HANEHALKI DEĞİL (2)	160
147A	<i>KAPAK SAYFASINA BAKIN:</i> GENELLİKLE BU EVDE YAŞAYAN EN AZ BİR KİŞİ VAR	GENELLİKLE BU EVDE YAŞAYAN KİMSE YOK	160
148	<i>SORU 123'E BAKIN:</i> LOJMAN DEĞİL İSE (123 = 1, 2, 4 VEYA 7)	LOJMAN (123=3) İSE	160
149	Evin tapusu var mı?	VAR.....1 YOK .....2 BİLMİYOR 8	153
150	Tapu tahsis belgesi var mı?	VAR.....1 YOK .....2 BİLMİYOR 8	153
151	Evin üzerinde bulunduğu arsanın tapusu var mı?	VAR.....1 YOK .....2 BİLMİYOR 8	153
152	Bu saydıklarım dışında, bu eve ya da arsaya ait, devlet ya da belediye tarafından verilmiş/onaylanmış başka bir resmi belge var mı? (<i>VAR İSE</i>) Bu ne tür bir belgedir?	YOK .....0 VAR .....1 (BELİRTİN) BİLMİYOR 8	
153	Yasal bir gerekçe olmadan bu evden çıkarılmanız mümkün mü? (<i>EVET İSE</i>) Sizi kim çıkarabilir?	MÜMKÜN DEĞİL .....0 MÜMKÜN EV SAHİBİ .....1 DEVLET/BELEDİYE.....2 DİĞER .....7 (BELİRTİN) BİLMİYOR 8	
154	Bu konut için çevre temizlik vergisi ödeniyor mu?	EVET .....1 HAYIR .....2 BİLMİYOR 8	
155	Bu konutun elektrik aboneliği var mı?	EVET .....1 HAYIR .....2 BİLMİYOR 8	

156	Bu konutun İSKİ aboneliği var mı?	EVET .....1 HAYIR .....2 BİLMİYOR 8	
157	Bu konutun doğalgaz aboneliği var mı?	EVET .....1 HAYIR .....2 BİLMİYOR 8	

İYOTLU TUZ

160	<i>KAPAK SAYFASINA BAKIN:</i> KÜME NO ÇİFT VE HANE NO ÇİFT ☐ KÜME NO TEK VE HANE NO TEK ☐	KÜME NO ÇİFT , HANE NO TEK VEYA KÜME NO TEK, HANE NO ÇİFT ☐	161
160A	Evinizde yemek pişirmek için kullandığınız tuzla ilgili sorular sormak istiyorum. Yemek pişirmek için kullandığınız tuzu genellikle nasıl bir kapta saklıyorsunuz? <i>TUZUN SAKLANDIĞI KABI VE/VEYA AMBALAJI İSTEYİN. HER İKİSİNİN GETİRİLMESİ DURUMUNDA SAKLAMA KABINI ESAS ALIN VE İŞARETLEMİYİ YAPIN.</i>	KENDİ AMBALAJINDA AĞZI KAPALI .....11 AĞZI AÇIK .....12 SAYDAM KAPTA KAPAKLI .....21 KAPAKSIZ .....22 IŞIK GEÇİRMİYEN RENKLİ KAPTA KAPAKLI .....31 KAPAKSIZ .....32 EVDE TUZ KULLANILMIYOR .....41 DİĞER .....96 (BELİRTİN)	161
160B	<i>TUZ KENDİ AMBALAJINDA GETİRİLMİŞ İSE AMBALAJIN ÜZERİNDEN TUZUN "POTASYUM İYODÜR" VEYA "POTASYUM İYODAT"LI OLUP OLMADIĞINA BAKIN VE İŞARETLEYİN.</i>	AMBALAJ ÜZERİNDEKİ BİLGİ POTASYUM İYODÜRLÜ .....1 POTASYUM İYODATLI .....2 BİLGİ YOK .....3 AMBALAJ GÖRÜLMEDİ 4	
160C	<i>TUZ SAKLAMA KABINDA SAKLANIYOR İSE:</i> Tuz saklama kabını genellikle nerede saklıyorsunuz? <i>TUZ AMBALAJINDA SAKLANIYOR İSE:</i> Tuz ambalajını genellikle nerede saklıyorsunuz?	AÇIKTA .....1 KAPALI DOLAPTA 2	
160D	Şimdi evinizde kullandığınız tuzun iyotlu olup olmadığını test etmek istiyorum. <i>HEM TUZUN SAKLANDIĞI KAP, HEM DE AMBALAJ GETİRİLMİŞ İSE SAKLAMA KABINDAKİ TUZDAN ÖRNEK ALARAK POTASYUM İYODÜR TESTİNİ YAPIN VE İŞARETLEYİN.</i> <i>TUZ POTASYUM İYODÜR İÇERMİYOR İSE POTASYUM İYODAT TESTİNİ DE YAPIN VE İŞARETLEYİN.</i>	POTASYUM İYODÜR TESTİ İYOTLU DEĞİL - 0 PPM (RENK YOK) .....11 İYOTLU (RENK VAR) .....12 POTASYUM İYODAT TESTİ İYOTLU DEĞİL - 0 PPM (RENK YOK) .....21 15 PPM'DEN AZ (AÇIK RENK) .....22 15 PPM VEYA DAHA FAZLA (KOYU RENK) .....23 TEST EDİLEMEDİ .....00 (BELİRTİN)	161

161	CEVAPLAYAN KİŞİNİN HANE SATIR NO'SU	HANE SATIR NO ..... ____ ____	
162	HANEHALKI GÖRÜŞMESİNDE KULLANILAN DİL(LER)	TÜRKÇE ..... A → 164S KÜRTÇE ..... B ARAPÇA ..... C DİĞER ..... U (BELİRTİN)	
163	ÇEVİRMEN KULLANILDI MI?	EVET ..... 1 HAYIR 2	
164S	BİTİŞ SAATI	SAAT ..... ____ ____ DAKİKA ..... ____ ____	

YAŞ – DOĞUM YILI TABLOSU

2003		
YAŞ	DOĞUM YILI	
	2003'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLAMADI	2003'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLADI
	BİLMİYOR	
0	2002	--
1	2001	2002
2	2000	2001
3	1999	2000
4	1998	1999
5	1997	1998
6	1996	1997
7	1995	1996
8	1994	1995
9	1993	1994
10	1992	1993
11	1991	1992
12	1990	1991
13	1989	1990
14	1988	1989
15	1987	1988
16	1986	1987
17	1985	1986
18	1984	1985
19	1983	1984
20	1982	1983
21	1981	1982
22	1980	1981
23	1979	1980
24	1978	1979
25	1977	1978
26	1976	1977
27	1975	1976
28	1974	1975
29	1973	1974
30	1972	1973
31	1971	1972
32	1970	1971
33	1969	1970
34	1968	1969
35	1967	1968
36	1966	1967
37	1965	1966
38	1964	1965
39	1963	1964
40	1962	1963
41	1961	1962
42	1960	1961
43	1959	1960
44	1958	1959
45	1957	1958
46	1956	1957
47	1955	1956
48	1954	1955
49	1953	1954
50	1952	1953
51	1951	1952
52	1950	1951
53	1949	1950
54	1948	1949
55	1947	1948
56	1946	1947
57	1945	1946
58	1944	1945
59	1943	1944
60	1942	1943
61	1941	1942
62	1940	1941
63	1939	1940
64	1938	1939
65	1937	1938
66	1936	1937
67	1935	1936
68	1934	1935
69	1933	1934

2004		
YAŞ	DOĞUM YILI	
	2004'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLAMADI	2004'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLADI
	BİLMİYOR	
0	2003	--
1	2002	2003
2	2001	2002
3	2000	2001
4	1999	2000
5	1998	1999
6	1997	1998
7	1996	1997
8	1995	1996
9	1994	1995
10	1993	1994
11	1992	1993
12	1991	1992
13	1990	1991
14	1989	1990
15	1988	1989
16	1987	1988
17	1986	1987
18	1985	1986
19	1984	1985
20	1983	1984
21	1982	1983
22	1981	1982
23	1980	1981
24	1979	1980
25	1978	1979
26	1977	1978
27	1976	1977
28	1975	1976
29	1974	1975
30	1973	1974
31	1972	1973
32	1971	1972
33	1970	1971
34	1969	1970
35	1968	1969
36	1967	1968
37	1966	1967
38	1965	1966
39	1964	1965
40	1963	1964
41	1962	1963
42	1961	1962
43	1960	1961
44	1959	1960
45	1958	1959
46	1957	1958
47	1956	1957
48	1955	1956
49	1954	1955
50	1953	1954
51	1952	1953
52	1951	1952
53	1950	1951
54	1949	1950
55	1948	1949
56	1947	1948
57	1946	1947
58	1945	1946
59	1944	1945
60	1943	1944
61	1942	1943
62	1941	1942
63	1940	1941
64	1939	1940
65	1938	1939
66	1937	1938
67	1936	1937
68	1935	1936
69	1934	1935

İL TRAFİK KODLARI

01 ADANA	21 DİYARBAKIR	41 KOCAELİ	61 TRABZON
02 ADIYAMAN	22 EDİRNE	42 KONYA	62 TUNCELİ
03 AFYON	23 ELAZIĞ	43 KÜTAHYA	63 ŞANLIURFA
04 AĞRI	24 ERZİNCAN	44 MALATYA	64 UŞAK
05 AMASYA	25 ERZURUM	45 MANİSA	65 VAN
06 ANKARA	26 ESKİŞEHİR	46 K.MARAŞ	66 YOZGAT
07 ANTALYA	27 GAZİANTEP	47 MARDİN	67 ZONGULDAK
08 ARTVİN	28 GİRESUN	48 MUĞLA	68 AKSARAY
09 AYDIN	29 GÜMÜŞHANE	49 MUŞ	69 BAYBURT
10 BALIKESİR	30 HAKKARİ	50 NEVŞEHİR	70 KARAMAN
11 BİLECİK	31 HATAY	51 NIĞDE	71 KIRIKKALE
12 BİNGÖL	32 ISPARTA	52 ORDU	72 BATMAN
13 BİTLİS	33 İÇEL	53 RİZE	73 ŞIRNAK
14 BOLU	34 İSTANBUL	54 SAKARYA	74 BARTIN
15 BURDUR	35 İZMİR	55 SAMSUN	75 ARDAHAN
16 BURSA	36 KARS	56 SİİRT	76 IĞDIR
17 ÇANAKKALE	37 KASTAMONU	57 SİNOP	77 YALOVA
18 ÇANKIRI	38 KAYSERİ	58 SİVAS	78 KARABÜK
19 ÇORUM	39 KIRKLARELİ	59 TEKİRDAĞ	79 KİLİS
20 DENİZLİ	40 KIRŞEHİR	60 TOKAT	80 OSMANİYE
90 YABANCI ÜLKE			81 DÜZCE

RUMİ TAKVİME GÖRE İFADE EDİLEN DOĞUM
YILLARININ MİLADİ TAKVİM YILINA
ÇEVİRİLMESİ:

RUMİ YIL + 584 = MİLADİ YIL

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ NÜFUS ETÜTLERİ ENSTİTÜSÜ
2003 TÜRKİYE NÜFUS VE SAĞLIK ARAŞTIRMASI
EVLENMİŞ KADIN SORUKAĞIDI

TANITIM BİLGİLERİ	
KÜME NO ..... ____	İL ..... ____
HANE NO ..... ____	İLÇE ..... ____
5 BÖLGE ..... ____	BUCAK ..... ____
12 BÖLGE ..... ____	KÖY ..... ____
YERLEŞİM YERİ - KENT (1) KIR (2)..... ____	MAHALLE .....
	SOKAK ..... NO .....

KADININ ADI-SOYADI	KADIN HANE SATIR NO ..... ____

HALEN EVLİ İSE KOCANIN ADI-SOYADI	KOCANIN HANE SATIR NO ..... ____

ZİYARET / GÖRÜŞME BİLGİLERİ				
	1	2	3	SON ZİYARET
TARİH (GÜN-AY)	__ __	__ __	__ __	____ ____
GÖRÜŞMECİ ADI-SOYADI	_____	_____	_____	____ ____
SONUÇ (*)	__	__	__	____
BİR SONRAKİ GÖRÜŞME	GÜN-AY SAAT	__ __ __ __	__ __ __ __	TOPLAM ZİYARET SAYISI

(*) SONUÇ KODLARI	
01 SORUKAĞIDI DOLDURULDU	05 REDDETTİ
02 ZİYARET SIRASINDA KADIN EVDE YOK	09 GÖRÜŞME YARIDA KALDI
03 KADIN ARAŞTIRMA TARİHLERİNDE EVDE YOK	96 DİĞER _____
04 SONRAYA BIRAKILDI	(BELİRTİN)

EKİP BAŞI	DENETÇİ	VERİ GİRİŞÇİ
_____ ____	_____ ____	_____ ____
GÜN-AY ____ ____	GÜN-AY ____ ____	GÜN-AY ____ ____

YAŞ – DOĞUM YILI TABLOSU

2003		
YAŞ	DOĞUM YILI	
	2003'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLAMADI	2003'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLADI
	BİLMİYOR	
0	2002	--
1	2001	2002
2	2000	2001
3	1999	2000
4	1998	1999
5	1997	1998
6	1996	1997
7	1995	1996
8	1994	1995
9	1993	1994
10	1992	1993
11	1991	1992
12	1990	1991
13	1989	1990
14	1988	1989
15	1987	1988
16	1986	1987
17	1985	1986
18	1984	1985
19	1983	1984
20	1982	1983
21	1981	1982
22	1980	1981
23	1979	1980
24	1978	1979
25	1977	1978
26	1976	1977
27	1975	1976
28	1974	1975
29	1973	1974
30	1972	1973
31	1971	1972
32	1970	1971
33	1969	1970
34	1968	1969
35	1967	1968
36	1966	1967
37	1965	1966
38	1964	1965
39	1963	1964
40	1962	1963
41	1961	1962
42	1960	1961
43	1959	1960
44	1958	1959
45	1957	1958
46	1956	1957
47	1955	1956
48	1954	1955
49	1953	1954
50	1952	1953
51	1951	1952
52	1950	1951
53	1949	1950
54	1948	1949
55	1947	1948
56	1946	1947
57	1945	1946
58	1944	1945
59	1943	1944
60	1942	1943
61	1941	1942
62	1940	1941
63	1939	1940
64	1938	1939
65	1937	1938
66	1936	1937
67	1935	1936
68	1934	1935
69	1933	1934

2004		
YAŞ	DOĞUM YILI	
	2004'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLAMADI	2004'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLADI
	BİLMİYOR	
0	2003	--
1	2002	2003
2	2001	2002
3	2000	2001
4	1999	2000
5	1998	1999
6	1997	1998
7	1996	1997
8	1995	1996
9	1994	1995
10	1993	1994
11	1992	1993
12	1991	1992
13	1990	1991
14	1989	1990
15	1988	1989
16	1987	1988
17	1986	1987
18	1985	1986
19	1984	1985
20	1983	1984
21	1982	1983
22	1981	1982
23	1980	1981
24	1979	1980
25	1978	1979
26	1977	1978
27	1976	1977
28	1975	1976
29	1974	1975
30	1973	1974
31	1972	1973
32	1971	1972
33	1970	1971
34	1969	1970
35	1968	1969
36	1967	1968
37	1966	1967
38	1965	1966
39	1964	1965
40	1963	1964
41	1962	1963
42	1961	1962
43	1960	1961
44	1959	1960
45	1958	1959
46	1957	1958
47	1956	1957
48	1955	1956
49	1954	1955
50	1953	1954
51	1952	1953
52	1951	1952
53	1950	1951
54	1949	1950
55	1948	1949
56	1947	1948
57	1946	1947
58	1945	1946
59	1944	1945
60	1943	1944
61	1942	1943
62	1941	1942
63	1940	1941
64	1939	1940
65	1938	1939
66	1937	1938
67	1936	1937
68	1935	1936
69	1934	1935

BÖLÜM 1. CEVAPLAYICIYA AİT TEMEL BİLGİLER

101S	<i>SAATİ YAZIN</i>	SAAT – DAKİKA..... ____ ____ ____ ____	
105	Size öncelikle kendiniz ve yaşadığınız yer ile ilgili sorular sormak istiyorum. Bana hangi ay ve yılda doğduğunuzu söyler misiniz?	AY..... ____ ____ DOĞUM AYINI BİLMİYOR.....98 YIL..... ____ ____ ____ ____ 1 9 DOĞUM YILINI BİLMİYOR.....9998	
106	Şu anda tam olarak kaç yaşında olduğunuzu söyler misiniz? Kaç yaşını bitirdiniz? <i>105 VE 106'YA VERİLEN CEVAPLARI YAŞ-DOĞUM YILI TABLOSUNU KULLANARAK KONTROL EDİN. TUTARSIZLIK VARSA İRDELEYİN VE DÜZELTİN.</i> <i><u>YAŞIN KESİNLİKLE BELİRLENMESİ GEREKİR!</u></i>	BİTİRİLMİŞ YAŞ..... ____ ____	
107	Hiç okula gittiniz mi?	EVET ..... 1 HAYIR..... 2	→ 114
108	En son gittiğiniz okul hangisidir?	İLKOKUL ..... 1 ORTAOKUL ..... 2 İLKÖĞRETİM ..... 3 LİSE..... 4 ÜNİVERSİTE..... 5 LİSANSÜSTÜ..... 6	
109A	Bu okulda tamamladığınız en son sınıf hangisidir? <i>HAZIRLIK SINIFINI BİTİRMİŞSE, VEYA HİÇ SINIF BİTİRMEMİŞSE "00"; LİSANSÜSTÜ İÇİN "66" YAZIN.</i>	SINIF ..... ____ ____	
109B	Bu okuldan mezun oldunuz mu (diploma aldınız mı?)	EVET ..... 1 HAYIR..... 2	
113	<i>108 VE 109A'YA BAKIN:</i> 5 YIL VEYA DAHA AZ EĞİTİM ALMIŞ ☐	6 YIL VEYA DAHA FAZLA EĞİTİM ALMIŞ ☐	→ 115A
114	Bir mektubu ya da gazeteyi rahatlıkla okuyabilir misiniz, zor mu okursunuz, yoksa hiç okuyamaz mısınız?	HİÇ OKUYAMAZ..... 0 ZOR OKUR..... 1 RAHATLIKLA OKUYABİLİR 2	→ 115B
115A	Ne kadar sıklıkla gazete okursunuz?	HİÇ ..... 0 ARADA BİR/NADİREN ..... 1 HAFTADA EN AZ BİR GÜN..... 2 HERGÜN/NEREDEYSE HERGÜN 3	

115B	Siz okul dışında; Okuma yazma kursuna gittiniz mi? Kur'an kursuna gittiniz mi? Kur'an kursu dışında başka dini eğitim aldınız mı? Yabancı dil kursuna gittiniz mi? Bilgisayar kursuna gittiniz mi? Daktilo kursuna gittiniz mi? Herhangi bir diğer meslek/beceri kursuna gittiniz mi?	EVET 1 1 1 1 1 1 1	HAYIR 2 2 2 2 2 2 2	
115D	Hiç sigara içtiniz mi veya halen sigara içiyor musunuz? (EVET İSE) Ne sıklıkta?	HİÇ İÇMEDİ .....1 BİR-KAÇ KEZ DENEĞİ .....2 ARA SIRA İÇİYOR .....3 SÜREKLİ, DÜZENLİ İÇİYOR/TİRYAKI .....4 ESKİDEN İÇİYORDU, BIRAKTI 5		115G
115E	Sigara içmeye kaç yaşında başladınız/başlamıştınız?	SİGARA İÇMEYE BAŞLADIĞI YAŞ	____	
115F	Günde ortalama kaç sigara içiyorsunuz/içiyordunuz?	GÜNDE ORTALAMA SİGARA SAYISI	____	
115G	Evinizde (sizin dışınızda) sigara içen var mı?	EVET .....1 HAYIR 2		115I
115H	<i>115D'YE BAKIN:</i> GÖRÜŞÜLEN KADIN ARASIRA VEYA DÜZENLİ SİGARA İÇİYOR ☐ (115D=3 VEYA 4)	GÖRÜŞÜLEN KADIN HİÇ SİGARA İÇMEMİŞ BİRKAÇ KEZ DENEMİŞ VEYA ☐ BIRAKMIŞ (115D=1, 2 VEYA 5)		116A
115I	Evinizde sigara şimdi sayacağım durumlarda içiliyor mu? Salonda, oturma odasında, televizyon seyrederken? (EVET İSE) Bazen mi, yoksa çoğu zaman mı? Yemekten sonra sofrada? (EVET İSE) Bazen mi, yoksa çoğu zaman mı? Yatmak için kullanılan oda(lar)da? (EVET İSE) Bazen mi, yoksa çoğu zaman mı?	HAYIR, HİÇBİR ZAMAN .....0 EVET, ÇOĞU ZAMAN .....1 EVET, BAZEN .....2 HAYIR, HİÇBİR ZAMAN .....0 EVET, ÇOĞU ZAMAN .....1 EVET, BAZEN .....2 HAYIR, HİÇBİR ZAMAN .....0 EVET, ÇOĞU ZAMAN .....1 EVET, BAZEN 2		
116A	Ana diliniz nedir? <i>YALNIZCA BİR SEÇENEK İŞARETLEYİN.</i>	TÜRKÇE .....01 KÜRTÇE .....02 ARAPÇA .....03 RUMCA, YUNANCA, ERMENİCE, İBRANİCE (LADİNO) ..04 ÇERKEZCE, GÜRCÜCE, LAZCA .....05 RUSÇA, BULGARCA, ROMENCE, SIRPÇA .....06 İNGİLİZCE, ALMANCA, FRANSIZCA .....07 DİĞER .....96 (BELİRTİN)		

116B	Ana diliniz dışında, hangi dilleri konuşabiliyorsunuz? <i>SÖYLENEN DİLLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	TÜRKÇE ..... A KÜRTÇE ..... B ARAPÇA ..... C RUMCA, YUNANCA, ERMENİCE, İBRANİCE (LADİNO) ... D ÇERKEZCE, GÜRCÜCE, LAZCA ..... E RUSÇA, BULGARCA, ROMENCE, SIRPÇA ..... F İNGİLİZCE, ALMANCA, FRANSIZCA ..... G DİĞER ..... U (BELİRTİN) BAŞKA DİL KONUŞAMIYOR ..... Y	
116C	Annenizin anadili nedir (neydi) ? Babanızın anadili nedir (neydi) ? <i>116A'DAKİ KODLARI KULLANIN.</i>	ANNESİ..... ____ ____ BABASI..... ____ ____	
117A	Annenizin okuma yazması var mı(ydı)?	EVET ..... 1 HAYIR..... 2	
117B	Anneniz hiç okula gitmiş mi? (EVET İSE) Hangi okulu bitirmiş?	OKULA GİTMEMİŞ ..... 0 İLKOKULA GİTMİŞ, BİTİRMEMİŞ ..... 1 İLKOKUL MEZUNU ..... 2 ORTAOKUL MEZUNU ..... 3 LİSE MEZUNU ..... 4 ÜNİVERSİTE MEZUNU/LİSANSÜSTÜ ..... 5 BİLMİYOR 8	
117C	Bugün siz dahil annenizin doğurduğu kaç çocuk hayatta? Bunlardan kaç kız, kaç erkek?	YAŞAYAN ERKEK ÇOCUK SAYISI ..... ____ ____ YAŞAYAN KIZ ÇOCUK SAYISI..... ____ ____ YAŞAYAN TOPLAM ÇOCUK SAYISI ..... ____ ____	
117D	Peki annenizin doğurduğu ve sonradan ölen erkek ya da kız çocuğu olmuş mu? (HAYIR İSE) Doğumdan hemen sonra ölen veya çok küçükken ölen bir bebek de olabilir.	EVET ..... 1 HAYIR..... 2	117F
117E	Annenizin kaç çocuğu ölmüş? Bunlardan kaç kız, kaç erkek?	BİLMİYOR ..... 98 ÖLEN ERKEK ÇOCUK SAYISI ..... ____ ____ ÖLEN KIZ ÇOCUK SAYISI ..... ____ ____ CİNSİYETİ BİLİNMEYEN ..... ____ ____	
117F	Babanızın okuma yazması var mı (ydı)?	EVET ..... 1 HAYIR..... 2	
117G	Babanız okula gitmiş mi? (EVET İSE) Hangi okulu bitirmiş?	OKULA GİTMEMİŞ ..... 0 İLKOKULA GİTMİŞ, BİTİRMEMİŞ ..... 1 İLKOKUL MEZUNU ..... 2 ORTAOKUL MEZUNU ..... 3 LİSE MEZUNU ..... 4 ÜNİVERSİTE MEZUNU/LİSANSÜSTÜ ..... 5 BİLMİYOR 8	

119A	Siz 12 yaşına kadar en uzun süreyle nerede yaşadınız? _____ (YERİN ADI) Bu yer o zaman bir il merkezi mi, ilçe merkezi mi, bir bucak ya da köy müydü? Ya da yurt dışında mıydınız?	HALEN YAŞADIĞI YER ..... 0 İL MERKEZİ ..... 1 İLÇE MERKEZİ ..... 2 BUCAK VEYA KÖY ..... 3 YURTDIŞI ..... 4 → 119C	
119B	Bu yer şu anda hangi ilde? İLİN ADINI VE KODUNU YAZIN.	İLİN ADI _____ İL KODU ____	
119C	Ne kadar zamandır sürekli olarak ..... 'da (GÖRÜŞMENİN YAPILDIĞI YER VEYA GENELLİKLE YAŞADIĞI YER) yaşamaktasınız?	YIL ..... ____ DOĞDUĞUMDAN BERİ ..... 95 → 119G	
119D	..... 'a gelmeden önce nerede yaşıyordunuz? _____ (YERİN ADI) Bu yer siz orada yaşarken bir il merkezi mi, ilçe merkezi mi, bucak ya da köy müydü? Ya da yurt dışında mıydınız?	İL MERKEZİ ..... 1 İLÇE MERKEZİ ..... 2 BUCAK VEYA KÖY ..... 3 YURTDIŞI ..... 4 → 119F	
119E	Bu yer şu anda hangi ilde? İLİN ADINI VE KODUNU YAZIN.	İLİN ADI _____ İL KODU ____	
119F	Peki ..... 'ya (GÖRÜŞMENİN YAPILDIĞI YER VEYA GENELLİKLE YAŞADIĞI YER) gelmenizin temel nedeni neydi?	KİŞİSEL NEDENLER EVLİLİK ..... 11 EĞİTİM ..... 12 İŞ ARAMAK ..... 13 İŞ DEĞİŞİKLİĞİ/TAYİNİ ..... 14 MEMLEKETE GERİ DÖNÜŞ ..... 15 EŞLE İLGİLİ NEDENLER EŞİN YANINA GİTMEK ..... 21 EŞİN İŞ DEĞİŞİKLİĞİ/TAYİNİ ..... 22 EŞİN İŞ ARAMASI ..... 23 EŞİN ÖLMESİ/BOŞANMA ..... 24 AİLEVİ NEDENLER EBEVEYNİN YANINA GİTMEK ..... 31 EBEVEYNİN İŞ DEĞİŞİKLİĞİ/TAYİNİ ..... 32 EBEVEYNİN İŞ ARAMASI ..... 33 SAĞLIK NEDENLERİ ..... 41 GÜVENLİK NEDENLERİ ..... 51 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)	
119G	HANEHALKI SORUKAĞIDINDAKİ 04 NO'LU SORUYA BAKIN: GÖRÜŞÜLEN KADIN GENELLİKLE BU EVDE YAŞAMIYOR ☐	GÖRÜŞÜLEN KADIN GENELLİKLE BU EVDE YAŞIYOR ☐ → 200S	
120A	Evinizde yaşayan kişi sayısı kaçtır?	YAŞAYAN KİŞİ SAYISI ..... ____	

KONUT ÖZELLİKLERİ

123	Yaşadığımız ev evde yaşayanlardan birine mi ait, kira mı, lojman mı ya da ücret ödemedi mi oturuyorsunuz?	EVDE YAŞAYANLARDAN BİRİNE AİT ..... 1 → 125 KİRA ..... 2 LOJMAN ..... 3 → 125 ÜCRET ÖDENMEDEN OTURULUYOR ..... 4 } DİĞER ..... 7 } → 124 (BELİRTİN)	
123A	Kira kontratınız var mı?	VAR ..... 1 YOK 2	
124	Ev kime ait?	DİĞER AİLE FERDİ, AKRABA ..... 1 YABANCI (AİLE, AKRABA OLMAYAN) EV SAHİBİ ..... 2 DEVLET ..... 3 ÖZEL KURULUŞ, ŞİRKET ..... 4 DİĞER ..... 7 (BELİRTİN)	
125	Evinizde yaşayanlardan herhangi birinin (yaşadığınız ev dışında) sahip olduğu (başka) bir ev var mı? (EVET İSE) Kaç ev var?	HAYIR ..... 00 SAHİP OLUNAN EV SAYISI ..... ____ ____	
129	Yaşadığımız evde kullandığınız içme suyunun kaynağı nedir?	ŞEHİR SUYU EVDE/BAHÇEDE ŞEHİR SUYU ..... 11 → 131 EV/BAHÇE DIŞINDA ORTAK KULLANIM ..... 12 KUYU SUYU EVDE/BAHÇEDE KUYU ..... 21 → 131 ORTAK KULLANILAN KUYU ..... 22 YÜZEY SUYU EVE/BAHÇEYE ŞEBEKEYLE PINAR SUYU ..... 31 → 131 PINAR/ORTAK KULLANILAN ÇEŞME ..... 32 IRMAK/DERE/GÖL/GÖLET/BARAJ/BENT ..... 33 YAĞMUR SUYU ..... 41 → 131 TANKER ..... 51 ŞİŞE SUYU/DAMACANA/PET SU ..... 61 → 133 SU İSTASYONU ..... 71 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)	
130	İçme suyunu almaya gitmek, almak ve geri dönmek ne kadar zamanınızı alıyor?	DAKİKA ..... ____ ____ ____ BAHÇE SINIRLARI İÇİNDE 996	
131	Bu kaynakta su devamlı oluyor mu? Ne sıklıkta oluyor?	GENELLİKLE HERZAMAN ..... 1 GÜNDE BİRKAÇ SAAT ..... 2 GÜN AŞIRI ..... 3 HAFTADA BİR İKİ KEZ ..... 4 DAHA SEYREK OLARAK ..... 5 BİLMİYOR 8	

132	İçme suyunu kullanmadan önce herhangi birşey yapıyor musunuz? Kaynatmak, filtreden geçirmek gibi...	HAYIR .....0 SU KAYNATILYOR .....1 SU KLORLANIYOR .....2 SU FİLTREDEN GEÇİRİLİYOR .....3 DİĞER .....7 (BELİRTİN) BİLMİYOR 8	
133	Yaşadığınız evde el yıkamak, bulaşık yıkamak, çamaşır yıkamak için kullandığımız kullanma suyunun kaynağı nedir?	ŞEHİR SUYU EVDE/BAHÇEDE ŞEHİR SUYU .....11 EV/BAHÇE DIŞINDA ORTAK KULLANIM .....12 KUYU SUYU EVDE/BAHÇEDE KUYU .....21 ORTAK KULLANILAN KUYU .....22 YÜZEY SUYU EVE/BAHÇEYE ŞEBEKEYLE PINAR SUYU .....31 PINAR/ORTAK KULLANILAN ÇEŞME .....32 IRMAK/DERE/GÖL/GÖLET/BARAJ/BENT .....33 YAĞMUR SUYU .....41 TANKER .....51 ŞİŞE SUYU/DAMACANA/PET SU .....61 SU İSTASYONU .....71 DİĞER .....96 (BELİRTİN)	
137	Tuvalet evin içinde mi, dışında mı?	TUVALET YOK/ÇALILIK/ARAZİ/UMUMİ TUVALET .....0 → 142A EVİN İÇİNDE .....1 EVİN DIŞINDA .....2 EVİN İÇİNDE VE DIŞINDA .....3 DİĞER .....7 (BELİRTİN)	
138	Yaşadığınız evde ne tip bir tuvalet kullanılıyor? <i>BİR DEN FAZLA TUVALET KULLANILIYORSA, EV İÇİNDEKİ VEYA EVE DAHA YAKIN TUVALETE GÖRE KODLAYIN.</i>	KANALİZASYONA BAĞLI .....1 AÇIK ÇUKUR .....2 KAPALI ÇUKUR .....3 DİĞER .....7 (BELİRTİN)	
139	Tuvaleti yalnızca sizin hanenizde bulunanlar mı kullanıyor, yoksa başka hane halk(lar)ı ile ortak mı kullanıyorsunuz?	YALNIZCA EVDE YAŞAYANLAR .....1 BAŞKA HANEHALKI(LARI) İLE BİRLİKTE 2	

142A	Yaşadığınız evde kaç oda var? Buna yatak odalarını, oturma odalarını, misafir odalarını, çalışma odalarını ve salonu dahil eder misiniz?	ODA SAYISI ..... ____ ____
142B	Ayrı mutfak var mı?	YOK.....0 VAR.....1
142C	Ayrı banyo var mı?	YOK.....0 VAR.....1
142D	Bunlar dışında, kiler, çamaşırılık, tavan arası gibi, başka kullanım alanları var mı? (VAR İSE) Bunların neler olduğunu sayar mısınız? <i>BU TÜR KULLANIM ALANLARININ TOPLAM SAYISINI YAZIN.</i>	YOK.....00 KAÇ TANE ..... ____ ____
142E	Bütün bu saydıklarınız arasından kaç hanede genellikle yaşayanlar tarafından gece yatmak için kullanılıyor?	YATMAK İÇİN KULLANILAN ODA SAYISI ..... ____ ____
143	Yaşadığınız evin tabanı (zemini) ne ile kaplı?	DOĞAL ZEMİN TOPRAK .....11 BAŞİT ZEMİN TAHTA .....21 İNŞA EDİLMİŞ ZEMİN PARKE/CİLALİ TAHTA .....31 KARO .....32 BETON .....34 HALI/HALIFLEKS .....35 MARLEY .....36 MOZAİK .....37 DİĞER .....96 (BELİRTİN)

		YOK	VAR
144	Yaşadığımız evde şimdi sayacaklarımdan var mı? Buzdolabı Gazlı veya elektrikli fırın Mikrodalga Fırın Bulaşık makinesi Mutfak Robotu, Mikser, Blender DVD/VCD Çalar Çamaşır makinesi Video kamera Ütü Digitürk, CINE 5, Uydu Yayın, vb. Elektrik süpürgesi Klima Televizyon (VAR İSE) Kaç tane? Video Kablo TV Fotoğraf makinesi Kompakt diskli müzik seti Telefon Cep telefonu (VAR İSE) Kaç kişinin cep telefonu var? Bilgisayar İnternet Bağlantısı Özel araba (VAR İSE) Kaç tane? Taksi/Minibüs/Otobüs/Diğer Ticari Araç Traktör Motosiklet Bisiklet (Üç tekerlekli çocuk bisikleti hariç)	BUZDOLABI .....0 GAZLI/ELEKTRİKLİ FIRIN .....0 MİKRODALGA FIRIN .....0 BULAŞIK MAKİNESİ .....0 MUTFAK ROBOTU .....0 DVD/VCD ÇALAR .....0 ÇAMAŞIR MAKİNESİ .....0 VIDEO KAMERA .....0 ÜTÜ .....0 DIGITURK, CINE5, UYDU YAYIN, VB. ....0 ELEKTRİK SÜPÜRGESİ .....0 KLİMA .....0 TELEVİZYON .....0 VİDEO .....0 KABLO TV .....0 FOTOĞRAF MAKİNESİ .....0 KOMPAKT DİSKLİ MÜZİK SETİ .....0 TELEFON .....0 CEP TELEFONU .....0 BİLGİSAYAR .....0 İNTERNET BAĞLANTISI .....0 ÖZEL ARABA .....0 TAKSİ/MİNİBÜS/OTOBÜS .....0 TRAKTÖR .....0 MOTOSİKLET .....0 BİSİKLET 0	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 ____ 1 1 1 1 1 ____ 1 1 ____ 1 1 1 1
145	Yaşadığımız evde yaşayanlardan kimsenin kredi kartı var mı? (VAR İSE) Kaç kişinin kredi kartı var?	YOK .....0 KREDİ KARTI OLAN KİŞİ SAYISI	 ____
146	Yaşadığımız eve bir ayda giren toplam para hakkında yaklaşık bir fikir sahibi olmak istiyorum. Bir ayda eve giren toplam para;		
146A	450 milyondan fazla mı?	EVET .....1 HAYIR 2	146F
146B	600 milyondan fazla mı?	EVET .....1 HAYIR 2	200S
146C	750 milyondan fazla mı?	EVET .....1 HAYIR 2	200S
146D	1 milyardan fazla mı?	EVET .....1 HAYIR 2	200S
146E	3 milyardan fazla mı?	EVET .....1 HAYIR 2	200S
146F	300 milyondan az mı?	EVET .....1 HAYIR 2	200S
146G	150 milyondan az mı?	EVET .....1 HAYIR 2	

BÖLÜM 2A. DOĞURGANLIK

200S	<i>SAATİ YAZIN</i>	SAAT – DAKİKA..... ____ ____
201	Şimdi size bugüne kadar ki gebelikleriniz hakkında sorular sormak istiyorum. Siz hiç canlı doğum yaptınız mı?	EVET..... 1 HAYIR..... 2 → 206
202	Peki, sizin doğurduğunuz ve sizinle birlikte oturan oğlunuz ya da kızınız var mı?	EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 → 204
203	Sizinle birlikte oturan kaç oğlunuz var? Sizinle birlikte oturan kaç kızınız var? <i>YOKSA "00" YAZIN.</i>	OĞULLARI ..... ____ KIZLARI ..... ____
204	Sizin doğurduğunuz ve sizinle birlikte oturmayan, başka bir yerde yaşayan oğlunuz ya da kızınız var mı?	EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 → 206
205	Sizinle birlikte oturmayan kaç oğlunuz var? Sizinle birlikte oturmayan kaç kızınız var? <i>YOKSA "00" YAZIN.</i>	OĞULLARI ..... ____ KIZLARI ..... ____
206	Sizin doğurduğunuz ama doğumdan sonra ölen hiç erkek ya da kız çocuğunuz oldu mu? <i>HAYIR CEVABI VERİLİRSE, İŞARETLEMEDEN ÖNCE İRDELEYİN:</i> Doğumdan sonra, bir-iki saat, bir iki gün gibi çok kısa bir süre yaşayan bir bebek de olabilir.	EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 → 208
207	Toplam olarak kaç erkek çocuğunuz öldü? Kaç kız çocuğunuz öldü? <i>YOKSA "00" YAZIN.</i>	ÖLEN ERKEK ÇOCUK ..... ____ ÖLEN KIZ ÇOCUK ..... ____
208	<i>203, 205 VE 207'DEKİ RAKAMLARI TOPLAYIN VE YAZIN</i> <i>EĞER YOKSA "00" YAZIN.</i>	TOPLAM ..... ____
209	<i>208'E BAKIN:</i> Sadece emin olmak için soruyorum. Siz TOPLAM olarak _____ canlı çocuk doğurmuşsunuz. Bu rakam doğru mu? EVET <input style="width: 20px; height: 20px;" type="checkbox"/> HAYIR <input style="width: 20px; height: 20px;" type="checkbox"/> → <i>İRDELEYİN VE 201-208. SORULARI DÜZELTİN</i>	
210	<i>208'E BAKIN:</i> EN AZ BİR CANLI DOĞUM YAPMIŞ <input style="width: 20px; height: 20px;" type="checkbox"/> HİÇ CANLI DOĞUM YAPMAMIŞ <input style="width: 20px; height: 20px;" type="checkbox"/> → 227	

211

Şimdi size doğumlarınızla ilgili sorularım olacak. Sonradan ölmüş olanlar da dahil, tüm canlı doğumlarınız hakkında bilgi almam çok önemli. Lütfen ilk canlı doğumunuzdan başlayın.
BÜTÜN CANLI DOĞUMLARIN İSİMLERİNİ 212'YE YAZIN. İKİZ VE ÜÇÜZLER İÇİN AYRI SATIRLAR KULLANIN. ÇOĞUL DOĞUMLARDAN ÖLEN VAR İSE, YAŞAYAN(LAR)IN ÖLEN(LER)DEN SONRA YAZILMASI GEREKİR.

212 (İlk, ikinci) doğduğunuz bebeğe ne ad vermişsiniz? AD VERİLMEYEN ÖNCE ÖLMÜŞSE "BEBEK" YAZIN.	213 TEK VEYA ÇOĞUL DOĞUM OLMA DURUMUNU YAZIN.	214 .....erkek mi, kız mı?	215 .....hangi ay ve yılda doğdu? İRDELEYİN: Hangi mevsimde doğdu? DİKKAT: TÜM ÇOCUKLARIN DOĞUM YILLARININ, 1998'DEN SONRA DOĞANLARIN DOĞUM AY VE YILLARININ KESİNLİKLE BELİRLENMESİ GEREKİR.	216 .....halen hayatta mı?
01 ..... (İSİM)	TEK .....1 ÇOĞUL 2	ERKEK.....1 KIZ 2	AY ..... YIL.....	EVET.....1 HAYIR.....2 219 ←
02 ..... (İSİM)	TEK .....1 ÇOĞUL 2	ERKEK.....1 KIZ 2	AY ..... YIL.....	EVET.....1 HAYIR.....2 219 ←
03 ..... (İSİM)	TEK .....1 ÇOĞUL 2	ERKEK.....1 KIZ 2	AY ..... YIL.....	EVET.....1 HAYIR.....2 219 ←
04 ..... (İSİM)	TEK .....1 ÇOĞUL 2	ERKEK.....1 KIZ 2	AY ..... YIL.....	EVET.....1 HAYIR.....2 219 ←
05 ..... (İSİM)	TEK .....1 ÇOĞUL 2	ERKEK.....1 KIZ 2	AY ..... YIL.....	EVET.....1 HAYIR.....2 219 ←

217 Son doğum gününde kaç yaşındaydı? <i>BİTİRİLMİŞ YAŞI KAYDEDİN. TUTARLILIK İÇİN YANDA HESAPLAMA YAPIN.</i>	218 ..... sizinle mi yaşıyor?	218A ÇOCUĞUN HANEHALKI LİSTESİNDEKİ SIRA NUMARASINI YAZIN. HANEHALKI LİSTESİNE YAZILMAMIŞ İSE "00" YAZIN.	219 ÖLMÜŞ İSE: ..... öldüğünde kaç yaşındaydı? <i>EĞER 1 YAŞINDA DEDİYSE İRDELEYİN: Tam olarak kaç aylıktı? BİR AYDAN KÜÇÜK İSE GÜN. 2 YAŞINDAN KÜÇÜK İSE AY, BUNLARIN DIŞINDA İSE YIL YAZIN.</i>	221 Bir önceki doğum ile .....nın doğumu arasında başka canlı doğum yaptınız mı?
YAŞ (YIL OLARAK) ____ ____	EVET .....1 HAYIR 2	____ ____ SONRAKİ DOĞUM	GÜN ..... 1 AY ..... 2 YIL ..... 3 ____ ____ ____ ____ ____ ____	
YAŞ (YIL OLARAK) ____ ____	EVET .....1 HAYIR 2	____ ____ 221'E GEÇİN	GÜN ..... 1 AY ..... 2 YIL ..... 3 ____ ____ ____ ____ ____ ____	EVET..... 1 HAYIR..... 2
YAŞ (YIL OLARAK) ____ ____	EVET .....1 HAYIR 2	____ ____ 221'E GEÇİN	GÜN ..... 1 AY ..... 2 YIL ..... 3 ____ ____ ____ ____ ____ ____	EVET..... 1 HAYIR..... 2
YAŞ (YIL OLARAK) ____ ____	EVET .....1 HAYIR 2	____ ____ 221'E GEÇİN	GÜN ..... 1 AY ..... 2 YIL ..... 3 ____ ____ ____ ____ ____ ____	EVET..... 1 HAYIR..... 2
YAŞ (YIL OLARAK) ____ ____	EVET .....1 HAYIR 2	____ ____ 221'E GEÇİN	GÜN ..... 1 AY ..... 2 YIL ..... 3 ____ ____ ____ ____ ____ ____	EVET..... 1 HAYIR..... 2
				EVET VARSA GERİ DÖNÜN VE DÜZELTİN

212 (İlk, ikinci) doğurduğunuz bebeğe ne ad vermişsiniz? <i>AD VERİLMEYEN ÖNCE ÖLMÜŞSE "BEBEK" YAZIN.</i>	213 <i>TEK VEYA ÇOĞUL DOĞUM OLMA DURUMUNU YAZIN.</i>	214 ....erkek mi, kız mı?	215 .....hangi ay ve yılda doğdu? <i>İRDELEYİN: Hangi mevsimde doğdu?</i> <i>DİKKAT: TÜM ÇOCUKLARIN DOĞUM YILLARININ, 1998'DEN SONRA DOĞANLARIN DOĞUM AY VE YILLARININ KESİNLİKLE BELİRLENMESİ GEREKİR.</i>	216 .....halen hayatta mı?
06 _____ (İSİM)	TEK .....1 ÇOĞUL 2	ERKEK.....1 KIZ 2	AY ..... ____ YIL..... ____	EVET.....1 HAYIR.....2 ☐ 219 ←
07 _____ (İSİM)	TEK .....1 ÇOĞUL 2	ERKEK.....1 KIZ 2	AY ..... ____ YIL..... ____	EVET.....1 HAYIR.....2 ☐ 219 ←
08 _____ (İSİM)	TEK .....1 ÇOĞUL 2	ERKEK.....1 KIZ 2	AY ..... ____ YIL..... ____	EVET.....1 HAYIR.....2 ☐ 219 ←
09 _____ (İSİM)	TEK .....1 ÇOĞUL 2	ERKEK.....1 KIZ 2	AY ..... ____ YIL..... ____	EVET.....1 HAYIR.....2 ☐ 219 ←
10 _____ (İSİM)	TEK .....1 ÇOĞUL 2	ERKEK.....1 KIZ 2	AY ..... ____ YIL..... ____	EVET.....1 HAYIR.....2 ☐ 219 ←

EĞER 10 CANLI DOĞUMDAN FAZLA İSE BURAYI İŞARETLEYİN VE BİR BAŞKA ANKET FORMUNDA CANLI DOĞUMLARA DEVAM EDİN

217 Son doğum gününde kaç yaşındaydı? <i>BİTİRİLMİŞ YAŞI KAYDEDİN. TUTARLILIK İÇİN YANDA HESAPLAMA YAPIN.</i>	218 ..... sizinle mi yaşıyor?	218A ÇOCUĞUN HANEHALKI LİSTESİNDEKİ SIRA NUMARASINI YAZIN. HANEHALKI LİSTESİNE YAZILMAMIŞ İSE "00" YAZIN.	219 ÖLMÜŞ İSE: ..... öldüğünde kaç yaşındaydı? <i>EĞER 1 YAŞINDA DEDİYSE İRDELEYİN: Tam olarak kaç aylıktı? BİR AYDAN KÜÇÜK İSE GÜN. 2 YAŞINDAN KÜÇÜK İSE AY, BUNLARIN DIŞINDA İSE YIL YAZIN.</i>	221 Bir önceki doğum ile .....nın doğumu arasında başka canlı doğum yaptınız mı?										
YAŞ (YIL OLARAK) <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table>			EVET .....1 HAYIR 2	<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table> SONRAKİ DOĞUM			GÜN ..... 1 AY ..... 2 YIL ..... 3 <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table>							EVET..... 1 HAYIR..... 2
YAŞ (YIL OLARAK) <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table>			EVET .....1 HAYIR 2	<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table> 221'E GEÇİN			GÜN ..... 1 AY ..... 2 YIL ..... 3 <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table>							EVET..... 1 HAYIR..... 2
YAŞ (YIL OLARAK) <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table>			EVET .....1 HAYIR 2	<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table> 221'E GEÇİN			GÜN ..... 1 AY ..... 2 YIL ..... 3 <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table>							EVET..... 1 HAYIR..... 2
YAŞ (YIL OLARAK) <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table>			EVET .....1 HAYIR 2	<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table> 221'E GEÇİN			GÜN ..... 1 AY ..... 2 YIL ..... 3 <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table>							EVET..... 1 HAYIR..... 2
YAŞ (YIL OLARAK) <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table>			EVET .....1 HAYIR 2	<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table> 221'E GEÇİN			GÜN ..... 1 AY ..... 2 YIL ..... 3 <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table>							EVET..... 1 HAYIR..... 2
				<i>EVET VARSA GERİ DÖNÜN VE DÜZELTİN</i>										

223A	(EN SON DOĞAN ÇOCUĞUN İSMİ)'in doğumundan sonra başka canlı doğum yaptınız mı?	EVET ..... 1 HAYIR 2	→ 224
223B	GERİ DÖNÜP GEREKLİ DÜZELTMELERİ YAPIN.		
224	208'DE BULDUĞUNUZ RAKAMI DOĞUM TARİHÇESİNDEKİ TOPLAM DOĞUM SAYISI İLE KARŞILAŞTIRIN: RAKAMLAR AYNI ☐ RAKAMLAR FARKLI ☐ → (İRDELEYİN, FARKLILIĞIN NEREDEN KAYNAKLANDIĞINI BULUN VE GEREKLİ DÜZELTMELERİ YAPIN) KONTROL EDİN VE İŞARETLEYİN: BÜTÜN CANLI DOĞUMLAR İÇİN: DOĞUM YILI YAZILDI (215) ..... ☐ 1998 VE DAHA SONRA MEYDANA GELEN BÜTÜN DOĞUMLAR İÇİN: DOĞUM AYI YAZILDI (215) ..... ☐ (VAR İSE) YAŞAYAN BÜTÜN ÇOCUKLAR İÇİN: ŞU ANDAKİ YAŞI YAZILDI (217) ..... ☐ (VAR İSE) TÜM ÖLEN ÇOCUKLAR İÇİN: ÖLÜM SIRASINDAKİ YAŞI YAZILDI (219) ..... ☐ ÖLÜM YAŞI 12 AY VEYA 1 YIL OLANLAR İÇİN: TAM AYI BULMAK İÇİN İRDELENDİ (219) ..... ☐		
225	215'E BAKIN VE OCAK 1998'TEN BU YANA OLAN DOĞUMLARIN SAYISINI BURAYA YAZIN. EĞER YOKSA, "0" YAZIN.	☐	
226	T OCAK 1998'DEN SONRAKİ HER CANLI DOĞUM İÇİN TAKVİMİN 1. SÜTUNUNDA DOĞUMUN OLDUĞU AY VE YILA "D" YAZIN. HER DOĞUM İÇİN GEBELİĞİN KAÇ AY SÜRDÜĞÜNÜ ÖĞRENİN VE "D" ÖNCESİNDEKİ AYLARA BU SÜREYE UYGUN SAYIDA "H" KOYUN ("H" SAYISI GEBELİK SÜRESİNDEN İ EKSİK OLMALIDIR). ÇOCUĞUN ADINI "D" YAZDIĞINIZ KUTUNUN SOLUNA YAZIN		
227	Şu anda gebe misiniz?	EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 EMİN DEĞİL 8	→ 230A
228	Kaç aylık gebesiniz? T BİTİRİLEN AY SAYISINI YAZIN TAKVİMİN 1. SÜTUNUNDA GÖRÜŞME AYINA DENK GELEN KUTUYA "H" YAZIN. BUNDAN ÖNCEKİ KUTULARA DA KADININ BİTİRİLMİŞ GEBELİK SÜRESİNİ TAMAMLAYACAK KADAR "H" YAZIN.	AY ..... ☐	

229	Gebe kalmadan önce, gebe kalmak istiyor muydunuz, bu gebeliğin daha sonra olmasını mı tercih ederdiniz, yoksa bu gebeliği hiç istememiş miydiniz ?	İSTİYORDU..... 1 DAHA SONRA İSTİYORDU..... 2 HIÇ İSTEMİYORDU..... 3	
230A	Siz hiç (kendiliğinden) düşük yaptınız mı?	EVET ..... 1 HAYIR 2	→ 230C
230B	Toplam kaç kez (kendiliğinden) düşük yaptınız?	KENDİLİĞİNDEN DÜŞÜK SAYISI ..... ____	
230C	Hiç kürtaj oldunuz mu, isteyerek düşük yaptınız mı ya da çocuk aldırılmaz mı?	EVET ..... 1 HAYIR 2	→ 230E
230D	Toplam kaç kez kürtaj oldunuz (isteyerek düşük yaptınız, çocuk aldırılmaz)?	KÜRTAJ SAYISI..... ____	
230E	Hiç ölü doğum yaptınız mı?	EVET ..... 1 HAYIR 2	→ 230G
230F	Toplam kaç ölü doğum yaptınız?	ÖLÜ DOĞUM SAYISI..... ____	
230G	TOPLAM SONUÇLANMIŞ GEBELİK SAYISINI HESAPLAYIN. KENDİLİĞİNDEN DÜŞÜK, KÜRTAJ (İSTEYEREK DÜŞÜK) VE ÖLÜ DOĞUMLA SONUÇLANAN GEBELİKLERİN TOPLAMI: 230B, 230D VE 230F'YE VERİLEN CEVAPLARI TOPLAYIN _____ CANLI DOĞUMLA SONUÇLANAN TOPLAM GEBELİK SAYISI: DOĞUM TARİHÇESİNDEKİ TEK DOĞUMLARI TOPLAYIN + _____ KAÇ KEZ ÇOĞUL DOĞUM YAPTIYSA O KADAR EKLEYİN + _____ TOPLAM SONUÇLANMIŞ GEBELİK SAYISI: = _____	TOPLAM SONUÇLANMIŞ GEBELİK SAYISI..... ____	

230H	230G'YE BAKIN: Doğru yazdığımın emin olmak için soruyorum. Sizin TOPLAM olarak _____ sonuçlanmış gebeliğiniz olmuş. Bu rakam doğru mu? EVET ☐ HAYIR ☐ → İRDELEYİN VE GEREKİYORSA 201-230G'Yİ DÜZELTİN.	
230I	230B, 230D VE 230F'YE BAKIN: EN AZ BİR KÜRTAJ (İSTEYEREK DÜŞÜĞÜ) KENDİLİĞİNDEN DÜŞÜĞÜ VEYA ÖLÜ DOĞUMU VAR ☐ HİÇ KÜRTAJ (İSTEYEREK DÜŞÜĞÜ) KENDİLİĞİNDEN DÜŞÜĞÜ VE ÖLÜ DOĞUMU YOK ☐	→ 234
231A	Şimdi de en son kürtaj (isteyerek düşük)/ düşük/ölü doğumunuzdan bahsetmek istiyorum. Gebeliğiniz ne zaman (hangi tarihte) sona ermişti?	AY ..... ____ YIL..... ____
231B	Bu bir kürtaj (isteyerek düşük) mıydı, kendiliğinden düşük müydü, yoksa ölü doğum muydu?	KÜRTAJ ..... 1 KENDİLİĞİNDEN DÜŞÜK ..... 2 ÖLÜ DOĞUM ..... 3 → 232
231C	Kürtaja (isteyerek düşüğe) kim karar verdi?	DOKTOR ..... 01 KENDİSİ ..... 02 KOCASI ..... 03 KENDİSİ VE KOCASI BİRLİKTE ..... 04 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)
231D	Gebeliğinizin kürtaj (isteyerek düşük) ile bitirilmesinin başlıca nedeni neydi?	....
231E	Kürtaj (isteyerek düşük) nerede yapıldı? ..... (YERİN ADI)	DEVLET SEKTÖRÜ DEVLET/NUMUNE HASTANESİ ..... 11 DOĞUMEVİ ..... 12 AÇSAP MERKEZİ ..... 13 SSK HASTANESİ/DİSPANSERİ ..... 16 DİĞER ..... 19 (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE ..... 21 ÖZEL POLİKLİNİK ..... 22 ÖZEL DOKTOR MUAYENEHANESİ...23 DİĞER ..... 29 (BELİRTİN) ÜNİVERSİTE HASTANESİ ..... 31 GÖNÜLLÜ KURULUŞ/ DERNEK/VAKIF ..... 41 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)

232	231A' YA BAKIN: SON KÜRTAJ/DÜŞÜK/ÖLÜ DOĞUM OCAK 1998'DEN SONRA SONA ERMİŞ ☐	SON KÜRTAJ/DÜŞÜK/ÖLÜ DOĞUM OCAK 1998'DEN ÖNCE SONA ERMİŞ ☐ → 234
233	Bu gebeliğiniz sona erdiğinde kaç aylık gebeydiniz? AY ..... ____ T OCAK 1998'DEN BU YANA BİTMİŞ (CANLI DOĞUM DIŞINDAKİ) GEBELİKLERİ TAKVİMİN 1. VE 2. SÜTUNLARINA İŞLEYİN. - GEBELİĞİN NASIL SONUÇLANDIĞINI ÖĞRENİN (KÜRTAJ, KENDİLİĞİNDEN DÜŞÜK, ÖLÜ DOĞUM) - 1. SÜTUNDA, GEBELİĞİN SONA ERDİĞİ AYA VE YILA TAKVİMDE VERİLEN UYGUN KODU YAZIN. - GEBELİĞİN KAÇ AY SÜRDÜĞÜNÜ ÖĞRENİN VE SONUÇ KODU ÖNCESİNE GEBELİK SÜRESİNİ TAMAMLAYACAK KADAR "H" YAZIN - GEBELİK KÜRTAJ (İSTEYEREK DÜŞÜK) İLE SONUÇLANMIŞSA, TAKVİMİN 2. SÜTUNUNDA GEBELİĞİN SONUÇLANDIĞI AYA KÜRTAJIN (İSTEYEREK DÜŞÜĞÜN) NEREDE YAPILDIĞINI TAKVİMDE VERİLEN KODLARA GÖRE YAZIN. DAHA SONRA TAKVİMDE GERİYE DOĞRU GİTMEMEYE BAŞLAYIN. OCAK 1998 TARİHİNDEN SONRA BU TİP BAŞKA GEBELİK OLUP OLMADIĞINI İRDELEYİN. EĞER VAR İSE, BU GEBELİK İÇİN DE YUKARIDAKİ MADDELERDE BELİRTİLEN İŞLEMLERİ TEKRARLAYIN. ÖRNEK SORULAR: - Bu gebelik nasıl sonuçlandı? (Düşük mü oldu, kürtaj mı oldunuz, ölü doğum mu yaptınız, vs) - Gebelik toplam olarak kaç ay sürmüştü? Bu kürtaj/düşük/ölü doğum olduğunda kaç aylık gebeydiniz ? - Kürtaj (isteyerek düşük) nerede yapıldı ?	AY ..... ____
234	Son adetiniz ne zaman başladı? _____ (VERİLDİ İSE TARİH) CEVABI VERİLEN TÜRDE KAYDEDİN. TARİH VERİLDİ İSE YAZIN VE HERHANGİ BİR HESAPLAMA YAPMAYIN.	GÜN ÖNCE ..... 1 ____ HAFTA ÖNCE ..... 2 ____ AY ÖNCE ..... 3 ____ YIL ÖNCE ..... 4 ____ HALEN GEBE ..... 993 MENAPOZDA/ HİSTEREKTOMİ ..... 994 SON DOĞUMDAN ÖNCE ..... 995 HİÇ ADET GÖRMEMİŞ 996
235	Bir adet kanamasının başlangıcından, bir sonrakinin başlangıcına kadar geçen süreyi düşünün. Bu süre içinde cinsel münasebette bulunulduğu takdirde gebe kalma ihtimalinin daha fazla olduğu bir dönem var mıdır?	EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 BİLMİYOR ..... 8 → 237S
236	Bu dönem, adet başlamasından hemen önce midir, adet sırasında mıdır, adet bitiminden hemen sonra mıdır yoksa iki adet ortasında mıdır?	ADETTEN HEMEN ÖNCE ..... 1 ADET SIRASINDA ..... 2 ADETTEN HEMEN SONRA ..... 3 İKİ ADETİN ORTASINDA ..... 4 DİĞER ..... 7 (BELİRTİN) BİLMİYOR 8
237S	SAATİ YAZIN	SAAT – DAKİKA ..... ____

263	Şimdi size evliliğiniz (evlilikleriniz) hakkında sorular sormak istiyorum. <i>255'E BAKIN: YALNIZ BİR KEZ EVLENMİŞ İSE, SÜTUN 1'İ KULLANIN. BİR DEN FAZLA EVLENMİŞ İSE, İLK KOCASI İÇİN SÜTUN 1'İ, SON/ŞU ANDAKİ KOCASI İÇİN SÜTUN 2'Yİ KULLANIN.</i>		
		SÜTUN 1 İLK KOCASI İSİM _____	SÜTUN 2 SON KOCASI İSİM _____
264	..... ile hangi ay ve yılda birlikte birlikte yaşamaya başladınız?		AY ..... ____ ____ AYI BİLMİYOR ..... 98 YIL ..... ____ ____ ____ ____ YILI BİLMİYOR 9998
265A	..... ile resmi nikahınız var mı (ydı)?	EVET ..... 1 HAYIR 2	EVET ..... 1 HAYIR 2
265B	..... ile dini (imam) nikahınız var mı (ydı)?	EVET ..... 1 HAYIR 2	EVET ..... 1 HAYIR 2
265C	<i>265A VE 265B'YE BAKIN:</i>	RESMİ VE DİNİ ..... 1 SADECE RESMİ ..... 2 SADECE DİNİ ..... 3 NİKAH YOK ..... 4 268 ←	RESMİ VE DİNİ ..... 1 SADECE RESMİ ..... 2 SADECE DİNİ ..... 3 NİKAH YOK ..... 4 268 ←
266	Bu nikahların hangisi önce kıyıldı?	RESMİ NİKAH ..... 1 DİNİ NİKAH 2	RESMİ NİKAH ..... 1 DİNİ NİKAH 2
267	İki nikah arasında ne kadar zaman geçti? <i>İKİ NİKAH AYNI GÜNDE KİYILMIŞSA, "00" GÜN YAZIN. BİR AYDAN AZ İSE GÜN, İKİ YILDAN AZ İSE AY, BUNLARIN DIŞINDA İSE YIL YAZIN.</i>	YIL ..... 1 ____ ____ AY ..... 2 ____ ____ GÜN ..... 3 ____ ____	YIL ..... 1 ____ ____ AY ..... 2 ____ ____ GÜN ..... 3 ____ ____
268	..... ile evliliğiniz kim tarafından kararlaştırılmıştı? Siz ve ..... mı, yoksa aileleriniz mi?	KENDİMİZ ..... 1 AİLELERİMİZ ..... 2 KAÇTI/KAÇIRILDI ..... 3 DİĞER 7	KENDİMİZ ..... 1 AİLELERİMİZ ..... 2 KAÇTI/KAÇIRILDI ..... 3 DİĞER 7
269	Evlenirken ..... ya da ailesi başlık verdi mi? <i>(EVET İSE)</i> Başlığı para olarak mı, yoksa mal olarak mı verdi?	VERMEDİ ..... 1 PARA/ALTIN OLARAK ..... 2 MAL OLARAK ..... 3 PARA VE MAL OLARAK ..... 4 DİĞER ..... 7 (BELİRTİN)	VERMEDİ ..... 1 PARA/ALTIN OLARAK ..... 2 MAL OLARAK ..... 3 PARA VE MAL OLARAK ..... 4 DİĞER ..... 7 (BELİRTİN)

		SÜTUN 1 İLK KOCASI	SÜTUN 2 SON KOCASI
		İSİM _____	İSİM _____
270	..... ile birlikte yaşamaya başladığınızda yaşadığımız evde sizden ve ..... 'den başka kimse var mıydı?	EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 272 ←	EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 272 ←
271	Kimler vardı? Başka kimler vardı? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	KOCASININ ANNE/BABASI..... A KARDEŞ(LER)İ..... B BÜYÜKANNE/BABASI..... C DİĞER AKRABALARI..... D ÇOCUKLARI..... E KENDİ ANNE/BABASI..... F KARDEŞ(LER)İ..... G BÜYÜKANNE/BABASI..... H DİĞER AKRABALARI..... I ÇOCUKLARI..... J KENDİSİNİN VE KOCASININ AKRABASI OLMAYANLAR..... K DİĞER ..... U (BELİRTİN)	KOCASININ ANNE/BABASI..... A KARDEŞ(LER)İ..... B BÜYÜKANNE/BABASI..... C DİĞER AKRABALARI..... D ÇOCUKLARI..... E KENDİ ANNE/BABASI..... F KARDEŞ(LER)İ..... G BÜYÜKANNE/BABASI..... H DİĞER AKRABALARI..... I ÇOCUKLARI..... J KENDİSİNİN VE KOCASININ AKRABASI OLMAYANLAR..... K DİĞER ..... U (BELİRTİN)
272	..... ile sizin aranızda akrabalık var mı (ydi)?	EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 274 ←	EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 274 ←
273	..... neyiniz oluyor (du)?	AMCASININ OĞLU..... 01 HALASININ OĞLU..... 02 TEYZESİNİN OĞLU..... 03 DAYISININ OĞLU..... 04 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)	AMCASININ OĞLU..... 01 HALASININ OĞLU..... 02 TEYZESİNİN OĞLU..... 03 DAYISININ OĞLU..... 04 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)
274	<i>EVLİLİK DEVAM EDİYOR MU?</i>	EVET ☐ → 278 HAYIR ☐ ↓	EVET ☐ → 279 HAYIR ☐ ↓
275	..... ile evliliğiniz hangi ay ve yılda bitti?	AY ..... ____ ____ AYI BİLMİYOR ..... 98 YIL ..... ____ ____ ____ ____ YILI BİLMİYOR 9998	AY ..... ____ ____ AYI BİLMİYOR ..... 98 YIL ..... ____ ____ ____ ____ YILI BİLMİYOR 9998
276	..... ile evliliğiniz ne şekilde sona erdi? Boşandınız mı, ... öldü mü yoksa ayrı yaşamaya mı başladınız?	EŞİ ÖLMÜŞ (DUL) ..... 1 BOŞANMIŞ ..... 2 AYRI YAŞAMAYA BAŞLAMIŞ 3	EŞİ ÖLMÜŞ (DUL) ..... 1 BOŞANMIŞ ..... 2 AYRI YAŞAMAYA BAŞLAMIŞ 3
278		<i>BİR DEN ÇOK EVLENMİŞ İSE SON/ŞU ANDAKİ KOCASI HAKKINDA KONUŞMAK İÇİN 264'E DÖNÜN. BİR KEZ EVLENMİŞ İSE 279'A GEÇİN.</i>	279'A GEÇİN.

T

HALEN EVLİ İSE TAKVİMİN 3. SÜTUNUNDA GÖRÜŞME YAPILAN AY'A "X" YAZIN.

OCAK 1998'DEN BU YANA KADININ EVLİ OLARAK GEÇİRDİĞİ SÜRELER İÇİN "X", EVLİLİK DIŞINDA GEÇİRİLEN AYLAR İÇİN "0" KODUNU YAZIN.

DİKKAT: İŞLEMLER BİTTİKTEN SONRA TAKVİMİN 3. SÜTUNUNDA 1998 OCAK AYINDAN GÖRÜŞME AYINA KADAR OLAN TÜM KUTULARIN DOLMUŞ OLMASI GEREKİR.

BÖLÜM 3. GEBELİĞİ ÖNLEYİCİ USULLER/YÖNTEMLER

301	Şimdi sizinle aile planlaması konusunda konuşmak istiyorum. Evli bir çiftin gebe kalmamak için kullanabileceği çeşitli usuller vardır. • <i>KADININ KENDİLİĞİNDEN SÖYLEDİĞİ BÜTÜN USULLER İÇİN 301A'DA "1" KODUNU İŞARETLEYİN.</i> • <i>SONRA SORU 302'DE, KENDİLİĞİNDEN SÖYLENMEMİŞ HER USULÜN ADINI VE TARİFİNİ OKUYUN VE USULÜ DUYUP DUYMADIĞINI SORUN.</i> • <i>DUYDUĞUNU SÖYLERSE 302'DE "2" KODUNU, DUYMADIĞINI SÖYLERSE "3" KODUNU İŞARETLEYİN.</i> • <i>301A VE 302'DE "1" VEYA "2" İŞARETLENMİŞ HER USUL İÇİN SORU 303'Ü SORUN.</i> • <i>BÜTÜN USULLER TAMAMLANDIĞINDA SORU 304'E GEÇİN.</i>

	301A Gebeliği önleyici hangi usulleri veya yolları duydunuz?	KENDİLİĞİNDEN		302 Siz bu usulü hiç duydunuz mu? İRDELEYEREK		303 Siz bu usulü hiç kullandınız mı?
		EVET		EVET	HAYIR	
01	KADININ TÜPLERİNİN BAĞLANMASI Kadınlar daha fazla çocukları olmasın diye tüplerini bağlatmak için ameliyat olurlar.	1		2	3	Siz daha fazla çocuk sahibi olmamak için ameliyat oldunuz mu? EVET ..... 1 HAYIR 2
02	ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI Erkekler eşleri gebe kalmaması diye vazektomi denilen ameliyatı olurlar ve kanallarını bağlatırlar.	1		2	3	Eşiniz (veya daha önceki eşiniz) çocuk sahibi olmamak için ameliyat oldu mu? EVET ..... 1 HAYIR 2
03	HAP Kadınlar her gün hap içerek gebe kalmayı önleyebilirler.	1		2	3	EVET ..... 1 HAYIR 2
04	SPİRAL Doktor veya hemşire kadınların rahimlerine spiral, alet olarak bilinen araçları takar.	1		2	3	EVET ..... 1 HAYIR 2
05	İĞNE/ENJEKSİYON Kadınlar belirli bir süre için gebe kalmalarını önleyecek bir iğneyi doktora ya da hemşireye yaptırırlar.	1		2	3	EVET ..... 1 HAYIR 2
06	DERİ ALTI İMPLANTLARI/NORPLANT Kadının kolunda deri altına küçük kapsüller yerleştirilir ve bu kadının bir kaç yıl gebe kalmamasını önler.	1		2	3	EVET ..... 1 HAYIR 2
07	KONDOM/KAPUT/PREZERVATİF Erkekler münasebet süresince kaput/kılıf/prezervatif takarlar.	1		2	3	EVET ..... 1 HAYIR 2
08	KADIN KONDOMU Kadınlar münasebetten önce haznelerine lastikten yapılmış kılıf takarlar.	1		2	3	EVET ..... 1 HAYIR 2
09	DİYAFRAM, KÖPÜK, JEL, FİTİL Kadınlar münasebetten önce haznelerine diyafram, köpük, jel, fitil gibi şeyler yerleştirirler.	1		2	3	EVET ..... 1 HAYIR 2
11	SÜT/EMZİRME İLE KORUNMA USULÜ Bazı kadınlar doğumdan sonra adet kanamalarını geciktirmek için bebeklerini 6 ay süre ile sadece anne sütü ile beslerler.	1		2	3	EVET ..... 1 HAYIR 2
12	TEHLİKESİZ GÜNLER Bazı çiftler kadının gebe kalma ihtimalinin yüksek olduğu zamanlarda cinsel münasebette bulunmazlar.	1		2	3	EVET ..... 1 HAYIR 2
13	GERİ ÇEKME Erkekler cinsel münasebet sırasında boşalmadan önce geri çeker ve dışarı boşalırlar.	1		2	3	EVET ..... 1 HAYIR 2
14	ACİL KORUNMA HAPI Kadınlar gebe kalmayı önlemek için münasebetten sonra üç gün içinde acil korunma hapi alırlar.	1		2	3	EVET ..... 1 HAYIR 2
15	Siz gebe kalmamak için erkek ya da kadınların başvurduğu başka bir usul duydunuz mu?	1			3	EVET ..... 1 HAYIR 2
				(BELİRTİN)		EVET ..... 1 HAYIR 2
				(BELİRTİN)		EVET ..... 1 HAYIR 2

304	303'E BAKIN: HİÇ "EVET" YOK (HİÇ USUL KULLANMAMIŞ) ☐	EN AZ BİR "EVET" VAR (USUL KULLANMIŞ) ☐	308
305	Siz hiç gebe kalmayı önlemek ya da geciktirmek için bir usul kullandınız mı ya da herhangi bir yola başvurduunuz mu?	EVET ..... 1 HAYIR 2	307
306	T TAKVİMİN 1. SÜTUNUNDA BOŞ OLAN BÜTÜN AYLARA "0" KOYUN.	☐	331
307	Hangi usulü kullandınız ya da ne gibi bir yola başvurduunuz? 303 VE 304'Ü DÜZELTİN. GEREKİRSE 302'Yİ DE DÜZELTİN.		
308	Şimdi sizinle gebeliği önlemek için kullandığımız ilk usul ya da başvurduğunuz ilk yol hakkında konuşmak istiyorum. Gebeliği önlemek için kullandığımız ilk usul hangisiydi?	TÜPLERİN BAĞLANMASI .....01 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI .....02 HAP .....03 SPIRAL .....04 İĞNE/ENJEKSİYON .....05 DERİ ALTI İMPLANTİ/NORPLANT .....06 KONDOM/KAPUT .....07 KADIN KONDOMU .....08 DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL .....09 SÜT/EMZİRME İLE KORUNMA .....11 TEHLİKESİZ GÜNLER .....12 GERİ ÇEKME .....13 ACİL KORUNMA HAPI .....14 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)	
309	O zaman çocuğunuz var mıydı? (EVET İSE) Kaç çocuğunuz vardı? EĞER ÇOCUĞU YOKSA "00" YAZIN.	ÇOCUK SAYISI..... ____	
310	303'E BAKIN: KADININ TÜPLERİ BAĞLI DEĞİL ☐	KADININ TÜPLERİ BAĞLANMIŞ ☐	314A
311	227'YE BAKIN: GEBE DEĞİL VEYA EMİN DEĞİL ☐	HALEN GEBE ☐	324C
312	250'YE BAKIN: HALEN EVLİ ☐	HALEN EVLİ DEĞİL ☐	324B
313	Şu anda gebeliği önlemek ya da geciktirmek için herhangi bir usul veya yol kullanıyor musunuz?	EVET .....1 HAYIR 2	325

314	Hangi usulü kullanıyorsunuz?	TÜPLERİN BAĞLANMASI .....A ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI .....B HAP .....C SİRİRAL .....D İĞNE/ENJEKSİYON .....E DERİ ALTI İMPLANTİ/NORPLANT .....F KONDOM/KAPUT .....G KADIN KONDOMU .....H DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL .....I SÜT/EMZİRME İLE KORUNMA .....K TEHLİKESİZ GÜNLER .....L GERİ ÇEKME .....M DİĞER ..... U (BELİRTİN)	
314A	TÜPLERİN BAĞLANMASI İÇİN "A"YI İŞARETLEYİN.		
314B	314 VE 314A'YA BAKIN: KADININ TÜPLERİ BAĞLANMIŞ ☐	KADININ TÜPLERİ BAĞLI DEĞİL ☐	315
314E	Bu ameliyat hangi ay ve yılda yapıldı?	AY ..... YIL	
314F	314E'YE BAKIN: OCAK 1998'DEN ÖNCE TÜPLERİN BAĞLANMASI AMELİYATI OLMUŞ ☐ TAKVİMİN 1. SÜTUNUNDA OCAK 1998'DEN GÖRÜŞME TARİHİNE KADAR OLAN AYLARA (1) YAZIN	OCAK 1998'DEN SONRA TÜPLERİN BAĞLANMASI AMELİYATI OLMUŞ ☐ TAKVİMİN 1. SÜTUNUNDA AMELİYAT TARİHİNDEN GÖRÜŞME TARİHİNE KADAR OLAN AYLARA (1) YAZIN	
315	314 VE 314A'YA BAKIN: HALEN KULLANILAN USULÜN KODUNU İŞARETLEYİN. EĞER 314'TE BİRDEN FAZLA USUL İŞARETLENMİŞSE LİSTEDE DAHA YUKARDA YER ALAN USULÜ İŞARETLEYİN.	SORULMADI .....00 TÜPLERİN BAĞLANMASI .....01 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI .....02 HAP .....03 SİRİRAL .....04 İĞNE/ENJEKSİYON .....05 DERİ ALTI İMPLANTİ/NORPLANT .....06 KONDOM/KAPUT .....07 KADIN KONDOMU .....08 DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL .....09 SÜT/EMZİRME İLE KORUNMA .....11 TEHLİKESİZ GÜNLER .....12 GERİ ÇEKME .....13 DİĞER BİR USUL 96	331 324A 324A
316	Şu anda kullandığımız usulü/yöntemi kullanmaya başlamadan önce herhangi bir sağlık personeline (doktor/hemşire/ebe) başvurup bilgi aldınız mı?	EVET .....1 HAYIR 2	324A
319	Bilgiyi aldığınız sırada size halen kullandığımız usulün herhangi bir yan etkisinden bahsedildi mi?	EVET .....1 HAYIR 2	321
320	Halen kullandığınız usulün yan etkisi olduğunda ne yapmanız gerektiği konusunda bilgi verildi mi?	EVET .....1 HAYIR 2	

321	Halen kullandığınız usule ilişkin bilgiyi aldığımız sırada diğer usuller hakkında da bilgi verildi mi?	EVET .....1 HAYIR 2	
324A	T TAKVİMİN 1. SÜTUNUNA İÇİNDE BULUNULAN AY İÇİN 314'TEN USUL KODUNU YAZIN. DAHA SONRA KADININ BU USULÜ KULLANMAYA NE ZAMAN BAŞLADIĞINI SAPTAYIN. USUL KULLANILAN HER AY İÇİN USUL KODUNU YAZIN VE 324C'YE GEÇİN. ÖRNEK SORULAR: Bu usulü sürekli olarak kullanmaya ne zaman başladınız? Bu usulü ne zamandan beri sürekli olarak kullanıyorsunuz?		
324B	T TAKVİMİN 3. SÜTUNUNA BAKIN: TAKVİMİN 1. SÜTUNUNDA EVLİLİK DIŞINDA GEÇİRİLEN AYLAR İÇİN "N" KODLAYIN.		
324C	T TAKVİMİN 1. SÜTUNUNA BAKIN: KODLANMAMIŞ KUTULAR VAR ☐ BÜTÜN KUTULAR KODLANMIŞ ☐ → 326A		
325	Şimdi size son birkaç yılda gebeliği önleyici bir usul kullandığınız zamanlarla ilgili bazı sorular sormak istiyorum. T EN SON KULLANILAN USULDEN BAŞLAYIN. OCAK 1998'E DOĞRU GERİYE GİDEREK, USUL KULLANILAN VE KULLANILMAYAN SÜRELERİ İRDELEMEK AMACIYLA TAKVİMİ KULLANIN. HATIRLATMAK İÇİN ÇOCUK İSİMLERİNİ, DOĞUM TARİHLERİNİ, GEBELİKLERİN BAŞLANGIÇ VE BİTİŞ TARİHLERİNİ KULLANIN. TAKVİMİN 1. SÜTUNUNDA USUL KULLANILAN HER AYA, KULLANILAN USULÜN KODUNU YAZIN. USUL KULLANILMAMIŞ AYLARA "O" YAZIN. SÜTUN 1 İÇİN ÖRNEK SORULAR: • Son olarak ne zaman bir usul kullandınız? Bu hangi usuldü? • Bu usulü kullanmaya ne zaman başladınız? ....nin doğumundan ne kadar süre sonra başladınız? • Bu usulü ne kadar süre kullandınız? TAKVİMİN 2. SÜTUNUNDA USUL BIRAKMA NEDENLERİNİ KODLAYIN. BUNU YAPMAK İÇİN, 1. SÜTUNDA USUL KULLANIMININ SON AYINI SAPTAYIN. 2. SÜTUNDA BU AYA USUL BIRAKMA NEDENİNİ İŞLEYİN. USULÜ KULLANMAYI NEDEN BIRAKTIĞINI SORUN. EĞER GEBELİK MEYDANA GELMİŞ İSE, USULÜ KULLANIRKEN İSTEMEDEN Mİ GEBE KALDIĞINI, YOKSA GEBE KALABİLMEK İÇİN Mİ BIRAKTIĞINI SORUN. SÜTUN 2 İÇİN ÖRNEK SORULAR: • .....usulünü kullanmayı niçin bıraktınız? • .....usulünü kullanırken mi gebe kaldınız, yoksa, gebe kalmak ya da başka bir nedenle mi usulü bıraktınız ve gebe kaldınız? EĞER GEBE KALMAK İÇİN İSTEYEREK BIRAKTI İSE, ŞU SORUYU SORUN: "Usulü kullanmayı bıraktıktan kaç ay sonra gebe kaldınız?" VE TAKVİMİN BİRİNCİ SÜTUNUNA BU ŞEKİLDEKİ HER AY İÇİN "0" YAZIN. DİKKAT: UZUN SÜRE USUL KULLANILMAYAN DURUMLARDA DİKKATLİ OLUN. BU SÜRELERDE SİZE SÖYLENMEMİŞ BİR USUL KULLANIMI YA DA BİR GEBELİK SÖZKONUSU OLABİLİR. DİKKAT: BU İŞLEMLERİ TAMAMLADIĞINIZ ZAMAN, TAKVİMİN 1. SÜTUNUNUN TAMAMEN KODLANMIŞ OLMASI GEREKİR.		

326A	315'E BAKIN: HALEN KULLANILAN USULÜN KODUNU İŞARETLEYİN.	SORULMADI .....00 → 331 TÜPLERİN BAĞLANMASI .....01 → 328A ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI .....02 HAP .....03 SİRİRAL .....04 İĞNE/ENJEKSİYON .....05 DERİ ALTI İMPLANTI/NORPLANT .....06 KONDOM/KAPUT .....07 KADIN KONDOMU .....08 DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL .....09 SÜT/EMZİRME İLE KORUNMA .....11 TEHLİKESİZ GÜNLER .....12 GERİ ÇEKME .....13 DİĞER BİR USUL 96	
326B	Halen kullandığınız usulden başka bir gebeliği önleyici usul kullanmak ister miydiniz ?	EVET .....1 HAYIR .....2 → 327	
326C	Hangi usulü kullanmak isterdiniz?	TÜPLERİN BAĞLANMASI .....01 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI .....02 HAP .....03 SİRİRAL .....04 İĞNE/ENJEKSİYON .....05 DERİ ALTI İMPLANTI/NORPLANT .....06 KONDOM/KAPUT .....07 KADIN KONDOMU .....08 DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL .....09 SÜT/EMZİRME İLE KORUNMA .....11 TEHLİKESİZ GÜNLER .....12 GERİ ÇEKME .....13 ACİL KORUNMA HAPI .....14 HERHANGİ BİR USUL .....77 EMİN DEĞİL .....88 DİĞER _____ 96 (BELİRTİN)	
326E	.....' usulünü (326C'DE SÖYLENEN USUL) şu anda kullanmamanızın temel nedeni nedir?	DOKTOR ÖNERMİYOR .....01 PAHALI .....02 BULUNMUYOR/ULAŞMA GÜÇLÜĞÜ .....03 BURALARDA YOK .....04 NASIL TEMİN EDECEĞİNİ BİLMİYOR .....05 NASIL KULLANACAĞINI BİLMİYOR .....06 KOCASI İSTEMİYOR .....07 DİNİ NEDENLER .....08 SAĞLIK KAYGISI.....09 YAN ETKİ.....10 DİĞER _____ 96 (BELİRTİN) BİLMİYOR 98	

327	315'E BAKIN: HALEN KULLANILAN USULÜN KODUNU İŞARETLEYİN.	SORULMADI .....00 → 331 TÜPLERİN BAĞLANMASI .....01 → 328A ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI .....02 HAP .....03 SPIRAL .....04 İĞNE/ENJEKSİYON .....05 DERİ ALTI İMPLANTI/NORPLANT .....06 KONDOM/KAPUT .....07 KADIN KONDOMU .....08 DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL .....09 SÜT/EMZİRME İLE KORUNMA .....11 → 332 TEHLİKESİZ GÜNLER .....12 GERİ ÇEKME .....13 → 332 DİĞER BİR USUL 96	
328	Halen kullandığınız .....yı nereden aldınız/temin ettiniz? _____ (YERİN ADI)	DEVLET SEKTÖRÜ DEVLET/NUMUNE HASTANESİ .....11 DOĞUMEVİ .....12 AÇSAP MERKEZİ .....13 SAĞLIK OCAĞI .....14 SAĞLIK EVİ .....15 SSK HASTANESİ/DİSPANSERİ .....16 DİĞER _____ 19 (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE .....21 ÖZEL POLİKLİNİK .....22 ÖZEL DOKTOR MUAYENEHANESİ .....23 ÖZEL EBE/HEMŞİRE (SAĞLIK KABİNİ) .....24 ECZANE/MEDİKAL .....25 DİĞER _____ 29 (BELİRTİN) ÜNİVERSİTE HASTANESİ .....31 GÖNÜLLÜ KURULUŞ/ DERNEK/VAKIF ..... 41 MARKET/DÜKKAN .....52 AKRABA/ARKADAŞ/KOMŞU .....53 ARA EBESİ/EBE NİNE .....54 DİĞER _____ 96 (BELİRTİN)	
329	Halen kullandığınız usulün temin edilebileceği başka bir yer biliyor musunuz?	EVET .....1 HAYIR .....2 → 351	
329A	Tüplerin bağlanması ameliyatı olduğunuz sırada bu ameliyatı olabileceğiniz başka bir yer biliyor muydunuz?		
330A	351'E GEÇİN.		

331	227'YE BAKIN: GEBE DEĞİL VEYA EMİN DEĞİL	☐	HALEN GEBE	☐ → 332
331A	250'YE BAKIN: HALEN EVLİ	☐	HALEN EVLİ DEĞİL	☐ → 332
331B	Gebeliği önleyici bir usul kullanmamanızın temel nedeni nedir?	DOĞURGANLIK İLE İLGİLİ NEDENLER CİNSEL MÜNASEBETİ YOK .....11 SIK OLMAYAN MÜNASEBET .....12 MENAPOZDA/HİSTEREKTOMİ .....13 GEBE KALMASI ZOR/KISIR .....14 KOCASI KISIR .....15 YENİ DOĞUM YAPMIŞ/EMZİRİYOR .....16 GEBE KALMAK İSTİYOR .....17 BİLGİ EKSİKLİĞİ USUL BİLMİYOR .....21 KAYNAK BİLMİYOR .....22 USUL İLE İLGİLİ NEDENLER SAĞLIK KAYGISI .....31 YAN ETKİ .....32 ULAŞIM ZORLUĞU/UZAK .....33 PAHALI .....34 KULLANIŞLI DEĞİL .....35 KOCASI KARŞI .....41 DİNİ NEDENLER .....51 KADERCİLİK .....61 UTANIYOR.....71 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN) BİLMİYOR 98		
332	Gebeliği önleyici bir usul temin edilebilecek bir yer biliyor musunuz?	EVET .....1 HAYIR .....2 → 351A		

333	Neresi? Başka neresi? _____ (YERİN ADI) _____ (YERİN ADI)	DEVLET SEKTÖRÜ DEVLET/NUMUNE HASTANESİ ..... A DOĞUMEVİ ..... B AÇSAP MERKEZİ ..... C SAĞLIK OCAĞI ..... D SAĞLIK EVİ ..... E SSK HASTANESİ/DİSPANSERİ ..... F DİĞER ..... G (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE ..... H ÖZEL POLİKLİNİK ..... I ÖZEL DOKTOR MUAYENEHANESİ ..... J ÖZEL EBE/HEMŞİRE ..... K ECZANE/MEDİKAL ..... L DİĞER ..... M (BELİRTİN) ÜNİVERSİTE HASTANESİ ..... N GÖNÜLLÜ KURULUŞ/ DERNEK/VAKIF ..... O MARKET/DÜKKAN..... P AKRABA/ARKADAŞ/KOMŞU..... R ARA EBESİ/EBE NİNE..... S DİĞER ..... U (BELİRTİN)

351	250'YE BAKIN: HALEN EVLİ ☐ HALEN EVLİ DEĞİL ☐	→ 353
351A	314 VE 314A'YA BAKIN: HALEN USUL KULLANMIYOR ☐ HALEN USUL KULLANIYOR ☐	→ 356

352	Önümüzdeki 12 ay içinde gebeliği ertelemek veya önlemek için bir usul kullanmayı düşünüyor musunuz ?	EVET ..... 1 → 354 HAYIR ..... 2 BİLMİYOR 8

353	Gelecekte herhangi bir zamanda gebeliği ertelemek veya önlemek için bir usul kullanmayı düşünüyor musunuz ?	EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 → 355 BİLMİYOR 8

354	Hangi usulü kullanmayı tercih edersiniz?	TÜPLERİN BAĞLANMASI ..... 01 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI ..... 02 HAP ..... 03 SİRAL ..... 04 İĞNE/ENJEKSİYON ..... 05 DERİ ALTI İMPLANTI/NORPLANT ..... 06 KONDOM/KAPUT ..... 07 KADIN KONDOMU ..... 08 DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL ..... 09 SÜT/EMZİRME İLE KORUNMA ..... 11 TEHLİKESİZ GÜNLER ..... 12 GERİ ÇEKME ..... 13 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN) EMİN DEĞİL 98

354A	356'YA GEÇİN.	

355	Bir usul kullanmak istememenizin temel nedeni nedir ?	DOĞURGANLIK İLE İLGİLİ NEDENLER CİNSEL MÜNASEBETİ YOK ..... 11 SIK OLMAYAN MÜNASEBET ..... 12 MENAPOZDA/HİSTEREKTOMİ ..... 13 GEBE KALMASI ZOR/KISIR ..... 14 KOCASI KISIR ..... 15 BİLGİ EKSİKLİĞİ USUL BİLMİYOR ..... 21 KAYNAK BİLMİYOR ..... 22 USUL İLE İLGİLİ NEDENLER SAĞLIK KAYGISI ..... 31 YAN ETKİ ..... 32 ULAŞIM ZORLUĞU/UZAK ..... 33 PAHALI ..... 34 KULLANIŞLI DEĞİL ..... 35 KOCASI KARŞI ..... 41 DİNİ NEDENLER ..... 51 KADERCİLİK ..... 61 UTANIYOR ..... 71 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN) BİLMİYOR 98													
356	KAPAK SAYFASINA BAKIN: KÜME NO ÇİFT VE HANE NO ÇİFT ☐ KÜME NO TEK VE HANE NO TEK ☐	KÜME NO ÇİFT , HANE NO TEK VEYA KÜME NO TEK, HANE NO ÇİFT ☐	400												
357	Gebeliği önleyici usuller ile ilgili bilgilerin; Ortaokulda verilmesi sizce uygun mu, değil mi? Lisede verilmesi sizce uygun mu, değil mi?	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>UYGUN</th> <th>UYGUN DEĞİL</th> <th>BİLMİYOR</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ORTAOKUL .....</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>LİSE .....</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> </tbody> </table>		UYGUN	UYGUN DEĞİL	BİLMİYOR	ORTAOKUL	1	2	8	LİSE	1	2	8	
	UYGUN	UYGUN DEĞİL	BİLMİYOR												
ORTAOKUL	1	2	8												
LİSE	1	2	8												
358	Son bir kaç ayda gebeliği önleyici usuller hakkında herhangi bir yakınınızla veya başka bir kimseyle konuştunuz mu ?	EVET ..... 1 HAYIR 2	365												
359	Kimle konuştunuz ? Başka kimle konuştunuz ? SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.	KOCA/EŞ ..... A ANNE ..... B KIZ KARDEŞ ..... D KIZ ÇOCUĞU ..... F KAYINVALİDE ..... H ELTİ/YENGE/GÖRÜMCE ..... I ARKADAŞ/AKRABA ..... K KOMŞU ..... L DİĞER ..... U (BELİRTİN)													
365	315'E BAKIN: HALEN USUL KULLANIYOR ☐	HALEN USUL KULLANMIYOR/ SORULMADI ☐	368												
366	Halen kullandığınız usulü kullanmaya kim karar verdi? Siz mi, kocanız mı, yoksa beraber mi karar verdiniz?	KENDİSİ ..... 1 KOCASI ..... 2 BERABER 3													

368	Size göre gebeliği önleyici usulleri kullanmak dine uygun mudur, değil midir?	EVET, DİNE UYGUN .....1 BAZI USULLER DİNE UYGUN DEĞİL .....2 HAYIR, DİNE UYGUN DEĞİL .....3 DİNE İNANMIYOR, DİNİ YOK .....4 BİLMİYOR 8	370 370
369	Gebeliği önleyici usullerin hangisinin (hangilerinin) dine uygun olmadığını düşünüyorsunuz ? Başka ? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	TÜPLERİN BAĞLANMASI .....A ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI .....B HAP .....C SPİRAL .....D İĞNE/ENJEKSİYON .....E DERİ ALTI İMPLANTI/NORPLANT .....F KONDOM/KAPUT .....G KADIN KONDOMU .....H DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL .....I SÜT/EMZİRME İLE KORUNMA .....J TEHLİKESİZ GÜNLER .....K GERİ ÇEKME .....L ACİL KORUNMA HAPI .....M DİĞER ..... U (BELİRTİN) KÜRTAJ (İSTEYEREK DÜŞÜK) .....O	
370	250'YE BAKIN: HALEN EVLİ ☐ HALEN EVLİ DEĞİL ☐		372
371	Eşinize göre gebeliği önleyici usulleri kullanmak dine uygun mudur, değil midir?	EVET, DİNE UYGUN OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR .....1 BAZI USULLERİN DİNE UYGUN OLMADIĞINI DÜŞÜNÜYOR .....2 HAYIR, DİNE UYGUN OLMADIĞINI DÜŞÜNÜYOR .....3 EŞİ DİNE İNANMIYOR/DİNİ YOK.....4 BİLMİYOR 8	
372	Kürtajı (isteyerek düşüğü/çocuk aldırma) onaylıyor musunuz yoksa onaylamıyor musunuz?	ONAYLIYOR .....1 ONAYLAMİYOR .....2 DURUMA BAĞLI .....3 BİLMİYOR 8	
373	Gelecekte istemeden gebe kaldığınız düşünelim. Kürtaj olma (isteyerek düşük yapma/çocuk aldırma) yoluna gider misiniz?	EVET ..... 1 HAYIR .....2 BİLMİYOR 8	

BÖLÜM 4A. GEBELİK VE EMZİRME

400	225'E BAKIN: OCAK 1998'DEN SONRA BİR VEYA DAHA FAZLA CANLI DOĞUM VAR ☐	OCAK 1998'DEN SONRA CANLI DOĞUM YOK ☐ → 601	
401S	SAATİ YAZIN SAAT – DAKİKA..... ____ ____ ____ ____		
402	OCAK 1998'DEN SONRA DOĞAN BÜTÜN ÇOCUKLARIN DOĞUM TARİHÇESİNDEKİ SATIR NUMARALARINI, ADLARINI VE HAYATTA OLMA DURUMLARINI TABLONUN VE BÖLÜMDEKİ TÜM SAYFALARIN BAŞINA YAZIN. SORULARI BU DOĞUMLARIN HEPSİ İÇİN SORUN. SON DOĞUMDAN BAŞLAYIN.. (2'DEN FAZLA DOĞUM VARSA EK ANKET FORMU KULLANIN – EK ANKETTE SON DOĞUM SÜTUNUNU KULLANMAYIN). Şimdi size son beş yılda doğan bütün çocuklarınızın sağlık durumları ile ilgili sorular soracağım. Her çocuğunuzun sağlık durumu hakkında ayrı ayrı konuşalım.		
403	SORU 212'DEKİ SATIR NO. SATIR NO..... ____ ____	SON DOĞUM SATIR NO..... ____ ____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM SATIR NO..... ____ ____
404	SORU 212'DEN SORU 216'DAN İSİM _____ YAŞIYOR ☐ ÖLDÜ ☐	İSİM _____ YAŞIYOR ☐ ÖLDÜ ☐	İSİM _____ YAŞIYOR ☐ ÖLDÜ ☐
405	.....'ye gebe kaldığınızda gebeliği o zaman istemiş miydiniz, daha sonra mı gebe kalmak istiyordunuz, yoksa hiç istememiş miydiniz?	İSTEMİŞTİ.....1 ☐ 407A ← DAHA SONRA İSTİYORDU .....2 HİÇ İSTEMİYORDU.....3 ☐ 407A ←	İSTEMİŞTİ.....1 ☐ 407A ← DAHA SONRA İSTİYORDU.....2 HİÇ İSTEMİYORDU.....3 ☐ 407A ←
406	Ne kadar süre daha beklemek isterdiniz?	AY.....1 ____ ____ YIL.....2 ____ ____ BİLMİYOR 998	AY.....1 ____ ____ YIL.....2 ____ ____ BİLMİYOR 998
407A	.....'e gebe iken, gebeliğiniz süresince bilgi almak, danışmak ve kontrol amacıyla kimseye başvurduğunuz mu? (EVET İSE) Kime başvurduğunuz? Başka? BU KİŞİLERİN KİM OLDUĞUNU ÖĞRENİN VE BAŞVURULAN BÜTÜN KİŞİLERİ İŞARETLEYİN.	SAĞLIK PERSONELİ DOKTOR ..... A EBE/HEMŞİRE ..... B DİĞER KİŞİLER ARA EBESİ/EBE NİNE ..... D DİĞER _____ U (BELİRTİN) KİMSEYE BAŞVURMAMIŞ.....Y ☐ 407C ←	SAĞLIK PERSONELİ DOKTOR ..... A EBE/HEMŞİRE ..... B DİĞER KİŞİLER ARA EBESİ/EBE NİNE ..... D DİĞER _____ U (BELİRTİN) KİMSEYE BAŞVURMAMIŞ.....Y ☐ 407C ←

		SON DOĞUM İSİM _____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM _____
407B	Nereye başvurduunuz? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i> _____ (YERİN ADI: SON DOĞUM) _____ (YERİN ADI: SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM)	DEVLET SEKTÖRÜ DEVLET/NUMUNE HASTANESİ..... A DOĞUMEVİ..... B AÇSAP MERKEZİ..... C SAĞLIK OCAĞI..... D SAĞLIK EVİ..... E SSK HASTANESİ/DİSPANSERİ..... F DİĞER _____ G (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE..... H ÖZEL POLİKLİNİK..... I ÖZEL DR. MUAYENEHANESİ.. J ÖZEL EBE/HEMŞİRE (SAĞLIK KABİNİ) ..... K DİĞER _____ M (BELİRTİN) ÜNİVERSİTE HASTANESİ..... N GÖNÜLLÜ KURULUŞ/ VAKIF HASTANESİ/KLİNİĞİ... O DİĞER _____ U (BELİRTİN)	DEVLET SEKTÖRÜ DEVLET/NUMUNE HASTANESİ..... A DOĞUMEVİ..... B AÇSAP MERKEZİ..... C SAĞLIK OCAĞI..... D SAĞLIK EVİ..... E SSK HASTANESİ/DİSPANSERİ..... F DİĞER _____ G (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE..... H ÖZEL POLİKLİNİK..... I ÖZEL DR. MUAYENEHANESİ..... J ÖZEL EBE/HEMŞİRE (SAĞLIK KABİNİ) ..... K DİĞER _____ M (BELİRTİN) ÜNİVERSİTE HASTANESİ..... N GÖNÜLLÜ KURULUŞ/ VAKIF HASTANESİ/KLİNİĞİ... O DİĞER _____ U (BELİRTİN)
		408'E GEÇİN.	408'E GEÇİN.
407C	.....'e gebeliğiniz sırasında doğum öncesi bakım almamanızın nedeni neydi? <i>SÖYLENEN NEDENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	BİR SORUN YOKTU..... A YAKINDA SAĞLIK KURULUŞU YOK..... B SAĞLIK KURULUŞUNA/ PERSONELİNE GÜVENSİZLİK..... C SAĞLIK KURULUŞUNDAN YARARLANMADA GÜÇLÜK..... D GELENEKLER/TÖRE..... E MADDİ OLANAKSIZLIK..... F KÖTÜ HİZMET..... G NEREDE OLDUĞUNU BİLMİYOR..... H DİĞER _____ U (BELİRTİN) BİLMİYOR..... X	BİR SORUN YOKTU..... A YAKINDA SAĞLIK KURULUŞU YOK..... B SAĞLIK KURULUŞUNA/ PERSONELİNE GÜVENSİZLİK..... C SAĞLIK KURULUŞUNDAN YARARLANMADA GÜÇLÜK..... D GELENEKLER/TÖRE..... E MADDİ OLANAKSIZLIK..... F KÖTÜ HİZMET..... G NEREDE OLDUĞUNU BİLMİYOR..... H DİĞER _____ U (BELİRTİN) BİLMİYOR..... X
		409F'YE GEÇİN.	409F'YE GEÇİN.
408	.....'e gebeliğinizde bahsettiğiniz kişilere (kişiye) ilk başvurduğunuzda kaç aylık gebeydiniz?	AY..... ____ ____ BİLMİYOR 98	AY..... ____ ____ BİLMİYOR 98

		SON DOĞUM İSİM _____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM _____
409A	.....'e gebeliğiniz sırasında ilk kez doğum öncesi bakıma gittiğinizde, bir sorunuz olduğu için mi yoksa yalnızca gebeliğinizin kontrolü için mi gittiniz?	SORUN VARDI..... 1 OLAĞAN KONTROL/BAKIM ..... 2 DİĞER _____ 7 (BELİRTİN) BİLMİYOR..... 8	SORUN VARDI..... 1 OLAĞAN KONTROL/BAKIM ..... 2 DİĞER _____ 7 (BELİRTİN) BİLMİYOR..... 8
409B	.....'e gebeliğinizde doğum öncesi bakımla ilgili olarak bu kişiye (kişilere) kaç kez görüldünüz?	KAÇ KEZ..... ____ ____ BİLMİYOR 98	KAÇ KEZ..... ____ ____ BİLMİYOR 98
409C	.....'e gebeliğinizde bahsettiğiniz kişilere (kişiye) son başvurduğunuzda kaç aylık gebeydiniz?	AY..... ____ ____ BİLMİYOR 98	AY..... ____ ____ BİLMİYOR 98
409D	Doğum öncesi kontrollerin herhangi birinde: Tartıldınız mı? Boyunuz ölçüldü mü? Tansiyonunuza bakıldı mı? Kan tahlili yapıldı mı? İdrar tahlili yapıldı mı? Karnınız ölçüldü mü? Bebegin kalbi dinlendi mi? Ultrason çekildi mi? İçerden/alttan muayene yapıldı mı?	EVET HAYIR TARTILDI.....1 2 BOYU ÖLÇÜLDÜ.....1 2 TANSİYON.....1 2 KAN TAHLİLİ.....1 2 İDRAR TAHLİLİ.....1 2 KARNI ÖLÇÜLDÜ.....1 2 BEBEĞİN KALP ATIŞI.....1 2 ULTRASON.....1 2 İÇERDEN MUAYENE.....1 2	EVET HAYIR TARTILDI.....1 2 BOYU ÖLÇÜLDÜ.....1 2 TANSİYON.....1 2 KAN TAHLİLİ.....1 2 İDRAR TAHLİLİ.....1 2 KARNI ÖLÇÜLDÜ.....1 2 BEBEĞİN KALP ATIŞI.....1 2 ULTRASON.....1 2 İÇERDEN MUAYENE.....1 2
409F	.....'e gebeliğiniz sırasında sayacaklarımdan herhangi birini aldınız mı? Demir haptı? Vitamin? Folik asit tableti?	EVET..... 1 HAYIR ..... 2 EVET..... 1 HAYIR ..... 2 EVET..... 1 HAYIR 2	EVET..... 1 HAYIR ..... 2 EVET..... 1 HAYIR ..... 2 EVET..... 1 HAYIR 2
410	.....'in doğumu nasıl gerçekleşti? Normal doğum muydu yoksa sezaryen miydi?	SEZARYEN ..... 1 NORMAL (VAJİNAL) DOĞUM..... 2 411 ←	SEZARYEN ..... 1 NORMAL (VAJİNAL) DOĞUM..... 2 411 ←

		SON DOĞUM İSİM _____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM _____
413	.....'in doğumuna kim yardımcı oldu? .....'in doğumunu kim yaptırdı? Başka? <i>KİŞİLERİN KİM OLDUĞUNU ANLAMAK İÇİN İRDELEYİN VE YARDIMCI OLAN BÜTÜN KİŞİLERİ ALMAYA ÇALIŞIN.</i>	SAĞLIK PERSONELİ DOKTOR..... A EBE/HEMŞİRE..... B DİĞER KİŞİLER ARA EBESİ..... D AKRABA/ARKADAŞ..... E DİĞER _____ U (BELİRTİN) HİÇ KİMSE..... Y	SAĞLIK PERSONELİ DOKTOR..... A EBE/HEMŞİRE..... B DİĞER KİŞİLER ARA EBESİ..... D AKRABA/ARKADAŞ..... E DİĞER _____ U (BELİRTİN) HİÇ KİMSE..... Y
413B	412'YE BAKIN: DOĞUMU BİR SAĞLIK KURULUŞUNDA MI YAPMIŞ?	EVET ☐ → 416 HAYIR ☐ ↓	EVET ☐ → 416 HAYIR ☐ ↓
413C	.....'in doğumunu bir sağlık kuruluşunda yapmamanızın en önemli nedeni nedir?	NEDENİ YOK..... 00 YAKINDA SAĞLIK KURULUŞU YOK..... 01 SAĞLIK KURULUŞUNA/ PERSONELİNE GÜVENSİZLİK..... 02 DOĞUM ANI OLDU..... 03 SAĞLIK KURULUŞUNDAN YARARLANMADA GÜÇLÜK..... 04 PAHALI..... 05 GELENEKLER/TÖRE..... 06 BİR SORUN YOKTU..... 07 DİĞER _____ 96 (BELİRTİN) BİLMİYOR..... 98	NEDENİ YOK..... 00 YAKINDA SAĞLIK KURULUŞU YOK..... 01 SAĞLIK KURULUŞUNA/ PERSONELİNE GÜVENSİZLİK..... 02 DOĞUM ANI OLDU..... 03 SAĞLIK KURULUŞUNDAN YARARLANMADA GÜÇLÜK..... 04 PAHALI..... 05 GELENEKLER/TÖRE..... 06 BİR SORUN YOKTU..... 07 DİĞER _____ 96 (BELİRTİN) BİLMİYOR..... 98
416	..... doğduğunda çok iri miydi, ortalamadan daha mı iriydi, ortalama büyüklükte miydi, ortalamadan daha mı küçüktü, yoksa çok mu küçüktü?	ÇOK İRİ..... 1 ORTALAMADAN DAHA İRİ..... 2 ORTALAMA..... 3 ORTALAMADAN KÜÇÜK..... 4 ÇOK KÜÇÜK..... 5 BİLMİYOR..... 8	ÇOK İRİ..... 1 ORTALAMADAN DAHA İRİ..... 2 ORTALAMA..... 3 ORTALAMADAN KÜÇÜK..... 4 ÇOK KÜÇÜK..... 5 BİLMİYOR..... 8
417	..... doğduğunda tartıldı mı?	EVET..... 1 HAYIR..... 2 419 ←	EVET..... 1 HAYIR..... 2 419 ←
418	..... doğduğunda kaç kiloydu? <i>EĞER VAR İSE SAĞLIK KARNESİNDEN YAZIN.</i>	GRAM KARNE.....1 ____ ____ ____ ____ CEVAPLAYICI.....2 ____ ____ ____ ____ BİLMİYOR.....99998	GRAM KARNE.....1 ____ ____ ____ ____ CEVAPLAYICI.....2 ____ ____ ____ ____ BİLMİYOR.....99998

		SON DOĞUM İSİM _____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM _____
419	.....'in doğumundan bugüne kadar hiç adet gördünüz mü?	EVET.....1 421 ← HAYIR.....2 422 ←	
420	.....'in doğumuyla bir sonraki gebeliğiniz arasında adet gördünüz mü?		EVET.....1 HAYIR.....2 424 ←
421	.....'in doğumundan sonra kaç ay boyunca adet görmediniz?	AY..... BİLMİYOR 98	AY..... BİLMİYOR 98
422	227'YE BAKIN: KADIN HALEN GEBE Mİ?	GEBE DEĞİL ☐ ↓ GEBE VEYA EMİN DEĞİL ☐ ↓ 424	
423	.....'in doğumundan bu güne kadar geçen süre içinde karı-koca ilişkiniz başladı mı?	EVET.....1 HAYIR.....2 425 ←	
424	.....'in doğumundan sonraki kaç ay boyunca karı-koca ilişkiniz olmadı?	AY..... BİLMİYOR 98	AY..... BİLMİYOR 98
425	.....'i hiç emzirdiniz mi?	EVET.....1 HAYIR.....2 431 ←	EVET.....1 HAYIR.....2 431 ←
426	.....'i doğumdan ne kadar zaman sonra emzirdiniz? <i>EĞER 1 SAATTEN AZ İSE, SAATE '00' YAZIN. 24 SAATTEN AZ İSE, SAAT BÖLÜMÜNE KAYDEDİN, DAHA FAZLA İSE GÜN OLARAK YAZIN.</i>	HEMEN.....000 SAAT.....1 GÜN.....2	HEMEN.....000 SAAT.....1 GÜN.....2
426A	Doğumdan sonraki ilk 3 gün içinde, sütünüz düzenli olarak gelmeye başlamadan, ...'e anne sütü dışında herhangi bir şey verildi mi?	EVET.....1 HAYIR.....2 427 ←	EVET.....1 HAYIR.....2 427 ←
426B	.....'e ne verildi? Başka? <i>SÖYLENEN NEDENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	SÜT (ANNE SÜTÜ DIŞINDA) .....A SU .....B ŞEKERLİ SU .....C TUZ-ŞEKER ERİYİĞİ .....D MEYVA SUYU .....E HAZIR MAMA .....F ÇAY .....G YEMEK SUYU .....H BAL .....I DİĞER .....U (BELİRTİN).	SÜT (ANNE SÜTÜ DIŞINDA) .....A SU .....B ŞEKERLİ SU .....C TUZ-ŞEKER ERİYİĞİ .....D MEYVA SUYU .....E HAZIR MAMA .....F ÇAY .....G YEMEK SUYU .....H BAL .....I DİĞER .....U (BELİRTİN).

		SON DOĞUM İSİM _____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM _____
427	404'E BAKIN: ÇOCUK YAŞIYOR MU?	YAŞIYOR ☐ ÖLDÜ ☐ ↓ ↓ 429	YAŞIYOR ☐ ÖLDÜ ☐ ↓ ↓ 429
428	.....'i halen emziriyor musunuz?	EVET.....1 HAYIR.....2 432 ←	EVET.....1 HAYIR.....2 432 ←
429	.....'i kaç ay emzirdiniz?	AY..... ____ ____ BİLMİYOR 98	AY..... ____ ____ BİLMİYOR 98
431	404'E BAKIN: ÇOCUK YAŞIYOR MU?	YAŞIYOR ☐ ÖLDÜ ☐ ↓ ↓ 434 EĞER BAŞKA DOĞUM VARSA YANDAKİ SÜTÜNDE 405'E DÖNÜN. YOKSA 440'A GEÇİN.	YAŞIYOR ☐ ÖLDÜ ☐ ↓ ↓ 434 EĞER BAŞKA DOĞUM VARSA EK SORUKAĞINDA 405'E GEÇİN.. YOKSA 440'A GEÇİN.
432	.....'i dün gece gün batımından gün doğana kadar kaç kez emzirdiniz? EĞER CEVAP SAYISAL DEĞİL İSE YAKLAŞIK BİR SAYI ALMAK İÇİN İRDELEYİN.	GECE EMZİRME SAYISI..... ____ ____	GECE EMZİRME SAYISI..... ____ ____
433	.....'i dün gündüz kaç kez emzirdiniz? EĞER CEVAP SAYISAL DEĞİL İSE YAKLAŞIK BİR SAYI ALMAK İÇİN İRDELEYİN.	GÜNDÜZ EMZİRME SAYISI..... ____ ____	GÜNDÜZ EMZİRME SAYISI..... ____ ____
434	.....'e dün gündüz veya dün gece biberonla herhangi birşey verildi mi/içirildi mi?	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8

		SON DOĞUM İSİM _____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM _____
435	Son 24 saat içinde ..... 'e şimdi sayacaklarımdan herhangi birini verdiniz mi?	E H B	E H B
	Su?	SU..... 1 2 8	SU..... 1 2 8
	Şekerli su?	ŞEKERLİ SU..... 1 2 8	ŞEKERLİ SU..... 1 2 8
	Meyve suyu?	MEYVE SUYU..... 1 2 8	MEYVE SUYU..... 1 2 8
	Çay?	ÇAY..... 1 2 8	ÇAY..... 1 2 8
	Hazır mama?	HAZIR MAMA..... 1 2 8	HAZIR MAMA..... 1 2 8
	Yoğurt?	YOĞURT..... 1 2 8	YOĞURT..... 1 2 8
	Muhallebi?	MUHALLEBİ..... 1 2 8	MUHALLEBİ..... 1 2 8
	Yemek suyu?	YEMEK SUYU..... 1 2 8	YEMEK SUYU..... 1 2 8
	Lokum?	LOKUM..... 1 2 8	LOKUM..... 1 2 8
	Şişe sütü veya kutuda süt?	ŞİŞE SÜTÜ/KUTU SÜTÜ..... 1 2 8	ŞİŞE SÜTÜ/KUTU SÜTÜ..... 1 2 8
	Açık süt?	AÇIK SÜT 1 2 8	AÇIK SÜT 1 2 8
	Çorba	ÇORBA 1 2 8	ÇORBA 1 2 8
	Başka içecekler (sıvılar)?	BAŞKA İÇECEK/SIVI..... 1 2 8	BAŞKA İÇECEK/SIVI..... 1 2 8
	Başka katı veya ezilmiş yiyecekler?	KATI/EZİLMİŞ YİYECEK..... 1 2 8	KATI/EZİLMİŞ YİYECEK..... 1 2 8
		<i>EĞER BAŞKA DOĞUM VARSA YANDAKİ SÜTÜNDE 405'E DÖNÜN. YOKSA 440'A GEÇİN.</i>	<i>EĞER BAŞKA DOĞUM VARSA EK SORUKAĞIDINDA 405'E GEÇİN. YOKSA 440'A GEÇİN.</i>

BÖLÜM 4B. AŞILANMA VE SAĞLIK

440	<i>OCAK 1998'DEN SONRA DOĞAN BÜTÜN ÇOCUKLARIN DOĞUM TARİHÇESİNDEKİ SATIR NO.LARINI VE ADLARINI SON DOĞAN ÇOCUKTAN BAŞLAMAK ÜZERE TABLOYA YAZIN. SORULARI BU DOĞUMLARIN HEPSİ İÇİN SORUN.</i> <i>SON DOĞUMDAN BAŞLAYIN. (2'DEN FAZLA DOĞUM VARSA, EK ANKET KULLANIN – EK ANKETTE SON DOĞUM SÜTUNUNU BOŞ BIRAKIN, SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM SÜTUNUNU "SONDAN İKİ ÖNCEKİ DOĞUM" ŞEKLİNDE DEĞİŞTİREREK KULLANIN)</i>									
441	SORU 212'DEKİ SATIR NO.	SON DOĞUM			SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM					
		SATIR NO..... ____ ____			SATIR NO..... ____ ____					
442	<i>SORU 212'YE BAKIN:</i> <i>SORU 216'YA BAKIN:</i>	İSİM _____ YAŞIYOR <input style="width: 15px; height: 15px;" type="checkbox"/> ÖLDÜ <input style="width: 15px; height: 15px;" type="checkbox"/> <i>BAŞKA DOĞUM YOKSA 465'S'YE GEÇİN VARSA İKİNCİ SÜTUNDA 442'YE GEÇİN.</i>			İSİM _____ YAŞIYOR <input style="width: 15px; height: 15px;" type="checkbox"/> ÖLDÜ <input style="width: 15px; height: 15px;" type="checkbox"/> <i>BAŞKA DOĞUM YOKSA 465'S'YE GEÇİN VARSA EK SORUKAĞIDINDA 442'YE GEÇİN.</i>					
443	.....'in aşılarının yazıldığı bir aşı kartı var mı? <i>(VAR İSE) Lütfen bu kartı görebilir miyim?</i>	VAR, KART GÖRÜLDÜ ..... 1 VAR, KART GÖRÜLMEDİ ..... 2 447 ← AŞI KARTI YOK 3			VAR, KART GÖRÜLDÜ ..... 1 VAR, KART GÖRÜLMEDİ ..... 2 447 ← AŞI KARTI YOK 3					
445	(1) <i>HER AŞI İÇİN AŞININ YAPILMA TARİHİNİ KARTTAN BURAYA GEÇİRİN. RANDEVU BELİRTEN İŞARETLERE, AŞI TARİHLERİNİN TUTARLILIĞINA DİKKAT EDİN.</i> (2) <i>KARTTA AŞININ YAPILMIŞ OLDUĞU BELİRTİLMİŞ, ANCAK TARİHİ BELLİ DEĞİL İSE, O AŞI İÇİN GÜN KISMINA "44" YAZIN.</i>									
		GÜN	AY	YIL	GÜN	AY	YIL			
	BCG (VEREM)	BCG	____	____	____	BCG	____	____	____	____
	Polio 1 (ÇOCUK FELCİ)	P1.	____	____	____	P1.	____	____	____	____
	Polio 2 (ÇOCUK FELCİ)	P2.	____	____	____	P2.	____	____	____	____
	Polio 3 (ÇOCUK FELCİ)	P3.	____	____	____	P3.	____	____	____	____
	DBT 1 (KARMA AŞI)	D1.	____	____	____	D1.	____	____	____	____
	DBT 2 (KARMA AŞI)	D2.	____	____	____	D2.	____	____	____	____
	DBT 3 (KARMA AŞI)	D3.	____	____	____	D3.	____	____	____	____
	KIZAMIK	KIZ	____	____	____	KIZ	____	____	____	____
	Hepatit B 1 (SARILIK)	H1.	____	____	____	H1.	____	____	____	____
	Hepatit B 2 (SARILIK)	H2.	____	____	____	H2.	____	____	____	____
	Hepatit B 3 (SARILIK)	H3.	____	____	____	H3.	____	____	____	____

		SON DOĞUM İSİM _____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM _____
446	.....'bu kartta yazılmayan başka bir aşı oldu mu? <i>EĞER KADIN BCG, DBT 1-3, POLİO 1-3 KIZAMIK VE/VEYA HEPATİT-B 1-3'TEN BİRİNİ SÖYLERSE "EVET"İ İŞARETLEYİN.</i>	EVET..... 1 HAYIR..... 2 454 ← BİLMİYOR..... 8	EVET..... 1 HAYIR..... 2 454 ← BİLMİYOR..... 8
446A		<i>AŞILARI İRDELEYİP 445'TE O AŞININ GÜN KISMINA "66"YAZIN. 454'E GEÇİN</i>	<i>AŞILARI İRDELEYİP 445'TE O AŞININ GÜN KISMINA "66"YAZIN. 454'E GEÇİN</i>
447	.....'e bulaşıcı hastalıklardan korunması amacıyla herhangi bir aşı yapıldı mı?	EVET..... 1 HAYIR..... 2 454 ← BİLMİYOR..... 8	EVET..... 1 HAYIR..... 2 454 ← BİLMİYOR..... 8
448	Lütfen bana ..... 'in sayacağım aşılardan herhangi birini olup olmadığını söyler misiniz?		
448A	BCG (Verem) Aşısı: Sol kola veya omuza yapıp iz bırakan, vereme karşı koruma sağlayan BCG aşısı?	EVET..... 1 HAYIR..... 2 BİLMİYOR..... 8	EVET..... 1 HAYIR..... 2 BİLMİYOR..... 8
448B	Polio (Çocuk Felci) Aşısı: Ağıza damlatılan Polio, yani çocuk felci aşısı?	EVET..... 1 HAYIR..... 2 448E ← BİLMİYOR..... 8	EVET..... 1 HAYIR..... 2 448E ← BİLMİYOR..... 8
448C	Kaç kez?	KAÇ KEZ..... ____	KAÇ KEZ..... ____
448E	DBT (Karma) Aşısı: Difteri, boğmaca ve tetanozdan koruyan karma aşı denilen ve kola yapılan aşı. Bu aşı genelde çocuk felci aşısıyla beraber yapılır.	EVET..... 1 HAYIR..... 2 448G ← BİLMİYOR..... 8	EVET..... 1 HAYIR..... 2 448G ← BİLMİYOR..... 8
448F	Kaç kez?	KAÇ KEZ..... ____	KAÇ KEZ..... ____
448G	Kızamık aşısı?	EVET..... 1 HAYIR..... 2 BİLMİYOR..... 8	EVET..... 1 HAYIR..... 2 BİLMİYOR..... 8
448I	Hepatit B aşısı (Sarılığa karşı aşı)?	EVET..... 1 HAYIR..... 2 454 ← BİLMİYOR..... 8	EVET..... 1 HAYIR..... 2 454 ← BİLMİYOR..... 8
448J	Kaç kez?	KAÇ KEZ..... ____	KAÇ KEZ..... ____

		SON DOĞUM İSİM _____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM _____
454	.....'in son 15 gün içinde ateşi oldu mu?	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8
455	.....'in son 15 gün içinde öksürüğü oldu mu?	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8
456	..... öksürüklü iken, normale göre daha kısa aralıklarla, daha hızlı mı nefes alıyordu, ya da nefes almada sorun yaşıyor muydu?	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8
457	SORU 454 VE 455'E BAKIN ATEŞ VEYA ÖKSÜRÜK VAR MI?	BİRİ VEYA İKİSİ VAR YOK SORU 464'E GEÇİN	BİRİ VEYA İKİSİ VAR YOK SORU 464'E GEÇİN
458	Öksürüğün/Ateşin tedavisi için kimseye danıştınız mı, ya da tedavi için kimseye başvurduğunuz mu?	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8
459	Nereye/kime başvurduğunuz? Başka? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	DEVLET SEKTÖRÜ DEVLET/NUMUNE HASTANESİ .....A DOĞUMEVİ .....B AÇSAP MERKEZİ .....C SAĞLIK OCAĞI .....D SAĞLIK EVİ .....E SSK HASTANESİ/DİSPANSERİ .....F DİĞER .....G (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE .....H ÖZEL POLİKLİNİK .....I ÖZEL DOKTOR MUAYENEHANESİ ...J ÖZEL EBE/HEMŞİRE (SAĞLIK KABİNİ) .....K ECZANE/MEDİKAL .....L DİĞER .....M (BELİRTİN) ÜNİVERSİTE HASTANESİ .....N GÖNÜLLÜ KURULUŞ/ DERNEK/VAKIF .....O MARKET/DÜKKAN.....P AKRABA/ARKADAŞ/KOMŞU.....R ARA EBESİ/EBE NİNE.....S DİĞER .....U (BELİRTİN)	DEVLET SEKTÖRÜ DEVLET/NUMUNE HASTANESİ .....A DOĞUMEVİ .....B AÇSAP MERKEZİ .....C SAĞLIK OCAĞI .....D SAĞLIK EVİ .....E SSK HASTANESİ/DİSPANSERİ .....F DİĞER .....G (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE .....H ÖZEL POLİKLİNİK .....I ÖZEL DOKTOR MUAYENEHANESİ ...J ÖZEL EBE/HEMŞİRE (SAĞLIK KABİNİ) .....K ECZANE/MEDİKAL .....L DİĞER .....M (BELİRTİN) ÜNİVERSİTE HASTANESİ .....N GÖNÜLLÜ KURULUŞ/ DERNEK/VAKIF .....O MARKET/DÜKKAN.....P AKRABA/ARKADAŞ/KOMŞU.....R ARA EBESİ/EBE NİNE.....S DİĞER .....U (BELİRTİN)

		SON DOĞUM İSİM _____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM _____
460	Öksürüğün/Ateşin tedavisi için .....’e herhangi birşey verdiniz mi?	EVET..... 1 HAYIR..... 2 BİLMİYOR..... 8 464 ←	EVET..... 1 HAYIR..... 2 BİLMİYOR..... 8 464 ←
461	Ne verdiniz? Başka? SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.	İĞNE ..... A ANTİBİYOTİK (HAP/ŞURUP) ..... B ATEŞ DÜŞÜRÜCÜ (ASPRİN, PARACETAMOL, VS.)... C ÖKSÜRÜK ŞURUBU ..... D DİĞER HAP VEYA ŞURUP ..... E EVDE HAZIRLANAN GELENEKSEL İÇECEK VE İLAÇLAR (ÇAY, AYRAN GİBİ) ..... G DİĞER ..... H (BELİRTİN)	İĞNE ..... A ANTİBİYOTİK (HAP/ŞURUP) ..... B ATEŞ DÜŞÜRÜCÜ (ASPRİN, PARACETAMOL, VS.)... C ÖKSÜRÜK ŞURUBU ..... D DİĞER HAP VEYA ŞURUP ..... E EVDE HAZIRLANAN GELENEKSEL İÇECEK VE İLAÇLAR (ÇAY, AYRAN GİBİ) ..... G DİĞER ..... H (BELİRTİN)
464		<i>BAŞKA CANLI DOĞUM VARSA YANDAKİ SÜTUNDA SORU 442’YE DÖNÜN..</i>	<i>BAŞKA CANLI DOĞUM VARSA EK SORU KAĞIDINDA İKİNCİ SÜTUNDA SORU 442’YE GEÇİN:.</i>
465S	SAATİ YAZIN	SAAT – DAKİKA..... ____ ____ ____ ____	

BÖLÜM 6. DOĞURGANLIK TERCİHLERİ

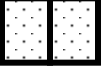
601	<i>KAPAK SAYFASINA BAKIN:</i> KÜME NO ÇİFT VE HANE NO ÇİFT ☐ KÜME NO TEK VE HANE NO TEK ☐	KÜME NO ÇİFT, HANE NO TEK VEYA KÜME NO TEK, HANE NO ÇİFT 701
601A	<i>250'YE BAKIN:</i> HALEN EVLİ ☐	HALEN EVLİ DEĞİL ☐ 612
601B	<i>314 VE 314A'YA BAKIN:</i> KADININ TÜPLERİ VE KOCASININ KANALLARI BAĞLANMAMIŞ ☐	KADININ TÜPLERİ VE/VEYA KOCASININ KANALLARI BAĞLANMIŞ ☐ 612
602	<i>227'YE BAKIN:</i> GEBE DEĞİL/ EMİN DEĞİL ☐ Şimdi size gelecek hakkında bazı sorularım var. Gelecekte (başka) çocuk istiyor musunuz yoksa (artık başka) çocuğunuz olmasını istemiyor musunuz ? HALEN GEBE ☐ Şimdi size gelecek hakkında bazı sorularım var. Şu anda beklediğiniz çocuk dışında başka çocuğunuz olmasını ister misiniz, yoksa başka çocuk istemez misiniz ?	(BAŞKA) ÇOCUK İSTİYOR ..... 1 (BAŞKA) ÇOCUK İSTEMİYOR ..... 2 GEBE KALMASININ MÜMKÜN OLMADIĞINI SÖYLÜYOR ..... 3 KARARSIZ / BİLMİYOR 8 612
602A	<i>227'YE BAKIN:</i> GEBE DEĞİL/ EMİN DEĞİL ☐ Gelecekte kaç çocuğa daha sahip olmak istiyorsunuz ? HALEN GEBE ☐ Şu andaki gebeliğinizi saymazsanız gelecekte kaç çocuğa daha sahip olmak istiyorsunuz ?	SAYI ..... ____ DİĞER CEVAPLAR ..... 96 (BELİRTİN)
603	<i>227'YE BAKIN:</i> GEBE DEĞİL/ EMİN DEĞİL ☐ (Bir sonraki) Çocuğunuzun şu andan itibaren ne kadar zaman sonra olmasını istersiniz ? HALEN GEBE ☐ Bir sonraki çocuğunuzun şu anda beklediğiniz çocuğun doğumundan ne kadar zaman sonra olmasını istersiniz ?	AY ..... 1 ____ YIL ..... 2 ____ HEMEN ŞİMDİ ..... 993 GEBE KALMASININ MÜMKÜN OLMADIĞINI SÖYLÜYOR ..... 994 DİĞER ..... 996 (BELİRTİN) BİLMİYOR 998 612

612	216'YA BAKIN: YAŞAYAN ÇOCUĞU VAR ☐ YAŞAYAN ÇOCUĞU YOK ☐ Hiç çocuğunuz olmadığı günlere dönebilseydiniz ve tam istediğiniz sayıda çocuk sahibi olmanız mümkün olsaydı, hayatınız boyunca kaç çocuk sahibi olmak isterdiniz ? Eğer tam istediğiniz sayıda çocuk sahibi olmanız mümkün olsaydı hayatınız boyunca kaç çocuk sahibi olmak isterdiniz ?	SAYI ..... ____ DİĞER ..... 96 → 701 (BELİRTİN)
613	Bu çocuklardan kaçının kız, kaçının erkek olmasını istersiniz ya da kaçı için cinsiyet önemli değil ?	ERKEK SAYI ..... ____ DİĞER ..... 96 (BELİRTİN) KIZ SAYI ..... ____ DİĞER ..... 96 (BELİRTİN) FARK ETMEZ SAYI ..... ____ DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)

BÖLÜM 7A. KOCAYA AİT TEMEL BİLGİLER

701	250'YE BAKIN: HALEN EVLİ ☐	HALEN EVLİ DEĞİL ☐ → 703
702	Kocanız kaç yaşında?	BİTİRİLMİŞ YAŞ ..... ____
703	(Son) Kocanız hiç okula gitmiş mi?	EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 BİLMİYOR ..... 8 → 706A
704	(Son) Kocanız en son hangi okula devam etmiş?	İLKOKUL ..... 1 ORTAOKUL ..... 2 İLKÖĞRETİM ..... 3 LİSE ..... 4 ÜNİVERSİTE ..... 5 LİSANSÜSTÜ ..... 6 BİLMİYOR ..... 8 → 706A
705	(Son) Kocanızın bu okulda tamamladığı en son sınıf hangisidir? <i>HAZIRLIK SINIFINI BİTİRMİŞSE, VEYA HİÇ SINIF BİTİRMEMİŞSE "00"; LİSANSÜSTÜ İÇİN "66" YAZIN.</i>	SINIF ..... ____ BİLMİYOR 96
705A	(Son) Kocanız bu okuldan mezun olmuş mu (Diploma almış mı)?	EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 BİLMİYOR 8
706A	250'YE BAKIN: HALEN EVLİ ☐	HALEN EVLİ DEĞİL ☐ → 706R
706B	KAPAK SAYFASINA BAKIN: KOCASI HANEHALKI LİSTESİNE YAZILMAMIŞ ☐	KOCASI HANEHALKI LİSTESİNE YAZILMIŞ ☐ → 706R
706C	Kocanız son bir hafta içinde, gelir getirsin veya getirmesin, herhangi bir işte çalıştı mı?	EVET ..... 1 → 706G HAYIR 2
706D	Bildiğiniz gibi bazı insanlar geçici işler yaparlar, para karşılığında ya da para almadan ailenin işyerinde ya da tarlasında çalışırlar. Kocanız son bir hafta içinde bu tür bir iş yaptı mı?	EVET ..... 1 → 706G HAYIR 2
706E	Kocanızın normalde çalıştığı bir işi var mı?	EVET ..... 1 HAYIR ..... 2 → 706N

706F	Kocanız son bir hafta içinde neden çalışmadı?	TATİLDE, İZİNDE .....01 HASTA, ÇALIŞAMAZ DURUMDA .....03 İŞ GEZİSİ, GÖREVLİ, EĞİTİM, KURS .....04 ÜCRETSİZ İZİNLİ .....05 ÇALIŞMA MEVSİMİ DEĞİL .....06 İŞYERİ KAPALI, AKTİF DEĞİL .....07 DİĞER .....96 (BELİRTİN) BİLMİYOR 98	
706G	Kocanız ne iş yapıyor? YAPILAN İŞİ, YAPILDIĞI YERİ VE İŞTEKİ DURUMU AÇIK OLARAK YAZIN VE SORU 706I'YA GEÇİN.		
706H	EKİP BAŞI/DENETÇİ TARAFINDAN KODLANACAKTIR		
706I	İŞTEKİ DURUMUNU İŞARETLEYİN.	İŞVEREN (10+ ÇALIŞAN) .....01 İŞVEREN (1-9 ÇALIŞAN) .....02 ÜCRETLİ, İŞÇİ (DÜZENLİ) .....03 MAAŞLI, MEMUR (DÜZENLİ) .....04 YEVMIYELİ (MEVSİMLİK, GEÇİCİ) .....05 KENDİ HESABINA (DÜZENLİ) .....06 KENDİ HESABINA (DÜZENSİZ, İŞ BULDUKÇA) .....07 ÜCRETSİZ AİLE İŞÇİSİ .....08 DİĞER .....96 (BELİRTİN) BİLMİYOR 98	
706J	İŞYERİ TİPİNİ İŞARETLEYİN.	DEVLET .....01 DERNEK VAKIF GÖNÜLLÜ KURULUŞ .....02 ÖZEL .....03 DİĞER .....96 (BELİRTİN) BİLMİYOR 98	
706K	İŞYERİ MEKANINI İŞARETLEYİN.	TARLA, BAHÇE .....01 EV (KENDİ) .....02 EV (BAŞKASININ) .....03 DÜZENLİ İŞYERİ .....04 SEYYAR .....05 SABİT OLMAYAN İŞYERİ .....06 PAZAR YERİ .....07 DİĞER .....96 (BELİRTİN) BİLMİYOR 98	
706L	Kocanız bu işi yaparken herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı mı? (EVET İSE) Hangisi?	BAĞLI DEĞİL .....00 SSK .....01 EMEKLİ SANDIĞI .....02 BAĞ-KUR .....03 ÖZEL SİGORTA .....04 DİĞER .....96 (BELİRTİN) BİLMİYOR 98	

706M	<i>706R'YA GEÇİN.</i>		
706N	Kocanızın çalışmama nedeni nedir? (Kocanız ne iş yapıyor? Neden çalışmıyor?)	YENİ İŞE BAŞLAYACAK .....01 ÖĞRENCİ .....02 EMEKLİ .....04 İRAT SAHİBİ .....05 AİLE İŞÇİSİ .....06 ÖZÜRLÜ/ENGELLİ/ HASTA .....07 YAŞLIYA BAKIYOR .....08 ÇOCUK BAKIYOR .....09 ASKERE GİDECEK/ASKERDE .....11 İŞ ARIYOR/İSSİZ .....12 OKULU YENİ BİTİRDİ .....14 YENİ GÖÇ ETMİŞ/GİTMİŞ .....16 İHTİYACI YOK .....17 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN) BİLMİYOR 98	
706O	Kocanız şu sıralarda iş arıyor mu?	EVET ..... 1 HAYIR .....2 BİLMİYOR 8	→ 706R
706P	Kocanız iş aramak için en son ne zaman girişimde bulundu?	HİÇ BULUNMADI .....0 SON BİR AY İÇİNDE .....1 2-3 AY ÖNCE .....2 4-6 AY ÖNCE .....3 7 AYDAN ÖNCE .....4 BİLMİYOR 8	
706R	(Son) Kocanız herhangi bir sağlık sigortası kapsamında mı(ydı)? Sağlık sigortası var mı(ydı)? (VAR İSE) Hangi sağlık sigortası kapsamında(ydı)?	HAYIR .....0 SSK .....1 EMEKLİ SANDIĞI .....2 BAĞ-KUR .....3 ÖZEL SAĞLIK SİGORTASI .....4 YEŞİL KART .....5 DİĞER ..... 7 (BELİRTİN) BİLMİYOR 8	
708A	(Son) Kocanızın ana dili nedir (neydi)? <i>YALNIZCA BİR SEÇENEK İŞARETLEYİN.</i>	TÜRKÇE .....01 KÜRTÇE .....02 ARAPÇA .....03 RUMCA, YUNANCA, ERMENİCE, İBRANİCE (LADİNO)....04 ÇERKEZCE, GÜRCÜCE, LAZCA.....05 RUSÇA, BULGARCA, ROMENCE, SIRPÇA .....06 İNGİLİZCE, ALMANCA, FRANZIZCA .....07 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN) BİLMİYOR 98	
708B	(Son) Kocanız, anadilinin dışında hangi dilleri konuşabiliyor (du)? <i>SÖYLENEN DİLLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	TÜRKÇE .....A KÜRTÇE .....B ARAPÇA .....C RUMCA, YUNANCA, ERMENİCE, İBRANİCE (LADİNO) ...D ÇERKEZCE, GÜRCÜCE, LAZCA .....E RUSÇA, BULGARCA, ROMENCE, SIRPÇA .....F İNGİLİZCE, ALMANCA, FRANZIZCA .....G DİĞER ..... U (BELİRTİN) BAŞKA DİL KONUŞAMIYOR .....Y	

708C	(Son) Kocanızın anne ve babasının ana dilleri nedir (neydi)? <i>708A'DAKİ KODLARI KULLANIN.</i>	KOCASININ ANNESİ ..... ____ ____ KOCASININ BABASI ..... ____ ____	
708D	(Son) Kocanızla konuşurken genellikle hangi dili kullanırsınız (kullanırdınız)? <i>SÖYLENEN BÜTÜN DİLLERİ İŞARETLEYİN..</i>	TÜRKÇE ..... A KÜRTÇE ..... B ARAPÇA ..... C RUMCA, YUNANCA, ERMENİCE, İBRANİCE (LADİNO) ... D ÇERKEZCE, GÜRCÜCE, LAZCA ..... E RUSÇA, BULGARCA, ROMENCE, SIRPÇA ..... F İNGİLİZCE, ALMANCA, FRANSIYZCA ..... G DİĞER ..... U (BELİRTİN)	

BÖLÜM 7B. KADININ ÇALIŞMASI VE STATÜSÜ

709	Size şimdi çalışma durumunuza ilişkin sorular sormak istiyorum. Son bir hafta içinde, kendi ev işlerinizin dışında, gelir getirsin veya getirmesin, herhangi bir işte çalıştınız mı?	EVET .....1 → 712 HAYIR 2	
710	Bildiğiniz gibi bazı kadınlar ufak-tefek şeyler satarlar, pazar yerinde satış yaparlar, para karşılığında ya da para almadan ailenin işyerinde ya da tarlasında çalışırlar, evde dikiş nakış yaparlar, çocuk bakıcılığı, ev temizliği gibi işler yaparlar. Siz son bir hafta içinde bu saydıklarımızdan birini ya da başka bir iş yaptınız mı?	EVET .....1 → 712 HAYIR 2	
710A	Son bir hafta içinde çalışmadığınızı söylediniz. Peki normalde çalıştığınız bir işiniz var mı?	EVET .....1 → 711 HAYIR 2	
710B	Son bir hafta içinde neden çalışmadınız?	TATİLDE, İZİNDE .....01 GEBELİK, DOĞUM İZNI .....02 HASTA, ÇALIŞAMAZ DURUMDA .....03 İŞ GEZİSİ, GÖREVLİ, EĞİTİM, KURS .....04 ÜCRETSİZ İZİNLİ .....05 ÇALIŞMA MEVSİMİ DEĞİL .....06 İŞYERİ KAPALI, AKTİF DEĞİL .....07 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)	
711	Son 12 ay içinde herhangi bir işte çalıştınız mı?	EVET .....1 → 740 HAYIR 2	
712	Ne iş yapıyorsunuz (yapıyordunuz)? Ne gibi bir işte çalışıyorsunuz (çalışıyordunuz)? <i>YAPILAN İŞİ, YAPILDIĞI YERİ VE İŞTEKİ DURUMU AÇIK OLARAK YAZIN VE SORU 713A'YA GEÇİN.</i>		
713	<i>EKİP BAŞI/DENETÇİ TARAFINDAN KODLANACAKTIR</i>		
713A	<i>İŞTEKİ DURUMUNU İŞARETLEYİN.</i>	İŞVEREN (10+ ÇALIŞAN) .....01 İŞVEREN (1-9 ÇALIŞAN) .....02 ÜCRETLİ, İŞÇİ (DÜZENLİ) .....03 MAAŞLI, MEMUR (DÜZENLİ) .....04 YEVMİYELİ (MEVSİMLİK, GEÇİCİ) .....05 KENDİ HESABINA (DÜZENLİ) .....06 KENDİ HESABINA (DÜZENSİZ, İŞ BULDUKÇA) .....07 ÜCRETSİZ AİLE İŞÇİSİ .....08 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)	
714	<i>İŞYERİ TİPİNİ İŞARETLEYİN.</i>	DEVLET .....01 DERNEK VAKIF GÖNÜLLÜ KURULUŞ .....02 ÖZEL .....03 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)	

714A	İŞYERİ MEKANINI İŞARETLEYİN.	TARLA, BAHÇE ..... 01 EV (KENDİ) ..... 02 EV (BAŞKASININ) ..... 03 DÜZENLİ İŞYERİ ..... 04 SEYYAR ..... 05 SABİT OLMAYAN İŞYERİ ..... 06 PAZAR YERİ ..... 07 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)	
715	Bu işi yaparken herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı mısınız (mıydınız)? (EVET İSE) Hangi kuruma bağlısınız (bağlıydınız)?	BAĞLI DEĞİL ..... 00 SSK ..... 01 EMEKLİ SANDIĞI ..... 02 BAĞ-KUR ..... 03 ÖZEL SİGORTA ..... 04 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)	
716	Bu işinizde tüm yıl boyunca mı, mevsimlik olarak mı yoksa arada bir mi çalışıyorsunuz (çalışırdınız) ?	YIL BOYUNCA ..... 1 MEVSİMLİK/YILIN BİR BÖLÜMÜNDE ..... 2 ARADA BİR 3	
720	Çalışmanız karşılığında para alıyor musunuz (muydunuz) ? İRDELEYİN: Bu çalışma karşılığında para kazanıyor musunuz (muydunuz) ?	EVET ..... 1 HAYIR 2	724
721	(Çalıştığınız zamanlarda) Sizin kazancınız genellikle evinizin harcamalarının ne kadarını karşılıyor (du)? Tamamını mı, yarıdan fazlasını mı, yarısını mı, yarıdan azını mı ya da sizin kazancınızın harcamalara hiç katkısı olmuyor mu?	TAMAMINI ..... 1 YARIDAN FAZLASINI ..... 2 YARISINI ..... 3 YARIDAN AZINI ..... 4 HİÇ KATKISI OLMUYOR ..... 5 BİLMİYOR 8	
722	250'YE BAKIN: HALEN EVLİ: ☐ ↓ Kazandığınız paranın nasıl harcanacağına kim karar verir? Siz mi, kocanız mı, siz ve kocanız beraber mi, veya başka bir kişi mi? HALEN EVLİ DEĞİL: ☐ ↓ Kazandığınız paranın nasıl harcanacağına kim karar verir? Siz mi, bir başka kişi mi, yoksa siz bir başka kişiyle beraber mi karar verirsiniz?	KENDİSİ ..... 1 KOCASI ..... 2 KENDİSİ VE KOCASI BERABER ..... 3 BİR BAŞKA KİŞİ ..... 4 BİR BAŞKA KİŞİYLE BERABER 5	

724	217 VE 218'E BAKIN: KENDİSİYLE BİRLİKTE YAŞAYAN 5 YAŞINDA VEYA DAHA KÜÇÜK ÇOCUĞU VAR ☐	KENDİSİYLE BİRLİKTE YAŞAYAN 5 YAŞINDA VEYA DAHA KÜÇÜK ÇOCUĞU YOK ☐	740
725	Siz çalışırken.....'e (YAŞAYAN EN KÜÇÜK ÇOCUĞUN İSMİ) kim bakar?	KENDİSİ ..... 01 KOCASI ..... 02 KIZ ÇOCUK ..... 03 KENDİ ANNESİ ..... 05 KOCASININ ANNESİ ..... 06 ERKEK ÇOCUK ..... 07 DİĞER AKRABALAR ..... 08 ÜCRETLİ BAKICI ..... 09 KREŞ/YUVA ..... 10 SON DOĞUMDAN BU YANA ÇALIŞMAMIŞ ..... 95 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)	
740	709, 710 VE 710A'YA BAKIN: HALEN ÇALIŞMIYOR ☐	HALEN ÇALIŞIYOR ☐	742
741	Halen çalışmadığınızı söylediniz. Çalışmamanızın en temel nedeni nedir?	YENİ İŞE BAŞLAYACAK ..... 01 ÖĞRENCİ ..... 02 EV KADINI ..... 03 EMEKLİ ..... 04 İRAT SAHİBİ ..... 05 AİLE İŞÇİSİ ..... 06 ÖZÜRLÜ, HASTA ..... 07 YAŞLIYA BAKIYOR ..... 08 ÇOCUK BAKIYOR ..... 09 EVLENMEK ÜZERE ..... 10 İŞ ARIYOR/İŞSİZ ..... 12 HENÜZ YAŞI KÜÇÜK ..... 13 OKULU YENİ BİTİRDİ ..... 14 EŞİ/AİLESİ İZİN VERMİYOR ..... 15 BURAYA YENİ GÖÇ ETMİŞ/GELMİŞ ..... 16 İHTİYACI YOK ..... 17 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)	
741A	Şu sıralarda iş arıyor musunuz?	EVET ..... 1 HAYIR 2	741C
741B	İş aramak için en son ne zaman girişimde buldunuz?	HİÇ BULUNMADI ..... 0 SON BİR AY İÇİNDE ..... 1 2-3 AY ÖNCE ..... 2 4-6 AY ÖNCE ..... 3 7 AY VE DAHA ÖNCE 4	

741C	711' E BAKIN: SON 12 AYDA ÇALIŞMIŞ ☐	SON 12 AYDA ÇALIŞMAMIŞ ☐ → 746
742	Şimdiki/son işinizde ne kadar zamandır çalışıyorsunuz/çalışıyordunuz? <i>BİR YILDAN AZ İSE AY TÜRÜNDEN YAZIN.</i>	AY .....1 ____ ____ YIL .....2 ____ ____
746	(İlk) Evliliğiniz öncesinde hiç çalıştınız mı?	EVET .....1 HAYIR .....2 → 757
747	(İlk) Evliliğiniz öncesinde yaptığınız en son iş neydi? Nasıl bir işte çalışıyordunuz? <i>YAPILAN İŞİ, YAPILDIĞI YERİ VE İŞTEKİ DURUMU AÇIK OLARAK YAZIN VE SORU 748A'YA GEÇİN.</i>	ŞU ANDA YAPTIĞI İŞ .....000 → 751 ____ ____ ____
748	EKİP BAŞI/DENETÇİ TARAFINDAN KODLANACAKTIR	____ ____
748A	İŞTEKİ DURUMUNU İŞARETLEYİN.	İŞVEREN (10+ ÇALIŞAN) .....01 İŞVEREN (1-9 ÇALIŞAN) .....02 ÜCRETLİ, İŞÇİ (DÜZENLİ) .....03 MAAŞLI, MEMUR (DÜZENLİ) .....04 YEVMIYELİ (MEVSİMLİK, GEÇİCİ) .....05 KENDİ HESABINA (DÜZENLİ) .....06 KENDİ HESABINA (DÜZENSİZ, İŞ BULDUKÇA) .....07 ÜCRETSİZ AİLE İŞÇİSİ .....08 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)
749	İŞYERİ TİPİNİ İŞARETLEYİN.	DEVLET .....01 DERNEK VAKIF GÖNÜLLÜ KURULUŞ .....02 ÖZEL .....03 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)
749A	İŞYERİ MEKANINI İŞARETLEYİN.	TARLA, BAHÇE .....01 EV (KENDİ) .....02 EV (BAŞKASININ) .....03 DÜZENLİ İŞYERİ .....04 SEYYAR .....05 SABİT OLMAYAN İŞYERİ .....06 PAZAR YERİ .....07 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)

750	Bu işi yaparken herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı mısınız (mydınız)? (EVET İSE) Hangi kuruma bağlısınız (bağlıydınız)?	BAĞLI DEĞİL .....00 SSK .....01 EMEKLİ SANDIĞI .....02 BAĞ-KUR .....03 ÖZEL SİGORTA .....04 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)	
751	(İlk) Evliliğinizin hemen öncesinde çalışıyor muydunuz?	EVET .....1 HAYIR 2	→ 757
752	(İlk) Evliliğiniz sonrasında bu işte çalışmaya devam ettiniz mi, başka bir iş yapmaya mı başladınız, yoksa çalışmayı bıraktınız mı?	EVET, AYNI İŞ .....1 EVET, FARKLI İŞ .....2 ÇALIŞMAYI BIRAKTI 3	→ 757
753	Çalışmayı bıraktığınızın temel nedeni neydi?	GEBE KALDI/ÇOCUK BAKIMI .....01 EV İŞLERİ .....02 HASTA/ÖZÜRLÜ/ENGELLİ .....03 İŞ BULAMADI .....04 TAŞINDI/GÖÇ ETTİ .....05 KOCASI/BÜYÜKLERİ KARŞI ÇIKTI .....06 ÇALIŞMASI GEREKMEDİ .....07 ÇALIŞMAK İSTEMEDİ .....08 ÜCRETSİZ AİLE İŞÇİSİ/ÜCRETSİZ ÇALIŞIYORDU .....09 İŞTEN ÇIKARILDI .....10 AİLEDE HASTA/YAŞLI BAKIMI .....11 İŞYERİ KAPANDI .....12 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)	
757	Sizin ve ailenizin geçimini esas olarak sağlayan gelir kaynağı nedir?	KOCANIN KAZANCI .....01 KENDİSİNİN VE KOCASININ KAZANCI .....02 KENDİSİNİN KAZANCI .....03 KOCASININ AİLESİNİN GELİRİ .....04 KENDİ AİLESİNİN GELİRİ .....05 NAFAKA/ÇOCUK YARDIMI .....06 KENDİ EMEKLİ MAAŞI .....07 KOCASININ EMEKLİ MAAŞI .....08 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)	
758	Herhangi bir sağlık sigortası kapsamında mısınız? (EVET İSE) Hangi sağlık sigortası kapsamındasınız?	HAYIR .....0 SSK .....1 EMEKLİ SANDIĞI .....2 BAĞ-KUR .....3 ÖZEL SAĞLIK SİGORTASI .....4 YEŞİL KART .....5 DİĞER ..... 7 (BELİRTİN)	

759 Şimdi size ev işleriyle ilgili birtakım sorular soracağım. Sayacağım işler sizin evinizde genellikle kim ya da kimler tarafından yapılır? <i>SÖYLEDİĞİ SIRAYA GÖRE EN ÇOK ÜÇ SEÇENEK KODLAYIN.</i>	Yemek pişirmek ? Sofrayı kurmak ve toplamak? Toz almak, ev süpürmek gibi temizlik işleri? Bulaşıkların yıkanması/bulaşık makinesine konulması? Çamaşır yıkamak? Ütü yapmak? Mutfak için alış-veriş yapmak? Aile bütçesinin hazırlanması, para hesabı yapılması? Resmi dairelerdeki işler, fatura ödemeleri?	KENDİSİ .....A EŞİ .....B KIZ ÇOCUKLAR .....C ERKEK ÇOCUKLAR.....D ANNESİ/KAYINVALİDESİ .....E BABASI/KAYINPEDERİ .....F HANEDEKİ DİĞER KADINLAR .....G HANEDEKİ DİĞER ERKEKLER .....H ÜCRET KARŞILIĞI ÇALIŞAN .....I HİÇ KİMSE YAPMIYOR .....T DİĞER .....U <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <thead> <tr> <th></th> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td></tr> <tr><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td></tr> <tr><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td></tr> <tr><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td></tr> <tr><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td></tr> <tr><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td></tr> <tr><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td></tr> <tr><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td></tr> <tr><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td></tr> </tbody> </table>		1	2	3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
	1	2	3																																								
☐	☐	☐	☐																																								
☐	☐	☐	☐																																								
☐	☐	☐	☐																																								
☐	☐	☐	☐																																								
☐	☐	☐	☐																																								
☐	☐	☐	☐																																								
☐	☐	☐	☐																																								
☐	☐	☐	☐																																								
☐	☐	☐	☐																																								
766	Şimdi size bazı durumlar sayacağım. Bana bu durumlarda kocanın karısını dövmeye hakkı olup olmayacağını söyler misiniz? Kadın yemeği yakarsa? Kadın çocukların bakımını ihmal ederse? Kadın kocasına karşılık verirse? Kadın parayı lüzumsuz yere harcarsa? Kadın cinsel münasebette bulunmayı reddederse?	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <thead> <tr> <th></th> <th>EVET</th> <th>HAYIR</th> <th>BİLMİYOR</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td></td><td>1</td><td>2</td><td>8</td></tr> <tr><td></td><td>1</td><td>2</td><td>8</td></tr> <tr><td></td><td>1</td><td>2</td><td>8</td></tr> <tr><td></td><td>1</td><td>2</td><td>8</td></tr> <tr><td></td><td>1</td><td>2</td><td>8</td></tr> </tbody> </table>		EVET	HAYIR	BİLMİYOR		1	2	8		1	2	8		1	2	8		1	2	8		1	2	8																	
	EVET	HAYIR	BİLMİYOR																																								
	1	2	8																																								
	1	2	8																																								
	1	2	8																																								
	1	2	8																																								
	1	2	8																																								

BÖLÜM 8. CİNSEL YOLLA BULAŞAN HASTALIKLAR VE AIDS

801	<i>KAPAK SAYFASINA BAKIN:</i> ☐ KÜME NO ÇİFT VE HANE NO ÇİFT ☐ KÜME NO TEK VE HANE NO TEK	KÜME NO ÇİFT , HANE NO TEK VEYA KÜME NO TEK, HANE NO ÇİFT ☐ → 812S
801A	Şimdi sizinle cinsel münasebet yoluyla bulaşan hastalıklar konusunda konuşmak istiyorum. Siz cinsel münasebet yoluyla bulaşan hastalıkları duyduunuz mu?	EVET .....1 HAYIR .....2 → 801L
801B	Hangi hastalıkları duyduunuz? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	FRENGİ .....A BEL SOĞUKLUĞU .....B HIV/AIDS .....C CİNSEL ORGANLARDA SİĞİL/YARA .....D MANTAR .....E DİĞER _____ U (BELİRTİN) DİĞER _____ V (BELİRTİN) İSMİ BİLİNMEYEN X
801K	<i>801B'YE BAKIN:</i> “AIDS” İ SÖYLEMEDİ ☐ “AIDS” İ SÖYLEDİ ☐	☐ → 802A
801L	AIDS isimli hastalığı hiç duyduunuz mu?	EVET .....1 HAYIR .....2 → 812S
802A	AIDS hastalığını nereden ya da kimden duyduunuz? Başka nereden duyduunuz? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	RADYO .....A TV .....B GAZETE/DERGİ .....C BROŞÜR/POSTER .....D SAĞLIK PERSONELİ .....E CAMI .....F OKUL/ÖĞRETMEN .....G ARKADAŞ/AKRABA .....I EŞ .....J İŞ YERİ .....K DİĞER _____ U (BELİRTİN)
802B	AIDS hastalığı nasıl bulaşır? Başka hangi yolla bulaşır? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	CİNSEL MÜNASEBET .....A ÇOK EŞLİLİK .....B HAYAT KADINIYLA CİNSEL MÜNASEBET .....C KAPUT KULLANMAMA .....D HOMOSEKSÜEL İLİŞKİ .....E KAN NAKLİ/KAN YOLUYLA .....F İĞNE/ENJEKTÖR .....G ÖPÜŞME .....H DİĞER _____ U (BELİRTİN) DİĞER _____ V (BELİRTİN) BİLMİYOR X

803	Bir insanın AIDS'ten ya da AIDS'e neden olan virüsten kaçınması için yapabileceği bir şey var mıdır?	EVET .....1 HAYIR .....2 BİLMİYOR 8	807
804	Ne yapılabilir? Başka bir yol var mı? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	KAPUT KULLANMAK .....A ÇOK EŞLİ SEKSTEN KAÇINMAK .....B HAYAT KADINIYLA SEKSTEN KAÇINMAK .....C HOMOSEKSÜEL İLİŞKİDEN KAÇINMAK.....D KAN NAKLİNDEN KAÇINMAK.....E KAN NAKLİ ÖNCESİ KONTROL .....F STERİL ENJEKTÖR KULLANMAK .....G ÖPÜŞMEKTEN KAÇINMAK .....H SİNEK ISIRIĞINDAN KAÇINMAK .....I HACI-HOCADAN YARDIM İSTEMEK .....J STERİL ALET KULLANILMASI .....K DİĞER _____ U (BELİRTİN) DİĞER _____ V (BELİRTİN) BİLMİYOR X	
807	Sağlıklı görünen bir insanda AIDS virüsünün olması mümkün müdür?	EVET .....1 HAYIR .....2 BİLMİYOR 8	
808C	AIDS anneden bebeğe; Gebelik sırasında bulaşır mı? Doğum yaparken bulaşır mı? Emzirme sırasında bulaşır mı?	EVET HAYIR BİLMİYOR 1 2 8 1 2 8 1 2 8	

812S	SAATİ YAZIN.	SAAT ..... DAKİKA	<table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"><tr><td> </td><td> </td></tr><tr><td> </td><td> </td></tr></table>					
813	GÖRÜŞME SIRASINDA BAŞKA KİM VARDI? UYGUN OLAN BÜTÜN SEÇENEKLERİ İŞARETLEYİN.	KİMSE YOKTU .....A 10 YAŞINDAN KÜÇÜK ÇOCUKLAR .....B KAYINVALİDESİ .....D KENDİ ANNESİ .....E DİĞER ERKEKLER .....F DİĞER KADINLAR .....G						
814	GÖRÜŞME KESİNTİYE UĞRADI MI? EVET İSE, YAKLAŞIK KAÇ DAKİKA?	HAYIR .....000 DAKİKA 1	<table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"><tr><td> </td><td> </td></tr></table>					
815	SİZE GÖRE YANITLARIN GÜVENİLİRLİĞİ NEDİR?	ZAYIF .....1 ORTA .....2 İYİ .....3 ÇOK İYİ 4						
816	GÖRÜŞME HANGİ DİLDE YAPILDI?	TÜRKÇE.....1 KÜRTÇE.....2 ARAPÇA.....3 DİĞER .....7 (BELİRTİN)	→ 921					
817	ÇEVİRMEN KULLANILDI MI?	EVET .....1 HAYIR 2						

BÖLÜM 9. BOY VE AĞIRLIK

921	• 922'YE KADININ VE VARSA OCAK 1998'DEN SONRA DOĞMUŞ VE HALEN YAŞAYAN EN KÜÇÜK ÇOCUKTAN BAŞLAYARAK ADLARINI YAZIN. 923'E ÇOCUKLARIN SATIR NUMARALARINI YAZIN. OCAK 1998'DEN BU YANA DOĞAN VE HALEN YAŞAYAN 2'DEN FAZLA ÇOCUK VAR İSE, EK ANKET FORMU KULLANIN. • KADININ OCAK 1998'DEN SONRA DOĞUP HALEN HAYATTA OLAN ÇOCUKLARININ BOY VE AĞIRLIKLARINI ÖLÇÜN VE İLGİLİ SORULARA KAYDEDİN.			
	1	2	3	
	KADIN	YAŞAYAN EN KÜÇÜK ÇOCUK	BİR ÖNCE DOĞAN VE HALEN YAŞAYAN ÇOCUK	
922	İSİM ÇOCUKLAR İÇİN 212'DEN BAKIN.	(İSİM) _____	(İSİM) _____	(İSİM) _____
923	SORU 212'DEKİ SATIR NO.		SATIR NO ..... ____ ____	SATIR NO ..... ____ ____
924A	DOĞUM TARİHİ KADIN İÇİN 105, ÇOCUKLAR İÇİN 215'TEN BAKIN VE KAYDEDİN.	AY ..... ____ ____ YIL ..... ____ ____ ____ ____	AY ..... ____ ____ YIL ..... ____ ____ ____ ____	AY ..... ____ ____ YIL ..... ____ ____ ____ ____
924B	KADININ VE ÇOCUKLARIN NÜFUS CÜZDANI OLUP OLMADIĞINI ÖĞRENİN. VARSA GÖRMEK İSTEDİĞİNİZİ SÖYLEYİN.	VAR, GÖRÜLDÜ .....1 VAR, GÖRÜLMEDİ .....2 926 ← ____ YOK .....3 BİLMİYOR 8	VAR, GÖRÜLDÜ .....1 VAR, GÖRÜLMEDİ .....2 926 ← ____ YOK .....3 BİLMİYOR 8	VAR, GÖRÜLDÜ .....1 VAR, GÖRÜLMEDİ .....2 926 ← ____ YOK .....3 BİLMİYOR 8
924C	NÜFUS CÜZDANINDA KÜTÜĞÜN BULUNDUĞU İL VE İLÇE BİLGİSİNİ YAZIN.	İL ..... ____ ____ İLÇE _____	İL ..... ____ ____ İLÇE _____	İL ..... ____ ____ İLÇE _____
924D	NÜFUS CÜZDANINDAKİ DOĞUM TARİHİNİ YAZIN.	AY ..... ____ ____ YIL ..... ____ ____ ____ ____	AY ..... ____ ____ YIL ..... ____ ____ ____ ____	AY ..... ____ ____ YIL ..... ____ ____ ____ ____
924E	KADIN İÇİN 105, ÇOCUKLAR İÇİN 215'E BAKIN VE 924C'DE YAZILAN TARİH İLE KARŞILAŞTIRIN.	AYNI .....1 926 ← ____ FARKLI 2	AYNI .....1 926 ← ____ FARKLI 2	AYNI .....1 926 ← ____ FARKLI 2
924F	HANGİ BİLGİNİN DOĞRU OLDUĞUNU ÖĞRENİN. DÜZELTME YAPMAYIN.	105'TEKİ BEYAN .....1 NÜFUS CÜZDANI 2	215'TEKİ BEYAN .....1 NÜFUS CÜZDANI 2	215'TEKİ BEYAN .....1 NÜFUS CÜZDANI 2

		1 KADIN	2 YAŞAYAN EN KÜÇÜK ÇOCUK	3 BİR ÖNCE DOĞAN VE HALEN YAŞAYAN ÇOCUK
926	BOY (cm)	____ ____ ____ . ____	____ ____ ____ . ____	____ ____ ____ . ____
927	ÇOCUĞUN BOYU YATIRILARAK MI YOKSA AYAKTA İKEN Mİ ÖLÇÜLDÜ?		YATIRILARAK.....1 AYAKTA.....2	YATIRILARAK.....1 AYAKTA.....2
928	AĞIRLIK (Kilogram)	____ ____ ____ . ____	____ ____ ____ . ____	____ ____ ____ . ____
929	ÖLÇÜMLERİN YAPILDIĞI TARİH	GÜN ..... ____ ____ AY ..... ____ ____	GÜN ..... ____ ____ AY ..... ____ ____	GÜN ..... ____ ____ AY ..... ____ ____
930	SONUÇ	ÖLÇÜM YAPILDI.....1 KADIN EVDE YOK.....3 REDDETTİ .....4 DİĞER .....7 (BELİRTİN)	ÖLÇÜM YAPILDI.....1 ÇOCUK EVDE YOK.....3 REDDETTİ .....4 DİĞER .....7 (BELİRTİN)	ÖLÇÜM YAPILDI.....1 ÇOCUK EVDE YOK.....3 REDDETTİ .....4 DİĞER .....7 (BELİRTİN)
931	ÖLÇÜMLERİ YAPAN	____ ____ ____		

GÖRÜŞMECİ GÖZLEMLERİ
Görüşme tamamlandıktan sonra doldurulacaktır

KADIN HAKKINDAKİ GÖZLEMLER

BELİRLİ SORULAR HAKKINDAKİ GÖZLEMLER

DİĞER GÖZLEMLER

EKİP BAŞININ GÖZLEMLERİ

EKİP BAŞININ ADI:
TARİH:

DENETÇİNİN GÖZLEMLERİ

DENETÇİNİN ADI:
TARİH:

TAKVİM

SÜTUN 1:

DOĞUMLAR VE GEBELİKLER

- D DOĞUM
H GEBELİK
K KÜRTAJ (İSTEYEREK DÜŞÜK)
F DÜŞÜK (KENDİLİĞİNDEN DÜŞÜK)
J ÖLÜ DOĞUM

GEBELİĞİ ÖNLEYİCİ USUL KULLANIMI

- 0 USUL KULLANIMI YOK
1 TÜPLERİN BAĞLANMASI
2 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI
3 HAP
4 SİRİRAL
5 İĞNE
6 DERİ ALTI İMPLANTI (NORPLANT)
7 KONDOM/KAPUT/PREZERVATİF
8 KADIN KONDOMU
9 DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL
S SÜT/EMZİRME İLE KORUNMA USULÜ
T TEHLİKESİZ GÜNLER
G GERİ ÇEKME
U DİĞER _____
(BELİRTİN)
N EVLİ OLMADIĞI AYLAR

SÜTUN 2:

USUL KULLANIMININ BIRAKILMASI

- 0 KARI-KOCA İLİŞKİSİ AZ/KOCASI UZAKTA
1 KULLANIRKEN GEBE KALMIŞ
2 GEBE KALMAK İSTEMİŞ
3 KOCASI KARŞI ÇIKMIŞ
4 DAHA ETKİLİ USUL İSTEMİŞ
5 SAĞLIK KAYGISI
6 YAN ETKİLER
7 TEMİN GÜÇLÜĞÜ/UZAKTA
8 PAHALI
9 KULLANIMI KOLAY DEĞİL
Y KADERCİ YAKLAŞIM
M GEBE KALMASI ZOR/MENAPOZ
B BOŞANMA/AYRILMA/KOCANIN ÖLMESİ
U DİĞER _____
(BELİRTİN)
X BİLMİYOR

KÜRTAJIN YAPILDIĞI YER

- C DEVLET/NUMUNE HASTANESİ
D DOĞUMEVİ
E AÇSAP MERKEZİ
F SSK HASTANESİ/ DİSPANSERİ
G DİĞER DEVLET KURULUŞU
H ÖZEL HASTANE
J ÖZEL POLİKLİNİK
K ÖZEL DOKTOR MUAYENEHANESİ
L DİĞER ÖZEL KURULUŞ
N ÜNİVERSİTE HASTANESİ
O GÖNÜLLÜ KURULUŞ/
DERNEK/VAKIF
V DİĞER

SÜTUN 3:

EVLİLİK

- X EVLİ
O EVLİ DEĞİL

		1	2	3	
	06 HAZ	01			01 HAZ 06
2	05 MAY	02			02 MAY 05 2
0	04 NİS	03			03 NİS 04 0
0	03 MAR	04			04 MAR 03 0
4	02 ŞUB	05			05 ŞUB 02 4
	01 OCA	06			06 OCA 01
	12 ARA	07			07 ARA 12
	11 KAS	08			08 KAS 11
	10 EKİ	09			09 EKİ 10
	09 EYL	10			10 EYL 09
2	08 AĞU	11			11 AĞU 08 2
0	07 TEM	12			12 TEM 07 0
0	06 HAZ	13			13 HAZ 06 0
3	05 MAY	14			14 MAY 05 3
	04 NİS	15			15 NİS 04
	03 MAR	16			16 MAR 03
	02 ŞUB	17			17 ŞUB 02
	01 OCA	18			18 OCA 01
	12 ARA	19			19 ARA 12
	11 KAS	20			20 KAS 11
	10 EKİ	21			21 EKİ 10
	09 EYL	22			22 EYL 09
2	08 AĞU	23			23 AĞU 08 2
0	07 TEM	24			24 TEM 07 0
0	06 HAZ	25			25 HAZ 06 0
2	05 MAY	26			26 MAY 05 2
	04 NİS	27			27 NİS 04
	03 MAR	28			28 MAR 03
	02 ŞUB	29			29 ŞUB 02
	01 OCA	30			30 OCA 01
	12 ARA	31			31 ARA 12
	11 KAS	32			32 KAS 11
	10 EKİ	33			33 EKİ 10
	09 EYL	34			34 EYL 09
2	08 AĞU	35			35 AĞU 08 2
0	07 TEM	36			36 TEM 07 0
0	06 HAZ	37			37 HAZ 06 0
1	05 MAY	38			38 MAY 05 1
	04 NİS	39			39 NİS 04
	03 MAR	40			40 MAR 03
	02 ŞUB	41			41 ŞUB 02
	01 OCA	42			42 OCA 01
	12 ARA	43			43 ARA 12
	11 KAS	44			44 KAS 11
	10 EKİ	45			45 EKİ 10
	09 EYL	46			46 EYL 09
2	08 AĞU	47			47 AĞU 08 2
0	07 TEM	48			48 TEM 07 0
0	06 HAZ	49			49 HAZ 06 0
0	05 MAY	50			50 MAY 05 0
	04 NİS	51			51 NİS 04
	03 MAR	52			52 MAR 03
	02 ŞUB	53			53 ŞUB 02
	01 OCA	54			54 OCA 01
	12 ARA	55			55 ARA 12
	11 KAS	56			56 KAS 11
	10 EKİ	57			57 EKİ 10
	09 EYL	58			58 EYL 09
1	08 AĞU	59			59 AĞU 08 1
9	07 TEM	60			60 TEM 07 9
9	06 HAZ	61			61 HAZ 06 9
9	05 MAY	62			62 MAY 05 9
	04 NİS	63			63 NİS 04
	03 MAR	64			64 MAR 03
	02 ŞUB	65			65 ŞUB 02
	01 OCA	66			66 OCA 01
	12 ARA	67			67 ARA 12
	11 KAS	68			68 KAS 11
	10 EKİ	69			69 EKİ 10
	09 EYL	70			70 EYL 09
1	08 AĞU	71			71 AĞU 08 1
9	07 TEM	72			72 TEM 07 9
9	06 HAZ	73			73 HAZ 06 9
8	05 MAY	74			74 MAY 05 8
	04 NİS	75			75 NİS 04
	03 MAR	76			76 MAR 03
	02 ŞUB	77			77 ŞUB 02
	01 OCA	78			78 OCA 01

İL TRAFİK KODLARI

01 ADANA	21 DİYARBAKIR	41 KOCAELİ	61 TRABZON
02 ADIYAMAN	22 EDİRNE	42 KONYA	62 TUNCELİ
03 AFYON	23 ELAZIĞ	43 KÜTAHYA	63 ŞANLIURFA
04 AĞRI	24 ERZİNCAN	44 MALATYA	64 UŞAK
05 AMASYA	25 ERZURUM	45 MANİSA	65 VAN
06 ANKARA	26 ESKİŞEHİR	46 K.MARAŞ	66 YOZGAT
07 ANTALYA	27 GAZİANTEP	47 MARDİN	67 ZONGULDAK
08 ARTVİN	28 GİRESUN	48 MUĞLA	68 AKSARAY
09 AYDIN	29 GÜMÜŞHANE	49 MUŞ	69 BAYBURT
10 BALIKESİR	30 HAKKARİ	50 NEVŞEHİR	70 KARAMAN
11 BİLECİK	31 HATAY	51 NIĞDE	71 KIRIKKALE
12 BİNGÖL	32 ISPARTA	52 ORDU	72 BATMAN
13 BİTLİS	33 İÇEL	53 RİZE	73 ŞIRNAK
14 BOLU	34 İSTANBUL	54 SAKARYA	74 BARTIN
15 BURDUR	35 İZMİR	55 SAMSUN	75 ARDAHAN
16 BURSA	36 KARS	56 SİİRT	76 IĞDIR
17 ÇANAKKALE	37 KASTAMONU	57 SİNOP	77 YALOVA
18 ÇANKIRI	38 KAYSERİ	58 SİVAS	78 KARABÜK
19 ÇORUM	39 KIRKLARELİ	59 TEKİRDAĞ	79 KİLİS
20 DENİZLİ	40 KIRŞEHİR	60 TOKAT	80 OSMANİYE
90 YABANCI ÜLKE			81 DÜZCE

RUMİ TAKVİME GÖRE İFADE EDİLEN DOĞUM
YILLARININ MİLADİ TAKVİM YILINA
ÇEVİRİLMESİ:

RUMİ YIL + 584 = MİLADİ YIL